

“Śrīmad-Bhagavatam”, pirmoji giesmė, antra dalis

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada.

AUTORINĖS TEISĖS:

Tai yra elektroninė šios spausdintos knygos versija, skirta susipažinimui, ir neskirta **PERPARDAVIMUI**.

Ši elektroninės knygos versija skirta tiktai asmeniniam nekomerciniam vartojimui, remiantis tarptautiniais „Fair Use“ autorių teisių principais. Jūs galite naudoti šią elektroninę spausdintos knygos versiją susipažinimui informacijos tikslais: asmeniniam vartojimui, trumpiems citavimams akademinuose darbuose, moksliniuose tyrinėjimuose, studentų darbuose, pristatymuose ir panašiai. Jūs galite platinti šią versiją kitiems internetu nekeisdami autorių teisių informacijos bei šio dokumento ir jo turinio. Jūs negalite panaudoti daugiau negu dešimt procentų (10%) šios knygos bet kokiose visuomenės informavimo priemonėse be specialaus raštiško autoriaus teisių saugotojų leidimo.

Citatas nurodyti tokiu būdu: „ Cituota iš: knygos pavadinimas, autorius, autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, www.krishna.com .“

Šios knygos ir elektroninio dokumento autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, 3764 Watseka Avenue, Los Angeles, California 90034, USA. Visos teisės yra saugomos. Jeigu turite klausimų, pastabų, norite susisiekti ar susipažinti su daugybe kitų šios kolekcijos knygų, aplankykite leidėjų interneto svetainę www.krishna.com.



ŚRĪMAD BHĀGAVATAM

Pirmoji Giesmė, antra dalis



Jo Dieviškoji Malonybė
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos Įkūrėjas-ācārya

Jo Dieviškosios Malonybės A.C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1 Giesmė
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopanišada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1-10 Giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta (17 tomų)
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ (įkūrėjas)

Śrīmad-Bhāgavatam, First Canto, Part Two (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bedrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius

tel. +370-5-2135218

vilnius@pamho.net

www.gauranga.lt

www.krishna.lt

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas

tel. +370-37-222574

krsna.info@gmail.com

www.nitaigauracandra.lt

ISKCON

Kauno Vedų kultūros centras

Panerių g. 187, 48437, Kaunas

tel. +370-37-360710

info@veducentras.lt

www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services

Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium

www.blservices.com

Copyright © 2007 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com

www.bbt.info

ISBN 978-1-84599-058-9

Knyga išleista 2007 m.

Turinys

Leidėjų žodis	<i>xiii</i>
Pratarmė	<i>xvii</i>

DEŠIMTAS SKYRIUS

Viešpats Kṛṣṇa išvyksta į Dvāraką	1
Visatos sukūrimo tikslas	3
Žemdirbystė ir karvių globa kaip civilizuotos visuomenės suklestėjimo pagrindas	5
Skaudus išsiskyrimas su Kṛṣṇa	11
Dvasinių jausmų protrūkis Kṛṣṇai išvykstant	13
Kṛṣṇos kaip pasaulio kūrėjo ir naikintojo transcendentinė didybė	20
Valdovų menkystė	26
Šlovingosios transcendentinės Viešpaties žmonos	31

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Dvārakos gyventojai pasitinka Viešpatį Kṛṣṇą	39
Dvārakos gyventojų džiaugsmas	41
Dvārakā, idealus miestas	49
Vediškasis svetingumas	56
Susitikimo su Viešpačiu šventė	62
Viešpats sveikinasi su Savo motinomis	67
Šešiolika tūkstančių Viešpaties žmonių	68
Kṛṣṇa supriešina demoniškus valdovus	74
Viešpats šeimoje	76
Viešpaties žmonos iki galo nesuvokia Jo didybės	82

DVYLIKTAS SKYRIUS

Imperatoriaus Parikṣito gimimas	83
Imperatorius Yudhiṣṭhira, idealus valdovas	87
Parikṣitas motinos iščiose regi Viešpatį	91
Žvaigždynų išsidėstymas gimstant Parikṣitui	95

Globėjiška Dievo ranka	101
Arjuna, „Bhagavad-gītos“ didvyris	108
Kṛṣṇos bhaktas kaip vienintelis išmanantis valdovas	117
Dvasinis jaunosios kartos auklėjimas	122
Kṛṣṇos prielankumas šalina nuodėmių pasekmes	126

TRYLIKHTAS SKYRIUS

Dhṛtarāṣṭra palieka namus **131**

Viduros sugrįžimas	131
Vidura patiria tiesą	131
Tyro bhakto šventumas	142
Viduros gyvenimo istorija	146
Laimingi Yudhiṣṭhiros valdymo metai	147
Tamsi sąlygota siela	148
Viduros pamokymai Dhṛtarāṣṭrai	150
Amžinojo laiko galybė	151
Senatvei grėsmingai artėjant	154
Nepalenkiamasis	158
Pirmarūšis žmogus	158
Dhṛitarāṣṭra palieka namus	161
Aukščiausioji valia	171
Iliuziniai saitai	175
Silpnesnis – stipresniojo maistas	178
Viešpaties Śrī Kṛṣṇos misija	181

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Viešpats Kṛṣṇa pasitraukia iš šio pasaulio **193**

Yudhiṣṭhira nerimauja	194
Yudhiṣṭhira regi grėsmingus ženklus	195
Požymiai, bylojantys apie Viešpaties išėjimą	198
Bloga lemiantys ženklai	202
Arjunos liūdesys	207
Nerimastingi Yudhiṣṭhiros klausimai	208

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

Pāņdavos atsižada pasaulio 225

Arjunos skausmas, Kṛṣṇai išėjus	225
Arjuna praneša apie Viešpaties išėjimą	227
Arjuna laimi Draupadės ranką	229
Bhīma įveikia Jarāsandhą	232
Pāņdavos išvengia Durvāsos rūstybės	235
Kaip Arjuna įgijo savo ginklus	237
Arjunos pergalė Kurukšetros mūšyje	240
Kovos dėl būvio dėsnis	253
„Bhagavad-gītos“ apžvalga	254
„Bhagavad-gītā“ išvaduoja sąlygotą sielą	259
Pāņdavos atsižada pasaulio	261
Viešpaties išėjimo mįslė	264
Visuomenė Kali amžiuje	267
Mahārāja Parīkṣitas karūnuojamas imperatoriumi	268
Mahārāja Yudhiṣṭhira pasiekia išvadavimą	270

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Kaip Parīkṣitas pasitiko Kali amžių 283

Imperatorius Parīkṣitas	283
Žygis per pasaulį	287
Mahārāja Parīkṣitas pasiryžta susidoroti su Kali	293
Karvių globos reikšmė	301
Karvių žudymo pasekmės	302
Nuosmukis Kali amžiuje	305
Viešpaties Kṛṣṇos transcendentiniai atributai	311
Viešpačiu Kṛṣṇa žavisi net sėkmės deivė	316
Žemės džiaugsmas	319

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Parīkṣitas nubaudžia Kali 321

Mahārājos Parīkṣito susitikimas su persirengusiu Kali	321
---	-----

Jautis kaip religijos simbolis	322
Karvė – religijos motina	323
Mahārājā Parīkṣitā sukrečia elgesys su karve	325
Mahārājōs Parīkṣito priesaika ginti karves	328
Imperatorius pasmerkia valstybę, toleruojančią karvių žudymą	329
Nekalti gyvūnai	332
Valstybės pareiga ginti nekaltuosius ir bausti nusikaltėlius	333
Piktadarių filosofija	337
Religijos naikintojai ir jos ramsčiai	342
Žemės sielvartas	346
Tvirtas valdovas pajėgus susidoroti su suirutė Žemėje	347
Netikusio valdymo pasekmės	350
Dorovingo valdovo nuosprendis	351
Imperatorius nurodo vietas nusidėjėliams	356
Idealus valdovas, kuriam rūpi visuotinė gerovė	360
Kovos su blogiu strategija	361
Dvasiniai judėjimai ir valstybės parama	363

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Brahmano sūnus prakeikia

Mahārājā Parīkṣitā 365

Dvasinio mokytojo svarba	367
Pergalė prieš blogį	369
Ypatinga nuolaida nuopuolio amžiuje	370
Parankiausia aukos forma Kali amžiuje	374
Beribis Śrī Kṛṣṇa	377
Išvadavimas visiems	382
Beribio Viešpaties didybė	384
Mahārājōs Parīkṣito istorija	390
Valdovo rūstybė	393
Ypatinga Viešpaties malonė	396
Kastų sistemos išsigimimas	398
Išpuikęs brahmano sūnus	399
Monarchijos žlugimo pasekmės	407

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

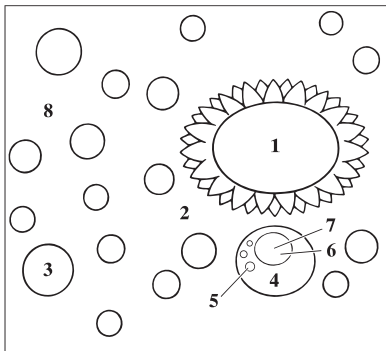
Śukadevos Gosvāmio pasirodymas 415

Valdovas atgailauja	415
Ganga ir Yamunā	422
Didžiųjų išminčių ir valdovų pasirodymas	424
Ypatinga Viešpaties malonė bhaktui	431
Pāṇḍavų nuopelnų įvertinimas	437
Žmogaus priedermė	442
Śukadevos Gosvāmio pasirodymas	443
Valdovo klausimai	453

Priedas

Apie autorių	459
Cituoti šaltiniai	461
Žodynėlis	463
Kaip tarti sanskritą	471
Sanskrito posmų rodyklė	475
Cituotų posmų rodyklė	485
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė	487
Kṛṣṇos sąmonė jūsų namuose	539

ILIUSTRACIJA VIRŠELYJE



1. Pirminė dvasinė planeta Goloka Vṛndāvana, pirmapradžio Dievo Asmens, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė; panaši į milžinišką lotoso žiedą.

2. Dvasinis švytėjimas *brahmajyoti*, kurį skleidžia pirminė planeta Goloka. Susilieti su *brahmajyoti* – svarbiausias impersonalistų tikslas.

3. Viena iš begalybės dvasinių Vaikunthos planetų, plaukančių be kraščiaime *brahmajyoti* švytėjime, panašiai kaip materialiose visatose saulės spinduliuose plauko daugybė materialių planetų. Dvasinėse planetose viešpatauja pilnatviškos Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos. Šių planetų gyventojai – tai amžinai išvaduotos gyvos būtybės, turinčios keturankį pavidalą. Vaikunthos planetose Viešpatį vadina Nārāyaṇa.

4. Tam tikrais laiko tarpais dvasiniaime *brahmajyoti* danguje susiformuoja debesis ir aptemdo vieną jo kraštą. Ši dvasinio skliauto dalis vadinasi *mahat-tattva*. Viešpats, vienu iš Savo pavidalų, kaip Mahā-Viṣṇu, gula į *mahat-tattvoje*

tyvuliuojančius vandenį, vadinamus Priežasčių vandenynu (*kāraṇa-jala*).

5. Kai Mahā-Viṣṇu miega Priežasčių vandenyne, iš Jo kvėpavimo gimsta begalinė daugybė visatų. Plūduriuojančios visatos pasklinda po visą vandenyno paviršių. Jos egzistuoja tik tol, kol Mahā-Viṣṇu vieną kartą iškvepia ir įkvepia.

6. Į kiekvieną sferos pavidalo visatą Mahā-Viṣṇu įeina jau kaip Garbhoda-kaśāyī Viṣṇu ir gula į čia tyvuliuojančią Garbhos vandenyną, ant daugiagalvės gyvatės Šešos (dar vieno Viešpaties įsikūnijimo) nugaros. Iš Viešpaties bambos išauga lotosas, kurio žiede gimsta visatos valdovas Brahmā. Brahmā kuria įvairiausių pavidalų gyvas būtybes, atsižvelgdamas į jų troškimus. Jis sukuria taip pat kitus pusdievius, saulę bei mėnulį.

7. Saulė yra maždaug visatos centre, jos spinduliai šildo ir apšviečia visą visatą. *Mahat-tattvoje* yra milijonai ir milijardai visatų, ir kiekvienoje jų spindi saulė. Saulė ir mėnulis reikalingi kiekvienoje visatoje, nes jose tvyro pirmą pradę tamsa. Vedos ragina mus išstrūkti iš šių tamsos pasaulių į akinamai baltą šviesą – *brahmajyoti*.

8. Dvasinę *brahmajyoti* šviesą spinduliuoja Vaikunthos planetos, kuriose nereikalinga nei elektra, nei saulės ar mėnulio šviesa, nes jos švyti savaime.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ atveriamums kelią į aukščiausią planetą – Goloką Vṛndāvaną. Ten patekti gali kiekvienas. Žmogui gyvenimas duotas būtent tam, kad jis pasiektų šį tikslą, nes tai – didžiausias tobulumas.

Pratarmė

Žmogus turėtų žinoti, ko labiausiai stinga šiuolaikinei visuomenei. Ko gi jai stinga? Praėjo tie laikai, kai geografinės sienos griežtai skirstė žmoniją į pavienes šalis ir bendruomenes. Žmonių visuomenė dabar ne taip užsi-sklandusi, kaip viduramžiais, pasaulyje ryškėja tendencija jungtis į bendrą valstybę, vieningą visuomenę. Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokie dvasinio komunizmo idealai didesniu ar mažesniu mastu grindžiami visos žmonių bendrijos, teisingiau sakant, visos gyvų būtybių energijos vienovės idėja. Didieji mąstytojai regi būtinybę šiai ideologijai visuotinai įsigalėti. „Śrīmad-Bhāgavatam“ idėjos puikiausiai gali patenkinti žmonijos poreikį vienytis. Ji prasideda Vedāntos filosofijos aforizmu *janmādy asya yataḥ*, keliančiu visuotinybės idealą.

Mūsų laikais žmonija vaduojasi iš užmaršties tamsumų. Visame pasaulyje sparčiai žengiami į priekį, kuriami vis didesni materialūs patogumai, plėtojami švietimas ir ekonomika. Tačiau visuomenės organizme tebėra nepa-šalinta pūliuojanti rakštis, todėl dėl menkiausios dingsties kyla vis nauji aštrūs konfliktai. Būtina surasti kelią į taiką, draugystę ir klestėjimą, kurių siektų bendro tikslo vienijama žmonija. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pajėgi įgyvendinti šį uždavinį, nes ji formuoja kultūrą, kurios tikslas – visos žmoni-jos dvasinis atgimimas.

Norint pakeisti demonišką visuomenės veidą, būtina „Śrīmad-Bhāga-vatam“ studijas įtraukti į mokyklų ir universitetų mokymo programas, kaip tai, remdamasis savo patirtimi, rekomendavo didis bhaktas* Prahlāda Mahārāja:

*kaumāra ācaret prājño
dharmān bhāgavatān iha
durlabhaṁ mānuṣaṁ janma
tad apy adhruvam artha-dam
(Bhāg. 7.6.1)*

Žmonių visuomenės susipriešinimą sąlygoja tvirtų principų stoka bedie-viškoje civilizacijoje. Tačiau Visagalis Dievas egzistuoja. Iš Jo viskas kyla,

* *bhaktas* – atsidavęs Viešpaties pasekėjas.

į Jį viskas remiasi ir Jame randa atilsį. Materialistinis mokslas dėjo nepakankamai pastangų, kad aptiktų pirminį kūrinijos šaltinį, tačiau toks esaties šaltinis neabejotinai egzistuoja. „Śrīmad-Bhāgavatam“, arba puikioji „Bhāgavatam“, labai argumentuotai, autoritetingai nušviečia šį klausimą.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai transcendentinio mokslo veikalas, įgalinantis pažinti ne tik tai pirminį visa ko šaltinį, bet ir suvokti, kas mus su juo sieja. Jis teigia, kad mūsų priedermė yra tobulinti žmonių visuomenę remiantis tobulomis jo suteikiamomis žiniomis. Šis išpūdingas veikalas parašytas sanskrito kalba, tačiau dabar skaitytojas gali susipažinti su išsamiu jo vertimu į anglų kalbą. Tereikia atidžiai jį perskaityti, ir mes tobulai suvoksime Dievą, pažinsime tiek daug, kad pajėgsime atremti visų ateistų puolimus. Bet svarbiausia tai, kad perskaite šį veikalą Dievo realumu nesunkiai įtikinsime ir šalia mūsų esančius žmones.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda nuo apibūdinimo, kas yra pirminė priežastis. Tai autoritetingas „Vedānta-sūtros“ komentaras, kurį parašė tas pats autorius – Śrīla Vyāsadeva. Pirmose devyniose giesmėse jis padeda skaitytojui nuosekliai suvokti Dievą ir galų gale pasiekti aukščiausiąją Jo pažinimo pakopą. Vienintelis reikalavimas studijuojant šią didžią transcendentinės išminties knygą – skaityti ją nuosekliai, puslapis po puslapio, nesistengiant paskubomis ją perbėgti, kaip tai daroma skaitant įprastas knygas. Reikia atidžiai, vieną po kito studijuoti visus jos skyrius. Kiekviename skyriuje pateikiami originalūs sanskrito tekstai, jų lotyniška transliteracija, pažodinis, kiekvieno posmo vertimas ir komentarai. Taigi sudarant knygą pasirūpinta, kad baigęs skaityti pirmąsias devynias jos giesmes skaitytojas taptų Dievą pažinusia siela.

Dešimtoji Giesmė skiriasi nuo pirmųjų devynių tuo, kad joje tiesiogiai aprašyti Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos transcendentiniai darbai. Tiems, kurie nesusipažino su pirmosiomis devyniomis giesmėmis, gilesnioji Dešimtosios Giesmės prasmė bus nesuprantama. Visą knygą sudaro dvylika savarankiškų giesmių, ir geriausia skaityti ją iš eilės, nedidelėmis dalimis.

Turiu pripažinti, kad verčiant „Śrīmad-Bhāgavatam“ galbūt ne viskas pavyko, ir vis dėlto tikiuosi, kad nepaisydami kai kurių trūkumų mėstančios žmonės ir visuomenės vadovai gerai įvertins šio veikalo pasirodymą. Tokios vilties įkvepia šie „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.5.11) žodžiai:

*tad-vāg-visargo janatāgha-viplavo
yasmin prati-ślokaṁ abaddhavyaty api
nāmāny anantasya yaśo 'ñkitāni yac
chṛṇvanti gāyanti gṛṇanti sādhaṁ*

„Visai kas kita kūriniai, kurių puslapiuose gausu pasakojimų, aukštinaučių transcendentinius neribotojo Aukščiausiojo Viešpaties vardus, šlovę, pavidalus ir žaidimus. Transcendentiniai jų žodžiai skirti sukelti perversmą paklydusios ir dorą praradusios civilizacijos gyvenime. Tokių transcendentinių kūrinių, tegu jie ir netobulos formos būtų, klausosi, juos gieda ir pripažįsta nepriekaištingai tyri ir dori žmonės.“

Oṃ tat sat

A.C. Bhaktivedanta Swami

Leidėjų žodis

„Bhāgavata Purāṇa“ skaisti it saulė. Ji nušvito virš horizonto tuoj po to, kai Viešpats Kṛṣṇa, o paskui Jį religija, išmintis ir kita, pasitraukė į Savo buveinę. Ir tie, kurių akis aptemdė tirštos neišmanymo miglos, tvyrančios šiame Kali amžiuje, iš šios Purāṇos pasisems šviesos“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.3.43).

Amžinoji Indijos išmintis, sudėta į senuosius sanskrito tekstus Vedas, aprėpia visas žmogaus pažinimo sritis. Nuo amžių Vedos buvo perduodamos iš lūpų į lūpas, ir tik prieš penkis tūkstančius metų jas užrašė Śrīla Vyāsadeva, literatūrinis Dievo įsikūnijimas. Sudaręs Vedas, Vyāsadeva jų esmę išdėstė aforizmais, kurie pagarsėjo „Vedānta-sūtrų“ vardu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (arba „Bhāgavata Purāṇa“) – tai „Vedānta-sūtrų“ komentaras, kurį parašė Vyāsadeva. Šią knygą jis sudarė savo dvasinio mokytojo Nārados Munio nurodymu, jau pasiekęs dvasios brandą. „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri dar vadinama „prinokusiu Vedų raštų medžio vaisiumi“, yra išsamus, autoritetingas, geriausiai Vedų išmintį perteikiantis veikalas.

Sudaręs „Bhāgavatam“, Vyāsa perteikė šio kūrinio santrauką sūnui, išminčiui Śukadevai Gosvāmiui. Śukadeva Gosvāmis savo ruožtu persakė visą „Bhāgavatam“ Mahārājai Parikṣitui. Tai įvyko šventųjų išminčių susirinkime Gangos pakrantėje, prie Hastināpuros miesto (dabartinis Delis). Mahārāja Parikṣitas buvo pasaulio imperatorius ir didis *rājarsi*s (šventasis karalius). Įspėtas prieš savaitę apie savo mirtį, jis paliko karalystę ir pasitraukė prie Gangos, kur paskutinėmis gyvenimo dienomis pasninkavo ir patyrė dvasios prašviesėjimą. „Bhāgavatam“ pradžioje imperatorius Parikṣitas kreipiasi į Śukadevą Gosvāmį, pateikdamas jam labai prasmingą klausimą: „Tu esi didžiųjų šventųjų ir bhaktų dvasinis mokytojas. Aš nuolankiai prašau tavęs nurodyti, koku keliu turi eiti tobulumo siekiantis žmogus, ypač tas, kuris stovi ant mirties slenksčio. Ką jis turi girdėti, ką kalbėti, ką atminti ir garbinti, ir ko jam nederėtų daryti? Paaiškink man visa tai“.

Ištisas septynias dienas, iki pat Mahārājos Parikṣito mirties, išminčiai įdėmiai klausėsi Śukadevos Gosvāmio atsakymų į šiuos ir kitus valdovo klausimus. Karalius Parikṣitas domėjosi viskuo – nuo asmenybės prigimties iki visatos kilmės dalykų. Išminčius Sūta Gosvāmis taip pat dalyvavo susirinkime, kur pirmą kartą Śukadeva Gosvāmis persakė „Śrīmad-Bhāgavatam“, ir vėliau pakartojo jos posmus Naimiṣāranyos miško išminčiams. Išminčiai, rūpindamiesi žmonijos dvasine gerove, susirinko į Naimiṣāranyą atlikti

ilgalaikių aukojimų, kad nuslopintų naikinamą prasidedančio Kali amžiaus poveikį. Išminčių prašomas išdėstyti Vedų išminties esmę, Sūta Gosvāmis iš atminties pakartojo visus aštuoniolika tūkstančių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų, kuriuos Mahārāja Parikṣitas išklaušė iš Śukadevos Gosvāmio lūpų.

Skaitytojas susipažįsta su Mahārājos Parikṣito klausimais ir Śukadevos Gosvāmio atsakymais, kuriuos persako Sūta Gosvāmis. Sūta Gosvāmis kartais ir pats tiesiogiai atsako į Naimiṣāranyos išminčių vardu kalbančio Śaunakos Rṣio klausimus. Taigi skaitytojas tolygiai girdi du dialogus: Mahārājos Parikṣito bei Śukadevos Gosvāmio pokalbį Gangos pakrantėje ir Sūtos Gosvāmio bei išminčių atstovo Śaunakos Rṣio pokalbį Naimiṣāranyos miške. Be to, į savo pamokymus karaliui Parikṣitui Śukadeva Gosvāmis neretai įterpia istorinių epizodų bei ilgų ištraukų iš filosofinių pokalbių tarp tokių didžiųjų sielų, kaip Nārada Munis ir Vasudeva. Žinodamas „Bhāgavatam“ priešistorę, skaitytojas nesunkiai susigaudys iš įvairių šaltinių paimtų dialogų ir įvykių pynėje. Tekste svarbiausia ne chronologinė tvarka, o filosofijos išmintis, todėl atidžiai skaitant galima suprasti esminiausias „Śrīmad-Bhāgavatam“ mintis.

Šio leidinio vertėjai lygina „Bhāgavatam“ su ledinuku, kurio kiekvienas krislelis vienodai gardus, taigi saldų „Bhāgavatam“ nektarą galima patirti skaitant bet kurį šio kūrinio tomą. Tačiau rimtam skaitytojui, jau patyrusiam „Bhāgavatam“ skonį, rekomenduojame grįžti prie Pirmosios Giesmės ir perskaityti knygą nuosekliai, giesmė po giesmės.

Pastarasis „Bhāgavatam“ vertimas – tai pirmasis pilnas šios vertingos knygos leidimas anglų kalba, pateiktas su išsamiais komentarais ir priimamas plačiajai visuomenei. Pirmosios devynios giesmės ir dalis dešimtosios yra Jo Dieviškosios Malonės A.C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos įtempto darbo ir didelio atsidavimo rezultatas. Knygos autorius – Tarpautinės Krišnos sąmonės organizacijos įkūrėjas-ācārya, vienas žymiausių Indijos filosofinės ir religinės minties skelbėjų ir propaguotojų. Puikiai mokėdamas sanskritą ir didžiai išmanydamas Vedų kultūrą bei idėjas, taip pat įvertindamas šiuolaikines visuomenės tradicijas, jis pateikė Vakarų skaitytojui nepakartojamą šio ryškaus Indijos klasikos kūrinio vertimą. Śrīlai Prabhupādai pasitraukus iš šio pasaulio 1977 metais, jo monumentalų darbą pratęsė mokiniai – Hridayananda dāsa Gosvāmis ir Gopīparāṇadhana dāsa. Jie baigė versti likusias „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmes ir parengė jų komentarus.

Veikalas bus įdomus skaitytojui daugeliu atžvilgių. Tiems, kuriuos domina senosios Indijos civilizacijos ištakos, jis gali būti neišsenkamas informacijos šaltinis praktiškai visais jos gyvenimo aspektais. Lyginamosios

filosofijos ir religijos specialistams „Bhāgavatam“ leis geriau suvokti Indijos dvasinio paveldo esmę. Sociologai ir antropologai šiame kūrinyje atras praktinių pavyzdžių iš taikingos, moksliskai sutvarkytos Vedų civilizacijos, susipažins su visuomene, kurios institucijų vienybės pagrindą sudarė gerai išugdyta dvasinė pasaulėjauta. Literatūros tyrinėtojai skaitys jį kaip didį poezijos šedevrą. Studijuojantiems psichologiją ši knyga atskleis svarbius sąmonės prigimties bei žmogaus elgsenos aspektus, suteiks platesnių galimybių filosofinei asmenybės analizei. Ir pagaliau dvasinės tiesos ieškotojams „Bhāgavatam“ bus nesudėtingas ir parankus vadovas siekiant aukščiausio savo asmenybės ir Absoliučios Tiesos išmanymo. Mes tikimės, kad šis „Bhaktivedanta Book Trust“ leidyklos parengtas daugiatomis veikalas ilgam užims svarbią vietą intelektualiniame, kultūriniame ir dvasiniame mūsų amžininko gyvenime.

Leidėjai

DEŠIMTAS SKYRIUS

Viešpats Kṛṣṇa išvyksta į Dvāraką

1 TEKSTAS

शौनक उवाच

हत्वा स्वरिक्थस्पृध आततायिनो
युधिष्ठिरो धर्मभृतां वरिष्ठः ।
सहानुजैः प्रत्यवरुद्धभोजनः
कथं प्रवृत्तः किमकारषीत्ततः ॥१॥

śaunaka uvāca

*hatvā svariktha-spr̥dha ātatāyino
yudhiṣṭhiro dharma-bhṛtām varīṣṭhaḥ
sahānujaiḥ pratyavaruddha-bhojanaḥ
katham pravṛttaḥ kim akāraṣīt tataḥ*

śaunakaḥ uvāca – Śaunaka paklausė; *hatvā* – nužudęs; *svariktha* – teisėtą palikimą; *spr̥dhaḥ* – norėjęsius pasiglemžti; *ātatāyinaḥ* – piktadarius; *yudhiṣṭhiraḥ* – karalius Yudhiṣṭhira; *dharma-bhṛtām* – tarp tų, kurie griežtai laikosi religijos principų; *varīṣṭhaḥ* – didžiausias; *saha-anujaiḥ* – su savo jaunesniaisiais broliais; *pratyavaruddha* – saikingas; *bhojanaḥ* – naudojimas būtiniaisiais dalykais; *katham* – kaip; *pravṛttaḥ* – užsiėmė; *kim* – ką; *akāraṣīt* – darė; *tataḥ* – po to.

Śaunaka Munis paklausė: Kaip sunaikinęs priešus, siekčius pasiglemžti tai, kas jam teisėtai priklausė, brolių padedamas Mahārāja Yudhiṣṭhira – didžiūnas tarp religingų žmonių – valdė savo piliečius? Esu tikras, jis negalėjo laimingas viešpatauti savo karalystėje.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo iškilniausias tarp visų religingų žmonių ir anaipol nenorėjo kautis su pusbroliais dėl karalystės. Jis stoji į kovą vardan teisybės, kaip teisėtas Hastināpuros sosto įpėdinis. Tuo tarpu jo pusbroliai kėsinosi neteisėtai užgrobti sostą. Taigi Viešpaties Śrī Kṛṣṇos vadovaujamas jis kovėsi dėl teisybės, bet pergalė jam nesuteikė džiaugsmo, nes mūšyje žuvo visi jo pusbroliai. Jis valdė karalystę tik iš pareigos, jaunesniųjų brolių padedamas. Šis klausimas Śaunakai Rṣiui buvo labai svarbus, nes jis norėjo sužinoti, kaip Mahārāja Yudhiṣṭhira elgėsi dabar, kai visa valdžia buvo jo rankose.

2 TEKSTAS

सूत उवाच
वंशं कुरोर्वंशदवाग्निनिर्हृतं
संरोहयित्वा भवभावनो हरिः ।
निवेशयित्वा निजराज्य ईश्वरो
युधिष्ठिरं प्रीतमना बभूव ह ॥ २ ॥

sūta uvāca
vaṁśam kurora vaṁśa-davāgni-nirhṛtam
saṁrohayitvā bhava-bhāvano hariḥ
niveśayitvā nija-rājya īśvaro
yudhiṣṭhiram prīta-manā babhūva ha

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis atsakė; *vaṁśam* – dinastiją; *kuroḥ* – karaliaus Kuru; *vaṁśa-dava-agni* – nuo bambukų trinties miške užsiplieskusio gaisro; *nirhṛtam* – išsekintą; *saṁrohayitvā* – atgaivinęs; *bhava-bhāvanah* – pasaulio globėjas; *hariḥ* – Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa; *niveśayitvā* – įtvirtinęs; *nija-rājye* – jo karalystėje; *īśvaraḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *yudhiṣṭhiram* – Mahārāją Yudhiṣṭhirą; *prīta-manāḥ* – patenkintas; *babhūva ha* – buvo.

Sūta Gosvāmis tarė: Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viešpats Śrī Kṛṣṇa, viso pasaulio globėjas, buvo patenkintas, kad Mahārāja Yudhiṣṭhira atgavo sostą ir kad atkurta Kuru dinastija, kurią buvo bepražudęs pyktis, užsiplieskęs tarytum ugnis tarp besitrinančių bambuko stiebų.

Komentaras: Šį pasaulį lygina su gaisru miške, kurį sukelia bambuko stiebų trintis. Gaisras bambukų giraitėje kyla savaime, be kokios nors pašali-

nės priežasties, bambukų stiebams trinantis vienas į kitą. Lygiai taip yra ir materialiaame pasaulyje: susikirtus aistroms žmonių, trokštančių valdyti materialią gamtą, kyla karo gaisrai, naikinantys nepageidautinus gyventojus. Jie kyla nuolat, bet Viešpats čia niekuo dėtas. Vis dėlto Jis nori išsaugoti šią kūriniją, todėl trokšta, kad kuo daugiau žmonių pasuktų teisingu, savęs pažinimo, keliu, vedančiu į Dievo karalystę. Viešpats nori, kad kenčiantys žmonės sugrižtų pas Jį, į savo namus, kur jų nekamuos trejopos materialios kančios. Taip sumanytas pasaulis, ir tie, kurie neateina į protą, yra pasmerkti materialaus pasaulio kančioms, kurias sukelia iliuzinė Viešpaties energija. Todėl Viešpats nori, kad pasaulį valdytų Jo autoritetingas atstovas. Viešpats Śrī Kṛṣṇa nužengė tam, kad įvestų tokią valdymo sistemą ir sunaikintų nepageidautinus asmenis, kurie nenori paklusti Jo ketinimams. Kurukšetros mūšis įvyko, nes tokia buvo Viešpaties valia. Jis norėjo, kad nepageidautini asmenys būtų nušluoti nuo žemės paviršiaus ir kad Jo bhakto valdomame pasaulyje įsiviešpatautų taika. Todėl kai karalius Yudhiṣṭhira įžengė į sostą ir Mahārāja Parikṣitas – Kuru dinastijos tęsėjas – išliko gyvas, Viešpats buvo labai patenkintas.

3 TEKSTAS

निश्म्य भीष्मोक्तमथाच्युतोक्तं
 प्रवृत्तविज्ञानविधूतविभ्रमः ।
 शशास गामिन्द्र इवाजिताश्रयः
 परिध्युपान्तामनुजानुवर्तितः ॥ ३ ॥

*niśamya bhīṣmuktam athācyutoktām
 pravṛtta-vijñāna-vidhūta-vibhramah
 śaśāsa gām indra ivājitaśrayaḥ
 paridhyupāntām anujānuvartitaḥ*

niśamya – išklauses; *bhīṣma-uktam* – ką kalbėjo Bhīṣmadeva; *atha* – taip pat; *acyuta-uktam* – ką kalbėjo neklystantis Viešpats Kṛṣṇa; *pravṛtta* – atsidėjęs; *vijñāna* – tobulam mokslui; *vidhūta* – visiškai nusiploves; *vibhramah* – visus nuogaštavimus; *śaśāsa* – valdė; *gām* – Žemė; *indra* – rojaus planetų karalius; *iva* – tarytum; *ajita-āśrayaḥ* – saugomas nenugalimo Viešpaties; *paridhi-upāntām* – ir visas jūras; *anuja* – jaunesniųjų brolių; *anuvartitaḥ* – lydimas.

Išklausęs pamokančius Bhīṣmadevos ir neklystančiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žodžius, Mahārāja Yudhiṣṭhira atsikratė nuogaštavimų ir ėmėsi darbų, kurie reikalavo didžiausio išmanymo. Taip jis valdė žemes ir jūras, padedamas jaunesniųjų brolių.

Komentaras: Šiuolaikinėje Anglijoje veikiantis pirmagimystės įstatymas, t.y. pirmagimio sūnaus teisė paveldėti turtą, galiojo ir Mahārājos Yudhiṣṭhīros valdymo epochoje. Anuomet, iki pat Mahārājos Yudhiṣṭhīros vaikaičio Mahārājos Parikṣito viešpatavimo laikų, Hastināpuros (dabar Njū Delio dalis) karalius buvo visų žemių ir jūrų imperatorius. Jaunesnieji Mahārājos Yudhiṣṭhīros broliai, labai dievoti žmonės, ėjo ministrų bei karvedžių pareigas ir puikiai sutarė tarpusavy. Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo idealus Žemės planetos valdovas, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos vietininkas. Jis prilygo pačiam karaliui Indrai – Dievo atstovui, valdančiam rojaus planetas. Indra, Candra, Sūrya, Varuṇa, Vāyu bei kiti pusdieviai yra Viešpaties vietininkai įvairiose visatos planetose. Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo Viešpaties vietininkas Žemėje. Jis nepanašus į neapsišvietusius šiandieninių demokratinių šalių vadovus. Jis klausėsi Bhīṣmadevos bei neklystančio Viešpaties pamokymų ir įgijo tobulą išmintį.

Šiuolaikinis žmonių rinktas valstybės vadovas yra marionetė, nes jis neturi visų karaliui būdingų valdžios įgaliojimų. Ir net jeigu jis būtų toks pat mokytas kaip Mahārāja Yudhiṣṭhira, jo valia nieko nelemtų, nes jo valdžia labai suvaržyta konstitucijos. Ideologijų skirtumai ir kitos egoistinės priežastys ižiebia nesantaiką tarp valstybių, bet karalius Mahārāja Yudhiṣṭhira neturėjo savos ideologijos. Vienintelis jo siekis buvo vykdyti neklystančio Viešpaties ir Jo autoritetingo atstovo Bhīṣmadevos nurodymus. *Śāstros* nurodo, kad valdovas turi vykdyti didžiųjų autoritetų ir neklystančio Viešpaties nurodymus, neieškodamas asmeninės naudos ir nekurdamas savos ideologijos. Mahārāja Yudhiṣṭhira gebėjo valdyti visą Žemę su jos jūromis, nes vadovavosi neprikaištingais ir visuotinai taikytiniais principais. Vieningos pasaulio valstybės idėja gali būti įgyvendinta tik tada, kai vadovaujamosi neklystančiu autoritetu. Žmogus netobulas, todėl negali sukurti ideologijos, kuri patenkintų visus. Visiems priimtina ir universaliai pritaikoma programą gali sukurti tik tobula ir neklystanti asmenybė. Valdo asmenybės, o ne kokios beasmėnės idėja, įvardijama žodžiu „vyriausybė“. Jei asmenybė tobula, tobula ir vyriausybė. Jei vadovas kvailys, tai ir iš vyriausybės nėra ko tikėtis. Tai dėsninga. Visur tik ir girdime pasakojant apie netikusius karalius bei vadovus. Taigi pasaulį gali valdyti tik gerai pasirengęs žmogus (toks kaip valdovas Mahārāja Yudhiṣṭhira), ir jam turi būti suteikta visa

valdžia. Vieningos pasaulinės valstybės idėja gali būti įgyvendinta tik tada, kai prie valdžios vairo yra nepriekaištingas karalius, kaip kad Mahārāja Yudhiṣṭhira. Anuomet, kai pasaulį valdė Mahārāja Yudhiṣṭhira bei kiti jo verti karaliai, pasaulis buvo laimingas.

4 TEKSTAS

कामं ववर्ष पर्जन्यः सर्वकामदुग्धा मही ।
सिषिचुः स्म ब्रजान् गावः पयसोधस्वतीर्मुदा ॥ ४ ॥

*kāmam vavarṣa parjanyaḥ sarva-kāma-dughā mahī
siṣicuḥ sma vrajān gāvah payasodhasvatīr mudā*

kāmam – tiek, kiek reikėjo; *vavarṣa* – lijo; *parjanyaḥ* – lietūs; *sarva* – viską; *kāma* – ko reikia; *dughā* – teikianti; *mahī* – žemė; *siṣicuḥ sma* – laistė; *vrajān* – ganyklas; *gāvah* – karvės; *payasā udhasvatīḥ* – pilnais tešmenimis pieno; *mudā* – laimingas.

Kai pasaulį valdė Mahārāja Yudhiṣṭhira, debesys išliedavo tiek vandens, kiek žmonėms reikėjo. Žemė taip pat dosniai tenkino visus jų poreikius. Karvės laigė smagios pritvinkusiais tešmenimis ir laistė ganyklas pienu.

Komentaras: Ekonomikos raidą labiausiai lemia žemė ir karvės. Žmonėms reikalingi grūdai, vaisiai, pienas, naudingosios iškasenos, drabužiai, medicina ir t.t. Visa tai būtina materialiams kūno poreikiams patenkinti. Tačiau mėsos, žuvies, metalo staklių ir mašinų žmogui tikrai nereikia. Kai Žemė valdė Mahārāja Yudhiṣṭhira, lydavo reguliariai ir reikiamu laiku. Valdėti lietu – ne žmogaus jėgoms. Lietų valdo dangaus karalius Indradeva – Viešpaties tarnas. Kai karalius ir jo valdiniai klauso Viešpaties, krituliai iškrinta reguliariai ir žemė subrandina gausų derlių. Reguliarūs lietūs lemia ne tik gausų grūdų bei vaisių derlių, bet, veikiant tam tikroms žvaigždėms, sąlygoja ir brangiųjų akmenų bei perlų atsiradimą. Grūdai ir daržovės socialiai pamaitina ir žmones, ir gyvulius. Riebios karvės duoda tiek pieno, kad jo tikrai pakanka žmogaus gyvybei ir jėgoms palaikyti. Jei yra pakankamai pieno, grūdų, vaisių, medvilnės, šilko ir brangakmenių, kam reikalingi kino teatrai, viešnamiai, skerdyklos? Kam ta dirbtinė prabanga – filmai, automobiliai, radijas, mėsa, viešbučiai? Ar be priešiškumo tarp žmonių bei vals-

tybių tokia „civilizacija“ davė dar ką nors žmogui? Ar ji įteisino lygybę ir brolybę? Anaiptol. Dėl vieno žmogaus užgaidų tūkstančiai už jį lieja prakaitą fabrikų pragare ir guldo galvas mūšio laukuose.

Čia pasakyta, kad karvės laigė po ganyklas smagios pritvinkusiais tešmenimis ir laistė žemę pienu. Argi šie padarai nenusipelno tinkamos globos, kad galėtų gyventi be baimės ir lig soties skabyti ganyklose žolę? Kodėl žmonės jaučiasi turi teisę egoistiniais tikslais žudyti karves? Kodėl jie nepasitenkina grūdais, vaisiais ir pienu, iš kurių galima pagaminti šimtus tūkstančių gardžiausių valgių? Kodėl pasaulyje atidaryta tiek skerdyklų nekaltiems gyvuliams žudyti? Kartą, keliaudamas po savo plačią karalystę, Mahārājos Yudhiṣṭhiros vaikaitis Mahārāja Parīkṣitas pamatė, kaip tamsiaodis žmogus nori užmušti karvę. Karalius tučtuojau sulaukė skerdiką ir deramai nubaudė. Kaip gali valdovas negloboti vargšų gyvulių, kurie bejėgiai prieš žmogų? Ar žudyti juos žmogiška? Juk gyvuliai – taip pat šalies piliečiai. Kodėl tad leista organizuotai juos žudyti skerdyklose? Negi šitai ir yra toji „lygybė, brolybė, laisvė“?

Taigi autokratinė Mahārājos Yudhiṣṭhiros laikų valstybė daug pranašesnė už vadinamąsias „demokratinės“ valdymo formas, įteisinusias gyvūnų žudymą ir leidusias žmonėms, maža kuo tesiskiriantiems nuo gyvulių, rinktis vadovą, kuris yra dar didesnis gyvulus.

Mes visi – materialios gamtos kūriniai. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad Viešpats yra sėklą sėjantis tėvas, o materialioji gamta – visų gyvū būtybių motina. Taigi visagalio tėvo Śrī Kṛṣṇos malone motina, materialioji gamta, pajėgi išmaitinti ir gyvūnus, ir žmones. Žmogus yra vyresnysis visų gyvū būtybių brolis. Jis apdovanotas tobulesniu už gyvūnų intelektu, kad galėtų suprasti gamtos dėsnius ir Visagalio Tėvo įsakymus. Žmonių civilizacija turi gyventi iš materialios gamtos dovanų ir atsisakyti dirbtinių ekonomikos plėtros priemonių, nes toks nereikalingos prabangos ir juslinių malonumų vaikymasis tesukelia pasaulyje chaosą, kurstantį godumą ir valdžios troškulį. Taip gyvena tik šunys ir kiaulės.

5 TEKSTAS

नद्यः समुद्रा गिरयः सवनस्पतिवीरुधः ।
फलन्त्योषधयः सर्वाः काममन्वृतु तस्य वै ॥ ५ ॥

*nadyaḥ samudrā girayaḥ savanaspati-vīrudhaḥ
phalanty oṣadhayaḥ sarvāḥ kāmam anvr̥tu tasya vai*

nadyaḥ – upės; *samudrāḥ* – vandenynai; *girayaḥ* – kalvos ir kalnai; *savanaspati* – daržovės; *vīrudhaḥ* – vijokliai; *phalanti* – veiksmingos; *ośadhayaḥ* – vaistažolės; *sarvāḥ* – viską; *kāmam* – kas būtina; *anvṛtu* – visais metų laikais; *tasya* – karaliui; *vai* – tikrai.

Upės, vandenynai, kalvos, kalnai, girios, vaistažolės ir kiti augalai visais metų laikais mokėjo karaliui gausią duoklę.

Komentaras: Kadangi, kaip jau minėta, Mahārājā Yudhiṣṭhiraḡ globojo *ajita* – neklystantis Viešpats, – Jam priklausančios upės, vandenynai, kalvos, girios noriai mokėjo karaliui savo duoklę. *Reikia pasikliauti Aukščiausiojo Viešpaties globa* – štai sėkmės paslaptis. Be Viešpaties palaiminimo nieko nepasieksi. Norint, kad klestėtų ekonomika, vien staklių, mechanizmų ir mūsų pastangų nepakanka. Būtina gauti Aukščiausiojo Viešpaties sutikimą; antraip jokiais priemonėmis, kad ir kokios tobulos jos būtų, nieko nepešime. Juk galų gale sėkmė priklauso nuo *daivos*, Aukščiausiojo. Tokie karaliai kaip Mahārājā Yudhiṣṭhira puikiai suvokė, kad karalius – Aukščiausiojo Viešpaties vietininkas, todėl privalo rūpintis žmonių gerove. Iš tikrųjų valstybė priklauso Aukščiausiajam Viešpačiui. Ne žmogus sukūrė upes, vandenynus, girias, kalvas, vaistažoles. Visa tai – Aukščiausiojo Viešpaties kūriniai, ir gyvoms būtybėms leista naudotis Viešpaties nuosavybe tarnaujant Viešpačiui. Nūdienos šūkis – „viskas liaudžiai“, todėl vyriausybę renka liaudis, ir ji triūsia liaudies labui. Tačiau tam, kad sukurtume naują visuomenę, kuri būtų įsisąmoninusi Dievą ir gyventų tobulą gyvenimą, t.y. vadovautųsi dvasinio komunizmo idėja, pasaulis turi imti pavyzdį iš tokių valdovų kaip Mahārājā Yudhiṣṭhira bei Parikṣitas. Viešpaties valia pasaulyje visko yra pakankamai. Teisingai viskuo naudodamasis, žmogus gyvens santarvėje su gyvūnais ir su gamta. Viskas yra Viešpaties žinioje, ir jei bus patenkintas Viešpats, maloninga mums bus ir gamta. Vandeningos upės tręš žemę, vandenynai teiks apščiai mineralų, perlų ir brangakmenių, girios dosniai aprūpins mediena, vaistais ir augalais, ir kiekvienas metų laikas atneš gausų įvairiausių gėlių bei vaisių derlių. Nenatūrali gyvenšana, priklausant nuo fabrių ir staklių produkcijos, gal ir suteikia vadinaimą laimę vienietams, tačiau milijonai kitų kenčia. Vis daugiau energijos žmonės eikvoja pramoninei gamybai, natūralių produktų mažėja, ir dėl to žmonės kenčia. Daugelis neturėdami tinkamo išsilavinimo težiūri pelno ir eksploatuoja gamtos išteklius. Tai gimdo aršią konkurenciją tarp pavienių žmonių ir tarp valstybių. Ir neatsiranda tinkamai pasirengusio Viešpaties atstovo, kuris galėtų įvesti tvarką. Jeigu norime perauklėti žmonių ir atsi-kratyti visų netikusių dalykų, turime suvokti savo civilizacijos ydas, lygin-

dami ją su šiame posme pateikiamu aprašymu ir imdami pavyzdį iš Mahārājos Yudhiṣṭhīros.

6 TEKSTAS

नाधयो व्याधयः क्लेशा दैवभूतात्महेतवः ।
अजातशत्रावभवन् जन्तूनां राज्ञि कर्हिचित् ॥ ६ ॥

*nādhayo vyādhayaḥ kleśā daiva-bhūtātma-hetavaḥ
ajāta-śatrāv abhavan jantūnām rājñi karhicit*

na – niekada; *ādhayaḥ* – rūpesčiai; *vyādhayaḥ* – ligos; *kleśāḥ* – kančios dėl pernelyg didelio karščio ir šalčio; *daiva-bhūta-ātma* – kūno, atgamtinių jėgų ir kitų gyvų būtybių; *hetavaḥ* – keliamos; *ajāta-śatrau* – neturėjusių priešų; *abhavan* – ištikdavo; *jantūnām* – gyvų būtybių; *rājñi* – karalių; *karhicit* – kada nors.

Karalius neturėjo priešų, todėl gyvų būtybių nekankino nei proto gimdomos kančios, nei ligos, nei karščiai, nei šalčiai.

Komentaras: Nenaudoti smurto prieš žmones, bet negailestingai žudyti nekaltus gyvūnus, – tai šėtono filosofija. Šiais laikais žmogus yra gyvūnų priešas, todėl vargšai padarai visada sunerimę. Pasekmės už nekaltų gyvūnų žudymą gula ant jų žudikų pečių, todėl virš pasaulio kybo nuolatinė šaltojo ir „karštojo“ karo grėsmė – konfliktuoja tiek pavieniai žmonės, tiek žmonių grupės, kraštai. Mahārājos Yudhiṣṭhīros valdymo epochoje būta vieningos nacijos, nors skirtingos vasalinės valstybės ir egzistavo. Pasaulis buvo suvienytas, ir kadangi aukščiausias valdovas Yudhiṣṭhīra buvo deramai pasirengęs savo pareigoms, jo valdiniai nepatyrė nerimo, ligų, nepakenčiamų karščių ar šalčių. Jie ekonomiškai klestėjo ir buvo fiziškai sveiki. Jų ramybės nedrumstė nei atgamtinės jėgos, nei kitų gyvų būtybių priešiškumas, nei kūno bei proto kančios. Bengalų patarlė sako: „Blogas karalius pražudo karalystę, bloga šeiminkė – šeimą“. Ta tiesa tinka ir šiuo atveju. Kadangi karalius buvo teisingas ir klusnus Viešpačiui bei išminčiams, kadangi niekam nejautė priešiškumo ir buvo pripažintas Viešpaties atstovas, Jo globotinis, – visi karaliaus valdiniai buvo, galima sakyti, Paties Viešpaties bei Jo įgaliotų atstovų tiesiogiai globojami. Jei žmogus nėra dorybingas ir Viešpats jo nepripažįsta, jo globotiniai negali būti laimin-

gi. Žmogus turi sutarti su Dievu ir gamta. Mahārājos Yudhiṣṭhīros pavyzdys rodo, kad darnūs žmogaus santykiai su Dievu ir gamta yra klestėjimo, laimės ir taikos pasaulyje laidas. Polinkis išnaudoti kitus tesukelia kančią.

7 TEKSTAS

उषित्वा हास्तिनपुरे मासान् कतिपयान् हरिः ।
सुहृदां च विशोकाय स्वसुश्च प्रियकाम्यया ॥ ७ ॥

*uṣitvā hāstinapure māsān katipayān hariḥ
suhṛdām ca viśokāya svasuś ca priya-kāmyayā*

uṣitvā – pasilikdamas; *hāstinapure* – Hastināpuroje; *māsān* – mėnesių; *katipayān* – keletą; *hariḥ* – Viešpats Śrī Kṛṣṇa; *suhṛdām* – giminaičius; *ca* – taip pat; *viśokāya* – norėdamas nuraminti; *svasuḥ* – seseriai; *ca* – ir; *priya-kāmyayā* – įtikti.

Norėdamas paguosti giminaičius ir suteikti džiaugsmo seseriai [Subhadrai], Śrī Hari, Viešpats Śrī Kṛṣṇa, keletui mėnesių pasiliko Hastināpuroje.

Komentaras: Pasibaigus Kurukṣetros mūšiui ir Yudhiṣṭhīrai įžengus į sostą, Kṛṣṇa susiruošė grįžti į Savo karalystę – Dvāraką, tačiau, norėdamas patenkinti Mahārājos Yudhiṣṭhīros prašymą ir parodyti ypatingą malonę Bhīṣmadevai, stabtelėjo Hastināpuroje – Pāṇḍavų sostinėje. Viešpats nutarė pasilikti čia ilgiau, norėdamas nuraminti sielvartaujantį karalių ir pradžiuginti Savo seserį. Subhadrai paguoda buvo ypač reikalinga – ji neteko savo vieturčio sūnaus Abhimanyu, kuris buvo neseniai vedęs. O jo žmona Uttarā, Mahārājos Parīkṣito motina, liko našlė. Viešpats visada džiaugiasi, galėdamas Savo bhaktui suteikti malonumo ir atskleidžia pačias įvairiausias Savo asmenybės puses. Tik Jo bhaktams patikimi Jo giminaičių vaidmenys. Viešpats – absoliutas.

8 TEKSTAS

आमन्त्र्य चाभ्यनुज्ञातः परिष्वज्याभिवाद्य तम् ।
आरुरोह रथं कैश्चित्परिष्वक्तोऽभिवादितः ॥ ८ ॥

*āmantrya cābhyanuññātaḥ pariṣvajyābhivādya tam
āruroha ratham kaiścīt pariṣvaktō 'bhivādītaḥ*

āmantrya – paprašęs leidimo; *ca* – ir; *abhyanuññātaḥ* – gavęs leidimą; *pariṣvajya* – apkabinęs; *abhivādya* – nusilenkęs prie pėdų; *tam* – Mahārājos Yudhiṣṭhiros; *āruroha* – sėdo; *ratham* – į vežimą; *kaiścīt* – kai kurie; *pariṣvaktāḥ* – Jį apkabino; *abhivādītaḥ* – išreiškė Jam pagarbą.

Vėliau, paprašęs Mahārājos Yudhiṣṭhiros leidimo išvykti ir gavęs jo sutikimą, Viešpats pagerbė karalių, nusilenkdamas prie jo pėdų, o karalius Jį apkabino. Po to Viešpatį apkabino bei Jam nusilenkė kiti Jį lydėjusieji, ir Viešpats sėdo į Savo vežimą.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo vyresnysis Viešpaties Kṛṣṇos pusbrolis, todėl atsisveikindamas Viešpats nusilenkė prie jo pėdų. Karalius Jį apkabino tarsi jaunesnįjį brolių, nors puikiai žinojo, kad Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Viešpačiui malonu, kai bhaktai iš meilės Jam laiko save viršesniais už Jį. Niekas nėra viršesnis už Viešpatį ir Jam neprilygsta, bet Viešpačiui malonu, kai Jo bhaktai laiko Jį jaunesniu už save. Visa tai – transcendentiniai Viešpaties žaidimai. Tačiau impersonalistai negali suvokti nepaprasto vaidmens, kuris tenka Viešpaties bhaktui.

Po to su Viešpačiu atsisveikino Bhīma ir Arjuna. Jie apglėbė Viešpatį, nes buvo bendraamžiai, o Nakula ir Sahadeva nusilenkė Viešpačiui, nes buvo už Jį jaunesni.

9–10 TEKSTAI

सुभद्रा द्रौपदी कुन्ती विराटतनया तथा ।
गान्धारी धृतराष्ट्रश्च युयुत्सुर्गौतमो यमौ ॥ ९ ॥
वृकोदरश्च धौम्यश्च स्त्रियो मत्स्यसुतादयः ।
न सेहिरे विमुह्यन्तो विरहं शार्ङ्गधन्वनः ॥१०॥

*subhadrā draupadī kuntī virāṭa-tanayā tathā
gāndhārī dhṛtarāṣṭraś ca yuyutsur gautamo yamau*

*vṛkodaraś ca dhaumyaś ca striyo matsya-sutādayaḥ
na sehire vimuhyanto virahaṁ śārṅga-dhanvanah*

subhadrā – Kṛṣṇos sesuo; *draupadī* – Pāṇḍavų žmona; *kuntī* – Pāṇḍavų motina; *virāṭa-tanayā* – Virāṭos duktė (Uttarā); *tathā* – taip pat; *gāndhārī* – Duryodhanos motina; *dhṛtarāṣṭrah* – Duryodhanos tėvas; *ca* – ir; *yuyutsuḥ* – Dhṛtarāṣṭros ir jo žmonos, priklausiusios *vaiśyū* luomui, sūnus; *gautamaḥ* – Kṛpācārya; *yamau* – broliai dvyniai Nakula ir Sahadeva; *vṛkodaraḥ* – Bhīma; *ca* – ir; *dhaumyaḥ* – Dhaumya; *ca* – ir; *striyaḥ* – kitos rūmų moterys; *matsya-sutā-ādayaḥ* – žvejo duktė (Satyavatī, Bhīšmos pamotė); *na* – negalėjo; *sehira* – pakelti; *vimuhyantaḥ* – beveik alpdami; *viraham* – išsiskyrimo; *sārṅga-dhanvanaḥ* – su Śrī Kṛṣṇa, rankoje laikančiu kriauklę.

Tąsyk jie – Subhadrā, Draupadī, Kuntī, Uttarā, Gāndhārī, Dhṛtarāṣṭra, Yuyutsu, Kṛpācārya, Nakula, Sahadeva, Bhīmasena, Dhaumya ir Satyavatī – vos neprarado sąmonės, nes išsiskyrimas su Viešpačiu Kṛṣṇa jiems buvo nepakeliamas.

Komentaras: Viešpats Śrī Kṛṣṇa toks patrauklus gyvoms būtybėms, o ypač Savo bhaktams, kad išsiskyrimas su Viešpačiu jiems nepakeliamas. Sąlygota siela užmiršta Viešpatį iliuzinės energijos pakerėta. Jei ne iliuzinė energija, užmiršti Jo būtų neįmanoma. Jausmo, apimančio išsiskyrus su Viešpačiu, neįmanoma aprašyti. Tik bhaktai gali numanyti, ką tai reiškia. Viešpaties išvykimas iš Vṛndāvanos paprastiems kaimo piemenukams, mergelėms, moterims – visiems Jį lydėjusiems buvo baisus smūgis, po kurio jie negalėjo atsigauti visą gyvenimą. O Rādhārāṇės, mylimiausios iš piemenaičių, ilgesio išsiskyrus su Kṛṣṇa neįmanoma išreikšti žodžiais. Po to jie buvo susitikę vienintelį kartą Kurukṣetroje saulės užtemimo metu, ir skaitant apie jausmus, prasiveržusius jiems susitikus, suspaudžia širdį. Be abejonės, transcendentiniai Viešpaties bhaktai labai skiriasi savo ypatybėmis, tačiau tas, kuriam nors kartą teko susidurti su Viešpačiu, tiesiogiai ar kaip kitaip su Juo pabendrauti, – nebegali išgyventi be Jo nė akimirkos. Tokie yra tyro bhakto jausmai Viešpačiumi.

11–12 TEKSTAI

सत्सङ्गान्मुक्तदुःसङ्गो हातुं नोत्सहते बुधः ।
कीर्त्यमानं यशो यस्य सकृदाकर्ण्य रोचनम् ॥११॥

तस्मिन्न्यस्तधियः पार्थाः सहेरन् विरहं कथम् ।
दर्शनस्पर्शसंलापशयनासनभोजनैः ॥१२॥

*sat-saṅgān mukta-duḥsaṅgo hātuṁ notsahate budhaḥ
kīrtyamānaṁ yaśo yasya sakṛd ākarṇya rocanam*

*tasmin nyasta-dhiyaḥ pārthāḥ saheran virahaṁ katham
darśana-sparśa-samlāpa- śayanāsana-bhojanaiḥ*

sat-saṅgāt – bendraudamas su tyrais bhaktais; *mukta-duḥsaṅgaḥ* – atsisakęs bendrauti su nedorais, materialistiškais žmonėmis; *hātuṁ* – liautis; *na utsahate* – niekada nemėgina; *budhaḥ* – kuris suvokė Viešpatį; *kīrtyamānam* – giedojęs; *yaśaḥ* – apie šlovę; *yasya* – kurio; *sakṛt* – tik kartą; *ākarṇya* – teišgirdęs; *rocanam* – malonu; *tasmin* – Jam; *nyasta-dhiyaḥ* – kuris atidavė Jam savo protą; *pārthāḥ* – Pṛthos sūnūs; *saheran* – gali pakelti; *virahaṁ* – išsiskyrimą; *katham* – kaip; *darśana* – regėję akis į akį; *sparśa* – lietę; *samlāpa* – kalbėjęsi; *śayana* – miegoję; *āsana* – sėdėję; *bhojanaiḥ* – drauge valgę.

Išmintingi žmonės, kurie bendraudami su tyrais bhaktais suvokė Viešpatį ir atsikratė netikusių ryšių su materialistais, nebegali gyventi be pasakojimų apie Viešpaties šlovę, net jei girdėjo juos tik kartą. O koks nepakeliamai sunkus turėjo būti išsiskyrimas su Viešpačiu Pāṇḍavoms, kurie taip artimai su Juo bendravo, regėjo Jį savo akimis, lietė, kalbėjosi su Juo, drauge sėdėjo, pietavo, miegojo!

Komentaras: Gyva būtybė iš prigimties pašaukta tarnauti viršesniems už save. Kai gyva būtybė trokšta koku nors būdu tenkinti jusles, ji priversta paklusti iliuzinės materialios energijos diktatui. Tarnauti savo julslems ji niekada nepailsta. Net jeigu kartais ir pajunta nuovargį, iliuzinė energija vis tiek priverčia ją tenkinti jusles, nors gyva būtybė niekada taip ir nepatiria tikro pasitenkinimo. Tenkinti jusles galima be saiko, ir sąlygota siela tampa jų verge be jokios vilties išsivaduoti. Išsivaduoti tegalima bendraujant su tyrais bhaktais. Bendraudamas su tyrais bhaktais žmogus palengva atgauna transcendentinę sąmonę ir pradeda suvokti, kad jo amžina paskirtis – tarnauti Viešpačiui, o ne išsigimusioms julslems, pataikaujant geismui, pykčiui, valdžios troškuliui. Materiali visuomenė, draugystė ir meilė – tai tik skirtingos geismo apraiškos. Namų židinys, tėvynė, šeima, visuomenė, turtai ir visa, kas su jais susiję, prirakina žmogų prie materialaus pasaulio, kur jį neišvengiamai persekioja trejopos gyvenimo kančios. Bendraujant su tyrais bhaktais ir nuolankiai jų klausantis, silpsta noras patirti materialius malonumus ir vis stiprėja noras klausytis pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties darbus. Kartą atsiradęs, šis noras jau nebegęsta – kaip ir

liepsna užsidegus parakui. Sakoma, Dievo Asmuo Hari toks transcendentiška patrauklus, kad Jo bhaktais tampa net ir tie, kurie eidami savęs pažinimo keliu jau įgijo vidinę ramybę ir išsivadavo iš materijos nelaisvės. Todėl nesunku suprasti, ką jautė Pāṇḍavos – nuolatiniai Viešpaties palydovai. Jiems buvo baisu net pagalvoti apie išsiskyrimą su Śrī Kṛṣṇa, nes nuolatos bendraudami su Viešpačiu jie buvo ypatingai Jį pamilę. Mintys apie Viešpatį – Jo pavidalą, ypatybes, vardą, šlovę, žaidimus – tyram bhaktui yra tokios malonios, kad jis užmiršta visus materialaus pasaulio pavidalus, bruožus, vardus, atsisako žemiškos šlovės bei veiklos ir bendraudamas su kitais tyrais bhaktais nė akimirksniai nepraranda kontakto su Viešpačiu.

13 TEKSTAS

सर्वे तेऽनिमिषैरक्षैस्तमनु द्रुतचेतसः ।
वीक्षन्तः स्नेहसम्बद्धा विचेलुस्तत्र तत्र ह ॥१३॥

*sarve te 'nimiṣair akṣais tam anu druta-cetasah
vīkṣantaḥ sneha-sambaddhā vicelus tatra tatra ha*

sarve – visi; *te* – jie; *animiṣaiḥ* – nemirksėjo; *akṣaiḥ* – akimis; *tam anu* – dėl Jo; *druta-cetasah* – tirpo širdys; *vīkṣantaḥ* – žvelgiant į Jį; *sneha-sambaddhāḥ* – tyros meilės supančioti; *viceluḥ* – blaškėsi; *tatra tatra* – iš vienos vietos į kitą; *ha* – iš tikrųjų.

Jų širdys tirpte tirpo Jo žavesio inde. Jie žvelgė į Viešpatį, bijodami mirk-telėti, ir iš susijaudinimo nežinojo, ką daryti.

Komentaras: Kṛṣṇa iš prigimties patrauklus visoms gyvoms būtybėms, nes yra amžinas ir viršiausias tarp amžinųjų. Jis vienas yra daugybės amžinųjų rūpintojas ir ramstis. Taip teigia „Kaṭha Upaniṣada“. Todėl kai atkursime su Juo amžiną ryšį, kurį užmiršti mus privertė *māyā* (iliuzinė Viešpaties energija), pasaulyje amžiams įsigalės taika ir gerovė. Ir net jei šis ryšys tik pradedamas atkurti, sąlygota siela bematant išsivaduoja iš materialios energijos iliuzijos poveikio, ir ją užvaldo nenumaldomas troškimas bendrauti su Viešpačiu. Bendrauti su Viešpačiu galima ne tik užmezgus su Juo asmeninį ryšį, bet ir pažinus Jo vardą, šlovę, pavidalą bei ypatybes. „Śrīmad-Bhāgavatam“ moko sąlygotas sielas, kad norint pasiekti šią tobulumo pakopą reikia nuolankiai klausytis tyro bhakto.

14 TEKSTAS

न्यरुन्धन्नुद्गलद्वाष्पमौत्कण्ठ्यादेवकीसुते ।
निर्यात्यगारान्नोऽभद्रमिति स्याद्बान्धवस्त्रियः ॥१४॥

*nyarundhann udgalad bāṣpam autkaṅṭhyād devakī-sute
niryāty agārān no 'bhadram iti syād bāndhava-striyaḥ*

nyarundhan – vos sulaikydamos; *udgalat* – plūstančias; *bāṣpam* – ašaras; *autkaṅṭhyāt* – iš didelio susirūpinimo; *devakī-sute* – Devakės sūnui; *niryāti* – išėjus; *agārāt* – iš rūmų; *naḥ* – ne; *abhadram* – nelaimė; *iti* – tokiu būdu; *syāt* – atsitiktų; *bāndhava* – giminaitės; *striyaḥ* – moterys.

Kai Kṛṣṇa žengė iš rūmų, Jo giminaitės nulydėjo Jį ašarų pritvinkusiomis akimis. Moterys kaip įmanydamos stengėsi sulaikyti ašaras. Jos bijojo, kad atsiveikinimo ašaros užtrauks nelaimę.

Komentaras: Hastināpuros rūmuose gyveno šimtai moterų. Visos jos buvo Kṛṣṇos giminaitės ir labai Jį mylėjo. Pamačiusios, kad Jis ruošiasi išvykti iš rūmų į Savo gimtinę, jos labai sunerimo, ir, žinoma, apsiašarojo. Bet jos čia pat susigriebė, kad ašaros tokią akimirką gali užtraukti Kṛṣṇai nelaimę, ir bandė jas sulaikyti. Šitai joms labai sunkiai sekėsi – ašaros sruvo upeliais. Jos vis šluostė ašarojančias akis, o jų širdys taip daužėsi, kad, rodės, tuoj iššoks iš krūtinės. Mūšyje žuvusiųjų žmonos ir marčios niekada betarpiškai su Kṛṣṇa nebendravo. Bet jos visos buvo girdėjusios apie Kṛṣṇą ir Jo žygdarbius, todėl apie Jį galvojo, kalbėjo, minėjo Jo vardą bei šlovingumą ir pamilo Jį taip stipriai, kaip ir tie, kurie bendravo su Juo betarpiškai. Todėl kiekvienas, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai mąsto, kalba apie Kṛṣṇą ar Jį garbina, palinksta prie Jo. Kṛṣṇa – absoliutas, todėl tarp Jo vardo, pavidalo ir ypatybių nėra jokio skirtumo. Kalbant apie Kṛṣṇą, klausantis pasakojimų apie Jį ir Jį atmenant stebuklingai atgimsta glaudus ryšys su Kṛṣṇa. Taip veikia dvasinė energija.

15 TEKSTAS

मृदङ्गशङ्खभेर्यश्च वीणापणवगोमुखाः ।
धुन्धुरानिकघण्टाद्या नेदुर्दुन्दुभयस्तथा ॥१५॥

*mṛdaṅga-śaṅkha-bheryaś ca vīṇā-pañava-gomukhāḥ
dhundhury-ānaka-ghaṅṭādyā nedur dundubhayas tathā*

mṛdaṅga – švelniai skambantis būgnas; *śaṅkha* – kriauklė; *bheryaḥ* – dūdų orkestras; *ca* – ir; *vīṇā* – styginių orkestras; *pañava* – tam tikros rūšies fleita; *gomukhāḥ* – kitos rūšies fleita; *dhundhuri* – tam tikros rūšies būgnas; *ānaka* – litauras; *ghaṅṭā* – varpas; *ādyāḥ* – kiti; *neduḥ* – sudundėjo; *dundubhayaḥ* – įvairūs būgnai; *tathā* – tada.

Viešpaties išvykimo (iš Hastināpuros) proga Jo garbei sudundėjo būgnai – mṛdaṅgos, dholos, nagros, dhundhuriai ir dundubhiai, suskambo daugybė fleitų, taip pat vīṇos, gomukhos ir bheriai.

16 TEKSTAS

प्रासादशिखरारूढाः कुरुनार्यो दिद्रक्षया ।
ववृषुः कुसुमैः कृष्णं प्रेमत्रीडास्मितेक्षणाः ॥१६॥

*prāsāda-śikhārūdhāḥ kuru-nāryo didṛkṣayā
vavṛṣuḥ kusumaiḥ kṛṣṇam prema-trīḍā-smitekṣaṇāḥ*

prāsāda – ant rūmų; *śikhara* – stogo; *ārūdhāḥ* – užlipusios; *kuru-nāryaḥ* – karališkosios Kuru giminės moterys; *didṛkṣayā* – žvelgdamos; *vavṛṣuḥ* – apibėrė; *kusumaiḥ* – gėlėmis; *kṛṣṇam* – Viešpatį Kṛṣṇą; *prema* – iš meilės; *vṛīḍā-smīta-ikṣaṇāḥ* – droviai šypsodamosi.

Netverdamos noru išvysti Viešpatį, karališkosios Kuru giminės moterys pakilo ant rūmų stogo ir apibėrė Jį gėlėmis, o jų šypsenos spindėjo drovumu ir meile.

Komentaras: Drovumas – ypatingas, antgamtiškas dailiosios lyties papuošalas, sukeliantis vyrų pagarbą. Tik neišmanėliai, nežinantys pasaulio istorijos, sako, kad Indijoje moterys buvo atskirtos nuo vyrų ėmus valdyti musulmonams. Lytys buvo atskirtos dar „Mahābhāratos“ laikais, t.y. daugiau nei prieš penkis tūkstančius metų. Šis epizodas iš „Mahābhāratos“ laikų rodo, kad rūmų moterys griežtai laikėsi *pardos* (riboto bendravimo su vyrais) papročio ir, užuot bėgusios į lauką, ten, kur buvo susirinkę Vieš-

pats Kṛṣṇa ir kiti vyrai, jos pakilo ant stogo ir iš tenai pagerbė Viešpatį Kṛṣṇą, apiberdamos Jį gėlėmis. Čia aiškiai pasakyta, kad ant stogo moterys droviai šypsojosi. Drovumas – gamtos dovana, puošianti dailiąją lytį ir kelianti pagarbą moteriai, net jei ji nėra kilminga ir graži. Mes tai matome ir kasdieniniame gyvenime. Šlavėjo žmoną už jos drovumą gerbia daugelis kilmingų ponų. Pusnuogių moterų gatvėse negerbia niekas, o drovi šlavėjo žmona visiems kelia pagarbą.

Indijos išminčių nuomone, žmonių civilizacijos užduotis – padėti žmogui išsivaduoti iš iliuzijos gniaužtų. Materialus moters grožis – apgaulė, nes iš tikrųjų kūnas sudarytas iš žemės, vandens, ugnies, oro ir kitų pradų, ir tik susilietusi su gyva kibirkštimi materija atrodo graži. Molinė lėlė, tegu ir tobulai nulipdyta, netraukia nė vieno vyriškio. Žmogui mirus, jo kūnas netenka grožio; juk net ir labai gražios moters lavonas niekam nėra patrauklus. Taigi galima tvirtinti, kad grožį spinduliuoja dvasinė kibirkštis. Išorinis sielos apvalkalas, kūnas, tampa patrauklus dėl jos grožio. Todėl Vedų išmintis įspėja, kad nepasiduotume netikro grožio kerams. Žmonija mūsų laikais skendi neišmanymo tamsybėse, todėl Vedų civilizacija labai riboja lyčių bendravimą. Sakoma, moteris – tai ugnis, o vyras – sviestas. Ugnis sviestą lydo, todėl glaudesni santykiai tarp moters ir vyro galimi tik tuo atveju, kai tai – neišvengiama būtinybė. Drovumas sulaiko neribotą lyčių bendravimą. Moterims jį dovanojo gamta, ir šia dovana reikia pasinaudoti.

17 TEKSTAS

सितातपत्रं जग्राह मुक्तादामविभूषितम् ।
रत्नदण्डं गुडाकेशः प्रियः प्रियतमस्य ह ॥१७॥

*sitātapatram jagrāha muktādāma-vibhūṣitam
ratna-daṇḍam guḍākeśaḥ priyaḥ priyatamasya ha*

sitā-tapatram – nuo saulės saugantį skėtį; *jagrāha* – paėmė; *muktā-dāma* – papuoštą nėriniais ir perlais; *vibhūṣitam* – siuvinėta; *ratna-daṇḍam* – su brangakmeniais nusagstyta rankena; *guḍākeśaḥ* – Arjuna, patyręs karys, arba tas, kuris nugalėjo miegą; *priyaḥ* – mylimiausias; *priyatamasya* – iš mylimiausių; *ha* – iš tikrųjų.

Tada Arjuna – artimiausias Aukščiausiojo Viešpaties, už kurį jam nebuvo nieko brangesnio, bičiulis ir didis karžygys, nugalėjęs miegą, – iš-

skleidė virš Viešpaties galvos skėtį, išdabintą perlais bei dailiais nériniais ir brangakmeniais nusagstyta rankena.

Komentaras: Iškilmingų karališkų ceremonijų metu neapsieinama be aukso, brangakmenių, perlų ir vertingųjų akmenų. Tai vis gamtos dovanos, ir kai žmogus nešvaisto savo brangaus laiko, gamindamas įvairiausių niekalus savo tariamiems poreikiams tenkinti, Viešpaties valia kalnai ir vandenynai mus jomis aprūpina. Tariamoji industrializacija davė tik tiek, kad indai dabar gaminami ne iš metalo – aukso, sidabro, žalvario ar vario, – o iš plastmasės; vartojamas ne lydytas sviestas, o margarinas, ir ketvirtis miestų gyventojų neturi pastogės.

18 TEKSTAS

उद्धवः सात्यकिश्चैव व्यजने परमाद्भुते ।
विकीर्यमाणः कुसुमै रेजे मधुपतिः पथि ॥१८॥

*uddhavaḥ sātyakiś caiva vyajane paramādbhute
vikīryamaṇaḥ kusumai reje madhu-patiḥ pathi*

uddhavaḥ – Kṛṣṇos pusbrolis; *sātyakiḥ* – Jo vežėjas; *ca* – ir; *eva* – tikrai; *vyajane* – vėdavo vėduoklėmis; *parama-adbhute* – puošniomis; *vikīryamaṇaḥ* – sėdėdamas ant išbarstytų; *kusumaiḥ* – gėlių; *reje* – davė ženklą; *madhu-patiḥ* – Madhu valdovas (Kṛṣṇa); *pathi* – kelyje.

Uddhava ir Sātyakis ėmė vėduoti Viešpatį puošniomis vėduoklėmis, ir Viešpats – Madhu valdovas – nuo gėlėmis nubarstytos pasostės davė ženklą važiuoti.

19 TEKSTAS

अश्रूयन्ताशिषः सत्यास्तत्र तत्र द्विजेरिताः ।
नानुरूपानुरूपाश्च निर्गुणस्य गुणात्मनः ॥१९॥

*aśrūyantaśiṣaḥ satyāś tatra tatra dvijeritāḥ
nānurūpānurūpāś ca nirguṇasya guṇātmanaḥ*

āsrūyanta – pasigirsdavo; *āśiṣaḥ* – palaiminimai; *satyāḥ* – teisingos; *tatra* – ten; *tatra* – šen; *dvija-īritāḥ* – iš mokytų brahmanų lūpų; *na* – ne; *anurūpa* – pritinkantys; *anurūpāḥ* – pritinkantys; *ca* – taip pat; *nirguṇasya* – Absoliuti; *guṇa-ātmanaḥ* – atliekančiam žmogaus vaidmenį.

Tai vienur tai kitur pasigirsdavo palaiminimai Viešpačiui, nors kas gi gali palaiminti Absoliutą, besidangstantį žmogaus išore.

Komentaras: Čia iš vienos, čia iš kitos pusės pasigirsdavo Vedų palaiminimai, skirti Dievo Asmeniui Śrī Kṛṣṇai. Kadangi Viešpats slėpėsi po žmogaus išore, dėjosi Mahārājos Yudhiṣṭhiros pusbroliu, šie palaiminimai jam visiškai pritiko; tačiau drauge jie buvo ir netinkami, nes Viešpats yra absoliutas ir neturi nieko bendra su tuo, kas sąlygiška ir kyla iš materijos. Jis – *nirguṇa*, t.y. neturi materialių ypatybių. Tačiau Jis kupinas transcendentinių ypatybių. Transcendentiniame pasaulyje nėra prieštaravimų, o reliatyviame pasaulyje viskam yra sava priešingybė. Reliatyviame pasaulyje balta yra juodo priešingybė, o transcendentiniame pasaulyje tarp balta ir juoda skirtumo nėra. Todėl iš visų pusių sklidę mokytų brahmanų žodžiai, laiminantys Absoliučią Asmenybę, atrodė prieštaringi, bet jie buvo skirti Absoliutui, todėl prieštaravimų juose nėra, jie transcendentalūs. Šią mintį paaiškina toks pavyzdys. Viešpats Śrī Kṛṣṇa kartais vadinamas vagišium. Tarp Savo tyrų bhaktų Jis pagarsėjo Mākhana-coros vardu. Dar būdamas vaikas, Kṛṣṇa Vṛndāvanoje vogdavo iš kaimynų sviestą. Nuo to laiko Jam prilipo vagišiaus vardas. Nors visi žino, kad Kṛṣṇa vagišius, Jis yra garbinamas, o materialiam pasaulyje vagis ne tik kad nesusilaukia garbės, bet yra netgi baudžiamas. Kṛṣṇa – Absoliutus Dievo Asmuo, todėl Jam pritinka viskas, ir, nepaisant visų prieštaravimų, Jis lieka Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

20 TEKSTAS

अन्योन्यमासीत्सञ्जल्प उत्तमश्लोकचेतसाम् ।
कौरवेन्द्रपुरस्त्रीणां सर्वश्रुतिमनोहरः ॥२०॥

anyonyam āsīt sañjalpa uttama-śloka-cetasām
kauravendra-pura-strīṇāṃ sarva-śruti-mano-haraḥ

anyonyam – tarpusavy; *āsīt* – buvo; *sañjalpaḥ* – kalbamasi; *uttama-śloka* – apie Aukščiausiąjį, šlovinamą rinktiniais posmais; *cetasām* – tų, kurių širdys

buvo pavergtos; *kaurava-indra* – Kuru dinastijos karaliaus; *pura* – sostinės; *strīṅām* – moterys; *sarva* – visos; *śruti* – Vedos; *manaḥ-haraḥ* – patrauklu protui.

**Paskendusios mintyse apie transcendentines rinktiniais posmais apdai-
nuojamo Viešpaties ypatybes, moterys ant Hastināpuros namų stogų su-
šneko apie Jį, ir jų kalbos buvo mielesnės ausiai net ir už Vedų himnus.**

Komentaras: „Bhagavad-gītā“ sako, kad visų Vedų raštų tikslas – Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa. Ir Vedose, ir „Rāmāyaṇoje“, ir „Mahābhāratoje“ iš esmės aprašoma Viešpaties šlovė. Bet „Bhāgavatam“ atskleidžiama Viešpaties, kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens, didybė. Todėl kai Kuru dinastijos valdovų sostinėje ant namų stogų moterys kalbėjosi apie Viešpatį, jų žodžiai buvo mielesni net ir už Vedų himnus. Posmai, šlovinantys Viešpatį, vadinami *śruti-mantromis*. Narottamos Ṭhākuro dāsos, vieno iš Gauḍīyā-sampradāyos *ācāryū*, giesmės parašytos neįmantria bengalų kalba. Tačiau Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura, kitas labai išsimokslinęs tos pačios *sampradāyos ācārya*, dėl jų turinio laikė jas lygiavertėmis Vedų *mantroms*. Žodžiai ne tiek svarbu; svarbiausia – turinys. Moterys, kurių visos mintys ir darbai buvo skirti Kṛṣṇai, Viešpaties malone suvokė Vedų išmintį. Ir nors jos nebuvo didelės sanskrito ar kitų dalykų žinovės, jų žodžiai buvo patrauklesni net už Vedų himnus. Kai kurie Vedų himnai, užrašyti Upaniṣadose, mini Aukščiausiąjį Viešpatį netiesiogiai, o moterys kalbėjosi apie Jį tiesiogiai, todėl jų žodžiai buvo mielesni širdžiai ir vertingesni už mokytų brahmanų palaiminimus.

21 TEKSTAS

स वै किलायं पुरुषः पुरातनो
य एक आसीदविशेष आत्मनि ।
अग्रे गुणेभ्यो जगदात्मनीश्वरे
निमीलितात्मन्निशि सुप्तशक्तिषु ॥२१॥

*sa vai kilāyaṁ puruṣaḥ purātano
ya eka āsīd aviśeṣa ātmani
agre guṇebhyo jagad-ātmaniśvare
nimilitātman niśi supta-śaktiṣu*

sah – Jis (Kṛṣṇa); *vai* – kokį atmename; *kila* – aiškiai; *ayam* – šis; *puruṣaḥ* – Dievo Asmuo; *purāṇaḥ* – pirmapradis; *yaḥ* – kuris; *ekaḥ* – vienas; *āsīt* – egzistavo; *aviśeṣaḥ* – materialiai neišreikštas; *ātmani* – Pats; *agre* – prieš sukuriant; *guṇebhyaḥ* – gamtos *guṇoms*; *jagat-ātmani* – į Supersielą; *iśvare* – į Aukščiausiąjį Viešpatį; *nimīlita* – panirusios; *ātman* – gyvos esybės; *niśī supta* – neveikli naktį; *śaktiṣu* – energija.

[Jos kalbėjo:] Štai Jis, pirmapradis Dievo Asmuo, – toks, kokį Jį aiškiai atmename. Jis vienas egzistavo prieš atsirandant pasauliui, kuriam išraišką suteikė trys gamtos guṇos, ir į Jį vieną nurimusios tarsi nakčia į miegą nugrimzta gyvos būtybės, nes Jis – Aukščiausiasis Viešpats.

Komentaras: Apreikštasis kosminis pasaulis sunaikinamas dukart. Pirmasis naikinimas vyksta kas 4 320 000 000 saulės metų, kai visatos valdovas Brahmā užmiega. O pasibaigus Viešpaties Brāhmos gyvenimui, kuris trunka šimtą metų jo laiku arba 8 640 000 000 x 30 x 12 x 100 saulės metų, visata sunaikinama visiškai. Ir pirmojo, ir antrojo naikinimo metu abi energijos – materialinė (*mahat-tattva*) ir paribio (*jīva-tattva*) – įsilieja į Aukščiausiojo Viešpaties asmenybę. Gyvos būtybės miega Viešpaties kūne, kol prasideda naujas materialaus pasaulio kūrimas. Taip yra kuriamas, palaikomas ir sunaikinamas visas materialus pasaulis.

Materialus pasaulis atsiranda sąveikaujant trimis materialios gamtos *guṇoms*, kurias savo ruožtu išjudina Viešpats. Todėl posme ir pasakyta, kad Viešpats egzistavo dar prieš tai, kai materialios gamtos *guṇos* buvo pažadintos veikti. *Śruti-mantra* skelbia, kad prieš sukuriant pasaulį egzistavo tik Aukščiausiasis Viešpats Viṣṇu: nei Brahmōs, nei Śivos, nei kitų pusdievių nebuvo. Viṣṇu, apie kurį kalbama, – tai Priežasčių vandenyne gulintis Mahā-Viṣṇu. Iš Jo alsavimo sėklų pavidalu gimsta nesuskaitoma daugybė visatų, kurios laipsniškai įgauna gigantiškus dydžius, ir kiekvienoje jų plauko nesuskaitoma daugybė planetų. Sėklos greitai virsta milžiniškomis visatomis, kaip kad banjanmedžio sėklos virsta banjano medžiais.

Mahā-Viṣṇu yra pilnavertė Viešpaties Śrī Kṛṣṇos dalis, apie kurią „Brahma-saṁhitā“ (5.58) taip kalba:

„Pagarbiai lenkiuosi pirmapradžiu Dievo Asmeniui Govindai, kurio pilnavertė dalis yra Mahā-Viṣṇu. Visi Brahmōs – visatų valdovai – gyvena tol, kol Jis iškvepia visatoms gimus iš transcendentinio Jo kūno porų“.

Taigi Govinda, Viešpats Kṛṣṇa, yra ir Mahā-Viṣṇu atsiradimo priežastis. Moterys, kalbėjusios apie šią Vedų tiesą, matyt, buvo girdėjusios ją iš autoritetinių šaltinių. Semtis žinių iš autoritetingo šaltinio – vienintelis būdas prapasti transcendentinį mokslą. Kito būdo nėra.

Pasibaigus šimtui Brahmos metų, gyvos būtybės panyra į Mahā-Viṣṇu kūną. Tačiau tai nereiškia, kad gyva būtybė praranda individualybę. Individualybė išlieka, ir kai tik aukščiausiaja Viešpaties valia prasideda naujas kūrimas, visos užmigusios, neveiklios gyvos būtybės vėl atsiduria laisvėje ir imasi darbų, kurių nebaigė ankstesnį gyvenimą. Šis procesas vadinamas *suptothita-nyāya* – nubudimu iš miego. Naktį įmigęs žmogus užmiršta, kas esąs, kokios jo pareigos – viską, kas susiję su jo sąmoningu gyvenimu. Bet vos nubudęs iš miego jis prisimena, ką jam reikia daryti, ir vėl imasi savo pareigų. Taip ir gyvos būtybės: naikinimo metu jos nugrimzta į Mahā-Viṣṇu kūną, bet kai tik prasideda naujasis kūrimas, jos nubunda tęsti savo nebaigtų darbų. Šitai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (8.18–20).

Viešpats egzistavo dar prieš tai, kai kūrimo energija nubudo veikti. Jis nėra materialios energijos kūrinys. Jo kūnas grynai dvasinis, todėl Jis ir Jo kūnas nesiskiria. Prieš kūrimą Viešpats buvo Savo buveinėj – absoliučioj ir vienalytėj.

22 TEKSTAS

स एव भूयो निजवीर्यचोदितां
स्वजीवमायां प्रकृतिं सिसृक्षतीम् ।
अनामरूपात्मनि रूपनामनी
विधित्समानोऽनुससार शास्त्रकृत् ॥२२॥

*sa eva bhūyo nija-vīrya-coditām
sva-jīva-māyām prakṛtiṁ sīrṅkṣatīm
anāma-rūpātmani rūpa-nāmanī
vidhitsamāno 'nusasāra śāstra-kṛt*

saḥ – Jis; *eva* – taip; *bhūyaḥ* – vėl; *nija* – Paties; *vīrya* – galia; *coditām* – atlikimą; *sva* – Savo; *jīva* – gyvas būtybes; *māyām* – išorine energija; *prakṛtiṁ* – materialiai gamtai; *sīrṅkṣatīm* – atkurdamas; *anāma* – be materialių įvardijimų; *rūpa-ātmani* – sielų pavidalus; *rūpa-nāmanī* – pavidalus ir vardus; *vidhitsamānaḥ* – norėdamas duoti; *anusasāra* – patikėjo; *śāstra-kṛt* – apreikštųjų šventraščių autorius.

Vėl panoręs Savo neatsiejamoms dalelėms – gyvoms esybėms – suteikti vardus ir pavidalus, Dievo Asmuo atidavė jas į materialios gamtos rąkas. Tai Jo energija įgalina materialią gamtą kurti.

Komentaras: Gyvos esybės yra neatsiejamos Viešpaties dalelės. Skiriamos dvi jų kategorijos: *nitya-muktos* ir *nitya-baddhos*. *Nitya-muktos* – amžinai laisvos sielos. Jos amžinai susijusios su Viešpačiu abipusės transcendentinės meilės tarnystės saitais ir gyvena Jo amžinoje buveinėje, esančioje anapus apreikštų materialių pasaulių. O *nitya-baddhos*, amžinai sąlygotos sielos, patikėtos Jo išorinei energijai, *māyai*, kad ši perauklėtų jas ir išmokytų paklusnumo aukščiausiajam tėvui. *Nitya-baddhos* amžiams užmiršo savo amžinus neatsiejamus dalelės santykius su Viešpačiu. Iliuzinės energijos suklaidintos, jos manosi esančios materijos kūriniai, todėl energingai kuria planus, kaip rasti laimę materialiam pasaulyje. Jos kuria įvairius planus, bet, kaip jau sakytą, Viešpaties valia tiek planų kūrėjams, tiek jų planams kada nors ateina galas. „Bhagavad-gītā“ tai patvirtina tokiais žodžiais: „O Kuntės sūnau, pasibaigus epochai visos gyvos esybės nugrimzta į Mano gamtą, o kai ateina laikas kitam kūrimui, Aš išorine Savo energija vėl jas kuriu“ (Bg. 9.7).

Žodis *bhūyah* reiškia „vis iš naujo“, taigi kūrimas, palaikymas ir naikinimas veikiant išorinei Viešpaties energijai nuolat kartojasi. Viešpats yra visa ko priežastis. Gyvoms esybėms, kurios iš prigimties yra neatsiejamos Viešpaties dalelės, bet užmiršo savo palaimingus santykius su Juo, vėl suteikiama galimybė ištrūkti iš išorinės energijos gniaužtų. Norėdamas atgauti gyvos esybės sąmonę, Viešpats apreiškia šventraščius. Vedų raštai – sąlygotos sielos vadovas, padedantis atsikratyti materialaus kūno ir ištrūkti iš materialaus pasaulio, kuris yra nuolat kuriamas ir vėl naikinamas.

„Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: „Šis sukurtasis pasaulis ir materialioji energija yra Mano valioje. Veikiant *prakṛti*, vis iš naujo sukuriama pasauliai. Tai atlieku Aš per Savo išorinę energiją.“

Iš tikrųjų gyvos esybės – dvasinės kibirkštėlės – neturi nei materialių vardų, nei pavidalų. Bet tam, kad būtų patenkintas jų troškimas valdyti materialią energiją, iš kurios tie vardai ir pavidalai kyla, joms sudaromos sąlygos patirti apgaulingą valdžios džiaugsmą. Sykiu joms paliekama galimybė suvokti tikrąją savo padėtį, kreipiantis į apreikštuosius šventraščius. Kvailos ir užmaršios gyvos esybės gyvena iliuzinių pavidalų ir vardų pasaulyje. Ryškiausia šios iliuzijos išraiška – šiandieninis nacionalizmas. Žmonija kraustosi iš proto dėl iliuzinių vardų ir pavidalų. Kūną, įgytą tam tikromis sąlygomis, gyva esybė laiko tikruoju „aš“. Su kūnu gautas vardas klaidina ją, versdamas veltui eikvoti savo energiją ir kurti įvairiausių „izmus“. Įvairiais laikais įvairiuose kraštuose apreikšti šventraščiai atskleidžia žmonėms tikrąją situaciją, bet žmonės nenori jais vadovautis. „Bhagavad-gītā“ yra vadovas, skirtas visiems be išimties, bet veikiami materialios energijos

kerų žmonės neturi jokio noro vykdyti jos nurodymus. „Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai „doktorantūros lygio“ mokslo veikalas, kurį reikia studijuoti gerai suvokus „Bhagavad-gīto“ principus. Deja, žmonių šios knygos nedomina, todėl jie negali ištrūkti iš *māyos* gniaužtų ir yra pasmerkti nuolat gimti ir mirti.

23 TEKSTAS

स वा अयं यत्पदमत्र सूरयो
जितेन्द्रिया निर्जितमातरिश्वनः ।
पश्यन्ति भक्त्युत्कलितामलात्मना
नन्वेष सत्त्वं परिमार्ष्टुमर्हति ॥२३॥

*sa vā ayam yat padam atra sūrayo
jīteन्द्रिया निर्जितमातरिश्वनः
paśyanti bhakty-utkalitāmalātmanā
nanv eṣa sattvaṁ parimārṣṭum arhati*

saḥ – Jis; *vai* – apvaizdos; *ayam* – šis; *yat* – kuris; *padam atra* – tas Pats Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa; *sūrayaḥ* – didieji bhaktai; *jīta-indriyāḥ* – suvaldę jusles; *nirjīta* – visiškai suvaldę; *mātariśvanaḥ* – gyvenimą; *paśyanti* – gali matyti; *bhakti* – per dvasinę tarnystę; *utkalita* – išsiugdę; *amala-ātmanā* – kurių protas visiškai tyras; *nanu eṣaḥ* – iš tiesų tik taip; *sattvam* – būtį; *parimārṣṭum* – visiškai išgryninti protą; *arhati* – verti.

Štai Aukščiausiasis Dievo Asmuo; tai Jo transcendentinį pavidalą regi didieji bhaktai, kurie nepaliaujamai vykdydami dvasinę tarnystę, susitvardę ir suvaldę jusles visiškai atsikratė materialios sąmonės. Tai vieintelis būdas išgryninti savo būtį.

Komentaras: Kaip teigia „Bhagavad-gītā“, pažinti Viešpatį ir Jo tikrąją esmę galima tik per tyrą dvasinę tarnystę. Taigi posme pasakyta, kad tiktai didieji Viešpaties bhaktai, kurie be paliovos vykdydami dvasinę tarnystę atsikrato protą dengiančių materijos dulkių, gali patirti Viešpatį tokį, koks Jis yra. *Jīteन्द्रिया* reiškia „visiškai sutramdęs jutimo organus“. Jutimo organai – tai aktyvios kūno dalys, ir jų veiklos sustabdyti neįmanoma. Dirbtiniai *yogy* metodai, kuriais jie pratinasi sustabdyti jutimo organų veiklą, parodė

savo neveiksmingumą. Sutvardyti juslių nepavyko net tokiam didžiam *yogui* kaip Viśvāmitra Munis. Paniręs į *yogos* transą jis, rodė, suvaldė jusles, tačiau kai išvydo Menaką, dangaus planetų kurtizanę, jį užvaldė geismas, ir visos pastangos susitramdyti nuėjo niekais. Tyras bhaktas nesistengia dirbtinai užgniaužti juslių, o tiesiog įtraukia jas į pozityvią veiklą. Turėdamos patrauklesnį užsiėmimą juslės nebesusigundo kokybiškai žemesnio lygio veikla. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad *jusles galima suvaldyti tiktai davus joms tobulesnį užsiėmimą*. Dvasinė tarnystė savaime išgrynina jusles, kitaip sakant, įtraukia jas į dvasinę tarnystę. Dvasinė tarnystė nėra neveiklumas. Bet koks veiksmas, jeigu jis atliekamas su mintimi pasitarnauti Viešpačiui, išsyk praranda savo materialų turinį. Materiali samprata – tai tik neišmanymo pasekmė. Išskyrus Vāsudevą, niekas kita neegzistuoja. Samp-rata apie Vāsudevą susiformuoja išmaningo žmogaus širdyje ilgą laiką tobulinant jutimo organus. Žmogus galų gale suvokia, kad Vāsudeva aprėpia viską. Praktikuojant dvasinę tarnystę, šitai pripažįstama nuo pat pradžių, ir Viešpaties, kalbančio bhaktui iš vidaus, malone bhakto širdyje sušvinta tikrasis išmanymas. Todėl juslių valdymas dvasiškai tarnaujant yra vienintelis ir pats paprasčiausias būdas.

24 TEKSTAS

स वा अयं सख्यनुगीतसत्कथो
वेदेषु गुह्येषु च गुह्यवादिभिः ।
य एक ईशो जगदात्मलीलया
सृजत्यवत्यत्ति न तत्र सज्जते ॥२४॥

*sa vā ayam sakhy anugīta-sat-katho
vedeṣu guhyeṣu ca guhya-vādibhiḥ
ya eka īśo jagad-ātma-līlayā
sṛjaty avaty atti na tatra sajjate*

saḥ – Jis; *vai* – taip pat; *ayam* – šis; *sakhi* – o drauge; *anugīta* – aprašomi; *sat-kathaḥ* – nuostabūs žaidimai; *vedeṣu* – Vedų raštuose; *guhyeṣu* – slaptingai; *ca* – taip pat ir; *guhya-vādibhiḥ* – artimų bhaktų; *yaḥ* – kuris; *ekaḥ* – vienintelis; *īśaḥ* – aukščiausiasis valdovas; *jagat* – visos kūrinijos; *ātma* – Supersiela; *līlayā* – apreikšdamas žaidimus; *sṛjati* – kuria; *avati atti* – palai-ko ir naikina; *na* – niekada; *tatra* – ten; *sajjate* – prie jos prisiriša.

O mielosios draugės! Tai tas pats Dievo Asmuo, kurio nuostabius ir mišlingus žaidimus slaptiniausiuose Vedų skyriuose aprašė Jo didieji bhaktai. Tai Jis kuria, palaiko ir naikina materialų pasaulį, bet ši veikla Jo Paties nėra kiek nepakeičia.

Komentaras: Kaip teigia „Bhagavad-gītā“, visi Vedų raštai šlovina Viešpaties Śrī Kṛṣṇos didybę. Jos žodžiai patvirtinti ir čia, „Bhāgavatam“. Didieji bhaktai ir įgalintos Viešpaties inkarnacijos – Vyāsa, Nārada, Śukadeva Gosvāmī, Kumāros, Kapila, Prahlāda, Janaka, Balis ir Yamarāja – padalijo Vedas į daugybę skyrių bei poskyrių ir prisidėjo prie jų rengimo, tačiau apie pačius slaptiniausius Viešpaties žaidimus artimas Viešpaties bhaktas Śukadeva Gosvāmī pasakoja „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose. „Vedānta-sūtrose“ ir Upaniṣadose apie slaptinguosius Viešpaties žaidimus tik užsimenama. Tokie Vedų raštai kaip Upaniṣados labai įtikinamai paneigia materialią Viešpaties sampratą. Jo asmenybė yra grynai dvasinė, ir Upaniṣados labai nuosekliai įrodo, kad Viešpaties pavidalas, vardas, ypatybės, visi Jo atributai skiriasi nuo materijos. Todėl kitąsyk menkesnės nuovokos žmonės laiko Jį beasmeniu. Iš tikrųjų Jis – Aukščiausiasis Asmuo, Bhagavānas, o Paramātmā ir beasmenis Brahmanas tėra Jo dalinės apraiškos.

25 TEKSTAS

यदा ह्यधर्मेण तमोधियो नृपा
जीवन्ति तत्रैष हि सत्त्वतः किल ।
धत्ते भगं सत्यमृतं दयां यशो
भवाय रूपाणि दधद्युगे युगे ॥२५॥

*yadā hy adharmeṇa tamo-dhiyo nṛpā
jīvanti tatraiṣa hi sattvataḥ kila
dhatte bhagaṁ satyam ṛtaṁ dayāṁ yaśo
bhavāya rūpāṇi dadhad yuge yuge*

yadā – kada tik; *hi* – tikrai; *adharmeṇa* – nesilaiko Dievo nustatytų principų; *tamaḥ-dhiyah* – žmonės, valdomi žemesniųjų materialų *gunų*; *nṛpāḥ* – karaliai ir valdovai; *jīvanti* – gyvena tarytum gyvuliai; *tatra* – tada; *ṣaḥ* – Jis; *hi* – tiktai; *sattvataḥ* – transcendentinis; *kila* – iš tikrųjų; *dhatte* – apreiškia; *bhagam* – aukščiausią galią; *satyam* – tiesą; *ṛtam* – absoliučią; *dayām* –

malonę; *yaśaḥ* – nuostabius darbus; *bhavāya* – kad palaikytų; *rūpāni* – įvairiais pavidalais; *dadhat* – apsireiškia; *yuge* – epocha; *yuge* – po epochos.

Kai žemiausių gamtos gūnų paveikti karaliai ir valdovai nusirita iki gyvulių lygio, Viešpats nužengia Savo transcendentiniu pavidalu ir apreiškia aukščiausią galią – Absoliučią Tiesą. Jis dovanoja ypatingą malonę tikintiesiems, atlieka stebuklingus darbus ir atsižvelgdamas į tos ar kitos epochos reikalavimus pasirodo įvairiais transcendentiniais pavidalais.

Komentaras: Kaip jau sakyta, visas kosminis pasaulis priklauso Aukščiausiajam Viešpačiui. Viskas yra Aukščiausiosios Būtybės nuosavybė, ir niekas neturi teisės į ją kėsintis. Tokia kertinė „Īsopanišados“ filosofijos idėja. Žmogus turi pasitenkinti tuo, ką Aukščiausiasis Viešpats maloningai jam dovanoja. Ir Žemė, ir kitos planetos, – visa visata yra neatimama Viešpaties nuosavybė. Gyvos būtybės, be jokių abejonių, yra neatsiejamos Jo dalelės, Jo vaikai, todėl kiekviena jų turi teisę gyventi globojama Viešpaties, kad galėtų vykdyti savo pareigas. Be Viešpaties leidimo nevalia kėsintis į kito (nesvarbu, ar tai būtų žmogus, ar gyvulys) teises. Karalius ar valdovas – tai Viešpaties vietininkas, privalantis stebėti, kad būtų vykdoma Viešpaties valia. Jis turi būti autoritetas valdiniam – kaip Mahārāja Yudhiṣṭhira arba Parīkṣitas. Tokie karaliai turi visus reikiamus įgaliojimus ir gerai išmano, kaip valdyti pasaulį, nes įgijo žinias iš autoritetingų šaltinių. Bet kartais, veikiant *tamo-guṇai* (žemiausiai materialios gamtos, neišmanymo, *guṇai*), valdžią į savo rankas paima karaliai ir valdovai, neišmanantys valdymo reikalų ir neturintys atsakomybės jausmo. Kvaili valdovai gyvena tarsi gyvuliai, paisydami tik asmeninių interesų. Jiems valdant, įsiviešpatuoja anarchija, suklesti ydos. Visuomenėje įsigali nepotizmas, kyšininkavimas, melas, agresyvumas, kuriuos lydi badas, epidemijos, karai ir kitos nelaimės, o Viešpaties bhaktai, t.y. tikintieji, imami persekioti. Šie požymiai byloja apie tai, jog atėjo laikas nužengti Viešpaties inkarnacijai, kuri atkurtų religijos principus ir nušluotų nuo žemės paviršiaus netikusius valdovus. Taip sako ir „Bhagavad-gītā“.

Tada Viešpats apsireiškia Savo transcendentiniu pavidalu, neturinčiu nė menkiausių materialių ypatybių priemaišų. Jis nužengia į Savo kūriniją, kad palaikytų joje normalias egzistavimo sąlygas. Esant normalioms sąlygoms, Viešpaties valia visos planetos aprūpinamos viskuo, kas būtina jų gyventojams. Jie vykdo jiems skirtas pareigas, laikosi apreikštuose šventraščiuose nurodytų taisyklių, kad galų gale pelnytų išvadavimą, ir yra laimingi. Materialus pasaulis sukurtas *nitya-baddhoms* – amžinai sąlygotoms sieloms,

kad čia jos galėtų tenkinti savo užgaidas; juk ir nepaklusnius vaikus tėvai pasodina žaisti į lopšį. Materijos pasaulis tik tam ir reikalingas. Tačiau kai apsvaigę nuo materialaus mokslo suteiktų galių jie be Viešpaties leidimo ima neteisėtai eksploatuoti gamtos išteklius vien savo joslėms patenkinti, iškyla būtinybė nužengti Viešpaties inkarnacijai, kuri nubaustų maištininkus ir apgintų ištikimuosius.

Nužengęs Viešpats apreiškia antžmogiškus darbus, tuo įrodydamas Savo aukščiausiąją galią, ir pelnytai nubaudžia materialistus, tokius kaip Rāvaṇa, Hiranyakaśipu bei Kaṁsa. Ir niekas negali pamėgdžioti Jo darbų. Antai nužengęs kaip Rāma, Viešpats nutiesė tiltą per Indijos vandenyną. Nužengęs kaip Kṛṣṇa, dar kūdikystėje įrodė Savo antžmogišką galią: nužudė Pūtaṇā, Aghāsura, Śakaṭāsura bei kitus demonus, o vėliau – Kaṁsą, dėdę iš motinos pusės. Gyvendamas Dvārakoje, Jis vedė 16 108 karalaites ir su kiekviena iš jų susilaukė būrio vaikų. Jo šeimoje, kuri vadinama Yadu-vaṁśa, buvo apie 100 000 narių, ir prieš pasitraukdamas iš Žemės Jis sugėbėjo visus juos sunaikinti. Jis garsėja ir Govardhana-dhārī Hari vardu, nes būdamas vos septynerių metų pakėlė Govardhanos kalvą. Viešpats nužudė daug nepageidautinų tuometinių valdovų ir, kaip *kṣatriya*, narsiai kovėsi mūšio lauke. Jį vadina *asamordhva* – neprilygstamuoju. Niekas nei prilygsta Jam, nei Jį pranoksta.

26 TEKSTAS

अहो अलं क्षाघ्यतमं यदोः कुल-
महो अलं पुण्यतमं मधोर्वनम् ।
यदेष पुंसामृषभः श्रियः पतिः
स्वजन्मना चङ्क्रमणेन चाञ्चति ॥२६॥

*aho alam ślāghyatamaṁ yadoḥ kulam
aho alam puṇyatamaṁ madhor vanam
yad eṣa puṁsām ṛṣabhaḥ śriyaḥ patiḥ
sva-janmanā caṅkramaṇena cāñcati*

aho – o; *alam* – tikrai; *ślāghya-tamam* – didžiai šlovinga; *yadoḥ* – karaliaus Yadu; *kulam* – dinastija; *aho* – o; *alam* – tikrai; *puṇya-tamam* – dorovingiausia; *madhoḥ vanam* – Mathuros žemė; *yat* – todėl, kad; *eṣaḥ* – šis; *puṁsām* – visų gyvų būtybių; *ṛṣabhaḥ* – viršiausias; *śriyaḥ* – sėkmės

deivės; *patih* – vyras; *sva-janmanā* – apsireiškė; *caṅkramaṇena* – ropinėjo; *ca añcati* – šlovė.

O, kokia šlovinga karaliaus Yadu dinastija ir kokia kilni Mathuros žemė, kurioje gimė ir po kurią vaikystėje vaikštinėjo aukščiausiasis visų gyvų esybių valdovas, sėkmės deivės vyras!

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa vaizdžiai aprašo Savo transcendentinį apsireiškimą, išėjimą iš šio pasaulio ir Savo darbus. Viešpats apsireiškia vienoje ar kitoje šeimoje ar vietovėje Savo nesuvaldoma galia. Jis gimsta ne taip kaip sąlygota siela, kuri palikusi vieną kūną gauna kitą. Jo gimimas yra tarytum saulės patekėjimas ir laida. Saulė pateka rytuose, bet tai nereiškia, kad rytuose ji gimsta. Saulė apšviečia visą visatą, tik mes ne visada ją regime. Viešpats pasirodo šiame pasaulyje tarsi saulė ir tarsi saulė išnyksta mums iš akių. Jis yra visur ir visada, bet kai Jis Savo nepriežastine malone mums pasirodo, mes manome: štai Jis gimė. Kas suvokia šią tiesą taip, kaip ją aprašo apreikštieji šventraščiai, tas palikęs šį kūną būtinai išsivaduoja. Išsivaduojama po daugybės gimimų, milžiniškų pastangų kaina, ugdant kantrybę, ištvėrmę, išmanymą ir atsidėjimą. Bet galima išsivaduoti ir iš karto – tereikia suvokti transcendentinių Viešpaties gimimų ir darbų esmę. Taip teigia „Bhagavad-gītā“. Tačiau žmonės, skendintys neišmanymo tamsybėse, mano, jog Viešpaties gimimas ir Jo darbai materialiam pasaulyje nesiskiria nuo paprastos gyvos būtybės gimimo ir darbų. Toks ribotas suvokimas nepadės išsivaduoti. Taigi ir Viešpaties transcendentinis gimimas Yadu dinastijoje karaliaus Vasudevos sūnumi, ir Jo persikėlimas į Nandos Mahārājos namus Mathuros žemėje – tai Viešpaties vidinės transcendentinės energijos darbai. Materialistiškai mąstant neįmanoma teisingai suvokti, kokia laimė nusišypsojo Yadu dinastijai ir Mathuros gyventojams. Jei vien suvokus transcendentinę Viešpaties gimimo ir darbų esmę išsivaduojama, tegalime spėti, ką pelnė tie, kurie betarpiškai bendravo su Viešpačiu kaip Jo šeimos nariai ar kaimynai. Visi, kuriems teko laimė bendrauti su Viešpačiu – sėkmės deivės vyru, be abejonės, gavo *daugiau nei tai, ką vadiname išsivadavimu*. Todėl Yadu dinastija ir Mathuros žemė Viešpaties malone garsės per amžius.

27 TEKSTAS

अहो बत स्वयंशसस्तिरस्करी
कुशस्थली पुण्ययशस्करी भुवः ।

पश्यन्ति नित्यं यदनुग्रहेषितं
स्मितावलोकं स्वपतिं स्म यत्प्रजाः ॥२७॥

*aho bata svar-yaśasas tiraskarī
kuśasthalī puṇya-yaśaskarī bhuvah
paśyanti nityam yad anugraheṣitam
smitāvalokam sva-patim sma yat-prajāḥ*

aho bata – ar ne stebėtina, kad; *svah-yaśasah* – dangaus planetų šlovę; *tiraskarī* – pranoksta; *kuśasthalī* – Dvārakā; *puṇya* – dorybingumu; *yaśaskarī* – pagarsėjusi; *bhuvah* – Žemė; *paśyanti* – mato; *nityam* – visada; *yat* – tą, kuris; *anugraha-iṣitam* – laimindamas; *smita-avalokam* – šypsodamasis maloniai žvelgia; *sva-patim* – gyvų būtybių sielą (Kṛṣṇą); *sma* – nuroda į praeitį; *yat-prajāḥ* – vietiniai gyventojai.

Argi tai ne stebuklas, kad prieš šlovę, kurią Dvāraka pelnė Žemei, nublanko net dangaus planetų šlovė? Dvārakos gyventojai nuolat regi visų gyvų būtybių sielą [Kṛṣṇą], Jo mielą veidą. Jis žvelgia į juos laimindamas Savo švelnia šypsena.

Komentaras: Dangaus planetose gyvena Indra, Candra, Varuṇa, Vāyu ir kiti pusdieviai, ir į jas patenka tik dorovingos sielos, atlikusios Žemėje daug dorybingų darbų. Mūsų dienų mokslininkai pripažįsta, kad aukštesnėse planetų sistemose laikas skaičiuojamas kitaip negu Žemėj. O apreikštieji šventraščiai nurodo, jog mūsų skaičiavimu gyvenimas tenai trunka dešimt tūkstančių metų. Šeši Žemės mėnesiai prilygsta vienai dienai dangaus planetose. Atitinkamai didesnės jose ir galimybės patirti malonumus, o apie jų gyventojų grožį net pasakojamos legendos. Paprasti Žemės žmonės labai norėtų patekti į dangaus planetas, nes yra girdėję, kad gyvenimas ten kur kas patogesnis negu Žemėje. Šiandien kosminiais laivais jie mėgina pasiekti Mėnulį. Visa tai rodo, kad dangaus planetos daug didingesnės už Žemę. Tačiau Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai valdant Dvāraką, savo didybe ji pranoko net dangaus planetas. Šioms trimis vietovėms – Vṛndāvanai, Mathurai ir Dvārakai – savo svarba negali prilygti pačios garsiausios visatos planetos. Jos amžinai buvo ir bus šventos, nes kad ir kada Viešpats nužengtų į Žemę, Savo transcendentinius darbus Jis visada apreiškia būtent čia. Žemė, kuria vaikščiojo Viešpats, šventa per amžius, ir jos gyventojai lig šiolei naudojami privalumais, kuriuos teikia šios šventos vietos, nors tiesiogiai ir negali regėti Viešpaties. Viešpats – visų gyvų būtybių siela, ir Jo amžinas noras –

kad visos gyvos būtybės egzistuočiau savo *svarūpa*, prigimtinu būviu, ir kartu su Juo gyventų transcendentinį gyvenimą. Jo patrauklūs bruožai ir meili šypsena pavergia kiekvieno širdį; kai šitai įvyksta, gyvai būtybei atsiveria kelias į Dievo karalystę, iš kurios niekas nebegrižta. Šitai patvirtina „Bhagavad-gītā“.

Dangaus planetos garsėja didesnėmis galimybėmis patirti materialius malonumus – tas tiesa, – bet iš „Bhagavad-gīto“ (9.20–21) sužinome, kad išsekus dorybingų darbų kraičiui gyva būtybė grįžta į Žemę. Dangaus planetos anaipol negali prilygti Dvārakai, nes tas, kurį Viešpats apdovanojo Savo žvilgsniu ir šypsena, daugiau niekada negriš į varganą Žemę, kurią Pats Viešpats pavadino kančių vieta. Kentėti gyvos būtybės pasmerktos ne tik Žemėje, bet ir kitose nesuskaičiuojamų visatų planetose, nes nė vienoje iš jų nerasi amžino gyvenimo, amžinos palaimos ir amžino išmanymo. Visiems, kurie su atsidavimu tarnauja Viešpačiui, patariama gyventi vienoje iš trijų minėtų vietų – Dvārakoje, Mathuroje arba Vṛndāvanoj. Kadangi dvasinė tarnystė Dvārakoje, Mathuroje ir Vṛndāvanoj tampa veiksmingesnė, tie, kurie persikelia čia ir gyvena pagal apreikštų šventraščių reikalavimus, be jokių abejonių, pelno tai, ką pelnė gyvenusieji tada, kai Viešpats Śrī Kṛṣṇa Pats buvo atėjęs į Žemę. Jo buveinė ir Jis Pats tapatūs, todėl tyras bhaktas vadovaudamasis prityrusio bhakto nurodymais ir šiandien gali ne mažiau pasiekti.

28 TEKSTAS

नूनं व्रतस्नानहुतादिनेधरः
समर्चितो ह्यस्य गृहीतपाणिभिः ।
पिबन्ति याः सख्यधरामृतं मुहु-
र्ब्रजस्त्रियः सम्मुमुहुर्यदाशयाः ॥२८॥

*nūnaṁ vrata-snāna-hutādīneśvaraḥ
samarcito hy asya grhīta-pāṇibhiḥ
pibanti yāḥ sakhy adharāmṛtaṁ muhur
vraja-striyaḥ sammumuhur yad-āśayāḥ*

nūnam – iš tikrųjų ankstesniuose gyvenimuose; *vrata* – įžadais; *snāna* – apsiplovimu; *huta* – deginamąja auka; *ādinā* – visais šiais būdais; *īśvaraḥ* – Dievo Asmenį; *samarcitaḥ* – tobulai garbino; *hi* – iš tikrųjų; *asya* – Jo; *grhīta-*

pāṇibhiḥ – žmonos; *pibanti* – mėgaujasi; *yāḥ* – kurios; *sakhi* – o drauge; *adhara-amṛtam* – Jo lūpų nektaru; *muhuh* – kaskart; *vraja-striyaḥ* – Vrajabhūmio mergelės; *sammumuhuh* – dažnai alpdavo; *yat-āśayāḥ* – laukdamos tokios malonės.

O draugės, prisiminkit valandėlei moteris, kurias Jis paėmė Sau į žmonas. Kaip ištikimai jos turėjo laikytis įžadų, kiek kartų atlikti apsiplavimo apeigas ir deginamąsias aukas, kaip tobulai turėjo garbinti pasaulio Viešpatį, kad dabar be paliovos gertų Jo lūpų nektarą [Jį bučiuodamos]. Tik pagalvojus apie anoms tekusią malonę, Vrajabhūmio mergelės dažnai prarasdavo sąmonę.

Komentaras: Šventraščių rekomenduojami religiniai ritualai reikalingi sąlygotoms sieloms tam, kad jos apsivalytų nuo materialių ypatybių ir ilgainiui pasiektų transcendentinės tarnystės Aukščiausiam Viešpačiui lygmenį. Pasiiekti tokį tyro dvasinio gyvenimo lygmenį – *svarūpa*, arba tikrąją esmę, – ir yra didžiausias tobulumas. Išsivaduoti reiškia sugrižti į *svarūpos* būvį. Pasiekusi tobulą *svarūpos* būvį, gyva būtybė išgyvena penkias meilės tarnystės fazes; viena jų – *mādhurya-rasa*, arba santuokinės meilės *rasa*. Viešpats visada tobulas, todėl Sau Jis nieko netrokšta, tačiau atsiliepdamas į Savo bhakto meilę Jis tampa jo šeimininku, draugu, sūnum arba vyru. Čia pasakyta, kad bhaktai, kuriuos su Kṛṣṇa sieja santuokinės meilės ryšiai, yra dviejų tipų: *svakīya* ir *parakīya*. Tačiau ir vienu, ir kitų santykiai su Dievo Asmeniu Kṛṣṇa yra nuspalvinti santuokinės meilės. Dvārakos karalienės buvo *svakīya* – teisėtos žmonos, o Vrajos mergelės – jaunos dar nevedusio Viešpaties draugės. Viešpats gyveno Vṛndāvanoj iki vienuolikos metų, ir Jo draugiški santykiai su mergelėmis iš kaimynystės priskirtini *parakīyos* kategorijai. Vṛndāvanos mergelės, kaip ir Dvārakos karalienės, ryžosi rūstiems išbandymams: jos tramdė savo kūną laikydamosi įžadų, atliko apsiplavimo apeigas ir deginamąsias aukas, kaip tai rekomenduoja šventraščiai. Patys ritualai, kaip ir karminė veikla, pažinimo plėtojimas arba mistinių gebėjimų įgijimas, nėra galutinis tikslas. Jie tėra priemonė pakilti į aukščiausią *svarūpos* lygmenį, kurį pasiekusi, gyva būtybė pasineria į sielos prigimtį atitinkančią transcendentinę tarnystę Viešpačiui. Kiekvienos gyvos būtybės santykiai su Viešpačiu (visų penkių minėtų rūšių) yra unikalūs, ir atgavus tyrą dvasinį pavidalą, *svarūpa*, reiškiasi be žemiškam artumui būdingų bruožų. Viešpaties ir jo žmonių bei jaunų draugių, svajojančių tapti Jo sužadėtinėmis, bučiniai neturi nieko bendro su iškreiptais žemiškais santykiais. Jeigu šie jų veiksmai būtų materialūs, Śukadeva – išsivada-

vusi siela – nebūtų gaišęs brangaus laiko jais žavėdamasis. Apie juos nekalbėtų ir žemiško gyvenimo atsižadėjęs Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu. Šią pakopą galima pasiekti tiktai daugybę gyvenimų praktikavus askezę.

29 TEKSTAS

या वीर्यशुल्केन हताः स्वयंवरे
 प्रमथ्य चैद्यप्रमुखान् हि शुष्मिणः ।
 प्रद्युम्नसाम्बाम्बसुतादयोऽपरा
 याश्चाहता भौमवधे सहस्रशः ॥२९॥

*yā vīrya-śulkena hṛtāḥ svayaṁvare
 pramathya caidyā-pramukhān hi śuṣmiṇaḥ
 pradyumna-sāmbāmba-sutādayo 'parā
 yāś cāhṛtā bhauma-vadhe sahasraśaḥ*

yā – moterys; *vīrya* – šaunumo; *śulkena* – kaina; *hṛtāḥ* – pagrobtos; *svayaṁvare* – viešų jaunikio rinkimų metu; *pramathya* – nurungęs; *caidyā* – su karaliumi Śiśupāla; *pramukhān* – priešaky; *hi* – tikrai; *śuṣmiṇaḥ* – labai galingus; *pradyumna* – Pradyumną (Kṛṣṇos sūnų); *sāmba* – Sāmba; *amba* – Amba; *suta-ādayaḥ* – vaikus; *aparāḥ* – kitas moteris; *yāḥ* – tas; *ca* – taip pat; *āhṛtāḥ* – pagrobė; *bhauma-vadhe* – nužudęs karalių; *sahasraśaḥ* – tūkstančius.

Pradyumna, Sāmba, Amba ir kiti – tai jų vaikai. Rukmiņę, Satyabhāma ir Jāmbavatę Jis pasigrobė vykstant svayaṁvarai, nugalėjęs Śiśupāla ir gausų būrį kitų galingų karalių. Nužudęs Bhaumāsura bei tūkstančius jo tarnų, Jis pagrobė ir kitas moteris. Visas jas apgaubė šlovė.

Komentaras: Tauriausios galingų valdovų dukros turėjusios teisę pačios išsirinkti sau vyrą per atviras varžytuves. Ceremonijos, kurių metu buvo išsirenkamas vyras, vadintos *svayaṁvara*. Kadangi *svayaṁvaros* vykdavo viešai, kas geriausias iš nuotakos tėvo sukviestų narsių karalaičių, paaiškėdavo surengus varžybas. Neretai tokiuose vedybų turnyruose kariūnai žūdavo, ir tada karalaitė, dėl kurios daug karalaičių paguldė savo galvas, kaip pergalės laimikis atitekdavo nugalėtoji. Rukmiņi, pirmoji Viešpaties Kṛṣṇos žmona, buvo karaliaus Vidarbhos duktė. Karalius Vidarbha norėjo, kad jo tauri ir graži dukra atitektų Viešpačiui Kṛṣṇai. Bet jos vyresnysis

brolis ketino ištekinti ją už Kṛṣṇos pusbrolio Śiśupālos. Buvo surengtos viešos varžytuvės, ir Viešpats Kṛṣṇa kaip visada nugalėjo, Savo neprilygstama drąsa privertęs Śiśupālą ir kitus karalaičius atsitraukti. Rukmiṇī turėjo dešimt sūnų, kurių vienas buvo Pradyumna. Panašiu būdu Viešpats Kṛṣṇa vedė ir kitas karalienes. Apie dailiuosius Viešpaties Kṛṣṇos laimikius labai išsamiai papasakota Dešimtojoje Giesmėje. Kartą Bhaumāsurą pagrobė 16 100 dailių mergelių – įvairių karalių dukterų – ir laikė jas nelaisvėje, norėdamas patenkinti savo žemus geidulius. Pagrobtosios mergelės gailiai meldėsi Viešpačiui Kṛṣṇai, prašydamos jas išvaduoti. Sujaudintas karštų jų maldų, maloningasis Viešpats stoji į mūšį su Bhaumāsurą ir jį nužudė. Išlaisvinęs karalaites, Viešpats visas jas vedė, nors visuomenės akyse jos buvo puolusios. Visagalis Viešpats Kṛṣṇa išklaušė nuolankias mergelių maldas. Taip jos tapo Kṛṣṇos žmonomis ir pelnė garbę vadintis karalienėmis. Taigi Dvārakoje Viešpats turėjo 16 108 žmonas ir su kiekviena susilaukė dešimties sūnų, kurie suaugę turėjo po tiek pat vaikų, kiek ir jų tėvas. Bendras šeimos narių skaičius siekė milijonus.

30 TEKSTAS

एताः परं स्र्चित्वमपास्तपेशलं
 निरस्तशौचं बत साधु कुर्वते ।
 यासां गुहात्पुष्करलोचनः पति-
 र्ना जात्वपैत्याहृतिभिर्हृदि स्पृशन् ॥३०॥

*etāḥ param strītvam apāstapeśalam
 nirasta-śaucam bata sādhu kurvate
 yāsām gṛhāt puṣkara-locanaḥ patir
 na jātv apaity āhṛtibhir hṛdi sprśan*

etāḥ – visos šios moterys; *param* – iškilniausios; *strītvam* – moterystės; *apāstapeśalam* – neišsiskiriančios; *nirasta* – be; *śaucam* – tyrumo; *bata sādhu* – šlovino; *kurvate* – daro; *yāsām* – iš kurių; *gṛhāt* – namų; *puṣkara-locanaḥ* – lotosaakis; *patir* – vyras; *na jātv* – niekada; *apaity* – neišeina; *āhṛtibhiḥ* – dovanomis; *hṛdi* – širdis; *sprśan* – džiugino.

Nors tos moterys neišsiskyrė iš kitų nei savo bruožais, nei tyrumu, jų gyvenimą apgaubė šlovės aureolė. Jų vyras, lotosaakis Dievo Asmuo, nie-

kada nepalikdavo jų namie vienu ir visada džiugino jų širdis brangiomis dovanomis.

Komentaras: Viešpaties bhaktai – apsivaliusios sielos. Kai bhaktas nuoširdžiai atsiduoda Viešpaties lotoso pėdoms, Viešpats išsyk jį pripažįsta, ir bhaktas atsikrato visų materijos nešvarybių. Toks bhaktas iškyla virš trijų materialios gamtos *gunų*. Bhakto kūnas neturi ydų, kaip jų neturi ir Gangos vanduo, kuris net sutekęs į jį nešvariems vandenims išlieka toks pat švarus kaip pirma. Moterys, prekijai ir darbininkai negali pasigirti dideliu protu, todėl jiems labai sunku suprasti Dievo mokslą ir atsidėti Viešpaties tarnystei. Jie yra perdėm materialistiški. *Kirātų, hūnų, āndhrų, pulindų, pulkašų, ābhīrų, kaṅkų, yavanų, khaśų* padėtis dar žemesnė, tačiau su atsidavimu tarnaudami Viešpačiui visi jie gali išsivaduoti. Dvasinė tarnystė pašalina visus jų trūkumus, ir tapę tyromis sielomis jie pelno teisę įžengti į Dievo karalystę.

Patekusios į Bhaumāšuros rankas ir praradusios šlovę mergelės nuoširdžiai meldėsi Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, prašydamos jas išvaduoti. Dėl atsidavimo ir paskatų tyrumo jos išsyk apsivalė. Todėl Viešpats paėmė jas į žmonas, ir jų gyvenimą apgaubė šlovės aureolė, o dėl to, kad Viešpats ėmėsi jų ištikimo vyro vaidmens, šlovė apie karalaites pasklido dar plačiau.

Viešpats niekada nesiskyrė su 16 108 Savo žmonomis. Jis išsiskleidė į 16 108 pilnavertes dalis, kiekviena iš kurių buvo Pats Viešpats ir niekuo nesiskyrė nuo pirmapradžio asmens. *Śruti-mantra* patvirtina, jog Viešpats gali sukurti daugybę Savo ekspansijų. Kad ir daug Viešpats turėjo žmonių – kiekvieną jų džiugino brangiausiomis dovanomis. Jis netgi atnešė iš rojaus *pārijātos* augalą ir pasodino jį prie Satyabhāmos – vienos iš pirmųjų karalienių – rūmų. Viešpats patenkina visus Savo bhaktų troškimus, taigi tiems, kurie trokšta gauti Viešpatį sau už vyrą, Jis tampa vyru.

31 TEKSTAS

एवंविधा गदन्तीनां स गिरः पुरयोषिताम् ।
निरीक्षणेनाभिनन्दन् सस्मितेन ययौ हरिः ॥३१॥

*evaṁvidhā gadantīnām sa girah pura-yoṣitām
nirīkṣaṇēnābhinandan sasmītena yayau hariḥ*

evaṁvidhāḥ – taip; *gadantīnām* – besimeldžiant ir kalbantis apie Jį; *saḥ* – Jis (Viešpats); *girah* – už žodžius; *pura-yoṣitām* – sostinės moterų;

nirīkṣaṇena – maloningai jas nužvelgęs; *abhinandan* – ir atsisveikinęs; *sa-smītena* – šypsodamasis; *yayau* – išvyko; *hariḥ* – Dievo Asmuo.

Taip kalbėdamosi tarpusavy Hastināpuros moterys sveikino Viešpatį, o Viešpats, su šypsena išklausęs jų sveikinimus ir apdovanojęs Savo maloningu žvilgsniu, išvyko iš sostinės.

32 TEKSTAS

अजातशत्रुः पृतनां गोपीथाय मधुद्विषः ।
परेभ्यः शङ्कितः स्नेहात्प्रायुङ्क्त चतुरङ्गिणीम् ॥३२॥

ajāta-śatruḥ pṛtanām gopīthāya madhu-dviṣaḥ
parebhyaḥ śaṅkitaḥ snehāt prāyuṅkta catur-aṅgiṇīm

ajāta-śatruḥ – Mahārāja Yudhiṣṭhira, neturėjęs priešininkų; *pṛtanām* – gynybos pajėgas; *gopīthāya* – apsaugai; *madhu-dviṣaḥ* – Madhu priešo (Śrī Kṛṣṇos); *parebhyaḥ* – kitų (priešų); *śaṅkitaḥ* – baimindamasis; *snehāt* – iš meilės; *prāyuṅkta* – pasiuntė; *catur-aṅgiṇīm* – keturis apsaugos būrius.

Nors Mahārāja Yudhiṣṭhira nieko nelaike savo priešininku, asurų [demonų] priešui – Viešpačiui Kṛṣṇai – įkandin jis siuntė keturis apsaugos būrius [raitelius, karius ant dramblių, karius kovos vežimuose ir pėstininkus]. Mahārāja taip pasielgė iš meilės Viešpačiui, baimindamasis užpuolikų.

Komentaras: Arkliai, drambliai, kovos vežimai ir pėstininkai – pačios natūraliausias gynybos priemonės. Arkliai ir drambliai gali pereiti ir kalnus, ir miškus, ir lygumas. Iš kovos vežimų galingomis strėlėmis, smogiamąja jėga dažnai nenusileidusiomis net *brahmāstrai* (ginklas, analogiškas šiuolaikiams branduoliniams ginklams), galima buvo atremti gausios kariaunos, raitos arkliais ir drambliais, antpuolį. Mahārāja Yudhiṣṭhira gerai žinojo, kad Kṛṣṇa visiems yra gera linkintis draugas, tačiau *asuros* iš prigimties buvo priešiški Viešpačiui. Todėl iš meilės Viešpačiui Kṛṣṇai, baimindamasis, kad kas neužpultų, įkandin jis pasiuntė gerai ginkluotą apsaugą. Priekus Viešpats Kṛṣṇa ir Pats galėjo apsiginti nuo visų, kas laikė Jį savo priešu, ir vis dėlto Jis neprieštaravo Mahārājos Yudhiṣṭhiros sprendimui. Jis negalėjo nepaklusti karaliui, kuris buvo vyresnysis Jo pusbrolis. Savo transcendentiniuose žaidimuose Viešpats dedasi priklausomu nuo kitų valios ir

kartais tarsi bejėgis kūdikis atsiduoda Yaśodāmātos globai. Tai transcendentinė *lilā* – dieviškasis Viešpaties žaidimas. Pagrindinis visų transcendentinių santykių tarp Viešpaties ir Jo bhaktų principas – siekimas transcendentinės palaimos, kuriai neprilygsta niekas – netgi *brahmānanda*.

33 TEKSTAS

अथ दूरागतान् शौरिः कौरवान् विरहातुरान् ।
सन्निवर्त्य दृढं स्निग्धान् प्रायात्स्वनगरीं प्रियैः ॥३३॥

*atha dūrāgatān śauriḥ kauravān virahāturān
sannivartya dṛḍham snigdhan prāyāt sva-nagarīm priyaiḥ*

atha – taip; *dūrāgatān* – lydėjo geroką kelio galą; *śauriḥ* – Viešpatį Kṛṣṇą; *kauravān* – Pāṇḍavos; *virahāturān* – apimti išsiskyrimo liūdesio; *sannivartya* – mandagiai įkalbėjo; *dṛḍham* – ryžtingus; *snigdhan* – kupinus meilės; *prāyāt* – toliau keliavo; *sva-nagarīm* – į Savo miestą (Dvāraką); *priyaiḥ* – su artimiausiais palydovais.

Pāṇḍavos, Kuru dinastijos palikuonys, labai mylėjo Viešpatį Kṛṣṇą ir dar geroką kelio galą lydėjo Jį, kupini slogių minčių apie neišvengiamą išsiskyrimą. Tačiau Viešpats įkalbėjo juos grįžti namo ir su Savo artimiausiais palydovais toliau keliavo į Dvāraką.

34–35 TEKSTAI

कुरुजाङ्गलपाञ्चालान् शूरसेनान् सयामुनान् ।
ब्रह्मावर्तं कुरुक्षेत्रं मत्स्यान् सारस्वतानथ ॥३४॥

मरुधन्वमतिक्रम्य सौवीराभीरयोः परान् ।
आनर्तान् भार्गवोपागाच्छ्रान्तवाहो मनाग्विभुः ॥३५॥

*kuru-jāṅgala-pāñcālān śūrasenān sayāmunān
brahmāvartaṁ kurukṣetraṁ matsyān sārasyatān atha*

*maru-dhanvam atikramya sauvīrābhīrayoḥ parān
ānartān bhārgavopāgācchṛāntavāho manāgvibhuḥ*

kuru-jāṅgala – Delio provincija; *pāñcālān* – Pandžabo provincijos dalį; *śūrasenān* – Uttar Pradešo valstijos dalį; *sa* – su; *yāmunān* – Yamunos pakrantėmis; *brahmāvartam* – teritoriją Uttar Pradešo šiaurėje; *kurukṣetram* – vietoje, kurioje vyko mūšis; *matsyān* – Matsyos provincija; *sārasvatān* – Pandžabo dalį; *atha* – ir t.t.; *maru* – Radžastaną, dykumų žemę; *dhanvam* – Madhja Pradešą, kuriame labai maža vandens; *ati-kramya* – praėjęs; *sauvīra* – Saurastrą; *ābhīrayoḥ* – Gudžarato dalį; *parān* – vakarinę dalį; *ānartān* – Dvārakos provincijos; *bhārgava* – o Šaunaka; *upāgāt* – apimti; *śrānta* – nuovargio; *vāhaḥ* – žirgai; *manāk vibhuḥ* – šiek tiek, dėl ilgos kelionės.

O Šaunaka, Viešpaties kelias ėjo per Kurujāṅgalos, Pāñcālos, Śūrasenos žemes, išsidriekusias Yamunos pakrantėje; per Brahmāvartą, Kurukṣetrą, Matsyą, Sārasvatą, dykumų provinciją ir kraštą, alinamą sausrų. Kirtęs šias žemes Jis pasiekė Sauviros bei Ābhīros provincijas, o iš čia pasukęs į vakarus galop atvyko į Dvāraką.

Komentaras: Anuomet provincijos, per kurias keliavo Viešpats, vadintos kitaip negu dabar, tačiau nurodyta kelionės kryptis leidžia teigti, kad Jo kelias ėjo per Delį, Pandžabą, Radžastaną, Madhja Pradešą, Saurastrą ir Gudžaratą, kol galop Jis pasiekė Savo valdas Dvārakoje. Maža naudos ieškoti šių provincijų nūdienos žemėlapyje, bet, iš visko sprendžiant, Radžastano dykuma ir sausringos provincijos (tokios kaip Madhja Pradešas) egzistavo jau prieš penkis tūkstančius metų. Taigi dirvotyriminių teorija, girdi, ši dykuma atsiradusi tik pastaraisiais metais, prieštarauja „Bhāgavatam“ teiginiams. Palikim šį klausimą spręsti išmanantiems geologams, kadangi kintanti visata pereina įvairias geologinės raidos fazes. Mes žinome, kad iš Kuru provincijų Viešpats atvyko į Savo valdas, Dvārakādhāmos provinciją, ir mums to pakanka. Kurukṣetra egzistuoja nuo Vedų laikų, todėl ignoruoti Kurukṣetros egzistavimo faktą arba jį neigti, kaip tai daro kai kurie komentatoriai, yra gryniausia kvailystė.

36 TEKSTAS

तत्र तत्र ह तत्रत्यैर्हरिः प्रत्युद्यतार्हणः ।
सायं भेजे दिशं पश्चाद्गविष्ठो गां गतस्तदा ॥३६॥

*tatra tatra ha tatratyair hariḥ pratyudyatārhaṇaḥ
sāyaṁ bheje diśaṁ paścād gaviṣṭho gāṁ gatas tadā*

tatra tatra – įvairiose vietose; *ha* – tikrai; *tatratyaiḥ* – iš vietinių gyventojų; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *pratyudyata-arhaṇaḥ* – sulaukdavo dovanų ir buvo garbinamas; *sāyam* – vakarui; *bheje* – užklupus; *diśam* – pusėje; *paścāt* – vakarų; *gaviṣṭhaḥ* – saulė danguje; *gām* – prie vandenyno; *gataḥ* – eidavo; *tadā* – tada.

Viešpačiui lankantis šiose provincijose, tenykščiai gyventojai Jį sveikino, garbino ir nešė Jam įvairiausias dovanas. Vakaraus Viešpats būtinai sustodavo atlikti vakaro apeigų. Jas Viešpats atlikdavo kasdien, nusileidus saulei.

Komentaras: Čia sakoma, kad kelionės metu Viešpats reguliariai vykdė religines apeigas. Egzistuoja ištisa filosofijos sistema, teigianti, jog karminės veiklos išipareigojimai varžo net Viešpatį. Tačiau tai netiesa. Jo neveikia nei gerų, nei blogų veiksmų pasekmės. *Kadangi Viešpats – absoliutas, bet koks Jo veiksmas visiems teikia gėrį.* Tačiau, nužengęs į Žemę, Jis globoja bhaktus ir naikina nedorėlius. Jis neturi jokių pareigų, ir vis dėlto elgiasi taip, kad būtų pavyzdys kitiems. Tai ir yra geriausias mokymo būdas: norint pamokyti kitą, reikia teisingai elgtis pačiam, – antraip niekas rimtai nežiūrės į tokius darbus neparemtus pamokymus. Tai Viešpats mums dovanoja mūsų atlikto veiksmo rezultatą. Viešpats Pats Sau pakankamas, bet norėdamas mus pamokyti Jis laikosi apreikštųjų šventraščių nurodymų. Jei Jis taip nesieltgų, paprasti žmonės išklystų iš tiesos kelio. Tačiau dvasiškai patobulėjęs, suvokęs transcendentinę Viešpaties prigimtį, žmogus nesistenčia pamėgdžioti Viešpaties, nes tai ir neįmanoma.

Gyvendamas tarp žmonių, Viešpats daro tai, kas privalu kiekvienam iš mūsų, bet kartais Jis atlieka ką nors nepaprasta – tai, ko jokia gyva būtybė negali pakartoti. Posmas rašo, kad Viešpats kiekvieną vakarą palydėdavo malda, ir mes turėtume imti iš Jo pavyzdį, bet kelti kalno ar mėgdžioti Jo šokio su *gopėmis* nemėginkime. Neįmanoma pamėgdžioti saulės, kuri išgarina vandenį net iš nešvarumų. Visų galingiausiasis padarys tai, kas visiems išeis į gera, tačiau jeigu mes imituosime Jo darbus, atrodysime juokingai. Todėl kad ir ką darytume, visada tarkimės su patyrusiu vadovu – dvasiniu mokytoju, savo asmenyje įkūnijančiu Viešpaties malonę; tada kelias į tobulumą mums bus atviras.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dešimtąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Viešpats Kṛṣṇa išvyksta į Dvāraką“.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Dvārakos gyventojai pasitinka Viešpatį Kṛṣṇą

1 TEKSTAS

सूत उवाच

आनर्तान् स उपव्रज्य स्वृद्धाञ्जनपदान् स्वकान् ।
दध्मौ दरवरं तेषां विषादं शमयन्निव ॥ १ ॥

sūta uvāca

*ānartān sa upavrajya svṛddhāñ jana-padān svakān
dadhmau daravaram teṣāṁ viṣādam śamayann iva*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *ānartān* – šalies, vadinamos Ānarta (Dvārakos); *saḥ* – Jis; *upavrajya* – pasiekęs ribas; *svṛddhān* – klestinti; *jana-padān* – miestą; *svakān* – Savo; *dadhmau* – papūtė; *daravaram* – sėkmę pranašaujančią kriauklę (Pāñcajanya); *teṣām* – jų; *viṣādam* – nusiminimą; *śamayan* – išsklaidydamas; *iva* – tarytum.

Sūta Gosvāmis tarė: Pasiekęs Savo klestinčios sostinės – ānartų žemės [Dvārakos] ribas, Viešpats, pranešdamas apie Savo sugrįžimą, papūtė sėkmę pranašaujančią kriauklę, ir jos garsas bemat išskleidė slogią gyventojų nuotaiką.

Komentaras: Kurukšetros mūšis privertė Dvārakos gyventojų numylėtąjį Viešpatį ilgam išvykti iš Savo klestinčios sostinės Dvārakos, ir miestelėnus slėgė išsiskyrimo ilgesys. Kai Viešpats nužengia Žemėn, drauge su Juo tarytum svita paskui karalių nužengia ir amžini Jo palydovai. Šie Viešpaties palydovai – amžinai laisvos sielos, taip karštai mylinčios Viešpatį, jog išsiskyrimas su Juo net akimirkai jiems nepakeliamas. Todėl nenuostabu, kad

Dvārakos gyventojus buvo apėmęs juodžiausias liūdesys, ir jie laukė nesulaukė Viešpaties sugrįžtant. Iškilmingi sėkmę pranašaujančios kriauklės garsai, paskelbę apie Viešpaties sugrįžimą, Dvārakos gyventojams įkvėpė naujų jėgų ir išsklaidė liūdesį. Jų noras vėl regėti Viešpatį dar sustiprėjo, ir visi suskubo ruošti deramai Jį pasitikti. Taip pasireiškia savaiminga meilė Dievui.

2 TEKSTAS

स उच्चकाशे धवलोदरो दरो
 ऽप्युरुक्रमस्याधरशोणशोणिमा ।
 दाध्मायमानः करकञ्जसम्पुटे
 यथाब्जखण्डे कलहंस उत्स्वनः ॥ २ ॥

*sa uccakāṣe dhavalodaro daro
 'py urukramasyādharaśoṇa-śoṇimā
 dādhmāyamānaḥ kara-kañja-sampute
 yathābja-khaṇḍe kala-hamsa utsvanaḥ*

saḥ – šioji; *uccakāṣe* – suspindo; *dhavala-udaraḥ* – balta ir apvalaina; *darah* – kriauklė; *api* – nors; *urukramasya* – nuo didvyrio; *adharaśoṇa* – transcendentinių lūpų; *śoṇimā* – nuraudo; *dādhmāyamānaḥ* – pučiama; *kara-kañja-sampute* – laikoma lotoso rankoje; *yathā* – kaip; *abja-khaṇḍe* – tarp lotosų stiebų; *kala-hamsaḥ* – nardanti gulbė; *utsvanaḥ* – garsiai gausdama.

Kai Viešpats Kṛṣṇa, iškėlęs rankoje baltą apvalainą kriauklę, ėmė ją pūsti, nuo Jo transcendentinių lūpų prisilietimo kriauklė nuraudo. Rodė, tai balta gulbė žaidžia tarp raudonųjų lotosų stiebų.

Komentaras: Baltos kriauklės nuraudimas, prisilietus Viešpaties lūpoms, – tai dvasinę prasmę turintis simbolis. Viešpats – gryna dvasia; to nežinojimas yra materija. Dvasinis prašviesėjimas neturi nieko bendra su materija, jis patiriamas tą pačią akimirką, kai mes susiduriame su Aukščiausiuoju Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa. Viešpats yra kiekvienoje, net ir mažiausioje, būties dalelytėje, ir dvasiškai prašviesėjęs bhaktas visur patiria Viešpaties buvimą. Tačiau kitiems Jis pasilieka teisę nesirodyti. Su karšta meile ir atsivadavimu tarnaujant Viešpačiui, kitaip sakant, užmezgus su Juo dvasinį ryšį, viskas

aplink įgauna dvasinį atspalvį – kaip kad kriauklė nurausta, kai Viešpats paima ją į rankas, – ir *paramahamsos*, išmintingiausi žmonės, kaip gulgės nardo dvasinės palaimos vandenyse, kuriuos amžinai puošia Viešpaties pėdų lotosas.

3 TEKSTAS

तमुपश्रुत्य निनदं जगद्भयभयावहम् ।
प्रत्युद्ययुः प्रजाः सर्वा भर्तृदर्शनलालसाः ॥ ३ ॥

*tam upaśrutya ninadam jagad-bhaya-bhayāvaham
pratyudyayuh prajāḥ sarvā bharṭṛ-darśana-lālasāḥ*

tam – tą; *upaśrutya* – išgirdę; *ninadam* – garsą; *jagad-bhaya* – materialios būties baimę; *bhaya-āvaham* – gąsdinantį pradą; *prati* – link; *udyayuh* – nuskubėjo; *prajāḥ* – gyventojai; *sarvāḥ* – visi; *bharṭṛ* – globėjas; *darśana* – išvysti; *lālasāḥ* – trokšdami.

Išgirdę garsą, kurio materialiaame pasaulyje bijosi patį baimė, Dvārakos gyventojai pasileido Viešpaties – visų bhaktų globėjo – pusėn, trokšdami Jį išvysti.

Komentaras: Kaip jau minėta, visi miestelėnai, gyvenę Dvārakoje kartu su Viešpačiu Kṛṣṇą, buvo laisvos sielos, nužengusios įkandin Viešpaties tarytum svita, lydinti savo valdovą. Jie nekantravo išvysti Viešpatį, nors iš tikrųjų nė nebuvo su Juo išsiskyre, nes juos amžinai sieja dvasinis ryšys. Kol Kṛṣṇa buvo išvykęs iš Dvārakos į Kurukšetros mūšį, Dvārakos gyventojai be paliovos apie Jį mąstė, kaip apie jį galvojo ir Vṛndāvanos *gopės*, Kṛṣṇai išėjus iš kaimo ganyti karvių. Vienas garsus bengalų rašytojas teigia, kad Vṛndāvanos, Mathuros ir Dvārakos Kṛṣṇa – tai skirtingos asmenybės. Tačiau ši išvada istoriškai nepagrįsta. Iš tiesų Kurukšetros Kṛṣṇa ir Dvārakos Kṛṣṇa yra tas pats asmuo.

Dvārakos gyventojams savo transcendentiniame mieste buvo ilgu be Viešpaties – lygiai kaip nakčia ilgu be saulės. Viešpaties Kṛṣṇos kriauklės gausmas jiems buvo tarsi ženklas, skelbiantis saulės patekėjimą ryte. Ir kai patekėjo Kṛṣṇos saulė, visi Dvārakos gyventojai nubudo iš miego ir nuskubėjo pasitikti savo globėjo.

Kaip jau mėginome paaiškinti, Viešpats yra neduali esybė, todėl Jo garsi-

nė apraiška tapati Jam Pačiam. Mūsų dabartinė, materiali būtis persmelkta baimės. Iš keturių materialios būties problemų (apsirūpinimo maistu bei pastoge, poravimosi ir baimės) baimės problema žmogui kelia daugiausia rūpesčių. Mes negalim atsikratyti baimės, nes nežinome, kas mūsų laukia ateity. Materiali būtis kupina įvairiausių problemų, ir baimės problema visada bus didžiausia. Tai mūsų sąlyčio su iliuzine, išorine Viešpaties energija, vadinama *māya*, pasekmė. Tačiau, kai skamba Viešpatį ikūnijantys garsai – šventi vardai, kuriuos šlovino Viešpats Śrī Caitanya Mahārabhu, – baimė išsisklaido. Šie garsai – tai šešiolika žodžių:

*Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare
Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare*

Kiekvienas iš mūsų gali kartoti šiuos garsus ir taip atsikratyti grėsmingų materialios būties problemų.

4–5 TEKSTAI

तत्रोपनीतबलयो रवेर्दीपमिवादृताः ।
आत्मारामं पूर्णकामं निजलाभेन नित्यदा ॥ ४ ॥
प्रीत्युत्फुल्लमुखाः प्रोचुर्हर्षगद्गदया गिरा ।
पितरं सर्वसुहृदमवितारमिवार्भकाः ॥ ५ ॥

*tatropanīta-balayo raver dīpam ivādr̥tāḥ
ātmārāmaṁ pūrṇa-kāmaṁ nija-lābhena nityadā*

*prīty-utphulla-mukhāḥ procur harṣa-gadgadayā girā
pitarāṁ sarva-suhṛdam avitāram ivārbhakāḥ*

tatra – po to; *upanīta* – įteikę; *balayaḥ* – dovanas; *raveḥ* – saulei; *dīpam* – žibintą; *iva* – tarytum; *ādr̥tāḥ* – pagerbtas; *ātma-ārāmam* – tam, kuris Pats Sau pakankamas; *pūrṇa-kāmaṁ* – kuriam nieko netrūksta; *nija-lābhena* – Savo galiomis; *nitya-dā* – be paliovos aprūpinančiam; *prīti* – meiliais; *utphulla-mukhāḥ* – linksmais veidais; *procuḥ* – kalbėjo; *harṣa* – džiugiai; *gadgadayā* – ekstatiškus; *girā* – žodžius; *pitarāṁ* – tėvą; *sarva* – visi; *suhṛdam* – draugai; *avitāram* – globėją; *iva* – tarytum; *arbhakāḥ* – globotiniai.

Miestelėnai pasitiko Viešpatį su dovanomis ir siūlė jas tam, kuris nejaučia stygiaus, yra Pats Sau pakankamas ir Savo energijomis viskuo aprūpina kitus. Nešti Jam dovanas tolygu dovanoti saulei žibintą. Ir vis dėlto ekstazės pagauti miestelėnai kreipėsi į Viešpatį sveikinimo žodžiais – kaip globotiniai, sutinkantys savo globėją ir tėvą.

Komentaras: Šiame posme Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa pavadintas *ātmārāma*. Jis Pats Sau pakankamas, ir Jam nereikia ieškoti laimės išorėj. Jis Pats Sau pakankamas, nes pati Jo transcendentinė būtis yra gryna palaima. Jis egzistuoja per amžius, Jis – visa žinantis ir kupinas palaimos. Todėl Jam nereikia jokių dovanų, kad ir kokios jos būtų vertingos. Ir vis dėlto Jis priima dovanas, paaukotas Jam su tyru atsidavimu, nes kiekvienam linki gero. Jam Pačiam nieko nereikia, nes viskas randasi iš Jo energijų. Dovanos Viešpačiui čia lyginamos su žibinto aukojimu saulės dievui. Visi degantys bei šviečiantys objektai yra saulės energijos tęsinys, ir vis dėlto garbinant saulės dievą būtinai aukojama ugnis. Saulės garbintojas lenkiasi jai dėl to, kad kažko iš jos nori, bet dvasinėje tarnystėje Viešpačiui nei viena, nei kita pusė jokių išskaičiavimų neturi. Dvasinė tarnystė – tai tyro prierašumo bei meilės tarp Viešpaties ir bhakto apraiška.

Viešpats – aukščiausiasis visų gyvų būtybių tėvas, todėl tas, kuris suvokia šį gyvybinį ryšį su Dievu, gali kaip sūnus prašyti tėvo visko, ko panorės, ir tėvas nedelsdamas su džiaugsmu tenkins klusnaus vaiko norus. Viešpats yra nelyginant troškimų medis, ir Jo nepriežastine malone kiekvienas gali iš Jo gauti viską, ko išgeis. Tačiau Viešpats, kaip aukščiausiasis tėvas, neduoda tyram bhaktui to, kas kliudytų dvasinei tarnystei. Viešpats yra toks transcendentiška patrauklus, kad tas, kuris su atsidavimu Jam tarnauja, gali pakilti iki tyros dvasinės tarnystės lygmens.

6 TEKSTAS

नताः स्म ते नाथ सदाङ्घ्रिपङ्कजं
विरिञ्चवैरिञ्च्यसुरेन्द्रवन्दितम् ।
परायणं क्षेममिहेच्छतां परं
न यत्र कालः प्रभवेत्परः प्रभुः ॥ ६ ॥

*natāḥ sma te nātha sadāṅghri-pañkajaṁ
viriñca-vairiñcya-surendra-vanditam*

*parāyaṇam kṣemam ihecchatām param
na yatra kālah prabhavet parah prabhuḥ*

natāḥ – nusilenkėme; *sma* – nuoroda į praeitį; *te* – Tau; *nātha* – o Viešpatie; *sadā* – visada; *aṅghri-paṅkajam* – lotoso pėdas; *virīṅca* – Brahmā, pirmoji gyva būtybė; *vairīṅcyā* – Brahmos sūnūs Sanaka ir Sanātana; *sura-indra* – dangaus valdovas; *vanditam* – garbina; *parāyaṇam* – didžiausio; *kṣemam* – gėrio; *iha* – šiame gyvenime; *icchatām* – norintys; *param* – aukščiausio; *na* – niekada; *yatra* – kur; *kālah* – nenumaldomas laikas; *prabhavet* – paveikia; *parah* – transcendentinis; *prabhuḥ* – Aukščiausiasis Viešpatie.

[Miestelėnai kalbėjo:] O Viešpatie! Tave garbina Brahmā ir visi kiti pusdieviai, keturi Sanos ir patsai dangaus valdovas. Tavyje randa nusiramini-mą tie, kurie iš tikrųjų trokšta pasiekti aukščiausią gyvenimo tobulumą. Tu – aukščiausiasis transcendentinis Viešpats, ir nenumaldomas laikas neturi Tau galios.

Komentaras: Śrī Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Viešpats, ir tai patvirtina „Bhagavad-gītā“, „Brahma-saṁhitā“ ir kiti autoritetingi Vedų raštai. Niekas Jam neprilygsta ir niekas Jo nepranoksta – tokia visų šventraščių išvada. Priklausomos gyvos esybės, neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, neišvengia laiko ir erdvės poveikio. Gyvos esybės – tai pavaldusis *brahmanas*, o Aukščiausiasis Viešpats – dominuojantis Absoliutas. Užmiršus šį akivaizdų faktą, mus užvaldo iliuzija, ir klaidžiodami aklinoje tamsoje galop mes atsiduriame trejopų kančių nelaisvėje. Skaidri žinojimą pasiekusios gyvos esybės sąmonė – tai Dievo sąmonė, kurią įgijusi ji lenkiasi Dievui bet kurio mis aplinkybėmis.

7 TEKSTAS

भवाय नस्त्वं भव विश्वभावन
त्वमेव माताथ सुहृत्पतिः पिता ।
त्वं सद्गुरुर्नः परमं च दैवतं
यस्यानुवृत्त्या कृतिनो बभूविम ॥ ७ ॥

*bhavāya na tvarṁ bhava viśva-bhāvana
tvam eva mātātha suhṛt-patiḥ pitā*

*tvaṁ sad-gurur naḥ paramaṁ ca daivatam
yasyānurvṛtyā kṛtino babhūvima*

bhavāya – gerovei; *naḥ* – mūsų; *tvam* – Tavo Šviesybė; *bhava* – būki; *viśva-bhāvana* – visatos kūrėjas; *tvam* – Tavo Šviesybė; *eva* – tikrai; *mātā* – motina; *atha* – taip pat; *suhṛt* – geradaris; *patiḥ* – vyras; *pitā* – tėvas; *tvam* – Tavo Šviesybė; *sat-guruḥ* – dvasinis mokytojas; *naḥ* – mūsų; *paramam* – aukščiausiasis; *ca* – ir; *daivatam* – garbinama Dievybė; *yasya* – kurio; *anurvṛtyā* – sekdami pėdomis; *kṛtinaḥ* – laimingi; *babhūvima* – tapome.

O visatos kūrėjau! Tu – mūsų motina, geradaris, Viešpats, tėvas, dvasinis mokytojas ir mūsų garbinama Dievybė. Mes ėjome Tavo nubrėžtu keliu, ir mus visur lydėjo sėkmė. Todėl meldžiame Tave ir ateityje visada mus laiminti.

Komentaras: Visų geriausiasis Dievo Asmuo, būdamas visatos kūrėju, rūpinasi ir visų gerų gyvų būtybių labu. Dorybingoms gyvoms būtybėms Viešpats pataria klausytis Jo nurodymų, ir tos, kurios Jo paklauso, patiria sėkmę visose gyvenimo srityse. Reikia lenktis tik Viešpačiui – garbinti kitas dievybes nėra būtinybės. Viešpats visagalis, ir jeigu džiuginsime Jį savo paklusnumu, ištikimybe Jo lotoso pėdoms, Jis visokeriopa mus laimins, ir mums seksis tiek materialiam, tiek dvasiniam gyvenime. Žmogaus gyvenimas – tai galimybė suvokti savo amžinąjį ryšį su Dievu ir pasiekti dvasinį pasaulį. Mūsų ryšys su Dievu amžinas, jo neįmanoma nei nutraukti, nei sunaikinti. Mes galim kuriam laikui apie jį užmiršti, bet jeigu vadovausimės Viešpaties nurodymais, kurie išdėstyti visų laikų ir visų tautų šventraščiuose, Viešpaties malone jis gali būti atkurtas.

8 TEKSTAS

अहो सनाथा भवता स्म यद्वयं
त्रैविष्टपानामपि दूरदर्शनम् ।
प्रेमस्मितस्निग्धनिरीक्षणाननं
पश्येम रूपं तव सर्वसौभगम् ॥ ८ ॥

*aho sanāthā bhavatā sma yad vayaṁ
traiviṣṭapānām api dūra-darśanam*

*prema-smīta-snigdha-nirīkṣaṇānanam
paśyema rūpaṁ tava sarva-saubhagam*

aho – o, kokia laimė; *sa-nāthāḥ* – būti globojamiems šeimininko; *bhavatā* – Tavo Šviesybės; *sma* – kai tapome; *yat vayam* – kaip esame; *traiviṣṭa-pānām* – pusdievių; *api* – taip pat; *dūra-darśanam* – labai retai regimas; *prema-smīta* – į meilią šypsena; *snigdha* – mielame; *nirīkṣaṇa-ānanam* – veide; *paśyema* – leiski žvelgti; *rūpaṁ* – į grožį; *tava* – Tavo; *sarva* – didžiausią; *saubhagam* – gėrį.

Kokia laimė, kad šiandien Tu vėl su mumis ir mes vėl esame saugūs šalia Tavo! Juk Tavo Šviesybė retai aplankai net dangaus gyventojus, o mes galim regėti Tavo šypsantį veidą ir meiliai į mus žvelgiančias Tavo akis. Mes vėl matome Tavo transcendentinį, gėrio sklidiną pavidalą.

Komentaras: Tik tyri bhaktai regi amžiną asmeniškąjį Viešpaties pavidalą. Viešpats anaip tol nėra beasmenis. Jis – Aukščiausiasis Absolutus Dievo Asmuo. Su atsidavimu Jam tarnaujant, galima išvysti Jį savo akimis, nors tai nepasiekama net aukštesniųjų planetų gyventojams. Kai Brahmāji ir kiti pusdieviai nori pasitarti su Viešpačiu Viṣṇu – pilnaverte Viešpaties Kṛṣṇos ekspansija, jiems tenka laukti ant pieno vandenyno kranto. Ten, Baltojoje Saloje (Śvetadvīpoje) guli Viešpats Viṣṇu. Mūsų visatoje esantis pieno vandenynas ir Śvetadvīpos planeta yra tikslios Vaikunṭhalokos kopijos. Nei Brahmāji, nei Indra, nei kiti pusdieviai į Śvetadvīpos salą pakliūti negali, bet jie gali perduoti savo žinią Viešpačiui Viṣṇu, vadinamam Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, nuo pieno vandenyno kranto. Taigi laimė išvysti Viešpatį jiems tenka labai retai, o Dvārakos gyventojai Viešpaties malone gali regėti Jį iš arti, nes jie – tyri bhaktai, nesusitępę karmine veikla ir empiriniais filosofiniais samprotavimais. Tai pirminis gyvų esybių būvis. Kad jį pasiektume, turime atgaivinti savo tikrąją prigimtį. O ji atsiskleidžia tik per dvasinę tarnystę.

9 TEKSTAS

यह्मबुजाक्षापससार भो भवान्
कुरुन्मधून् वाथ सुहृदिदृक्षया ।
तत्राब्दकोटिप्रतिमः क्षणो भवेद्
रविं विनाक्षणोरिव नस्तवाच्युत ॥ ९ ॥

*yarhy ambujākṣāpasasāra bho bhavān
kurūn madhūn vātha suhṛd-didrṅṣayā
tatrābda-koṭi-pratimaḥ kṣaṇo bhaved
ravim vinākṣṇor iva nas tavācyuta*

yarhi – kaskart, kai; *ambuja-akṣa* – o lotosaaki; *apasasāra* – išvyksti; *bho* – o; *bhavān* – Tu; *kurūn* – su karaliaus Kuru ainiais; *madhūn* – su Mathuros (Vrajabhūmio) gyventojais; *vā* – arba; *atha* – todėl; *suhṛt-didrṅṣayā* – susitikti; *tatra* – tuo metu; *abda-koṭi* – milijonais metų; *pratimaḥ* – tarytum; *kṣaṇaḥ* – akimirka; *bhavet* – virsta; *ravim* – saulės; *vinā* – be; *akṣṇoḥ* – akių; *iva* – tarytum; *naḥ* – mūsų; *tava* – Tavo; *acyuta* – o neklystantis.

O lotosaaki Viešpatie! Kaskart, kai Tu išvyksti į Mathurą, Vṛndāvaną ar Hastināpurą aplankyti draugų ir giminaičių, kiekviena akimirka be Tavęs prailgsta tarsi milijonas metų. O neklystantis, tada mes esame tarsi neregijai – lyg iš mūsų būtų atimta saulė.

Komentaras: Visi mes labai didžiuojamės savo materialiomis julsėmis, kurios leidžia eksperimentuoti, ieškant atsakymo į klausimą, yra Dievas ar Jo nėra. Tačiau užmirštame, kad mūsų julsės ribotos. Jų veikimo galia priklauso nuo aplinkos sąlygų. Pavyzdžiui, akys mato tik tol, kol šviečia saulė – be saulės šviesos jos matyti negali. Viešpats Śrī Kṛṣṇa – pirmapradis Viešpats, Aukščiausioji Tiesa, – yra tarytum saulė. Be Jo mūsų suvokimas arba klaidingas, arba neišsamus. Saulės priešingybė yra tamsa, o Kṛṣṇos priešingybė – *māyā*, arba iliuzija. Viešpaties Kṛṣṇos spinduliuojama šviesa leidžia Viešpaties bhaktams matyti daiktus tokius, kokie jie yra. Viešpaties malone tyro bhakto akių netemdo neišmanymas. Todėl labai svarbu, kad mes visada regėtumėm Viešpatį Kṛṣṇą; tada galėsime matyti ir save, ir Viešpatį su įvairiom Jo energijom. Neįmanoma ką nors išžiūrėti, kai nėra saulės. Lygiai taip neįmanoma nieko, net savęs, regėti, kai šalia nėra Kṛṣṇos. Be Jo mūsų suvokimą užgožia iliuzija.

10 TEKSTAS

कथं वयं नाथ चिरोषिते त्वयि
प्रसन्नदृष्ट्याखिलतापशोषणम् ।
जीवेम ते सुन्दरहासशोभित-
मपश्यमाना वदनं मनोहरम् ।

इति चोदीरिता वाचः प्रजानां भक्तवत्सलः ।
शृण्वानोऽनुग्रहं दृष्ट्या वितन्वन् प्राविशत्पुरम् ॥१०॥

*katham vayam nātha ciroṣite tvayi
prasanna-dṛṣṭyākhila-tāpa-śoṣaṇam
jīvema te sundara-hāsa-śobhitam
apaśyamānā vadanam manoharam*

*iti codīritā vācaḥ prajānām bhakta-vatsalaḥ
śṛṇvāno 'nugrahaṁ dṛṣṭyā vitanvan prāviśat puram*

katham – kaip; *vayam* – mes; *nātha* – o Viešpatie; *ciroṣite* – beveik visuomet esant išvykus; *tvayi* – Tau; *prasanna* – maloniui; *dṛṣṭyā* – žvilgsniu; *akhila* – visas; *tāpa* – kančias; *śoṣaṇam* – pašalinančiam; *jīvema* – galėsime gyventi; *te* – Tavo; *sundara* – žavios; *hāsa* – šypsenos; *śobhitam* – puošiamo; *apaśyamānāḥ* – nematydami; *vadanam* – veido; *manoharam* – patrauklaus; *iti* – tokius; *ca* – ir; *udīritāḥ* – kalbant; *vācaḥ* – žodžius; *prajānām* – miestiečių; *bhakta-vatsalaḥ* – maloningas bhaktams; *śṛṇvānaḥ* – girdėdamas; *anugrahaṁ* – malonę; *dṛṣṭyā* – žvilgsniais; *vitanvan* – dalindamas; *prāviśat* – įžengė; *puram* – į Dvārakapurį.

O valdove! Jei Tu visą laiką gyvensi svetur, mes nematysime Tavo patrauklaus veido ir Tavo šypsenos, kuri numaldo visas mūsų kančias. Kaipgi mums be Tavęs gyventi?

Išklausęs jų žodžius, Viešpats, kuris yra nepaprastai maloningas Savo valdiniam ir bhaktams, įžengė į Dvāraką ir atsidėjo už sutikimą, laimindamas juos Savo transcendentiniu žvilgsniu.

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa toks patrauklus, kad užtenka sykį patirti Jo žavesio jėgą, ir išsiskyrimas su Juo tampa nebepakeliamas. Kodėl? Todėl, kad mes amžinai susiję su Juo, kaip saulės spinduliai amžinai susiję su saulės disku. Saulės spinduliai – tai molekulinės jos šviesos dalelės; todėl saulės spindulių neįmanoma atskirti nuo saulės. Kartais atrodo, kad užslinkę debesys saulės spindulius nuo saulės atskiria, tačiau iš tikrųjų taip nėra. Tai tik laikinas įspūdis. Tereikia debesims išsisklaidyti, ir saulė vėl šviečia kaip švietusi, skleisdama aplink savo spindulius. Panašiai gyvas esybės – molekulinės dvasinės visumos dalelės nuo Viešpaties skiria dirbtinė iliuzinės energijos, *māyos*, skraistė. Kai ši skraistė nukrinta, gyva esybė savo akimis išvysta Viešpatį, ir jos kančioms ateina galas. Mes visi norime išsi-

vaduoti iš materialaus gyvenimo kančių, bet nežinom, kaip tai padaryti. Posmas nurodo mums kelią, ir mes patys turim rinktis – eiti juo ar ne.

11 TEKSTAS

मधुभोजदशार्हार्हिकुरान्धकवृष्णिभिः ।
आत्मतुल्यबलैर्गुप्तानां नागैर्भोगवतीमिव ॥११॥

madhu-bhoja-daśārḥārha- kukurāndhaka-vṛṣṇibhiḥ
ātma-tulya-balair guptām nāgair bhogavatīm iva

madhu – Madhu; *bhoja* – Bhojos; *daśārḥa* – Daśārḥos; *arḥa* – Arḥos; *kukura* – Kukuros; *andhaka* – Andhakos; *vṛṣṇibhiḥ* – Vṛṣṇio dinastijos palikuonių; *ātma-tulya* – nenusileidžiančių Jam; *balaiḥ* – galia; *guptām* – ginama; *nāgaiḥ* – nāgų; *bhogavatīm* – Nāgalokos sostinė; *iva* – tarytum.

Tarytum nāgos, ginantys Nāgalokos sostinę Bhogavatį, ginti Dvāraką stojo Bhoja, Madhu, Daśārḥa, Arḥa, Kukura, Andhaka ir kiti Vṛṣṇio palikuonys, jėga nenusileidžiantys Viešpačiui Kṛṣṇai.

Komentaras: Nāgalokos planeta yra žemiau Žemės, todėl, suprantama, saulės spinduliams į ją prasiskverbti sunkiau, tačiau tamsą šioje planetoje išsklaido brangakmeniai, puošiantys *nāgų* – dangaus gyvačių – galvas. Pasakojama, kad šioje planetoje yra daugybė nuostabių sodų, upelių bei kitų grožybių, ir *nāgos* ten gyvena tarsi rojuje. Iš šio teksto taip pat galima suprasti, kad gyventojai akylai saugo savo planetą. Ne mažiau patikimai Dvārakos miestą saugojo Vṛṣṇio palikuonys, kurie savo galia nenusileido Pačiam Viešpačiui – žinoma, tiek, kiek tos galios Jis parodė gyvendamas Žemėje.

12 TEKSTAS

सर्वतुसर्वविभवपुण्यवृक्षलताश्रमैः ।
उद्यानोपवनारामैर्वृतपद्माकरश्रियम् ॥१२॥

sarvartu-sarva-vibhava- puṇya-vṛkṣa-latāśramaiḥ
udyānopavanārāmair vṛta-padmākara-śriyam

sarva – visais; *rtu* – metų laikais; *sarva* – visos; *vibhava* – gėrybės; *punya* – dorybingi; *vṛkṣa* – medžiai; *latā* – vijokliai; *āśramaiḥ* – su atsiskyrėlių trobelėmis; *udyāna* – vaismedžių sodais; *upavana* – gėlynais; *ārāmaiḥ* – pasi-linksminių sodais ir nuostabiais parkais; *vṛta* – juosiamas; *padma-ākara* – puikių vandens telkinių, žydinčių lotosais; *śriyam* – puošniais.

Dvārakāpuris skendo tarp visais metų laikais gamtos dovanojamų gėrybių. Ten stovėjo atsiskyrėlių trobelės, žydėjo sodai, gėlynai ir parkai su lotosų žiedų nusėtais vandens telkiniais.

Komentaras: Tobulumą žmonių civilizacija gali pasiekti tik teisingai naudodamasi gamtos dovanomis. Iš čia pateikto klestinčios Dvārakos aprašymo sužinome, kad miestą supo gėlynai, vaismedžių sodai ir tvenkiniai su juose augančiais lotosais. Posmas nemini nei gamyklų, nei fabrikų, nei skerdyklų – neatskiriamų šiuolaikinių didžiųjų miestų atributų. Bet netgi šiandieninis civilizuotas žmogus tebėra neabejingas gamtos grožiui. Šiuolaikinės civilizuotos visuomenės vadovai kuriasi prie gražiausių sodų ir vandens telkinių, paprastiems žmonėms palikdami tirštai apgyvendintus rajonus toli nuo parkų ir sodų. Dvārakos miestas, sprendžiant iš aprašymo, buvo visai kitoks. Mes skaitome, kad visą *dhāmā* – žmonių gyvenamus rajonus – supo sodai ir parkai su vandens telkiniais, kuriuose augo lotosai. Gyvenama buvo iš gamtos dovanų – vaisių bei gėlių – malonės. Žmonės apsiėjo be pramonės įmonių, kurios ir yra kaltos dėl to, jog dauguma žmonių dabar gyvena purvinose lūšnose ir lindynėse. Civilizacijos pažangą rodo ne gamyklų ir fabrikų, naikinančių žmogaus jausmus ir gebėjimus, skaičiaus augimas, o tai, kiek ji skatina atsiskleisti žmoguje glūdinčias dvasines galimybes, įgalinančias grįžti pas Dievą. Gamyklų ir fabrikų kūrimas – tai *ugra-karma*, pasibjaurėtina veikla. Ji užgožia kilnius žmogaus ir visos visuomenės jausmus ir paverčia pasaulį požeminiu demonų kalėjimu.

Šiame posme paminėti dorybingi medžiai, kurie visais metų laikais krauna žiedus ir nokina vaisius. Nedorybingi medžiai – tai bevertis atvašynas, tetinkantis kurui. Mūsų laikais tokiais medžiais apsodinamos šalikelės. Žmogaus energija turi būti panaudota teisingai, puoselėjant subtilius jausmus ir ugdant dvasinę sąmonę, kuri išspręstų visas gyvenimo problemas. Vaisiai, gėlės, gražūs sodai, parkai, lotoso žiedais nusėti tvenkiniai, juose žaidžiančios antys ir gulbės, karvės, gausiai aprūpinančios žmogų pienu, – visa tai skatina subtilių žmogaus kūno audinių formavimąsi. Ir priešingai – požeminis kasyklų pragaras, gamyklos ir fabrikai formuoja demoniškus darbo liaudies polinkius. Pasiturinčiųjų sluoksnis klesti darbi-

ninkų klasės sąskaita, todėl tarp jų įvairiomis dingstimis dažnai kyla aršūs konfliktai. Šiame posme aprašyta Dvārakādhāma – civilizuotos visuomenės pavyzdys.

13 TEKSTAS

गोपुरद्वारमार्गेषु कृतकौतुकतोरणाम् ।
चित्रध्वजपताकाग्रैरन्तः प्रतिहतातपाम् ॥१३॥

*gopura-dvāra-mārgeṣu kṛta-kautuka-toraṇām
citra-dhvaja-patākāgrair antaḥ pratihatātapām*

gopura – miesto vartai; *dvāra* – durys; *mārgeṣu* – keliuose; *kṛta* – paruoštos; *kautuka* – šventės proga; *toraṇām* – papuoštos arkos; *citra* – spalvingos; *dhvaja* – vėliavos; *patākā-agraiḥ* – ryškiais ženklais; *antaḥ* – viduje; *pratihata* – saugojo; *ātapām* – nuo saulės.

Viešpaties atvykimo proga miesto vartai, namų durys, girliandomis nukabinėtos arkos palei kelią – viskas buvo šventiškai išpuošta bananmedžiais ir mango lapais. Vėliavos, girliandos, spalvingos emblemos ir šūkiei teikė šešėlį, saugodami nuo saulės.

Komentaras: Puošmenos ypatingoms iškilmėms taip pat buvo gamtos dovanos: bananų ir mango medžių lapai, vaisiai bei gėlės. Mango bei banano medžiai ir kokoso palmės lig šiolei laikomi sėkmės simboliais. Ant vėliavų, apie kurias čia kalbama, puikavosi įžymių Viešpaties tarnų – Garuḍos arba Hanumāno – atvaizdai. Bhaktai ir šiandien garbina tokius atvaizdus ir puošmenas, nes Viešpačiui kur kas maloniau matyti, kad garbinamas Jo bhaktas, nei būti garbinamam Pačiam.

14 TEKSTAS

सम्मार्जितमहामार्गरथ्यापणकचत्वराम् ।
सिक्तां गन्धजलैरुप्तां फलपुष्पाक्षताङ्कुरैः ॥१४॥

*sammārjita-mahā-mārga- rathyāpaṇaka-catvarām
siktām gandha-jalair uptām phala-puṣpākṣatāṅkuraiḥ*

sammārjita – kruopščiai išvalyti; *mahā-mārga* – svarbiausi keliai; *rathya* – gatvės ir tuneliai; *āpaṇaka* – turgavietės; *catvarām* – aikštės; *siktām* – pašlakstyti; *gandha-jalaiḥ* – kvapiaisiais vandenim; *uptām* – nubarstyti; *phala* – vaisiais; *puṣpa* – gėlėmis; *akṣata* – sveikais; *aṅkuraiḥ* – grūdais.

Svarbiausi keliai, gatvės ir tuneliai, turgavietės ir aikštės buvo kruopščiai išvalytos ir pašlakstytos kvapiaisiais vandenim. Atvykstančio Viešpaties garbei visur buvo barstomi vaisiai, gėlės ir grūdai.

Komentaras: Dvārakādhāmos keliai, gatvės ir tuneliai buvo apšlakstyti kvapiaisiais vandenim, paruoštais iš gėlių (tokių, kaip rožės ir *keoros*). Gatvės, turgavietės ir aikštės buvo kruopščiai išvalytos. Iš aprašymo galima spręsti, kad Dvārakādhāma – gana didelis miestas. Jame būta daug gėlėmis bei vaisiais skoningai išpuoštų plačių kelių, gatvių, aikščių, parkų, sodų bei vandens telkinių. Viešpaties atvykimo garbei gėlėmis, vaisiais bei grūdais buvo nubarstytos ir viešosios vietos. Daiginti grūdai ir prinokę vaisiai laikomi sėkmės simboliais, todėl švenčių dienomis indai ir šiandien juos naudoja puošybai.

15 TEKSTAS

द्वारि द्वारि गृहाणां च दध्यक्षतफलेक्षुभिः ।
अलङ्कृतां पूर्णकुम्भैर्बलिभिर्धूपदीपकैः ॥१५॥

*dvāri dvāri gṛhāṇām ca dadhy-akṣata-phalekṣubhiḥ
alaṅkṛtām pūrṇa-kumbhair balibhir dhūpa-dīpakaiḥ*

dvāri dvāri – kiekvienos durys; *gṛhāṇām* – visų gyvenamųjų pastatų; *ca* – ir; *dadhi* – varške; *akṣata* – sveikais; *phala* – vaisiais; *ikṣubhiḥ* – cukranendrėmis; *alaṅkṛtām* – papuoštos; *pūrṇa-kumbhaiḥ* – vandens sklidiniais ąsočiais; *balibhiḥ* – ir garbinimo atributais; *dhūpa* – smilkalais; *dīpakaiḥ* – lempelėmis.

Ties kiekvieno namo slenksčiu galėjai matyti sėkmės simbolius: indus su varške, sveikus vaisius, cukranendres, vandens sklidinius ąsočius ir garbinimui skirtus atributus – smilkalus bei lempeles.

Komentaras: Vėdiškosios sutikimo ceremonijos anaipol nėra šaltos ar oficialios. Sutikdami Viešpatį žmonės, kaip sakyta, puošė kelius bei gatves

ir kiekvienas pagal išgales garbino Viešpatį įvairiais atributais: smilkalais, lempelėmis, gėlėmis, saldumynais, vaisiais ir kitais gardėsiais. Viskas buvo aukojama Viešpačiui, o paaukoto maisto likučiai buvo dalinami susirinkusiems gyventojams. Taigi Viešpaties sutikimas buvo visai nepanašus į šaltus, oficialius šių laikų sutikimus. Žmonės kiekvienuose namuose buvo pasiruošę iškilmingai sutikti Viešpatį, ties kiekvienu namu keliuose ir gatvėse buvo vaišinamas kiekvienas praeivis, todėl šventė suteikė visiems daug džiaugsmo. Iškilmės negali apsieiti be vaišių – tokia Vedų kultūros tradicija.

16–17 TEKSTAI

निशम्य प्रेष्ठमायान्तं वसुदेवो महामनाः ।
 अक्रूरश्चोग्रसेनश्च रामश्चाद्भुतविक्रमः ॥१६॥
 प्रद्युम्नश्चारुदेष्णश्च साम्बो जाम्बवतीसुतः ।
 प्रहर्षवेगोच्छशितशयनासनभोजनाः ॥१७॥

*niśamya preṣṭham āyāntam vasudevo mahā-manāḥ
 akrūraś cograsenaś ca rāmaś cādbhuta-vikramaḥ
 pradyumnaś cārudeṣṇaś ca sāmbo jāmbavatī-sutaḥ
 praharṣa-vegocchaśīta- śayanāsana-bhojanāḥ*

niśamya – vos išgirde; *preṣṭham* – apie brangiausiojo; *āyāntam* – sugrįžimą; *vasudevaḥ* – Vasudeva (Kṛṣṇos tėvas); *mahā-manāḥ* – kilniaširdis; *akrūraḥ* – Akūrūra; *ca* – ir; *ugrasenaḥ* – Ugrasena; *ca* – ir; *rāmaḥ* – Balarāma (vyresnysis Kṛṣṇos brolis); *ca* – ir; *adbhuta* – antžmogiškos; *vikramaḥ* – galios; *pradyumnaḥ* – Pradyumna; *cārudeṣṇaḥ* – Cārudeṣṇa; *ca* – ir; *sāmbaḥ* – Sāmba; *jāmbavatī-sutaḥ* – Jāmbavatės sūnus; *praharṣa* – didžiulės laimės; *vega* – jėgos; *ucchaśīta* – paveikti; *śayana* – gulėjimą; *āsana* – sėdėjimą; *bhojanāḥ* – valgymą.

Sužinojė, kad jų brangiausiasis Kṛṣṇa jau arti Dvārakādhāmos, kilniaširdis Vasudeva, Akūrūra, Ugrasena, antžmogiška galia apdovanotasis Balarāma, Pradyumna, Cārudeṣṇa, Jāmbavatės sūnus Sāmba – visi net pašoko iš džiaugsmo, užmiršę apie valgi ir poilsį.

Komentaras: *Vasudeva* – karaliaus Śūrasenos sūnus, Devakės vyras ir Viešpaties Śrī Kṛṣṇos tėvas. Turėjo seserį, vardu Kuntī, ir dukrą, vardu Subhad-

rā. Subhadrā ištekėjo už savo pusbrolio Arjunos (kai kuriose Indijos dalyse ši tradicija lig šiolei gyva). Vasudeva buvo paskirtas Ugrasenos ministru, vėliau vedė aštuonias Ugrasenos brolio Devakos dukteris. Devakī – viena jų. Vasudeva nesipriešino įkalinamas savo svainio Kaṁsos ir pažadėjo jam aštuntąjį Devakės vaiką. Tačiau Kṛṣṇos valia Kaṁsa vaiko negavo. Vasudeva buvo Pāṇḍavų dėdė iš motinos pusės, todėl aktyviai dalyvavo Pāṇḍavų apšalyimo apeigose. Tai jis siuntė į Śatasṛṅga Parvatą šventiko Kaśyapos, kuris šias apeigas atliko. Kai už Kaṁsos kalėjimo grotų gimė Kṛṣṇa, Vasudeva Jį pernešė į Gokulą, į Kṛṣṇos tėvio Nandos Mahārājos namus. Kṛṣṇa su Baladeva pasitraukė iš šio pasaulio anksčiau už Vasudevą, todėl laidojimo apeigas Vasudevai atliko jo sūnėnas Arjuna.

Akrūra – vyriausiasis Vṛṣṇio dinastijos karo vadas ir didis Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas. Jis pasiekė dvasinės tarnystės Viešpačiui tobulumą, vykdydamas tik vieną dvasinės tarnystės veiklos dalį – meldamasis Viešpačiui. Ahūkos dukros Sūtānės vyras. Palaikė Arjuną, kai šis, Kṛṣṇai sutikus, pagrobė Subhadrą. Po šio įvykio Akrūra su Kṛṣṇa aplankė Arjuną ir įteikė jam dovanų kraičiui. Akrūra dalyvavo ir Subhadros sūnaus Abhimanyu vestuvėse su Uttara, Mahārājos Parikṣito motina. Ahūka, Akrūros uošvis, nebuvo labai prielankus Akrūrai, bet abu jie buvo Viešpaties bhaktai.

Ugrasena – vienas iš galingų Vṛṣṇio dinastijos karalių, Mahārājos Kuntibhojos pusbrolis. Kitas jo vardas – Ahūka. Vasudeva buvo jo ministras, o galingasis Kaṁsa – sūnus. Kaṁsa uždarė savo tėvą į kalėjimą, o pats pasiskelbė Mathuros karaliumi. Viešpaties Kṛṣṇos ir Jo brolio, Viešpaties Baladevos, malone Kaṁsa buvo nužudytas, ir į sostą vėl sugrižo Ugrasena. Šālvai užpuolus Dvārakos miestą, Ugrasenos narsumas privertė priešą atitraukti. Ugrasena klausinėjo Nāradaį apie Viešpaties Kṛṣṇos dieviškumą. Kai išmušė Yadu dinastijos žūtis valanda, Ugrasenai buvo įteiktas geležies gabalas, radęsis iš Sāmbos iščių. Jis geležies gabalą sutrupino ir, sutrynęs į miltus, Dvārakos pakrantėje sumaišė su jūros vandeniu. Po to uždraudė Dvārakos mieste ir visoje karalystėje vartoti svaigiuosius gėrimus. Po mirties Ugrasena pelnė išvadavimą.

Baladeva – dieviškasis Vasudevos ir jo žmonos Rohiṇės sūnus. Jį dar vadina Rohiṇī-nandana, mylimiausiu Rohiṇės sūnumi. Kai Vasudeva abi-pusiu susitarimu atsidūrė Kaṁsos kalėjime, Baladevą ir Jo motiną Rohiṇę ėmėsi globoti Nanda Mahārāja. Taigi Nanda Mahārāja – ir Baladevos, ir Viešpaties Kṛṣṇos tėvis. Ir nors Viešpats Kṛṣṇa ir Viešpats Baladeva – netikri broliai, nuo pat vaikystės Jie augo drauge. Baladeva – pilnavertė Aukščiausiojo Dievo Asmens apraiška, todėl Savo galia nenusileidžia Viešpačiui Kṛṣṇai. Jis priklauso *viṣṇu-tattvai* (Dievo kategorijai). Kartu su Śrī

Kṛṣṇa dalyvavo Draupadės *svayamvaros* ceremonijoje. Kai pagal Śrī Kṛṣṇos sumanymą Arjuna pagrobė Subhadrą, Baladeva labai supyko ant Arjunos ir norėjo jį vietoje nužudyti. Bet Śrī Kṛṣṇa, užtardamas Savo brangų draugą, puolė Viešpačiui Baladevai po kojų maldaudamas Jo nerūstauti. Śrī Baladevos širdis suminkštėjo. Kartą Kauravos Jį labai supykė. Tąsyk Baladeva norėjo visą jų miestą nugramzdinti Yamunoje, tačiau kai Kauravos nusilenkė prie Jo dieviškų lotoso pėdų, Jo pyktis atslūgo. Iš tikrųjų Jis yra septintasis Devakės sūnus, turėjęs gimti Devakei prieš Viešpatį Kṛṣṇą, bet Viešpaties valia Jis buvo perneštas į Rohinės iščias ir taip išsigelbėjo nuo Kaṁsos rūstybės. Todėl Jis dar vadinamas Saṅkarṣaṇa. (Viena iš pilnaverčių Śrī Baladevos dalių taip pat vadinama Saṅkarṣaṇa.) Baladeva Jis vadinamas todėl, kad Savo galia nenusileidžia Viešpačiui Kṛṣṇai ir duoda Savo bhaktams dvasinės jėgos. Vedose sakoma, kad be Baladevos malonės niekas negali patirti Aukščiausiojo Viešpaties. *Bala* reiškia dvasinę, ne fizinę jėgą. Kai kurie menkesnės nuovokos žmonės įsitikinę, kad *bala* – fizinė jėga. Tačiau fizine jėga nepasieksi dvasinio tobulumo. Žuvus materialiam kūnui, nebelieka ir fizinės galios, o dvasinė jėga drauge su dvasine siela pereina į kitą kūną. Todėl iš Baladevos gauta jėga neišsenkama. Ji amžina. Tad Baladeva – pirmasis visų bhaktų dvasinis mokytojas.

Śrī Baladeva mokėsi pas Sāndīpanį Munį ir buvo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos mokslo draugas. Vaikystėje kartu su Śrī Kṛṣṇa nužudė daugybę *asurų* (pvz., Dhenukāsurą Tālavanos girioje). Kurukṣetros mūšio metu laikėsi neutraliteto ir dėjo visas pastangas, kad mūšio būtų išvengta. Duryodhanai jautė didesnę prielankumą, bet vis dėlto išliko nešališkas. Jis buvo kautynių vėzdais tarp Duryodhanos ir Bhīmasenos liudininkas, ir kai Bhīmasena sudavė Duryodhanai smūgį į klubus, žemiau juosmens, labai supyko ant Bhīmasenos ir norėjo atkeršyti jam už negarbingą poelgį. Bet Viešpats Śrī Kṛṣṇa išgelbėjo Bhīmą nuo Jo rūstybės. Bjaurėdamasis Bhīmasena, Baladeva paskubomis paliko kovos vietą. Vos Jam pasišalinus, Duryodhana negyvas susmuko ant žemės. Būdamas Arjunos sūnaus Abhimanyu dėdė iš motinos pusės, Baladeva vadovavo Abhimanyu laidojimo apeigoms, nes nė vienas iš sielvarto prislėgtų Pāṇḍavų to padaryti negalėjo. Paliekant šį pasaulį, iš Jo burnos išniro didžiulė balta gyvatė Śeṣanāga ir nusinešė Jį su savimi.

Pradyumna – Kāmādevos (pasak kitų šaltinių – Sanat-kumāros) inkarnacija, Dievo Asmens Viešpaties Śrī Kṛṣṇos bei pirmosios Dvārakos karalienės Lakṣmīdevės Śrīmatės Rukmiṇės sūnus. Vienas iš tų, kurie sveikino Arjuną vestuvių su Subhadra proga. Įžymus karvedys, greta kitų kovojęs su Śālva. Mūšio lauke krito be sąmonės, ir jo vežėjas išvežė jį iš mūšio lauko.

Nepatenkintas jo poelgiu, Pradyumna jį subarė. Vėliau, vėl stojęs į kovą su Šālva, jį nugalėjo. Iš Nārados pasakojimų sužinojo apie įvairius pusdievius. Jis – viena iš keturių pilnaverčių Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ekspansijų (trečioji). Klausinėjo savo tėvą Śrī Kṛṣṇą apie brahmanų šlovę. Kilus brolžudiškam karui tarp Yadu palikuonių, žuvo nuo Bhojos – kito Vṛṣṇio dinastijos karaliaus – rankos. Po mirties jis atgavo savo pirmąją padėtį.

Carudeṣṇa – kitas Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ir Rukmiṇīdevės sūnus. Jis taip pat dalyvavo Draupadės *svayam̐varos* ceremonijoje. Buvo didis karžygis, kaip ir jo broliai bei tėvas. Jis susirėmė su Vivinidhaka ir jį nukovė.

Sāmba – vienas žymiausių Yadu dinastijos didvyrių, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ir Jo žmonos Jāmbavatės sūnus. Meną šaudyti iš lanko įvaldė padedamas Arjunos. Buvo Mahārājos Yudhiṣṭhiros parlamento narys. Dalyvavo Mahārājos Yudhiṣṭhiros surengtoje Rājasūya-yajñoje. Prabhāsa-yajños metu, susirinkus visiems Vṛṣṇiams, Viešpaties Baladevos akivaizdoje Sātyakis išgyrė šlovingus jo darbus. Kartu su savo tėvu Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa dalyvavo Yudhiṣṭhiros surengtoje *aśvamedha-yajñoj*. Kartą broliai perrengė jį nėščia moterimi ir nuvedė pas *ṛṣius*. Sāmba juokais paklausė *ṛṣiū*, kas jam gims. *Ṛṣiai* atsakė, kad jis pagimdys gabalą geležies, kuris tapsias brolžudiško Yadu šeimos karo priežastimi. Kitos dienos rytą iš tikrųjų Sāmbai gimė geležies gabalas. Jis buvo perduotas Ugraseni, kad šis imtųsi būtinų priemonių. Vėliau kilo išpranašautasis brolžudiškas karas, ir Sāmba jame žuvo.

Taigi, atidėję į šalį visus darbus, poilsį ir valgi, Viešpaties Kṛṣṇos sūnūs išskubėjo iš rūmų pasitikti savo garsiojo tėvo.

18 TEKSTAS

वारणेन्द्रं पुरस्कृत्य ब्राह्मणैः ससुमङ्गलैः ।

शङ्खतूर्यनिनादेन ब्रह्मघोषेण चादृताः ।

प्रत्युज्जग्मू रथैर्हृष्टाः प्रणयागतसाध्वसाः ॥१८॥

*vāraṇendram puraskṛtya brāhmaṇaiḥ sasumaṅgalaiḥ
śaṅkha-tūrya-ninādena brahma-ghoṣeṇa cādṛtāḥ
pratyujjagmū rathair hr̥ṣṭāḥ praṇayāgata-sādhwasaḥ*

vāraṇa-indram – dramblius, simbolizuojančius sėkmę; *puraskṛtya* – pasta-
tę priešaky; *brāhmaṇaiḥ* – brahmanų; *sa-sumaṅgalaiḥ* – su gera žadančiais
ženklais; *śaṅkha* – kriauklių; *tūrya* – ragu; *ninādena* – garsais; *brahma-
ghoṣeṇa* – Vedų himnų giedojimu; *ca* – ir; *ādṛtāḥ* – šlovinamo; *prati* – link;

ujjagmuḥ – nuskubėjo; *rathaiḥ* – vežimuose; *hṛṣṭāḥ* – džiaugsmingai nusi-
teikę; *praṇayāgata* – kupini meilės; *sādhvasāḥ* – pagarbiai.

**Sėdę į vežimus, drauge su brahmanais, nešiniais gėlėmis bei kitais gera
žadančiais ženklais, jie išskubėjo pasitikti Viešpaties. Priekyje žengė
drambliai — visokeriopus sėkmės simbolis. Iš visų pusių gaudė kriauklės
bei ragai, skambėjo Vedų himnai. Taip buvo reiškiamą meilė ir pagarba
Viešpačiui.**

Komentaras: Sutikti didžią asmenybę Vedų tradicijos reikalauja su pagarba
ir meile. Sukurti šventišką sutikimo atmosferą daugiausia padeda jau minėti
atributai: kriauklės, gėlės, smilkalai, išpuošti drambliai ir Vedų posmai,
kuriuos deklamuoja prityrę brahmanai. Tokių sutikimų metu labai nuošir-
dūs būna tiek pasitinkantys, tiek ir tie, kuriuos sutinka.

19 TEKSTAS

वारमुख्याश्च शतशो यानैस्तद्दर्शनोत्सुकाः ।
लसत्कुण्डलनिर्भातकपोलवदनश्रियः ॥१९॥

vāramukhyāś ca śataśo yānais tad-darśanotsukāḥ
lasat-kuṇḍala-nirbhāta- kapola-vadana-śriyah

vāramukhyāḥ – pagarsėjusių prostitučių; *ca* – ir; *śataśaḥ* – šimtai; *yānaiḥ* –
ekipažais; *tad-darśana* – pasitikti Jo (Viešpaties Śrī Kṛṣṇos); *utsukāḥ* –
nekantraujančių; *lasat* – kabantys; *kuṇḍala* – auskarai; *nirbhāta* – tviskan-
tys; *kapola* – kakta; *vadana* – veidas; *śriyah* – grožis.

**Sykiu paskui juos savo ekipažais patraukė ir šimtai pagarsėjusių prosti-
tučių, kurios netvėrė noru pamatyti Viešpatį. Nuostabius jų veidus puošė
tviskantys auskarai, dar labiau paryškindami jų kaktų grožį.**

Komentaras: Mes turime būti pakantūs net prostitutėms, jeigu jos yra Vieš-
paties bhaktės. Ir šiandien Indijos didmiesčiuose didžiama prostitučių yra
nuoširdžios Viešpaties bhaktės. Kartais likimas priverčia žmogų imtis
tokios profesijos, kuri visuomenės akyse pagarbos nepelno, bet ji netrukdo
su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. Niekas negali kliudyti Viešpaties dvasi-
nei tarnystei. Posmas rodo, jog dar anuomet, maždaug prieš penkis tūks-
tančius metų, Dvārakos mieste, kuriame gyveno Viešpats Kṛṣṇa, prostitu-

čių būta. Tai reiškia, jog prostitutės būtinos, norint visuomenėje palaikyti tvarką. Jeigu vyriausybė atidaro vyno parduotuves, tai dar nereiškia, kad ji skatina girtavimą. Dalykas tas, kad yra kategorija žmonių, kurie girtuokliaus bet kuria kaina, o ir patirtis parodė, jog „sausas įstatymas“ daugelyje didmiesčių tik dar labiau skatina nelegalią prekybą vynu. Analogiškos sąlygos turi būti sudarytos ir vyrams, kurie neranda pasitenkinimo namuose. Jei nebus prostitučių, šie žemų polinkių vyrai tvirkins padoriais moteris. Geriau, kai prostitutės yra prieinama prekė, – taip lengviau išsaugoti visuomenės dorą. Geriau toleruoti prostitutas kaip klasę negu skatinti pačios visuomenės ištvirkimą. Iš tikrųjų pasitaisyti žmonės galės tik tada, kai įgis dvasinių žinių ir taps Viešpaties bhaktais. Tai pašalins visus faktorius, bloginančius gyvenimą. Śrī Bilvamaṅgala Ṭhākura – didis *vaiṣṇavų ācārya* iš Viṣṇusvāmio mokyklos – dar gyvendamas su šeima buvo pametęs galvą dėl prostitutės Cintāmaṅgės, kuri buvo Viešpaties bhaktė. Vieną naktį Ṭhākura atėjo pas Cintāmaṅgę per smarkią liūtį, žaibams pašėlusiai trankant. Tai, kad Ṭhākura ryžosi ateiti pas ją tokią šiurpią naktį, nepabūgęs plaukti per šėlstančią upę, pribloškė Cintāmaṅgę. Ji garsiai nusistebėjo, kad jis žavisi tokios niekingos kaip ji moters kaulais ir mėsa – verčiau savo potraukį nukreipti tinkama linkme – į Viešpaties tarnystę, ir tokiu būdu išsiugdyti potraukį transcendentiniam Viešpačiui. Tai buvo lemtinga akimirka Ṭhākuros gyvenime: prostitutės žodžiai paskatino jį pasukti dvasinio pažinimo keliu, ir vėliau šią moterį jis ėmė laikyti savo dvasiniu mokytoju. Ne sykį savo literatūrinuose kūriniuose jis šlovino Cintāmaṅgę, parodžiusią jam tiesos kelią.

„Bhagavad-gītoje“ (9.32) Viešpats sako: „O Pṛthos sūnau, besąlygiškai, su atsidavimu Man tarnaudami, net žemiausios kilmės *caṇḍālos*, net gimusieji bedievių šeimose ir prostitutės pasieks gyvenimo tobulumą, nes nei žema kilmė, nei žmogaus darbo pobūdis nėra kliūtis dvasinės tarnystės kelyje. Šis kelias atviras kiekvienam, kuris panori juo eiti“.

Posmas byloja, kad Dvārakos prostitutės, karščiausiai troškusios išvysti Viešpatį, buvo Jo tyros bhaktės, taigi, pasak cituoto „Bhagavad-gītos“ posmo, jos ėjo išsivadavimo keliu. Todėl vienintelis pertvarkymas, reikalingas visuomenei, – tai organizuotos pastangos, kad piliečiai taptų Viešpaties bhaktais. Tada savaimė atsiskleis jų dorybės, būdingos dangaus gyventojams. Viešpačiui neatsidavę žmonės, kad ir kokie jie būtų tobuli materialia prasme, neturi jokių teigiamų ypatybių. Skirtumas tarp jų tas, kad Viešpaties bhaktai eina išsivadavimo keliu, o nebhaktai – keliu, kuris veda į dar didesnę materialią nelaisvę. Civilizacijos pažangą rodo žmonių išsilavinimas ir laimėjimai išsivadavimo kelyje.

20 TEKSTAS

नटनर्तकगन्धर्वाः सूतमागधवन्दिनः ।
गायन्ति चोत्तमश्लोकचरितान्यद्भुतानि च ॥२०॥

*naṭa-nartaka-gandharvāḥ sūta-māgadha-vandināḥ
gāyanti cottamaśloka- caritāny abhūtāni ca*

naṭa – aktoriai; *nartaka* – šokėjai; *gandharvāḥ* – dangiškieji dainiai; *sūta* – profesionalūs istorikai; *māgadha* – profesionalūs genealogijos žinovai; *vandināḥ* – išprusę oratoriai; *gāyanti* – šlovino; *ca* – atitinkamai; *uttamaśloka* – Aukščiausiojo Viešpaties; *caritāni* – darbus; *abhūtāni* – antžmogiškus; *ca* – ir.

Antžmogiškų Viešpaties žaidimų įkvėpti, prityrę dramaturgai, aktoriai, šokėjai, dainininkai, istorikai, genealogijos žinovai ir išprusę oratoriai – visi šlovino Viešpatį kas kaip mokėjo. Ilgai netilo jų sveikinimai.

Komentaras: Iš šio posmo aišku, kad ir prieš penkis tūkstančius metų visuomenėje neapsieita be dramaturgų, aktorių, šokėjų, dainininkų, istorikų, genealogijos žinovų, oratorių. Šokėjai, dainininkai ir dramos aktoriai daugiausia buvo kilę iš *sūdryų*, o istorijos, genealogijos žinovai bei oratoriai – iš brahmanų. Visi jie priklausė tam tikrai kastai ir gaudavo atitinkamą pasirengimą savo šeimose. Dramaturgus, šokėjus, dainininkus, istorikus, genealogijos žinovus bei oratorius domino ne paprasti įvykiai, o antžmogiški įvairių amžių ir epochų Viešpaties darbai. Šie darbai užrašyti nesilaikant chronologinės tvarkos. Purānos aprašo tik tuos istorinius įvykius, kurie susiję su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Jie vyko skirtingais amžiais skirtingose planetose, todėl čia nerasime chronologinio nuoseklumo. Dėl šios priežasties mūsų dienų istorikai nemato tarp jų ryšio ir nepagrįstai teigia, jog Purānos – tai tiesiog pramanytos istorijos.

Dar prieš šimtą metų pagrindinė sceninių vaidinimų tema Indijoje buvo antžmogiški Aukščiausiojo Viešpaties darbai. *Yatros* trupės statė nuostabias pjeses apie antžmogiškus Viešpaties darbus, jas su malonumu žiūrėjo paprasti žmonės, ir net beraštis žemdirbys, neturintis beveik jokio akademinio pasiruošimo, susipažindavo su Vedų šventraščiais. Todėl dvasiniam paprastų žmonių švietimui reikalingi ir aktoriai, ir šokėjai, ir dainininkai, ir oratoriai. Genealogijos žinovai pateikdavo tikslią informaciją apie tos ar

kitos šeimos narius. Net ir mūsų laikais šventose Indijos vietose gidai gali tiksliai nusakyti naujai atvykusio piligrimo genealogiją. Nepaprasti jų sugėbėjimai dažnai pritraukia minias smalsuolių, geidžiančių gauti jiems taip rūpimų žinių.

21 TEKSTAS

भगवांस्तत्र बन्धूनां पौराणामनुवर्तिनाम् ।
यथाविध्युपसङ्गम्य सर्वेषां मानमादधे ॥२१॥

*bhagavāṁs tatra bandhūnām paurāṇām anuvartinām
yathā-vidhy upasaṅgamy sarveṣāṁ mānam ādadhe*

bhagavān – Śrī Kṛṣṇa, Dievo Asmuo; *tatra* – ten; *bandhūnām* – prie draugų ir giminaičių; *paurāṇām* – miestelėnų; *anuvartinām* – atėjusių Jo sutikti ir pasveikinti; *yathā-vidhi* – deramai; *upasaṅgamy* – priartėjęs; *sarveṣāṁ* – kiekvienam; *mānam* – pagarbą; *ādadhe* – išreiškė.

Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣṇa priėjo prie jų ir deramai pagerbė draugus, giminaičius, miestelėnus – visus, kurie atėjo Jo sutikti ir pasveikinti.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo – nei beasmenė idėja, nei koks pasyvus objektas, nesugebantis atsiliepti į Savo bhaktų jausmus. Pažymėtinas šio posmo žodis *yathā-vidhi* – „kaip dera“. Viešpats kaip dera atliepia Savo gerbėjams ir bhaktams, kurių yra įvairių kategorijų. Suprantama, tyri bhaktai iš tikrųjų priklauso vienai kategorijai, nes jų tarnystės objektas vienas – Viešpats. Tad ir Viešpats, būdamas labai dėmesingas, atitinkamai atsiliepia į Savo tyrų bhaktų jausmus. Tačiau yra žmonių, kurie laiko Jį beasmeniu, todėl Viešpats Savo ruožtu niekada nesikiša į jų gyvenimą. Kiekvieną Jis apdovanoja pagal jo dvasinio sąmoningumo lygį. Šis posmas, pasakojantis, kaip Dvārakos gyventojai sutiko Kṛṣṇą, yra tokio abipusio ryšio pavyzdys.

22 TEKSTAS

प्रह्लाभिवादनाश्लेषकरस्पर्शस्मितेक्षणैः ।
आधास्य चाश्वपाकेभ्यो वरैश्चाभिमतैर्विभुः ॥२२॥

prahvābhivādanāśleṣa- kara-sparśa-smitekṣaṇaiḥ
āśvāsya cāśvapākebhya varaiś cābhimatair vibhuḥ

prahvā – nulenkdamas galvą; *abhivādana* – pasisveikindamas žodžiais; *āśleṣa* – apglėbdamas; *kara-sparśa* – paspausdamas ranką; *smita-īkṣaṇaiḥ* – pasiūsdamas šypseną; *āśvāsya* – padrąsindamas; *ca* – ir; *āśvapākebhyaḥ* – net ir tuos, kurie priklausė šunėdžių luomui; *varaiḥ* – dovanodamas palaiminimus; *ca* – taip pat; *abhimataiḥ* – trokštamus; *vibhuḥ* – visagalis.

Kiekvieną sutinkantįjį visagalis Viešpats sveikino nulenkdamas galvą, tardamas sveikinimo žodį, apglėbdamas ar paspausdamas ranką. Jis žvelgė į juos ir šypsojosi, padrąsindamas ir laimindamas netgi pačius žemiausius žmones.

Komentaras: Pasitikti Viešpatį Šrī Kršną atėjo visų sluoksnių žmonės: čia buvo ne tik Jo tėvas Vasudeva, senelis Ugrasena ir mokytojas Garga Munis, bet ir prostitutės bei *caṇḍālos*, mintantys šuniena. Ir kiekvieną Viešpats pasveikino taip, kaip reikalavo to žmogaus luomas ir visuomeninė padėtis. Kaip tyros gyvos esybės, visi esame atskirtos neatsiejamos Viešpaties dalelės. Visi esame amžinai susieti su Viešpačiu, todėl nė viena būtybė nėra Jam svetima. Pagal tai, kiek tyros gyvos būtybės yra susitepusios materija, kokios gamtos *guṇos* jas veikia, jos skiriamos prie tos ar kitos kategorijos. Tačiau kiekvieną Savo dalelę Viešpats myli vienodai, nepaisydamas materialios padėties skirtumų. Jis nužengia į Žemę vieninteliu tikslu – pakviesti materialistiškas gyvas būtybes sugrįžti į Savo karalystę, ir išmintingi žmonės pasinaudoja šia galimybe, kurią Dievo Asmuo suteikia visoms gyvoms būtybėms. Nė vienai gyvai būtybei neužginta įžengti į Dievo karalystę – viskas priklauso nuo jos pačios apsisprendimo.

23 TEKSTAS

स्वयं च गुरुभिर्विप्रैः सदारैः स्थविरैरपि ।
 आशीर्भिर्युज्यमानोऽन्यैर्वन्दिभिश्चाविशत्पुरम् ॥२३॥

svayam ca gurubhir vipraiḥ sadāraiḥ sthavirair api
āśīrbhir yujyamāno 'nyair vandibhiś cāviśat puram

svayam – Pats; *ca* – taip pat; *gurubhiḥ* – vyresniųjų giminaičių; *vipraiḥ* – brahmanų; *sadāraiḥ* – su žmonomis; *sthaviraiḥ* – pasiligojusiu; *api* – taip

pat; *āśīrbhiḥ* – palaiminimais; *yujyamānaḥ* – šlovinamas; *anyaiḥ* – kitų; *vandibhiḥ* – gerbėjų; *ca* – ir; *aviśat* – įžengė; *puram* – į miestą.

Lydimas vyresniųjų giminaičių ir negalios ištiktų brahmanų bei jų žmonių, jų laiminamas ir šlovinamas, Viešpatys įžengė į miestą. Visi likusieji taip pat negailėjo Viešpačiui pagyrimų.

Komentaras: Brahmanai niekada nesistengė kaupti ateičiai – metui, kada ateis laikas pasitraukti nuo žemiškų reikalų. Sulaukę garbingo amžiaus, negalios ištikti brahmanai eidavo į karalių susirinkimus ir šlovindavo garbingus karalių darbus. Tokiu būdu jie apsirūpindavo patys ir aprūpindavo savo žmonas. Jie nebuvo karalių pataikūnai, nes karaliai anuomet išties garbėjo šlovingais savo darbais, o brahmanų pagyros žodžiai dar labiau įkvėpdavo juos kilniems poelgiams. Viešpatys Śrī Kṛṣṇa vertas pačios didžiausios šlovės, todėl brahmanus ir visus kitus, kurie šlovino Viešpatį, taip pat gaubia šlovė.

24 TEKSTAS

राजमार्गं गते कृष्णे द्वारकायाः कुलस्त्रियः ।
हर्म्याण्यारुरुह्विप्रं तदीक्षणमहोत्सवाः ॥२४॥

*rāja-mārgaṃ gate kṛṣṇe dvārakāyāḥ kula-striyaḥ
harmyāṇy āruruhur vipra tad-ikṣaṇa-mahotsavāḥ*

rāja-mārgam – svarbiausiomis gatvėmis; *gate* – einant; *kṛṣṇe* – Viešpačiui Kṛṣṇai; *dvārakāyāḥ* – Dvārakos miesto; *kula-striyaḥ* – kilmingų šeimų moterys; *harmyāṇi* – ant rūmų; *āruruhur* – lipo; *vipra* – o brahmanai; *tad-ikṣaṇa* – kad pamatytų Jį (Kṛṣṇą); *mahā-utsavāḥ* – didžiausia šventė.

Viešpačiui Kṛṣṇai vykstant pagrindinėmis miesto gatvėmis, visos kilmingų Dvārakos šeimų moterys pakilo ant savo rūmų stogų, kad nors akies krašteliais galėtų pamatyti Viešpatį. Joms tai buvo didžiausia šventė.

Komentaras: Pamatyti Viešpatį Dvārakos moterims, be jokių abejonų, buvo didžiausia šventė. Dievotos Indijos moterys ir šiandien seka jų pavyzdžiu, ypač per Jhulanos ir Janmāṣṭamio šventes. Iki šiol minios Indijos moterų per šias šventes susiburia prie Viešpaties šventyklų, kur garbinamas Jo

amžinas transcendentinis pavidalas. Transcendentinis Viešpaties pavidalas šventykloje nesiskiria nuo Paties Viešpaties. Viešpaties pavidalas, esantis šventykloje, vadinamas *arca-vigraha* – *arcā* inkarnacija. Viešpats įsikūnija šiuo pavidalu per Savo vidinę energiją, norėdamas, kad Jo bhaktai, kurių yra nesuskaičiuojama daugybė, materialiam pasaulyje galėtų Jam tarnauti. Materialiomis jūslėmis neįmanoma patirti Viešpaties, Jo dvasinės esmės, todėl Viešpats įgyja *arca-vigraha*s pavidalą. Jis tik iš pažiūros padarytas iš materijos elementų – molio, medžio ar akmens, tačiau iš tikrųjų neturi nė menkiausios materialių nešvarybių žymės. Viešpats yra *kaivalya*, t.y. vienalytis, ir Jame nėra materijos. Vienalytis ir nedalomas Viešpats yra visagalis, tad gali apsireikšti bet koku pavidalu, likdamas nesuteptas materialių sampratų. Todėl Viešpaties šventyklose šventės paprastai rengiamos taip pat, kaip jos buvo rengiamos maždaug prieš penkis tūkstančius metų, Viešpačiui gyvenant Dvārakoje. Autoritetingi *ācāryos*, tobulai išmanantys Vedų mokslą, pagal reguliatyviuosius principus įkuria Viešpaties šventyklas, kad paprasti žmonės galėtų garbinti Viešpatį. Tačiau nuovokos pristigusieji, nieko neišmanantys apie šį mokslą, laiko jų kilnią iniciatyvą stambeldyste, kišdamiesi į tas sritis, apie kurias nieko neišmano. Todėl ir moterys, ir vyrai, kurie norėdami nors akies krašteliu išvysti transcendentinį pavidalą dalyvauja šventyklų rengiamose iškilmėse, tūkstantį kartų pranašesni už tuos, kurie netiki Viešpaties pavidalo transcendentine esme.

Iš šio posmo aišku, kad visi Dvārakos gyventojai gyvena didžiuliuose rūmuose. Šis faktas byloja apie miesto turtingumą. Moterys, norėdamos pamatyti eitynes ir Viešpatį, pakilo ant stogų. Jos neišbėgo į minią gatvėje, taip išlaikydamos padorumą. „Lygybė“ su vyrais netiekia joms garbės. Atskirtos nuo vyrų, moterys pelno didesnę jų pagarbą. Neribojamas lyčių bendravimas nežada nieko gera.

25 TEKSTAS

नित्यं निरीक्षमाणानां यदपि द्वारकौकसाम् ।
न वितृप्यन्ति हि दृशः श्रियो धामाङ्गमच्युतम् ॥२५॥

*nityam nirikṣamāṇānām yad api dvārakaukasām
na vitṛpyanti hi dṛśaḥ śriyo dhāmāṅgam acyutam*

nityam – nuolat, visada; *nirikṣamāṇānām* – tų, kurie Jį matydavo; *yat* – nors; *api* – nepaisant to; *dvārakā-okasām* – Dvārakos gyventojų; *na* – nie-

kada; *vitrpyanti* – pasotino; *hi* – iš tikrųjų; *drśaḥ* – žvilgsnis; *śriyaḥ* – grožio; *dhāma-aṅgam* – šaltinis-kūnas; *acyutam* – nenykstantis, nepuolantis.

Dvārakos gyventojai nuolat regėjo prieš save grožio šaltinį – nepuolantį Viešpatį, bet niekaip negalėjo į Jį atsiziūrėti.

Komentaras: Pakilusios ant savo rūmų stogų, Dvārakos moterys nė negalvojo apie tai, kad jau daug kartų matė įstabų nekintamojo Viešpaties pavidalą. Šitai byloja, kad jų akys negalėjo atsiziūrėti į Viešpatį. Bet koks materialus daiktas po kurio laiko pabosta, juo persisotinama, – tai dėsninga. Tačiau persisotinimo dėsnis veikia tik materialiaame pasaulyje – dvasinėje karalystėje jis negalioja. Šiame posme pažymėtinas žodis „nenykstantis, nepuolantis“, nes ir nužengęs į Žemę Viešpats nepatiria nuopuolio. Gyvos esybės linkusios pulti, nes suėjusios į sąlytį su materialiu pasauliu užmiršta apie savo dvasinę prigimtį; kūnas, kurį jos įgyja materialiaame pasaulyje, pavaldus gamtos dėsniams. Jis gimsta, auga, transformuojasi, kurį laiką nekinta, vėliau ima irti ir galop išnyksta. Tačiau Viešpaties kūnas yra kitokios prigimties. Viešpats nužengia toks, koks yra, – neveikiamas materijos *gunų*. Jo kūnas – visos esaties ir anapus mūsų patyrimo plytinčio grožio šaltinis. Akys niekad nepasisotina žvelgdamos į transcendentinį Viešpaties pavidalą, nes jis kas akimirką tampa vis gražesnis. Transcendentinis Viešpaties vardas, pavidalas, ypatybės, aplinka ir t.t. – tai vis dvasinės apraiškos. Kaip tik todėl niekada nepabosta kartoti šventą Viešpaties vardą ir kalbėtis apie Jo ypatybes, kaip tik todėl Jo palyda nesuskaičiuojama. Jis – visos esaties šaltinis, be pradžios ir be pabaigos.

26 TEKSTAS

श्रियो निवासो यस्योरः पानपात्रं मुखं दृशाम् ।
बाहवो लोकपालानां सारङ्गाणां पदाम्बुजम् ॥२६॥

śriyo nivāso yasyoraḥ pāna-pātram mukhaṁ drśām
bāhavo loka-pālānām saraṅgāṇām padāmbujam

śriyaḥ – sėkmės deivės; *nivāsaḥ* – buveinė; *yasya* – tas, kurio; *uraḥ* – krūtinė; *pāna-pātram* – vandens ąsotis; *mukham* – veidas; *drśām* – akimis; *bāhavaḥ* – rankos; *loka-pālānām* – valdančiųjų pusdievių; *saraṅgāṇām* – bhaktų, kurie kalba ir gieda apie visa ko esmę; *pada-ambujam* – lotoso pėdos.

Viešpaties krūtinė – sėkmės deivės buveinė. Į mėnuli panašus Jo veidas – taurė nektaro akims, visad ieškančioms grožio. Jo rankos – pasaulio tvarkdarių, pusdievių, būstas, o lotoso pėdos – prieglobstis tyriems bhaktams, kurie Jo Šviesybei skiria kiekvieną žodį ir giesmę.

Komentaras: Žmonės skirtingi, todėl jie siekia skirtingų malonumų. Yra žmonių, kurie nori pelnyti sėkmės deivės prielankumą. Jiems Vedų šventraščiai pasakoja apie tūkstančių tūkstančius sėkmės deivių, per amžius nuširdžiai tarnaujančių Viešpačiui *cintāmaṇi-dhāmoje** – transcendentinėje Jo buveinėje, kur auga troškimų medžiai, o namai pastatyti iš filosofinio akmens. Viešpats Govinda ten gano *surabhi* karves, – Jam tai mieliausias darbas. Jeigu mus žavi Viešpaties grožis, mes ir nesistengdami išvysime sėkmės deives. Impersonalistai dėl savo įpročio viską matuoti protu jų regėti negali. O menininkams, besižavintiems kūrinijos grožiu, vertėtų nukreipti akis į nuostabų Viešpaties veidą. Jo veidas – grožio įsikūnijimas. Gamtos grožis – tai Viešpaties šypsena; melodingos paukščių giesmės – tylus Jo kuždėjimas. Už atskirų kosminio pasaulio sričių valdymą atsakingi įgaliotieji pusdieviai, o už įvairias valstybės valdymo sritis – menkus įgaliojimus turintys „dievukai“. Juos nuolat persekioja varžovų baimė, bet jeigu jie visus reikalus perleis į Viešpaties rankas, Viešpats apsaugos juos nuo bet kokio priešo. Ištikimas Viešpaties tarnas, dirbantis vadovaujantį darbą, yra idealus valstybės valdovas, sugebantis puikiai ginti žmonių interesus. Kiti vadinamieji „vadovai“ – tai gyvas nesusipratimas; jų valdomi žmonės pasmerkti kančiai. Vadovai gali jaustis saugūs tik tada, kai perduoda visus savo reikalus į Viešpaties rankas. Aukščiausiasis Viešpats – visa ko esmė. Todėl Jį vadina *sāram*, o tuos, kurie apie Jį kalba ir gieda, – *sāraṅgomis*, tyrais bhaktais. Tyri bhaktai visad veržiasi prie Viešpaties lotoso pėdų. Šiame lotoso žiede bhaktai ieško nepaprasto, transcendentinio skonio medaus. Jie tarsi medaus ištroškusios bitės. Didis Gauḍīya-Vaiṣṇava-sampradāyos bhaktas ir *ācārya* Śrīla Rūpa Gosvāmis apie šį lotoso medų sudėjo giesmę, kurioje palygino save su bite: „O Viešpatie Kṛṣṇa, išklausk mano maldą. Mano protas kaip bitė – jis visada ieško medaus. Būk maloningas – pri-glausk mano protą, kuris yra tarsi bitė, prie Savo lotoso pėdų, nes jos yra transcendentinio medaus šaltinis. Žinau, kad net Brahmā ir kiti didieji pusdieviai nemato šviesos, kurią skleidžia Tavo lotoso pėdų nagai, nors ilgus

* *cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa-lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānaṁ govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi* (Bs. 5.29)

metus susikaupe į jas medituoja. Ir vis dėlto, o nepuolantysis, aš drįstu kreiptis į Tave su šiuo prašymu, nes juk esi toks maloningas Tau atsidavusiems bhaktams. O Mādhava, žinau ir tai, jog nesu tiek nuoširdžiai atsidavęs, kad galėčiau tarnauti Tavo lotoso pėdoms, bet Savo nesuvokiama galia Tavo Šviesybė ir neįmanoma gali padaryti įmanoma. Prieš Tavo lotoso pėdas nublanksta net dangaus karalystės nektaras, – todėl jos man taip mielos. O aukščiausiasis, o amžinasis, aš noriu, kad mano mintys būtų visada prikaustytos prie Tavo lotoso pėdų ir kad amžinai galėčiau mėgautis transcendentinės Tavo tarnystės skoniu“. Bhaktai yra laimingi galėdami būti prie Viešpaties lotoso pėdų. Jie netgi netrokšta žūtibūt regėti Jo nuostabaus veido, nesiekia, kad juos gintų tvirta Viešpaties ranka. Bhaktai iš prigimties nuolankūs, o nuolankumas pavergia Viešpatį.

27 TEKSTAS

सितातपत्रव्यजनैरुपस्कृतः
 प्रसूनवर्षैरभिवर्षितः पथि ।
 पिशाङ्गवासा वनमालया बभौ
 घनो यथार्कोदुपचापवैद्युतैः ॥२७॥

*sitātapatra-vyajanair upaskṛtaḥ
 prasūna-varṣair abhivarṣitaḥ pathi
 piśaṅga-vāsā vana-mālayā babhau
 ghano yathārkoḍupa-cāpa-vaidyutaiḥ*

sitātapatra – baltu skėčiu; *vyajanaiḥ* – vėduokle, vadinama *cāmara*; *upaskṛtaḥ* – aptarnaujamas; *prasūna* – gėlių; *varṣaiḥ* – lietumi; *abhivarṣitaḥ* – apibarstytas; *pathi* – kelyje; *piśaṅga-vāsāḥ* – su geltonu rūbu; *vana-mālayā* – su gėlių girliandomis; *babhau* – tapo; *ghanaiḥ* – debesis; *yathā* – tarytum; *arka* – su saule; *uḍupa* – mėnuliui; *cāpa* – vaivorykšte; *vaidyutaiḥ* – žaibu.

Kai Viešpats vyko svarbiausiomis Dvārakos gatvėmis, Jo galvą nuo saulės dengė baltas skėtis. Baltos cāmaros suko ore pusračius, ant kelio krito gėlių lietūs. Su geltonu rūbu ir gėlių girliandomis Viešpats atrodė nelyginant tamsus debesis, pasirodęs sykiu su saule, mėnuliui, žaibais bei vaivorykštėm.

Komentaras: Saulė, mėnuo, vaivorykštė ir žaibas niekada nepasirodo dangių sykiu. Kai šviečia saulė, nublinksta mėnuo, o kai užslenka debesis ir sutviska vaivorykštė, nebeįvyks žaibas. Viešpaties kūnas savo spalva panašus į ką tik susitvenkusį debesį. Šiame posme Jis Pats lyginamas su debesimi, baltas skėtis virš Jo galvos – su saule, jako plaukų vėduoklės judesiai – su mėnuliu, Jo geltonas rūbas – su žaibo tvykstelėjimu, gėlių girlianda ant Jo krūtinės – su vaivorykste, o gėlių lietus – su žvaigždėmis. Kadangi tokių dangaus reiškinių neįmanoma išvysti tuo pačiu metu, jų negalima sieti viename palyginime. Jų derinys galimas tik tada, kai kalbame apie nesuvokiamas Viešpaties galias. Viešpats visagalis, ir ten, kur yra Jis, veikiant Jo nesuvokiamai energijai neįmanoma tampa įmanoma. Viešpats, žengiantis Dvārakos gatvėmis, atrodo taip nuostabiai, kad šį reišinį tegalima palyginti su minėtais gamtos reiškiniais.

28 TEKSTAS

प्रविष्टस्तु गृहं पित्रोः परिष्वक्तः स्वमातृभिः ।
ववन्दे शिरसा सप्त देवकीप्रमुखा मुदा ॥२८॥

*praviṣṭas tu gṛhaṁ pitroḥ pariṣvaktāḥ sva-mātr̥bhīḥ
vavande śirasā sapta devakī-pramukhā mudā*

praviṣṭaḥ – įžengęs; *tu* – bet; *gṛham* – į namus; *pitroḥ* – tėvo; *pariṣvaktāḥ* – apkabintas; *sva-mātr̥bhīḥ* – Savo motinų; *vavande* – nulenkė; *śirasā* – galvą; *sapta* – septyni; *devakī* – Devakī; *pramukhā* – pirmiausiai; *mudā* – meiliai.

Viešpačiui peržengus tėvo namų slenkstį, Jį ėmė glėbesčiuoti visos Jo motinos, ir Viešpats jas pagerbė, parpuldamas joms prie kojų. Pirmoji jų buvo Devakī [tikroji Viešpaties motina].

Komentaras: Iš šio posmo aišku, jog Vasudeva, Viešpaties Kṛṣṇos tėvas, turėjo savus rūmus, kur gyveno kartu su aštuoniolika žmonių. Ir nors tikroji Viešpaties Kṛṣṇos motina buvo Śrīmatī Devakī, kaip pamatysime iš kito posmo, pamotės Jį mylėjo ne ką mažiau. Viešpats Kṛṣṇa taip pat nedarė skirtumų tarp Savo tikrosios motinos bei pamočių ir vienodai pagerbė visas Jį pasitikusias Vasudevos žmonas. Pasak šventraščių, motinos yra septynios: 1) tikroji motina, 2) dvasinio mokytojo žmona, 3) brahmano žmona, 4) karaliaus žmona, 5) karvė, 6) auklė ir 7) žemė. Jos visos laikytinos moti-

nomis. Taigi pamotė – tėvo žmona – niekuo nesiskiria nuo tikrosios motinos, nes tėvas yra ir vienas iš dvasinių mokytojų. Viešpats Kṛṣṇa, visatos Valdovas, imasi idealaus sūnaus vaidmens, norėdamas pamokyti, kaip dera elgtis su pamotėmis.

29 TEKSTAS

ताः पुत्रमङ्गमारोप्य स्नेहस्रुतपयोधराः ।
हर्षविह्वलित्तात्मानः सिषिचुर्नेत्रजैर्जलैः ॥२९॥

*tāḥ putram aṅkam āropya sneha-sruta-payodharāḥ
harṣa-vihvalitātmānaḥ siṣicuḥ netrajair jalaiḥ*

tāḥ – joms; *putram* – sūnų; *aṅkam* – ant kelių; *āropya* – pasisodinus; *sneha-sruta* – iš meilės; *payodharāḥ* – krūtys pritvinko; *harṣa* – džiaugsmui; *vihvalita-ātmānaḥ* – užliejus; *siṣicuḥ* – drėgmė; *netrajaiḥ* – iš akių; *jalaiḥ* – vanduo.

Apkabinusios savo sūnų, motinos sodinosi Jį ant kelių, ir iš tyros meilės Jam joms iš krūtų ėmė bėgti pienas. Jų širdis užliejo džiaugsmas, o iš akių ėmė plūsti ašaros, kurios biro ant Viešpaties.

Komentaras: Kai Viešpats Kṛṣṇa gyveno Vṛndāvanoj, iš meilės Jam net karvės laistydavo pienu ganyklas. Ir jei pamačius Viešpatį nuo pieno sudrėkdavo visų Jį mylinčių gyvų būtybių speneliai, nenuostabu, kad pienas ėmė bėgti ir iš Jo pamočių, kurios niekuo nenusileido Jo tikrai motinai, krūtų.

30 TEKSTAS

अथाविशत्स्वभवनं सर्वकाममनुत्तमम् ।
प्रासादा यत्र पत्नीनां सहस्राणि च षोडश ॥३०॥

*athāviśat sva-bhavanam sarva-kāmam anuttamam
prāsādā yatra patnīnām sahasrāṇi ca ṣoḍaśa*

atha – po to; *aviśat* – įžengė; *sva-bhavanam* – į Savo rūmus; *sarva* – visus; *kāmam* – troškimus; *anuttamam* – visų tobuliausias; *prāsādāḥ* – rūmus;

yatra – kur; *patnīnām* – žmonių; *sahasrāṇi* – tūkstančių; *ca* – suvirš; *ṣoḍaśa* – šešiolika.

Po to Viešpats įžengė į Savo rūmus, kurie buvo patį tobulumo viršūnė. Juose gyveno Viešpaties žmonos, kurių Jis turėjo per šešiolika tūkstančių.

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa turėjo 16 108 žmonas, ir kiekviena gyveno atskiruose rūmuose su didžiausiais kiemais bei sodais. Ten nieko netrūko. Rūmus išsamiai aprašo Dešimtoji Giesmė. Visi jie buvo pastatyti iš geriausio marmuro. Jų vidų apšvietė brangakmeniai, puošė aksomo bei šilko užuolaidos ir aukso raštais siuvinėti kilimai. Sąvoka „Dievo Asmuo“ žymi tą, kuris yra visos valdžios, energijos, turtų, grožio, išmanymo ir atsižadėjimo šaltinis. Todėl Viešpaties rūmuose buvo visko, kas galėtų tenkinti Jo troškimus. Viešpats beribis, beribiai ir Jo troškimai – kaip ir jų tenkinimo galimybės. Posme tai apibūdinama talpiu žodžiu *sarva-kāmam*, t.y. „visa, ko gali geisti širdis“.

31 TEKSTAS

पत्न्यः पतिं प्रोष्य गृहानुपागतं
 विलोक्य सञ्जातमनोमहोत्सवाः ।
 उत्तस्थुरारात्सहसासनाशयात्
 साकं व्रतैर्ब्रीडितलोचनाननाः ॥३१॥

*patnyaḥ patim proṣya gṛhānupāgataṁ
 vilokya sañjāta-mano-mahotsavāḥ
 uttasthur ārāt sahasāsanāśayāt
 sākam vratair vrīḍita-lochanānanāḥ*

patnyaḥ – moterys (Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žmonos); *patim* – vyrą; *proṣya* – kuris buvo išvykęs; *gṛha-anupāgataṁ* – sugrįžusį namo; *vilokya* – matydamos; *sañjāta* – apimtos; *manaḥ-mahā-utsavāḥ* – džiaugsmingos nuotaikos; *uttasthuḥ* – pakilo; *ārāt* – iš tolo; *sahasā* – staiga; *āsanā* – iš vietų; *āśayāt* – iš meditacijos; *sākam* – taip pat; *vrataiḥ* – įžadas; *vrīḍita* – droviai žvelgdamos; *locana* – akimis; *ānanāḥ* – tokiais veidais.

Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žmonių širdys džiūgavo po ilgo išsiskyrimo vėl išvydus namuose vyrą. Karalienės liovėsi medituoti ir paško iš savo vietų – įžadų laikas baigėsi. Slėpdamos veidus, jos droviai dairėsi aplink.

Komentaras: Kaip jau minėta, Viešpats įžengė į Savo rūmus, kuriuose gyveno 16 108 karalienės. Tai reiškia, kad Viešpats išsyk išsiskleidė į tiek pilnaverčių ekspansijų, kiek buvo karalienių bei rūmų, ir vienu metu įžengė į juos visus. Tai dar vienas Jo vidinės energijos veikimo pavyzdys. Nors Viešpats yra vienintelis ir nedalomas, Jis gali išsiskleisti į tiek dvasiškai lygiaverčių pavidalų, kiek tik panori. *Śruti-mantra* patvirtina, kad Absoliutas yra vienas, tačiau tereikia Jam panorėti, ir Jis tampa daugeliu. Šios nesuskaičiuojamos Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos, Jo dalys, būna dvejopos: pilnavertės ir atsietosios. Atsietosios dalys – tai Jo energijos apraiškos, o pilnavertės dalys – Jo Asmenybės apraiškos. Taigi Dievo Asmuo išsiskleidė į 16 108 pilnavertes ekspansijas ir vienu metu įžengė į visus Savo karalienių rūmus. Ši transcendentinė Viešpaties galybė vadinama *vaibhava*. Už šiuos Savo sugebėjimus Viešpatį vadina Yogešvara. Paprastai *yogas* (gyva būtybė, įgijusi mistinių sugebėjimų) gali sukurti daugių daugiausia dešimt savo kūno ekspansijų, o Viešpats panorėjęs gali išsiskleisti į tūkstančių tūkstančius, begalinę daugybę ekspansijų. Netikintieji stebisi, kad Viešpats Kṛṣṇa vedė daugiau kaip 16 000 žmonių, nes Viešpatį Kṛṣṇą laiko paprastu žmogumi ir apie Jo galią sprendžia pagal savo ribotas galias. Nedera pamiršti, kad Viešpats visada, bet kuriomis aplinkybėmis, pranoksta gyvas esybes. Gyvos esybės tėra Jo paribio energijos ekspansijos, ir nors kokybinis skirtumas tarp energijos ir energijos šaltinio labai nedidelis, vis dėlto energijos su energijos šaltiniu negretintinos. Karalienės yra taip pat Jo vidinės energijos ekspansijos. Energijų šaltinis ir energijos nuolatos teikia vieni kitiems transcendentinį malonumą; šiuos santykius vadina Viešpaties žaidimais. Taigi nereikia stebėtis, kad Viešpats turėjo tiek daug žmonių. Jei Viešpats būtų vedęs net ir šešiolika milijardų moterų, Jo beribė, neišsenkanti galia dar anaipol neatsiskleistų. Jis turėjo 16 000 žmonių ir tuo pačiu metu įžengė į visus Savo karalienių rūmus, turėdamas vieną tikslą – palikti Žemės istorijoje liudijimų, bylojančių kad jokia gyva būtybė, net ir pati galingiausia, niekada neprilygs Viešpačiui ir juolab Jo nepranoks. Taigi niekas negali pranokti Viešpaties ir Jam prilygti. Viešpaties didybė amžina ir nepralenkiamą. „Dievas yra didis“ – tai amžina tiesa.

Taigi vos tik išvydusios tolumoje savo vyrą, kurį Kurukšetros mūšis ilgam buvo atskyręs nuo namų, karalienės nubudo iš meditacinio snaudulio ir suskubo ruoštis pasitikti savo mylimąjį. Pasak Yājñavalkyos religinių pamokymų, moteris, kurios vyras išvykęs iš namų, neturi dalyvauti jokiose viešose iškilmėse, puoštis, juoktis ar lankyti giminaičius. Ir kiekviena moteris, kai vyro nėra namuose, laikosi šių įžadų. Be to, pasakyta, kad žmona negali rodytis vyrui nešvari. Ji turi puoštis, vilkėti gražiais rūbais ir atro-

dyti laiminga bei linksma. Viešpaties Kṛṣṇos žmonos buvo panirusios į mintis apie išsiskyrimą su Viešpačiu, be paliovos Jį meditavo. Viešpaties bhakto nė akimirkai nepalieka mintis apie Viešpatį, o ką jau kalbėti apie karalienes – sėkmės deives, kurios įsikūnijo šiuo pavidalu, kad galėtų dalyvauti Viešpaties žaidimuose Dvārakoj. Jos neišskiriamos su Viešpačiu: Jis visad yra su jomis – arba Pats, asmeniškai, arba per meditacinį transą. Net Viešpačiui išėjus į mišką ganyti karvių, Vṛṇḍāvanos *gopės* Jo nepamiršdavo. Kai būdamas dar berniukas Viešpats išeidavo iš kaimo, pasilikusios namie *gopės* nerimaudavo, kad beeidamas Jis atsimuš Savo švelnias lotoso pėdas į kietą žemę. Galvodamos apie tai, jos neretai panirdavo į transą, ir jų širdys apmirdavo. Tokia yra tyrų Viešpaties palydovų vidinė būseną. Jie skendi nuolatiniam transe. Tad ir karalienės, Viešpačiui išvykus, buvo panirusios į transą. Tačiau iš tolo pamačiusios Viešpatį jos metė visus savo darbus, užmiršo ir apie čia minėtus moters įžadus. Anot Śrī Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros, tai visai suprantama psichologinė reakcija. Nors jos labai troško išvysti savo vyrą ir tuoj pašoko iš vietos, moteriškas drovumas iš pradžių jas suturėjo. Tačiau stiprios ekstazės jausmas nugalėjo trumpam jas apėmusį neryžtingumą, ir jos jau išivaizdavo, kaip apkabina Viešpatį. Užvaldytos tokių minčių, jos nieko aplink nebematė. Patyrusios giliausią ekstazę, jos užmiršo apie visus formalumus bei socialinius papročius ir taip įveikė kliūtis, trukdžiusias pasitikti Viešpatį. Tai tobulas pavyzdys, kaip turi būti pasitinkamas sielos Valdovas Śrī Kṛṣṇa.

32 TEKSTAS

तमात्मजैर्दृष्टिभिरन्तरात्मना
 दुरन्तभावाः परिरिभिरे पतिम् ।
 निरुद्धमप्यास्रवदम्बु नेत्रयो-
 र्विलज्जतीनां भृगुवर्य वैक्लवात् ॥३२॥

*tam ātmajair dṛṣṭibhir antarātmanā
 duranta-bhāvāḥ parirebhīre patim
 niruddham apy āsra vad ambu netrāyor
 vilajjatīnām bhṛgu-varya vaiklavāt*

tam – Jį (Viešpatį); *ātma-jaiḥ* – per sūnus; *dṛṣṭibhiḥ* – žvilgsniais; *antara-ātmanā* – širdies gilumoje; *duranta-bhāvāḥ* – nesuvaldoma ekstazė;

parirebhire – apkabino; *patim* – vyrą; *niruddham* – užgniauzė gerklę; *api* – nors; *āsravat* – ritosi; *ambu* – tarytum vandens lašai; *netrayoḥ* – iš akių; *vilajjatīnām* – droviųjų; *bhṛgu-varya* – o viršiausias iš Bhṛgu palikuonių; *vaiklavāt* – prieš jų valią.

Karalienės užplūdusi ekstazė buvo tokia gaivalinga, kad droviosios moterys nepajėgė jai priešintis. Iš pradžių jos apglėbė Viešpatį slapčiausiame širdies kampelyje, paskui apglėbė Jį žvilgsniu ir galop pasiuntė Jo apkabinti savo sūnus [kas tolygu apkabinti pačiam]. Ir vis dėlto, o viršiausias iš Bhṛgu palikuonių, nors jos ir stengėsi suturėti savo jausmus, ašaros prieš jų valią ritosi skruostais.

Komentaras: Nors iš moteriško drovumo karalienės nedrįso apkabinti savo brangaus vyro Viešpaties Śrī Kṛṣṇos tiesiogiai, jos apglėbė Jį širdies gilumoje, paskui – žvilgsniu ir galop pasiuntė Jo apkabinti savo sūnus. Vis dėlto pats veiksmas neįvyko, ir nors jos bandė susivaldyti, ašaros pačios ritosi skruostais. Pasiuntusi savo sūnų apkabinti vyro, žmona jų netiesiogiai apkabina pati, nes sūnus yra tarsi motinos kūno tąsa. Seksualinio pasitenkinimo požiūriu sūnaus apkabinimas neatstoja žmonos glamonių, bet jis jaudina kaip meilės išraiška. Sutuoktinių santykiuose glamonės žvilgsniais yra kur kas veiksmingesnės už tikrąsias, todėl, Śrīlos Jīvos Gosvāmio nuomone, nėra nieko blogo, jei vyras ir žmona taip išreiškia jausmus.

33 TEKSTAS

यद्यप्यसौ पार्श्वगतो रहोगत-
 स्तथापि तस्याङ्घ्रियुगं नवं नवम् ।
 पदे पदे का विरमेत तत्पदा-
 च्चलापि यच्छ्रीर्न जहाति कर्हिचित् ॥३३॥

yadyapy asau pārśva-gato raho-gatas
tathāpi tasyāṅghri-yugaṁ navam navam
pade pade kā virameta tat-padāc
calāpi yac chrīr na jahāti karhicit

yadi – nors; *api* – neabejotinai; *asau* – Jis (Viešpats Śrī Kṛṣṇa); *pārśva-gataḥ* – šalimais; *rahaḥ-gataḥ* – vienuomoje; *tathāpi* – vis tiek; *tasya* – Jo;

aṅghri-yugam – pėdos; *navam navam* – kaskart atsimaino; *pade* – žingsnis; *pade* – po žingsnio; *kā* – kas; *virameta* – gali būti abejingas; *tat-padāt* – Jo pėdoms; *calāpi* – nenustygstanti vietoje; *yat* – kurių; *śriḥ* – sėkmės deivė; *na* – ne; *jahāti* – palieka; *karhicit* – kada nors.

Ir nors dabar Viešpats Śrī Kṛṣṇa nè per žingsnį nuo jų nesitraukė ir niekas netrikdė jų vienumos, joms rodės, kad Viešpaties pėdos kaskart vis naujesnės ir kitokios. Sėkmės deivė, nors iš prigimties nenustygstanti vietoje, negali atsitraukti nuo Viešpaties pėdų. Tad ar atsiras moteris, kuri, sykį radusi prieglobstį prie Jo pėdų, ims ir nuo jų nusigręš?

Komentaras: Sąlygotos gyvos būtybės visada ieško sėkmės deivės prielankumo, nors iš prigimties ji nenustygsta vietoje. Kad ir koks žmogus būtų sumanus, materialiam pasaulyje jam negali amžinai sektis. Pasaulyje būta daug didelių imperijų, galingų karalių ir sėkmės lepinamų žmonių, bet ilgainiui viskas nugrimzdo į nebūtį. Toks materialios gamtos dėsnis. Tačiau dvasinėje karalystėje – kiti dėsniai. Pasak „Brahma-samhitas“, šimtai tūkstančių sėkmės deivių pagarbiai tarnauja Viešpačiui. Jos nuolatos būna vienumoje su Viešpačiu, tačiau bendravimas su Juo kaskart toks nenusakomas, naujas ir įkvepiantis, kad jos, nors iš prigimties nepastovios ir nestygstančios vietoje, nè akimirkai negali atsitraukti nuo Viešpaties. Dvasiniai santykiai su Viešpačiu tokie gaivinantis savo įvairove, kad kartą radus prieglobstį pas Viešpatį neįmanoma be Jo gyventi.

Gyvos būtybės iš prigimties yra moteriškasis pradas. Viešpats yra vyras, besimėgaujantis subjektas, o visos Jo įvairių energijų apraiškos yra moteriškos prigimties. „Bhagavad-gītā“ apibrėžia gyvas būtybes kaip *parā prakṛti* – aukštesniąją energiją. Materijos pradmenys – *aparā prakṛti*, t.y. žemesnioji energija. Abi šios energijos tarnauja vienam šeimnininkui – besimėgaujantiui subjektui. Aukščiausias besimėgaujantis subjektas, „Bhagavad-gīto“ (5.29) teigimu, yra Patsai Viešpats. Savo tikrąją esmę energijos atgauna tiesiogiai tarnaudamos Viešpačiui, tad santykiuose tarp energijų šaltinio ir energijų nėra jokios nelygybės.

Už savo darbą žmonės paprastai siekia gauti kokį nors postą iš vyriausybės arba aukščiausio valstybėje besimėgaujanti subjekto. Kadangi Viešpats yra aukščiausias besimėgaujantis subjektas tiek pačioje visatoje, tiek anapus jos, tarnaudama Jam gyva būtybė gali patirti tikrąją laimę. Gavusi tarnybą aukščiausiojoje Viešpaties vyriausybėje, jokia gyva būtybė nenorės jos prarasti. Dirbti aukščiausiajam darbdaviui – Viešpačiui, Jam tarnauti, – aukščiausias žmogaus gyvenimo tobulumas. Tarnaudamas Viešpačiui

žmogus taps laimingas. Ir neverta ieškoti sėkmės deivės, niekad nenustygtančios vietoj, prielankumo atskirai nuo Viešpaties.

34 TEKSTAS

एवं नृपाणां क्षितिभारजन्मना-
मक्षौहिणीभिः परिवृत्ततेजसाम् ।
विधाय वैरं ध्वसनो यथानलं
मिथो वधेनोपरतो निरायुधः ॥३४॥

*evam nṛpāṇām kṣiti-bhāra-janmanām
akṣauhiṇībhiḥ parivrta-tejasām
vidhāya vairam śvasano yathānalam
mitho vadhenoparato nirāyudhaḥ*

evam – taip; *nṛpāṇām* – karalių arba valdovų; *kṣiti-bhāra* – Žemės našta; *janmanām* – taip gimusia; *akṣauhiṇībhiḥ* – pasitelkusių karinės pajėgas: arklius, drambliaus, kovos vežimus ir pėstininkus; *parivrta* – besididžiuojančių; *tejasām* – tokia jėga; *vidhāya* – sukūręs; *vairam* – nesantaiką; *śvasanaḥ* – vėjo ir bambukų sąveika; *yathā* – kaip; *analam* – gaisrą; *mithaḥ* – tarpusavy; *vadhena* – nužudęs juos; *uparataḥ* – palengvino; *nirāyudhaḥ* – Pats nedalyvaudamas kovoje.

Susidorojęs su karaliais, kurie sunkia našta slėgė Žemę, Viešpats nurimo. Jie perdėm didžiavosi savo karinėm galiom, arkliais, drambliais, kovos vežimais ir pėstininkais. Viešpačiui stoti į mūšį nė neprireikė. Jam pakako sukelti nesantaiką tarp galingų valdovų, ir šie sukilo vienas prieš kitą. Jis buvo nelyginant vėjas, kurio siūbuojami, bambukai trinasi vienas į kitą, kol galop suliepsnoja.

Komentaras: Kaip jau buvo minėta, Viešpaties kūrinijoje gyvoms būtybėms neskirtas besimėgaujanciojo vaidmuo. Tikrasis visa ko šeimininkas ir vienintelis besimėgaujantis subjektas Viešpaties kūrinijoje yra Pats Viešpats. Deja, apgaulę kuriančios energijos veikiama, gyva būtybė tampa netikru, nuo gamtos *guṇų* diktato priklausomu besimėgaujantiu subjektu. Suklaidinta, apsvaigusi nuo apgaulingo jausmo, esą ji tapo Dievu, gyva būtybė kiek įmanydama siekia įgyti kuo daugiau materialios galios ir tampa tokia našta Žemei, kad sveikos nuovokos nepraradusioms gyvoms būtybėms

gyvenimas joje tampa nebeapakeliamas. Tai *dharmasya glāṇiḥ* – situacija, kai žmogus neteisingai naudojami savo energija. Kai toks piktnaudžiavimas savo energija įgauna didžiulius mastus ir dėl netikusių valdovų, sunkia našta slegiančių Žemę, kaltės susidaro grėsminga situacija, kelianti nerimą sveikos nuovokos nepraradusioms gyvoms būtybėms, į Žemę, norėdamas išgelbėti sveikesniąją žmonijos dalį ir palengvinti jai tekusią našta, kurią įvairiose pasaulio dalyse savo veiksmais kuria jo valdovai, per Savo vidinę energiją nužengia Pats Viešpats. Jis nejaučia didesnių simpatijų nė vienam iš netikusių vadovų ir Savo galiomis pasėja tarp jų nesantaiką, kaip kad vėjas, bambukų giraitėje versdamas bambukų stiebus trintis vienam į kitą, sukelia gaisrą. Gaisras miške išplieskia savaime, pučiant vėjui, ir analogiškai neregimu Viešpaties sumanymu išplieskia priešiškus tarp įvairių politinių grupuočių. Tokiu būdu nepageidaujami valdovai, besididžiuojantys savo tariama galia ir karinėm pajėgom, dėl ideologinių nesutarimų sukyla vienas prieš kitą ir praranda visą valdžią. Pasaulio istorija byloja apie šiuos Viešpaties valios pasireiškimus, ir taip bus tol, kol gyvos būtybės atsigręš į Viešpatį ir pradės Jam tarnauti. Apie tai labai aiškiai sako „Bhagavad-gītā“ (7.14): „Į paklydimą stumianti jėga kyla iš Manęs, todėl priklausomos gyvos būtybės pačios negali įveikti už save stipresnių materialių *gunų*. Bet tie, kurie randa prieglobstį Manyje [Šrī Kṛṣṇos, Dievo, Asmenyje], lengvai įveikia šį bekraštį materialios energijos vandenyną“. Tai reiškia, kad taikos ir gerovės nepadės pasiekti nei karminė veikla, nei spekuliatyvūs samprotavimai, nei ideologija. Vienintelė išeitis – atsiduoti Aukščiausiam Viešpačiui ir taip išsivaduoti iš iliuzijos, kurioje mus skandina klaidinanti energija.

Kas užsiima destruktivia veikla, tas, deja, nepajėgus atsiduoti Dievo Asmeniui. Dažnai tai akademinį išsilavinimą turintys žmonės, nors iš tikrųjų jie yra didžiausi kvailiai, žemiausi iš žmonių padermės ir visiškai neišmanėliai. Tokių žmonių mąstysena demoniška, nes jie atkakliai priešinasi Viešpaties visagalybei. Užkietėję materialistai, besivaikantys materialios įtakos ir valdžios, be jokių abejonių, yra didžiausi kvailiai, nes neturi žinių apie gyvybės energiją ir neišmanydami aukščiausių dvasinių tiesų visas jėgas atiduoda materialaus mokslo studijoms, kurios baigiasi su materialaus kūno mirtimi. Tai žemiausi žmonės, nes gyvenimas žmogui yra duotas tam, kad jis atkurtų prarastą ryšį su Viešpačiu, o jie, panirę į materialią veiklą, šią galimybę praranda. Jiems atimtas protas, nes net ilgiausi apmąstymai nepadeda tokiems žmonėms suvokti Dievo Asmens, kuris yra visos esaties *summum bonum*. Visi jie vadovaujasi demoniškais principais ir dėl to nukentčia, kaip nukentėjo „didvyriai“ materialistai Rāvaṇa, Hiranyakaśipu, Kaṁsa ir kiti.

35 TEKSTAS

स एष नरलोकेऽस्मिन्नवतीर्णः स्वमायया ।
रेमे स्त्रीरत्नकूटस्थो भगवान् प्राकृतो यथा ॥३५॥

*sa eṣa nara-loke 'sminn avatīrṇaḥ sva-māyayā
reme strī-ratna-kūṭastho bhagavān prākṛto yathā*

sah – Jis (Aukščiausiasis Dievo Asmuo); *eṣaḥ* – šių; *nara-loke* – žmonių planetoje; *asmin* – šioje; *avatīrṇaḥ* – apsireiškęs; *sva* – asmenine, vidine; *māyayā* – nepriežastine malone; *reme* – linksminosi; *strī-ratna* – moterų, vertų tapti Viešpaties žmonomis; *kūṭasthaḥ* – tarp; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *prākṛtaḥ* – pasaulietis; *yathā* – tarytum.

Savo vidine galia ir nepriežastine malone atėjęs į Žemę, Aukščiausiasis Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa linksminosi Jo vertų moterų draugijoje, ir jų santykiai iš pažiūros buvo visai žemiški.

Komentaras: Viešpats vedė ir gyveno kaip tikriausias šeimos žmogus. Tai skamba kone žemiškai, tačiau kai sužinome, kad Jis paėmė į žmonas 16 108 moteris ir *su kiekviena* gyveno atskiruose rūmuose, to išpūdzio nelieka. Taigi Viešpaties gyvenimas kartu su Jo vertomis žmonomis tikrai nėra žemiškas, ir Jo santykių su jomis nieku gyvu negalima painioti su žemišku seksu. Moterys, tapusios Viešpaties žmonomis, be abejonės, yra nepaprastos asmenybės, nes gauti Viešpatį už vyrą galima tik daugybę milijonų gyvenimų praktikuojant *tapasyā* (askezę). Nužengęs į įvairias *lokas*, t.y. planetas, ar į šią žmonių planetą, Viešpats apreiškia Savo transcendentinius žaidimus, norėdamas pritraukti sąlygotas sielas ir pašaukti jas tapti amžiniais Jo tarnais, draugais, tėvais arba mylimosiomis transcendentiniame pasaulyje, kur Viešpats amžina meile atsiliepia į bhaktų tarnystę, atsiliepia, atsižvelgdamas į jų pasirinktą tarnystės būseną. Materialiame pasaulyje mūsų tarpusavio santykiai iškreipti ir, nutrūkę, palieka kartėlio jausmą. Iliuzijos paklaidinta, materialios gamtos suvaržyta gyva būtybė dėl savo neišmanymo nepajėgi suprasti, kad visi ryšiai, besimezgantys čia, materialiam pasaulyje, laikini ir iškreipti. Jie negali suteikti mums amžinos laimės. Tačiau jeigu mes užmegsime ryšį su Viešpačiu, palikę materialų kūną eisime į transcendentinį pasaulį ir turėsime amžinus ryšius su Viešpačiu – tokius, kokių trokštame. Todėl moterys, su kuriomis Viešpats gyveno kaip jų vyras, nėra materialaus pasaulio gyventojos; su Viešpačiu jas sieja

amžini transcendentiniai santuokinės meilės ryšiai, ir šią iškilnią padėtį jos pasiekė per tobulą dvasinę tarnystę. Tuo jos ir nepaprastos. Viešpats yra *param brahma* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Sąlygota siela visur ieško amžinos laimės – ir Žemėje, ir kitose visatos planetose. Ji keliauja po visą Dievo kūriniją, – tokia šios dvasinės kibirkštėlės prigimtis. Varžoma materialių *gunų*, ji bando keliauti per erdvę kosminiais laivais, bet taip jai nelemta pasiekti galutinio savo kelionės tikslo. Gravitacijos dėsnis jai – nelyginant kaliniui grandinės. Yra metodų, kuriais pasinaudojusi ji gali nukeliauti visur, kur tik nori – net į aukščiausią planetą. Bet net ir ten ji neatras tos amžinosios laimės, kurios ieško gyvenimas po gyvenimo. Įgijusi daugiau proto, ji pradeda ieškoti laimės, kuri kyla iš Brahmano, suprasdama, kad materialiam pasaulyje amžinos laimės, kurios ji taip trokšta, rasti neįmanoma. Aukščiausioji Būtybė, Parabrahmanas, neieško laimės materialiam pasaulyje, nes tai, ko Jam reikia, kad patirtų laimę, materialiam pasaulyje tiesiog neegzistuoja. Jis nėra beasmenis. Tas, kuris vadovauja begalybei gyvų būtybių ir Pats yra Aukščiausioji Būtybė, negali būti beasmenis. Jis yra toks pat kaip mes, ir Jam būdingi visi individualių gyvų esybių bruožai, visa jų pilnatvė. Jis veda visai kaip mes, bet Jo vedybos nėra žemiškos ir neapsiriboja ta patirtimi, kuri yra mums prieinama sąlygotame būvyje. Todėl Jo žmonos tik atrodo kaip paprastos žemės moterys; iš tikrųjų jos yra transcendentinės laisvos sielos, tobulai įkūnijančios vidinės energijos veikimą.

36 TEKSTAS

उद्दामभावपिशुनामलवल्गुहास-
 व्रीडावलोकनिहतो मदनोऽपि यासाम् ।
 सम्मुह्य चापमजहात्प्रमदोत्तमास्ता
 यस्येन्द्रियं विमथितुं कुहकैर्न शेकुः ॥३६॥

*uddāma-bhāva-pišunāmala-valgu-hāsa-
 vṛīḍāvaloka-nihato madano 'pi yāsām
 sammuhya cāpam ajahāt pramadottamās tā
 yasyendriyaṁ vimathitum kuhakair na śekuḥ*

uddāma – labai rimta; *bhāva* – išraiška; *pišuna* – jaudinanti; *amala* – nekalta; *valgu-hāsa* – kerinti šypsena; *vṛīḍa* – akies kampelis; *avaloka* – žvilgsnis; *nihataḥ* – pavergė; *madanaḥ* – Kupidoną (arba *amadana* – ištvermingąjį

Śiva); *api* – taip pat; *yāsām* – kurių; *sammuhya* – įveiktas; *cāpam* – lanką; *ajahāt* – nubloškė; *pramada* – moterys, vedančios iš proto; *uttamāḥ* – tobuliausias; *tā* – visos; *yasya* – kurio; *indriyam* – juslių; *vimathitum* – suaudrinti; *kuhakaiḥ* – magiškais kerais; *na* – niekada; *śekuḥ* – galėjo.

Karalienių šypsenos bei slapčia mesti žvilgsniai jaudino tyrumu ir kerėjo. Jos būtų pavergusios patį Kupidoną ir privertusios jį nublokšti šalin savąjį lanką. Prieš jas neatsilaikytų net išstvermingasis Śiva, tačiau nepaisant jų kerų ir magiško grožio, Viešpats buvo nesujaudinamas.

Komentaras: Tiems, kurie nori išsivaduoti arba sugrįžti pas Dievą, nevalia bendrauti su moterimis. *Sanātana-dharmos* (*varṇāśrama-dharmos*) sistema draudžia arba riboja bendravimą su moterimis. Tad kaip Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu galima laikyti tą, kuris turi per šešiolika tūkstančių žmonių ir yra joms neabejingas? Šis klausimas iš tiesų visiškai pagrįstai gali kilti smalsiam žmogui, besistengiančiam suvokti transcendentinę Aukščiausiojo Viešpaties prigimtį. Ir, norėdami atsakyti į panašaus pobūdžio klausimus, šiame bei kituose posmuose Naimišāraṇyos išminčiai aprašo transcendentines Viešpaties ypatybes. Iš posmo aišku, kad moteriški apžavai, galintys nuginkluoti patį Kupidoną ar net tvirčiausiąjį iš tvirčiausiųjų – Viešpatį Śivą, negalėjo pavergti Viešpaties, suaudrinti Jo jausmų. Kupidono darbas – žadinti materialų geidulį. Kupidono strėlės išjudina visatą. Trauka tarp vyro ir moters – pasaulio veiklos ašis. Vyras ieško draugės, kuri atitiktų jo skonį, o moteris – sau tinkamo vyro. Tai ir yra visos materialios veiklos variklis. Kai vyras susijungia su moterimi, seksualinis ryšys surakina gyvą būtybę tvirtomis materijos grandinėmis, ir vyro bei moters prisirišimas prie jaukių namų, tėvynės, vaikų, visuomenės, draugystės ir turto kaupimo sukuria jiems iliuzinį veiklos lauką. Taip atsiranda iliuzinė, bet nenugalima trauka laikinai ir kančių kupinai materialiai būčiai. Taigi šventraščiai vieningai tvirtina, kad tiems, kurie eina išsivadavimo keliu ir nori grįžti namo, pas Dievą, labai svarbu išsivaduoti nuo mus supančiojančių materialių atributų. O tai įmanoma tikrai bendraujant su Viešpaties bhaktais, kuriuos vadina *mahātmomis*. Kupidono paleistos strėlės verčia gyvas būtybes kraustyti iš proto dėl priešingos lyties, nors priešingoji pusė dažniausiai negali pasigirti ypatingu grožiu. Kupidono išdaigos neaplenkia netgi tokių bendruomenių, kurios, civilizuoto žmogaus akimis, yra gyvuliškos, kelia pasišlykštėjimą. Ir jei Kupidono kerai veikia pačių nepatraukliausių gyvybės formų atstovus, ką jau kalbėti apie tobulo grožio būtybes. Kupidono strėlė sužeidė net Viešpatį Śivą, kuris yra laikomas pačiu išstver-

mingiausiu, – jis pametė galvą dėl Mohinės, Viešpaties inkarnacijos, ir pripažino savo pralaimėjimą. Tačiau sėkmės deivės – jų santūrumas, jaudinanti laikysena – pavergė patį Kupidoną. Apimtas nevilties, jis nubloškė į šalį savąjį lanką bei strėles: tokios nuostabios ir patrauklios buvo Viešpaties Kṛṣṇos karalienės. Tačiau jos negalėjo suaudrinti transcendentinių Viešpaties jausmų, nes Viešpats – visų tobuliausias *ātmārāma*, Jis Pats Sau pakanamas. Kad patirtų pasitenkinimą, Jam nereikalinga pagalba iš šalies. Taigi Viešpatį labiausiai sužavėjo ne karalienių moteriškas patrauklumas, o jų *nuoširdi meilė ir tarnystė*. Patenkinti Viešpatį jos galėjo tik beatodairiška transcendentine meilės tarnyste, į kurią atsiliepdamas Viešpats su džiaugsmu pripažino jas Savo žmonomis. Taigi ištikimu karalienių vyru Jis tapo atsiliepdamas į jų beatodairišką tarnystę. Kitos priežasties tapti daugybės tūkstančių moterų vyru Jis neturėjo. Viešpats yra visų gyvų būtybių vyras, ir jei kuri iš jų panori turėti Jį už vyrą, Viešpats patenkina jos norą. Ši tyra meilė Viešpačiui negretintina su žemiška aistra. Ji yra visiškai transcendentinė. Grynai moteriškai išreikštas karalienių santūrumas taip pat buvo transcendentinis, nes jų jausmus pagimdė transcendentinė ekstazė. Ankstesniame posme jau buvo kalbėta apie tai, kad Viešpats iš pažiūros buvo paprastas vyras, tačiau iš tikrųjų Jo santykiai su žmonomis buvo transcendentiniai, tyri, nevaržomi materialios gamtos *gunų*.

37 TEKSTAS

तमयं मन्यते लोको ह्यसाङ्गमपि सङ्गिनम् ।
आत्मौपम्येन मनुजं व्यापृण्वानं यतोऽबुधः ॥३७॥

*tam ayam manyate loko hy asaṅgam api saṅginam
ātmaupamyena manujam vyāpṛṇvānaṁ yato 'budhaḥ*

tam – apie Viešpatį Kṛṣṇą; *ayam* – jie (paprasti žmonės); *manyate* – mano, kad; *lokaḥ* – sąlygotos sielos; *hi* – tikrai; *asaṅgam* – nesusijęs; *api* – nors; *saṅginam* – veikiamas; *ātma* – sau; *aupamyena* – prilygina; *manujam* – paprastam žmogui; *vyāpṛṇvānam* – užsiėmusiam; *yataḥ* – nes; *abudhaḥ* – neišmanančios ir kvalios.

Paprastos, materialistiškos sąlygotos sielos taria, kad Viešpats yra toks pat kaip ir visi kiti. Neišmanymas verčia jas manyti, kad Viešpatį veikia materija, nors iš tikrųjų Jisai nėra su ja susijęs.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *abudhaḥ*. Tik neišmanymu galima paaiškinti tai, kad kvaili materialistai, mėgstantys pasiginčyti, neteisingai suvokia Aukščiausiąjį Viešpatį ir propagandos priemonėmis skleidžia savo kvailus prasimanymus tarp patiklių žmonių. Aukščiausiasis Viešpats Śrī Kṛṣṇa – praamžis, pirmapradis Dievo Asmuo. Apsireiškęs žmonėms, darbais Jis pademonstravo Savo dievišką visagalybę. Kaip jau aiškinta pirmajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme, Jis yra visiškai nepriklausomas ir gali daryti viską, ką įsigeidžia, bet visi Jo veiksmai kupini palaimos, išminties ir amžinatvės. Viešpaties nesuvokia tik kvaili materialistai, nieko nežinantys apie Jo amžiną, išmanymo ir palaimos kupiną pavidalą, kurio egzistavimą patvirtina „Bhagavad-gītā“ ir Upaniṣados. Jo įvairios galios veikia nuosekliai pagal tobulą planą, o Jis Pats, veikdamas per Savo įvairias energijas, amžinai lieka aukščiausias ir nepriklausomas. Kai Viešpats rodydamas gyvoms būtybėms Savo nepriežastinę malonę nužengia į materialų pasaulį, Jis tai daro Savo Paties galia. Jo visiškai nesąlygoja materialios gamtos *guṇos*; Jis nužengia Savo pirminiu pavidalu. Spekuliatyvūs mąstytojai negali suvokti, kad Jis yra Aukščiausiasis Asmuo. Jie mano, kad už beasmenį, žodžiais nenusakomą Brahmano aspektą nėra nieko aukščiau. Ši samprata – taip pat sąlygoto gyvenimo padarinys, nes tokie mąstytojai negali suvokti daugiau, negu leidžia jų pačių ribotos galimybės. Todėl tas, kuris sprendžia apie Viešpatį pagal savo ribotas galimybes, pats yra labai ribotas žmogus. Tokiam neįrodysi, kad materialios gamtos *guṇos* negali veikti Dievo Asmens. Jis nesuvoks, kad materijos nešvarybės nelimpa prie saulės. Spekuliatyvūs mąstytojai į visus reiškinius žvelgia iš savo eksperimentinio mokslo varpinės. Matydami, kad Viešpats elgiasi kaip ir kiekvienas vedęs vyras, jie mano, kad Jis niekuo nesiskiria nuo mūsų, neatsižvelgdami į tai, kad Jis vienu metu vedė per šešiolika tūkstančių moterų. Dėl skurdžių žinių jie mato tik vieną tiesos pusę, o kita netiki. Taigi dėl to, kad Viešpatį Kṛṣṇą jie laiko lygiu sau ir daro absurdiškas išvadas, kurios neatitinka „Śrīmad-Bhāgavatam“ požiūrio, kaltas tik jų neišmanymas.

38 TEKSTAS

एतदीशनमीशस्य प्रकृतिस्थोऽपि तद्गुणैः ।
न युज्यते सदात्मस्थैर्यथा बुद्धिस्तदाश्रया ॥३८॥

*etad īśanam īśasya prakṛti-stho 'pi tad-guṇaiḥ
na yujyate sadātma-sthair yathā buddhis tad-āśrayā*

etat – tai; *iśanam* – dieviškumas; *iśasya* – Dievo Asmens; *prakṛti-sthaḥ* – susilietęs su materialia gamta; *api* – nors ir; *tat-guṇaiḥ* – guṇų; *na* – niekada; *yuyate* – paveikiamas; *sadā ātma-sthaiḥ* – tie, kurie pasiekė amžinybę; *yathā* – kaip ir; *buddhiḥ* – intelektas; *tat* – Viešpaties; *āśrayā* – globojami.

Materialios gamtos guṇos neveikia Viešpaties net Jam su jomis susilietus, – štai kur glūdi Dievo Asmens dieviškumas. Jos neveikia ir bhaktų, radusių prieglobstį pas Viešpatį.

Komentaras: Vedos ir Vedų raštai (*śruti* ir *smṛti*) patvirtina, kad Dievuje nėra nieko materialaus. Būdamas aukščiausioji sąmoninga būtybė, Jis visiškai transcendentinis (*nirguṇa*). Dievo Asmuo Hari – aukščiausia transcendentinė asmenybė, egzistuojanti už materijos veikimo ribų. Šitai pripažino net Ācārya Śaṅkara. Kai kas gali paprieštarauti: tegu Jo santykiai su sėkmės deivėmis transcendentiniai; bet kaip suprasti Jo santykius su Yadu dinastija, tai, kad Jis joje gimė, ir tai, kad Jis žudė bedievius – Jarāsandhą bei kitus *asuras*, – juk visa tai tiesiogiai susiję su materialios gamtos *guṇomis*. Atsakymas būtų toks: Dievo Asmens dieviškoji esmė niekada, jokiais aplinkybėmis nesietina su materialios gamtos *guṇomis*. Taip, su *guṇomis* Viešpats susiliečia, nes Jis – pirminis visa ko šaltinis. Tačiau *guṇos* Jo neveikia. Todėl Jis vadinamas Yogeśvara – mistinių galių valdovu, kitaip sakant, visagaliu. Materialios *guṇos* neveikia ir išsimokslinusių Viešpaties bhaktų. Šešetas didžiųjų Vṛndāvanos Gosvāmių buvo kilę iš garsių ir turtingų šeimų, tačiau kai jie tapo atsiskyrėliais ir įsikūrė Vṛndāvanoje, iš pažiūros jų gyvenimas atrodė labai skurdus, bet dvasine prasme nebuvo už juos turtingesnių. Garbė ir pažeminimas, badas ir sotumas, miegas ir budrumas – tai, kas kyla iš trijų materialios gamtos *guṇų*, – negali paveikti tokių *māha-bhāgavatų* (aukščiausio lygio bhaktų), nors jie ir gyvena tarp žmonių. Kai kurie iš jų netgi užsiima pasaulietine veikla, tačiau ji nė kiek jų nevaržo. Kol žmogus nėra abejingas visoms gyvenimo dualybėms, negalima teigti, kad jis egzistuoja transcendentijos lygiu. Dievo palydovai, kaip ir Jis Pats, egzistuoja transcendentiniu lygiu, ir *yogamāyos* (vidinės Viešpaties energijos) veikimas dar labiau paryškina jų didybę. Viešpaties bhaktai visada išlieka transcendentiški, net jei kartais pasielgia netikusiai. „Bhagavad-gītoje“ (9.30) Viešpats pabrėžia: net jei dėl ankstesnio susiteršimo materija tyras bhaktas patirtų nuopuolį, jį vis viena reikia laikyti pasiekusiu transcendentiją, nes jis visas atsidėjo Viešpaties tarnystei. Viešpats visada sergsti Savo bhaktą, kuris Jam tarnauja, todėl bhakto nuopuolį reikia laikyti atsiktiniu ir laikinu. Toks bhaktas labai greitai pasitaisys.

39 TEKSTAS

तं मेनिरेऽबला मूढाः स्रैणं चानुव्रतं रहः ।
अप्रमाणविदो भर्तुरीश्वरं मतयो यथा ॥३९॥

*taṁ menire 'balā mūḍhāḥ straiṇaṁ cānuvratāṁ rahaḥ
apramāṇa-vido bhartur īśvaraṁ matayo yathā*

tam – Viešpatį Śrī Kṛṣṇą; *menire* – laikė; *abalāḥ* – švelnios; *mūḍhāḥ* – dėl savo paprastumo; *straiṇam* – tuo, kurį valdo žmona; *ca* – taip pat; *anuvratam* – sekiojančiu paskui; *rahaḥ* – nuošaly; *apramāṇa-vidaḥ* – nesuvokė didybės; *bhartuḥ* – savo vyro; *īśvaram* – aukščiausiasis valdovas; *matayaḥ* – tezė; *yathā* – kaip ir.

Šios naivios ir jautrios moterys nuoširdžiai tikėjo, kad jų mylimasis vyras Viešpats Śrī Kṛṣṇa dievina jas ir leidžiasi jų vadovaujamas. Jos iki galo nesuvokė savo vyro didybės, kaip ateistinių įsitikinimų filosofai nesuvokia, kad Jis – aukščiausiasis valdovas.

Komentaras: Net transcendentinės Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žmonos nepajėgė iki galo suvokti beribės Viešpaties didybės. Tačiau jų suvokimo negalima lyginti su materialiu neišmanymu, nes taip reiškiasi vidinė Viešpaties energija Jam atsiliepiant į Savo amžinų palydovų jausmus. Transcendentiniuose santykiuose su Savo bhaktais Viešpats imasi penkių vaidmenų: savininko, valdovo, draugo, sūnaus ir mylimojo, ir visuose šiuose žaidimuose Savo vaidmenis Jis atlieka per vidinę energiją – *yogamāyā*. Piemenukams (kaip ir Arjunai) Jis tampa draugas, Yaśodāmātai – sūnus, piemenaitėms – mylimasis, o Dvārakos karalienėms – jų vyras. Šie Viešpaties bhaktai niekada nelaiko Jo Aukščiausiuoju: jiems Jis – draugas, numylėtas sūnelis, mylimasis ar širdžiai brangus vyras. Tokie tad santykiai sieja Viešpatį ir Jo transcendentinius bhaktus – amžinus Jo palydovus dvasiniame danguje, kuriame plauko nesuskaičiuojama daugybė Vaikuṅṭhos planetų. Viešpats nužengia su visa Savo palyda, norėdamas apreikšti čia transcendentinį pasaulį, kuriame viešpatauja tyra meilė ir atsidavimas Viešpačiui, nė kiek nesuteršti troškimo valdyti Jo kūriniją. Visi tie Viešpaties bhaktai – laisvos sielos, tobulos paribio ar vidinės energijos apraiškos, kurių visiškai neveikia išorinė energija. Vidinė energija privertė Viešpaties Kṛṣṇos žmonas užmiršti apie begalinę Viešpaties didybę, kad jų santykiuose nebūtų nieko

nenuoširdaus, ir jos šventai tikėjo, kad Viešpats – klusnus jų vyras, svetimai akiai nematant vykdamas jų valią. Taigi Viešpaties iki galo nesuvokia net artimi Jo palydovai, tad ką apie Viešpaties transcendentinę didybę gali žinoti spekuliatyvūs mąstytojai ar mokslinių traktatų kūrėjai? Spekuliatyvūs mąstytojai kuria įvairiausias hipotezes: kad Viešpats tampa kūrinijos priežastimi, kūrinijos pradmenimis, materialia ir veiksmingąją kūrinijos priežastimi ir pan. Tačiau tai tik dalis žinių apie Viešpatį. Iš tikrųjų savo išprusimu jie nepranoksta paprasto žmogaus. Viešpatį galima patirti tiktai per Jo malonę – kitaip Jo nepažinsi. Kadangi Viešpaties santykiai su Jo žmonomis grįšti tyra transcendentine meile ir atsidavimu, visos Jo žmonos egzistuoja transcendentiniu lygiu, nesusitepusios materijos nešvarybėmis.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti vienuoliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Dvārakos gyventojai pasitinka Viešpatį Kṛṣṇą“.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Imperatoriaus Parikṣito gimimas

1 TEKSTAS

शौनक उवाच

अधत्थाम्नोपसृष्टेन ब्रह्मशीर्ष्णोरुतेजसा ।

उत्तराया हतो गर्भ ईशेनाजीवितः पुनः ॥१॥

śaunaka uvāca

*aśvatthāmnopasṛṣṭena brahma-śīrṣṇoru-tejasā
uttarāyā hato garbha īśenājīvitaḥ punaḥ*

śaunakaḥ uvāca – išminčius Śaunaka tarė; *aśvatthāmna* – Aśvatthāmos (Droṇos sūnaus); *upasṛṣṭena* – paleisto; *brahma-śīrṣṇā* – neįveikiamo ginklo; *uru-tejasā* – didelio karščio; *uttarāyāḥ* – Uttaros (Parikṣito motinos); *hataḥ* – pažeistos; *garbhaḥ* – iščios; *īśena* – Aukščiausiojo Viešpaties; *ājīvitaḥ* – atgaivintos; *punaḥ* – vėl.

Išminčius Śaunaka tarė: Baisus ir neįveikiamas Aśvatthāmos ginklas brahmāstra pažeidė Uttaros, Mahārājos Parikṣito motinos, iščias. Bet Aukščiausiasis Viešpats išgelbėjo Mahārāją Parikṣitą.

Komentaras: Naimiṣāraṇyos girioje susirinkę išminčiai klausinėjo Sūtą Gosvāmį apie Mahārājos Parikṣito gimimą, bet Sūta Gosvāmīs neapsiribojo atsakymu tik į šį vieną klausimą. Jis papasakojo ir apie tai, kaip Droṇos sūnus panaudojo *brahmāstros* ginklą ir susilaukė iš Arjunos baismės, kaip

meldėsi karalienė Kuntīdevī ir kaip Pāṇḍavos aplankė mirties patale gulintį Bhīṣmadevą, kokiomis maldomis Bhīṣmadeva kreipėsi į Viešpatį ir kaip Viešpats išvyko į Dvāraką. Išminčiai išgirdo pasakojimą apie Viešpaties atvykimą į Dvāraką, apie Jo gyvenimą su šešiolika tūkstančių karalienių ir t.t. Šių pasakojimų jie klausėsi sulaukę kvapą, bet vėliau panoro sugrįžti prie pradinės temos. Todėl Śaunaka Rṣis uždavė klausimą apie Mahārāją Parikṣitą, ir kalba vėl pakrypo apie tai, kaip Aśvatthāmā panaudojo *brahmāstros* ginklą.

2 TEKSTAS

तस्य जन्म महाबुद्धेः कर्माणि च महात्मनः ।
निधनं च यथैवासीत्स प्रेत्य गतवान् यथा ॥ २ ॥

*tasya janma mahā-buddheḥ karmāṇi ca mahātmanah
nidhanam ca yathāivāsīt sa pretya gatavān yathā*

tasya – jo (Mahārājos Parikṣito); *janma* – gimimas; *mahā-buddheḥ* – didžiulės išminties; *karmāṇi* – veikla; *ca* – taip pat; *mahā-ātmanah* – didžio bhakto; *nidhanam* – išėjimas; *ca* – taip pat; *yathā* – kaip; *eva* – žinoma; *āsīt* – įvyko; *saḥ* – jis; *pretya* – tikslą po mirties; *gatavān* – pasiekė; *yathā* – koki.

Kaip iš šių iščių gimė didysis imperatorius Parikṣitas – didžiulės išminties žmogus ir didis bhaktas? Kaip jis mirė ir ką pasiekė po mirties?

Komentaras: Hastināpuros (dabartinis Delis) karalius būdavo kartu ir viso pasaulio valdovas, imperatorius, – bent jau iki imperatoriaus Parikṣito sūnaus viešpatavimo laikų. Viešpats išgelbėjo Mahārāją Parikṣitą dar motinos iščiose, tad, be jokių abejonių, galėjo išgelbėti ir nuo ankstyvos mirties, kuriai pikta brahmano sūnaus valia imperatorius buvo pasmerktas. Kali amžius prasidėjo Mahārājai Parikṣitui atėjus į valdžią, o išmintingo, Viešpačiui atsidavusio valdovo prakeikimas buvo pirmasis ženklas, pranašaujantis negera. Karalius yra beginklių valdinių gynėjas, ir jų gerovė, ramybė bei klestėjimas priklauso nuo jo valios. Deja, nuodėmingo Kali amžiaus paveiktas netikėlis brahmano sūnus prakeikė nekaltą Mahārāją Parikṣitą, ir po septynių dienų karalius turėjo mirti. Mahārāja Parikṣitas buvo garsus tuo, kad jį globojo Pats Viṣṇu, todėl nepelnytai brahmano prakeiktas jis

galėjo šauktis Viešpaties malonės, prašyti jį išgelbėti. Tačiau jis nepanoro to daryti, nes buvo tyras bhaktas. Tyras bhaktas neskuba prašyti Viešpaties pasigailėjimo. Mahārāja Parikšitas žinojo, kad brahmano sūnus prakeikė jį nepagrįstai – tai buvo aišku kiekvienam. Tačiau valdovas nesiruošė kovoti už teisybę, nes suprato, jog prasidėjo Kali amžius. Pirmasis požymis, kuris apie tai bylojo, buvo dideliais sugebėjimais apdovanoto brahmanų luomo išsigimimas. Mahārāja Parikšitas nenorėjo priešintis laiko tėkmei, todėl ramiai ir deramai pasiruošė sutikti mirtį. Jam pasisekė, nes prieš akis dar buvo ištisa savaitė, per kurią galėjo pasiruošti mirčiai. Jis išmintingai panaudojo tą laiką bendraudamas su Śukadeva Gosvāmīu – didžiu šventuoju ir Viešpaties bhaktu.

3 TEKSTAS

तदिदं श्रोतुमिच्छामो गदितुं यदि मन्यसे ।
 ब्रूहि नः श्रद्धधानानां यस्य ज्ञानमदाच्छुकः ॥ ३ ॥

*tad idam śrotum icchāmo gaditum yadi manyase
 brūhi naḥ śraddadhānānām yasya jñānam adāc chukāḥ*

tat – visa; *idam* – tai; *śrotum* – išgirsti; *icchāmaḥ* – norime; *gaditum* – papasakoti; *yadi* – jei; *manyase* – manai; *brūhi* – kalbėki; *naḥ* – mums; *śraddadhānānām* – jaučiantiems didžią pagarbą; *yasya* – kuriam; *jñānam* – transcendentinę išmintį; *adāt* – perteiktas; *śukāḥ* – Śrī Śukadevos Gosvāmīo.

Mes kupini didžiausios pagarbos Mahārājai Parikšitui, kuriam Śukadeva Gosvāmīis perteikė transcendentinę išmintį, ir trokštame apie jį išgirsti. Papasakok mums apie jį.

Komentaras: Paskutiniają Mahārājos Parikšito gyvenimo savaitę Śukadeva Gosvāmīis dėstė jam transcendentinį mokslą, ir Mahārāja Parikšitas, kaip dera uoliam mokiniui, uoliai klausėsi. Toks autoritetingas dialogas lygiai naudingas tiek besiklausančiajam „Śrīmad-Bhāgavatam“, tiek ir pačiam kalbėtoju. „Bhāgavatam“ rekomenduojami devyni transcendentinės atsidavimo tarnystės Viešpačiui metodai; vienodai naudinga praktikuoti iškart visus, keletą ar net vieną iš šių metodų, su sąlyga, kad tai daroma teisingai.

gai. Mahārāja Parikṣitas ir Śukadeva Gosvāmis labai rimtai laikėsi dviejų pirmąjį svarbos principų – klausytis pasakojimų apie Viešpatį ir Jį šlovinti, – taigi neatsitiktinai jų didžiausio pagyrimo vertas pastangas vainikavo sėkmė. Transcendentinį pažinimą tegalima įgyti stropiai taikant du minėtuosius principus – tai vienintelis kelias. Kali amžiuje plačiai propaguojamas savotiškai suprstas dvasinio mokytojo ir mokinio santykių tipas. Sakoma, kad dvasinę jėgą perduoda mokiniui elektros srautas, kurį sukuria mokytojas, ir mokinį esą ištinęs smūgis. Tada šis netenkęs sąmonės, o mokytojas apgailėstauja išsekinęs savo „dvasinių jėgų“ atsargas. Šiame amžiuje kiekviename žingsnyje gali susidurti su šia melaginga propaganda ir nelaimingas paprastas žmogus dažnai tampa jos auka. Tai tik kvailos pasakaitės; Śukadevos Gosvāmio ir jo didžiojo mokinio Mahārājos Parikṣito santykiuose mes nematome nieko panašaus. Išminčius pasakojo „Śrīmad-Bhāgavatam“ su šventu atsidavimu, o didysis valdovas atsidėjęs jo klausėsi. Valdovas nepajuto iš savo mokytojo jokio elektros srovės smūgio ir nenuolpo įgijęs iš jo žinias. Todėl nereikėtų akiai pasitikėti Vedų išminties pseudoatstovais ir jų nekompetentingais reklaminiais tauškalais. Naimšaranyos išminčiai klausėsi pasakojimo apie Mahārājā Parikṣitā kupini didžiausios pagarbos, nes jis įgijo žinias *atidžiai klausydamasis*, ką sakė Śukadeva Gosvāmis. Vienintelis būdas suvokti transcendentines tiesas – atidžiai klausytis dvasinio mokytojo žodžių, ir nėra jokio reikalo vardan kažkokių nebūtų stebuklų gydyti žmones ar užsiiminėti okultizmu. Metodas visai paprastas, tačiau norimus rezultatus pasiekia tik tie, kurie nuoširdžiai jį praktikuoja.

4 TEKSTAS

सूत उवाच

अपीपलद्धर्मराजः पितृवद्रञ्जयन् प्रजाः ।

निःस्पृहः सर्वकामेभ्यः कृष्णपादानुसेवया ॥ ४ ॥

sūta uvāca

*apīpalad dharmarājah pitrvad rañjayan prajāḥ
niḥspr̥haḥ sarvakāmebhyaḥ kṛṣṇapādānusevayā*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *apīpalat* – valdė visų labui; *dharmarājah* – karalius Yudhiṣṭhira; *pitrvat* – kaip tėvas; *rañjayan* – malonus; *pra-*

jāh – visiems, kurie gimė; *niḥsṛphaḥ* – nesavanaudiškai; *sarva* – visiškai; *kāmebhyaḥ* – nuo jausmų tenkinimo; *kṛṣṇa-pāda* – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdoms; *anusevayā* – be paliovos tarnaudamas.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Valdant imperatoriui Yudhiṣṭhirai, visi patyrė jo kilnią širdį ir tėvišką globą. Jis neturėjo siaurų asmeninių tikslų ir netroško tenkinti savo jausmų, nes be paliovos tarnavo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdoms.

Komentaras: Kaip jau sakyta knygos įžangoje, „kenčiančiai žmonijai būtinas mokslas apie Kṛṣṇą, todėl mes prašome visų šalių vadovus savo pačių, visuomenės ir visos žmonijos labui pasinaudoti šiuo mokslu“. Šiame posme dorybę įkūnijančio Mahārājos Yudhiṣṭhiros pavyzdys tai vėl patvirtina. Indijos žmonės ilgisi *rāma-rājyos*, nes Dievo Asmuo buvo idealus karalius, o ir kiti Indijos karaliai bei imperatoriai, nuo kurių priklausė pasaulio likimas, rūpinosi visomis Žemėje gimusiomis būtybėmis. Pažymėtinas posmo žodis *prajāh*. Etimologiškai jis reiškia „gimusi“. Žemėje egzistuoja daugybė gyvybės rūšių: nuo vandens gyvūnų iki tobulų būtybių, žmonių, – ir visos jos vadinasi *prajā*. Mūsų visatos kūrėjas Viešpats Brahmā vadinamas *prajāpačiu*, nes yra visų gimusių būtybių protėvis. Posme žodis *prajā* vartojamas platesne, nei dabar įprasta, prasme. Karalius atstovauja visoms gyvoms būtybėms: vandens gyvūnams, augalams, medžiams, ropliams, paukščiams, gyvuliams ir žmonėms. Kiekvienas jų yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė (Bg. 14.4), ir karalius, kaip Aukščiausiojo Viešpaties atstovas, privalo kiekvieną būtybę deramai ginti. Dabartiniams prezidentams ir diktatoriams tai nėra motais. Jie vadovauja amoraliai valdymo sistemai, kuri nesirūpina žemesniųjų padarų saugumu, o ir aukštesniosiomis būtybėmis (žmonėmis) rūpinasi tik dėl akių. Teisingai valdyti – didis menas; tai sugeba tik tie, kurie išmano *mokslą apie Kṛṣṇą*. Tas, kuris išmano mokslą apie Kṛṣṇą, tampa tobuliausiu žmogumi pasaulyje, o tam, kuris jo neišmano, nepadės nei geras profesinis pasirengimas, nei akademinį išprusimą liudijantys mokslo laipsniai. Mahārāja Yudhiṣṭhira gerai išmanė mokslą apie Kṛṣṇą, nes čia pasakyta, kad nuolatos į jį gilindamasis, t.y. su atsidavimu tarnaudamas Viešpačiui Kṛṣṇai, jis įgijo valstybės vadovui būtinas ypatybes ir tapo savo pavaldiniams tarsi tėvas. Tėvas kartais atrodo labai griežtas savo sūnui, bet tai nereiškia, jog dėl to jis jau ne tėvas. Tėvas visada tėvas, nes širdies gilumoje visada linki sūnui gera. Tėvas trokšta, kad visi jo sūnūs būtų geresni už jį. Todėl dorybę įkūnijęs Mahārāja Yudhiṣṭhira norėjo, kad visi jo valdiniai, o ypač žmonės – tobulesnės sąmonės būty-

bės, – taptų Viešpaties Kṛṣṇos bhaktais ir išsivaduotų iš beprasmiškos materialios būties. Jis valdė vadovaudamasis devizu „Viskas valdinių labui“ ir, kaip dorybės įsikūnijimas, žinojo, kas jiems iš tikrųjų naudinga. Toks buvo jo valdymo principas. Jam buvo svetimi *rākṣasī*, demoniški, jausmų tenkinimo siekiai. Kaip idealus valdovas, jis neturėjo jokių asmeninių tikslų, jo negundė jusliniai džiaugsmi, nes jis mylėjo Aukščiausiąjį Viešpatį ir visos jo julsės be paliovos tarnavo Jam. Meilės tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui apima ir tarnystę gyvoms būtybėms – neatsiejamoms visumos dalelėms. Tas, kuris tarnauja dalelėms pamiršęs apie visumą, tik gaišta laiką ir veltui eikvoja savo energiją. Tai tolygu laistyti medžio lapus, užmiršus apie šaknis. Laistant šaknis lapai atsigaua savaime; laistyti lapus reiškia tuščiai eikvoti energiją. Mahārāja Yudhiṣṭhira visą gyvenimą tarnavo Viešpačiui, todėl neatsiejamoms Viešpaties dalelėms – gyvoms būtybėms, kurias jis valdė ir kuriomis rūpinosi, – buvo sukurtos idealios sąlygos šį gyvenimą ir suteikta galimybė tobulėti kitą gyvenimą. Toks yra tobulas valstybės valdymo metodas.

5 TEKSTAS

सम्पदः क्रतवो लोका महिषी भ्रातरो मही ।
जम्बूद्वीपाधिपत्यं च यशश्च त्रिदिवं गतम् ॥ ५ ॥

*sampadaḥ kratavaḥ lokā mahiṣī bhrātaro mahī
jambūdvīpādhipatyam ca yaśaś ca tri-divam gatam*

sampadaḥ – turtai; *kratavaḥ* – aukojimai; *lokāḥ* – būsimas tikslas; *mahiṣī* – karalienės; *bhrātaraḥ* – broliai; *mahī* – Žemė; *jambū-dvīpa* – mūsų plane-toje; *ādhipatyam* – viešpatavimas; *ca* – ir; *yaśaḥ* – šlovė; *ca* – taip pat; *tri-divam* – dangaus planetas; *gatam* – pasiekė.

Garsas apie Mahārājos Yudhiṣṭhijos žemiškus turtus, apie aukojimus, pelniusius jam geresnę lemtį, apie jo žmonas, jo ištikimus brolius, plačias valdas, apie jo viešpatavimą Žemėje ir jo gerą vardą pasiekė net dangaus planetas.

Komentaras: Paprastai pasaulinę šlovę pelno turtingi ir didūs žmonės. Garsas apie Mahārājā Yudhiṣṭhirā – apie tai, kaip dorai jis valdė, apie jo

žemiškus turtus ir žavią žmoną Draupadę, apie jo brolių Bhimos ir Arjunos jėgą bei jo karališką valdžią, prieš kurią lenkėsi visas pasaulis, vadinamas Jambudvīpa, – pasiekė net aukštesniašias planetas. Pažymėtinas posmo žodis *lokāḥ*. Po materialų ir dvasinių dangų plačiai išsibarsčiusios įvairiausios *lokos*, aukštesniosios planetos. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“ (9.25), jas pasiekia tas, kuris savo darbais to nusipelno. Jėga ten neišiverši. Bejėgiams mokslininkams materialistams, konstruktoriams, kurių sukurti laivai tenuskrieja kosmose vos vieną kitą tūkstantį mylių, kelias į jas užgintas. Į geresnes planetas taip nenukeliausi. Teisė gyventi laimingose planetose pelnoma aukomis ir tarnyste. Tų, kurie neišbrenda iš nuodėmės, dėsningai laukia nuosmukis į gyvūnijos pasaulį ir dar didesnės materialios būties kančios. Apie tai kalbama ir „Bhagavad-gītoje“ (16.19). Mahārājos Yudhiṣṭhīros pasiaukojimas gėriui, jo asmenybės taurumas pelnė tokių aukštesniųjų planetų gyventojų pripažinimą, kad jie buvo pasiryžę dar šį gyvenimą kaip lygų priimti jį į savo tarpą.

6 TEKSTAS

किं ते कामाः सुरस्पर्हा मुकुन्दमनसो द्विजाः ।
अधिजह्रुर्मुदं राज्ञः क्षुधितस्य यथेतरे ॥ ६ ॥

*kiṁ te kāmāḥ sura-spārhā mukunda-manaso dvijāḥ
adhijahrur mudam rājñāḥ kṣudhitasya yathetare*

kiṁ – kam; *te* – šie; *kāmāḥ* – juslių tenkinimo objektai; *sura* – dangaus gyventojų; *spārhāḥ* – troškimai; *mukunda-manasaḥ* – tam, kuris įsisąmonino Dievą; *dvijāḥ* – o brahmanai; *adhijahrur* – galėjo patenkinti; *mudam* – malonumą; *rājñāḥ* – karaliaus; *kṣudhitasya* – alkano; *yathā* – kaip; *itare* – kiti dalykai.

O brahmanai, karaliaus turtai buvo tokie kerintys, kad jų troško net dangaus gyventojai. Bet jis buvo pasinėręs į tarnystę Viešpačiui, todėl niekas, išskyrus tarnystę, neteikė jam tikro džiaugsmo.

Komentaras: Du dalykai šiame pasaulyje džiugina. Kai gyva būtybė užvaldyta materijos, džiaugsmą jai teikia tik jusliniai malonumai; išsivadavusi iš materijos *guṇų* nelaisvės džiaugsmo ji semiasi iš tarnystės Viešpačiui. Tai

reiškia, jog pagal savo prigimtį gyva esybė yra *tarnas*, o ne *tarnystės objektas*. Veikiamas išorinės energijos, žmogus įsivaizduoja, kad jam turi būti tarnaujama, bet iš tikrųjų jam niekas netarnauja. Tai jis pats tarnauja savo jausmams – geiduliui, troškimams, pykčiui, gobšumui, puikybei, beprotystei, nepakantumui. Įgijęs dvasinių žinių ir atėjęs į protą, žmogus suvokia, kad yra ne materialaus pasaulio viešpats, o savo juslių tarnas. Tada jis ima prašyti Viešpaties leisti Jam pasitarnauti ir atsikratęs materialios „laimės“ iliuzijos randa tikrąją laimę. Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo laisva siela, todėl didžiulė karalystė, gera žmona, paklusnūs broliai, laimingi valdiniai ir klesintis pasaulis neteikė jam džiaugsmo. Tyras bhaktas gauna šiuos palaiminimus savaime, nors jų nesiekia. Sakoma, alkaną pradžiugina tik maistas, – tai labai vykęs pavyzdys.

Materialiame pasaulyje gyvas būtybes kamuoja alkis. Bet tai ne maisto, pastogės ar juslinių malonumų alkis. *Tai dvasinio pasaulio alkis*. Tik per savo neišmanymą žmonės mano, kad nelaimingi yra todėl, kad neturi maisto, pastogės, neranda juslinių malonumų objektų ar jaučiasi nesaugūs. Tai iliuzija. Gyva būtybė klysta, dvasinį alkį laikydama materialiu. Kvaili lyderiai nesupranta, kad net pertekę materialių gėrybių žmonės vis tiek alksta. Koks tai alkis ir skurdas? Iš tikrųjų žmonės alksta todėl, kad jiems trūksta dvasinio peno, dvasinės pastogės, dvasinio saugumo ir dvasinių jausmų. Dvasinį alkį galime numaldyti bendraudami su Aukščiausiaja Dvasia – Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa. Kas turi šį didžiausią turtą, to nebetrūksta vadinamieji materialaus pasaulio (net ir dangaus gyventojų) valgiai, pastogė, saugumas ir jausminiai malonumai. Todėl Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (8.16) sako, jog numalšinti dvasinio alkio neįmanoma net aukščiausioje visatos planetoje Brahmalokeyje, kur gyvenimas trunka milijonus kartų ilgiau nei Žemėje. Alkio jausmo gyva būtybė atsikrato tik tada, kai tampa nemirtinga. O nemirtingumo dovana pelnoma dvasiniame danguje (be galo toli nuo Brahmalokeyje) bendraudant su Viešpačiu Mukunda, kuris dovanoja Savo bhaktams transcendentinį išsivadavimo džiaugsmą.

7 TEKSTAS

मातुर्गर्भगतो वीरः स तदा भृगुनन्दन ।
ददर्श पुरुषं कञ्चिद्दह्यमानोऽस्रतेजसा ॥ ७ ॥

*mātur garbha-gato vīrah sa tadā bhṛgu-nandana
dadarśa puruṣam kañcid dahyamāno 'stra-tejasā*

mātuḥ – motinos; *garbha* – iščiose; *gataḥ* – tūnodamas; *vīraḥ* – didis karžygys; *saḥ* – kūdikis Parikšitas; *tadā* – tada; *bhṛgu-nandana* – o Bhṛgu sūnau; *dadarśa* – išvydo; *puruṣam* – Aukščiausiajį Viešpatį; *kañcit* – kaip kas nors kitas; *dahyamānaḥ* – kankinamas deginančio; *astra* – *brahmāstros*; *tejasā* – karščio.

O Bhṛgu sūnau [Šaunaka], kai didis karžygys Parikšitas tūnojo savo motinos Uttaros iščiose ir kentė nuo baisaus karščio, kurį sukėlė Aśvatthāmos paleista brahmāstra, jis išvydo, kaip prie jo artinasi Aukščiausiasis Viešpats.

Komentaras: Paprastai septynis mėnesius po mirties gyva esybė esti transo būsenoje. Viešpačiui leidus, ji kartu su tėvo sėkla patenka į motinos iščias, kur formuojasi jos naujas kūnas – toks, kokio ji nori ir kokį jai leidžia turėti jos praeities darbai. Toks yra dėsnis. Išėjusi iš transo, motinos iščiose surakinta gyva esybė pasijunta labai nepatogiai. Ji nori kuo greičiau iš ten ištrūkti ir kartais, savo pačios laimei, pradeda melsti Viešpatį, kad būtų išvaduota. Mahārājai Parikšitui glūdint motinos iščiose, Aśvatthāmā nukreipė į jį *brahmāstros* smūgį ir jis kentėjo nuo baisaus karščio. Bet Mahārāja Parikšitas buvo Viešpaties bhaktas, todėl Viešpats, padedamas Savo visagalės energijos, tą pačią akimirką atsirado jo motinos iščiose, kad jį apsaugotų, ir kūdikis jį matė. Nors visiškai bejėgis, mažasis Parikšitas vis dėlto ištverė baisų karštį, nes iš prigimties buvo didis karžygys. Štai kodėl posme atsirado žodis *vīraḥ*.

8 TEKSTAS

अङ्गुष्ठमात्रममलं स्फुरत्पुरटमौलिनम् ।
 अपीव्यदर्शनं श्यामं तडिद्वाससमच्युतम् ॥ ८ ॥

aṅguṣṭha-mātram amalam sphurat-puraṭa-maulinam
apīvya-darśanam śyāmaṁ taḍid vāsasam acyutam

aṅguṣṭha – nykščio didumo; *mātram* – tik; *amalam* – transcendentinis; *sphurat* – spindinčiu; *puraṭa* – aukso; *maulinam* – šalmu; *apīvya* – nuostabus; *darśanam* – pažiūrėti; *śyāmam* – juosvas; *taḍit* – žaibas; *vāsasam* – drabužiai; *acyutam* – Neklystantysis (Viešpats).

Nors grynai transcendentinis, Jis [Viešpats] buvo nykščio didumo. Jo juosvą dievišką kūną puošė geltoni tarytum žaibo blyksnis rūbai, o Jo galvą dengė spindintis aukso šalmas. Tokį Jį regėjo kūdikis.

9 TEKSTAS

श्रीमद्दीर्घचतुर्बाहुं तप्तकान्चनकुण्डलम् ।
क्षतजाक्षं गदापाणिमात्मनः सर्वतो दिशम् ।
परिभ्रमन्तमुल्काभां भ्रामयन्तं गदां मुहुः ॥ ९ ॥

*śrīmad-dīrgha-catur-bāhuṁ tapta-kāñcana-kuṇḍalam
kṣatajākṣaṁ gadā-pāṇim ātmanaḥ sarvato diśam
paribhramantam ulkābhām bhrāmayantaṁ gadāṁ muhuḥ*

śrīmat – puošiamas; *dīrgha* – ilgy; *catuḥ-bāhum* – keturių rankų; *tapta-kāñcana* – lydyto aukso; *kuṇḍalam* – auskarų; *kṣataja-akṣam* – kraujo spalvos akimis; *gadā-pāṇim* – su vėzdu rankoje; *ātmanaḥ* – savo; *sarvataḥ* – visur; *diśam* – aplinkui; *paribhramantam* – judant; *ulkābhām* – tarytum meteorai; *bhrāmayantam* – sukosi ratu; *gadām* – vėzdas; *muhuḥ* – be paliovos.

Jis buvo įstabus – keturrankis, su lydyto aukso spalvos auskarais ir raudonų iš pykčio akių. Kai Jis judėjo, Jo vėzdas sukosi aplink Jį kaip meteoras.

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ (5 sk.) pasakyta, jog Aukščiausiasis Viešpats Govinda viena iš Savo pilnaverčių dalių įeina į visatos sferą ir išsiskleidžia Paramātmos, Supersielos, pavidalu, kuris glūdi ne tik visų gyvų būtybių širdyse, bet ir atomuose, sudarančiuose materijos pradmenis. Savo nesuvokiama energija Viešpats yra visur, todėl Jam nieko nereikė prasiškerbti į Uttaros iščias ir išgelbėti Savo mylimą bhaktą – Mahārāją Parikṣitą. „Bhagavad-gītoje“ (9.31) Viešpats visus mus patikina, kad Jo bhaktai niekada nepražus. Niekas negali nužudyti Viešpaties bhakto, nes jį sergsti Viešpats, ir niekas negali išgelbėti žmogaus, kurį Viešpats nori nužudyti. Viešpats visagalis, todėl panorėjęs gali bet ką išgelbėti arba nužudyti. Viešpats apsireiškė Savo bhaktui Mahārājai Parikṣitui pačioje nepatogiausioje vietoje (jo motinos iščiose) ir apsireiškė toks, kad bhaktas galėtų jį matyti.

Viešpats vienu metu gali būti didesnis už tūkstančius visatų ir mažesnis už atomą. Iš Savo begalinės malonės Jis įgauna ribotai gyvai būtybei regimą pavidalą. Viešpats beribis. Jam netinka mūsų žemiški matai. Jis gali tapti neregėtai didelis arba neišsivaizduojamai mažas, tačiau Jis visada yra tas pats visagalis Viešpats. Nėra skirtumo tarp nykščio didumo Višņu Uttaras iščiose ir Nārāyaṇos, visa Savo didybe egzistuojančio Vaikuṇṭha-dhāmoje – Dievo karalystėje. Jis įgyja *arcā-vigrahas*, šventykloje garbinamos Dievybės, pavidalą, kad Jo bhaktai, pajėgūs regėti Jį tik šiuo pavidalu, galėtų Jam tarnauti. *Arcā-vigrahas* – Viešpaties pavidalo, įkūnyto per materialius pradmenis, malone materialiam pasaulyje gyvenantys bhaktai lengvai priartėja prie Viešpaties, nors materialiomis jūslėmis Jis nepatiriamas. Todėl *arcā-vigraha* yra grynai dvasinis Viešpaties pavidalas, skirtas materialistiškiems bhaktams. Viešpaties *arcā-vigrahas* pavidalo negalima laikyti materialiu. Sąlygotai gyvai būtybei dvasia ir materija – du visiškai skirtingi dalykai; tačiau Viešpačiui skirtumas tarp jų neegzistuoja. Jam viskas yra dvasinė būtis. Dvasinę būtį visur regi ir tyras Viešpaties bhaktas, artimai bendraujantis su Viešpačiu.

10 TEKSTAS

अस्त्रतेजः स्वगदया नीहारमिव गोपतिः ।
विधमन्तं सन्निकर्षे पर्यैक्षत क इत्यसौ ॥१०॥

*astra-tejaḥ sva-gadayā nihāram iva gopatiḥ
vidhamantaṁ sannikarṣe paryaikṣata ka ity asau*

astra-tejaḥ – brahmāstros spinduliavimą; *sva-gadayā* – Savo vėzdu; *nihāram* – rasos lašelius; *iva* – tarytum; *gopatiḥ* – saulė; *vidhamantaṁ* – malšinantį; *sannikarṣe* – šalia; *paryaikṣata* – stebėdamas; *kaḥ* – kas; *iti asau* – šis kūnas.

Vėzdu Viešpats išskleidė brahmāstros spinduliavimą, kaip saulė išgarina lašelį rasos. Kūdikis stebėjo Jį ir stengėsi suvokti, kas Jis.

11 TEKSTAS

विधूय तदमेयात्मा भगवान्धर्मगुब्बिभुः ।
मिषतो दशमासस्य तत्रैवान्तर्दधे हरिः ॥११॥

*vidhūya tad ameyātmā bhagavān dharmā-gub vibhuḥ
miṣataḥ daśamāsasya tatraivāntardadhe hariḥ*

vidhūya – visiškai pašalinęs; *tat* – tai; *ameyātmā* – visa persmelkianti Supersiela; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *dharmā-gub* – tiesos gynėjas; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis; *miṣataḥ* – stebint; *daśamāsasya* – apsisiautęs visomis kryptimis; *tatra eva* – ūmai; *antaḥ* – neregimas; *dadhe* – tapo; *hariḥ* – Viešpats.

Kol vaikas Jį stebėjo, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų mūsų Supersiela ir dorųjų globėjas, tasai, kurio nevaržo nei erdvė, nei laikas, ir kurio rūbas yra visos pasaulio kryptys, – ūmai išnyko.

Komentaras: Kūdikis Parikṣitas matė ne paprastą, o laiko ir erdvės nevaržomą gyvą esybę. Tarp Viešpaties ir individualios gyvos esybės yra didžiulis skirtumas. Čia Viešpats pavadintas aukščiausia gyva esybe, kurios nevaržo nei laikas, nei erdvė. Laikas ir erdvė riboja visas gyvas esybes. Nors kokybiškai gyva esybė tapati Viešpačiui, kiekybės prasme tarp Aukščiausios Sielos ir paprastos individualios sielos yra didžiulis skirtumas. „Bhagavad-gītā“ sako, kad ir gyva esybė, ir Aukščiausia Būtybė yra visa persmelkiančios (*yena sarvam idam tatam*), ir vis dėlto šis jų sugebėjimas nėra visai lygiavertis. Paprasta gyva esybė, arba siela, yra visa persmelkianti tik savo netobulo kūno ribose, o aukščiausia gyva esybė persmelkia visą būtį. Paprasta gyva būtybė negali prasismelkti visur ir tokiu būdu veikti kitą paprastą gyvą būtybę, bet Aukščiausios Supersielos, Dievo Asmens, įtakos visoms gyvoms būtybėms niekas neriboja. Kadangi Viešpats yra visa persmelkiantis, nevaržomas nei laiko, nei erdvės, – Jis galėjo apsireikšti kūdikiui Parikṣitui net ir jo motinos iščiose. Čia Jis pavadintas teisiųjų globėju. Kiekviena Viešpačiui atsidavusi siela yra teisi, ir Viešpats bet kokiomis aplinkybėmis ją ypatingai globoja. Netiesiogiai Viešpats globoja ir nedorėlius, Savo išorine galia apvalydamas juos nuo nuodėmių. Čia pasakyta, kad Viešpats „apsisiautęs visomis dešimčia pasaulio kryptių“. Tai reiškia, kad Jį gaubia dešimtys pusių rūbas, taip pat rūbas iš viršaus ir iš apačios. Jis yra visur ir panorėjęs gali bet kur atsirasti ir iš bet kur išnykti. Tai, kad Jis išnyko kūdikiui Parikṣitui iš akių, visai nereiškia, kad Jis atėjo į iščias iš kitur. Jis visada buvo ten ir liko ten, net tada, kai išnykęs kūdikiui iš akių tapo neregimas. Dangaus skliautas, šviečiantis virš mūsų galvos, sudaro materijos kiautą, kuris taip pat yra savotiškos motinos gamtos iščios; mus į jas patalpino Viešpats – visų gyvų būtybių tėvas. Jis yra visur, net materialioje motinos Durgos iščiose, ir tie, kurie to nusipelno, gali Jį išvysti.

12 TEKSTAS

ततः सर्वगुणोदके सानुकूलग्रहोदये ।
जज्ञे वंशधरः पाण्डोर्भूयः पाण्डुरिवौजसा ॥१२॥

*tataḥ sarva-guṇodarke sānukūla-grahodaye
jajñe vaṁśa-dharaḥ pāṇḍor bhūyaḥ pāṇḍur ivaujasā*

tataḥ – po to; *sarva* – visiems; *guṇa* – geriems ženklams; *udarke* – vienai po kitos patekėjus; *sa-anukūla* – palankiosioms; *grahodaye* – įtakingoms žvaigždėms; *jajñe* – gimė; *vaṁśa-dharaḥ* – tiesioginis įpėdinis; *pāṇḍoḥ* – Pāṇḍu; *bhūyaḥ* – esantis; *pāṇḍuḥ iva* – kaip ir Pāṇḍu; *ojasā* – šaunus.

Kai viena po kitos patekėjo visos palankiosios žvaigždės, gimė tiesioginis Pāṇḍu įpėdinis, turėjęs prilygti jam savo narsa.

Komentaras: Autoritetingų raštų, tokių kaip „Śrīmad-Bhāgavatam“, tvirtinimu astronominiai žvaigždžių įtakos gyvoms būtybėms skaičiavimai yra ne spėjimas, o realybė. Kaip pilietį valdo valstybės įstatymai, taip gyvą būtybę valdo gamtos dėsniai. Kaip veikia valstybės įstatymai, matome patys, tačiau materialios gamtos dėsniai daug subtilesni: jų negali patirti fiziniai jutimo organai. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“ (3.9), kiekvienas veiksmas gimdo atoveiksmį, o atoveiksmiai mus pančioja. Šių pančių išvengia tik tie, kurie veikia vardan Yajños (Viṣṇu). Mūsų darbus vertina aukščiausieji autoritetai, atstovaujantys Viešpačiui, ir atsižvelgdami į juos skiria mums naują kūną. Gamtos dėsniai labai subtilūs: kiekvieną mūsų kūno dalį veikia tam tikra žvaigždė, ir bausmei atlikti gyva būtybė gauna kūną, kuris normaliai funkcionuoja žvaigždžių įtakos padedamas. Todėl pagal žvaigždžių išsidėstymą žmogaus gimimo metu galima nuspėti jo likimą. Tokius horoskopus sudaro išmanantys astrologai. Tai ypatingas mokslas, ir jei juo neteisingai naudojamosi, tai dar ne įrodymas, kad jis nieko vertas. Mahārāja Parikṣitas ar net Dievo Asmuo apsireiškia palankiai išsidėsčius žvaigždynams, kurie ir veikia gimusį kūną. Palankiausiai žvaigždės išsirikiuoja tada, kai į materialų pasaulį ateina Viešpats. Palankiai žvaigždynų padėčiai Viešpačiui apsireiškus žymėti egzistuoja specialus terminas – *jayantī*, nevartojamas kitais atvejais. Mahārāja Parikṣitas buvo ne tik didis *kṣatriya*, imperatorius, bet ir didis Viešpaties bhaktas. Todėl jis negalėjo gimti nepalankiu laiku. Gerbiamas asmuo sutinkamas tinkamoj vietoj ir tinkamu laiku. Taip

ir gimus nepaprastai asmenybei, Mahārājai Parikṣitui, kuriuo Aukščiausiasis Viešpats ypač rūpinosi, patekėjo visos palankios žvaigždės, turėjusios lemti karaliaus likimą. Jis gimė tam, kad išgarsėtų kaip didis „Śrīmad-Bhāgavatam“ herojus. Palankus žvaigždžių išsidėstymas nepriklauso nuo žmogaus valios – tuo rūpinasi Aukščiausiojo Viešpaties įgaliotiniai. Žvaigždynų padėtį dangaus skliaute lemia dori ir nedori gyvos būtybės darbai. Todėl labai svarbu gyventi dorai. Tik geri darbai leidžia žmogui praturtėti, įgyti gerą išsilavinimą ir patrauklų kūną. *Sanātana-dharmos* mokyklos *saṁskāros* (*sanātana-dharma* reiškia „amžinoji žmogaus veikla“) padeda kuo geriausiai pasinaudoti palankia žvaigždžių įtaka. Neatsitiktinai *garbhādhāna-saṁskāra* – pirmoji apvalomoji apvaisinimo apeiga, rekomenduojama aukštosioms kastoms, – duoda pradžią dorybingiems veiksams, kurių tikslas – sukurti visuomenėje dorų, dievotų ir išmintingų žmonių klasę. Pasaulio taika ir gerovė yra dorų, sveikai mąstančių žmonių rankose. Nepageidautini, sveiką nuovoką praradę ir į palaidą lytinį gyvenimą linkę žmonės paverčia pasaulį pragaru.

13 TEKSTAS

तस्य प्रीतमना राजा विप्रैर्धौम्यकृपादिभिः ।
जातकं कारयामास वाचयित्वा च मङ्गलम् ॥१३॥

tasya prīta-manā rājā viprair dhaumya-kṛpādibhiḥ
jātakam kārayām āsa vācayitvā ca maṅgalam

tasya – juo; *prīta-manāḥ* – patenkintas; *rājā* – karalius Yudhiṣṭhira; *vipraiḥ* – mokyti brahmanai; *dhaumya* – Dhaumya; *kṛpa* – Kṛpa; *ādibhiḥ* – ir kiti; *jātakam* – vieną iš apvalomųjų apeigų, atliekamų ką tik gimus kūdikiui; *kārayām āsa* – atliko; *vācayitvā* – giedodami; *ca* – taip pat; *maṅgalam* – gera lemiančius.

Mahārājai Parikṣitui atėjus į pasaulį, džiūgaujantis karalius Yudhiṣṭhira atliko apvalomąsias kūdikio gimimo apeigas. Mokyti brahmanai, vadovaujami Dhaumyos ir Kṛpos, giedojo šventus himnus.

Komentaras: Visuomenei reikalingi dori ir išmintingi brahmanai, sugėbantys atlikti apvalomąsias apeigas, kurias nurodo vykdyti *varṇāśrama-dharmos* sistema. Jei šios apeigos neatliekamos, dorų piliečių pagausėjimo

tikėtis neverta. Kadangi Kali amžiuje jų niekas nebeatlieka, žmonija nepakyla aukščiau *sūdrų*, o daugelis negali pasigirti netgi *sūdros* ypatybėmis. Šiame amžiuje apvalomųjų Vedų apeigų sistemos atgaivinti neįmanoma, nes nebėra nei tam būtinų sąlygų, nei tikrų brahmanų. Tad mūsų amžiui rekomenduojama *Pāñcarātrikos* sistema. Ji skirta *sūdrų* luomo žmonėms, o Kali-yugos žmonės iš esmės visi yra *sūdros*. *Pāñcarātrikos* sistema – tai mūsų amžiui skirtas apsivalymo metodas. Jo paskirtis viena – dvasinis tobulėjimas. Dvasinės pažangos negali lemti nei aukšta, nei žema kilmė.

Po *garbhādhānos* apvalomųjų apeigų, nėštumo metu, atliekamos kitos *saṁskāros*, pavyzdžiui, *sīmāntonnayana*, *sadha-bhakṣaṇa* ir t.t., o kūdikiai gimus pirmiausiai atliekamos *jāta-karmos* apeigos. Jas Mahārāja Yudhiṣṭhira atliko pagal visas nuostatas, padedamas tokių dorybingų ir mokytų brahmanų kaip karališkasis žynys Dhaumya ir Kṛpācārya, kuris buvo dar ir garsus karvedys. Apeigoms Mahārāja Yudhiṣṭhira pakvietė šiuos abu puikiai savo dalyką išmanančius šventikus, o jiems padėti – kitus jų vertus brahmanus. Taigi *saṁskāros*, apvalomosios apeigos, yra ne šiaip formalumas ar viešas šventinis renginys. Visos jos turi praktinį tikslą, bet teisingai jas atlikti gali tik prityrę brahmanai – tokie kaip Dhaumya ir Kṛpa. Maža pasakyti, kad tokių brahmanų reta, – šiame amžiuje jų iš viso nėra. Todėl žmonėms, šiais degradacijos laikais siekiantiems dvasinio tobulumo, Gosvāmiai pataria, užuot atlikus Vedų apeigas, taikyti apvalomąjį *Pāñcarātrikos* metodą.

Kṛpācārya yra didžiojo Rṣio Śaradvāno sūnus, gimęs Gautamos giminėje. Pasakojama, kad gimęs jis atsitiktinai. Didysis Rṣis Śaradvānas kartą išvydo Jālapadę – garsią dangaus kurtizanę, ir jam dukart išsiskyrė sėkla. Iš šių dviejų dalių čia pat gimė dvynukai: berniukas, kurį vėliau imta vadinti Kṛpa, ir mergaitė – Kṛpī. Medžiodamas miške Mahārāja Śantanu rado vaikus ir, atlikęs jiems apvalomąsias apeigas, užaugino tarsi tikrus brahmanus. Kṛpācārya tapo garsiu karvedžiu, prilygusiu Droṇācāryai, o jo sesuo ištekėjo už Droṇācāryos. Vėliau Kṛpācārya dalyvavo Kurukṣetros mūšyje ir kovėsi Duryodhanos pusėje. Kṛpācārya kartu su kitais apsupo ir nužudė Mahārājos Parikšito tėvą Abhimanyu, bet Pāñḍavų šeima vis dėlto gerbė jį kaip didį brahmaną, prilygusį Droṇācāryai. Kai Pāñḍavos, prie lošimų stalo pralaimėję Duryodhanai, buvo išstremti į mišką, Dhṛtarāṣṭra patikėjo Pāñḍavos Kṛpācāryos globai. Mūšiui pasibaigus, Kṛpācārya vėl tapo karališkųjų susirinkimų narys, o gimus Mahārājai Parikshitui buvo pakviestas deklamuoti šventus Vedų himnus, be kurių negali apsieiti apeigos. Prieš šlovingą savo išėjimą į Himalajus, palikdamas rūmus, Mahārāja Yudhiṣṭhira atidavė Mahārājai Parikshitą Kṛpācāryai į mokinius. Jis išėjo iš namų ramia

širdimi, žinodamas, kad Kṛpācārya pasirūpins Mahārāja Parīkṣitu. Didieji valdovai, karaliai ir imperatoriai visada vadovavosi mokytų brahmanų, tarp jų ir Kṛpācāryos, patarimais, todėl galėjo deramai vykdyti atsakingas politines pareigas.

14 TEKSTAS

हिरण्यं गां महीं ग्रामान् हस्त्यध्वान्नृपतिर्वरान् ।
 प्रादात्स्वन्नं च विप्रेभ्यः प्रजातीर्थे स तीर्थवित् ॥१४॥

*hiraṇyam gām mahīm grāmān hasty-aśvān nṛpatir varān
 prādāt svannam ca viprebhyaḥ prajā-tīrthe sa tīrthavit*

hiraṇyam – aukso; *gām* – karvių; *mahīm* – žemės; *grāmān* – kaimų; *hasti* – dramblių; *aśvān* – arklių; *nṛpatiḥ* – karalius; *varān* – dovanų; *prādāt* – dovanuoja; *su-annam* – grūdų maistui; *ca* – ir; *viprebhyaḥ* – brahmanams; *prajā-tīrthe* – sūnaus gimimo proga; *saḥ* – jis; *tīrtha-vit* – išmanantis, kaip, kada ir kur teikti labdarą.

Gimus vaikui, karalius, gerai išmanantis, kaip, kur ir kada dalinti auksas, apipylė brahmanus auksu, dovanojo jiems žemių, kaimų, dramblių, arklių ir grūdų maistui.

Komentaras: Imti auksas iš šeimos žmonių gali tik brahmanai ir *sannyāsiai*. Įvairių *saṁskāry*, ypač gimimo, mirties ar vestuvių, proga brahmanams dovanojami turtai, nes tenkindami būtiniausias žmonijos poreikius jie atlieka didžiausios svarbos tarnystę. Aukos jiems būdavo gausios: auksas, žemė, kaimai, arkliai, drambliai, grūdai ir visa kita, ko reikia maistui gaminti. Todėl brahmanai tikrai nebuvo vargšai. Priešingai – turint žemių, kaimų, aukso, arklių, dramblių ir pakankamai grūdų, jiems nereikėjo rūpintis, iš ko gyventi. Tai jiems leido visas savo jėgas atiduoti tarnaujant visuomenės gerovei.

Pažymėtinas posmo žodis *tīrthavit*. Karalius gerai išmanė, kur ir kada dalinti auksas. Labdara neturi būti beprasmė ar dalinama kam pakliuvo. *Śāstros* nurodo aukoti tiems, kurie savo dvasiniu išprusimu yra to verti. Pavyzdžiui, niekur *śāstrose* neminimas kaip aukų objektas vadinamasis *daridra-nārāyaṇa* – nekompetentingų žmonių klaidingai suvoktas Aukščiauo-

siasis Viešpats. Pasak *sāstrų*, dosnios išmaldos – arklių, dramblių, žemės, kaimų – nevalia duoti jos nevertam vargetai. Taigi išmintingieji žmonės – brahmanai, atsidėjusieji vien Viešpaties tarnystei, – buvo deramai globojami. Jiems nereikėjo sukti galvos dėl to, kaip patenkinti kūno reikmes: už tai, kad jiems nieko netrūktų, buvo atsakingi karaliai bei kiti šeimos žmonės.

Śāstrose sakoma, jog vaikas ir motina, kol juos sieja virkštelė, yra vienas kūnas. Tačiau kai tik virkštelė nupjaunama ir vaikas atskiriamas nuo motinos, jam atliekama *jāta-karmos* apvalomoji apeiga. Pažvelgti į naujagimį ateina valdantieji pusdieviai bei šeimos protėviai, ir tai geriausia proga apdovanoti vertus žmones vardan visos visuomenės dvasinio tobulėjimo.

15 TEKSTAS

तमूचुब्राह्मणास्तुष्टा राजानं प्रश्रयान्वितम् ।
एष ह्यस्मिन् प्रजातन्तौ पुरूणां पौरवर्षभ ॥१५॥

tam ūcur brāhmaṇās tuṣṭā rājānaṁ praśrayānvitam
eṣa hy asmin prajā-tantau purūṇāṁ pauravarṣabha

tam – į jį; *ūcuḥ* – kreipėsi; *brāhmaṇāḥ* – mokyti brahmanai; *tuṣṭāḥ* – labai patenkinti; *rājānam* – karaliui; *praśraya-anvitam* – labai dėkingi; *eṣaḥ* – šis; *hi* – tikrai; *asmin* – sekoje; *prajā-tantau* – palikuonių; *purūṇām* – Pūru; *paurava-rṣabha* – viršiausias iš Pūru giminės.

Labai patenkinti karaliaus dovanomis, mokyti brahmanai kreipėsi į jį kaip į viršiausią iš Pūru palikuonių ir pranešė jam, kad šis vaikas yra tikras Pūru giminės įpėdinis.

16 TEKSTAS

दैवेनाप्रतिघातेन शुक्ले संस्थामुपेयुषि ।
रातो वोऽनुग्रहार्थाय विष्णुना प्रभविष्णुना ॥१६॥

daivenāpratighātena śukle samsthām upēyūṣi
rāto vo 'nugrahārthāya viṣṇunā prabhaviṣṇunā

daivena – antgamtiškos jėgos; *apratighātena* – neįveikiamos; *śukle* – nepriekaištinga; *saṁsthām* – sunaikinimui; *upeyuṣi* – pasmerktą; *rātaḥ* – išgelbėjo; *vaḥ* – tau; *anugraha-arthāya* – norėdamas pasitarnauti; *viṣṇunā* – visa persmelkiantis Viešpats; *prabhaviṣṇunā* – visagalis.

[Brahmanai tarė:] Visagalis, visur esantis Dievo Asmuo, Viešpats Višnu, išsaugojo tavo nepriekaištingąjį sūnų, norėdamas tau pasitarnauti. Viešpats išgelbėjo jį, nors jam grėse neišvengiama žūtis nuo neįveikiamo antgamtinio ginklo.

Komentaras: Visagalis ir visur esantis Višnu (Viešpats Kṛṣṇa) išgelbėjo kūdikį Parikṣitą dėl dviejų priežasčių. Pirmiausia, tas kūdikis motinos iščiose buvo tyras Viešpaties bhaktas. Antra, jis buvo vienintelis gyvas dievotojo Pūru – dorovingojo valdovo Yudhiṣṭhiros protėvio – vyriškos lyties palikuonis. Viešpats norėjo, kad Žemę ir toliau Jo vardu valdytų dievotų karalių dinastija, kad joje viešpatautų taika ir gerovė. Kurukṣetros mūšyje žuvo visi lig vieno Pūru dinastijos vyrai – net ir kitos po Mahārājos Yudhiṣṭhiros kartos. Nebeliko nieko, kas galėtų pratęsti šią didingą karališką giminę. Abhimanyu sūnus Mahārāja Parikṣitas buvo vienintelis tiesioginis šios giminės palikuonis, bet ir jis turėjo žūti nuo neįveikiamo antgamtinio Aśvatthāmos ginklo *brahmāstros*. Čia Viešpats Kṛṣṇa pavadintas Višnu, ir tai padaryta neatsitiktinai. Sergėtojo ar naikintojo vaidmenį Viešpats Kṛṣṇa, pirmapradis Dievo Asmuo, atlieka Višnu pavidalu. Viešpats Višnu – pilnavertė Viešpaties Kṛṣṇos ekspansija. Įsikūnydamas Višnu pavidalu Jis persmelkia visą būtį. Kūdikis Parikṣitas čia pavadintas nepriekaištingai skaisčiu, nes jis yra tyras Viešpaties bhaktas. Tyri Viešpaties bhaktai ateina į Žemę vieninteliu tikslu – vykdyti Viešpaties misijos. Viešpats trokšta, kad visos sąlygotos sielos, klajojančios po materialią kūriniją, sugrįžtų namo, pas Jį, ir, norėdamas joms padėti, dovanoja tokius transcendentinius kūrinius kaip Vedų raštai, siunčia misionierius – šventuosius bei išminčius ir savo atstovus dvasinius mokytojus. Transcendentiniai raštai, misionieriai ir Viešpaties atstovai nepriekaištingai tyri, nes prie jų nelimpa materialios nešvarybės. Kai jiems gresia žūtis, Viešpats visada juos apsaugo. Tik neižvalgūs materialistai drįsta jiems grasinti. Be abejonės, *brahmāstros* ginklas, kurį į Parikṣitą nukreipė Aśvatthāmā, buvo antgamtinės kilmės: niekas materialiaame pasauly negalėjo būti kliūtis jo neregėtam skvarbumui ir poveikio jėgai. Tačiau norėdamas išgelbėti tikrą Viešpaties tarną ir kito Savo bhakto – Mahārājos Yudhiṣṭhiros palikuonį, kurį iš Savo nepriežastinės malonės Jis visada globojo, visagalis Viešpats, esantis visur – viduje ir išorėje, Savo visagale energija jį nukenksmo.

17 TEKSTAS

तस्मान्नाम्ना विष्णुरात इति लोके भविष्यति ।
न सन्देहो महाभाग महाभागवतो महान् ॥१७॥

*tasmān nāmnā viṣṇu-rāta iti loke bhaviṣyati
na sandeho mahā-bhāga mahā-bhāgavato mahān*

tasmāt – todėl; *nāmnā* – vardu; *viṣṇu-rātaḥ* – Dievo Asmens Viṣṇu globotinis; *iti* – taip; *loke* – visose planetose; *bhaviṣyati* – pagarsės; *na* – nėra; *sandehaḥ* – abejonių; *mahā-bhāga* – laimingiausiasis; *mahā-bhāgavataḥ* – tobulas Viešpaties bhaktas; *mahān* – garsės didžiausiomis dorybėmis.

Dabar visas pasaulis kalbės, kad šį vaiką globoja Pats Dievo Asmuo. O laimingiausiasis! Šis vaikas, be abejonės, bus tobulas Viešpaties bhaktas ir garsės didžiausiomis dorybėmis.

Komentaras: Viešpats globoja visas gyvas būtybes, nes Jis – jų aukščiausiasis vadovas. Vedų himnai liudija, jog Viešpats – Aukščiausioji As-menybė. Skirtumas tarp šių dviejų gyvų būtybių yra tas, kad Dievo Asmuo rūpinasi visomis kitomis gyvomis būtybėmis, ir Jo pažinimas atveria kelią į amžiną taiką („Kaṭha Upaniṣada“). Gyvos būtybės labai skirtingos, ir Viešpats saugo ir globoja jas padedamas skirtingų Savo energijų. Tačiau Savo tyrus bhaktus Jis globoja asmeniškai. Todėl Mahārājā Parikṣitā Viešpats sergėjo nuo pat to momento, kai jis atsirado motinos iščiose. Ypatinga Viešpaties globa byloja apie tai, kad šis vaikas – iškiliausias Viešpaties bhaktas, apdovanotas didžiausiomis dorybėmis. Bhaktų yra trys kategorijos: *mahā-bhāgavatos*, *madhyama-adhikāriai* ir *kaniṣṭha-adhikāriai*. Tie, kurie lenkiasi Viešpačiui šventykloje, bet neturi pakankamai teologijos žinių ir dėl to negerbia Viešpaties bhaktų, vadinami bhaktais materialistais, t.y. *kaniṣṭha-adhikāriais* – trečios klasės bhaktais. Bhaktai, kurie išsiugdė troškimą nuoširdžiai tarnauti Viešpačiui, bendrauja tik su sau lygiais, padeda neofitams ir vengia ateistų, yra antros klasės bhaktai. O tie, kurie visur regi Viešpatį bei suvokia, kad viskas kilo iš Viešpaties ir yra amžinai su Juo susieta, – taigi nebemato nieko aplink, išskyrus Viešpatį, – vadinami *mahā-bhāgavatomis*, pirmos klasės bhaktais. Pirmos klasės bhaktai yra visapusiškai tobuli. Bet kuriai iš šių kategorijų priklausantys bhaktai savaime įgyja visas tauriausias ypatybes, taigi *mahā-bhāgavata* (toks bhaktas, kaip Mahārāja Parikṣitas), be abejonės, yra visais atžvilgiais tobulas.

O dėl to, kad Mahārāja Parīkṣitas gimė Mahārājos Yudhiṣṭhiros šeimoje, posme Yudhiṣṭhira vadinamas *mahā-bhāga* – laimingiausiu iš laimingųjų. Šeima, kurioje gimsta *mahā-bhāgavata*, yra laiminga, nes joje gimus tyram bhaktui išvadavimą gauna visa šeima – šimtas jau užmarštin nuėjusių jos kartų ir šimtas ateities kartų. Tokią malonę parodo Viešpaties pagerbdamas Savo mylimą bhaktą. Taigi, tapęs tyru Viešpaties bhaktu, žmogus visai savo šeimai atneša didžiausią gėrį.

18 TEKSTAS

श्रीराजोवाच

अप्येष वंश्यान् राजर्षीन् पुण्यश्लोकान्महात्मनः ।
अनुवर्तिता स्विद्यशसा साधुवादेन सत्तमाः ॥१८॥

śrī-rājovāca

*apy eṣa vaṁśyān rājarṣīn puṇya-ślokān mahātmanah
anuvartitā svid yaśasā sādhu-vādena sattamāḥ*

śrī-rājā – dorybingasis karalius (Mahārāja Yudhiṣṭhira); *uvāca* – tarė; *api* – ar; *eṣaḥ* – šis; *vaṁśyān* – šeimos; *rāja-rṣīn* – šventų karalių; *puṇya-ślokān* – pats vardas dorovingas; *mahā-ātmanah* – visų didžiųjų sielų; *anuvartitā* – pasekėjas; *svit* – ar bus; *yaśasā* – laimėjimais; *sādhu-vādena* – šlovingumu; *sat-tamāḥ* – o didžiosios sielos.

Dorybingasis karalius [Yudhiṣṭhira] paklausė: O didžiosios sielos, ar jis bus toks pat šventas valdovas, kokie buvo kiti šios didžios karališkos giminės palikuonys? Ar skambės jo vardas kaip doros įsikūnijimas, ar sklīs garsas apie Jo šlovingus darbus?

Komentaras: Visi karaliaus Yudhiṣṭhiros protėviai buvo didingi šventi valdovai, garsėję dora bei šlovingais darbais. Tai buvo šventieji karaliaus soste. Todėl ir valstybės gyventojai klestėjo, buvo laimingi, dievoti, gerai išauklėti, dvasiškai apsišvietę. Didžių šventų valdovų auklėjimu rūpinosi iškilios sielos, o pats mokymas buvo griežčiausiai grindžiamas šventraščių nurodymais. Neatsitiktinai tokioje karalystėje buvo daug šventųjų, žmonės jautėsi laimingi, klestėjo dvasinis gyvenimas. Mahārāja Yudhiṣṭhira niekuo nenusileido savo protėviams ir norėjo, kad jo įpėdinis taip pat būtų vertas savo

didingų pirmtakų. Jis labai džiaugėsi, sužinojęs iš mokytų brahmanų apie astrologinius skaičiavimus, kurie rodė, kad gimsiantis kūdikis bus didis Viešpaties bhaktas, ir norėjo dar kartą įsitikinti, jog vaikas seks savo didžiųjų protėvių pavyzdžiu. Tokia turėtų būti monarchija. Šaliai turi vadovauti dorybingas, kilnus Viešpaties bhaktas, kuris keltų siaubą visokio plauko apsišaukėliams. Jis turi palikti įpėdinį, pajėgų taip pat sumaniai valdyti piliečius. Šiuolaikinės demokratinės valstybės sąlygomis žmonės yra nusirietę iki *sūdrų* arba dar žemesnio lygio, o valstybę valdo jų išrinktas atstovas, kuris neturi jokie supratimo apie tai, kokius reikalavimus vadovams kelia šventraščiai. Valstybės dvasinį klimatą nuodija *sūdrų* dvasia, besireiškianti geismu ir goduliu. Tokie valdovai ir dienos negali išbūti nesirieję. Dėl įvairių partijų ir grupuočių egoizmo nuolat keičiasi ministrų kabinetai. Visi nori naudotis valstybės turtu iki paskutinių savo dienų. Nė vienas vadovas nepasitraukia iš politinio gyvenimo savo noru. Ar gali tokie žemi žmonės padaryti gera visuomenei? Štai kodėl visur klesti korupcija, intrigos ir veidmainystė. Prieš imdamasis atsakingų pareigų, žmogus turėtų pasimokyti iš „Śrīmad-Bhāgavatam“, koks turi būti idealus valdovas.

19 TEKSTAS

ब्राह्मणा ऊचुः

पार्थ प्रजाविता साक्षादिक्ष्वाकुरिव मानवः ।

ब्रह्मण्यः सत्यसन्धश्च रामो दाशरथिर्यथा ॥१९॥

brāhmaṇā ūcuḥ

pārtha prajāvitā sāksād ikṣvākur iva mānavaḥ

brahmaṇyaḥ satya-sandhaś ca rāmo dāśarathir yathā

brāhmaṇāḥ – mokyti brahmanai; *ūcuḥ* – tarė; *pārtha* – o Pṛthos (Kuntės) sūnau; *prajā* – tų, kurie gimė; *avitā* – globėjau; *sāksāt* – tiesiog; *ikṣvākuḥ iva* – kaip karalius Ikṣvāku; *mānavaḥ* – Manu sūnus; *brahmaṇyaḥ* – gerbiantis brahmanus ir einantis jų pėdomis; *satya-sandhaḥ* – tęsintis pažadus; *ca* – taip pat; *rāmaḥ* – Dievo Asmuo Rāma; *dāśarathīḥ* – Mahārājos Daśarathos sūnus; *yathā* – kaip.

Mokyti brahmanai tarė: O Pṛthos sūnau, šis vaikas prilygs karaliui Ikṣvāku, Manu sūnui, kuris rūpinosi visais gimusiais šiame pasaulyje. Jis

griežtai laikysis brahmanizmo principų – ypač bus ištikimas duotam žodžiui – ir tuo bus panašus į Dievo Asmenį Rāmą, Mahārājos Daśarathos sūnų.

Komentaras: *Prajā* reiškia „gyva būtybė, gimusi materialiam pasauly“. Iš tikrųjų gyva būtybė nei gimsta, nei miršta, tačiau kai ji liaujasi tarnavusi Viešpačiui ir išsigeidžia tapti materialios gamtos valdove, ji gauna materialų kūną, kuris suteikia galimybę tenkinti materialius troškimus. Besistengdama įgyvendinti savo troškimus, ji pakliūva į materialios gamtos dėsnių nelaisvę ir *priklausomai nuo savo pačios darbų gauna vis kitokį materialų kūną*. Taip gyva esybė keliauja iš vieno kūno į kitą per visas 8 400 000 gyvybės rūšių. Kadangi ji yra neatsiejama Viešpaties dalelė, Viešpats suteikia jai ne tik viską, kas reikalinga jai egzistuoti, bet ir globoja ją tiek Pats asmeniškai, tiek per Savo atstovus – šventus valdovus. Šventieji valdovai globoja visas *prajas*, arba gyvas būtybes, kad jos galėtų gyventi ir atlikti savo bausmę materialiam pasaulyje. Mahārāja Parīkṣitas išties buvo idealus valdovas – tai gerai rodo toks pavyzdys: sykį, keliaudamas po savo karalystę, jis pamatė Kali išikūnijimą, pakėlusį ranką prieš nelaimingą karvę. Karalius tučiuojau jį sučiupo ir apkaltino pasikėsiniu nužudyti. Tai reiškia, kad šventieji valdovai globojo net gyvulius, bet darė tai ne iš sentimentalumo, o todėl, kad visi gimusieji materialiam pasaulyje turi teisę gyventi. Taip stengiasi elgtis visi šventieji valdovai, kurie vadovaujasi Vedų raštais, – nuo Saulės iki Žemės valdovo. Vedų šventraščiai, kaip teigia „Bhagavad-gītā“ (4.1), studijuojami ir aukštesnėse planetose. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad Viešpats mokė saulės dievą (Vivasvāną), ir jo mokymas toliau buvo perduodamas mokinių seka: saulės dievas persakė jį savo sūnui Manu, o šis savo ruožtu – Mahārājai Ikṣvāku. Per vieną Brahmos dieną ateina keturiolika Manu; čia kalbama apie septintąjį Manu – vieną iš *prajāpāciū* (tų, kurie rūpinasi giminės gausinimu) – saulės dievo sūnų, vardu Vaivasvata Manu. Jis turėjo dešimtį sūnų, kurių vienas ir buvo Mahārāja Ikṣvāku. Mahārāja Ikṣvāku mokėsi „Bhagavad-gītoje“ dėstomų *bhakti-yogos* tiesų iš savo tėvo Manu, kuris savo ruožtu patyrė jas iš savo tėvo – saulės dievo. Perduotas Mahārājos Ikṣvāku, „Bhagavad-gītos“ mokymas toliau keliavo iš lūpų į lūpas mokinių seka, bet ilgainiui dėl nesąžiningų žmonių kaltės seka nutrūko, todėl jos išmintis dar kartą buvo išdėstyta Arjunai Kurukṣetros mūšio lauke. Taigi visi Vedų raštai egzistuoja nuo pat materialaus pasaulio sukūrimo pradžios, todėl jie vadinami *apauruṣeya* („ne žmogaus sukurtais“). Vedų mokslą perteikė Viešpats, o pirmasis jį išgirdo Brahmā – pirmoji gyva būtybė visatoje.

Mahārāja Ikṣvāku – vienas Vaivasvatos Manu sūnų, turėjęs šimtą sūnų. Jis uždraudė valgyti mėsa. Po jo mirties karaliumi tapo jo sūnus Śaśāda.

Manu – šiame posme minėtasis Ikṣvāku tėvas yra septintasis Manu, vardu Vaivasvata Manu. Vaivasvata Manu yra saulės dievo Vivasvāno, kuriam Viešpats Kṛṣṇa dar prieš Arjuną išdėstė „Bhagavad-gītā“, sūnus. Visi žmonės yra Manu palikuonys. Vaivasvata Manu turėjo dešimt sūnų: Ikṣvāku, Nabhaga, Dhṛṣṭa, Śaryātī, Nariṣyanta, Nābhāga, Diṣṭa, Karuṣa, Pṛṣadhra ir Vasumāna. Viešpaties inkarnacija Matsya (milžiniška žuvis) apsiėmė Vaivasvatos Manu valdymo pradžioj. „Bhagavad-gīto“ principus jis perėmė iš savo tėvo – saulės dievo Vivasvāno, o vėliau juos perteikė savo sūnui Mahārājai Ikṣvāku. Prasadėjęs Tretā-yugai, Saulės dievas paskelbė dvasinės tarnystės mokslą Manu, o šis rūpindamasis visos žmonijos gerove persakė jį Ikṣvāku.

Viešpats Rāma – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, apsiėmęs Śrī Rāmos pavidalu, tapo Savo tyro bhakto Mahārājos Daśarathos, Ayodhyos karaliaus, sūnumi. Viešpats Rāma nužengė kartu su Savo pilnavertėmis ekspansijomis, kurios apsiėmė kaip Jo jaunesnieji broliai. Tretā-yugos epochoje, Caitros mėnesio devintą priešpilnio dieną, Viešpats, kaip paprastai, nužengė tam, kad įtvirtintų religijos principus ir sunaikintų visus, kurie drumstė pasaulio ramybę. Dar ankstyvoje jaunystėje Jis pagelbėjo didžiajam išminčiui Viśvāmitrai, nužudydamas Subāhu ir nugalėdamas demonę Māricā, kuri trukdė išminčiams vykdyti jų kasdienes pareigas. Brahmanai ir *kṣatriyos* turi bendradarbiauti visų žmonių labui. Išmintingi brahmanai stengiasi šviesti žmones teikdami jiems tobulas žinias, o *kṣatriyų* pareiga – juos ginti. Viešpats Rāmacandra – idealus karalius, gynęs ir saugojęs tobuliausią žmonijos kultūros sistemą – *brahmaṇya-dharma*. Ypač Viešpats rūpinasi karvėmis ir brahmanais, tuo skatindamas pasaulio klestėjimą. Pusdievių įgaliotas, Viśvāmitra padovanojo jam galingus ginklus, kuriais jis nugalėjo demonus. Jis dalyvavo karaliaus Janakos surengtame aukojime, kurio metu sulaužė nenugalimą Śivos lanką, tuo pelnydamas Mahārājos Janakos dukros Sītādevės ranką.

Po vedybų, tėvo Mahārājos Daśarathos ištremtas, Jis išėjo į girią, kur gyveno keturiolika metų. Norėdamas padėti pusdieviams valdyti pasaulį, Jis nužudė keturiolika tūkstančių demonų. Bet demonui Rāvaṇai pavyko klasta pagrobti Jo žmoną Sītādevę. Jis susidraugavo su Sugrīva ir padėjo jam nužudyti jo brolių Valį. Viešpaties Rāmos padedamas Sugrīva tapo *vānary*, gorilų genties, karaliumi. Per Indijos vandenyną Viešpats nutiesė plūduriuojantį akmenų tiltą ir pasiekė Lančą – Sītą pagrobusio Rāvaṇos karalystę. Jis nužudė Rāvaṇą ir Lančos sostą atidavė Rāvaṇos broliui Vibhī-

ṣaṇai. Vibhīṣaṇa, kaip ir jo brolis Rāvaṇa, buvo demonas, bet Viešpats Rāma palaimino jį, apdovanodamas nemirtingumu. Po keturiolikos metų tremties, sėkmingai užbaigęs Savo misiją Laṅkoje, Viešpats grįžo į Savo karalystę Ayodhya gėlių orlaiviu. Jis liepė Savo broliui Śatrughnai pulti Lavaṇāsura, viešpatavusį Mathuroj, ir demonas buvo nužudytas. Jis atliko dešimt *aśvamedhos* aukojimų ir maudydamasis Sarayū upėje paliko šį pasaulį. Didysis epas „Rāmāyaṇa“ – tai istorinis pasakojimas apie Viešpaties Rāmos darbus šiame pasaulyje. Autoritetingąją „Rāmāyaṇos“ versiją parašė didis poetas Vālmikis.

20 TEKSTAS

एष दाता शरण्यश्च यथा ह्यौशीनरः शिबिः ।
यशो वितनिता स्वानां दौष्यन्तिरिव यज्वनाम् ॥२०॥

*eṣa dātā śaranyaś ca yathā hy auśīnaraḥ śibiḥ
yaśo vitanitā svānām dauṣyantir iva yajvanām*

eṣaḥ – šis vaikas; *dātā* – labdaros dalintojas; *śaranyaḥ* – užtarimo ieškančiųjų globėjas; *ca* – ir; *yathā* – kaip; *hi* – iš tikrųjų; *auśīnaraḥ* – šalis, vadinama Uśīnara; *śibiḥ* – Śibis; *yaśaḥ* – šlovės; *vitanitā* – skleidėjas; *svānām* – giminaičių; *dauṣyantīḥ iva* – kaip Bharata, Duṣyantos sūnus; *yajvanām* – atlikusių daug aukojimų.

Dosni bus šio vaiko ranka, ir ieškančius užtarimo jis gins ne blogiau už garsųjį karalių Śibį iš Uśīnaros. Kaip ir Bharata, Mahārājos Duṣyantos sūnus, jis plačiai pagarsins savo giminės vardą.

Komentaras: Karalius pelnosi šlovę labdaringais darbais, *yajñomis*, globodamas ieškančius pas jį užtarimo. Karalius *kṣatriya* didžiuojasi, galėdamas apginti jam nusilenkusius. Tokia karaliaus nuostata vadinasi *īśvara-bhāva* – „realūs sugebėjimai apginti teisingumą“. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats kviečia gyvas būtybes atsiduoti Jam ir žada visokeriopai jas globoti. Viešpats yra visagalis ir laikosi duoto žodžio, todėl visada gina Savo bhaktus. Karalius yra Viešpaties atstovas, todėl turi būti nusiteikęs ginti klusnias sielas bet kuria kaina. Uśīnaros karalius Mahārāja Śibis labai artimai draugavo su Mahārāja Yayāčiu, kuriam sykiu su juo pavyko pasiekti dangaus planetas. Mahārāja Śibis žinojo, į kokią dangaus planetą jis pateks po mirties. Ši planeta aprašyta „Mahābhāratoje“ („Ādi-parva“ 96.6–9). Mahārāja Śibis

buvo toks dosnus, kad savo vietą dangaus karalystėje norėjo užleisti Yayā-čiui, bet šis atsisakė. Yayātis drauge su Aṣṭaka bei kitais didžiaisiais *ṛṣiais* nukeliavo į dangaus planetą ir pakeliui *ṛṣių* paklaustas smulkiai papasakojo apie dorybingus Šibio darbus. Mahārāja Šibis tapo Yamarājos (pusdievio, kurį garbino) karališkosios asamblėjos nariu. Pasak „Bhagavad-gītos“, pusdievių garbintojai patenka į pusdievių planetas (*yānti deva-vratā devān*), taigi Mahārāja Šibis tapo didelio *vaiṣṇavų* autoriteto Yamarājos palydovu jo valdomoje planetoje. Žemėje jis garsėjo tuo, kad globojo pas jį užtarimo ieškančias sielas ir dosniai dalijo aukas. Kartą dangaus karalius pasivertė erelio, o ugnies dievas Agnis – balandžiu. Gelbėdamasis nuo erelio, balandis prisiglaudė pas Mahārājā Šibį. Plėšrusis erelis reikalavo balandį atiduoti. Karalius prašė nežudyti balandžio, siūlydamas kitokios mėsos. Plėšrusis paukštis atmetė karaliaus pasiūlymą, bet vėliau jie sutarė, kad karalius atrėš jam mėsos nuo savo kūno – lygiai tiek, kiek sveria balandis. Karalius pjaustė kūną ir savo mėsos gabalus dėjo ant svarstyklių, tačiau paslaptin-gasis balandis vis nusverdavo. Galop, norėdamas nusverti balandį, karalius atsistojo ant svarstyklių pats. Pusdieviams šis jo poelgis labai patiko. Dangaus valdovas ir ugnies dievas pasirodė karaliui tikraisiais pavidalais ir jį palaimino. Už didžius darbus, o ypač už dosnias aukas ir rūpinimąsi kitų saugumu, Mahārājā Šibį šlovino ir Devarṣis Nārada. Norėdamas patenkinti brahmaną Mahārāja Šibis paaukojo net savo sūnų. Jo karalystėje buvo uždrausta valgyti mėsą. Taigi savo dosnumu ir rūpinimusi valdiniais mažais Parikšitas ateityje turėjo prilygti Šibiui.

Daśyantī Bharata – istorijai žinoma daug asmenybių, turėjusių Bharatos vardą, bet trejetas jų – Viešpaties Rāmos brolis Bharata, valdovo Rṣabhos sūnus Bharata ir Mahārājos Duśyantos sūnus Bharata – pagarsėjo plačiausiai. Visi trys Bharatos įėjo į visatos istoriją. Žemės planeta vadinasi Bhārata, arba Bhārata-varṣa, Rṣabhos sūnaus Bharatos garbei, nors egzistuoja nuomonė, kad Bhāratos vardą ji gavo valdant Duśyantos sūnui. Tačiau, mūsų įsitikinimu, Žemė imta vadinti Bhārata-varṣa nuo tada, kai jos valdovu tapo karaliaus Rṣabhos sūnus Bharata. Iki tol Žemė vadinta Ilāvṛta-varṣa, bet Bhārata-varṣa ji imta vadinti po Rṣabhos sūnaus Bharatos vainikavimo valdovu.

Tačiau ir Mahārājos Duśyantos sūnus Bharata buvo ne mažiau žymus. Jis yra garsiosios gražuolės Śakuntalos sūnus. Mahārāja Duśyanta gyven-damas miške pamilo Śakuntalą. Iš jų meilės gimė Bharata. Vėliau, Kaṇvos Munio prakeiktas, Mahārāja savo žmoną Śakuntalą užmiršo, ir ji viena pati užaugino Bharatą miške. Dar vaikystėje jis buvo toks stiprus, kad erzino miško gyventojus – liūtus bei dramblius, kviesdamas juos kovai, ir lengvai juos įveikdavo, tarsi vaikas žaistų su katėmis ar šunčiais. Ir dėl to,

kad vaikas tapo toks stiprus – stipresnis ir už šiuolaikiniį Tarzaną, *ṛṣiai*, gyvenusieji miške, praminė jį Sarvadamana – „tuo, kuris nurungia visus“. Išsamiai apie Mahārāją Bharatą pasakoja „Mahābhārata“ („Ādi-parva“). Kartais Bhāratomis vadinami ir Pāṇḍavos, Kuru dinastijos žmonės, nes jie yra garsaus Mahārājos Bharatos, karaliaus Duṣyantos sūnaus, ainiai.

21 TEKSTAS

धन्विनामग्रणीरिष तुल्यश्चार्जुनयोर्द्वयोः ।
हुताश इव दुर्धर्षः समुद्र इव दुस्तरः ॥२१॥

*dhanvinām agranīr eṣa tulyaś cārjunayor dvayoh
hutāśa iva durdharṣaḥ samudra iva dustaraḥ*

dhanvinām – iš didžiū lankininkų; *agranīh* – geriausias; *eṣaḥ* – šis vaikas; *tulyaḥ* – prilygs; *ca* – ir; *arjunayoḥ* – Arjunoms; *dvayoh* – dviem; *hutāśaḥ* – ugnis; *iva* – tarytum; *durdharṣaḥ* – nesulaikomas; *samudraḥ* – vandenynas; *iva* – tarytum; *dustaraḥ* – neįveikiamas.

Jis bus taikliausias iš lankininkų ir atstos du Arjunas. Jis bus nesulaikomas kaip ugnis ir neįveikiamas kaip vandenynas.

Komentaras: Istorijai žinomi du Arjunos. Vienas jų – Kārtavīrya Arjuna, Haihayos karalius, o kitas – Parīkṣito senelis. Abu Arjunos garsėjo kaip puikūs šauliai, ir šiame posme pranašaujama, jog Parīkṣitas prilygs jiems abiems – ypač koviniais sugebėjimais. Trumpai apie Pāṇḍavą Arjuną:

Pāṇḍava Arjuna – didysis „Bhagavad-gīto“ didvyris, Mahārājos Pāṇḍu *kṣetra-ja* sūnus (*kṣetra-ja* – tai „gimęs iš“; žmonos sūnus, kurį jos išsčiose pradėjo giminaitis ar kitas tam tinkamas žmogus). Karalienė Kuntīdevī panorėjusi galėjo pasišaukti bet kurį iš pusdievių, ir sykį ji pasikvietė Indrą. Taip gimė Arjuna. Taigi Arjuna yra pilnavertė dangaus valdovo Indros ekspansija. Jis gimė Phālgunos mėnesį (vasaris-kovas), todėl dar yra vadinamas Phālguniu. Jam gimus Kuntės sūnumi, danguje pasirodė ženklai, pranašaujantys apie jo galybę. Į ceremoniją, surengtą jo gimimo garbei, susirinko pačios įtakingiausias asmenybės iš daugelio visatos kampelių – pusdieviai, *gandharvos*, *ādityos* (iš Saulės), *rudros*, *vasai*, *nāgos*, garsieji *ṛṣiai* (išminčiai), *apsaros* (dangaus kurtizanės). *Apsaros* džiugino visus susirinkusius savo šokiais ir dainomis. Viešpaties Kṛṣṇos tėvas Vasudeva, Arjunos dėdė

iš motinos pusės, atsiuntė savo atstovą žynį Kašyapą, kad šis atliktų visas būtinas *saṁskāras* (apvalomąsias apeigas). Vardo suteikimo *saṁskāra* vyko dalyvaujant *ṛṣiams* iš Šataśrīngos. Arjuna turėjo keturias žmonas – Draupadę, Subhadrą, Citrāngadą ir Ulūpę, ir su jomis susilaukė ketverto sūnų – Śrutakīrcio, Abhimanyu, Babhruvāhanos ir Irāvāno.

Kai atėjo laikas mokytis, Arjuna drauge su kitais Pāṇḍavomis ir Kau-ravomis buvo patikėtas didžiojo mokytojo Droṇācāryos globai. Stropumu jis pranoko visus; drausmingas mokinys mokytojui ypač patiko. Droṇācārya laikė jį gambiausiu savo mokiniu ir labai mylėjo. Jis atskleidė Arjunai visas karybos paslaptis. Arjuna buvo toks uolus mokinys, jog šaudyti iš lanko treniravosi net naktį, ir mokytojas Droṇācārya nutarė padaryti jį geriausiu pasaulio šauliu. Arjuna puikiai išlaikė šaudymo ir taikinių egzaminą, ir mokytojas buvo juo labai patenkintas. Maṇipuros ir Tripuros karalių dinastijos – tai Arjunos sūnaus Babhruvāhanos ainiai. Arjuna išgelbėjo Droṇācāryą iš krokodilo nasrų, ir Ācārya dėjuodamas savo mokiniu dovanojo jam *brahmaśiros* ginklą. Mahārāja Drupada degė priešišku Droṇācāryai, ir kai šis išsirengė pulti Ācāryą, Arjuna paėmė jį nelaisvėn ir atvedė pas savo mokytoją. Arjuna vadovavo Ahicchatros miesto, kuris priklausė Mahārājai Drupadai, apgulčiai, ir jį užėmęs dovanojo Droṇācāryai. Ācārya atskleidė Arjunai *brahmaśiros* ginklo valdymo paslaptį, prieš tai gavęs Arjunos žodį, kad prirėkęs jis nukreipsiąs ginklą ir į patį Droṇācāryą, kai šis tapsiąs Arjunos priešu. Taigi Ācārya išpranašavo Kurukšetros mūšį, kuriame jis kovėsi Arjunos priešininkų pusėje. Ir nors Arjuna, kovodamas už savo mokytoją Droṇācāryą, nugalėjo Mahārāją Drupadą, šis vis dėlto nutarė ištekinti dukrą Draupadę už savo jaunojo priešininko ir labai nusiminė pasklidus gandui apie tariamą jo mirtį Duryodhanai padegus jo namą, padengtą šelaku. Tada jis surengė *svayamvarą* (ceremoniją, kurioje Draupadė turėjo išsirinkti sau vyrą), paskelbęs, kad jo dukra ištekės tik už to, kuris pataikys į palubėje kabančios žuvies akį. Tai buvo sąmoninga gudrybė, nes tik Arjuna galėjo įvykdyti iškeltas sąlygas. Karaliui pavyko įgyvendinti savo troškimą ištekinti dukterį už Arjunos, kurio ši buvo verta. Vykdydami susitarimą su Duryodhana, Arjuna su broliais tuo metu gyveno inkognito ir į Draupadės tėvo surengtą ceremoniją atvyko persirengę brahmanais. Kai susirinkusių karalių *kṣatrijų* akivaizdoje Draupadė užkabino „vargšui brahmanui“ ant kaklo girliandą, išsirinkdama jį savo valdovu, tada Śrī Kṛṣṇa atskleidė Balarāmai Arjunos paslaptį.

Lankydamasis Haridvāroje (dabartinis Hardvaras) Arjuna susižavėjo mergina iš Nāgalokos, vardu Ulūpī; taip gimė Iravānas. Vėliau Arjuna iš pirmo žvilgsnio pamilo Citrāngadą – Maṇipuros karaliaus dukrą, su ku-

ria susilaukė Babhruvāhanos. Kitą kartą Viešpats Śrī Kṛṣṇa sumanė, kaip padėti Arjunai pagrobti Jo seserį Subhadrą, kurią Baladeva ketino atiduoti Duryodhanai. Yudhiṣṭhira palaikė Śrī Kṛṣṇą, ir Arjuna, pagrobęs Subhadrą, ją vedė. Subhadros sūnus Abhimanyu buvo Mahārājos Parikṣito tėvas. Beje, vaikas savo tėvo taip ir neišvydo. Kartą Arjuna sukėlė gaisrą Khāṇḍavos girioje, laimėdamas ugnies dievo prielankumą, ir už tai dovanų gavo ginklą. Bet šitai užrūstino Indrą, ir drauge su kitais pusdieviais jis puolė Arjuną, norėdamas pamokyti jį už išūlumą. Arjuna iš kautynių išėjo nugalėtoju – Indradeva grįžo į dangaus karalystę nieko nepešęs. Mayāsura, kuriam Arjuna pažadėjo visada jį ginti, padovanojo Arjunai labai brangią kriauklę – Devadattą. Daug vertingų ginklų Arjuna gavo ir iš Indradevos, kurį sužavėjo savo narsa.

Mahārājai Yudhiṣṭhirai praradus viltį nugalėti Magadhos valdovą Jarāsandhą, vieninteliam Arjunai pavyko jį įtikinti pergale, ir drauge su Bhīma bei Viešpačiu Kṛṣṇa Arjuna iškeliaavo į Magadhą jo nužudyti. Vėliau, išsirengęs palenkti Pāṇḍavų valiai visus pasaulio valdovus (kaip buvo įprasta po imperatoriaus vainikavimo), jis nugalėjo karalių Bhagadattą ir užkariavo visą Kelindos kraštą. Po to jis perėjo ir kitus kraštus – Antagirį, Ulūkaurą ir Modāpurą, priversdamas jų valdovus nusilenkti Pāṇḍavoms.

Kurį laiką griežtai tramdė savo kūną ir už tai Indradeva jį apdovanojo. Išbandyti Arjunos jėgas panoro ir Viešpats Śiva. Pasislėpęs po laukinio išore jis stoji prieš Arjuną. Tarp jų užvirė nuožmi kova, ir kai Arjuna įrodė savo galybę, Viešpats Śiva pasirodė savo tikroju pavidalu. Arjuna ėmė nuolankiai jam melstis. Śivai patiko Arjunos nuolankumas, ir jis dovanavo karaličiui *pāśupatos* ginklą. Daug galingų ginklų Arjuna gavo ir iš kitų pusdievių: *daṇḍāstrą* – iš Yamarājos, *pāśāstrą* – iš Varuṇos, *antardhānāstrą* – iš dangaus karalystės išdininko Kuveros. Indra pakvietė jį į rojaus karalystę aplankyti Indralokos planetą, esančią viršum Mėnulio. Planetos gyventojai sutiko jį labai šiltai, ir jam buvo suteikta garbė pabuvoti dangiškajame Indradevos parlamente, kur Indradeva padovanojo jam savo ginklą *vajrą* ir mokė karybos bei muzikos menų, kuriais garsi ši dangaus planeta. Iš tikrųjų Indra – Arjunos tėvas; jis norėjo, kad Arjuna pasilinksintų garsios dangaus gražuolės kurtizanos Urvašės draugijoje. Danguis gražuolės labai aistringos, ir Urvaši aistringai geidė Arjunos – stipriausio iš žmonių. Ji atėjo į Arjunos menę ir atskleidė savo troškimą, bet čia Arjuna parodė nepriekaištingą būdą. Jis užsimerkė ir kreipėsi į Urvašę, pavadindamas ją Kuru dinastijos motina, taigi sugretindamas su savo motinomis Kunte, Mādre ir Indradevos žmona Śacīdeve. Nusivylusi Urvaši prakeikė Arjuną ir išėjo. Danguis planetoje jis susitiko ir su garsiuoju asketu Lomaša ir prašė jo visada globoti Mahārāją Yudhiṣṭhirą.

Kai jo nekenčiantis pusbrolis Duryodhana pakliuvo į *gandharvų* rankas, Arjuna bandė jį išvaduoti. Jis prašė *gandharvų* Duryodhaną paleisti, bet tie atsisakė. Tada Arjuna stojo į mūšį ir išvadavo Duryodhaną. Pāṇḍavoms slapstantis, apsimetęs eunuchu jis apsigyveno karaliaus Virāto rūmuose ir tapo Uttaro – būsimos savo marčios muzikos mokytoju. Virāto rūmuose jį visi vadino Bṛhannala. Pasivadinęs Bṛhannala jis kovėsi už Virāto karaliaus sūnų Uttarą ir neatpažintas nugalėjo Kauravas. Jo ginklai buvo saugiai paslėpti *somio* medžio drevėje, ir jis liepė Uttarai juos paimti. Vėliau Arjuna atskleidė Uttarai savo ir brolių paslaptį. Žinia, kad mūšyje tarp Kauravų ir Virātų dalyvavo Arjuna, pasiekė ir Droṇācāryą. Vėliau Kurukšetros mūšyje Arjuna nukovė Karṇą ir daug kitų įžymių karvedžių. Po Kurukšetros mūšio jis nubaudė Aśvatthāmą, nužudžiusį visus penkis Draupadės sūnus, ir visi broliai nuvyko pas Bhīṣmadevą.

Arjunos nuopelnas buvo ir tai, kad Kurukšetros mūšio lauke Viešpats dialogo forma vėl paskelbė didįjį „Bhagavad-gīto“ filosofijos mokymą. Nuostabius Arjunos žygdarbius Kurukšetros mūšio lauke vaizdžiai aprašo „Mahābhārata“. Prie Maṇipurės Arjuna pralaimėjo savo sūnui Babhruvāhanai. Netekusį sąmonės, jį išgelbėjo Ulūpī. Viešpačiui Kṛṣṇai išėjus iš šio pasaulio, Arjuna pranešė apie tai Mahārājai Yudhiṣṭhirai. O kai Arjuna atvyko į Dvāraką, visos Viešpaties Kṛṣṇos našlės jam išliejo savo skausmą. Vasudevos akivaizdoje jis paėmė jas savo globon ir bandė paguosti. Kai Vasudeva mirė, jis, jau be Kṛṣṇos, vadovavo laidojimo apeigoms. Užpultas kelyje į Indraprasthą Arjuna nesugebėjo apsaugoti jo globai patikėtų Kṛṣṇos žmonių. Paklause Vyāsadevos patarimo, broliai leidosi į didžiąją kelionę (Mahāprasthānā), ir pakeliui, brolio paprašytas, Arjuna išmetė savo galingus ginklus į vandenį kaip nereikalingą šlamštą.

22 TEKSTAS

मृगेन्द्र इव विक्रान्तो निषेव्यो हिमवानिव ।
तितिक्षुर्वसुधेवासौ सहिष्णुः पितराविव ॥२२॥

*mṛgendra iva vikrānto niṣevyo himavān iva
tītikṣur vasudhevāsau sahiṣṇuḥ pitarāv iva*

mṛgendrah – liūtas; *iva* – kaip; *vikrāntah* – stiprus; *niṣevyah* – patikimas prieglobstis; *himavān* – Himalajų kalnai; *iva* – kaip; *tītikṣuḥ* – kantrus; *vasudhā iva* – kaip žemė; *asau* – vaikas; *sahiṣṇuḥ* – pakantus; *pitarau* – tėvai; *iva* – kaip.

Šis vaikas bus stiprus kaip liūtas. Ieškantys užtarimo už jo pečių jausis tarytum Himalajuose. Jis bus kantrus kaip žemė ir pakantus kaip tėvai savo vaikams.

Komentaras: Su liūtu lygina tą, kuris persekiodamas priešą neleidžia jam pasprukti. Namie žmogus turi būti tarsi ėriukas, tačiau kovoje su priešu – kaip liūtas. Liūtas niekada nepaleidžia savo aukos. Valstybės galva privalo kaip liūtas čiupti priešą ir jį nubausti. Himalajų kalnai garsėja savo turtais. Juose daugybė gyventi tinkamų olų, auga medžiai, dosniai nokinantys vaisius, trykšta puikūs geriama vandens šaltiniai, gausu vaistinių augalų ir gydomųjų mineralų. Taigi šiuose didinguose kalnuose bet koks vargeta ras prieglobstį ir viską, kad galėtų gyventi. Himalajai svingingai sutinka tiek materialistą, tiek dvasingą žmogų. Žmonės kuria žemėje pragarą. Šiandien žemės paviršiuje sprogdinamos atominės bombos, tačiau žemė atleidžia savo gyventojams, kaip tėvai visada atleidžia savo nepaklusniam vaikui. Karalius privalo turėti visas čia išvardintas taurias ypatybes – tik tada jį galima vadinti idealiu valdovu. Šiame posme pranašaujama, kad Parikšito asmenyje jos bus tobulai įkūnytos.

23 TEKSTAS

पितामहसमः साम्ये प्रसादे गिरिशोपमः ।
आश्रयः सर्वभूतानां यथा देवो रमाश्रयः ॥२३॥

*pitāmaha-samaḥ sāmye prasāde giriśopamaḥ
āśrayaḥ sarva-bhūtānām yathā devo ramāśrayaḥ*

pitāmaha – senolis arba Brahmā; *samaḥ* – toks pat; *sāmye* – kaip; *prasāde* – geraširdiškumu arba dosnumu; *giriśa* – Viešpats Šiva; *upamaḥ* – lygybė; *āśrayaḥ* – prieglobstis; *sarva* – visų; *bhūtānām* – gyvų būtybių; *yathā* – kaip; *devaḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *ramā-āśrayaḥ* – Dievo Asmuo.

Savitvarda jis prilygs savo seneliui Yudhiṣṭhirai ir Brahmai, o dosnumu – Kailāso kalno šeimininkui Śivai. Jis bus visų gyvų būtybių globėjas – kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo Nārāyaṇa, kuriame prieglobstį rado patį sėkmės deivė.

Komentaras: Savitvarda garsėja ir Mahārāja Yudhiṣṭhira, ir Brahmā – visų gyvų būtybių senolis. Pasak Śrīdharos Svāmio, senolis, apie kurį čia kal-

bama, yra Brahmā, o pasak Viśvanāthos Cakravarčio, tai pats Mahārāja Yudhiṣṭhira. Tačiau abu palyginimai vienodai taiklūs, nes ir Brahmā, ir Yudhiṣṭhira yra pripažinti Aukščiausiojo Viešpaties atstovai – taigi darbuojantis visų gyvų būtybių labai savitvarda buvo būtina abiems. Bet kuriam atsakingam pareigūnui, turinčiam aukščiausią valdžią, tenka iškęsti daugybę išpuolių – ir būtent iš tų žmonių, kurių labai jis darbuojasi. Brahmājī susilaukė kritikos net iš *gopių*, tobuliausių Viešpaties bhakčių. *Gopės* tūžo ant Brahmājī, šios visatos kūrėjo, už tai, kad jis sukūrė akių vokus, kurie trukdo joms be perstojo matyti Viešpatį Kṛṣṇą. Sekundės dalį trunkantis mirktelėjimas joms nepakeliamas, nes mirksint vokai užstoja jų mylimąjį Viešpatį Kṛṣṇą. O ką jau kalbėti apie tuos, kurie visada linkę labai kritiškai vertinti kiekvieną atsakingo pareigūno žingsnį? Mahārāja Yudhiṣṭhira taip pat ne sykį dėl priešų buvo patyręs įvairių sunkumų, bet jis įrodė, kad nepraranda šaltakraujiškumo net kritiškiausiose situacijose. Taigi abu senoliai galėtų būti savitvardos etalonas.

Viešpats Śiva garsėja kaip pusdievis, patenkinantis bet kurio prašančiojo pageidavimus. Todėl jis vadinamas Āśutoṣa, „kuriam labai lengva įtikti“. Kitas jo vardas – Bhūtanātha, tas, kurį nesupratingi žmonės daugiausia garbina dėl dosnių dovanų, kurios, beje, dažnai turi nenusakomas pasekmes. Rāvaṇa buvo labai ištikimas Viešpačiui Śivai ir lengvai jį patenkinęs įgijo tokią galią, kad norėjo pasipriešinti Pačiam Viešpačiui Rāmai. Žinoma, kovodamas su Rāma, Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir Viešpaties Śivos Viešpačiu, Rāvaṇa nesusilaukė iš Viešpaties Śivos jokios paramos. Kitam demonui Vṛkāsurai Viešpats Śiva dovanojo palaiminimą, kuris buvo ne tik kad keistas, bet ir pavojingas: demonas norėjo, kad jam palietus kieno galvą, ta tučtuojau nulėktų nuo pečių. Gavęs šį palaiminimą, klatingasis demonas sumanė išmėginti jo veikimą ir buvo bepaliečias paties Viešpaties Śivos galvą. Gelbėdamasis nuo iškilusio pavojaus, Viešpats Śiva kreipėsi pagalbos į Viešpatį Viṣṇu, kuris pasitelkęs Savo iliuzinę energiją paragino Vṛkāsurą padaryti šį eksperimentą su savo paties galva. Nelaimingasis Vṛkāsura paklausė Jo ir pats gavo galą. Taip pasaulis išvengė nelaimių, kurias galėjo užtraukti šis klustuolis, svajojęs pasinaudoti pusdievių malone. Įstabiausia tai, kad Viešpats Śiva niekada neatsisako patenkinti prašymo, kad ir koks jis būtų. Todėl jis garsėja kaip dosniausias iš dosniausių, – nors ir jis neišvengia klaidų.

Žodis *ramā* reiškia sėkmės deivę, o jos prieglobstis – Viešpats Viṣṇu. Viešpats Viṣṇu yra visų gyvų būtybių globėjas. Gyvų būtybių yra nesuskaičiuojama daugybė. Jos gyvena ne tik mūsų planetoje, bet ir šimtuose tūkstančių kitų planetų. Ir visoms joms sudarytos sąlygos tenkinti būtiniausius poreikius ir netrukdomai žengti į priekį siekiant galutinio tikslo – savęs

pažinimo. Tačiau pasirinkusios juslinius malonumus ir savo kelyje susidūrusios su sunkumais, kuriuos kuria iliuzinė energija *māyā*, jos pasuka klaidžiais materialios gerovės kūrimo keliais. Materialios gerovės kūrimas – tai kelias be sėkmingos baigties, nes jo tikslai iliuziniai. Jį pasirinkę žmonės vaikosi iliuzinės sėkmės deivės malonės, nė nenutuokdami, kad sėkmės deivė negali egzistuoti viena pati, be Višņu globos. Be Višņu sėkmės deivė – niekas. Todėl, užuot vaikėsi paskui sėkmės deivę, ieškokime Paties Višņu globos. Apginti mus gali tik Višņu ir Jo bhaktai. Kadangi Mahārāją Parikšitą globojo Patsai Višņu, valdovas galėjo apginti visus, kurie norėjo gyventi jo karalystėje.

24 TEKSTAS

सर्वसद्गुणमाहात्म्ये एष कृष्णमनुव्रतः ।
रन्तिदेव इवोदारो ययातिरिव धार्मिकः ॥२४॥

sarva-sad-guṇa-māhātmye eṣa kṛṣṇam anuvrataḥ
rantideva ivodāro yayātir iva dhārmikāḥ

sarva-sat-guṇa-māhātmye – turintis visas dieviškas ypatybes; *eṣaḥ* – šis vaikas; *kṛṣṇam* – kaip Viešpats Kṛṣṇa; *anuvrataḥ* – Jo pasekėjas; *rantidevaḥ* – Rantideva; *iva* – kaip; *udāraḥ* – kilniaširdis; *yayātiḥ* – Yayātis; *iva* – kaip; *dhārmikāḥ* – religingas.

Šis vaikas eis Viešpaties Śrī Kṛṣṇos pėdomis ir maža kuo Jam nusileis. Kilniaširdiškumu jis prilygs valdovui Rantidevai, o religingumu – Mahārājai Yayāčiui.

Komentaras: Galutinis Viešpaties Śrī Kṛṣṇos nurodymas „Bhagavad-gītoje“ skelbia, kad žmogus turi viską atmesti ir eiti Viešpaties pėdomis. Deja, menkesnės nuovokos žmonės šiuo svarbiu Viešpaties nurodymu nesivadovauja. Tačiau tikras išminčius įsidės jį giliai į širdį ir turės iš to didžiausios naudos. Paiki žmonės nesuvokia, jog žmogaus būdą lemia aplinka. Ši taisyklė galioja ir materialiam pasaulyje. Antai padėtas šalia liepsnos daiktas įkaista. Taip ir bendravimas su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu leidžia įgyti Viešpaties ypatybių. Kaip jau sakyta, artimai bendraudamas su Viešpačiu žmogus gali perimti septyniasdešimt aštuonis procentus dieviškųjų Viešpaties ypatybių. Bendrauti su Viešpačiu reiškia laikytis Viešpaties nurodymų. *Viešpats* – ne materialus objektas, su kuriuo būtinas tiesioginis

kontaktas. Viešpats yra visur ir visada. Su Juo visiškai įmanoma bendrauti laikantis Jo nurodymų. Viešpats ir Jo nurodymai, vardas, šlovė, atributai bei aplinka yra tapatūs ir egzistuoja absoliutaus išmanymo plotmėje. Mahārāja Parikšitas bendravo su Viešpačiu dar būdamas motinos iščiose ir nesiskyrė su Juo iki paskutinės savo šlovingo gyvenimo akimirkos. Todėl jo charakteryje iki galo atsiskleidė visi geriausieji Viešpaties bruožai.

Rantideva – senovės valdovas, gyvenęs dar iki „Mahābhāratos“ epochos. Jo vardą „Mahābhāratoje“ („Droṇa-parva“ 67) mokydamas Sañjaya mini Nārada Munis. Jis buvo didis valdovas, garsėjęs svetingumu ir vaišingumu. Už savo dosnią ranką ir svetingumą Rantideva susilaukė pagyrimo iš Paties Viešpaties Śrī Kṛṣṇos. Didysis Vasiṣṭha Munis palaimino Rantidevą už jam atneštą stiklinę šalto vandens, ir Rantideva pasiekė vieną iš dangaus planetų. Jis rūpinosi, kad *ryšiams* nestigtų vaisių, šaknų ir lapų, ir už tai išminčiai jį palaimino, kad visi jo norai išsipildytų. *Nors kilimo jis buvo kṣatriya, per visą savo gyvenimą nė karto neparažavo mėsos.* Vasiṣṭhai Muniui jis buvo ypač svetingas, ir *munio* palaiminimu jam atsivėrė kelias į aukštesnes planetas. Tai vienas iš tų dorovingųjų valdovų, kurių vardai minimi rytą vakarą.

Yayātis – didysis pasaulio imperatorius ir tikrasis visų didžiųjų pasaulio tautų, priklausančių arijų ir indoeuropiečių giminei, protėvis. Yayātis – Mahārājos Nahušos sūnus, pasaulio imperatoriumi tapęs savo vyresniojo brolio – didžio išsivadavusio šventojo mistiko – dėka. Jis valdė pasaulį keletą tūkstantmečių. Surengė daugybę aukojimų ir atliko daug dorybingų darbų, kurie įėjo į istoriją, nors jaunystėje buvo labai aistringas ir dažnai išsiveldavo į romantiškus nuotykius. Kartą jis įsimylėjo Devayānę, mylimiausią Śukrācāryos dukterį. Devayānė troško už jo ištekėti, bet iš pradžių jis atsisakė paimti ją į žmonas, nes mergina buvo brahmano duktė. Anot *sāstrų* brahmanas gali vesti *kṣatrijos* dukterį, tačiau *kṣatriyai* vesti brahmano dukterį įstatymiškai draudžiama. Anuomet žmonės baiminosi, kad pasaulio neužplūstų *varṇa-saṅkaros*. Śukrācārya sušvelnino įstatymą, draudžiantį mišrias vedybas, ir įkalbino imperatorių Yayātį vesti Devayānę. Devayānės draugė, vardu Śarmiṣṭhā, taip pat įsimylėjo imperatorių ir išvyko pas jį kartu su Devayāne. Śukrācārya uždraudė imperatoriui Yayāčiui vestis Śarmiṣṭhą į miegamąjį, tačiau Yayātis jo nepaklausė. Jis slapta vedė Śarmiṣṭhą ir susilaukė su ja keletą sūnų. Sužinojusi apie tai, Devayānė pasiskundė tėvui. Yayātis negalėjo be Devayānės gyventi ir nuvyko pas uošvį jos parsivežti, bet užsirūstinęs Śukrācārya jį prakeikė, kad taptų impotentu. Yayātis maldavo uošvio atšaukti prakeikimą, bet išminčius patarė Yayāčiui jaunystės prašyti savo sūnų – jei kuris jų sutiks tapti seniū, jam grįš jo vyriška galia. Jis turėjo penketą sūnų (du su Devayāne ir tris su Śarmiṣṭha): Yadu,

Turvasu, Druhyu, Anu ir Pūru. Jie pradėjo penkias garsiąsias dinastijas – Yadu, Yavanų (turkų), Bhojų, Mlecchų (graikų) ir Pauravų, – pasklidusias po visą pasaulį. Už savo dorybingus darbus jis pasiekė dangaus planetas, tačiau vėliau iš jų puolė, nes ėmė girtis savo darbais ir kritikuoti kitas didžias sielas. Yayāčiui puolus, duktė ir anūkas atidavė jam savo sukauptas dorybes, ir savo anūko bei draugo Šibio dėka jis vėl pasikėlė į dangaus karalystę, kur tapo Yamarājos susirinkimo nariu. Jis ligšiol ten gyvena kaip Yamarājos garbintojas. Yayātis atliko per tūkstantį įvairiausių aukojimų, dosniai teikė labdarą ir buvo labai įtakingas valdovas. Jo valdžiai pakluso visas pasaulis. Kai Yayātį buvo užvaldęs geismas, jauniausiasis jo sūnus Pūru sutiko tūkstančiui metų perleisti jam savo jaunystę. Galiausiai Yayātis atsižadėjo žemiško gyvenimo ir grąžino jaunystę savo sūnui. Jis norėjo perduoti Pūru karalystę, tačiau didikai ir valdiniai nesutiko. Vis dėlto Yayātis, papasakojęs apie Pūru kilnumą, juos įtikino, ir Pūru tapo jų valdovas, o imperatorius Yayātis paliko šeimą ir iškeliavo į mišką.

25 TEKSTAS

धृत्या बलिसमः कृष्णे प्रह्लाद इव सद्ग्रहः ।
आहर्तैषोऽश्वमेधानां वृद्धानां पर्युपासकः ॥२५॥

*dhṛtyā bali-samaḥ kṛṣṇe prahrāda iva sad-grahaḥ
āhartaiṣo 'śvamedhānām vṛddhānām paryupāsakaḥ*

dhṛtyā – kantrus; *bali-samaḥ* – kaip Balis Mahārāja; *kṛṣṇe* – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos; *prahrāda* – Prahlāda Mahārāja; *iva* – kaip; *sat-grahaḥ* – bhaktas; *āhartā* – atlikėjas; *eṣaḥ* – šis vaikas; *aśvamedhānām* – aśvamedhos aukojimų; *vṛddhānām* – senų ir patyrusių žmonių; *paryupāsakaḥ* – pasekėjas.

Jis bus kantrus kaip Balis Mahārāja ir ištikimas Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas kaip Prahlāda Mahārāja. Jis atliks daug aśvamedhų, žirgo aukojimų, ir visada seks senų patyrusių žmonių pavyzdžiu.

Komentaras: Balis Mahārāja – vienas iš dvylikos dvasinės tarnystės Viešpačiui autoritetų. Šį pripažinimą jis pelnė, paaukojęs Viešpačiui viską, ką turėjo, ir nutraukęs ryšius su vadinamuoju dvasiniu mokytoju, kuris prieštaravo jo sprendimui patenkinti Viešpaties norą, nes Balis rizikavo viską prarasti. Aukščiausias religinio gyvenimo tobulumas – pasiekti besąlygiškos tyros dvasinės tarnystės Viešpačiui pakopą, kai tarnauti Jam netrukdo

jokie pasaulietiški įsipareigojimai. Dėl Viešpaties Balis Mahārāja buvo pasiryžęs atsižadėti visko, ir niekas jam negalėjo sukliudyti. Jo senelis Prahlāda Mahārāja – dar vienas dvasinės tarnystės autoritetas. Istorija apie Balį Mahārāją ir Višņu Vāmanadevą pasakojama Aštuntojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmėje (11–24 skyriai).

Prahlāda Mahārāja – nepriekaištingas Viešpaties Kṛṣṇos (Višņu) bhaktas. Kai jis buvo penkerių metų, jo tėvas Hiranyakaśipu žiauriai jį kankino už tai, kad jis tapo tyru Viešpaties bhaktu. Prahlāda buvo pirmasis Hiranyakaśipu sūnus. Jo motina buvo vardu Kayādhu. Prahlāda Mahārāja – tarnystės Viešpačiui autoritetas. Gindamas jį, Viešpats Nṛsiṃhadeva nužudė jo tėvą, tuo parodydamas, kad bet kuri kliūtis dvasinės tarnystės kelyje turi būti nušluota – net jei ta kliūtis yra tėvas. Jis turėjo ketvertą sūnų, kurių vyriausias, Virocana, buvo minėtojo Balio Mahārājos tėvas. Apie Prahlādą Mahārāją pasakojama Septintojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmėje.

26 TEKSTAS

राजर्षीणां जनयिता शास्ता चोत्पथगामिनाम् ।
निग्रहीता कलेरेष भुवो धर्मस्य कारणात् ॥२६॥

*rāja-ṛṣiṇām janayitā śāstā cotpatha-gāminām
nigrahītā kaler eṣa bhuvō dharmasya kāraṇāt*

rāja-ṛṣiṇām – protingų kaip išminčiai karalių; *janayitā* – tėvas; *śāstā* – baudėjas; *ca* – ir; *utpatha-gāminām* – išsišokėlių; *nigrahītā* – priekabiautojų; *kaleḥ* – ginčininčių; *eṣaḥ* – šis; *bhuvāḥ* – pasaulio; *dharmasya* – religijos; *kāraṇāt* – vardan.

Šis vaikas bus tėvas valdovų, kurie savo būdu prilygs išminčiams. Vardan taikos ir ramybės pasaulyje, vardan religijos jis baus išsišokėlius ir ramybės drumstėjus.

Komentaras: Viešpaties bhaktas yra išmintingiausias žmogus pasauly. Išminčiais vadinami didelio proto žmonės, ir kiekvienas mokslas turi savų išminčių. Karalius ar valstybės vadovas turi būti visų išmintingiausias, antraip jis nesugebės valdyti intelektualinio valstybės elito. Valdovai iš karališkosios dinastijos, kuriai priklausė ir Mahārājos Yudhiṣṭhiroš giminė, visi be išimties buvo išmintingiausi savo epochos žmonės. Pranašystė bylojo, kad tokia išmintimi garsės ir Mahārāja Parikṣitas bei jo sūnus Mahārāja

Janamejaya, kuris dar tik turėjo gimti. Tokiems valdovams pakako išminties bausti maištinguosius išsišokėlius ir naikinti nuodingas Kali sėklas joms dar neužsimezgas, t.y. šalinti tuos, kurie savo veiksmais ardo taikaus gyvenimo pamatus. Iš tolimesnių skyrių sužinosime, kaip Mahārāja Parīkṣitas norėjo nužudyti personifikuotą Kali, pakėlusį ranką prieš karvę – taikos ir religijos simbolį. Vynas, moterys, azartiniai žaidimai ir skerdyklos – tai keturi Kali simboliai. Visų šalių išmintingi valdovai turėtų mokytis iš Mahārājos Parīkṣito, kaip palaikyti taiką ir dorą ir sutramdyti išsišokėlius bei nesantaikos kurstytojus, skęstančius girtuoklystės ir ištvirkimo liūne, lošiančius iš pinigų ir valgančius mėsą, kurią jiems parūpina gerai organizuotos skerdyklos. Kali amžiuje leidžiami įstatymai, saugantys visus šiuos nesantaikos židinius. Tad argi tokioje valstybėje galima taika ir moralė? Todėl valstybės tėvai turi susivokti, atsiduoti Viešpačiui. Jie turi bausti tvarkos pažeidėjus ir šalinti čia minėtas nesantaikos priežastis. Įdrėkusios malkos blogai dega – laužui įkurti reikia sausų malkų. Taika ir moralė galima tik ten, kur laikomasi Mahārājos Parīkṣito bei jo pasekėjų principų.

27 TEKSTAS

तक्षकादात्मनो मृत्युं द्विजपुत्रोपसर्जितात् ।
प्रपत्स्यत उपश्रुत्य मुक्तसङ्गः पदं हरेः ॥२७॥

*takṣakād ātmano mṛtyuṁ dvija-putropasarjitāt
prapatsyata upaśrutya mukta-saṅgaḥ padam hareḥ*

takṣakāt – nuo sparnuotos gyvatės; *ātmanaḥ* – apie savo; *mṛtyum* – mirtį; *dvija-putra* – brahmano sūnaus; *upasarjitāt* – pasiūstos; *prapatsyate* – radęs prieglobstį; *upaśrutya* – išgirdęs; *mukta-saṅgaḥ* – nutraukęs visus saitus; *padam* – padėtį; *hareḥ* – Viešpaties.

Sužinojęs, kad, brahmano sūnui prakeikus, jam lemta mirtį nuo sparnuotos gyvatės igėlimo, jis nutrauks visus materialius saitus ir galutinai atsiduos Dievo Asmeniui, rasdamas Jame savo prieglobstį.

Komentaras: Neįmanoma rasti prieglobsčio prie Viešpaties lotoso pėdų neatsikračius materialių saitų. Materialūs saitai rodo, kad žmogus nežino apie transcendentinę laimę, kuri jo laukia pas Viešpatį. Mums, gyvenantiems materialiam pasaulyje, dvasinė tarnystė Viešpačiui – tai būdas praktiškai atgaivinti transcendentines sąsajas su Viešpačiu. O joms sutvirtėjus,

žmogus visiškai atsikrato materialių prisirišimų ir pelno teisę grįžti namo, pas Dievą. Kadangi Mahārāja Parikšitas visą savo gyvenimą, nuo pat to momento, kai atsirado motinos iščiose, buvo labai prisirišęs prie Viešpaties, Viešpats visada jį globojo. Todėl vadinamasis įspėjimas apie mirtį, laukiančią septintą dieną po brahmano sūnaus prakeikimo, buvo jam tikriausia malonė, nes leido pasiruošti sugrįžti namo, pas Dievą. Viešpats visada globojo Parikšitą, ir Jo malone jis be vargo galėjo išvengti šio prakeikimo. Tačiau jis nenorėjo praleisti tokios palankios progos ir kuo geriausiai pasinaudojo nevykusi sandėriu. Septynias dienas iš eilės jis klausėsi „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš pasitikėjimo verto šaltinio ir pasinaudojęs šia aplinkybe rado prieglobstį prie Viešpaties lotoso pėdų.

28 TEKSTAS

जिज्ञासितात्मयाथार्थ्यो मुनेर्व्याससुतादसौ ।
हित्वेदं नृप गङ्गायां यास्यत्यद्वाकुतोभयम् ॥२८॥

*jijñāsītātmayāthārthyo muner vyāsa-sutād asau
hitvedam nṛpa gaṅgāyām yāsyaty addhākutobhayam*

jijñāsita – išklausinėjęs; *ātma-yāthārthyah* – apie tikrąjį savęs pažinimą; *muneḥ* – išmintingo filosofo; *vyāsa-sutāt* – Vyāsos sūnaus; *asau* – jis; *hitvā* – palikęs; *idam* – ši materialų prisirišimą; *nṛpa* – o karaliau; *gaṅgāyām* – ant Gangos kranto; *yāsyati* – eis; *addhā* – tiesiog; *akutaḥ-bhayam* – į gyvenimą, kur nėra baimės.

Išklausinėjęs didįjį filosofą, Vyāsadevos sūnų, apie tai, kas yra tikrasis savęs pažinimas, jis atsižadės materialių prisirišimų ir taps bebaimis.

Komentaras: Materijos pažinimas – tai toks pažinimas, kuris nesuteikia jokių žinių apie savąjį „aš“. Filosofija yra ieškojimas teisingo atsakymo į klausimą, kas yra savasis „aš“, kitaip sakant, savęs pažinimo mokslas. Filosofija, nenagrinėjanti savojo „aš“ problemos, – tai plika abstrakcija, laiko bei energijos švaistymas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ suteikia mums tikrų žinių apie savąjį „aš“. Studijuodami „Śrīmad-Bhāgavatam“ atsikratysime materialų prisirišimų ir įžengsime į karalystę, kurioje nėra baimės. Materialus pasaulis – tai baimės viešpatija, ir žmonės čia tarytum kalinius kalėjime nuolat persekioja baimė. Kalėjime nevalia pažeidinėti nustatytų taisyklių – jas pažeidusiam pratęsiamas baismės laikas. Taip ir mes materialia-

me pasaulyje gyvename nuolatinės baimės būsenoje. Ši būseną vadinama nerimu. Materialiame pasaulyje visos gyvybės formos, nepaisant to, ar jos pažeidžia gamtos dėsnius, ar ne, apimtos nerimo. Išsivadavimas (*mukti*) – tai nuolatinio materialaus nerimo atsikratymas. Ir jis įmanomas tik tada, kai nerimą pakeičia dvasinė tarnystė Viešpačiui. „Śrīmad-Bhāgavatam“ suteikia mums galimybę transformuoti materialų nerimą, suteikiant jam dvasinį turinį. To reikia siekti bendraujant su išmintingais filosofais – tokiais kaip save pažinusi siela Śukadeva Gosvāmī, didysis Śrī Vyāsadevos sūnus. Mahārāja Parikṣitas, išpėtas apie mirtį, pasinaudojo galimybe pabendrauti su Śukadeva Gosvāmī ir pasiekė šį tikslą.

Pasitaiko žmonių, kurie imituoja Śukadevą Gosvāmī ir Mahārāją Parikṣitą. Kvaili klausytojai mano, kad skaitovų „profesionalų“ deklamuojama „Śrīmad-Bhāgavatam“ padės įveikti materialius prisirišimus ir atsikratyti baimės. Tokios scenos tėra apgailėtina parodija, todėl nereikia rimtai žiūrėti į šiuos *bhāgavatam saptāha* spektaklius, kuriuos rengia gobšūs klounai, trokštantys ir ateityje užsitikrinti sau materialius malonumus.

29 TEKSTAS

इति राज्ञ उपादिश्य विप्रा जातककोविदाः ।
लब्धापचितयः सर्वे प्रतिजग्मुः स्वकान् गृहान् ॥२९॥

iti rājña upādiśya viprā jātaka-kovidāḥ
labdhāpacitayaḥ sarve pratijagmuḥ svakān gṛhān

iti – taip; *rājñe* – karaliui; *upādiśya* – patarę; *viprāḥ* – žmonės, gerai išmanantys Vedas; *jātaka-kovidāḥ* – prityrę astrologai ir gimimo apeigų žinovai; *labdhā-apacitayaḥ* – dosniai apdovanoti; *sarve* – visi; *pratijagmuḥ* – grįžo; *svakān* – į savo; *gṛhān* – namus.

Tokią ateitį valdovui Yudhiṣṭhirai pranašavo astrologijos ir gimimo apeigų žinovai. Dosniai apdovanoti jie grįžo namo.

Komentaras: Vedos – tai materialios ir dvasinės išminties lobynas. Vienintelė šios išminties paskirtis – padėti pasiekti tobulumą savęs pažinimo kelyje. Kitaip sakant, Vedos yra civilizuoto žmogaus vadovėlis visais klausimais. Kadangi žmogaus gyvenimas suteikia galimybę atsikratyti materialių kančių, Vedų išmintis moko derinti materialių poreikių tenkinimą su dvasinio išsivadavimo siekiais. Tam tikro išmintingųjų sluoksnio žmonės, atsidė-

ję išimtinai Vedų studijoms, vadinasi *vipros* – Vedų mokslo žinovai. Vedos aprėpia įvairias mokslo sritis; dvi iš jų – astrologija ir medicina paprastam žmogui ypač svarbios. Kad galėtų vadovauti visuomenei, išmintingieji žmonės, paprastai vadinami brahmanais, gilinosi į įvairias Vedų mokslo šakas. Jie studijavo net karybą (*dhanur-veda*): šią mokslo šaką dėstė tokie *vipros* kaip Droṇācārya, Kṛpācārya ir kt.

Pažymėtinas posmo žodis *vipra*. Tarp *viprų* ir brahmanų yra šioks toks skirtumas. *Vipros* yra puikūs *karma-kāṇḍos* (karminės veiklos) specialistai, mokantys visuomenę, kaip tenkinti materialius gyvenimo poreikius, o brahmanai – tai dvasinio mokslo apie transcendenciją žinovai. Ši mokslo sritis vadinasi *jñāna-kāṇḍa*; aukštesnė už ją yra *upāsanā-kāṇḍa*. Aukščiausioji *upāsanā-kāṇḍos* išraiška – dvasinė tarnystė Viešpačiui Višnu. Štai kodėl tobulumą pasiekusieji brahmanai vadinami *vaiṣṇavomis*. Višnu garbinimas – aukščiausia garbinimo forma, o *vaiṣṇavos*, panirusieji į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, yra tobuli brahmanai. „Śrīmad-Bhāgavatam“, dvasinės tarnystės mokslo knyga, *vaiṣṇavos* labai brangina. Ir, kaip sakoma „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje, ji yra brandus Vedų išminties vaisius, pranokstantis visas tris *kāṇḍas* – *karmā*, *jñānā* ir *upāsanā*.

Tarp *karma-kāṇḍos* žinovų buvo ir *jātaka-vipros*, garsėję astrologijos išmanymu. Jie galėjo išpranašauti gimusio vaiko ateitį iš žvaigždynų išsidėstymo jam gimus (*lagna*). *Jātaka-vipros* dalyvavo ir Mahārājos Parikšito gimimo ceremonijoje, ir jo senelis Mahārāja Yudhiṣṭhira dosniai apipylė juos auksu, dovanojo jiems daug žemių, kaimų, grūdų, karvių – visko, ko reikia gyvenimui. Visuomenei būtini *vipros*, ir valstybė privalo sudaryti jiems patogias gyvenimo sąlygas – taip nustato Vedų sistema. Gaudami iš valstybės gerą atlyginimą *vipros* galėjo teikti žmonėms nemokamas paslaugas, todėl Vedų mokslas buvo prieinamas visiems.

30 TEKSTAS

स एष लोके विख्यातः परीक्षिदिति यत्प्रभुः ।
पूर्वं दृष्टमनुध्यायन् परीक्षेत नरेष्विह ॥३०॥

*sa eṣa loke vikhyātaḥ parikṣid iti yat prabhuḥ
pūrvam dr̥ṣṭam anudhyāyan parikṣeta nareṣv iha*

saḥ – jis; *eṣaḥ* – šiame; *loke* – pasaulyje; *vikhyātaḥ* – pagarsėjęs; *parikṣit* – tirtantysis; *iti* – taip; *yat* – apie tai, ką; *prabhuḥ* – o karaliau; *pūrvam* –

anksčiau; *dr̥ṣṭam* – regėjo; *anudhyāyan* – nuolatos mąstantis; *parīkṣeta* – tyrinės; *nareṣu* – kiekvieną žmogų; *iha* – čia.

Šis vaikas pagarsės pasaulyje Parīkṣito [tiriančiojo] vardu, nes jo tiriantis žvilgsnis kiekviename žmoguje ieškos to, kurį kūdikis regėjo prieš užgimdamas. Taip jis nuolat atmins Viešpatį.

Komentaras: Mahārājai Parīkṣitui nusišypojo laimė regėti Viešpatį dar motinos iščiose, ir nuo tol jis nė akimirkai Jo neužmiršo. Kai transcendentinis Viešpaties paveikslas iširėžia žmogaus sąmonėje, jo nebeištrinsi. Atėjęs į pasaulį, Parīkṣitas įdėmiai tyrinėjo kiekvieną sutiktąjį, ieškodamas to, kurį regėjo būdamas motinos iščiose. Bet nė vienas žmogus negalėjo Jam prilygti ir juo labiau būti patrauklesnis, todėl kūdikis nuo visų nusigrėždavo. Ir kol Mahārāja Parīkṣitas ieškojo Viešpaties, Viešpats visada buvo su juo, nes nuolatos atminti Viešpatį tolygu su atsidavimu Jam tarnauti.

Šia proga Śrīla Jīva Gosvāmī pastebi, jog kiekvienas vaikas, regėjęs Viešpatį savo gyvenimo pradžioje, būtinai taps didžiu Viešpaties bhaktu – tokiu koks buvo Mahārāja Parīkṣitas. Ne kiekvienam nusišypso laimė regėti Viešpatį motinos iščiose, tačiau net ir nepatyrus tokios malonės, kuri išpuolė Mahārājai Parīkṣitui, tėvai, jeigu jie to nori, gali padaryti vaiką laimingą. Čia galėčiau pateikti pavyzdį iš savo gyvenimo. Mano tėvas buvo tyras Viešpaties bhaktas, ir aš buvau ketverių ar penkerių metų, kai tėvas padovanavo man Dievybių porą – Rādhā ir Kṛṣṇā. Žaisdami su seseria mes jas garbinome, nusižiūrėję į apeigas, vykstančias gretimoje Rādhā-Govindos šventykloje. Dažni apsilankymai šventykloje, žaidimai su Dievybėm, atkartojant šventykloje matytas ceremonijas, tolydžio pagimdė manyje natūralų potraukį Viešpačiui. Mano tėvas atliko visas man pagal amžių priklausančias apeigas. Atsidūręs mokyklos ir koledžo suole, paveiktas savo mokslo draugų, aš kuriam laikui nuo viso to nutolau ir visiškai užmiršau savo dvasinę praktiką. Tačiau vėliau, kai jau būdamas jaunuolis sutikau savo dvasinę mokytoją Śrī Śrīmad Bhaktisiddhāntā Sarasvatī Gosvāmī Mahārājā, vėl viskas grįžo į senas vėžes ir aš ėmiau garbinti vaikystėje dovanotas Dievybes jau pagal visas taisykles. Tai truko visą tą laiką, kol gyvenau su šeima. Esu dėkingas savo kilniadvasiam tėvui už tai, kad įskiepijo man pradinį supratimą, kuris vėliau Jo Dieviškosios Malonės dėka peraugo į normalią dvasinę tarnystę. Beje, Prahlāda Mahārāja taip pat patarė sudaryti vaikui sąlygas patirti artumą Dievui dar ankstyvoje vaikystėje, antraip galima praleisti galimybę, kurią suteikia žmogaus gyvybės forma – laikina kaip ir kitos formos, tačiau labai vertinga.

31 TEKSTAS

स राजपुत्रो ववृधे आशु शुक्ल इवोदुपः ।
 आपूर्यमाणः पितृभिः काष्ठाभिरिव सोऽन्वहम् ॥३१॥

*sa rāja-putro vavṛdhe āśu śukla ivodupaḥ
 āpūryamāṇaḥ pitṛbhiḥ kāṣṭhābhir iva so 'nvaham*

sah – tas; *rāja-putraḥ* – karalaitis; *vavṛdhe* – augo; *āśu* – labai sparčiai; *śukle* – pilnėjantis; *iva* – kaip; *udupaḥ* – mėnulis; *āpūryamāṇaḥ* – supamas prabangos; *pitṛbhiḥ* – rūpestingų tėvų; *kāṣṭhābhiḥ* – visiškai subrendęs; *iva* – kaip; *sah* – jis; *anvaham* – kasdien.

Kaip jaunas mėnulis, karalaitis [Parikṣitas] sparčiai augo, savo senelių globojamas ir lepinamas.

32 TEKSTAS

यक्ष्यमाणोऽश्वमेधेन ज्ञातिद्रोहजिहासया ।
 राजा लब्धधनो दध्यौ नान्यत्र करदण्डयोः ॥३२॥

*yakṣyamāṇo 'śvamedhena jñāti-droha-jihāsayā
 rājā labdha-dhano dadhyau nānyatra kara-daṇḍayoḥ*

yakṣyamāṇaḥ – norėdamas surengti; *aśvamedhena* – žirgo aukojimo ceremoniją; *jñāti-droha* – kovas su giminaičiais; *jihāsayā* – norėdamas išpirkti; *rājā* – karalius Yudhiṣṭhira; *labdha-dhanaḥ* – norėdamas įgyti lėšų; *dadhyau* – galvojo apie tai; *na anyatra* – nieko išskyrus; *kara-daṇḍayoḥ* – mokesčius ir baudas.

Kaip tik tuo metu karalius Yudhiṣṭhira nutarė atnašauti žirgą, norėdamas atsikratyti nuodėmių, kurias užsitraukė kovodamas su giminaičiais. Bet tam reikėjo nemaža lėšų, o jis be savo valdinių mokesčių ir baudų neturėjo kitų pajamų šaltinių.

Komentaras: Anksčiau brahmanai ir *vipros* turėjo teisę būti išlaikomi valstybės, o valstybės galva rinkdavo iš gyventojų mokesčius ir baudas. Po Kurukšetros mūšio valstybės išdas buvo tuščias, tad vienintelis pajamų šaltinis

buvo gyventojų mokesčiai ir baudos. Tų lėšų užteko tik valstybės biudžetui. Neturėdamas papildomų lėšų žirgo aukojimui, valdovas ieškojo būdų, kaip jų surinkti. Šią auką atnašauti jam patarė Bhīṣmadeva, todėl Mahārāja Yudhiṣṭhira dėjo visas pastangas, kad ji įvyktų.

33 TEKSTAS

तदभिप्रेतमालक्ष्य भ्रातरोऽच्युतचोदिताः ।
धनं प्रहीणमाजहुरुदीच्यां दिशि भूरिशः ॥३३॥

*tad abhipretam ālakṣya bhrātaro 'cyuta-coditāḥ
dhanam prahīṇam ājāhruḥ udīcyāṃ diśi bhūriśaḥ*

tat – jo; *abhipretam* – troškimus; *ālakṣya* – matydami; *bhrātaraḥ* – jo broliai; *acyuta* – neklystančiojo (Viešpaties Śrī Kṛṣṇos); *coditāḥ* – patarti; *dhanam* – turtų; *prahīṇam* – rinkti; *ājāhruḥ* – atnešė; *udīcyāṃ* – šiaurės; *diśi* – kryptis; *bhūriśaḥ* – ganėtinai.

Žinodami, ko valdovas širdyje labiausiai trokšta, jo broliai, neklystančio Viešpaties Kṛṣṇos patarti, šiaurės kraštuose jam surinko reikiamų lėšų [iš turtų, kuriuos buvo palikęs valdovas Marutta].

Komentaras: Mahārāja Marutta – vienas didžiųjų pasaulio imperatorių. Valdė daugel amžių prieš Mahārājai Yudhiṣṭhirai ateinant į valdžią. Mahārāja Marutta – Mahārājos Avikṣito sūnus ir ištikimas saulės dievo sūnaus Yamarājos garbintojas. Jo brolis, žynys Samvarta, niekuo nenusileido didžiajam Bṛhaspačiui – išsilavinusiam pusdievių žyniui. Jis atliko Saṅkarayajños aukojimą, ir Viešpats buvo taip juo patenkintas, jog paskyrė jį aukso viršukalnės prižiūrėtoju. Ši viršukalnė yra kažkur Himalajuose, taigi šiandieniniai nuotykių ieškotojai galėtų pamėginti ją surasti. Mahārāja Marutta buvo itin galingas imperatorius, ir tą dieną, kai jis atnašaudavo auką, jo rūmus aplankydavo pusdieviai iš kitų planetų, tarp kurių būdavo ir Indra, Candra bei Bṛhaspatis. Jam priklausė aukso viršukalnė, tad aukso jam niekada netrūko. Baldakimas virš aukojimo altoriaus buvo padirbtas iš gryno aukso. Jis kasdien atnašaudavo aukas ir, norėdamas paspartinti aukai skirtų valgių ruošimą, kvietė į pagalbą kai kuriuos Vāyulokos, oro planetų, gyventojus. Į ceremoniją susirinkusiems pusdieviams vadovavo Viśvadeva.

Dorybingi valdovo darbai saugojo karalystę nuo visų ligų. Jo turtingi au-

kojimai džiugino aukštesniųjų planetų (Devalokos, Pitrlokos) gyventojus. Jis kasdien dalijo mokytiems brahmanams aukas – patalus, sostus, palankinus ir daug aukso. Dangaus valdovas Indradeva buvo labai patenkintas jo dosnumu bei aukojimų gausybe ir visada linkėjo jam gero. Už savo dorybingus darbus jis buvo apdovanotas visą gyvenimą neblėstančia jaunyste ir kartu su savo teisėta žmona, apsuptas laimingų valdinių, ministrų, vaikų bei brolių, valdė pasaulį tūkstantį metų. Už savo dorybingus darbus jis susilaukė pagyrimo iš Paties Viešpaties Śrī Kṛṣṇos. Savo vienintelę dukrą jis ištekino už Maharšio Aṅgiros ir jo palaimintas pasikėlė į dangaus karalystę. Iš pradžių jis norėjo, kad jo aukojimams vadovautų prityręs žynys Bṛhaspatis, tačiau pusdievis atsisakė, nes valdovas buvo paprastas žmogus, žemės gyventojas. Karalių tai labai nuliūdino, bet, Nārados Munio patartas, aukojimams vadovauti jis paskyrė žynį Samvartą, ir šis puikiai susidorojo su savo darbu.

Aukojimo sėkmė priklauso nuo jam vadovaujančio žynio. Šiame amžiuje visi aukojimai uždrausti, nes tarp vadinamųjų brahmanų, besivadovaujančių klaidingu įsitikinimu, kad brahmano sūnui neva nebūtinos brahmano ypatybės, nėra nė vieno išmanančio žynio. Todėl Kali amžiuje rekomenduojamas vienintelis aukojimas – *saṅkīrtana-yajña*, kurį pradėjo praktikuoti Viešpats Śrī Caitanya Mahārabhu.

34 TEKSTAS

तेन सम्भृतसम्भारो धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः ।
वाजिमेधैस्त्रिभिर्भितो यज्ञैः समयजद्धरिम् ॥३४॥

*tena sambhṛta-sambhāro dharma-putro yudhiṣṭhiraḥ
vājimedhais tribhir bhīto yajñaiḥ samayaḥ dharim*

tena – su šiais turtais; *sambhṛta* – surinktais; *sambhārah* – komponentais; *dharma-putrah* – dorovingasis karalius; *yudhiṣṭhiraḥ* – Yudhiṣṭhira; *vājimedhaiḥ* – žirgo aukojimais; *tribhiḥ* – trimis; *bhītaḥ* – po Kurukšetros mūšio persekiojamas baimės; *yajñaiḥ* – aukomis; *samayaḥ* – tobulai pagarbino; *dharim* – Dievo Asmenį.

Turtų pakako net trims žirgo aukojimams. Ir dorovingasis valdovas Yudhiṣṭhira, kurį po Kurukšetros mūšio persekiojo baimė, patenkino Dievo Asmenį Viešpatį Hari.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo idealus valdovas, garsėjęs savo dorybingumu, ir vis dėlto po Kurukṣetros mūšio jį persekiojo baimė. Jis jautėsi kaltas, kad daugybė žmonių žuvo vien dėl to, kad jis atsisėstų į sostą. Jis prisiėmė sau atsakomybę už karo metu padarytas nuodėmes ir norėdamas jas išpirkti nutarė atlikti tris aukojimus, kurių metu altoriuje aukojamas žirgas. Toks aukojimas reikalauja didžiulių lėšų. Net Mahārājai Yudhiṣṭhirai prirėikė papildomai jų ieškoti. Jis surinko kalnus aukso, kurį paliko Mahārāja Marutta ir brahmanai, dosniai Maruttos apdovanoti. Mokytieji brahmanai nepajėgė pasiimti viso jiems dovanoto aukso, todėl didžiąją jo dalį paliko nelieštą. Mahārāja Marutta irgi nenorėjo liesti brahmanams padovanoto aukso. Be to, aukso lėkštės ir kiti indai, naudoti aukojimo metu, buvo išmetami, ir ištisus amžius stūksojo kalnai „niekieno“ aukso, kol Yudhiṣṭhira nepasiėmė jo savo tikslams. Viešpats Śrī Kṛṣṇa patarė Mahārājos Yudhiṣṭhiros broliams surinkti nepanaudotus turtus, nes jie priklausė karaliui. Bet labiausiai stebėtina tai, kad nė vienas šalies gyventojas nepasisavino to „niekieno“ aukso ir nepanaudojo kokios įmonės statybai ar kitiems tikslams. Tai reiškia, kad valstybės gyventojams nieko netrūko, jie buvo visiškai patenkinti ir nė nemanė steigti niekam nereikalingų pramonės įmonių savo juslėms tenkinti. Mahārāja Yudhiṣṭhira surinko auksą, kad galėtų atlikti aukojimus ir patenkintų Aukščiausiąjį Dievą Asmenį Hari. Jis ėmė jį ne tam, kad papildytų valstybės išdą.

Mahārāja Yudhiṣṭhira parodė sektiną pavyzdį. Jį persekiojo baimė už nuodėmes, kurias padarė mūšio lauke, ir jis norėjo patenkinti aukščiausiąjį valdovą. Atlikdami savo kasdienes pareigas mes valia nevalia padarom daug nuodėmių ir tam, kad neutralizuotume tokių netyčinių nusikaltimų pasekmes, turime atnašauti aukas, rekomenduojamas apreikštuose šventraščiuose. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: *yajñārthāt karmaṇo 'nyatra loko 'yam karma-bandhanaḥ* – norėdamas išvengti pasekmių už neleistinus darbus ar netgi netyčinius nusikaltimus, į kuriuos žmogus yra linkęs, jis turi atlikti šventraščių rekomenduojamus aukojimus. Taip elgdamasis žmogus išpirks visas nuodėmes. Bet tie, kurie nepaiso šventraščių patarimų ir veikia vadovaudamiesi vien savanaudiškais tikslais, t.y. dėl juslinių malonumų, už padarytas nuodėmes turi atkentėti. Todėl svarbiausias visų aukų atnašavimo tikslas – patenkinti Aukščiausiąjį Asmenį Hari. Nors priklausomai nuo aukojančiojo individualybės, laiko ir vietos aukojimo metodai gali skirtis, svarbiausias aukojimų tikslas visais laikais ir bet kuriomis aplinkybėmis yra vienas – patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį Hari. Štai toks yra kelias į dorovingą gyvenimą, taiką ir klestėjimą. Ir Mahārāja Yudhiṣṭhira, būdamas idealus dorybingas valdovas, griežtai laikėsi šios taisyklės.

Jei vykdydamas kasdienes pareigas nuodėmių neišvengė net Mahārāja

Yudhiṣṭhira, kurio valdomoje karalystėje gyvūno ar žmogaus nužudymas buvo kaip auka – sudėtingas, išmanymo reikalaujantis aktas, galime įsivaizduoti, kiek nuodėmių sąmoningai ar nesąmoningai padaro tamsūs Kali-yugos žmonės, kurie neatnašauja aukų ir nesiekia pradžiuginti Aukščiausiojo Viešpaties. Todėl „Bhāgavatam“ (1.2.13) sako, kad žmogus visų pirma turi deramai vykdyti savo pareigas pagal visuomenėje užimamą padėtį ir taip patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį.

Kiekvienas žmogus, nesvarbu kokioje šalyje ar visuomenėje jis gyvena, kokiai kastai ar religijai priklauso, gali imtis bet kokių pareigų, tačiau jis turi atnašauti konkrečiai asmenybei, vietai ir laikui šventraščiuose rekomenduojamas aukas. Kali-yugos žmonėms Vedų raštai pataria garbinti Viešpatį be nusizengimų kartojant šventą Kṛṣṇos vardą (*kīrtanād eva kṛṣṇasya muktasāṅgaḥ param vrajet*). Taip žmogus gali išpirkti savo nuodėmes ir pasiekti gyvenimo tobulumą – grįžti namo, pas Dievą. Apie tai mes ne kartą kalbėjome šios didžios knygos skyriuose (visų pirma, jos įvadinėje dalyje, kur pateikta Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu gyvenimo apybraiža), o dabar vėl kartojam tą patį, tikėdamiesi priartinti pasaulio taiką ir gerovę.

Viešpats „Bhagavad-gītoje“ aiškiai sako, kas gali Jį patenkinti, o Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu gyvenimas ir misionieriška veikla tai demonstruoja praktiškai. Niūriame priešiškumo ir nesantaikos amžiuje, kuriame gyvename, geriausia auka Aukščiausiam Viešpačiui Hari (Dievo Asmeniui, išlaisvinančiam mus iš egzistencijos kančių) – sekti Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu pavyzdžiu.

Netgi tais visuotinio klestėjimo laikais, norėdamas atlikti žirgo *yajñq* (aukojimą), Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo priverstas rinkti paliktą auksą. Tad ar galime svajoti apie tokias *yajñas* dabar, kai aplink viešpatauja skurdas, o auksas yra didžiausias deficitas. Šiandien mes turime savo rankose pluoštus popierėlių ir pažadus, kad ekonomikos raidos dėka jie bus padengti auksu, tačiau mes negalim aukojimams skirti tiek lėšų, kiek Mahārāja Yudhiṣṭhira, – nei pavieniui, nei bendrai susidėję, nei valstybės remiami. Todėl mūsų amžiuje priimtinausias metodas, kurį remdamasis *sāstromis* rekomendavo Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu. Jis nereikalauja jokių išlaidų, o naudos duoda daugiau negu pati turtingiausia *yajña*.

Klaidinga būtų manyti, kad pagal Vedų nurodymus atlikta žirgo ar karvės *yajña* yra gyvulių žudymas. Priešingai, *yajñose* aukojamiems gyvuliams transcendentine Vedų himnų galia suteikiamas naujas gyvenimas – žinoma, jeigu Vedų himnai, kurie neturi nieko bendra su pasauliečių supratimu, giedami teisingai. Visos Vedų *mantras* yra veiksmingos; tai įrodo aukojamų gyvulių atgimimas.

Mūsų dienomis vadinamieji brahmanai, t.y. šventikai, nesugeba taisyklin-

gai tarti Vedų himnų. Šiandieniniai dukart gimusiųjų palikuonys neturi tinkamo pasirengimo ir nėra verti savo protėvių; jie priskirtini prie *śūdry* – kartą gimusiųjų. Kartą gimęs žmogus nesugeba teisingai deklamuoti Vedų himnų, todėl pats Vedų himnų giedojimas neturi praktinės reikšmės.

Gelbėdamas visus mus, Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu propagavo *saṅkīrtanos* judėjimą – *yajñā*, kuri turi visapusišką praktinę naudą, ir mūsų laikų žmogui Vedos primygtinai pataria eiti šiuo autoritetų pripažintu ir patikimu keliu.

35 TEKSTAS

आहूतो भगवान् राज्ञा याजयित्वा द्विजैर्नृपम् ।
उवास कतिचिन्मासान् सुहृदां प्रियकाम्यया ॥३५॥

*āhūto bhagavān rājñā yājayitvā dvijair nṛpam
uvāsa katicin māsān suhṛdāṁ priya-kāmyayā*

āhūtaḥ– pakviestas; *bhagavān* – Viešpats Kṛṣṇa, Dievo Asmuo; *rājñā* – karaliaus; *yājayitvā* – pasirūpinęs, kad atnašautų; *dvijaiḥ* – mokyti brahmanai; *nṛpam* – karaliaus vardu; *uvāsa* – gyveno; *katicit* – keletą; *māsān* – mėnesių; *suhṛdām* – giminaičių; *priya-kāmyayā* – džiaugsmui.

Mahārājos Yudhiṣṭhiros pakviestas į aukojimą, Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa pasirūpino, kad aukas atnašautų patyrę [dukart gimusieji] brahmanai. Aukojimams pasibaigus, giminaičių džiaugsmui Viešpats kelis mėnesius liko paviešėti.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira pakvietė Viešpatį Śrī Kṛṣṇą pasirūpinti, kad *yajñū* apeigos būtų deramai atliktos, ir Viešpats, pakludamas Savo vyresniajam pusbroliui, pasistengė, kad *yajñas* atliktų prityrę dukart gimusieji brahmanai. Gimimas brahmanų šeimoje pats savaime nėra rodiklis, kad žmogus gali tinkamai atlikti *yajñā*. Tam reikia gimti antrą sykį – gauti iš *bona fide ācāryos* išventinimą ir tinkamą išsilavinimą. Kartą gimusieji nekvalifikuoti brahmanų šeimų palikuonys (*brahma-bandhu*) niekuo nesisiskiria nuo kartą gimusių *śūdry*; jie neturi teisės būti šventikai ir jų negalima laikyti brahmanais. Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai buvo patikėta tuo pasirūpinti, ir su būdingu Jam tobulu išmanymu Jis pasistengė, kad *yajñas* atliktų *bona fide* dukart gimusieji brahmanai ir jos būtų sėkmingos.

36 TEKSTAS

ततो राज्ञाभ्यनुज्ञातः कृष्णया सहबन्धुभिः ।
ययौ द्वारवतीं ब्रह्मन् सार्जुनो यदुभिवृतः ॥३६॥

*tato rājñābhyanujñātaḥ kṛṣṇayā saha-bandhubhiḥ
yayau dvāravatīm brahman sārjuno yadubhir vṛtaḥ*

tataḥ – po to; *rājñā* – karaliui; *abhyanujñātaḥ* – leidus; *kṛṣṇayā* – ir Draupadei; *saha* – su; *bandhubhiḥ* – kitais giminaičiais; *yayau* – išvyko; *dvāravatīm* – į Dvārakā-dhāmą; *brahman* – o brahmanai; *sa-arjunaḥ* – su Arjuna; *yadubhiḥ* – Yadu dinastijos narių; *vṛtaḥ* – apsuptas.

O Śaunaka, po to Viešpats atsisveikino su karaliumi Yudhiṣṭhira, Draupade, kitais giminaičiais ir, Arjunos bei kitų Yadu dinastijos narių lydimas, išvyko į Dvārakos miestą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvyliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Imperatoriaus Parikṣito gimimas“.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Dhṛtarāṣṭra palieka namus

1 TEKSTAS

सूत उवाच
विदुरस्तीर्थयात्रायां मैत्रेयादात्मनो गतिम् ।
ज्ञात्वागाद्वास्तिनपुरं तयावाप्तविवित्सितः ॥ १ ॥

sūta uvāca

*viduras tīrtha-yātrāyām maitreyād ātmano gatim
jñātvāgād dhāstinapuram tayāvāpta-vivitsitaḥ*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *viduraḥ* – Vidura; *tīrtha-yātrāyām* – keliaudamas po įvairias šventas vietas; *maitreyāt* – iš didžio išminčiaus Maitreyos; *ātmanah* – sielos; *gatim* – galutinį tikslą; *jñātvā* – sužinojęs; *āgāt* – grįžo; *hāstinapuram* – į Hastināpurą; *tayā* – šio išmanymo; *avāpta* – labai daug įgijęs; *vivitsitaḥ* – permanęs viską, kas pažintina.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Keliaudamas po šventas vietas Vidura patyrė iš išminčiaus Maitreyos, kur baigiasi sielos kelionė, ir grįžo į Hastināpurą, permanęs tiesą iki pat galo, taip nuodugniai, kaip tik galėjo norėti.

Komentaras: Vidura – vienas svarbiausių „Mahābhāratos“ epo veikėjų. Jis Vyāsadevos ir Mahārājos Pāṇḍu motinos tarnaitės, vardu Ambikā, sūnus; Yamarājos inkarnacija. Prakeiktas Māṇḍavyos Munio, jis turėjo gimti *śūdra*. Pasakojama, kad kartą sargybiniai sučiupo keletą vagių, pasislėpusių Māṇḍavyos Munio namuose. Sargybiniai aptikę juos manė, kad *munis* irgi

kaltas, ir suėmė jį drauge su vagimis. Karalius paskelbė *muniui* mirties nuosprendį – jis turėjęs būti pasmeigtas ietimi. Taigi *munis* buvo pamautas ant ieties, tačiau nemirė, nes buvo pasinėręs į mistinį meditavimą. Ilgainiui sargybiniai pastebėjo, kad jis tebegyvas, ir apie tai pranešė karaliui. Karalius išsyk suprato, jog *munis* tikras šventasis ir nuskubėjo į bausmės vietą melsti jo atleidimo. Jis pats pamėgino ištraukti ietį iš Māṇḍavyos Munio kūno, bet ietis nepasidavė, sulūžo ir jos galas liko styroti *munio* kūne. Išminčius atleido karaliui ir tuojau išvyko pas Yamarājā, kurio rankose yra visų gyvų būtybių likimai, paklausti, už ką jis buvo šitaip baudžiamas. Yamarāja atsakė, kad vaikystėje *munis* nusmailintu šiaudu pasmeigęs skruzdę ir už tai dabar pakliuvo į bėdą. *Munis* buvo įsitikinęs, kad Yamarājos jam skirta bausmė už vaikišką paikystę buvo neteisinga ir prakeikė jį gimti *śūdra*. Yamarājos įsikūnijimas *śūdro*s kūne ir buvo Vidura – Dhṛtarāštro's bei Mahārājos Pāṇḍu brolis. Tačiau Bhīṣmadeva elgėsi su juo lygiai kaip ir su kitais savo sūnėnais – visi jie buvo Kuru giminės palikuonys. Atėjus laikui, Vidura vedė merginą, kurios tėvas irgi buvo brahmanas, o motina – *śūdrānī*. Vidura nepaveldėjo savo tėvo (Bhīṣmadevos brolio) turtų, tačiau vyresnysis jo brolis Dhṛtarāṣṭra dovanojo Vidurai nemažą jų dalį. Vidura labai mylėjo savo vyresnįjį brolių ir visada stengėsi nukreipti jį į tiesos kelią. Prasidėjęs brolių žudiškam Kurukṣetros karui, Vidura ne sykį kalbino vyresnįjį brolių būti teisingą Pāṇḍu sūnų atžvilgiu, bet Duryodhanai nepatiko, kad dėdė kišasi į šį reikalą, ir jis sąmoningai pažemino Vidurą. Tada Vidura išėjo iš rūmų ir leidosi keliauti po šventas vietas, kur jam buvo lemta išklaudyti Maitreyos pamokymus.

2 TEKSTAS

यावतः कृतवान् प्रश्नान् क्षत्ता कौषारवाग्रतः ।
जातैकभक्तिर्गोविन्दे तेभ्यश्चोपरराम ह ॥ २ ॥

*yāvataḥ kṛtavān praśnān kṣattā kauṣāravāgrataḥ
jātaika-bhaktir govinde tebhyaś copararāma ha*

yāvataḥ – visus tuos; *kṛtavān* – uždavė; *praśnān* – klausimus; *kṣattā* – kitas Viduros vardas; *kauṣārava* – kitas Maitreyos vardas; *agrataḥ* – akivaizdoje; *jāta* – subrendęs; *eka* – viena; *bhaktiḥ* – transcendentinei meilės tarnystei; *govinde* – Viešpačiui Kṛṣṇai; *tebhyaḥ* – toliau klausinėjęs; *ca* – ir; *upararāma* – liovėsi; *ha* – praesityje.

**Išklausęs Maitreyos Munio atsakymus į visus rūpinimus klausimus ir su-
brendęs transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui Kṛṣṇai, Vidura liovėsi
klausinėjęs.**

Komentaras: Maitreyos Rṣio įtikintas, kad gyvenimo *summum bonum* ir galutinis tikslas – transcendentinė meilės tarnystė Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, Govindai (kuris patenkina visus Savo bhaktų troškimus), – Vidura liovėsi klausinėjęs. Sąlygota siela – gyva būtybė, gyvenanti materialiam pasaulyje, – ieško laimės per materialią juslinę veiklą, bet šitai negali suteikti jai pasitenkinimo, ir tada, norėdama pažinti Aukščiausiąją Tiesą, ji griebiasi empirinių samprotavimų metodo, įvairių intelektinių gudrybių. Tačiau jei sąlygota siela neranda atsakymo į klausimą, kas yra aukščiausias tikslas, ji vėl grįžta prie materialios veiklos: užsiima filantropiniais ar altruistiniais darbais, kurie taip pat negali suteikti jai visiško pasitenkinimo. Taigi nei karminė veikla, nei abstraktūs filosofiniai samprotavimai gyvos esybės patenkinti negali, nes ji iš prigimties yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos tarnas. Visi Vedų šventraščiai kreipia ją į šį aukščiausią tikslą. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (15.15).

Tiesos ieškanti sąlygota siela turi, kaip ir Vidura, kreiptis į tokį *bona fide* dvasinį mokytoją kaip Maitreya ir užduodama išmintingus klausimus pasistengti išsiaiškinti, kas yra *karma* (karminė veikla), *jñāna* (filosofinės Aukščiausios Tiesos paieškos) ir *yoga* (dvasinio pažinimo metodas, atkuriantis ryšį su Dievu). Kas nelinkęs kelti rimtų klausimų dvasiniam mokytojui, tam nereikėtų vien dėl akių jo rinktis. O tas, kuris negali nukreipti mokinio į transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai kelią, neturi skelbtis dvasiniu mokytoju, net jeigu kiti jį tokiu laiko. Vidurai nusišypsojo laimė sutikti Maitreya – tikrą dvasinį mokytoją, kuris padėjo jam pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą – *bhakti*, dvasinę tarnystę Govindai. Tad apie dvasinį tobulėjimą jis sužinojo viską.

3–4 TEKSTAI

तं बन्धुमागतं दृष्ट्वा धर्मपुत्रः सहानुजः ।

धृतराष्ट्रो युयुत्सुश्च सूतः शारद्वतः पृथा ॥ ३ ॥

गान्धारी द्रौपदी ब्रह्मन् सुभद्रा चोत्तरा कृपी ।

अन्याश्च जामयः पाण्डोर्जातयः ससुताः स्त्रियः ॥ ४ ॥

*taṁ bandhum āgatam dr̥ṣtvā dharmā-putraḥ sahanūjaḥ
dhṛtarāṣṭro yuyutsuś ca sūtaḥ śāradvataḥ pṛthā*

*gāndhārī draupadī brahman subhadrā cottarā kṛpī
anyāś ca jāmayāḥ pāṇḍor jñātayaḥ sasutāḥ striyaḥ*

tam – jį; *bandhum* – giminaičiai; *āgatam* – ten atvykusį; *dr̥ṣtvā* – pamatę; *dharmā-putraḥ* – Yudhiṣṭhira; *saha-anujaḥ* – su jaunesniaisiais broliais; *dhṛtarāṣṭraḥ* – Dhṛtarāṣṭra; *yuyutsuḥ* – Sātyakis; *ca* – ir; *sūtaḥ* – Sañjaya; *śāradvataḥ* – Kṛpācārya; *pṛthā* – Kuntī; *gāndhārī* – Gāndhārī; *draupadī* – Draupadī; *brahman* – o brahmanai; *subhadrā* – Subhadrā; *ca* – ir; *uttarā* – Uttarā; *kṛpī* – Kṛpī; *anyāḥ* – kitos; *ca* – ir; *jāmayāḥ* – kitų šeimos narių žmonos; *pāṇḍoḥ* – Pāṇḍavų; *jñātayaḥ* – šeimos nariai; *sa-sutāḥ* – su savo sūnumis; *striyaḥ* – moterys.

Pamatę sugrižtantį Vidurą, rūmų gyventojai – Mahārāja Yudhiṣṭhira su jaunesniaisiais broliais, Dhṛtarāṣṭra, Sātyakis, Sañjaya, Kṛpācārya, Kuntī, Gāndhārī, Draupadī, Subhadrā, Uttarā, Kṛpī ir visas būrys Kauravų žmonių bei kitų moterų su vaikais – džiaugsmingai išbėgo jo pasitikti. Rodės, jie atgavo seniai prarastą sąmonę.

Komentaras: Gāndhārī – idealios ir skaisčios moters pavyzdys, įėjęs į pasaulio istoriją. Gāndhārī buvo Gāndhāros (dabartinis Kandaharas Afganistane) valdovo Mahārājos Subalos duktė. Mergystės metais ji garbino Viešpatį Śivą. Paprastai indų mergaitės garbina Viešpatį Śivą trokšdamos gauti gerą vyrą. Įtikusi Viešpačiui Śivai, Gāndhārī gavo jo palaiminimą pagimdyti šimtą sūnų ir tapo Dhṛtarāṣṭros sužadėtine, nepaisydama, kad jis buvo aklas nuo gimimo. Sužinojusi, kad jos būsimasis vyras neregys, Gāndhārī nusprendė tapti akla, kaip ir jos vyras. Ji užsirišo akis daugiasluoksne šilko juosta, ir jos brolis Śakunis ištekino ją už Dhṛtarāṣṭros. Ji buvo viena iš gražiausių to meto merginų. Be to, ji išsiskyrė nuostabiu būdu, kuris pavergė visų Kauravų dvariškių širdis. Tačiau, nepaisant visų gerųjų ypatybių, Gāndhārī turėjo ir moteriai būdingų silpnybių. Kai Kuntei gimė berniukas, ją apėmė pavydas. Abi karalienės laukėsi kūdikių, tačiau Kuntī pagimdė berniuką pirmoji. Netverdama apmaudu, Gāndhārī trenkė sau per pilvą, ir dėl to jai gimė gabalas mėsos. Tačiau ji buvo Vyāsadevos bhaktė, ir čia Vyāsadeva jai pagelbėjo. Jo liepimu gabalas buvo padalintas į šimtą dalių, ir iš kiekvienos dalies po kurio laiko išaugo berniukas. Taip Vyāsadeva patenkino Gāndhārės troškimą tapti šimto sūnų motina, ir ji ėmėsi

auklėti vaikus, kaip to reikalavo aukšta jos padėtis. Kai Kurukṣetros mūšio išvakarėse buvo rezgamos intrigos prieš Pāṇḍavas, ji nepritarė karui prieš juos ir dargi kaltino Dhṛtarāṣṭrą dėl šio brolžudiško karo. Ji norėjo, kad karalystė būtų padalinta į dvi dalis: viena jų atiduota Pāṇḍu sūnums, o kita – jos sūnums. Sūnų žūtis Kurukṣetros mūšyje nepaprastai ją sukrėtė, ir ji jau buvo beprakeikianti Bhīmaseną bei Yudhiṣṭhirą, tačiau Vyāsadeva ją sulaukė nuo šio žingsnio. Savo beribį skausmą dėl Duryodhanos ir Duḥśāsanos žūties ji išliejo Viešpačiui Kṛṣṇai, ir Kṛṣṇa ramino ją transcendentiniais pamokymais. Nemažiau skausmo jai sukėlė ir Karṇos mirtis, ir ji papasakojo Viešpačiui Kṛṣṇai apie Karṇos žmonos sielvartą. Šrila Vyāsadeva paguodė Gāndhārę, suteikęs jai galimybę pamatyti, kaip jos žuvusieji sūnūs pakilo į dangaus karalystę. Ji mirė drauge su savo vyru Himalajų džiunglėse netoli Gangos ištakų – sudegė miško liepsnose. Pomirtines apeigas jiems atliko sūnėnas Mahārāja Yudhiṣṭhira.

Prthā – Mahārājos Śūrasenos duktė ir Vasudevos, Viešpaties Kṛṣṇos tėvo, sesuo. Vėliau ją įsidukrino Mahārāja Kuntibhoja, ir nuo tol ją imta vadinti Kunte. Kuntī – Dievo Asmens sėkmės energijos įsikūnijimas. Karaliaus Kuntibhojos rūmuose dažnai lankėsi aukštesniųjų, rojaus, planetų gyventojai, ir Kuntī rūpinosi, kad jie būtų deramai sutikti. Ji patarnavo didžiam išminčiui mistikui Durvāsai Muniui, ir šis, patenkintas sąžininga jos tarnyste, išmokė ją *mantras*, kurią ištarusi ji galėjo pasikviesti bet kurį pusdievį. Netverdama smalsumu ji čia pat pasišaukė saulės dievą. Saulės dievas norėjo su Kunte suartėti, ir išsigandusi Kuntī bandė išsisukti, tačiau įtikinta, kad nepraras skaistybės, ji galop sutiko. Suartėjusi su saulės dievu, ji pastojo ir pagimdė Karṇą. Saulės dievo malone ji neprarado nekaltybės, tačiau bijodama tėvų išsižadėjo naujagimio. Vėliau, kai atėjo laikas išsirinkti vyrą, ji nutarė tekėti už Pāṇḍu. Neilgai trukus, Mahārāja Pāṇḍu nutarė atsižadėti šeimos ir pasaulietinio gyvenimo, bet Kuntī tam pasipriešino, ir galų gale Mahārāja Pāṇḍu pasiūlė jai turėti vaikų su kitomis garbingomis asmenybėmis. Iš pradžių Kuntī atmetė vyro pasiūlymą, tačiau vėliau, kai Pāṇḍu pateikė jai žinomų pavyzdžių iš istorijos, Kuntī sutiko. Durvāsos Munio dovanota *mantra* ji pasikvietė Dharmarāją, ir jai gimė Yudhiṣṭhira. Vėliau ji pasikvietė pusdievį Vāyu (orą) – taip gimė Bhīma. Su dangaus valdovu Indra ji susilaukė Arjunos. Nakula bei Sahadeva buvo Mādrės ir Pāṇḍu sūnūs. Mahārāja Pāṇḍu mirė labai jaunas, ir Kuntī iš sielvarto alpo. Abi Pāṇḍu žmonos – Kuntī ir Mādrī – nutarė, kad Kuntī liks auginti penkis mažamečius vaikus, o Mādrī atliks *satī* ritualą – savo valia kartu su vyru pasitiks mirtį. Śatasṛṅga bei kiti didieji išminčiai, dalyvavusieji priimant šį sprendimą, joms pritarė.

Vėliau, pasinaudojęs intrigomis, Duryodhana ištrėmė Pāṇḍavas iš karalystės. Kuntī išėjo į tremtį paskui savo sūnus ir drauge su jais išgyveno visas jiems tekusias negandas. Kai jie gyveno miške, demonė, vardu Hidimbā, užsigeidė gauti Bhīmą į vyrus. Bhīma atsisakė, tačiau tada mergina kreipėsi į Kuntę ir Yudhiṣṭhirą, kurie įkalbėjo Bhīmą neatstumti merginos ir dovanoti jai sūnų. Po suartėjimo su Bhīma merginai gimė Ghaṭotkaca, kuris vėliau su tėvu narsiai kovėsi prieš Kauravas. Drauge su jais miške gyveno brahmano šeima, kurią terorizavo demonas Bakāsura. Kuntī liepė Bhīmai nužudyti Bakāsurą ir apginti brahmano šeimą nuo nesibaigiančių negandų. Ji patarė Yudhiṣṭhirai keliauti į Pāñcāladeśą. Ten Arjuna laimėjo Draupadės ranką, tačiau Kuntės paliepimu visi penki broliai Pāṇḍavos tapo lygiateisiais Pāñcālės (Draupadės) vyrais. Vyāsadeva buvo jos vestuvių su penkiais Pāṇḍavomis liudininkas. Kuntīdevī niekada nepamiršo savo pirmagimio – Karṇos. Kai Karṇa žuvo Kurukṣetros mūšyje, sielvarto apimta ji prisipažino savo vaikams, kad Karṇa – vyriausiasis jos sūnus, gimęs dar prieš jos vedybas su Mahārāja Pāṇḍu. Po Kurukṣetros mūšio Viešpačiui Kṛṣṇai besirengiant vykti į namus Kuntī kreipėsi į Jį nuostabiomis maldomis. Vėliau ji drauge su Gāndhāre išėjo į mišką ir griežtai tramdė kūną. Ji valgė tik kartą per trisdešimt dienų ir galop panirusi meditacijoje sudegė miško gaisro liepsnose.

Draupadī – dorovinga Mahārājos Drupados duktė, deivės Śacės, Indros žmonos, dalinė inkarnacija. Mahārāja Drupada surengė didžiulį aukojimą, kuriam vadovavo išminčius Yaja. Po pirmos aukos gimė Dhṛṣṭadyumna, o po antrosios – Draupadī. Taigi ji – Dhṛṣṭadyumno sesuo, dar vadinama Pāñcālė. Ji ištekėjo už penkių brolių Pāṇḍavų ir kiekvienam pagimdė po sūnų. Mahārājos Yudhiṣṭhiros sūnus buvo Pratibhitas, Bhīmasenos – Sutasoma, Arjunos – Śrutakīrtis, Nakulos – Śatānīka, o Sahadevos – Śrutakarmā. Pasakojama, kad ji buvusi viena iš nuostabiausių moterų, grožiu nenusileidusi savo anytai Kuntei. Kai ji gimė, iš dangaus pasigirdo balsas, nurodęs pavadinti ją Kṛṣṇā. Balsas paskelbė, kad per ją žus daugybė *kṣatrijų*. Śaṅkaros palaiminta ji gavo penkis vyrus, kurie nenusileido vienas kitam kilnumu. Kai ji nutarė išsirinkti sau vyrą, buvo pakviesti princai bei karaliai iš visų pasaulio kraštų. Ji ištekėjo už Pāṇḍavų, šiems gyvenant tremtyje, girioje, tačiau kai Pāṇḍavos grįžo iš tremties, Mahārāja Drupada dovanojo jiems kraičio milžiniškus turtus. Visos Dhṛtarāṣṭros marčios šil-tai ją sutiko. Kai Pāṇḍavos pralošė ją prie lošimų stalo, Duḥśāsana jėga atvilko ją į posėdžių salę, kur nepaisydamas vyresniųjų – Bhīšmos bei Dro-ṇos – dalyvavimo mėgino nuogai išrengti. Ji buvo didi Viešpaties Kṛṣṇos bhaktė, ir Viešpats, išklausęs jos maldas, išgelbėjo ją nuo negarbės – virto nesibaigiančiu jos drabužiu. Ją buvo pagrobęs demonas Jaṭāsura, tačiau

antrasis jos vyras Bhīmasena nužudė demoną ir ją išgelbėjo. Viešpaties Kṛṣṇos malone ji apsaugojo Pāṇḍavas nuo Maharṣio Durvāsos prakeikimo. Kai Pāṇḍavos persirengę gyveno Virāṭos rūmuose, nepaprastas jos grožis sugundė Kicāka, tačiau Bhīma nužudė šį niekšą ir apsaugojo Draupadę. Aśvatthāmā nužudė penkis jos sūnus, suteikdamas jai didžiulį skausmą. Gyvenimo pabaigoje ji lydėjo Yudhiṣṭhirą ir kitus savo vyrus, tačiau krito nepriėjusi tikslo. Yudhiṣṭhira atskleidė jos kritimo priežastį, tačiau įžengęs į dangaus planetą išvydo Draupadę didingame sėkmės deivės vaidmenyje.

Subhadrā – Vasudevos duktė, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos sesuo. Ji buvo ne tik tėvo, bet ir Kṛṣṇos bei Baladevos numylėtinė. Du brolius bei seserį Dievybių forma galima pamatyti garsiojoje Jagannāthos šventykloje Puryje, kur ir šiais laikais kasdien apsilanko tūkstančiai piligrimų. Ši šventykla pastatyta minint Viešpaties Kṛṣṇos apsilankymą Kurukṣetroje per saulės užtemimą ir Viešpaties susitikimą ten su Vṛndāvanos gyventojais. Čia įvyko ir jaudinančios Rādhos bei Kṛṣṇos susitikimas. Išgyvendamas ekstatiškus Rādhārāṇės jausmus Jagannātha Puryje, Viešpats Śrī Caitanya nuolat ilgėjosi Viešpaties Śrī Kṛṣṇos. Viešėdamas Dvārakoje, Arjuna panorė, kad Subhadrā taptų jo žmona, ir pasakė apie tai Viešpačiui Kṛṣṇai. Śrī Kṛṣṇa žinojo, kad vyresnysis Jo brolis Viešpats Baladeva ketina ištekinti ją už kito, ir nedrįsdamas prieštarauti Baladevos valiai patarė Arjunai Subhadrą pagrobtį. Kai jie išėjo pasivaikščioti ant Raivatos kalno, Arjuna pagrobė Subhadrą, kaip buvo sumanęs Śrī Kṛṣṇa. Śrī Baladeva nepaprastai įtūžė ant Arjunos ir norėjo jį nužudyti, tačiau, Viešpaties Kṛṣṇos įkalbėtas, atlyžo. Subhadrā pagal visas taisykles ištekėjo už Arjunos, ir jiems gimė Abhimanyu. Ankstyva Abhimanyu mirtis užgriuvo ją bausiu skausmu, bet Parikṣito gimimas buvo tikra paguoda, gražinusi jai gyvenimo džiaugsmą.

5 TEKSTAS

प्रत्युज्जग्मुः प्रहर्षेण प्राणं तन्व इवागतम् ।
अभिसङ्गम्य विधिवत्परिष्वङ्गाभिवादनैः ॥ ५ ॥

*pratyujjagmuḥ praharṣeṇa prāṇam tanva ivāgatam
abhisaṅgamy vidhivat pariṣvaṅgābhivādanaiḥ*

prati – link; *ujjagmuḥ* – nuėjo; *praharṣeṇa* – labai džiaugdamiesi; *prāṇam* – gyvybė; *tanvaḥ* – kūno; *iva* – tarytum; *āgatam* – sugrįžo; *abhisaṅgamy* – prisianting; *vidhi-vat* – deramai; *pariṣvaṅga* – apsikabino; *abhivādanaiḥ* – nusilenkė.

Jie priėjo prie jo švytėdami džiaugsmu, tarsi jiems vėl būtų grįžusi gyvybė. Jie lenkėsi vienas kitam ir glėbesčiavosi.

Komentaras: Žmogui praradus sąmonę, visos jo kūno dalys apmiršta. Tačiau kai sąmonė sugrįžta, kūno dalys bei juslės atgyja ir vėl sugrįžta gyvenimo džiaugsmas. Kauravų šeima taip mylėjo Vidurą, kad čia sakoma, jog tą ilgą laiką, kol jo nebuvo rūmuose, visi gyventojai buvo tarsi apmirę. Išsiskyrimas su Vidura jiems buvo skausmingas, todėl jam sugrįžus į rūmus visi džiaugėsi.

6 TEKSTAS

मुमुचुः प्रेमबाष्पौघं विरहौत्कण्ठ्यकातराः ।
राजा तमर्हयां चक्रे कृतासनपरिग्रहम् ॥ ६ ॥

*mumucuḥ prema-bāṣpaugham virahautkaṅṭhya-kātarāḥ
rājā tam arhayām cakre kṛtāsana-parigraham*

mumucuḥ – liejo; *prema* – meilės; *bāṣpa-ogham* – susijaudinimo ašaras; *viraha* – išsiskyrimo; *autkaṅṭhya* – negandų; *kātarāḥ* – nuliūdinti; *rājā* – karalius Yudhiṣṭhira; *tam* – jam (Vidurai); *arhayām cakre* – pasiūlė; *kṛta* – atlikti; *āsana* – sėdėjimo vietos; *parigraham* – suruošimą.

Nerimo ir ilgo išsiskyrimo iškankinti visi iš meilės verkė. Karalius Yudhiṣṭhira pasodino jį ir pasveikino pagal visas svetingumo taisykles.

7 TEKSTAS

तं भुक्तवन्तं विश्रान्तमासीनं सुखमासने ।
प्रश्रयावनतो राजा प्राह तेषां च शृण्वताम् ॥ ७ ॥

*taṁ bhuktavantam viśrāntam āsīnam sukham āsane
praśrayāvanato rājā prāha teṣām ca śṛṇvatām*

tam – jį (Vidurą); *bhuktavantam* – sočiai pavalgydintą; *viśrāntam* – ir pailsėjusi; *āsīnam* – pasodintą; *sukham āsane* – patogioje vietoje; *praśraya-*

avanataḥ – iš prigimties labai švelnus ir kuklus; *rājā* – karalius Yudhiṣṭhira; *prāha* – užkalbino; *teṣām ca* – o jie; *śṛṇvatām* – klausėsi.

Kai po ištaigingų vaišių Vidura pailsėjo, valdovas, patogiai jį pasodinęs, visiems girdint prakalbo.

Komentaras: Valdovas Yudhiṣṭhira mokėjo gerai sutikti svečius, net jei tai būdavo jo giminaičiai. Visi šeimos nariai šiltai pasitiko Vidurą, glėbesčiauvo jį ir jam lenkėsi. Po to buvo pasirūpinta, kad Vidura galėtų nusimaudyti, o po ištaigingų pietų – pailsėti. Pailsėjusį valdovas jį patogiai pasodino ir papasakojo jam šeimos bei karalystės naujienas. Taip derėtų sutikti ne tik draugus, bet ir priešus. Pagal moralės principus, kuriais vadovaujasi Indijos žmonės, priešą reikia sutikti taip, kad jis nejaustų jokios baimės. Priešininkai kaip ugnies bijo vienas kito, tačiau savo priešą namuose reikia sutikti taip, kad jis nebijotų. Tai reiškia, jog kiekvieną svečią savo namuose reikia sutikti kaip tikrą giminaitį, o ką jau kalbėti apie tokį šeimos narį kaip Vidura, kuris visada šeimynai linkėjo gera. Taigi visų šeimos narių akivaizdoje Yudhiṣṭhira Mahārāja prakalbo.

8 TEKSTAS

युधिष्ठिर उवाच

अपि स्मरथ नो युष्मत्पक्षच्छायासमेधितान् ।

विपद्गणाद्विषाग्न्यादेर्मोचिता यत्समातृकाः ॥ ८ ॥

yudhiṣṭhira uvāca

api smaratha no yuṣmat- pakṣa-cchāyā-samedhitān

vipad-gaṇād viṣāgnyāder mocitā yat samātrkāḥ

yudhiṣṭhirah uvāca – Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė; *api* – ar; *smaratha* – atsimeni; *naḥ* – mus; *yuṣmat* – tavo; *pakṣa* – mums tarytum paukštės sparnai; *chāyā* – globa; *samedhitān* – mes, tavo užauginti; *vipat-gaṇāt* – nuo įvairiausių negandų; *viṣa* – nuodų; *agni-ādeḥ* – gaisro; *mocitāḥ* – išgelbėti; *yat* – tai, ką tu padarei; *sa* – su; *mātrkāḥ* – mūsų mama.

Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė: Dėde, ar pameni, kiek sykių išgelbėjai mus su mama nuo visokių nelaimių? Mes jautėmės tarsi paukščiukai po paukštės sparnu ir tavo globėjiškumas išgelbėjo mus nuo nuodų ir gaisro.

Komentaras: Po ankstyvos Pāṇḍu mirties visi vyresnieji šeimos nariai – visų pirma Bhīṣmadeva bei Mahātmā Vidura – labai rūpinosi mažamečiais jo vaikai ir našle. Pāṇḍavoms Vidura buvo prielankesnis, nes jų politinė padėtis buvo išties nepavydėtina. Dhṛtarāṣṭra taip pat rūpinosi mažamečiais Mahārājos Pāṇḍu vaikai, tačiau priklausė ir grupuotei, kuri rezgė intrigas, siekdama atsikratyti Pāṇḍu palikuonių, kad karalystės sostas atitektų Dhṛtarāṣṭros sūnams. Mahātmā Vidura matė, kokias intrigas rezga vyresnysis jo brolis Dhṛtarāṣṭra su bendrininkais, ir nors buvo ištikimas jo tarnas, nepritarė savanaudiškiems jo politiniams kėslams, gynusiems tik jo sūnų interesus. Todėl jis visada stengėsi apginti Pāṇḍavas ir jų našlę motiną. Taigi galima sakyti, kad Pāṇḍavoms Vidura buvo prielankesnis negu Dhṛtarāṣṭros sūnams, nors kita vertus abi sūnėnų frakcijos lygiai dalinosi jo meile. Jis lygiai mylėjo sūnėnus ta prasme, kad visada barė Duryodhaną už jo intrigas prieš pusbrolius. Jis visada peikė savo vyresnįjį brolių už tai, kad rėmė niekšingą sūnų politiką, ir buvo pasirengęs pagelbėti Pāṇḍavoms. Viduros elgesys, kai rūmuose buvo rezgamos intrigos, aiškiai bylojo apie jo prielankumą Pāṇḍavoms. Mahārāja Yudhiṣṭhira prisiminė praeitį, kai Vidura dar gyveno rūmuose, prieš jam išvykstant į kelionę po šventas vietas. Mahārāja Yudhiṣṭhira priminė jam, kad net po Kurukṣetros mūšio – didžiosios šeimos tragedijos – jau suaugusiems savo sūnėnams jis buvo toks pat malonus ir geras.

Dhṛtarāṣṭra dar iki Kurukṣetros mūšio norėjo paslapčiomis atsikratyti savo sūnėnų. Jis įsakė Purocanai pastatyti Vāraṇāvatoje namą ir padengti jį šelaku. Kai namas buvo pastatytas, Dhṛtarāṣṭra pageidavo, kad kurį laiką brolio šeima pagyventų ten. Kai Pāṇḍavos persikėlė, Vidura visos karališkosios šeimos akivaizdoje sumaniai atskleidė Pāṇḍavoms Dhṛtarāṣṭros kėslus. Apie tai išsamiai pasakojama „Mahābhāratoje“ („Ādi-parva“ 114). Jis užuolankomis pasakė: „Ginklasč kuris pagamintas iš plieno ar bet kokios kitos materialios medžiagos, gali būti daugiau nei pakankamai aštrus, kad nužudytų priešą, ir tas, kuris tai žino, niekada nežūva“. Taigi užuominomis jis leido suprasti, jog Pāṇḍavos siunčiami į Vāraṇāvata tam, kad ten būtų nužudyti, ir įspėjo Yudhiṣṭhirą, kad naujuose rūmuose jis turįs būti labai atsargus. Jis užsiminė apie gaisrą sakydamas, kad ugnis nesunaikina sielos, bet nužudo materialų kūną. Tačiau tas, kuris saugo savo sielą, lieka gyvas. Kuntī nesuprato miglotos Viduros kalbos, todėl paprašė sūnaus paaiškinti, apie ką jis kalba. Mahārāja Yudhiṣṭhira atsakė, kad Vidura užuominomis įspėjo juos apie gaisrą rūmuose, į kuriuos jie keliauvo. Vėliau Viduros pasiuntinys atėjo pas Pāṇḍavas pranešti, kad keturiolikta delčios naktį rūmų dvariškis ketina padegti rūmus. Taip Dhṛtarāṣṭra ketino pražudyti Pāṇḍavas ir jų motiną. Viduros perspėti, Pāṇḍavas išsigel-

bėjo. Jie pabėgo iš rūmų požemine landa, ir Dhṛtarāṣṭra apie tai nė nesu-uodė. Kauravos buvo visiškai įsitikinę, kad Pāṇḍavos mirė, ir Dhṛtarāṣṭra džiūgaujančia širdimi atliko visas laidojimo apeigas. Pāṇḍavų gedėjo visi rūmai, išskyrus Vidurą, kuris žinojo, jog Pāṇḍavos gyvi ir sveiki slapstosi. Daug negandų teko patirti Pāṇḍavoms, bet Vidura kaskart juos apsaugodavo ir nuolat stengėsi sulaikyti brolių Dhṛtarāṣṭrą nuo intrigų. Taigi jis visada globojo Pāṇḍavas, kaip paukštis po sparnais saugo kiaušinius.

9 TEKSTAS

कया वृत्त्या वर्तितं वश्वरद्धिः क्षितिमण्डलम् ।
तीर्थाणि क्षेत्रमुख्यानि सेवितानीह भूतले ॥ ९ ॥

kayā vṛtṭyā vartitam vaś caradbhiḥ kṣiti-maṇḍalam
tīrthāni kṣetra-mukhyāni sevītāniha bhūtale

kayā – kokiomis; *vṛtṭyā* – priemonėmis; *vartitam* – palaikei gyvybę; *vaś* – tu; *caradbhiḥ* – keliaudamas; *kṣiti-maṇḍalam* – po žemę; *tīrthāni* – piligrimų lankomose vietose; *kṣetra-mukhyāni* – svarbiausiose šventose vietose; *sevītāni* – atlikai tarnystę; *iha* – šioje; *bhūtale* – planetoje.

Iš ko tu gyvenai, keliaudamas po pasaulį? Kokiose šentose vietose tau teko atlikti tarnystę?

Komentaras: Vidura išėjo iš rūmų norėdamas nusišalinti nuo šeimos reikalų – pirmiausia nuo politinių intrigų. Jau pasakojome, kad Duryodhana įžeidė Vidurą, pavadinęs jį *sūdrāṇēs* sūnumi, nors kalbėdamas apie senelę žmogus gali sau leisti pajuokauti: tarti vieną kitą kandesnį žodį. Viduro motina, nors ir *sūdrāṇī*, buvo Duryodhanos senelė, ir tokie juokai tarp anūko ir senelės nėra smerktini. Tačiau kadangi ši kandi pastaba atitiko tikrovę, Vidurai ji buvo nemaloni, ir jis laikė tai tiesioginiu įžeidimu. Todėl jis nutarė palikti tėvų namus ir ruoštis atsizadėti pasaulio. Šis pasiruošimo etapas vadinamas *vānaprastha-āśrama* – atsiskyrėlio gyvenimu, kai atsidedama klajonėms po šventas pasaulio vietas. Šventose Indijos vietose – Vṛndāvanoje, Hardvare, Jagannātha Puryje, Prayāgoje – gyvena daug didžiųjų bhaktų, o tiems, kurie trokšta dvasiškai tobulėti, ir šiandien atviros nemokamos valgyklos. Mahārāja Yudhiṣṭhira norėjo sužinoti, ar Vidura gaudavo pavalgyti tose nemokamose valgyklose (*chatrose*).

10 TEKSTAS

भवद्विधा भागवतास्तीर्थभूताः स्वयं विभो ।
तीर्थीकुर्वन्ति तीर्थानि स्वान्तःस्थेन गदाभूता ॥१०॥

*bhavad-vidhā bhāgavatās tīrtha-bhūtāḥ svayam vibho
tīrthī-kurvanti tīrthāni svāntaḥ-sthena gadābhūtā*

bhavat – gerbiamasis; *vidhāḥ* – kaip; *bhāgavatāḥ* – bhaktai; *tīrtha* – į šventas vietas; *bhūtāḥ* – pavirte; *svayam* – patys; *vibho* – o galingasai; *tīrthī-kurvanti* – paverčia šventomis vietomis; *tīrthāni* – šventas vietas; *sva-antaḥ-sthena* – esantis širdyje; *gadā-bhūtā* – Dievo Asmuo.

O gerbiamasis, išties tokie bhaktai kaip tu patys įkūnija šventas vietas. Kur tu ateini, ta vieta tampa šventa, nes širdyje visada nešioji Viešpatį.

Komentaras: Įvairiomis Savo energijomis, kurios kaip elektra paskirstytos po visą erdvę, Dievo Asmuo yra pasklidęs po visą būtį. Tokie tyri Viešpaties bhaktai kaip Vidura visur junta Viešpaties buvimą ir patys jį skleisdžia, nelyginant elektros lemputė šviesą. Tyras bhaktas kaip Vidura visada ir visur mato Viešpatį. Jis suvokia, kad viską persmelkia Viešpaties energija, ir visame kame regi Viešpatį. Šventų pasaulio vietų, kurių atmosferą dar labiau sudvasina tyrų bhaktų buvimas, paskirtis – išgryninti užterštą žmonių sąmonę. Atvykęs į šventą vietą žmogus turi ieškoti čia gyvenančių tyrų bhaktų, klausytis jų pamokymų ir stengtis juos taikyti gyvenime. Tokiu būdu jis palaipsniui ruošis išsivaduoti, t.y. sugrįžti pas Dievą. Išsimaudyti Gangoje ar Yamunoje ir užsukti į vieną kitą šventyklą dar nereiškia aplankyti šventą vietą. Šventose vietose žmogus turi ieškoti susitikimo su Vidurą atstovaujančiom asmenybėm, kurių vienintelis gyvenimo troškimas – tarnauti Dievo Asmeniui. Už jų tyrą tarnystę, kurios netemdo joks karminės veiklos ar utopinių spekuliatyvių samprotavimų šešėlis, Dievo Asmuo niekada jų neapleidžia. Jie iš tikrųjų tarnauja Viešpačiui, klausydami ir giedodami. Tyri bhaktai klausosi autoritetų pasakojimų apie Viešpatį, gieda Jo vardą, apdainuoja ir aprašo Jo didybę. Mahāmūnis Vyāsadeva klausėsi Nārados pasakojimų, o vėliau atkartojė juos raštu. Śukadeva Gosvāmis išgirdo juos iš tėvo ir visa, ko buvo išmokęs, perpasakojo Parīkšitui. Taip iš lūpų į lūpas buvo perduota „Śrīmad-Bhāgavatam“. Taiği savo veiksmis vietą, kurioje atsiduria, tyri bhaktai paverčia šventa, ir tik jų dėka šventos vietos nusipelno švento vardo. Tokie bhaktai sugeba apvalyti užterštą

atmosferą bet kur, juo labiau šventoje vietoje, kuri prarado šventumą dėl įtartinos savanaudiškų žmonių veiklos, jų siekimo pasipelnyti šventų vietų reputacijos sąskaita.

11 TEKSTAS

अपि नः सुहृदस्तात बान्धवाः कृष्णदेवताः ।
दृष्टाः श्रुता वा यदवः स्वपुर्यां सुखमासते ॥११॥

*api naḥ suhṛdaḥ tāta bāndhavāḥ kṛṣṇa-devatāḥ
dṛṣṭāḥ śrutā vā yadavaḥ sva-puryām sukham āsate*

api – ar; *naḥ* – mūsų; *suhṛdaḥ* – geradarijai; *tāta* – o dėde; *bāndhavāḥ* – draugai; *kṛṣṇa-devatāḥ* – be paliovos tarnaujantys Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai; *dṛṣṭāḥ* – matęs juos; *śrutāḥ* – apie juos girdėjęs; *vā* – arba; *yadavaḥ* – Yadu palikuonys; *sva-puryām* – su jų namais; *sukham āsate* – ar visi jie laimingi.

Dėde, be abejo, tu aplankei ir šventąją Dvāraką. Ten gyvena mūsų draugai ir geradarijai – Yadu palikuonys, kurie be paliovos tarnauja Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai. Galbūt tu matei juos ar ką apie juos girdėjai? Ar visų jų namuose viešpatauja laimė ir džiaugsmas?

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *kṛṣṇa-devatāḥ*. *Kṛṣṇa-devatāḥ* yra tie, kurie be paliovos tarnauja Viešpačiui Kṛṣṇai. Yādavos ir Pāṇḍavos, kurie nuolat mąstė apie Viešpatį Kṛṣṇą bei įvairiausius transcendentinius Jo darbus, kaip ir Vidura, buvo tyri Viešpaties bhaktai. Norėdamas visiškai atsidėti Viešpaties tarnystei, Vidura paliko namus, bet Pāṇḍavos ir Yādavos, nors gyveno su šeima, buvo ištaisai pasinėrę į mintis apie Viešpatį Kṛṣṇą. Taigi šių tyrų bhaktų ypatybės nesiskiria. Nesvarbu, ar tyras bhaktas gyvena namuose, ar išėjo iš jų, – jis visada su didžiausia pagarba mąsto apie Kṛṣṇą, puikiai suvokdamas, jog Viešpats Kṛṣṇa – Absolutus Dievo Asmuo. Kaṁsa, Jarāsandha, Śiśupāla bei kiti į juos panašūs demonai irgi visad mąstė apie Viešpatį Kṛṣṇą, tačiau, priešingai negu bhaktai, jie galvojo apie Viešpatį nepagarbiai, laikydami Jį paprastu žmogumi. Todėl Kaṁsa ir Śiśupāla neprilygsta tyriems bhaktams Vidurai, Pāṇḍavoms ir Yādavoms.

Mahārāja Yudhiṣṭhira taip pat nuolat mąstė apie Viešpatį Kṛṣṇą ir Jo palydovus Dvārakoje. Antraip jis nebūtų Viduros apie juos klausinėjęs. Taigi Mahārāja Yudhiṣṭhira, nors ir užsiėmęs pasaulinės imperijos valdymo reikalais, buvo pasiekęs tokį pat dvasinės tarnystės lygmenį kaip ir Vidura.

12 TEKSTAS

इत्युक्तो धर्मराजेन सर्वं तत्समवर्णयत् ।
यथानुभूतं क्रमशो विना यदुकुलक्षयम् ॥१२॥

*ity ukto dharmarājena sarvaṁ tat samavarṇayat
yathānubhūtaṁ kramaśo vinā yadu-kula-kṣayam*

iti – taip; *uktaḥ* – paklaustas; *dharmarājena* – karaliaus Yudhiṣṭhiros; *sarvam* – visa; *tat* – tai; *samavarṇayat* – deramai papasakojo; *yathānubhūtam* – ką buvo patyręs; *kramaśaḥ* – nuosekliai; *vinā* – išskyrus; *yadu-kula-kṣayam* – apie Yadu dinastijos žūtį.

Mahārājos Yudhiṣṭhiros paklaustas, Mahātmā Vidura nuosekliai apsakė visa, ką patyrė, bet nutylėjo apie Yadu dinastijos žūtį.

13 TEKSTAS

नन्वप्रियं दुर्विषहं नृणां स्वयमुपस्थितम् ।
नावेदयत्सकरुणो दुःखितान्द्रष्टुमक्षमः ॥१३॥

*nanv apriyaṁ durviṣaḥaṁ nṛṇāṁ svayam upasthitam
nāvedayat sakaruṇo duḥkhitān draṣṭum akṣamaḥ*

nanu – iš tikrųjų; *apriyam* – skaudžią; *durviṣaḥam* – nepakeliamą; *nṛṇām* – žmonių; *svayam* – savaimė; *upasthitam* – atsiradimas; *na* – ne; *āvedayat* – išreiškė; *sakarunaḥ* – gailestingas; *duḥkhitān* – sielvartaujančius; *draṣṭum* – matyti; *akṣamaḥ* – nepajėgė.

Gailestingajam Mahātmāi Vidurai visada buvo pernelyg sunku matyti Pāṇḍavų sielvartą, todėl jis nutylėjo šią nepakeliamai skaudžią žinią, nes negandos užgriūva pačios.

Komentaras: Pasak „Nīti-śāstros“ (civilinių įstatymų kodekso), skaudžią tiesą, galinčią kitam sukelti kančią, reikia nutylėti. Gamtos dėsnų siunčiamos kančios aplanko mus pačios, todėl nedera skaudinti žmogaus blogomis naujienomis. Vidura buvo labai gailestingas, ypač savo mylimiems Pāṇḍa-

voms, todėl nepajėgė pranešti jiems skaudžios žinios apie Yadu dinastijos žūtį ir sąmoningai ją nutylėjo.

14 TEKSTAS

कञ्चित्कालमथावात्सीत्सत्कृतो देववत्सुखम् ।
भ्रातुर्ज्येष्ठस्य श्रेयस्कृत्सर्वेषां सुखमावहन् ॥१४॥

*kañcit kālam athāvātsīt sat-kṛto devavat sukham
bhrātur jyeṣṭhasya śreyas-kṛt sarveṣāṃ sukham āvahan*

kañcit – keleto dienų; *kālam* – laikotarpį; *atha* – tokiu būdu; *avātsīt* – viešėjo; *sat-kṛtaḥ* – gerai sutiktas; *deva-vat* – tarytum dieviška asmenybė; *sukham* – patogumus; *bhrātuḥ* – brolio; *jyeṣṭhasya* – vyresniojo; *śreyas-kṛt* – jo labui; *sarveṣāṃ* – visų kitų; *sukham* – laimę; *āvahan* – padarė įmanomą.

Mahātmā Vidura, giminaičių sutiktas kaip šventa asmenybė, liko kuriam laikui pas juos paviešėti, tikėdamasis paveikti savo vyresnįjį broį ir taip visus padaryti laimingus.

Komentaras: Su tokiomis šventomis asmenybėmis kaip Vidura reikia elgtis kaip su dangaus gyventojais. Tais laikais dangaus planetų gyventojai dažnai lankėsi didžiųjų asmenybių – tokių kaip Mahārāja Yudhiṣṭhira – namuose, o kai kurie Žemės gyventojai, pvz., Arjuna, patys svečiavosi aukštesniosiose planetose. Nārada buvo tarsi kosmonautas, kuris gali nevaržomai keliauti ne tik po materialias, bet ir po dvasines visatas. Ir jei pats Nārada svečiavosi Mahārājos Yudhiṣṭhiros rūmuose, dangaus pusdievių apsilankymas pas jį nieko neturėtų stebinti. Tiktai dvasinis tobulumas įgalina žmogų savo dabartiniu kūnu keliauti į kitas planetas. Taigi Mahārāja Yudhiṣṭhira sutiko Vidurą taip, kaip sutinkami pusdieviai.

Mahātmā Vidura jau buvo atsižadėjęs pasaulio ir grįžo į tėvų namus ne tam, kad pasimėgautų materialiais patogumais. Jis maloningai leido Mahārājai Yudhiṣṭhirai jį aptarnauti, bet vienintelis tikslas, dėl kurio jis liko rūmuose, buvo noras išgelbėti vyresnįjį broį Dhṛtarāṣṭrą, perdėm prisirišusį prie materialių dalykų. Stojęs į mūsų su Mahārāja Yudhiṣṭhira, Dhṛtarāṣṭra neteko karalystės ir visų savo palikuonių, bet dabar, būdamas visiškai bejėgis, nesigėdijo naudotis Mahārājos Yudhiṣṭhiros dosnumu ir sveitingumu. Mahārājos Yudhiṣṭhiros pareiga buvo tinkamai pasirūpinti dėde,

tačiau Dhṛtarāṣṭrai tikrai nederėjo naudotis jo kilnia širdimi ir svetingumu. Dhṛtarāṣṭra tuo naudojosi, manydamas neturiš kitos išeities. Vidura atėjo pamokyti Dhṛtarāṣṭros ir pakelti jį į aukštesnį dvasinio pažinimo lygmenį. Įgijusių išmanymą sielų pareiga – gelbėti puolusius; būtent tam Vidura ir atėjo. Pokalbiai dvasinėmis temomis veikia taip gaivinamai, kad Viduros pamokymai Dhṛtarāṣṭrai prikaustė visos šeimos dėmesį, ir visi su malonumu kuo atidžiausiai jo klausėsi. Toks yra dvasinio pažinimo kelias. Dvasinių pamokymų reikia klausytis labai atidžiai, ir jeigu kalba save pažinusi siela, ji pažadins miegančią sąlygotos sielos širdį. Klausydamas žmogus įgyja galimybę pasiekti savęs pažinimo tobulumą.

15 TEKSTAS

अभिभ्रदर्यमा दण्डं यथावदघकारिषु ।

यावद्धार शूद्रत्वं शापाद्वर्षशतं यमः ॥१५॥

*abibhrad aryamā daṇḍam yathāvad agha-kāriṣu
yāvad dadhāra śūdratvam śāpād varṣa-śatam yamaḥ*

abibhrat – skirdavo; *aryamā* – Aryamā; *daṇḍam* – bausmę; *yathāvat* – deramą; *agha-kāriṣu* – nusidėjusiems žmonėms; *yāvat* – kol; *dadhāra* – gavo; *śūdratvam* – *śūdros* kūną; *śāpāt* – prakeiktas; *varṣa-śatam* – šimtui metų; *yamaḥ* – Yamarāja.

Kol Māṇḍavyos Munio prakeiktas Vidura slėpėsi po *śūdros* išore, Yamarājos vieton bausti nusidėjusiųjų stojo Aryamā.

Komentaras: Vidura, gimęs iš moters *śūdros* iščių, priešingai negu jo broliai Dhṛtarāṣṭra ir Pāṇḍu, neturėjo teisių net į dalį karalystės paveldo. „Kaip jis galėjo tapti pamokslininku ir mokyti tokius apsišvietusius valdovus-*ksatriyas* kaip Dhṛtarāṣṭra ir Mahārāja Yudhiṣṭhira?“ – paklausite jūs. Visų pirma, nors Vidura pagal gimimą ir laikytas *śūdra*, tačiau atsižadėjęs pasaulio vardan dvasinio prašviesėjimo, kurį jam dovanojo Rṣis Maitreya, jis tobulai permanė transcendentinį mokslą ir visai teisėtai tapo *ācārya*, dvasiniu mokytoju. Śrī Caitanya Mahāprabhu sakė, kad dvasiniu mokytoju gali būti kiekvienas, kuris perprato transcendentinį mokslą apie Dievą, – nesvarbu, ar jis brahmanas, ar *śūdra*, šeimos žmogus ar *sannyāsis*. Net paprastas moralės kodeksas, sudarytas žymaus politiko ir moralisto Cāṇakynos Paṇḍitos, sako, jog nėra nieko bloga pasimokyti ir iš žemes-

nės už *sūdra* kilmės žmogaus. Tai būtų pirmoji atsakymo dalis. O antra – Vidura nėra nebuvo *sūdra*. Jis – Yamarājos, vieno iš dvylikos *mahājanų*, prilygstančio tokioms iškilnioms asmenybėms kaip Brahmā, Nārada, Śiva, Kapila, Bhīṣma, Prahlāda ir kt., inkarnacija, tik Māṇḍavyos Munio prakeiktas turėjo šimtą metų gyventi *sūdro*s kūnu. Būdamas *mahājana*, Yamarāja, kaip ir Nārada, Brahmā bei kiti *mahājanos*, turi pamokslauti šio pasaulio žmonėms apie dvasinę tarnystę. Tačiau Yamarāja visada užsiėmęs – savoje karalystėje, Plutone, jis baudžia nusidėjėlius. Viešpats paskyrė Yamarāją bausti nusidėjusias sielas, ir po mirties Yamarāja pasiima puolusias sielas savon planeton, už šimtų tūkstančių mylių nuo Žemės, teisti už nuodėmes. Taigi Yamarājai, užsiėmusiam atsakingu darbu – nusidėjėlių baidimu, – nėra kada atsitraukti nuo savo tarnystės. Nusidėjėlių pasaulyje daugiau negu teisiųjų. Todėl Yamarāja turi daugiau darbų negu kiti pusdieviai, kurie taip pat yra įgalioti Aukščiausiojo Viešpaties atstovai. Bet jis norėjo skelbti Viešpaties šlovę, todėl Viešpaties valia, Māṇḍavyos Munio prakeiktas, gavo šiame pasaulyje Viduros kūną ir savo darbais pagarsėjo kaip didis bhaktas. Toks bhaktas nėra nei *sūdra*, nei brahmanas. Jis transcendentalus pasaulietiškos visuomenės skirstymams į klases – kaip Dievo Asmuo, kuris ir įsikūnijęs šerno pavidalu nėra nei šernas, nei Brahmā. Jis pranoksta visus Žemės kūrinius. Dažnai, norėdamas pakviesti sąlygotas sielas grįžti namo, Viešpats drauge su Savo įgalintais bhaktais slepiasi po žemesnių gyvūnų išore. Tačiau jų padėtis visada transcendentinė. Taigi, Yamarājai įsikūnijus Viduros pavidalu, jo ankstesnių pareigų ėmėsi Aryamā – vienas iš daugelio Kaśyapos bei Aditės sūnų. Dvylika Ādityų ir yra Aditės sūnūs. Aryamā – vienas jų, todėl jis puikiai galėjo pakeisti Yamarāją, kai jis įsikūnijo kaip Vidura ir šimtui metų paliko savo pareigas. Taigi Vidura niekada nebuvo *sūdra* – jis buvo tyresnis ir už tyriausius brahmanus.

16 TEKSTAS

युधिष्ठिरो लब्धराज्यो दृष्ट्वा पौत्रं कुलन्धरम् ।
भ्रातृभिलोकपालाभैर्मुमुदे परया श्रिया ॥१६॥

yudhiṣṭhiro labdha-rājyo dṛṣṭvā pautram kulan-dharam
bhrāṭṛbhir loka-pālābhair mumude parayā śriyā

yudhiṣṭhiraḥ – Yudhiṣṭhira; *labdha-rājyaḥ* – susigražinęs tėvo karalystę; *dṛṣṭvā* – matydamas; *pautram* – vaikaitį; *kulam-dharam* – vertą dinastijos;

bhrātrbhiḥ – su broliais; *loka-pālābhaiḥ* – sumaniais valdovais; *mumude* – naudojosi; *parayā* – neregėtai; *śriyā* – turtais.

Laimėjęs karalystę ir susilaukęs vaikiaičio, kuris tęs kilnias šeimos tradicijas, Mahārāja Yudhiṣṭhira drauge su jaunesniaisiais broliais, sumaniais paprastų žmonių valdovais, taikiai valdė neregėtai turtingą kraštą.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira ir Arjuna jautė kartėlį nuo pat Kurukšetros mūšio pradžios. Nors jie ir nenorėjo kovoje žudyti savo artimųjų, tai buvo jų pareiga, nes tokia buvo aukščiausioji Viešpaties Śrī Kṛṣṇos valia. Mūšiui pasibaigus, Mahārājā Yudhiṣṭhirą kankino kaltės jausmas dėl to, kad žuvo tiek daug žmonių. Pāṇḍavos buvo paskutiniai Kuru dinastijos palikuonys. Vienintelė viltis dinastijai išlikti buvo kūdikis Yudhiṣṭhijos marčios Uttaros iščiose, tačiau ir jį bandė nužudyti Aśvatthāmā. Laimei, Viešpaties malone kūdikis buvo išgelbėtas. Ir dabar, kai karalystėje vėl įsiviešpatavo ramybė, taika bei tvarka, išvydęs mažąjį Parikṣitą gyvą, patenkintas Mahārāja Yudhiṣṭhira visai kaip paprastas žmogus pajuto palengvėjimą, nors jo neviliojo iliuzinė ir laikina materialinė laimė.

17 TEKSTAS

एवं गृहेषु सक्तानां प्रमत्तानां तदीहया ।

अत्यक्रामदविज्ञातः कालः परमदुस्तरः ॥१७॥

*evam gr̥heṣu saktānām pramattānām tad-ihayā
atyakrāmad avijñātaḥ kālaḥ parama-dustaraḥ*

evam – tokiu būdu; *gr̥heṣu* – prie šeimos reikalų; *saktānām* – žmones, kurie perdėm prisirišę; *pramattānām* – beprotiškai; *tad-ihayā* – pasinėrę į mintis apie tai; *atyakrāmat* – įveikia; *avijñātaḥ* – nejučia; *kālaḥ* – amžinasis laikas; *parama* – visiškai; *dustaraḥ* – nenugalimas.

Nenugalimas amžinasis laikas nejučia įveikia tuos, kurie visa galva pasinėrę į šeimos reikalus ir be jų apie nieką daugiau negalvoja.

Komentaras: „Dabar esu laimingas: reikalai klostosi kuo puikiau, banke sukaučiau padorių sumą, turiu nekilnojamo turto – bus ką palikti vaikams. Sėkmė mano rankose. Vargšai elgetaujantys *sannyāsiai* pasikliauja Dievo malone, tačiau išmalδος ateina pas mane, – taigi aš galingesnis ir už Aukščiausiąjį Dievą.“ Taip mąsto šeimos žmogus, praradęs protą dėl šeimos

ir nejučiantis amžino laiko tėkmės. Mūsų gyvenimo trukmė nulemta iš anksto, ir aukščiausiosios valios mums skirto laiko neįmanoma pratęsti nė sekunde. Ši brangų, ypač žmogui, laiką reikia naudoti labai protingai, nes nepastebimai pralėkusių sekundės nesugrąžins nė tūkstančiai sunkiu darbu pelnytų aukso monetų. Kiekvieną gyvenimo sekundę žmogus turi skirti tam, kad būtų galutinai išspręstos gyvenimo problemos, t.y. jis turi padaryti galą besikartojantiems gimimui ir mirčiai ir ištrūkti iš transmigracijos per 8 400 000 gyvybės rūšių verpeto. Materialus kūnas, kuris gimsta, serga, sensta ir miršta, yra visų gyvos būtybės kančių priežastis. Gyva būtybė yra amžina – ji niekada negimsta ir nemiršta. Neišmanėliai užmiršta, jog egzistuoja šios problemos. Jie neturi nė menkiausio supratimo, kaip išspręsti gyvenimo problemas, ir visiškai paskęsta laikinuose šeimos reikaluose, nesuvokdami, kad amžinasis laikas prabėga nepastebimas ir gyventi jiems skirtas laikas su kiekviena sekunde trumpėja, o jų pagrindinės problemos – nuolat besikartojantys gimimas, ligos, senatvė ir mirtis – lieka neišspręstos. Tokia būseną yra gryniausia iliuzija.

Tačiau tų, kurie nubudo Viešpaties dvasinei tarnystei, ši iliuzija neveikia. Yudhiṣṭhira Mahārāja ir jo broliai Pāṇḍavos tarnavo Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, todėl jų netraukė iliuzinė materialaus pasaulio laimė. Kaip jau sakyta, Mahārāja Yudhiṣṭhira ištikimai tarnavo Viešpačiui Mukundai (Viešpačiui, dovanojančiam išsivadavimą), todėl buvo abejingas netgi dangaus karalystės džiaugsmams, nes ir Brahmalokoje patiriama laimė yra laikina bei iliuzinė. Gyva būtybė amžina, todėl laimę ji gali rasti tik amžinoje Dievo karalystėje (*paravyomoje*), iš kurios niekas negrižta į šį besikartojančių gimimų, mirčių, ligų ir senatvės pasaulį. Todėl visi gyvenimo malonumai ir materialiai laimė, neteikiantys amžino gyvenimo, tėra iliuzija. Kas tai supranta, tas – išmintingas žmogus, ir bet kokią materialią laimę jis paaukos vardan trokštamo tikslo – *brahma-sukham*, absoliučios laimės. Tokios laimės siekia tikrieji transcendentalistai. Žmogaus, trokštančio amžinos, absoliučios laimės, netenkina jokie materialūs džiaugsmi, lygiai kaip išalkusiojo nedžiugina jokie gyvenimo patogumai. Taigi šio posmo eilutės skirtos ne Mahārājai Yudhiṣṭhirai, jo broliams ar motinai, o tokiems žmonėms kaip Dhṛtarāṣṭra. Vidura atėjo į rūmus turėdamas vienintelį tikslą – pamokyti Dhṛtarāṣṭrą.

18 TEKSTAS

विदुरस्तदभिप्रेत्य धृतराष्ट्रमभाषत ।
राजन्निर्गम्यतां शीघ्रं पश्येदं भयमागतम् ॥१८॥

*viduras tad abhipretya dhṛtarāṣṭram abhāṣata
rājan nirgamyatām śīghram paśyedaṁ bhayam āgatam*

viduraḥ – Mahātmā Vidura; *tat* – tai; *abhipretya* – puikiai suprasdamas; *dhṛtarāṣṭram* – Dhṛtarāṣṭrai; *abhāṣata* – tarė; *rājan* – o valdove; *nirgamyatām* – kuo greičiau išeiki; *śīghram* – nedelsdamas nė akimirkos; *paśya* – tik pažvelki; *idam* – ši; *bhayam* – baimė; *āgatam* – jau atsirado.

Mahātmā Vidura tai puikiai suprato, todėl tarė Dhṛtarāṣṭrai: Garbusis valdove, neatidėliok ir išeik iš rūmų tučtuojau. Praregėk – tu jau sukaustytas baimės.

Komentaras: Žiauri mirtis niekam nedaro išimčių – tebūnie tai Dhṛtarāṣṭra ar netgi Mahārāja Yudhiṣṭhira. Todėl dvasiniai pamokymai, skirti senajam Dhṛtarāṣṭrai, buvo ne mažiau reikalingi ir Mahārājai Yudhiṣṭhirai, kuris dar buvo ganėtinai jaunas. Viduros pamokymų dėmesingai klausėsi visi karališkųjų rūmų gyventojai, tarp jų ir pats karalius, jo broliai bei motina. Tačiau iš tikrųjų Vidura norėjo pamokyti Dhṛtarāṣṭrą, kuris buvo perdėm materialistiškas. Pažymėtinas posmo žodis *rājan*, skirtas Dhṛtarāṣṭrai. Dhṛtarāṣṭra – vyriausiasis sūnus, ir pagal įstatymą jis turėjo paveldėti Hastināpuros sostą. Bet įgimtas aklumas sutrukdė jam pasinaudoti šia teise. Ir vis dėlto jis nenorėjo su tuo susitaikyti. Jo jaunesniojo brolio Pāṇdu mirtis iš dalies kompensavo praradimą. Jaunesnysis brolis paliko keletą mažamečių vaikų, ir Dhṛtarāṣṭra savaime tapo jų globėju. Tačiau širdies gilumoje jis troško tapti vieninteliu valdovu ir vėliau perduoti karalystę savo sūnams su Duryodhana priešaky. Valdovo ambicijos kurstė Dhṛtarāṣṭrą paimti visą valdžią į savo rankas ir su svainiu Śakuniu jis ėmė regzti įvairiausias intrigas. Tačiau Viešpaties valia visos jos žlugo, bet net senatvėje, praradęs viską – žmones ir pinigus, jis kaip anksčiau troško būti karalium vyriausiojo Mahārājos Yudhiṣṭhros dėdės teisėmis. Pareigingasis Mahārāja Yudhiṣṭhira rodė dėdei deramą pagarbą, ir paskutiniąsias gyvenimo dienas Dhṛtarāṣṭra gyveno visiškai apakintas iliuzijos; jis tarėsi esąs valdovas arba kilmingasis valdovo Yudhiṣṭhros dėdė. Vidura, būdamas šventa asmenybė, iš meilės ir pareigos vyresniam broliui norėjo pažadinti Dhṛtarāṣṭrą iš ligų ir senatvės sukulto sąmonės stingulio, todėl kreipėsi į jį, sarkastiškai pavadindamas valdovu, nors ne Dhṛtarāṣṭra buvo valdovas. Visi mes esame amžinojo laiko tarnai, ir nė vienas materialiam pasaulyje negali būti valdovas. Karalius yra tas, kuris įsakinėja. Garsusis Anglijos karalius mėgino priversti laiką paklusti sau, tačiau tai jam nepavyko. Materialiam pasaulyje žmogus tik įsivaizduoja esąs valdovas, ir Vidura priminė Dhṛtarāṣṭrai apie

iliuzinę jo padėtį bei besiartinančią šurpią tikrovę. Jis prašė Dhṛtarāṣṭros negaišti ir palikti rūmus, jeigu tas nori išvengti virš jo kybančios grėsmės. Mahārājai Yudhiṣṭhirai Vidura apie tai nekalbėjo, nes suvokė, jog toks valdovas kaip jis regi visus šio laikino pasaulio pavojus ir atėjus laikui sugebės savimi pasirūpinti, net jeigu Viduros nebus šalia.

19 TEKSTAS

प्रतिक्रिया न यस्येह कुतश्चित्कर्हिचित्प्रभो ।
स एष भगवान् कालः सर्वेषां नः समागतः ॥१९॥

*pratikriyā na yasyeha kutaścīt karhicit prabho
sa eṣa bhagavān kālaḥ sarveṣāṃ naḥ samāgataḥ*

pratikriyā – būdo išvengti; *na* – nėra; *yasya* – kurio; *iha* – šiame materialia-
me pasaulyje; *kutaścīt* – kaip nors; *karhicit* – kam nors; *prabho* – o mano
valdove; *saḥ* – tai; *eṣaḥ* – tikrai; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *kālaḥ* – amži-
nasis laikas; *sarveṣāṃ* – visų; *naḥ* – mūsų; *samāgataḥ* – atėjo.

**Niekas materialiaame pasaulyje neišvengs šios šurpios akimirkos. O val-
dove, tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo amžinojo laiko [kūros] pavidalu
artinasi prie visų mūsų.**

Komentaras: Nėra tokios galios, kuri suturėtų negailestingą mirties ranką. Kad ir kokios sunkios būtų kūno kančios, mirti niekas nenori. Net ir šiais vadinamosios mokslo pažangos laikais nėra vaisto nuo senatvės ir mir-
ties. Senatvė – tai artėjančios mirties pranašas, negailestingo laiko tar-
naitė. Amžinasis laikas visus pakviečia į savo teismą, nieks neišvengia jo
aukščiausio nuosprendžio. Vidura kalbėjo apie tai tam, kad Dhṛtarāṣṭra
nebeprašytų Viduros padėti išsigelbėti nuo virš galvos pakibusios grėsmės,
kaip ne syki anksčiau. Vidura įspėjo Dhṛtarāṣṭrą, kad visame materialiaame
pasaulyje nėra priemonės, kuri padėtų nuo jos apsisaugoti. Ir todėl, kaip
sako Pats Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (10.34), mirtis – tai Aukščiausiasis
Dievo Asmuo.

Niekas materialiaame pasaulyje negali pabėgti nuo mirties. Norėdamas
tapti nemirtingu, Hiranyakaśipu atliko tokias griežtas askezes, kad nuo jų
ėmė drebėti visa visata, ir patsai Brahmā nusileido paprašyti liautis šitaip
tramdžius kūną. Tada Hiranyakaśipu paprašė Brahmos palaiminimo – do-

vanoti jam nemirtingumą. Tačiau Brahmā, nors ir gyvena aukščiausioje planetoje, pats yra mirtingas ir tokio palaiminimo dovanoti negali. Taigi mirtis egzistuoja ir aukščiausioje visatos planetoje, o ką jau kalbėti apie kitas, kurios nėra iš tolo neprilygsta Brahmaloikai, Brahmos planetai. Visur, kur viešpatauja amžinasis laikas, egzistuoja tos pačios kančios: gimimas, ligos, senatvė ir mirtis, ir niekas negali joms pasipriešinti.

20 TEKSTAS

येन चैवाभिपन्नोऽयं प्राणैः प्रियतमैरपि ।
जनः सद्यो वियुज्येत किमुतान्यैर्धनादिभिः ॥२०॥

*yena caivābhipanno 'yaṁ prāṇaiḥ priyatamair api
janaḥ sadyo viyujyeta kim utānyair dhanādibhiḥ*

yena – veikiamas laiko; *ca* – ir; *eva* – tikrai; *abhipannaḥ* – nugalėtas; *ayam* – to; *prāṇaiḥ* – gyvenimą; *priya-tamaiḥ* – kuris kiekvienam yra brangiausias; *api* – nors ir; *janaḥ* – žmogus; *sadyaḥ* – tuojau pat; *viyujyeta* – palieka; *kim uta anyaiḥ* – o ką jau kalbėti apie visa kita; *dhana-ādibhiḥ* – turta, pripažinimą, vaikus, žemę ir namus.

Visi, kurie pavaldūs aukščiausiajam kálai [amžinajam laikui], priversti išsiskirti su tuo, kas brangiausia gyvenime: su savo gyvybe, turtais, pripažinimu, vaikais, žeme ir namais.

Komentaras: Vieną išymų Indijos mokslininką, gyvenusį savo fantastinių planų pasaulyje, amžinasis laikas pašaukė kaip tik tada, kai jis skubėjo į labai svarbų planavimo komisijos posėdį, ir jam teko skirtis su gyvybe, žmona, vaikais, namais, žemėm, turtais – su viskuo, ką jis turėjo. Indijos politinio pakilimo ir jos skilimo į Pakistaną bei Industaną laikotarpiu, pakludami laikui, daugybė turtingų ir įtakingų indų turėjo skirtis su gyvybe, turtais bei šlove. Pasaulyje – visoje visatoje – šimtai tūkstančių tokių laiko visagalybės pavyzdžių. Todėl drąsiai galima teigti, kad nėra visatoje gyvos būtybės, kuri pajėgtų nugalėti laiką. Daugelis poetų savo eilėse apgailestauja, kad laikas nesustabdomas. Jau daug kartų laikas sunaikino ištisas visatas, ir niekas negalėjo pastoti jam kelio. Kasdieniame mūsų gyvenime taip pat nutinka daugybė dalykų, kurie nepriklauso nuo mūsų valios, ir nežinodami, kaip jų išvengti, esame priversti kentėti arba su jais susitaisyti. Taip veikia laikas.

21 TEKSTAS

पितृभ्रातृसुहृत्पुत्रा हतास्ते विगतं वयम् ।
आत्मा च जरया ग्रस्तः परगेहमुपाससे ॥२१॥

*pitṛ-bhrāṭṛ-suhṛt-putrā hatās te vigataṁ vayam
ātmā ca jarayā grastah para-geham upāsase*

pitṛ – tėvas; *bhrāṭṛ* – brolis; *suhṛt* – geradaris; *putrāḥ* – sūnūs; *hatāḥ* – visi mirę; *te* – tavo; *vigatam* – baigiasi; *vayam* – amžius; *ātmā* – kūnas; *ca* – taip pat; *jarayā* – negalios; *grastah* – užvaldytas; *para-geham* – svetimuose namuose; *upāsase* – gyveni.

Tavo tėvas, brolis, sūnūs, visi, kurie linkėjo tau gera, jau mirę. Ir tau pačiam nebedaug liko gyventi. Tavo kūnas paliego, ir gyveni tu svetimuose namuose.

Komentaras: Karaliui primenama apie jo netvirtą padėtį, kurioje jis atsidūrė, veikiant negailestingam laikui. Šitiek išgyvenęs, jis turėjo tapti išmintingasis ir suprasti, kas jo laukia. Jo tėvas Vicitravīrya mirė, kai jis ir jaunesnieji jo broliai dar nebuvo gimę, ir tik Bhīṣmadevos rūpesčiu, jo gerumo dėka jie buvo tinkamai išauklėti. Paskui mirė jo brolis Pāṇḍu. Kurukṣetros mūšyje žuvo visi šimtas jo sūnų ir ne mažiau vaikaičių, geradariai – Bhīṣmadeva, Droṇācārya, Karṇa ir daug kitų valdovų bei draugų. Jis prarado visus savo žmones bei turtus ir dabar gyveno iš savo sūnėno, kuriam anksčiau padarė tiek blogio, malonės. Bet nepaisant visų šių negandų, jis tikėjosi gyvensias amžinai. Vidura norėjo, kad Dhṛtarāṣṭra suprastų, jog kiekvienas turi pasirūpinti savimi pats, pasikliaudamas Viešpaties malone. Žmogus turi ištikimai vykdyti savo pareigą ir suprasti, kad rezultatai priklauso nuo aukščiausiosios valios. Žmogaus, kurio nesaugo Aukščiausiasis Viešpats, neapsaugos nei draugas, nei vaikai, nei tėvas, nei brolis, nei valstybė. Todėl reikia ieškoti prieglobsčio pas Aukščiausiajį Viešpatį, nes tokia yra žmogaus gyvenimo paskirtis. Kituose posmuose Dhṛtarāṣṭrai bus dar ne kartą primenama, kokia netvirta jo padėtis.

22 TEKSTAS

अन्धः पुरैव वधिरो मन्दप्रज्ञाश्च साम्प्रतम् ।
विशीर्णदन्तो मन्दाग्निः सरागः कफमुद्बहन् ॥२२॥

*andhaḥ puraiva vadhiro manda-prajñāś ca sāmpratam
viśirṇa-danto mandāgniḥ sarāgaḥ kapham udvahan*

andhaḥ – aklas; *purā* – nuo pradžių; *eva* – iš tiesų; *vadhirah* – neprigirdi; *manda-prajñāḥ* – nusilpo atmintis; *ca* – ir; *sāmpratam* – neseniai; *viśirṇa* – išklibę; *dantaḥ* – dantys; *manda-agniḥ* – sutriko kepenų veikla; *sa-rāgaḥ* – garsiai; *kapham* – kosti su gleivėmis; *udvahan* – išsiskiriančiomis.

Nuo gimimo buvai aklas, o dabar dar ir neprigirdi. Nusilpo tavo atmintis, protas neranda ramybės. Dantys tavo išklibę, nebeveikia kepenys, ir tu garsiai krenkšti, spjaudydamasis gleivėmis.

Komentaras: Vidura išvardina Dhṛtarāṣṭrai atsiradusius senatvės požymius, norėdamas perspėti, kad ne už kalnų mirtis, o jis ir dabar tarytum kvailys nesusimąsto apie realybę. Požymiai, kuriuos Vidura pastebėjo Dhṛtarāṣṭros kūne, liudijo apie *apakṣayā* – materialaus kūno vytimą prieš paskutinę mirties smūgį. Kūnas gimsta, vystosi, kurį laiką išlieka nepakitęs, sukuria kitus kūnus, vysta ir žūva. Tačiau kvailiai nori gyventi laikiname kūne amžinai, tikėdamiesi, kad turtas, vaikai, visuomenė, šalis ir t.t. juos apsaugos. Kvailų vilčių skatinami, jie pasineria į laikiną veiklą, visiškai užmiršdami, jog jiems reikės palikti šį laikiną kūną ir įgyti naują, gyventi naujoje visuomenėje, tarp naujų draugų ir mylimųjų ir galiausiai vėl numirti. Jie užmiršta apie savo amžiną esmę ir per kvailumą pasineria į laikiną veiklą, pamiršdami svarbiausią pareigą. Šventieji ir išminčiai, tokie kaip Vidura, eina pas šiuos žmones, kad pažadintų juos realiam gyvenimui. Tačiau šie tokius *sādhu* laiko visuomenės kenkėjais ir dažnai atsisako jų klausyti, tuo tarpu apsišaukėlius *sādhu* ir šventuosius, kurie pataikauja jų juslėms, pasitinka labai širdingai. Vidura buvo ne iš tų *sādhu*, kurie pataikautų smerktiniams Dhṛtarāṣṭros sentimentams. Jis parodė Dhṛtarāṣṭrai, kokia iš tikrųjų tragiška yra jo padėtis ir kaip iš jos gelbėtis.

23 TEKSTAS

अहो महीयसी जन्तोर्जीविताशा यथा भवान् ।
भीमापवर्जितं पिण्डमादत्ते गृहपालवत् ॥२३॥

*aho mahīyasī jantor jīvitāśā yathā bhavān
bhīmāpavarjitam piṇḍam ādatte grha-pālavat*

aho – deja; *mahīyasī* – stiprus; *jantoh* – gyvūjų būtybių; *jīvita-āsā* – noras gyventi; *yathā* – kaip ir; *bhavān* – tu; *bhīma* – Bhīmasenos (Yudhiṣṭhīros brolio); *apavarjitam* – likučius; *piṇḍam* – maisto; *ādatte* – valgyto; *grhapāla-vat* – kaip naminis šuo.

O, kaip stipriai gyva būtybė viliasi išvengianti mirties! Tu gyveni kaip naminis šuo ir valgai likučius, kuriuos tau numeta Bhīma.

Komentaras: *Sādhu* neturi pataikauti karaliams ar turtingiesiems, tikėdamasis šitaip susikurti patogų gyvenimą. *Sādhu* privalo skelbti prisirišusiams prie materialių dalykų šeimos žmonėms gyvenimo tiesą, kad jie suvoktų egzistencijos materialiam pasaulyje trapumą. Dhṛtarāṣṭra – būdingas seno žmogaus, atsidėjusio šeimai, pavyzdys. Jis tapo tikriausiu elgeta, bet vis dar troško prabangiai gyventi Pāṇḍavų namuose. Bhīma čia išskiriamas iš Pāṇḍavų todėl, kad būtent jis nužudė du garsiuosius Dhṛtarāṣṭros sūnus – Duryodhaną ir Duḥśāsaną. Tuodu sūnūs Dhṛtarāṣṭrai buvo brangiausi dėl liūdnei pagarsėjusių piktadarysčių, ir Bhīma čia paminėtas todėl, kad juos nužudė. Tad kodėl Dhṛtarāṣṭra gyveno Pāṇḍavų namuose? Todėl, kad troško ir toliau gyventi prabangiai, sutikdamas kęsti netgi pažeminimą. Vidurą pribloškė tai, kaip atkakliai Dhṛtarāṣṭra kabinosi į gyvenimą. Šis noras gyventi amžinai liudija, kad siela savo prigimtimi amžina ir nenori keisti kūniškojo būsto. Kvailys nesupranta, kad gyvenimas materialiam kūne – tai bausmė, ir tik po daugelio daugelio gimimų bei mirčių gyva esybė gauna žmogaus kūną, suteikiantį jai galimybę pažinti save ir grįžti namo, pas Dievą. Tačiau tokie realybės nesuvokiantys žmonės kaip Dhṛtarāṣṭra stengiasi patogiai įsitaisyti gyvenime ir tesirūpina savo nauda. Dhṛtarāṣṭra aklas: jis tikisi ir toliau gyventi ramiai, atokiai nuo visų gyvenimo negandų. Tokio *sādhu* kaip Vidura pareiga – atverti akliems akis ir padėti jiems grįžti pas Dievą, kur gyvenimas amžinas. Iš tenai niekas nebe norės grįžti į kančių perpildytą materialų pasaulį. Sunku net suvokti, kokia atsakinga yra tokių *sādhu* kaip Mahātmā Vidura misija.

24 TEKSTAS

अग्निर्निसृष्टो दत्तश्च गरो दाराश्च दूषिताः ।
हतं क्षेत्रं धनं येषां तद्वत्तैरसुभिः कियत् ॥२४॥

agnir nisṛṣṭo dattaś ca garo dārāś ca dūṣitāḥ
hṛtam kṣetram dhanam yeṣām tad-dattair asubhiḥ kiyat

agniḥ – gaisras; *nisṛṣṭaḥ* – sukeltas; *dattaḥ* – duoti; *ca* – ir; *garaḥ* – nuodai; *dārāḥ* – teisėta žmona; *ca* – ir; *dūṣitāḥ* – įžeista; *hṛtam* – užgrobtą; *kṣetram* – karalystė; *dhanam* – turtai; *yeṣām* – šių; *tat* – jų; *dattaiḥ* – duotas; *asubhiḥ* – išlaikymas; *kiyat* – nereikalinga.

Nedera taip žemai nusiristi ir gyventi iš išmaldos tų, kuriuos anksčiau mėginai nunuodyti ir padegti, kurių žmoną įžeidei ir pasiglemžei karalystę bei turtus.

Komentaras: Pagal *varṇāśramos* religijos normas, didžiąją gyvenimo dalį žmogus turi skirti savęs pažinimui, kad įgijęs žmogaus kūną išsivaduotų. Tai natūrali praktika, tačiau tokie žmonės kaip Dhṛtarāṣṭra ir sulaukę garbaus amžiaus niekur nenori eiti iš namų – netgi tuo atveju, kai tenka nusizeminti ir gyventi iš priešų išmaldos. Šitai Vidura ypač pabrėžė, norėdamas Dhṛtarāṣṭrą įtikinti, jog verčiau žūti kaip jo sūnūs negu gyventi iš žeminančios išmaldos. Prieš penkis tūkstančius metų Dhṛtarāṣṭra buvo išimtis, tačiau dabar Dhṛtarāṣṭros gyvena kiekvienuose namuose. Politikai nesitraukia nuo savo politinės veiklos tol, kol jų nepakerta negailestingoji mirtis arba nenužudo priešininkas. Laikytis šikibus šeimos iki gyvenimo galo – žemiausia žmogaus degradacijos pakopa, todėl ir šiais laikais būtini Viduros, kad pamokytų Dhṛtarāṣṭras.

25 TEKSTAS

तस्यापि तव देहोऽयं कृपणस्य जिजीविषोः ।
परैत्यनिच्छतो जीर्णो जरया वाससी इव ॥२५॥

tasyāpi tava deho 'yaṁ kṛpaṇasya jijīviṣoḥ
paraity anicchato jīrṇo jarayā vāsasī iva

tasya – šito; *api* – nepaisant; *tava* – tavo; *dehaḥ* – kūnas; *ayam* – šis; *kṛpaṇasya* – šykštuolio; *jijīviṣoḥ* – trokštančio gyventi; *paraiti* – sunyks; *anicchataḥ* – nors ir nenori; *jīrṇaḥ* – suirs; *jarayā* – senas; *vāsasī* – drabužis; *iva* – kaip.

Ir nors tu bijai mirties ir atkakliai, netgi aukodamas savo garbę ir orumą, kabiniesi į gyvenimą, tavo, šykštuolio, kūnas vis tiek sunyks ir suirs kaip palaikis drabužis.

Komentaras: Šiame posme didelė reikšmė tenka žodžiams *kṛpaṇasya jijīviṣoḥ*. Egzistuoja dvi žmonių klasės: *kṛpaṇos* ir brahmanai. *Kṛpaṇa*, šykštuolis, nieko neišmano apie materialų kūną, o brahmanas iš tiesų žino, kas yra jis ir kas yra materialus jo kūnas. *Kṛpaṇa*, kuris neteisingai supranta, kas yra materialus kūnas, visomis išgalėmis siekia tenkinti jusles ir netgi senatvėje medicinos ar kitomis priemonėmis mėgina susigražinti jaunystę. Dhṛtarāṣṭra čia pavadinamas *kṛpaṇa*, kadangi nesusimąstydamas apie tai, ko vertas materialus jo kūnas, trokšta bet kuria kaina pratęsti gyvenimą. Vidura mėgina atverti jam akis, kad šis pagaliau suprastų, jog negyvens ilgiau negu jam skirta, ir todėl turi ruoštis mirčiai. Mirtis neišvengiama, tad kam gyventi šitaip žeminantis? Verčiau pasirinkti teisingą kelią, nors ir grėstų pavojus gyvybei. Gyvenimas žmogui duotas tam, kad jis išsivaduoję iš materialios būties kančių, ir gyventi derėtų taip, kad galų gale pasiektume trokštamą tikslą. Vadovaudamasis klaidinga gyvenimo samprata, Dhṛtarāṣṭra iššvaistė aštuoniasdešimt procentų jėgų, todėl likusias savo, šykštuolio, dienas jam derėjo aukoti vardan aukščiausiojo gėrio. Toks žmogus kaip Dhṛtarāṣṭra panašus į šykštuolį, nes nesugeba tinkamai pasinaudoti žmogaus gyvybės formos privalumais. Tik per laimingą atsitiktinumą šykštuolis sutinka tokią susivokusią sielą kaip Vidura ir vykdydamas jo nurodymus atsikrato neišmanymo.

26 TEKSTAS

गतस्वार्थमिमं देहं विरक्तो मुक्तबन्धनः ।
अविज्ञातगतिर्जघ्नात्स वै धीर उदाहृतः ॥२६॥

*gata-svārtham imam deham virakto mukta-bandhanaḥ
avijñāta-gatiḥ jahyāt sa vai dhīra udāhṛtaḥ*

gata-sva-artham – netinkamai naudotą; *imam* – šis; *deham* – materialų kūną; *viraktaḥ* – abejingai; *mukta* – atmetęs; *bandhanaḥ* – visus įsipareigojimus; *avijñāta-gatiḥ* – nežinomas tikslas; *jahyāt* – turi palikti kūną; *saḥ* – toks žmogus; *vai* – tikrai; *dhīraḥ* – nesužadindamas; *udāhṛtaḥ* – sakoma, tas.

Nesužadindamas yra tas, kuris leidžiasi į nepažįstamą, nuošalią vietą ir atmetęs visus įsipareigojimus palieka netinkamai naudotą materialų kūną.

Komentaras: Narottama dāsa Ṭhākura – didis bhaktas, Gauḍīya *vaiṣ-ṇavų* mokyklos *ācārya* – sukūrė giesmę, kurioje yra tokie žodžiai: „O Viešpatie,

mano gyvenimas prabėgo veltui. Gavęs žmogaus kūną, aš negarbinau Tavo Šviesybės ir savo noru gėriau nuodus“. Kitaip sakant, žmogaus kūnas skirtas tam, kad gilintumėmės į dvasinę Viešpaties tarnystę, be kurios gyvenimas yra nesibaigiantys rūpesčiai ir kančios. Todėl tam, kuris ignoravo dvasinę praktiką ir pražudė savo gyvenimą, patariama išeiti iš namų ir, užmiršus draugus, giminaičius, visus išipareigojimus šeimai, visuomenei, šaliai ir t.t., palikti kūną kokioje nežinomoje vietoje, kad niekas nesužinotų, kur ir kaip jis pasitiko mirtį. *Dhīra* – tai tas, kuris visuomet išlieka nesujaudinamas, kad ir kaip būtų stengiamasi išmušti jį iš pusiausvyros. Atsižadėti jaukaus šeimos židinio žmogui neleidžia meilės saitai su žmona ir vaikais. Tokia besaikė ištikimybė šeimai kliudo savęs pažinimui, ir tas, kuriam pavyksta šiuos ryšius nutraukti, vadinamas nesujaudinamu, arba *dhīra*. Atsižadėjimo kelias skirtas tiems, kurie nusivylė gyvenimu, bet tikru atsiskyrėliu galima tapti tiktai bendraujant su *bona fide* šventaisiais ir save pažinusiomis sielomis, kurios įkvepia su meile ir atsidavimu tarnauti Viešpačiui. Nuoširdžiai nusilenkti prie Viešpaties lotoso pėdų žmogus gali tik nubudus jo transcendentiniam tarnystės troškimui. O šitai įmanoma tik bendraujant su tyrais Viešpaties bhaktais. Dhṛtarāṣṭrai nusišypojo laimė turėti brolių, ir su juo bendraudama ši paklydusi siela pelnė išvadavimą.

27 TEKSTAS

यः स्वकात्परतो वेह जातनिर्वेद आत्मवान् ।
हृदि कृत्वा हरिं गेहात्प्रव्रजेत्स नरोत्तमः ॥२७॥

yaḥ svakāt parato veha jāta-nirveda ātmavān
hṛdi kṛtvā hariṁ gehāt pravrajat sa narottamaḥ

yaḥ – kas; *svakāt* – pats nubudęs; *parataḥ vā* – arba išgirdęs iš kitų; *īha* – čia, šiame pasaulyje; *jāta* – tampa; *nirvedaḥ* – abejingas materialiams prisiiršimams; *ātmavān* – sąmoningas; *hṛdi* – širdyje; *kṛtvā* – priėmęs; *harim* – Dievo Asmenį; *gehāt* – iš namų; *pravrajat* – išeina; *saḥ* – jis yra; *narottamaḥ* – iškiliausias tarp žmonių.

Kas pats ar kitų padedamas nubunda iš miego ir suvokia, koks iliuzinis ir kupinas kančių yra materialus pasaulis, ir palieka namus, visiškai pasikliaudamas širdyje glūdinčiu Dievo Asmeniu, – tas išties yra iškiliausias tarp žmonių.

Komentaras: Transcendentalistų yra trys tipai: 1) kurie nutraukę ryšius su šeima išlieka nesujaudinami (*dhīros*); 2) kurie nusivylę gyvenimu atsižada pasaulio (*sannyāsiai*) ir 3) nuoširdūs Viešpaties bhaktai, kurie klausydamiesi pasakojimų apie Viešpatį ir kartodami Jo vardus pažadina savyje Dievo sąmonę ir palieka namus, pasikliaudami širdyje glūdinčiu Dievo Asmeniu. Taigi pasaulio atsižadėjimas nusivylus jutiminiu gyvenimu materialiaame pasaulyje gali būti laiptelis į savęs pažinimą, *tačiau tikrąjį tobulumą išsivadavimo kelyje žmogus pasiekia tada, kai dėl visko ir visada pasikliauja Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu*, glūdinčiu visų mūsų širdyse Paramatmos pavidalu. Net gyvendamas vienui vienas tankiausiose džiunglėse, toli nuo namų, Viešpačiui ištikimas bhaktas puikiai žino, kad nėra vienišas. Greta visada yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir gresiant pavojui Jis būtinai apgins Savo nuoširdų bhaktą. Todėl reikia vykdyti dvasinę tarnystę namie, tyrų bhaktų draugijoje klausantis pasakojimų apie Viešpaties šventą vardą, ypatybes, pavidalą, žaidimus, aplinką ir t.t. bei juos šlovinant. Ir kuo nuoširdesni žmogaus siekiai, tuo greičiau ši praktika pažadins Dievo sąmonę. Tie, kurie dvasine veikla siekia materialios naudos, niekada visiškai nepasikliaus Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, nors Jis glūdi kiekvieno širdyje. O ir Viešpats nesiima mokyti tų, kurie garbina Jį su materialiais išskaičiavimais. Tokius materialistiškus bhaktus Viešpats gali apipilti materialiomis gėrybėmis, bet jie netaps iškiliais tarp žmonių, apie kuriuos kalba posmas. Pasaulio, ypač Indijos, istorija žino daug tokių nuoširdžių bhaktų pavyzdžių, ir jie yra mūsų vedliai kelyje į savęs pažinimą. Mahātmā Vidura – vienas tokių didžiųjų Viešpaties bhaktų, ir siekiantieji savęs pažinimo turėtų stengtis eiti jo lotoso pėdomis.

28 TEKSTAS

अथोदीचीं दिशं यातु स्वैरज्ञातगतिर्भवान् ।
इतोऽर्वकप्रायशः कालः पुंसां गुणविकर्षणः ॥२८॥

athodīcīm diśam yātu svair ajñāta-gatir bhavān
ito 'rṅvāk prāyaśaḥ kālaḥ puṁsām guṇa-vikarṣaṇaḥ

atha – todėl; *udīcīm* – šiaurės; *diśam* – kryptimi; *yātu* – keliauki; *svaiḥ* – giminaičiams; *ajñāta* – nežinant; *gatiḥ* – kelio; *bhavān* – tavo; *itaḥ* – po to; *arvāk* – ateis; *prāyaśaḥ* – tikrai; *kālaḥ* – laikas; *puṁsām* – žmonių; *guṇa* – ypatybės; *vikarṣaṇaḥ* – naikinantis.

**Tad nedelsk nē valandēlēs ir nieko nesakęs giminaičiams keliauk į šiaurę,
nes artinasi laikas, kuris sunaikins visas žmonių dorybes.**

Komentaras: Nusivylimo gyvenimu galima atsikratyti tapus *dhīra*, t.y. visam laikui palikus namus ir nutraukus saitus su giminaičiais. Todėl Vidura patarė vyresniajam broliui tučtuojau tai padaryti, nes sparčiai artinosi Kali amžius. Dėl sąlyčio su materija sąlygota siela jau ir taip yra degradavusi, bet Kali-yugoje žmonės praras ir visas likusias savo dorybes. Vidura patarė Dhṛtarāṣṭrai palikti namus, kol neprasidėjo Kali-yuga, nes šio sparčiai artėjančio amžiaus įtaka būtų išsklaidžiusi tą atmosferą, kurią savo vertingais pamokymais apie gyvenimą buvo sukūręs Vidura. Ne kiekvienas gali tapti *narottama*, tobuliausiu žmogumi, kuris visiškai pasikliauja Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos valia. „Bhagavad-gītoje“ (7.28) teigiama, kad pasikliauti Dievo Asmeniu, Aukščiausiu Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa, gali tik tas, kuris išsivadavo iš nuodėmių pasekmių. Vidura patarė Dhṛtarāṣṭrai iš pradžių tapti bent jau *dhīra*, jeigu jis negalys išsyk tapti *sannyāsīu* arba *narottama*. Atkaklios pastangos siekiant savęs pažinimo padeda iš *dhīros* lygmens pakilti iki *narottamos*. *Dhīros* lygmuo pasiekiamas ilgai praktikuojant *yogą*, tačiau Viduros malone žmogus gali iš karto pasiekti šį pasirengimo *sannyāsai* lygmenį – tereikia panorėti pasinaudoti šiuo metodu. *Sannyāsa* – tai parengiamoji stadija prieš tampant *paramahansa* – aukščiausio lygio Viešpaties bhaktu.

29 TEKSTAS

एवं राजा विदुरेणानुजेन
प्रज्ञाचक्षुर्बोधित आजमीढः ।
छित्त्वा स्वेषु स्नेहपाशान्द्रुद्धिमो
निश्चक्राम भ्रातृसन्दर्शिताध्वा ॥२९॥

*evam rājā vidureṇānujēna
prajñā-cakṣur bodhita ājamīḍhaḥ
chittvā sveṣu sneha-pāśān draḍhimno
niścakrāma bhrātṛ-sandarśitādhvā*

evam – taip; *rājā* – karalius Dhṛtarāṣṭra; *vidureṇa anujēna* – savo jaunesniojo brolio Viduros; *prajñā* – savistaba; *cakṣuḥ* – akys; *bodhitaḥ* – supratęs;

ājamīdhaḥ – Dhṛtarāṣṭra, Ajamīdhos ainis; *chittvā* – sutraukęs; *sveṣu* – prie giminaičių; *sneha-pāśān* – tvirtus prisirišimų pančius; *draḍhimnaḥ* – pasiryžęs; *niścakrāma* – išėjo; *bhrātr* – brolio; *sandarśita* – nukreiptas; *adhvā* – į išsivadavimo kelią.

Giliai susikaupęs ir nukreipęs savo žvilgsnį į vidų [prajñā], Mahārāja Dhṛtarāṣṭra, Ajamīdhos ainis, tvirtai ryžosi nutraukti šeimos pančius ir nedelsdamas paliko namus, pasirinkęs išsivadavimo kelią, kurį nurodė jaunesnysis jo brolis Vidura.

Komentaras: Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu – didysis „Śrīmad-Bhāgavatam“ tiesų skelbėjas – pabrėžė būtinybę bendrauti su *sādhu*, tyrais Viešpaties bhaktais. Jis sakė, kad ir akimirka, praleista su tyru bhaktu, gali dovanoti žmogui aukščiausią tobulumą. Mes drįstame pripažinti, kad patys tai patyrėme. Jeigu ne susitikimas su Jo Dieviškąja Malone Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu Mahārāja, kuris įvyko jo valia ir tetruko vos keletą minučių, mes niekad nebūtume ėmęsi titaniško darbo – parašyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ anglų kalba. Jeigu ne tos lemtingos susitikimo su juo akimirkos, galbūt būčiau stambus verslininkas, tačiau niekada nepajėgčiau žengti išsivadavimo keliu ir realiai tarnauti Viešpačiui, laikydamasis Jo Dieviškosios Malonės nurodymų. Šiame posme aprašomas Dhṛtarāṣṭros susitikimas su Vidura – dar vienas gyvas įrodymas, kokį poveikį daro bendravimas su tyra siela. Mahārāja Dhṛtarāṣṭra buvo pasinėręs į neišbrendamą politikos, ekonomikos bei šeimos gyvenimo liūną ir dėjo visas pastangas, kad įgyvendintų savo planus, tačiau materialūs jo veiksmai jau nuo pradžių buvo pasmerkti nesėkmei. Ir vis tiek, nepaisant nevykusio jo gyvenimo, jis patyrė didžiausią sėkmę. Klausydamasis įtaigių tyro Viešpaties bhakto, įkūnijusio visas *sādhu* ypatybes, pamokymų, jis suvokė save. Štai kodėl šventraščiai pataria bendrauti tik su *sādhu*, atsisakius kitokių bendravimo formų. Taip apsisprendęs žmogus visada turės galimybę bendrauti su *sādhu*, kuris sutrauko iliuzinio prisirišimo prie materialaus pasaulio saitus. Materialus pasaulis tėra didelė iliuzija, nes tai, kas iš pirmo žvilgsnio čia atrodo apčiuopiama ir tikra, kitą mirksnį išnyksta tarytum jūros puta arba debesys danguje. Debesys danguje atrodo mums kaip neabejotina tikrovė, nes iš jų krinta lietaus lašai, o palijus visa aplink sužaliuoja; bet galų gale viskas: ir debesys, ir lietus, ir žaliuojanti augalija – turi savo baigtį. Tik dangus su daugybe savo šviesulių išlieka amžiams. Lygiai taip amžinai egzistuoja ir Absoliuti Tiesa, kurią galima sugretinti su dangumi, o laikina iliuzija tarytum debesys tai pasirodo, tai vėl pranyksta. Paikas gyvas

būtybes žavi laikini debesys, tačiau išmintingajam svarbesnis yra amžinasis dangus su jo tviskančia įvairove.

30 TEKSTAS

पतिं प्रयान्तं सुबलस्य पुत्री
पतिव्रता चानुजगाम साध्वी ।
हिमालयं न्यस्तदण्डप्रहर्षं
मनस्विनामिव सत्सम्प्रहारः ॥३०॥

*patim prayāntam subalasya putrī
pati-vratā cānujagāma sādhvī
himālayam nyasta-daṇḍa-praharṣam
manasvinām iva sat samprahāraḥ*

patim – jos vyrui; *prayāntam* – paliekant namus; *subalasya* – karaliaus Subalos; *putrī* – dora duktė; *pati-vratā* – ištikima savo vyrui; *ca* – taip pat; *anujagāma* – nusekė; *sādhvī* – skaisti; *himālayam* – į Himalajus; *nyasta-daṇḍa* – paėmusiems į rankas *sannyāsio* (atsižadėjusiojo) lazda; *praharṣam* – tai, kas kelia džiaugsmą; *manasvinām* – didžiū karių; *iva* – tarytum; *sat* – pelnytas; *samprahāraḥ* – geras botagas.

Matydama, kad vyras susiruošė į Himalajus, kur, tarsi kariai gavę stiprų priešų kirtį, džiaugsmą patiria paėmusieji į rankas sannyāsio lazda, ištikimoji, skaisčioji Gāndhārī, Kandaharo [ar Gāndhāros] karaliaus Subalos duktė, nusekė paskui savo vyrą.

Komentaras: Saubalinī, arba Gāndhārī – karaliaus Subalos duktė ir karaliaus Dhṛtarāṣṭros žmona – ištikimos žmonos idealas. Vedų kultūroje ypatingai rūpinamasi, kad išaugusios mergaitės taptų doros ir ištikimos žmonos, ir Gāndhārī įėjo į istoriją kaip viena tokių moterų. Lakṣmījī Sītādevī taip pat buvo garsaus valdovo duktė, tačiau ir ji drauge su vyru Viešpačiu Rāmacandra išėjo gyventi į mišką. Moteriai nebūtina išeiti iš namų, o išėjus vyrui, ji gali grįžti pas tėvą, bet Gāndhārī, kaip dora ir kilni žmona, nesvyruodama nusekė paskui savo vyrą. Kai Vidura kalbėjo Dhṛtarāṣṭrai apie būtinybę atsižadėti pasaulio, Gāndhārī buvo šalia savo vyro. Dhṛtarāṣṭra nepaprašė žmonos eiti su juo, nes buvo kupinas ryžto, kaip didvyriškas karys, stojęs į mirtiną mūšį. Jis nutraukė ryšius su žmona bei giminai-

čiais ir nutarė išeiti vienas. Tačiau skaisčioji Gāndhārī nutarė būti su vyru iki paskutinės akimirkos. Mahārāja Dhṛtarāṣṭra tapo *vānaprastha*. Šiame gyvenimo etape žmona gali gyventi su vyru ir laisva valia jam patarnauti. Bet kai vyras duoda *sannyāso* įžadus, žmona nebegali ilgiau su juo būti. *Sannyāsis* laikomas mirusiu visuomenei, ir jo žmona, nebeturėdama jokių ryšių su buvusiu vyru, formaliai tampa našle. Mahārāja Dhṛtarāṣṭra ištikimosios žmonos neatstūmė, ir ji išėjo drauge su vyru, pasiryžusi iškęsti visus sunkumus.

Sannyāso lazda – tai pasaulio atsižadėjimo simbolis. Egzistuoja dvi *sannyāsių* kategorijos. *Māyāvādo*s filosofijos, kurios pradininkas buvo Śrīpāda Śaṅkarācārya, pasekėjai davę *sannyāso* įžadus gauna vieną lazda (*ekadaṇḍa*), o *vaiṣṇavų* filosofijos pasekėjai – tris, sudėtas draugėn (*tri-daṇḍa*). *Sannyāsius māyāvādžius* vadina *ekadaṇḍi-svāmiais*, o *sannyāsius vaiṣṇava*s – *tridaṇḍi-svāmiais*, tiksliau *tridaṇḍi-gosvāmiais*, norint pabrėžti tarp jų egzistuojantį skirtumą. *Ekadaṇḍi-svāmiai* keliauja į Himalajus, o *vaiṣṇava-sannyāsius* labiau traukia Vṛndāvana ir Puris. *Vaiṣṇavos sannyāsi*ai – tai *narottamos*, o *māyāvādžiai sannyāsi*ai – *dhīros*. Mahārājai Dhṛtarāṣṭrai Vidura patarė eiti *dhīros* keliu, nes jis nebuvo pasirengęs išsyk tapti *narottama*.

31 TEKSTAS

अजातशत्रुः कृतमैत्रो हुताग्नि-
 विप्रान्नत्वा तिलगोभूमिरुक्मैः ।
 गृहं प्रविष्टो गुरुवन्दनाय
 न चापश्यत्पितरौ सौबर्ली च ॥३१॥

ajāta-śatruḥ kṛta-maitro hutāgnir
viprān natvā tila-go-bhūmi-rukmaiḥ
gṛham praviṣṭo guru-vandanāya
na cāpaśyat pitarau saubalīm ca

ajāta – niekada negimė; *śatruḥ* – priešas; *kṛta* – atlikęs; *maitraḥ* – pusdievių garbinimą; *huta-agnih* – pildamas į ugnį skaidrintą sviestą; *viprān* – brahmanai; *natvā* – rodydami pagarbą; *tila-go-bhūmi-rukmaiḥ* – su grūdais, karvėmis, žeme ir auksu; *gṛham* – į rūmus; *praviṣṭaḥ* – įžengęs; *guru-vandanāya* – išreikšti pagarbos vyresniesiems; *na* – ne; *ca* – taip pat; *apaśyat* – pamatė; *pitarau* – savo dėdes; *saubalīm* – Gāndhāre; *ca* – taip pat.

Mahārāja Yudhiṣṭhira – žmogus, kurio priešas dar negimė, – baigė kasdienės ryto apeigas: sukalbėjo maldas, atliko saulės dievui deginamąją auką, pagerbė brahmanus dovanodamas jiems grūdų, žemės, karvių bei aukso ir įžengė į rūmus išreikšti pagarbos vyresniesiems. Tačiau nei dėdžių, nei tetos, karaliaus Subalos dukters, čia nebuvo.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira, būdamas nepaprastai dorovingas valdovas, kasdien atlikdavo visas šeimos žmogui nurodytas religines apeigas. Šeimos žmonės turėtų anksti keltis ir nusimaukę pagarbinti maldomis namų Dievybes, užkurti šventą ugnį, paaukoti brahmanams žemių, karvių, grūdų, aukso ir t.t., o paskui nusilenkti vyresniesiems šeimos nariams ir deramai juos pagerbti. Kas nepajėgus vykdyti *sāstrų* nurodymų, to negalima vadinti doru žmogumi – teorinių žinių tam nepakanka. Šiais laikais šeimos žmonės gyvena visiškai kitaip: keliasi vėlai ir lovoje geria arbatą, nesirūpindami švara ir ignoruodami anksčiau minėtas apivalymo apeigas. Vaikai perima tėvų įpročius ir taip vis labiau degraduoja. Ir kol naujoji karta nepradės bendrauti su *sādhu*, iš jų negalima tikėtis nieko doro. Materialistiški žmonės turėtų imti pavyzdį iš Dhṛtarāṣṭros ir klausytis tokių *sādhu* kaip Vidura pamokymų – taip jie atsispirs šiuolaikinio gyvenimo įtakai.

Taigi Mahārāja Yudhiṣṭhira rūmuose nerado nei savo dėdžių – Dhṛtarāṣṭros ir Viduros, – nei Gāndhārės, karaliaus Subalos dukters. Jam labai rūpėjo juos pamatyti, todėl jis kreipėsi į Sañjają, Dhṛtarāṣṭros asmens patarėją.

32 TEKSTAS

तत्र सञ्जयमासीनं पप्रच्छोद्विग्रमानसः ।
गावल्गणे क्व नस्तातो वृद्धो हीनश्च नेत्रयोः ॥३२॥

*tatra sañjayam āsīnam papracchodvigna-mānasah
gāvalgaṇe kva nas tāto vṛddho hīnaś ca netrayoḥ*

tatra – ten; *sañjayam* – Sañjayos; *āsīnam* – sėdėjusio; *papraccha* – paklausė; *udvigna-mānasah* – sunerimęs; *gāvalgaṇe* – Gāvalgaṇos sūnus (Sañjaya); *kva* – kur yra; *naḥ* – mūsų; *tātaḥ* – dėdė; *vṛddhaḥ* – senas; *hīnaḥ ca* – ir neturintis; *netrayoḥ* – akių.

Sunerimęs Mahārāja Yudhiṣṭhira kreipėsi į rūmuose buvusį Sañjają: O Sañjaya, kur mūsų senas ir aklas dėdė?

33 TEKSTAS

अम्बा च हतपुत्रार्ता पितृव्यः क्व गतः सुहृत् ।
 अपि मय्यकृतप्रज्ञे हतबन्धुः स भार्यया ।
 आशंसमानः शमलं गङ्गायां दुःखितोऽपतत् ॥३३॥

*ambā ca hata-putrārtā pitṛvyaḥ kva gataḥ suhṛt
 api mayy akṛta-prajñe hata-bandhuḥ sa bhāryayā
 āśaṁsamānaḥ śamalam gaṅgāyām duḥkhito 'apatat*

ambā – motulė; *ca* – ir; *hata-putrā* – netekusi sūnų; *ārtā* – skendinti sielvar-
 te; *pitṛvyaḥ* – dėdė Vidura; *kva* – kur; *gataḥ* – išėjo; *suhṛt* – geranoris; *api* –
 ar; *mayi* – mano; *akṛta-prajñe* – nedėkingo; *hata-bandhuḥ* – netekęs savo
 sūnų; *śaḥ* – Dhṛtarāṣṭra; *bhāryayā* – su savo žmona; *āśaṁsamānaḥ* – abejo-
 damas; *śamalam* – įžeidimų; *gaṅgāyām* – į Gangos vandenį; *duḥkhitaḥ* –
 sukrėstas; *apatat* – puolė.

**Kur mano gerasis dėdė Vidura ir motulė Gāndhārī, nerandanti paguodos
 žuvus sūnums? Dhṛtarāṣṭra labai prislėgė sūnų bei anūkų mirtis. Koks vis
 dėlto aš nedėkingas! Nejaugi jis ir jo žmona, negalėdami pakęsti skriaud-
 os, nusiskandino Gangoje?**

Komentaras: Pāṇḍavos, visų pirma Mahārāja Yudhiṣṭhira ir Arjuna, numatė
 Kurukṣetros mūšio pasekmes, todėl Arjuna norėjo išvengti kovos. Mūšis
 įvyko Viešpaties valia, tačiau, kaip jie ir tikėjosi, jis visai šeimai atnešė
 baisų skausmą. Mahārāja Yudhiṣṭhira visada atminė, kokias baisias dalias teko
 jo dėdei Dhṛtarāṣṭrai ir dėdienei Gāndhārī, ir kaip galėdamas rūpinosi
 nelaimingais senukais. Štai kodėl neradęs dėdės ir tetos rūmuose jis pagal-
 vojo, kad jie nusiskandino Gangos vandenyse. Kai Pāṇḍavos neteko tėvo,
 Mahārāja Dhṛtarāṣṭra augino juos karališkoj prabangoj, o Mahārāja Yud-
 hiṣṭhira atsidėkojo už tai tuo, jog Kurukṣetros mūšyje nužudė visus Dhṛta-
 rāṣṭros sūnus. Jis kaltino save už nedėkingumą. Būdamas doras žmogus,
 Mahārāja Yudhiṣṭhira priekaištavo sau dėl visų tų neišvengiamų piktybių,
 visai užmiršęs apie savo dėdės ir jo bendrininkų piktadarystes. Viešpaties
 valia už savo piktus darbus Dhṛtarāṣṭra gavo tai, ko nusipelnė, bet Mahā-
 rāja Yudhiṣṭhira galvojo tik apie savo kaltes, kurių nepajėgė išvengti. Tokia
 doros žmogaus ir Viešpaties bhakto prigimtis. Bhaktas nemato kito trūkumų,
 bet stengiasi išvysti savas ydas ir pagal išgales jų atsikratyti.

34 TEKSTAS

पितर्युपरते पाण्डौ सर्वान्नः सुहृदः शिशून् ।
अरक्षतां व्यसनतः पितृव्यौ क्व गतावितः ॥३४॥

*pitari uparate pāṇḍau sarvān naḥ suhṛdaḥ śiśūn
arākṣatām vyaśanataḥ pitṛvyau kva gatāv itaḥ*

pitari – mano tėvui; *uparate* – mirus; *pāṇḍau* – Mahārājai Pāṇḍu; *sarvān* – visus; *naḥ* – mus; *suhṛdaḥ* – geranoriai; *śiśūn* – mažus vaikus; *arākṣatām* – saugojo; *vyaśanataḥ* – nuo visų pavojų; *pitṛvyau* – dėdės; *kva* – kur; *gatau* – išėjo; *itaḥ* – iš čia.

Mirus mūsų tėvui Pāṇḍu, mus, mažus vaikus, dėdės saugojo nuo visų negandų ir visada linkėjo mums tik gera. Kur jie išėjo?

35 TEKSTAS

सूत उवाच

कृपया स्नेहवैक्लव्यात्सूतो विरहकर्षितः ।
आत्मेश्वरमचक्षाणो न प्रत्याहातिपीडितः ॥३५॥

*sūta uvāca
kṛpayā sneha-vaiklavyāt sūto viraha-karṣitaḥ
ātmeśvaram acakṣāṇo na pratyāhātīpīḍitaḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *kṛpayā* – kupinas užuojautos; *sneha-vaiklavyāt* – stiprių prisirišimų įaudrintu protu; *sūtaḥ* – Sañjaya; *viraha-karṣitaḥ* – sukrėstas išsiskyrimo; *ātma-iśvaram* – savo šeimininko; *acakṣāṇaḥ* – nematydamas; *na* – ne; *pratyāha* – atsakė; *ati-pīḍitaḥ* – susielojęs.

Sūta Gosvāmis tarė: Neradęs savo šeimininko Dhṛtarāṣṭros, užuojautos ir sielvarto apimtas Sañjaya iš susijaudinimo nepajėgė pratarti nė žodžio.

Komentaras: Sañjaya labai ilgą laiką buvo Mahārājos Dhṛtarāṣṭros asmens patarėjas ir turėjo progos gerai pažinti margą Dhṛtarāṣṭros gyvenimą. Dabar, kai Dhṛtarāṣṭra nieko nesakęs paliko namus, jo sielvartui nebuvo ribų. Kurukšetros mūšyje Dhṛtarāṣṭra prarado viską – ir savo kariauną,

ir turtus, – ir Sañjayai buvo labai jo gaila. O dabar, visiškai sugniuždyti, karalius ir karalienė buvo priversti palikti namus. Sañjaya nežinojo, kad Vidura pažadino Dhṛtarāṣṭros vidinį regėjimą ir jis išėjo iš namų kupinas džiaugsmingo įkvėpimo, tikėdamasis, kad išsigavęs iš tamsaus šeimos šulinio ras šviesesnį gyvenimą, ir Sañjayos akimis padėtis atrodė visai kitaip. Jei žmogus nėra tikras, kad atsižadėjus dabartinio gyvenimo jo laukia šviesesnė rytdiena, jis negalės tiesiog pakeitęs drabužį ir palikęs namus ilgai išbūti toli nuo pasaulio.

36 TEKSTAS

विमृज्याश्रूणि पाणिभ्यां विष्टभ्यात्मानमात्मना ।
अजातशत्रुं प्रत्यूचे प्रभोः पादावनुस्मरन् ॥३६॥

*vimṛjyāśrūṇi pāṇibhyām viṣṭabhyātmānam ātmanā
ajāta-śatrum pratyūce prabhoḥ pādāv anusmaran*

vimṛjya – nusibraukęs; *śrūṇi* – nuo akių ašaras; *pāṇibhyām* – ranka; *viṣṭabhya* – nurimdė; *ātmānam* – protą; *ātmanā* – intelektu; *ajāta-śatrum* – Mahārājai Yudhiṣṭhirai; *pratyūce* – atsakė; *prabhoḥ* – savo šeiminingo; *pādau* – pėdas; *anusmaran* – prisimindamas.

Pirmiausia intelekto jėga jis palengva nurimdė protą, po to nusibraukė ašaras, ir, prisimindamas savo valdovo Dhṛtarāṣṭros pėdas, Mahārājai Yudhiṣṭhirai atsakė.

37 TEKSTAS

सञ्जय उवाच
नाहं वेद व्यवसितं पित्रोर्वः कुलनन्दन ।
गान्धार्या वा महाबाहो मुषितोऽस्मि महात्मभिः ॥३७॥

*sañjaya uvāca
nāhaṁ veda vyavasitam pitror vaḥ kula-nandana
gāndhāryā vā mahā-bāho muṣito 'smi mahātmabhiḥ*

sañjayaḥ uvāca – Sañjaya tarė; *na* – ne; *aham* – aš; *veda* – žinau; *vyavasitam* – sumanymą; *pitroḥ* – dėdžių; *vaḥ* – tavo; *kula-nandana* – o Kuru dinastijos

aini; *gāndhāryāḥ* – Gāndhārės; *vā* – arba; *mahā-bāho* – o didysis valdove; *muṣiṭaḥ* – apgautas; *asmi* – aš buvau; *mahā-ātmabhiḥ* – šių didžiū sielų.

Sañjaya tarė: Galingasis Kuru dinastijos aini, aš nežinau, ką sumanė tavo dėdės ir Gāndhārī. O valdove, šios didžios sielos apgavo mane.

Komentaras: Tai, kad didžiosios sielos apgaudinėja, galbūt atrodo neįtikėtina, tačiau iš tiesų jos tai daro kilniausiais tikslais. Pasakojama, Viešpats Kṛṣṇa vardan kilnaus tikslo patarė Yudhiṣṭhirai pameluoti Droṇācāryai. Taip norėjo Viešpats, todėl tai buvo kilnus tikslas. Noras patenkinti Viešpatį – tai žmogaus nuoširdumo kriterijus; patenkinti Jį, vykdant savo nurodytas pareigas, – aukščiausias gyvenimo tobulumas. Tokia „Gītos“ ir „Bhāgavatam“ išvada.* Dhṛtarāṣṭra ir Vidura bei jais pasekusi Gāndhārī neatskleidė Sañjayai savo apsisprendimo, nors šis, kaip asmens patarėjas, visada buvo šalia Dhṛtarāṣṭros. Sañjayai ir į galvą neatėjo, kad Dhṛtarāṣṭra gali ką padaryti, prieš tai su juo nepasitaręs. Dhṛtarāṣṭra išėjo iš namų slapta, nepasakęs apie tai net Sañjayai. Sanātana Gosvāmī taip pat apgavo kalėjimo prižiūrėtoją, norėdamas susitikti su Śrī Caitanya Mahāprabhu. Panašiai pasielgė ir Raghunātha dāsa Gosvāmī: norėdamas patenkinti Viešpatį jis apgavo savo šventiką ir visiems laikams paliko namus. Bet koks poelgis, jeigu jis skirtas Viešpačiui patenkinti, yra tobulas, nes susijęs su Absoliučia Tiesa. Mums taip pat teko apgauti savo šeimos narius ir palikti namus, kad galėtume tarnauti „Śrīmad-Bhāgavatam“. Šia neišvengiamą apgavyste buvo siekiama kilnaus tikslo, ir dėl šios transcendentinės apgaulės nenukentėjo nė viena pusė.

38 TEKSTAS

अथाजगाम भगवान्नारदः सहतुम्बुरुः ।
प्रत्युत्थायाभिवाद्याह सानुजोऽभ्यर्चयन्मुनिम् ॥३८॥

athājagāma bhagavān nāradah saha-tumburuḥ
pratyutthāyābhivādyaḥ sānujo 'bhyarcayan munim

* *yataḥ pravṛttir bhūtānāṁ yena sarvam idam tatam*
sva-karmaṇā tam abhyarcya siddhiṁ vindati mānavaḥ (Bg. 18.46)

ataḥ pumbhir dvija-śreṣṭhā varṇāśrama-vibhāgaśaḥ
svanuṣṭhitasya dharmasya saṁsiddhir hari-toṣaṇam (Bhāg. 1.2.13)

atha – po to; *ājagāma* – atvyko; *bhagavān* – šventa asmenybė; *nāradaḥ* – Nārada; *saha-tumburuḥ* – su savo *tumburu* (muzikos instrumentu); *pratyutthāya* – pakilę iš savo vietų; *abhivādya* – deramai išreiškę pagarbą; *āha* – tarė; *sa-anujaḥ* – su savo jaunesniaisiais broliais; *abhycayan* – dera-
mai pasitiko; *munim* – išminčių.

Sañjayai bekalbant pasirodė Śrī Nārada – didis Viešpaties bhaktas su tumburu rankoje. Pagerbdami jį, Mahārāja Yudhiṣṭhira ir jo broliai pakilo iš vietų ir nusilenkė.

Komentaras: Devaršis Nārada yra artimiausias Viešpaties bhaktas, todėl šiame posme jis pavadintas *bhagavānu*. Kas nuoširdžiai, su meile tarnauja Viešpačiui, tas Jo artimiausius bhaktus garbina kaip Patį Viešpatį. Tokie bhaktai labai brangūs Viešpačiui, nes jie visur keliauja, skelbdami Viešpaties šlovę, ir kiek išgali stengiasi atversti netikinčiuosius į Viešpaties bhaktus ir gražinti juos į tiesos kelią. Gyvenimas be tarnystės Viešpačiui prieštarauja gyvos esybės prigimčiai, ir jeigu žmogus išsižada Viešpaties, tampa ateistu, – tai byloja apie jo nesveiką būklę. Artimi Viešpaties bhaktai gydo šias paklydusias gyvas būtybes, todėl yra labai brangūs Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, kad nėra Jam brangesnio už tą, kuris skelbia Viešpaties šlovę, vesdamas ateistus ir nebhaktus į tiesos kelią. Tokie asmenybės kaip Nārada reikia gerbti kaip Patį Dievo Asmenį. Mahārāja Yudhiṣṭhira ir jo kilnūs broliai parodė, kaip dera sutikti tokius tyrus Viešpaties bhaktus kaip Nārada, kurio vienintelis rūpestis – šlovinti Viešpaties didybę, pritariant savo *vīna*, styginiu muzikos instrumentu.

39 TEKSTAS

युधिष्ठिर उवाच

नाहं वेद गतिं पित्रोर्भगवन् क्व गतावितः ।

अम्बा वा हतपुत्रार्ता क्व गता च तपस्विनी ॥३९॥

yudhiṣṭhira uvāca

*nāham veda gatim pitror bhagavan kva gatāv itaḥ
ambā vā hata-putrārtā kva gatā ca tapasvinī*

yudhiṣṭhiraḥ uvāca – Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė; *na* – ne; *aham* – aš; *veda* – žinau; *gatim* – apie išvykimą; *pitroḥ* – dėdžių; *bhagavan* – o šventasis žmogau; *kva* – kur; *gatau* – išėjo; *itaḥ* – iš čia; *ambā* – motulė-dėdienė;

vā – taip pat; *hata-putrā* – netekusi savo sūnų; *ārtā* – sielvartaujanti; *kva* – kur; *gatā* – išėjo; *ca* – taip pat; *tapasvini* – asketė.

Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė: O šventasis žmogau, nesuprantu, kur išėjo mano dėdės. Nematau ir savo pasiaukojusios dėdienės, nerandančios paguodos dėl sūnų mirties.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo kilni siela, Viešpaties bhaktas, todėl jį jaudino sūnus praradusios tetos skausmas ir kančios, kurios laukė pasirinkus asketizmo kelią. Kančios asketo neišmuša iš pusiausvyros, o tik užgrūdina jį, įkvepia daugiau ryžto žengti dvasinio tobulėjimo keliu. Karalienė Gāndhārī, sunkių išbandymų metu parodžiusi puikiąsias savo būdo ypatybes, – būdingiausias asketės pavyzdys. Kaip tobula motina, žmona ir asketė, ji įkūnija moters idealą. Istorijoje tokių moterų reta.

40 TEKSTAS

कर्णधार इवापारे भगवान् पारदर्शकः ।
अथाबभाषे भगवान्नारदो मुनिसत्तमः ॥४०॥

karṇadhāra ivāpāre bhagavān pāra-darśakaḥ
athābabhāṣe bhagavān nārado muni-sattamaḥ

karṇa-dhāraḥ – laivo kapitonas; *iva* – tarytum; *apāre* – plačiame vandenyne; *bhagavān* – Viešpaties atstovas; *pāra-darśakaḥ* – gebantis nurodyti kelią į kitą krantą; *atha* – taip; *ābabhāṣe* – prabilo; *bhagavān* – dievotas žmogus; *nāradaḥ* – didis išminčius Nārada; *muni-sat-tamaḥ* – iškiliausias bhaktas ir filosofas.

Tu esi tarytum laivo, išplaukusio į platųjį vandenyną, kapitonas ir gali nurodyti kelią į tikslą. Išklausęs jų žodžius, dievotasis Devarṣis Nārada – iškiliausias bhaktas ir filosofas prabilo.

Komentaras: Egzistuoja įvairių tipų filosofai, bet didžiausi iš jų tie, kurie regėjo Dievo Asmenį ir nusilenkė Viešpačiui per transcendentinę meilės tarnystę. Devarṣis Nārada – iškiliausias iš visų tyrų bhaktų, todėl šiame posme jis vadinamas didžiausiu bhaktu filosofu. Kol žmogus nėra dorai įsigilinęs į filosofiją ir nėra gavęs Vedāntos filosofijos žinių iš *bona fide* dva-

sinio mokytojo, jo negalima laikyti išprususiu filosofu bhaktu. Tik tvirto tikėjimo, tobulo išmanymo, pasaulio atsižadėjęs žmogus gali būti tyras bhaktas. Tyras Viešpaties bhaktas pajėgus nurodyti mums, kaip išsivaduoti iš neišmanymo. Pāṇḍavos buvo tyri Viešpaties bhaktai, todėl Devarṣis Nārada lankydavosi Mahārājos Yudhiṣṭhiros rūmuose ir prirėkusių visada duodavo išmintingą patarimą.

41 TEKSTAS

नारद उवाच

मा कश्चन शुचो राजन् यदीश्वरवशं जगत् ।
लोकाः सपाला यस्येमे वहन्ति बलिमीशितुः ।
स संयुनक्ति भूतानि स एव वियुनक्ति च ॥४१॥

nārada uvāca

*mā kañcana śuco rājan yad īśvara-vaśam jagat
lokāḥ sapālā yasyeme vahanti balim īśituḥ
sa saṁyunakti bhūtāni sa eva viyunakti ca*

nāradaḥ uvāca – Nārada tarė; *mā* – niekada; *kañcana* – joku būdu; *śucaḥ* – sielvartauk; *rājan* – o valdove; *yat* – nes; *īśvara-vaśam* – Aukščiausiojo Viešpaties valioj; *jagat* – pasaulis; *lokāḥ* – visos gyvos būtybės; *sa-pālāḥ* – ir jų vadovai; *yasya* – kurių; *ime* – visi jie; *vahanti* – neša; *balim* – garbinimo priemonės; *īśituḥ* – kad būtų apsaugoti; *saḥ* – Jis; *saṁyunakti* – suveda; *bhūtāni* – visas gyvas būtybes; *saḥ* – Jis; *eva* – taip pat; *viyunakti* – išskiria; *ca* – ir.

Śrī Nārada tarė: O dorybingasis valdove, tau nėra ko sielvartauti, nes visi esame Aukščiausiojo Viešpaties valioje. Todėl visos gyvos būtybės ir jų vadovai, trokšdami jaustis visiškai saugūs, garbina Viešpatį. Tai Jis mus suveda ir išskiria.

Komentaras: Visos gyvos būtybės tiek materialiam, tiek dvasiniam pasaulyje yra Aukščiausiojo Viešpaties, Dievo Asmens, valdžioje. Visi mes – nuo šios visatos valdovo Brahmos iki menkiausios skruzdės – paklustame Aukščiausiojo Viešpaties valiai. Taigi iš prigimties gyva būtybė yra paklusni Viešpaties valios vykdytoja. Prasilenkdama su sveiku protu gyva būtybė

(ypač tai būdinga žmogui) be jokio pagrindo sukyla prieš Aukščiausiojo įstatymus, ir, kaip *asura*, įstatymo pažeidėja, susilaukia už tai bausmės. Gyvos būtybės vaidmenį šiame pasaulyje lemia Aukščiausiojo Viešpaties arba Jo įgaliotų atstovų valia, ir Viešpaties valia tas vaidmuo gali kisti. Brahmā, Śiva, Indra, Candra, Mahārāja Yudhiṣṭhira, o mūsų dienomis – Napoleonas, Akbaras, Aleksandras Makedonietis, Gandis, Šubhašas ar Neru, – visi yra Viešpaties tarnai ir tą ar kitą vaidmenį atlieka tik aukščiausiajame Viešpaties valia. Nė vienas iš jų nėra nepriklausomas. Net jeigu tokie žmonės, visuomenės lyderiai, nenorėdami pripažinti Viešpaties viršenybės sukyla, jie pakliūva į dar griežtesnių materialaus pasaulio dėsnių nelaisvę ir yra pasmerkti kentėti. Todėl tik neišmanėliai tvirtina, kad Dievo nėra. Šią akivaizdžią tiesą teko įrodinėti ir Mahārājai Yudhiṣṭhirai, nes jis buvo sukrėstas seniems jo dėdėms ir tetai netikėtai palikus namus. Tai, ką patyrė Mahārāja Dhrtarāṣṭra, buvo jo ankstesnių darbų rezultatas. Jis matė daug kančių ir džiaugsmo, kuriuos buvo paruošusi lemtis, tačiau jam nusišypsojo laimė turėti gerą jaunesnįjį brolių Vidurą, kurio pamokytas jis nutraukė visus ryšius su materialiu pasauliu ir išėjo ieškoti išsigelbėjimo. Paprastai žmogus, kad ir kaip stengtųsi, negali patirti mažiau kančių ir daugiau džiaugsmo negu jam skirta. Kančia ir džiaugsmas ateina ir išnyksta, pakludami nesuvokiamam *kālos* (neįveikiamo laiko) veikimui, ir niekas to negali išvengti. Bandyti nuo jų pabėgti beprasmiška. Todėl geriausia išeitis – stengtis išsivaduoti, o šis tikslas prieinamas tik žmogui, nes jis apdovanojamas didesnėmis proto galimybėmis bei intelekto jėga. Vedų pamokymai gavus žmogaus kūną siekti išvadavimo skirti tik tai žmonėms. Ir tie, kurie savo intelekto jėgą panaudoja neteisingai, be abejonių, yra pasmerkti ir jei ne šį, tai kitą gyvenimą bus priversti kentėti. Tokiu būdu Aukščiausiasis valdo mus visus.

42 TEKSTAS

यथा गावो नसि प्रोतास्तन्त्यां बद्धाश्च दामभिः ।
वाक्तन्त्यां नामभिर्बद्धा वहन्ति बलिमीशितुः ॥४२॥

yathā gāvo nasi protāś tantyām baddhāś ca dāmabhiḥ
vāk-tantyām nāmabhir baddhā vahanti balim īśituh

yathā – kaip; *gāvah* – karvė; *nasi* – per šnerves; *protāḥ* – perverta; *tantyām* – virve; *baddhāḥ* – supančiota; *ca* – taip pat; *dāmabhiḥ* – virvėmis; *vāk-*

tantyām – Vedų himnų tinkluose; *nārabhiḥ* – įvardijimų; *baddhāḥ* – sąlygoti; *vahanti* – vykdo; *balim* – nurodymus; *īśituh* – valdomi Aukščiausiojo Viešpaties.

Kaip karvė, pririšta per šnerves perverta ilga virve, yra apribota, taip ir žmogiškosios būtybės yra ribojamos įvairių Vedų draudimų ir yra priverstos paklusti Aukščiausiojo nurodymams.

Komentaras: Kiekviena gyva būtybė – tiek žmogus, tiek gyvūnas, tiek paukštis – manosi esanti nepriklausoma, bet iš tiesų niekas nėra laisvas nuo griežtų Viešpaties įstatymų. Tokios yra materialios būties taisyklės. Viešpaties įstatymai tokie griežti, kad stenkis nesistengęs – jų vis tiek neišsilenksi. Apsukrūs nusikaltėliai gali išsisukti nuo žmonių sukurtų įstatymų, tačiau įstatymų, kuriuos paskelbė aukščiausiasis įstatymų leidėjas, apeiti neįmanoma. Už menkiausią nukrypimą nuo Dievo įstatymų gresia didžiausia bausmė. Aukščiausiojo įstatymai, vadinami religijos normų sąvadu, yra pritaikyti įvairiausioms sąlygoms, bet svarbiausias visų religijų principas yra vienas – paklusti Aukščiausiojo Dievo įsakymui, t.y. religijos įstatymams. Visos gyvos būtybės, gyvenančios materialiaame pasaulyje, pačios pasirinko rizikingą sąlygotą gyvenimą ir pakliuvo į materialios gamtos įstatymų spąstus. Vienintelis būdas iš jų ištrūkti – paklusti Aukščiausiajam. Tačiau užuot stengęsi išsivaduoti iš *māyos*, iliuzijos, gniaužtų, paiki žmonės pančioja save įvairiais įvardijimais: brahmanai, *kṣatriyos*, *vaiśyos*, *śūdras*, indistai, musulmonai, indai, europiečiai, amerikiečiai, kinai ir t.t., todėl Aukščiausiojo Viešpaties valios vykdymą jie sieja su atitinkamais šventraščiais ir valstybės įstatymais. Valstybės išleisti įstatymai tėra netobula religijos įstatymų imitacija. Pasaulietinė, t.y. ateistinė, valstybė leidžia savo piliečiams laužyti Dievo įstatymus, tačiau baudžia už jos pačios įstatymų nepaisymą. Tačiau net ir vykdydama valstybės išleistus įstatymus (o jie yra netobuli), žmonija pasmerkta kentėti, nes paminamas Dievo įstatymas. Materialios būties sąlygomis visi žmonės iš prigimties yra netobuli, todėl ir genialiausias materialiu požiūriu žmogus negali sukurti tobulų įstatymų, o Dievo įstatymai nepriekaištingi. Jei vadovai žino Dievo įstatymus, išnyksta poreikis griežtis laikinų priemonių, t.y. šaukti netikusių žmonių susirinkimus įstatymams kurti. Žmogaus sukurti įstatymai laikini, juos kaskart tenka keisti, o Dievo įstatymai nekinta, nes tobulo Dievo Asmens įstatymai tobuli. Religijos įstatymus, šventraščių nurodymus, atsižvelgdamos į skirtingas gyvenimo sąlygas, sukūrė nesąlygotos asmenybės, Dievo atstovai, ir vykdydamos Viešpaties valią gyvos būtybės palaipsniui išsivaduoja iš materialios būties gniaužtų. Bet gyva būtybė yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas –

tokia tikroji jos padėtis. Išvaduota ji su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui ir patiria visišką gyvenimo laisvę, dažnai prilygstančią Paties Viešpaties laisvei ar net didesnę. Tačiau sąlygotame materialiam pasaulyje kiekviena gyva būtybė nori būti kitų gyvų būtybių Viešpačiu, ir veikiant *māyos* iliuzijai šis jos siekimas viešpatauti tampa nesibaigiančio sąlygoto gyvenimo priežastimi. Taigi materialiam pasaulyje gyva būtybė vis labiau suvaržoma, ir tai trunka tol, kol ji nusilenkia Viešpačiui ir sugrįžta į prigimtinę amžinos tarnystės būseną. Toks yra galutinis „Bhagavad-gītos“ ir kitų pripažintų pasaulio šventraščių žodis.

43 TEKSTAS

यथा क्रीडोपस्कराणां संयोगविगमाविह ।
इच्छया क्रीडितुः स्यातां तथैवेश्छया नृणाम् ॥४३॥

*yathā krīḍopaskarāṇāṃ saṁyoga-vigamāv iha
icchayā krīḍituh syātām tathaiवेशchayā nṛṇām*

yathā – kaip ir; *krīḍa-upaskarāṇāṃ* – žaislų; *saṁyoga* – sujungimas; *vigamau* – išskyrimas; *iha* – šiame pasaulyje; *icchayā* – panorėjus; *krīḍituh* – pažais-ti; *syātām* – įvyksta; *tathā* – taip ir; *eva* – be abejonės; *iśā* – Aukščiausiojo Viešpaties; *icchayā* – valia; *nṛṇām* – žmonių.

Kaip vaikas žaisdamas išdėlioja ir vėl surenka žaislus, taip aukščiausia Viešpaties valia suveda ir išskiria žmones.

Komentaras: Turėtume suprasti, kad į padėtį, kurioje esame dabar, mes patekome aukščiausiaja valia už ankstesnius savo poelgius. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (13.23), Aukščiausiasis Viešpats lokalizuotos Paramātmos pavidalu glūdi visų gyvų būtybių širdyse, todėl Jam žinomas kiekvienas mūsų žingsnis. Ir Jis atlygina už mūsų poelgius, sukurdamas tą ar kitą situaciją. Turtingo žmogaus vaikas, sakoma, gimė po laiminga žvaigžde, bet jis yra to nusipelnęs, ir gimsta turtingoje šeimoje Viešpaties valia. O kai išmuša valanda skirtis su tuo, ką turi, Aukščiausiojo valia šitai įvyksta, net jeigu vaikas ar tėvas nenori nutraukti juos siejusią švelnių ryšių. Tie patys dėsniai galioja ir neturtingam žmogui. Ir turtuolis, ir skurdžius bejėgiai išvengti jiems lemtų susitikimų ir išsiskyrimų. Nesupraskime pavyzdžio apie vaiką, žaidžiantį su žaislais, klaidingai. Kai kas prieštarauja, kad

Viešpats įpareigotas atlyginti mums už mūsų poelgius, todėl pavyzdys apie žaidžiantį vaiką čia netinka. Bet iš tiesų taip nėra. Nederėtų užmiršti, kad Viešpats – tai aukščiausioji valia, ir Jo nevaržo jokie įstatymai. Paprastai pagal *karmos* dėsni žmogus už savo veiksmus gauna atlygį, tačiau ypatingais atvejais Viešpaties valia atlygis gali būti pakeistas. Tačiau tik Viešpaties valia. Taigi posmo pavyzdys apie žaidėją čia puikiai dera, nes Aukščiausioji Valia gali absoliučiai viską, ir nė vienas Viešpaties veiksmas neturi trūkumų, nes Viešpats visapusiškai tobulas. Bet paprastai Viešpats pakeičia tik Savo tyro bhakto veiksmų pasekmes. „Bhagavad-gītā“ (9.30–31) patikina mus, kad tyrą bhaktą, kuris besąlygiškai atsidavęs Viešpačiui, Jis apsaugo nuo visų nuodėmių pasekmių, ir dėl to neverta abejoti. Pasaulio istorijoje žinoma šimtai pavyzdžių, kai Viešpats pakeitė žmogaus pelnytą lemtį. Ir jeigu Viešpats gali pakeisti žmogui lemtas ankstesnių jo poelgių pasekmes, nėra abejonės, kad Jo nevaržo joks veiksmas. Jis yra tobulas ir egzistuoja virš bet kokių dėsnių.

44 TEKSTAS

यन्मन्यसे ध्रुवं लोकमध्रुवं वा न चोभयम् ।
सर्वथा न हि शोच्यास्ते स्नेहादन्यत्र मोहजात् ॥४४॥

*yan manyase dhruvaṁ lokam adhruvaṁ vā na cobhayam
sarvathā na hi śocyās te snehād anyatra mohajāṭ*

yat – net jei; *manyase* – tu manai; *dhruvam* – Absoliuti Tiesa; *lokam* – žmonės; *adhruvam* – netikri; *vā* – arba; *na* – ne; *ca* – taip pat; *ubhayam* – vienaip ir kitaip; *sarvathā* – bet kuriuo atveju; *na* – niekada; *hi* – be abejonės; *śocyāḥ* – pagrindas sielotis; *te* – jie; *snehāt* – dėl prisirišimo; *anyatra* – arba; *moha-jāt* – dėl iliuzijos.

O valdove, ar tu laikytum sielą amžinu pradu, o materialų kūną – laikinu, ar manytum, kad viskas egzistuoja beasmenėje Absoliučioje Tiesoje, ar kad viskas tėra nepaaiškinama materijos bei dvasios jungtis, – išsiskyrimo jausmas bet kuriuo atveju tėra iliuzinių saitų pasekmė.

Komentaras: Kiekviena gyva būtybė yra individuali neatsiejama Aukščiausiosios Būtybės dalelė, ir prigimtinis jos būvis – tarnystė paklusimo ir bendradarbiavimo dvasia. Tai neabejotina. Tiek būdama materialios egzis-

tencijos nelaisvėje, tiek laisva, egzistuojama absoliučios išminties ir amžinatvės sąlygomis, gyva esybė visada yra Aukščiausiojo Viešpaties valdžioje. Tačiau tie, kurie nežino tiesos, kuria įvairias spekuliatyvias teorijas apie tikrąją gyvos būtybės padėtį. Vis dėlto visos filosofijos mokyklos pripažįsta, kad gyva būtybė yra amžina, o ją gaubiantis kūnas, sudarytas iš penkių materijos pradmenų, – netvarus ir laikinas. Pakludama *karmos* dėsniui amžina gyva esybė keliauja iš vieno materialaus kūno į kitą, o materialus kūnas iš prigimties yra neamžinas. Todėl kai siela iškeliauja į kitą kūną ar kai tam tikroje savo raidos stadijoje materialus kūnas suyra, mums nėra dėl ko sielvartauti. Kai kurie žmonės tiki, jog ištrūkusi iš materialios nelaisvės dvasinė siela susilieja su Aukščiausiaja Dvasia, o kiti neigia dvasios ar sielos egzistavimą ir tiki egzistuojant tik apčiuopiamą materiją. Kasdien matome, kaip materija iš vieno pavidalo transformuojasi į kitą, tačiau dėl to nesielvartaujame. Bet kuriuo iš minėtų atvejų dieviškosios energijos veikimas nesulaikomas; ne mūsų jėgoms jį nugalėti, todėl liūdėti nėra priežasčių.

45 TEKSTAS

तस्माद्ब्रह्म वैक्लव्यमज्ञानकृतमात्मनः ।
कथं त्वनाथाः कुपणा वर्तेरस्ते च मां विना ॥४५॥

*tasmāḥ jahy aṅga vaiklavyam ajñāna-kṛtam ātmanah
katham tv anāthāḥ kṛpaṇā varteraṁs te ca mām vinā*

tasmāt – todėl; *jahi* – palik; *aṅga* – o valdove; *vaiklavyam* – nevilti; *ajñāna* – neišmanymo; *kṛtam* – dėl; *ātmanah* – savojo „aš“; *katham* – kaip; *tu* – bet; *anāthāḥ* – bejėgės; *kṛpaṇāḥ* – nelaimingos būtybės; *varteran* – išgyvens; *te* – jie; *ca* – taip pat; *mām* – manęs; *vinā* – be.

Todėl nurimk, nes nerimauji tik todėl, kad nesuvoki savojo „aš“. Darbar tu galvoji apie tai, kaip išgyvens be tavęs tos visų apleistos bejėgės būtybės.

Komentaras: Per savo neišmanymą mes kartais galvojame, kad mūsų artimieji bei giminės yra bejėgiai ir priklauso nuo mūsų. Aukščiausiojo Viešpaties valia kiekviena gyva būtybe yra pasirūpinama pagal tai, ko ji nuspelnė šiame pasaulyje. Viešpats garsėja kaip *bhūta-bhṛt* – visų gyvų būtybių globėjas. Žmogus turi tiesiog vykdyti savo pareigas, nes niekas, išskyrus

Aukščiausiaiįjį Viešpatį, negali mūsų apsaugoti. Išsamiau šią mintį paaiškina kitas posmas.

46 TEKSTAS

कालकर्मगुणाधीनो देहोऽयं पाञ्चभौतिकः ।
कथमन्यांस्तु गोपायेत्सर्पग्रस्तो यथा परम् ॥४६॥

*kāla-karma-guṇādhīno deho 'yaṁ pāñca-bhautikaḥ
katham anyāns tu gopāyet sarpa-grasto yathā param*

kāla – amžino laiko; *karma* – veikimo; *guṇa* – gamtos *guṇų*; *adhīnaḥ* – valdomas; *dehaḥ* – materialus kūnas ir protas; *ayaṁ* – šis; *pāñca-bhautikaḥ* – sudarytas iš penkių pradmenų; *katham* – kaip; *anyān* – kitus; *tu* – tad; *gopāyet* – saugo; *sarpa-grastaḥ* – įgeltas gyvatės; *yathā* – kaip; *param* – kitus.

Mūsų grubų materialų kūną, sudarytą iš penkių pradmenų, valdo amžinas laikas [kāla], veikla [karma] ir materialios gamtos jėgos [guṇos]. Tad kaip jis apsaugos kitus, jei pats yra gyvatės nasruose?

Komentaras: Pasaulyje plintantys judėjimai, kurie kovoja dėl laisvės propaguodami pokyčius politikoje, ekonomikoje, socialiniame ir kultūriniame gyvenime, neduos jokios naudos, nes viską už juos kuria aukščiausioji valia. Sąlygota gyva būtybė visiškai priklauso nuo materialios gamtos, kurią reprezentuoja amžinasis laikas ir įvairių gamtos jėgų diktuojama veikla. Egzistuoja trys materialios gamtos jėgos: dorybė, aistra ir neišmanymas. Kol žmogus nepakyla iki dorybės, jis negali suvokti tikrosios dalykų esmės. Tas, kurį valdo aistra ir neišmanymas, nepajėgus suprasti, kas yra kas, todėl negali nukreipti savo veiksmų teisinga linkme. Šitai iš dalies įmanoma tik pasiekus dorybės lygmenį. Dauguma žmonių yra apimti aistros bei neišmanymo, todėl jų planai ir projektai vargu ar gali duoti kam naudos. Virš gamtos jėgų viešpatauja amžinasis laikas – *kāla*, taip vadinamas dėl to, kad tai jis formuoja nuolat besikeičiantį materialaus pasaulio veidą. Net jeigu mums pavyksta įgyvendinti kokį sumanymą, duodantį tam tikrą laikiną efektą, laikas pasirūpins, kad ir jo ilginiui neliktų. Vienintelė išėitis – išsivaduoti iš amžinojo laiko, *kālos*, kuris lyginamas su kobra (*kāla-sarpa*). Kobros įkandimas mirtinas. Kam įgėlė kobra, to niekas nebeišgelbės. Geriausias būdas išsigelbėti nuo *kālos*, nuo gamtos jėgų, kurių veikimas yra neatsiejamai susijęs su laiko kobra, – praktikuoti *bhakti-yoga*, reko-

menduojamą „Bhagavad-gītoje“ (14.26). Tobuliausia filantropinės veiklos forma – propaguoti viso pasaulio žmonėms *bhakti-yogą*, nes tik šitaip žmonija ištrūks iš *māyos* valdžios, t.y. iš materialios gamtos, kuri, kaip minėta, turi *kālos*, *karmos* ir *guṇų* pavidalą. Tai nedviprasmiškai patvirtina „Bhagavad-gītā“ (14.26).

47 TEKSTAS

अहस्तानि सहस्तानामपदानि चतुष्पदाम् ।
फलगूनि तत्र महतां जीवो जीवस्य जीवनम् ॥४७॥

*ahastāni sahas-tānām apadāni catuṣ-padām
phalgūni tatra mahatām jīvo jīvasya jīvanam*

ahastāni – neturintys rankų; *sa-hastānām* – tų, kurie jas turi; *apadāni* – neturintys kojų; *catuṣ-padām* – turinčių keturias kojas; *phalgūni* – silpnieji; *tatra* – čia; *mahatām* – galingųjų; *jīvaḥ* – gyva būtybė; *jīvasya* – gyvos būtybės; *jīvanam* – maistas.

Neturintieji rankų yra grobis tų, kurie jas turi; neturintieji kojų – keturkojų grobis. Silpnieji yra stipriųjų maistas, nes gyvos būtybės minta vienos kitomis – toks visuotinis dėsnis.

Komentaras: Visuotinis kovos dėl būvio dėsnis egzistuoja aukščiausiaja valia, ir niekas, kad ir kaip stengtųsi, negali jo apeiti. Gyvos būtybės, prieš Aukščiausiosios Būtybės valią atėjusios į materialų pasaulį, yra aukščiausiosios galios (*māyos-śakti* – Viešpaties įgalioto atstovo) valdžioje, ir šios *daivī māyos* uždavinys – pasirūpinti, kad sąlygotos sielos patirtų trejopas kančias, kurių viena aprašyta šiame posme: *silpnieji yra stipriųjų maistas*. Silpnesnysis nepajėgus apsiginti nuo stipresniojo. Viešpaties valia gyvos būtybės suskirstytos į silpnąsias, stipresniąsias ir stipriausiasias. Ir beprasmiška sielvartauti dėl to, kad tigras ėda silpnesnius gyvūnus (tarp jų ir žmones), nes toks yra Aukščiausiojo Viešpaties įstatymas. Nors šis įstatymas teigia, kad žmogus maitinasi kitomis gyvomis būtybėmis, egzistuoja ir sveiko proto įstatymas: žmogus turi paklusti šventraščių nurodymams. Gyvūnai to negali. Žmogaus paskirtis – pažinti save, todėl jam nedera valgyti Viešpačiui nepaaukoto maisto. Viešpats priima iš Savo bhakto valgius, pagamintus iš daržovių, vaisių, žalumynų bei grūdų. Viešpačiui galima

aukoti vaisius, žalumynus ir pieną, išradingai juos derinant, o po to, kai Viešpats paragauja aukoto maisto, bhaktas valgo *prasādaq*, kuris pamažu palengvina kančias, kurias sukelia kova dėl būvio. Šitai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“ (9.26). Net ir tie, kurie linkę valgyti gyvūnus, laikydamiesi tam tikrų religinių ritualų taip pat gali aukoti savo maistą – žinoma, ne Pačiam Viešpačiui, o kuriam nors iš Jo atstovų (pusdievių). Šventraščių nurodymų tikslas – ne skatinti mėsos valgymą, o reguliatyviais principais jį apriboti.

Viena gyva būtybė yra kitos, stipresnės, gyvos būtybės maistas. Šiaip ar taip, nerimauti dėl pragyvenimo nėra pagrindo – aplink apstu gyvų būtybių, ir visoms pakanka maisto. Nārada pataria Mahārājai Yudhiṣṭhirai nesijaudinti dėl to, kad jo dėdės pritruks maisto: jie gali gyventi aukodami Aukščiausiam Viešpačiui girioje augančius augalus ir, valgydami *prasādaq*, žengti išsivadavimo keliu.

Tai, kad stipresnė gyva būtybė išnaudoja silpnesniąją – natūralus egzistencijos dėsnis. Kėsinimasis į silpnesniųjų gyvybę – būdingas reiškinys tarp įvairių gyvų būtybių. Materialios būties sąlygomis jokios dirbtinės priemonės neužkirs kelio šiai tendencijai. Šitai įmanoma tik nubudinus dvasinę žmogaus sąmonę, o tam reikia laikytis dvasinių nurodymų. Dvasinio gyvenimo normos draudžia žmogui žudyti silpnesnius gyvūnus ir tuo pačiu moko visus taikaus sambūvio. Bet jeigu žmogus nesilaiko taikaus sambūvio su gyvūnais principo, kaip jis gali tikėtis taikos žmonių visuomenėje? Todėl akli visuomenės lyderiai turi pažinti Aukščiausiąją Būtybę ir Žemėje kurti Dievo karalystę. Nepažadinus pasaulio žmonėse Dievo sąmonės, atkurti Dievo karalystę, Rāma-rājyā, neįmanoma.

48 TEKSTAS

तदिदं भगवान् राजन्नेक आत्मात्मनां स्वदृक् ।
अन्तरोऽनन्तरो भाति पश्य तं माययोरुधा ॥४८॥

*tad idam bhagavān rājann eka ātmātmanām sva-dṛk
antaro 'nantaro bhāti paśya taṁ māyayorudhā*

tat – todėl; *idam* – ši apraiška; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *rājan* – o valdove; *ekah* – vienintelis; *ātmā* – Supersiela; *ātmanām* – Savo energijomis; *sva-dṛk* – kokybiškai Jam tapačiomis; *antaraḥ* – išorėje; *anantaraḥ* – viduje ir Pats; *bhāti* – taip apsireiškia; *paśya* – pažvelk; *taṁ* – tik į Jį; *māyayā* – apreiškdamas įvairias energijas; *urudhā* – rodos, tapo daugeliu.

Todėl, o valdove, atsigrėžk į Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris yra vienas vienintelis. Jis apsiereiškia įvairiausiomis energijomis ir yra tiek viduje, tiek ir išorėje.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, yra vienas ir vienintelis, tačiau apsiereiškia įvairiomis energijomis, nes Jis yra iš prigimties palaimingas. Gyvos būtybės irgi kyla iš Jo paribio energijos ir sudaro su Viešpačiu kokybinę vienovę. Nesuskaičiuojama daugybė gyvų būtybių egzistuoja tiek Viešpaties vidinėje bei išorinėje energijose, tiek anapus jų. Kadangi dvasinis pasaulis yra Viešpaties vidinės energijos apraiška, gyvos esybės, egzistuojančios vidinėje energijoje, nepatiria teršiamo išorinės energijos poveikio ir yra kokybiškai tapačios Viešpačiui. Ir vis dėlto nors kokybės prasme gyva būtybė sudaro su Viešpačiu vienovę, dėl teršiamo materialaus pasaulio poveikio jos ypatybės tampa iškreiptos ir verčia ją patirti vadinamąją laimę bei kančias. Tie išgyvenimai yra efemeriški ir dvasinės sielos neveikia. Efemeriškos laimės bei kančios pojūtis kyla dėl to, kad gyva būtybė užmiršta, jog savo ypatybėmis yra tapati Viešpačiui. Tačiau Viešpats nuolatos vidujai ir išoriškai veikia gyvą būtybę, padėdamas jai pasitaisyti. Kaip lokalizuota Paramātmā Jis moko išminties trokštančią gyvą būtybę iš vidaus, o iš išorės Jis veikia įsikūnijęs kaip dvasinis mokytojas ir apreikšti šventraščiai. Todėl mes turime atsigrėžti į Viešpatį. Nevalia pasiduoti vadinamosios laimės ar nelaimės pojūčiams, – reikia stengtis padėti Viešpačiui, kai Jis veikia iš išorės, norėdamas ištaisyti puolusias sielas. Tapti dvasiniu mokytoju ir bendradarbiauti su Viešpačiu galima tik Viešpačiui paliepus. Nevalia skelbtis dvasiniu mokytoju dėl asmeninės arba materialios naudos ar naudotis šia padėtimi pasipelnymo tikslais, paverčiant ją gerai apmokamu verslu ar profesija. Tikri dvasiniai mokytojai, atsigrėžę į Aukščiausiąjį Viešpatį ir norintys su Juo bendradarbiauti, iš tikrųjų sudaro kokybinę vienovę su Viešpačiu. O mokytojai, kurie paskendę užmarštyje, iškreiptai atspindi šios misijos esmę. Todėl Nārada pataria Mahārājai Yudhiṣṭhirai nesijaudinti dėl vadinamosios laimės bei kančių, o visą dėmesį sutelkti į Viešpatį ir vykdyti misiją, dėl kurios Viešpats nužengė. Tai esanti svarbiausia jo, Yudhiṣṭhros, pareiga.

49 TEKSTAS

सोऽयमद्य महाराज भगवान् भूतभावनः ।
कालरूपोऽवतीर्णोऽस्यामभावाय सुरद्वेषाम् ॥४९॥

*so 'yam adya mahārāja bhagavān bhūta-bhāvanaḥ
kāla-rūpo 'vatīrṇo 'syām abhāvāya sura-dviṣām*

saḥ – tas Aukščiausiasis Viešpats; *ayam* – Viešpats Śrī Kṛṣṇa; *adya* – dabar; *mahārāja* – o valdove; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *bhūta-bhāvanaḥ* – visos kūrinijos kūrėjas arba tėvas; *kāla-rūpaḥ* – visa ryjančio laiko pavidalu; *avatīrṇaḥ* – nužengė; *asyām* – į šį pasaulį; *abhāvāya* – kad sunaikintų; *sura-dviṣām* – kas priešinasi Viešpaties valiai.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viešpats Śrī Kṛṣṇa dabar nužengė Žemėn visa ryjančio laiko pavidalu [kāla-rūpa], kad sunaikintų piktavalius.

Komentaras: Žmonės skiriami į dvi grupes: piktavalius ir paklusniuosius. Kadangi Aukščiausiasis Viešpats tėra vienas ir Jis – visų gyvų būtybių tėvas, piktavalės gyvos būtybės taip pat yra Jo vaikai, tik jos vadinamos *asuromis*. O paklusnios aukščiausiajam tėvui gyvos būtybės vadinamos *devatomis* – pusdieviais, nes jų sąmonės nėra apnuodijusi materiali samp-rata. *Asuros* neigia Viešpaties egzistavimą. Jie griežia dantį ne tik ant Viešpaties, bet ir ant kitų gyvų būtybių. Viešpats periodiškai išvaduoja pasaulį nuo *asurų* viešpatavimo, sunaikindamas juos ir atiduodamas valdžią į tokių *devatų* kaip Pāṇḍavos rankas. Pažymėtini posmo žodžiai, kalbantys apie tai, jog Viešpats įgijo *kālos* pavidalą. Viešpats – tai transcendentinis, amžinas, išminties bei palaimos kupinas pavidalas, nekeliantis niekam grėsmės. Bhaktams Jis apsieiškia Savo tikruoju pavidalu, o tiems, kurie nėra bhaktai, – kaip *kāla-rūpa*, priežastinis pavidalas. Šis priežastinis Viešpaties pavidalas *asuroms* labai ne prie širdies, ir norėdami įtikinti save, kad Viešpats jų nesunaikins, jie įsivaizduoja, jog Viešpats pavidalo neturi.

50 TEKSTAS

निष्पादितं देवकृत्यमवशेषं प्रतीक्षते ।
तावद्युयमवेक्षध्वं भवेद्यावदिहेधरः ॥५०॥

*niṣpāditam deva-kṛtyam avaśeṣam pratīkṣate
tāvad yūyam avekṣadhvaṁ bhaved yāvad iheśvaraḥ*

niṣpāditam – atliko; *deva-kṛtyam* – ką reikėjo padaryti pusdievių labui; *avaśeṣam* – kitų; *pratīkṣate* – laukia; *tāvat* – lig šiol; *yūyam* – visi jūs, Pāṇ-

davos; *avekṣadhvam* – stebėkite ir laukite; *bhavet* – tegul; *yāvat* – kol; *iha* – šiame pasaulyje; *īśvaraḥ* – Aukščiausiasis Viešpats.

Viešpats jau padarė viską, kad pagelbėtų pusdieviams, ir dabar atėjo likusiųjų eilė. O jūs, Pāṇdavos, palūkėkite, kol Viešpats dar čia, Žemėje.

Komentaras: Viešpats nužengia iš Savo buveinės, aukščiausiosios dvasinio dangaus planetos (Kṛṣṇalokos), padėti pusdieviams, atsakingiems už materialaus pasaulio tvarką, kai jiems neduoda ramybės *asuros*, griežiantys danti ne tik ant Viešpaties, bet ir ant Jo bhaktų. Kaip jau sakytą, sąlygotos gyvos būtybės sueina į sąlytį su materija savo noru, apimtos troškimo valdyti materialaus pasaulio išteklius ir dėtis aplinkinio pasaulio viešpačiais. Visi stengiasi imituoti Dievą. Tarp tariamų dievų nuolat vyksta nuožmi kova, kurios dalyviai paprastai vadinami *asuomis*. Kai pasaulį užtvindo *asuros*, Viešpaties bhaktams jis virsta tikru pragaru. Ir žmonės, kurių didžiuma iš prigimties linkę prie Dievo, bei tyri Viešpaties bhaktai, tarp jų ir aukštesniųjų planetų pusdieviai, nebegalėdami pakęsti didėjančio *asurų* įsigalėjimo ima melsti Viešpatį pagalbos. Tada Viešpats, norėdamas ištaisyti padėtį degradavusioje žmonių visuomenėje, o kartais ir gyvūnijos pasaulyje, nužengia iš Savo buveinės Pats arba siunčia kurį iš Savo bhaktų. Degradacija pasireiškia ne tik tarp žmonių, bet ir tarp gyvulių, paukščių ir kitų gyvų būtybių – taip pat ir tarp aukštesniųjų planetų pusdievių. Susidoroti su *asuomis* Kamsa, Jarāsandha bei Śīsupāla Viešpats Śrī Kṛṣṇa nužengė Pats, ir kol valdžioje buvo Mahārāja Yudhiṣṭhira, Jis beveik visus juos nušlavė nuo žemės paviršiaus. Dabar Jis laukė Savo dinastijos, Yadu-vaivšos, žūties. Visi šios giminės nariai nužengė Žemėn Jo valia, ir Viešpats norėjo, kad jie sugrižtų į amžiną Jo buveinę pirm Jo. Nārada, kaip ir Vidura, nutylėjo apie neišvengiamai artėjančią Yadu dinastijos žūtį, tačiau siūlydamas valdovui ir jo broliams palūkėti, kol Viešpats paliks šį pasaulį, tarsi užsiminė, jog tai įvyks.

51 TEKSTAS

धृतराष्ट्रः सह भ्रात्रा गान्धार्या च स्वभार्यया ।
दक्षिणेन हिमवत ऋषीणामाश्रमं गतः ॥५१॥

*dhṛtarāṣṭraḥ saha bhrātrā gāndhāryā ca sva-bhāryayā
dakṣiṇena himavata ṛṣiṇām āśramam gataḥ*

dhṛtarāṣṭraḥ – Dhṛtarāṣṭra; *saha* – drauge su; *bhrātrā* – savo broliu Vidura; *gāndhāryā* – Gāndhāre; *ca* – ir; *sva-bhāryayā* – savo žmona; *dakṣiṇena* – į pietų pusę; *himavataḥ* – Himalajų; *ṛṣiṇām* – *ṛṣiū*; *āśramam* – prieglobstį; *gataḥ* – išėjo.

O valdove, tavo dėdė Dhṛtarāṣṭra, jo brolis Vidura ir žmona Gāndhārī patraukė link pietinių Himalajų šlaitų, kur glaudžiasi didieji išminčiai.

Komentaras: Norėdamas paguosti sielvarto prislėgtą Mahārāją Yudhiṣṭhirą, Nārada iš pradžių dėstė jam filosofijos tiesas, o po to kalbėjo apie tai, ką darys išėjęs iš namų jo dėdė. Nārada regėjo ateitį, ir štai ką jis papasakojo.

52 TEKSTAS

स्रोतोभिः सप्तभिर्या वै स्वर्धुनी सप्तधा व्यधात् ।
सप्तानां प्रीतये नाना सप्तस्रोतः प्रचक्षते ॥५२॥

srotobhiḥ saptabhir yā vai svardhunī saptadhā vyadhāt
saptānām prītaye nānā sapta-srotaḥ pracakṣate

srotobhiḥ – srovių; *saptabhiḥ* – septynių; *yā* – upė; *vai* – tikrai; *svardhunī* – šventoji Ganga; *saptadhā* – septynios atšakos; *vyadhāt* – sukurtos; *saptānām* – septynių; *prītaye* – patenkinimui; *nānā* – skirtingų; *sapta-srotaḥ* – septyni šaltiniai; *pracakṣate* – vadinama.

Vieta, kur jie sustojo, vadinasi Saptasrota [„padalinta į septynias dalis“], nes čia šventosios Ganges vandenys septynių didžiųjų ṛṣiū garbei buvo padalinti į septynias atšakas.

53 TEKSTAS

स्नात्वानुसवनं तस्मिन् हुत्वा चाग्नीन् यथाविधि ।
अब्भक्ष उपशान्तात्मा स आस्ते विगतैषणः ॥५३॥

snātvānusavanam tasmīn hutvā cāgnīn yathā-vidhi
ab-bhakṣa upaśāntātmā sa āste vigataiṣaṇaḥ

snātvā – maudydamasis; *anusavanam* – reguliariai, triskart (rytą, vidurdienį ir vakare); *tasmīn* – Gangoje, išsišakojusioje į septynias atšakas; *hutvā* – atlikdamas Agni-hotros aukojimą; *ca* – taip pat; *agnīn* – ugnyje; *yathā-vidhi* – griežtai laikydamasis šventraščių nurodymų; *ap-bhakṣaḥ* – badaudamas ir gerdamas tik vandenį; *upaśānta* – visiškai suvaldęs; *ātmā* – jusles ir protą, šiurkščiąją ir subtiliają energijas; *saḥ* – Dhṛtarāṣṭra; *āste* – bus; *viyata* – atsikratęs; *eṣaṇaḥ* – minčių apie šeimos gerovę.

Čia, Saptasrotos pakrantėje, Dhṛtarāṣṭra atsidėjo aṣṭāṅga-yogai. Triskart per dieną – rytą, vidurdienį ir vakare – jis maudosi, atnašauja ugnį (Agni-hotrą) ir gyvena vien vandeniu. Šitai padeda suvaldyti protą bei jusles ir atsikratyti minčių apie šeimą.

Komentaras: *Yogos* sistema – tai mechaninis metodas juslėms bei pro-tui suvaldyti, nukreipiant juos nuo materijos prie dvasios. *Yogos* praktika prasideda tam tikrais fiziniais pratimais, meditacija, dvasiniais apmąstymais, kūnu cirkuliuojančių oro srovių suvaldymu, kas leidžia palengva panirti į transą ir savo akimis išvysti Absoliutų Asmenį, Paramātmą. Šis mechaninis metodas, pakylėjantis praktikuojantįjį į dvasinį lygmenį, reikalauja laikytis tam tikrų reguliatyvių principų: triskart per dieną maudytis, kiek galima daugiau pasninkauti, sėdėti tam tikra poza sutelkus protą į dvasinius dalykus ir t.t. Taip palapsniui atsikratoma *viśayas*, materialių siekių. Charakteringas materialios būties bruožas – materialūs siekiai, kurie yra niekas kita kaip iliuzija. Namai, giminė, šeima, visuomenė, vaikai, nuosavybė ir verslas – tai tik keletas dvasios, *ātmos*, materialių apvalkalų, ir *yogos* sistema padeda šios iliuzijos atsikratyti, palapsniui atsigręžiant į Absoliutų Asmenį, Paramātmą. Bendravimas su materialistais ir materialus mokslas nuteikia mus visas mintis sutelkti į laikinus dalykus, o *yoga* – tai metodas, padedantis juos visiškai užmiršti. Šiuolaikiniai pseudojogai ir *yogos* sistemos turi atsargoje minimalų kiekį magijos triukų. Toks akių dūmimas traukia neišmanėlius – *yoga* jiems dažnai tėra pigiausias fizinio kūno gydymo metodas. Tačiau iš tikrųjų *yogos* sistema – tai metodas, mokantis pamiršti visą patirtį, kurią žmogus sukaupia kovodamas dėl būvio. Dhṛtarāṣṭra visą gyvenimą rūpinosi tik tuo, kaip pagerinti šeimos gyvenimą. Jis stengėsi sudaryti kuo geresnes sąlygas savo sūnums ir pasiglemžė tai, kas priklausė Pāṇḍavoms. Tai įprasti užkietėjusio materialisto rūpesčiai – materialisto, kuris nieko neišmano apie dvasios jėgą. Jis nesupranta, kad tokia veikla – tai kelias, vedantis tiesiai į pragarą. Savo jaunesniojo brolio Viduros malone Dhṛtarāṣṭra praregėjo ir suvokė visų savo siekių iliuziškumą;

nušvitusia sąmone jis paliko namus ir stojo į savęs pažinimo kelią. Šiame posme Śrī Nārādadeva pranašauja, kokių dvasinių aukštumų Dhṛtarāṣṭra pasieks nusišalinęs į dangiškosios Gangos vandenių pašventintą vietą. Gerti tik vandenį, nevalgant jokio kieto maisto, – tai pasninkauti. Toks pasninkas – būtina priemonė siekiant dvasinio pažinimo. Neišmanėlis nori tapti *yogu* nesilaikydamas reguliatyvių principų. Bet tas, kuris nevaldo net savo liežuvio, vargu ar gali būti *yogas*. *Yogas* ir *bhogis* – dvi priešingos sąvokos. *Bhogis*, t.y. linksmybių ieškotojas, kuris tik valgo ir geria, negali būti *yogas*, nes *yogui* nevalia be saiko valgyti ir gerti. Atkreiptinas dėmesys į tai, kaip Dhṛtarāṣṭra pradėjo praktikuoti *yogą*. Jis pasitraukė į dvasinei praktikai palankią vietą ir, gyvendamas tik vandeniu, pasinėrė į mintis apie Viešpatį Hari, Dievo Asmenį.

54 TEKSTAS

जितासनो जितध्वासः प्रत्याहृतषडिन्द्रियः ।
हरिभावनया ध्वस्तरजःसत्त्वतमोमलः ॥५४॥

jitāsano jita-śvāsah pratyāhṛta-ṣaḍ-indriyaḥ
hari-bhāvanayā dhvasta- rajaḥ-sattva-tamo-malaḥ

jita-āsanaḥ – kas išmoko sėdėjimo pozų; *jita-śvāsah* – kas suvaldė kvėpavimą; *pratyāhṛta* – atitraukęs; *ṣaḥ* – šešias; *indriyaḥ* – jusles; *hari* – į Absoliutų Dievo Asmenį; *bhāvanayā* – paniręs; *dhvasta* – nugalėjęs; *rajaḥ* – aistros; *sattva* – dorybės; *tamaḥ* – neišmanymo; *malaḥ* – nešvarybes.

Kas išmoko sėdėjimo pozų [yogos āsanų] ir suvaldė kvėpavimą, tas gali nukreipti jusles į Absoliutų Dievo Asmenį ir tokiu būdu atsispirti teršiamam materialios gamtos jėgų – dorybės, aistros bei neišmanymo – poveikiui.

Komentaras: Āsana, prāṇāyāma, pratyāhāra, dhyāna, dhāraṇā ir t.t. – pirmosios *yogos* pakopos. Mahārāja Dhṛtarāṣṭra jas sėkmingai įveikė, nes įsikūrė šventoje vietoje ir sutelkė visas mintis į vienintelį objektą – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Hari. Tokiu būdu visos jo juslės tarnavo Viešpačiui. Šis metodas padeda bhaktui labai greitai išsivaduoti iš teršiamo trijų materialių gamtos *guṇų* poveikio. Net aukščiausioji *guṇa*, materialioji dorybės *guṇa*, yra nelaisvės materialiam pasaulyje priežastis, o ką jau kalbėti

apie aistros bei neišmanymo *guṇas*. Aistra ir neišmanymas skatina materialius polinkius: kursto materialių malonumų troškimą ir aistrą valdžiai bei pinigams. Bet ir tas, kuris nugalėjo šiuos du protavimo būdus ir pakilo iki dorybės lygmens, kuriame būdinga išmintis ir dora, dar negali valdyti savo jausmų: akių, liežuvio, nosies, ausų ir lytėjimo organų. Tačiau, kaip jau minėta, tas, kuris nusilenkia prie Viešpaties Hari lotoso pėdų, gali išstrūkti iš materialios gamtos *guṇų* įtakos ir nesužadindamas tarnauti Viešpačiui. Tai gi *bhakti-yogos* metodas tiesiogiai įtraukia visas jusles į meilės tarnystę Viešpačiui ir nepalieka žmogui galimybės užsiimti materialia veikla. Priemonės, padedančios atitraukti jusles nuo materialių objektų ir nukreipti jas į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, vadinamos *pratyāhāra*, o metodas, kuris galų gale leidžia patirti *samādhi* (būseną, kai visa esybė norima patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį Hari) – *dhyāna*.

55 TEKSTAS

विज्ञानात्मनि संयोज्य क्षेत्रज्ञे प्रविलाप्य तम् ।
ब्रह्मण्यात्मानमाधारे घटाम्बरमिवाम्बरे ॥५५॥

*vijñānātmani saṁyojya kṣetrājñe pravilāpya tam
brahmaṇya ātmānam ādhāre ghaṭāmbaram ivāmbare*

vijñāna – išgrynintąjį „aš“; *ātmani* – į intelektą; *saṁyojya* – sutelkęs; *kṣetrājñe* – į gyvą būtybę; *pravilāpya* – panardindamas; *tam* – jį; *brahmaṇi* – į Aukščiausiąjį; *ātmānam* – tyrą gyvą esybę; *ādhāre* – į šaltinį; *ghaṭāmbaram* – ribotas dangus; *iva* – kaip; *ambare* – į aukščiausią dangų.

Dhṛtarāṣṭra panardins savo grynąjį „aš“ į intelektą ir tada, suvokęs savo, kaip gyvos esybės, kokybinę vienovę su Aukščiausiuoju Brahmanu, susilies su Aukščiausiaja Būtybe. Ištrūkęs iš ribotos dangaus sferos jis kelias į dvasinį dangų.

Komentaras: Panorusi viešpatauti materialiaame pasaulyje, vengdama veikti išvien su Aukščiausiuoju Viešpačiu, gyva būtybė sueina į sąlytį su visumine materialaus pasaulio energija, *mahat-tattva*, kurios paveikta pradeda klaidingai tapatinti save su materialiu pasauliu, intelektu, protu bei jausmėmis, o tai užgožia jos grynąją dvasinę esmę. Kai gyva esybė eidama savęs suvokimo keliu perpranta savo grynąjį „aš“, *yogos* priemonėmis ji turi susigrą-

žinti savo tikrąją esmę, vėl panardindama penkis šiurkščiuosius ir du subtiliuosius pradus (protą bei intelektą) į *mahat-tattvą*. Tokiu būdu ištrūkusi iš *mahat-tattvos* nelaisvės ji turi išlieti į Supersielos būtį. Kitaip sakant, ji turi suvokti, kad kokybiškai nesiskiria nuo Supersielos, ir jos grynajai esmei susijungus su intelektu ji pakyla virš materialaus dangaus ir atsideda transcendentinei meilės tarnystei. Tai aukščiausia dvasinio „aš“ suvokimo pakopa, ir Viduros bei Viešpaties malone Dhṛtarāṣṭrai pavyko ją pasiekti. Viešpats dovanuoja jam Savo malonę, suteikdamas galimybę bendrauti su Vidura; kai Dhṛtarāṣṭra pradėjo vykdyti Viduros nurodymus, Viešpats padėjo jam pasiekti aukščiausią tobulumo pakopą.

Tyras Viešpaties bhaktas negyvena materialaus dangaus planetose ir naučia sąlyčio su materijos pradais. Tariamai materialus jo kūnas neegzistuoja, nes jį persmelkia dvasinė Viešpaties valios, nesiskiriančios nuo jo valios, srovė, ir todėl visuminės *mahat-tattvos* energijos teršiamas poveikis jam neturi jokios galios. Jis egzistuoja dvasiniame danguje, kuriį pasiekė per dvasinę tarnystę, pakilęs virš septynių materialių dangalų. Šie dangalai gaubia sąlygotas sielas, o laisvos sielos egzistuoja pakilusios virš jų.

56 TEKSTAS

ध्वस्तमायागुणोदको निरुद्धकरणाशयः ।
निवर्तिताखिलाहार आस्ते स्थाणुरिवाचलः ।
तस्यान्तरायो मैवाभूः सन्न्यस्ताखिलकर्मणः ॥५६॥

dhvasta-māyā-guṇodarko niruddha-karaṇāśayaḥ
nivartitākhilāhāra āste sthāṇur ivācalaḥ
tasyāntarāyo maivābhūḥ sannyastākhila-karmaṇaḥ

dhvasta – sunaikinti; *māyā-guṇa* – materialios gamtos *guṇų*; *udarkaḥ* – atoveikiai; *niruddha* – sulaikyti; *karaṇa-āśayaḥ* – juslių ir proto; *nivartita* – sustabdė; *akhila* – visą; *āhāraḥ* – juslių peną; *āste* – sėdi; *sthāṇuḥ* – nejudėdamas; *iva* – kaip; *acalaḥ* – tvirtas; *tasya* – jo; *antarāyaḥ* – kliūtys; *mā eva* – taip niekada; *abhūḥ* – būti; *sannyasta* – atsižadėjęs; *akhila* – visų; *karmaṇaḥ* – materialių pareigų.

Jis sustabdys juslinę veiklą, net ir išorinę, ir taps atsparus juslių sąveikai, kurią skatina materialios gamtos jėgos. Atsižadėjęs visų materialių

pareiḡų, jis taps tvirtas ir nepaveikiamas. Netrukdykite jam jo pasirinktame kelyje.

Komentaras: Praktikuodamas *yogą* Dhṛtarāṣṭra pasiekė pakopą, kai išnykta visos materialios veiklos pasekmės. Materialios gamtos *guṇos* įtraukia savo auką į nepalaujama troškimų mėgautis materija srautą, tačiau *yogos* priemonėmis gyva esybė gali išsigelbėti. Kiekvienas jutimo organas be atsilisio ieško sau peno; jų siunčiami impulsai iš visų pusių atakuoja sąlygotą sielą, ir ši nepajėgia kryptingai susitelkti į jokią veiklą. Nārada patarė Mahārājai Yudhiṣṭhirai netrikdyti dėdės ir nemėginti gražinti jo namo. Jo jau nebetraukė materija. Kiekviena materialios gamtos *guṇa* turi savo veiklos sritį, tačiau virš jų viešpatauja dvasinė, absoliuti, *guṇa*. *Nirguṇa* reiškia „be atoveikių“. Dvasinė *guṇa* tapati tam, kas iš jos kyla, todėl, norint pabrėžti dvasinės ypatybės priešybę materialiajai, ji vadinama *nirguṇa*. Visiškai atskratęs materialios gamtos *guṇų* įtakos, žmogus įžengia į dvasinės veiklos sferą, ir jo veikla, valdoma dvasinių jėgų, vadinama dvasine tarnyste, *bhakti*. Tai *bhakti* yra *nirguṇa*, ji pasiekama tiesiogiai susilietus su Absoliutu.

57 TEKSTAS

स वा अद्यतनाद्राजन् परतः पञ्चमेऽहनि ।
कलेवरं हास्यति स्वं तच्च भस्मीभविष्यति ॥५७॥

sa vā adyatanād rājan parataḥ pañcame 'hani
kalevaram hāsyati svam tac ca bhasmī-bhaviṣyati

saḥ – jis; *vā* – ko gero; *adya* – šiandien; *tanāt* – nuo; *rājan* – o valdove; *parataḥ* – į priekį; *pañcame* – penktą; *ahani* – dieną; *kalevaram* – kūną; *hāsyati* – paliks; *svam* – savo; *tac* – tas; *ca* – taip pat; *bhasmī* – pelenais; *bhaviṣyati* – virs.

O valdove, ko gero nepraeis nė penkios dienos, kai jis paliks kūną ir tas virs pelenais.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo išsirengęs ieškoti dėdės, tačiau Nārados Munio pranašystė jį sulaukė, nes Dhṛtarāṣṭra paliks kūną pasitelkęs mistinę galią ir laidojimo apeigos jam nebus reikalingos. Nārada Munis nurodė, kad Dhṛtarāṣṭros kūnas virs pelenais. Mistinės jėgos įgalina pasiekti *yogos* tobulumą. Tobulumą pasiekęs *yogas* palieka kūną tada, kai pats to panori. Jis sukelia vidinę liepsną ir sudegus kūnui eina į norimą planetą.

58 TEKSTAS

दह्यमानेऽग्निभिर्देहे पत्युः पत्नी सहोत्तजे ।
बहिः स्थिता पतिं साध्वी तमग्निमनु वेक्ष्यति ॥५८॥

*dahyamāne 'gnibhir dehe patyuh patnī sahotaje
bahih sthitā patim sādhvī tam agnim anu vekṣyati*

dahyamāne – degant; *agnibhiḥ* – liepsnoje; *dehe* – kūnui; *patyuh* – vyro; *patnī* – žmona; *saha-utaje* – drauge su lūšnele, pastatyta iš nendrių; *bahih* – išorėje; *sthitā* – buvusi; *patim* – pas vyrą; *sādhvī* – skaisti moteris; *tam* – į tą; *agnim* – ugnį; *anu vekṣyati* – įžengs, dėmesingai žvelgdama.

Iš šalies pamačiusi, kad vyrą ir nendrių trobelę apėmė mistinių galių sukelta liepsna, skaisčioji jo žmona sukaupusi mintis įžengs į ugnį.

Komentaras: Gāndhārī buvo skaisti moteris, ideali žmona ir ištikima vyro palydovė. Matydama, kaip mistinės *yogos* liepsnose drauge su nendrių lūšnele dega jos vyras, Gāndhārī puolė į neveltį. Netekusi šimto sūnų, ji paliko namus ir išėjo į mišką, o dabar liepsnose žuvo jos mylimas vyras. Tai matant, ją skausmingai persmelkė vienatvės jausmas, ir ji įžengė į ugnį drauge su vyru pasitikti mirties. Ritualas, kurio metu skaisti moteris susidegina lauže, sukurtame jos vyro palaikams, vadinamas *satī*. Manoma, kad jį įvykdžiusi moteris pasiekia tobulumą. Ilgainiui *satī* ritualas virto pasibjaurėtinu nusikaltimu, nes jį imta atlikti prievarta, prieš našlių valią. Šiame degradacijos amžiuje nėra tokių skaisčių moterų, kurios kaip Gāndhārī bei kitos senovėje gyvenusios moterys galėtų atlikti *satī* ritualą. Skaisčiai moteriai (tokiai kokia buvo Gāndhārī) išsiskyrimas su vyru skausmingesnis už laužo liepsnas. Tokia moteris *satī* ritualą gali atlikti savo noru, ir nusikalstama prievarta čia nereikalinga. Kai šis ritualas virto duokle tradicijai ir moterį imta jėga versti jį atlikti, tai jau buvo tikriausias nusikaltimas, todėl įstatymas jį uždraudė. Ši Nārados Munio pranašystė sulaukė Mahārāją Yudhiṣṭhirą nuo mėginimų ieškoti savo našlės tetos.

59 TEKSTAS

विदुरस्तु तदाश्चर्यं निशाम्य कुरुनन्दन ।
हर्षशोकयुतस्तस्माद्गन्ता तीर्थनिषेवकः ॥५९॥

*viduras tu tad āścaryam niśāmya kuru-nandana
harṣa-śoka-yutas tasmād gantā tūrtha-niṣevakaḥ*

viduraḥ – Vidura; *tu* – o; *tat* – šį įvykį; *āścaryam* – nuostabų; *niśāmya* – matydamas; *kuru-nandana* – o Kuru sūnau; *harṣa* – džiaugsmo; *śoka* – sielvarto; *yutaḥ* – apimtas; *tasmāt* – iš ten; *gantā* – pasitrauks; *tūrtha* – į šventą vietą; *niṣevakaḥ* – atsigauti.

Tada Vidura, apimtas džiaugsmo, sumišusio su sielvartu, patrauks iš ten į šventas vietas.

Komentaras: Vidurą pribloškė tokia netikėta brolio mirtis. Dhṛtarāṣṭra, visą gyvenimą buvęs materialistu, paliko kūną kaip išsivadavęs *yogas*. Žinoma, tik Viduros dėka jo brolis pasiekė gyvenimo tikslą, ir Vidura dėl to labai džiaugėsi. Ir vis dėlto jis apgailėstavo, kad nepavyko atversti brolio į tyrą bhaktą. Tai buvo neįmanoma dėl Dhṛtarāṣṭros priešiškumo Pāṇḍavoms – tyriems Viešpaties bhaktams. Nusidėti *vaiṣṇavos* lotoso pėdoms pavojingiau negu Paties Viešpaties lotoso pėdoms. Viešpats lengvai atleidžia už Jam padarytus įžeidimus, tačiau niekada neatleidžia tam, kuris nusižengia Jo bhakto pėdoms. Kilniaširdis Vidura buvo labai maloningas Dhṛtarāṣṭrai, kuris visą gyvenimą buvo užkietėjęs materialistas. Ir vis dėlto jo malonės vaisiai galų gale priklausė nuo Aukščiausiojo Viešpaties valios; todėl Dhṛtarāṣṭra tepasiekė išsivadavimo lygmenį. Dvasinę tarnystę pelno tik tas, kuris jau daug sykių buvo pasiekęs išsivadavimo pakopą. Be abejo, brolio ir jo žmonos mirtis Vidurai buvo skaudi, ir numalšinti šį skausmą galėjo tik kelionė po šventas vietas. Todėl Mahārāja Yudhiṣṭhira nebegalėjo sugrąžinti ir Viduros, kuris dabar buvo vienintelis gyvas jo dėdė.

60 TEKSTAS

इत्युक्त्वाथारुहत्स्वर्गं नारदः सहतुम्बुरुः ।
युधिष्ठिरो वचस्तस्य हृदि कृत्वाजहाच्छुचः ॥६०॥

*ity uktvāthāruhat svargam nāradaḥ saha-tumburuḥ
yudhiṣṭhiro vacas tasya hṛdi kṛtvājahāc chucaḥ*

iti – taip; *uktvā* – kreipėsis; *atha* – po to; *āruhat* – pakilo; *svargam* – į kosmosą; *nāradaḥ* – didis išminčius Nārada; *saha* – su; *tumburuḥ* – savo sty-

giniu instrumentu; *yudhiṣṭhiraḥ* – Mahārāja Yudhiṣṭhira; *vacaḥ* – nurodymus; *tasya* – jo; *hr̥di kṛtvā* – laikydamas širdyje; *ajahāt* – atsikratė; *śucaḥ* – sielvarto.

Taip taręs, didis išminčius Nārada su savo vīna pakilo į kosminę erdvę. O Yudhiṣṭhira, įsidėjęs jo nurodymus giliai į širdį, nugalėjo savo sielvartą.

Komentaras: Śrī Nāradaji – „amžinasis kosmonautas“, Viešpaties malone apdovanotas dvasiniu kūnu. Jis nekliudomas keliauja kosmoso erdve, lankydamas tiek materialius, tiek dvasinius pasaulius. Akies mirksniu jis gali patekti į bet kurią iš planetų, plaukančių beribėje erdvėje. Mes jau pasakojome apie jo ankstesnįjį gyvenimą, kai jis buvo tarnaitės sūnus. Bendraudamas su tyrais bhaktais Nārada pasiekė iškilų „amžinojo kosmonauto“ padėtį ir įgijo galią keliauti kur tik panori. Taigi reikia pasimokyti iš Nārados Munio ir atsisakyti beprasmiškų pastangų nukeliauti į kitas planetas mechaniniais įtaisais. Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo dorybingas valdovas, todėl retsykais Nārada Munis jam pasirodydavo. Tas, kuris nori išvysti Nārada Munį, visų pirma turi tapti dorybingu žmogumi ir eiti Nārados pėdomis.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti tryliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Dhṛtarāṣṭra palieka namus“.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Viešpats Kṛṣṇa pasitraukia iš šio pasaulio

1 TEKSTAS

सूत उवाच

सम्प्रस्थिते द्वारकायां जिष्णौ बन्धुदिदृक्षया ।

ज्ञातुं च पुण्यक्षोकस्य कृष्णस्य च विचेष्टितम् ॥१॥

sūta uvāca

*samprasthite dvārakāyām jiṣṇau bandhu-didr̥kṣayā
jñātum ca puṇya-ślokasya kṛṣṇasya ca viceṣṭitam*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *samprasthite* – išvykęs į; *dvārakāyām* – Dvārakos miestą; *jiṣṇau* – Arjuna; *bandhu* – su draugais ir giminaičiais; *dir̥kṣayā* – susitikti; *jñātum* – sužinoti; *ca* – taip pat; *puṇya-ślokasya* – kuri šlovina Vedų himnai; *kṛṣṇasya* – Viešpaties Kṛṣṇos; *ca* – ir; *viceṣṭitam* – tolimesnius ketinimus.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Norėdamas pasimatyti su Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa bei kitais draugais ir sužinoti, ką Viešpats toliau ketina daryti, Arjuna išvyko į Dvāraką.

Komentaras: Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, Viešpats nužengė į Žemę norėdamas apginti tikinčiuosius ir sunaikinti nedorėlius, taigi, pasibaigus Kurukšetros mūšiui, kai planetos valdovu tapo Mahārāja Yudhiṣṭhira, Viešpaties misija buvo įvykdyta. Pāṇḍavos yra amžini Viešpaties palydovai, todėl artimiausias iš jų, Śrī Arjuna, išvyko į Dvāraką sužinoti, ką Viešpats ketina daryti toliau.

2 TEKSTAS

व्यतीताः कतिचिन्मासास्तदा नायात्ततोऽर्जुनः ।
ददर्श घोररूपाणि निमित्तानि कुरुद्वहः ॥ २ ॥

*vyatītāḥ katicin māsās tadā nāyāt tato 'rjunaḥ
dadarśa ghora-rūpāṇi nimittāni kurūdvahaḥ*

vyatītāḥ – prabėgus; *katicit* – keletui; *māsāḥ* – mėnesių; *tadā* – tada; *na āyāt* – negrižo; *tataḥ* – iš ten; *arjunaḥ* – Arjuna; *dadarśa* – pastebėjo; *ghora* – grėsmingus; *rūpāṇi* – ženklus; *nimittāni* – įvairias priežastis; *kurūdvahaḥ* – Mahārāja Yudhiṣṭhira.

Prabėgo keletas mėnesių, o Arjuna vis negrižo. Ir štai Mahārāja Yudhiṣṭhira pastebėjo grėsmingus, bloga pranašaujančius ženklus.

Komentaras: Viešpats Śrī Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, – begalė kartų galingesnis už pačią saulę, kurią mes laikome galingiausia iš mums žinomų objektų. Iškvėpdamas Jis sukuria milijardus tokių saulių, o įkvėpdamas milijardus jų sunaikina. Materialiame pasaulyje saulė laikoma gyvybės ir materialios energijos šaltiniu, ir tik jos dėka mes turime viską, kas būtina gyvenimui. Patekėjus saulei, pasaulį užlieja šviesa; lygiai taip ir Viešpačiui nužengus į Žemę suklestėjo visa, kas sudaro prielaidas pasaulio taikai ir gerovei, – ypač religija ir mokslai. Pastebėjęs karalystėje nieko gera nežadančius ženklus, Mahārāja Yudhiṣṭhira labai susirūpino, kad Arjuna taip ilgai negrižta. O ir iš Dvārakos nebuvo jokių naujienų. Nuojauda jam sakė, jog Viešpats Kṛṣṇa paliko šį pasaulį, – kuo dar buvo galima paaiškinti šiuos grėsmingus ženklus?

3 TEKSTAS

कालस्य च गतिं रौद्रां विपर्यस्तर्तुधर्मिणः ।
पापीयसीं नृणां वार्ता क्रोधलोभानृतात्मनाम् ॥ ३ ॥

*kālasya ca gatim raudrām viparyastartu-dharmināḥ
pāpīyasīm nṛṇām vārtām krodha-lobhānṛtātmanām*

kālasya – amžino laiko; *ca* – taip pat; *gatim* – kryptis; *raudrām* – grėsmingai; *viparyasta* – pakito; *ṛtu* – metų laikų; *dharmināḥ* – dėsningumas;

pāpīyasīm – nuodėmingi; *nṛṇām* – žmonių; *vārtām* – pragyvenimo būdai; *krodha* – pyktis; *lobha* – godumas; *anṛta* – apgavystė; *ātmanām* – žmonių.

Jis pastebėjo, kad amžinasis laikas pakeitė savo kryptį, ir tai jį išgąsdino. Sutriko metų laikų kaita. Žmonės tapo godūs, pikti ir nesąžiningi, o lėšų pragyvenimui ėmė pelnytis nedorais būdais.

Komentaras: Visuomenei nutraukus meilės saitus su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, vis plačiau įsigali įvairios negerovės: sutrinka metų laikų kaita, žmonės nedorai pelnosi gyvenimui, įsigali godumas, pyktis, suktybė. Metų laikų kaita sutrinka tada, kai orai, būdingi vienam metų laikui, įsivyrąja kitu metų laiku, pavyzdžiui, liūčių sezonas prasideda rudenį, o sodai ir pievos pražysta ne tuo laiku, kuriuo turėtų. Žmogus, nusigręžęs nuo Dievo, neišvengiamai tampa godus, piktas ir praranda sąžinę. Tokiam žmogui svarbiausia kuo daugiau užsidirbti, o sąžiningai ar nesąžiningai pelnyti pinigai – jam nėra motais. Mahārājos Yudhiṣṭhira valdymo laikais šių negerovių nebūta. Pastebėjęs nežymius pokyčius karalystėje, kur iki tol klestėjo dora, Mahārāja Yudhiṣṭhira nustėro ir jam išsyk kilo įtarimas, jog Viešpats paliko šį pasaulį. Tai, jog žmogus ima nedorai pelnytis gyvenimui, rodo, kad jis nevykdo savo tiesioginių pareigų. Pareigas turi visi – brahmanai, *kṣatriyos*, *vaiśyos* ir *śūdras*, – ir jei kas apleidęs savo luomui nurodytas pareigas vis dėlto skelbiasi jam priklausąs, yra nesąžiningas ir smerktinas. Kai žmogus neturi aukštesnių idealų ir mano, kad šis žemiškas, vos keliasdešimt metų trunkantis gyvenimas jam yra vienintelis, jis ima beprotiškai geisti turtų ir valdžios. Visų žmonijos negerovių priežastis – neišmanymas, ir išsklaidyti jį šiame degradacijos amžiuje tegali visagalės saulės – „Śrīmad-Bhāgavatam“ šviesa.

4 TEKSTAS

जिह्मप्रायं व्यवहृतं शठ्यमिश्रं च सौहृदम् ।
पितृमातृसुहृद्भ्रातृदम्पतीनां च कल्कनम् ॥ ४ ॥

jihma-prāyaṁ vyavahṛtaṁ śaṭhya-miśraṁ ca sauhṛdam
pitṛ-mātr-suhṛd-bhrātr- dam-patīnām ca kalkanam

jihma-prāyam – apgavystė; *vyavahṛtam* – paprasčiausiuose reikaluose; *śaṭhya* – dviveidiškumas; *miśraṁ* – įsimaišė; *ca* – ir; *sauhṛdam* – geranorių draugų atžvilgiu; *pitṛ* – tėvas; *mātr* – motinos atžvilgiu; *suhṛt* – gero linkin-

tys žmonės; *bhrātr* – tikras brolis; *dam-patīnām* – tarp vyro ir žmonos; *ca* – taip pat; *kalkanam* – nesantarvė.

Apgavystė išibrovė į įprastinius žmonių santykius ir ėmė temdyti draugystę. Siena stojo tarp tėvo, motinos, sūnų ir brolių. Net tarp vyro bei žmonos tvyrojo nuolatinė įtampa ir nesantarvė.

Komentaras: Sąlygotai gyvai būtybei būdingos keturios ydos: klaidos, aptemusi sąmonė, ribotumas ir apgavystė. Šios ypatybės liudija netobulumą. Ryškiausia iš šių ypatybių – polinkis apgaudinėti. Nors noras valdyti sąlygotai sielai yra nenatūralus, jai nužengus į materialų pasaulį jis tampa stipriausiu jos troškimu – štai kodėl ji linkusi apgaudinėti. Kai gyva būtybė egzistuoja grynuoju pavidalu, gamtos dėsniai jos nevaržo, nes ji suvokia, kad yra amžinai pavaldi Aukščiausiajai Būtybei ir kad jai geriausia visada paklusti Aukščiausiajam Viešpačiui, užuot mėginus glemžtis Aukščiausiojo nuosavybę. Sąlygota gyva būtybė nesijaustų laiminga net jei valdytų visą pasaulį, bet tai ir neįmanoma. Todėl ji apgaudinėja net artimiausius žmones. Tokiomis aplinkybėmis net tarp tėvo ir sūnų, vyro ir žmonos nėra santarvės. Tačiau yra būdas apeiti šias kliūtis – tai dvasinė tarnystė Viešpačiui. Tikrai ji gali išvaduoti pasaulį nuo veidmainystės. Pastebėjęs šiuos pokyčius, Mahārāja Yudhiṣṭhira nutarė, kad Viešpats bus palikęs Žemę.

5 TEKSTAS

निमित्तान्यत्यरिष्टानि काले त्वनुगते नृणाम् ।
लोभाद्यधर्मप्रकृतिं दृष्ट्वाचानुजं नृपः ॥ ५ ॥

*nimittāny atyarīṣṭāni kāle tv anugate nṛṇām
lobhādy-adharma-prakṛtiṁ dṛṣṭvācānujaṁ nṛpaḥ*

nimittāni – priežastis; *ati* – labai rimtas; *arīṣṭāni* – blogus ženklus; *kāle* – laikui; *tu* – bet; *anugate* – bėgant; *nṛṇām* – žmonių; *lobha-ādi* – tokias kaip godumas; *adharma* – bedievytė; *prakṛtiṁ* – ypatybes; *dṛṣṭvā* – pastebėjęs; *uvāca* – tarė; *anujam* – jaunesniajam broliui; *nṛpaḥ* – karalius.

Godumas, pyktis ir pasipūtimas greitai išsisknijo žmonių širdyse. Regėdamas šiuos blogus ženklus, Mahārāja Yudhiṣṭhira kreipėsi į savo jaunesnįjį brolių Bhīmaseną.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo doras valdovas ir labai sunerimo pamatęs, kad visuomenėje išisaknijo godumas, pyktis, bedievystė ir veidmainiavimas. Posmas rodo, kad degradavusios visuomenės bruožai anų laikų žmonėms buvo svetimi ir išryškėję atėjus Kali-yugai, nesantaikos amžiui, jie žmonėms buvo nemaloni staigmena.

6 TEKSTAS

युधिष्ठिर उवाच

सम्प्रेषितो द्वारकायां जिष्णुर्बन्धुदिदृक्षया ।

ज्ञातुं च पुण्यश्लोकस्य कृष्णस्य च विचेष्टितम् ॥ ६ ॥

yudhiṣṭhira uvāca

*sampreṣīto dvārakāyām jiṣṇur bandhu-didr̥kṣayā
jñātum ca puṇya-ślokasya kṛṣṇasya ca viceṣṭitam*

yudhiṣṭhiraḥ uvāca – Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė; *sampreṣitaḥ* – išvyko; *dvārakāyām* – į Dvāraką; *jiṣṇuḥ* – Arjuna; *bandhu* – su draugais; *didr̥kṣayā* – susitikti; *jñātum* – sužinoti; *ca* – taip pat; *puṇya-ślokasya* – Dievo Asmens; *kṛṣṇasya* – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos; *ca* – ir; *viceṣṭitam* – tolimesnius ketinimus.

Mahārāja Yudhiṣṭhira tarė savo jaunesniajam broliui: O Bhīmasena, aš siunčiau Arjuną į Dvāraką aplankyti draugų ir sužinoti, ką Dievo Asmuo Kṛṣṇa ketina daryti toliau.

7 TEKSTAS

गताः सप्ताधुना मासा भीमसेन तवानुजः ।

नायाति कस्य वा हेतोर्नाहं वेदेदमञ्जसा ॥ ७ ॥

*gatāḥ saptādhunā māsā bhīmasena tavānujaḥ
nāyāti kasya vā hetor nāham vededam añjasā*

gatāḥ – išvykęs; *sapta* – septyni; *adhunā* – iki šiol; *māsāḥ* – mėnesiai; *bhīmasena* – o Bhīmasena; *tava* – tavo; *anujaḥ* – jaunesnysis brolis; *na* – ne; *āyāti* – grįžta; *kasya* – dėl kokios; *vā* – arba; *hetoḥ* – priežasties; *na* – ne; *aham* – aš; *veda* – žinau; *idam* – tai; *añjasā* – iš tikrųjų.

Jau prabėgo septyni mėnesiai, o jis vis negrižta, ir aš nežinau, ką ir begalvoti.

8 TEKSTAS

अपि देवर्षिणादिष्टः स कालोऽयमुपस्थितः ।
यदात्मनोऽङ्गमाक्रीडं भगवानुत्सिसृक्षति ॥ ८ ॥

*api devarṣiṇādiṣṭaḥ sa kālo 'yam upasthitaḥ
yadātmano 'ṅgam ākrīḍaṁ bhagavān utsisṛkṣati*

api – nejaugi; *deva-ṛṣiṇā* – šventasis pusdievis (Nārada); *ādiṣṭaḥ* – nurodė; *sah* – tas; *kālaḥ* – amžinasis laikas; *ayam* – šis; *upasthitaḥ* – atėjo; *yadā* – kai; *ātmanah* – Savo Paties; *aṅgam* – pilnavertę ekspansiją; *ākrīḍam* – apraišką; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *utsisṛkṣati* – ruošiasi palikti.

Ar tik nebus Viešpats sumanęs nutraukti Savo žaidimus žemėje, kaip pranašavo Devaršis Nārada? Nejau išmušė ta valanda?

Komentaras: Kaip jau ne kartą sakyta, Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viešpats Śrī Kṛṣṇa turi daugybę pilnaverčių ekspansijų, ir visos jos vykdo skirtingas funkcijas, nors yra vienodos galios. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats daug kur kalba apie įvairias Savo pilnavertes dalis ir pilnaverčių dalių dalis. Antai Jis sako:

„Kai žmonės ima nepaisyti savo luomui nurodytų pareigų, kai pasaulis ištvirksta, Aš nužengiu Pats, o Arjuna“. (Bg. 4.7)

„Išlaisvinti doruosius, sunaikinti piktadarius ir atkurti nurodytosios pareigos pagrindus epocha po epochos Aš nužengiu Pats“. (Bg. 4.8)

„Jeigu Aš neparodysiu pavyzdžio kaip vykdyti savo luomui skirtas pareigas, žmonija paklys. Ir Aš būsiu kaltas dėl to, kad pasaulį užplūs nepageidautini palikuonys.“ (3.24)

„Vadovų darbai daro didžiulę įtaką žmonijai. Paprasti žmonės natūraliai seka vadovų pavyzdžiu.“ (3.21)

Šiuose posmuose Viešpats kalba apie įvairias pilnavertes Savo dalis, t.y. apie Saṅkarṣaṇos, Vāsudevos, Pradyumnos, Aniruddhos ir Nārāyaṇos ekspansijas. Visos jos – tai Patsai Viešpats, apsirėiškęs skirtingomis transcendentinėmis ekspansijomis, bet vis tiek Viešpats kaip Śrī Kṛṣṇa veikia visiškai kitoje – transcendentinių tarpusavio santykių su įvairių kategorijų bhaktais – plotmėje. Kartą per dvidešimt keturias Brahmos valandas

(arba kas 8 640 000 000 saulės metų) Viešpats Kṛṣṇa apsireiškia Patsai Savo pirminiu pavidalu kiekvienoje visatoje, ir Jo transcendentiniai žaidimai visur vyksta eiliškumo tvarka. Tačiau Viešpaties Kṛṣṇos, Viešpaties Vāsudevos ir kitų Viešpaties ekspansijų vaidmuo tuose žaidimuose neįsigilinusiam žmogui yra didžiausia mįslė. Nėra skirtumo tarp Paties Viešpaties, Jo transcendentinio kūno ir Jo ekspansijų, atliekančių įvairiausias funkcijas. Tačiau kai Viešpats nužengia Pats kaip Śrī Kṛṣṇa, nesuvokiamai galiai, *yogamāyai*, tarpininkaujant Jame susijungia visos Jo pilnavertės dalys. Tad Viešpats Kṛṣṇa Vṛndāvanoje skiriasi nuo Viešpaties Kṛṣṇos Mathuroje arba Viešpaties Kṛṣṇos Dvārakoje. Nesuvokiama Viešpaties Kṛṣṇos galia, Jo *virāt-rūpa*, taip pat nuo Jo skiriasi. *Virāt-rūpa*, apreikšta Kurukšetros mūšio lauke, – tai materialus conceptualusis Jo pavidalas. Todėl žinotina, kad, pervertas medžiotojo strėlės ir „nužudytas“, Viešpats tiesiog paliko materialiam pasaulyje Savo vadinamąjį materialų kūną. Viešpats yra *kai-valya*, Jam neegzistuoja skirtumas tarp materijos ir dvasios, nes Jis yra visa ko kūrėjas. Todėl tai, kad Jis išeina iš vieno kūno ir įgyja kitą, dar nereiškia, kad Jis yra paprasta gyva būtybė. Nesuvokiama Jo galia visi šie veiksmi vienu metu sudaro vienovę ir skirtybę. Nujausdamas, kad Viešpats pasitraukė iš šio pasaulio, Mahārāja Yudhiṣṭhira sielvartavo. Tačiau tai tebuvo duoklė papročiui – liūdėti netekus gero draugo. Iš tikrųjų Viešpats niekada neišeina iš Savo transcendentinio kūno. Taip mano tik neišmanėliai – *mūḍhos*, ir Viešpats Pats smerkia juos „Bhagavad-gītoje“. Kai sakoma, kad Viešpats „pasitraukė iš kūno“, turima galvoje, kad Jis paliko Savo pilnavertės ekspansijas tose *dhāmose* (transcendentinėse buveinėse), kaip paliko *virāt-rūpa* materialiam pasaulyje.

9 TEKSTAS

यस्मान्नः सम्पदो राज्यं दाराः प्राणाः कुलं प्रजाः ।
आसन् सपत्नविजयो लोकाश्च यदनुग्रहात् ॥ ९ ॥

yasmān naḥ sampado rājyaṁ dārāḥ prāṇāḥ kulam prajāḥ
āsan sapatna-vijayo lokāś ca yad-anugrahāt

yasmāt – iš kurio; *naḥ* – mūsų; *sampadaḥ* – turtai; *rājyam* – karalystė; *dārāḥ* – geros žmonos; *prāṇāḥ* – gyvybė; *kulam* – giminė; *prajāḥ* – valdiniai; *āsan* – atsirado; *sapatna* – varžovų; *vijayaḥ* – sutriuškinimas; *lokāḥ* – būsimas gyvenimas aukštesnėse planetose; *ca* – ir; *yat* – kurio; *anugrahāt* – malone.

Jam turime būti dėkingi už karališkus turtus, geras žmonas, gyvybę, palikuonis, valdinių klusnumą. Jo nepriežastine malone mes įveikėme priešus ir pelnėme vietą aukštesnėse planetose.

Komentaras: Gera žmona, jaukūs namai, nemažos žemės valdos, geri vaikai, aristokratiška kilmė, pergale kovoje su varžovais, dorybingais darbais pelnyta vieta aukštesnėse dangaus planetose, kur patogesnės materialios gyvenimo sąlygos, – tai vis materialios gerovės elementai. Šios gėrybės neįgyjamos nei sunkiu fiziniu darbu, nei apgaule, – jos ateina tik per Aukščiausiojo Viešpaties malonę. Žmogaus rankomis kuriama gerovė taip pat priklauso nuo Viešpaties malonės. Žinoma, be Viešpaties malonės turi būti dar ir žmogaus pastangos, tačiau vien darbas be Jo malonės negali laiduoti sėkmės. Šiuolaikinis, Kali-yugos žmogus pasikliauja tik savo jėgomis ir nepripažįsta Aukščiausiojo Viešpaties malonės. Kalbėdamas Čikagoje, Aukščiausiojo Viešpaties malonės svarbą neigė netgi vienas garsus Indijos *sannyāsis*. Tačiau jeigu remsimės Vedų *sāstromis*, atsivertę „Śrīmad-Bhāgavatam“ atrasime patvirtinimų, kad mūsų sėkmė yra Aukščiausiojo Viešpaties rankose. Mahārāja Yudhiṣṭhira prisipažįsta, kad sėkmę jam siuntė Viešpats, tad ir mums, jei norime sėkmingai nugyventi savo gyvenimą, reiktų pasimokyti iš šio didaus valdovo ir Viešpaties bhakto. Jei galima būtų apsieiti be Viešpaties pritarimo, gydytojai visada išgydytų savo pacientus. Tačiau ir geriausiems šiuolaikiniams gydytojams taikant pačias moderniausias gydymo priemones ne visada pavyksta išgelbėti pacientą nuo mirties, o kitas pacientas beviltiškai sirgdamas, žiūrėk, ima ir net negydomas stebuklingai pasveiksta. Tai rodo, kad Viešpaties pritarimas yra tiesioginė visų – ir gerų, ir blogų – įvykių priežastis. Tad jei žmogui nusišypsojo sėkmė, už viską, ką pasiekė, jis turėtų būti dėkingas Viešpačiui.

10 TEKSTAS

पश्योत्पातान्नरव्याघ्र दिव्यान् भौमान् सदैहिकान् ।
दारुणान् शंसतोऽदूराद्भयं नो बुद्धिमोहनम् ॥१०॥

*paśyotpātān nara-vyāghra divyān bhaumān sadaihikān
dāruṇān śamsato 'dūrād bhayaṁ no buddhi-mohanam*

paśya – pažvelk; *utpātān* – kančias; *nara-vyāghra* – o žmogau, jėga prilygtantis tigrui; *divyān* – dangaus reiškinius arba įvykius, lemiamus planetų įtakos; *bhaumān* – įvykius Žemėje; *sa-daihikān* – tai, kas dedasi kūne bei

prote; *dāruṇān* – nepaprastai pavojingus; *śaṁsataḥ* – pranašauja; *adūrāt* – artimiausioje ateityje; *bhayam* – pavojus; *naḥ* – mūsų; *buddhi* – sąmonė; *mohanam* – temdančius.

O vyre, kuris jėga esi lygus tigrui, pažvelk, kiek kančių ir mirtinų pavojų, kuriuos lemia žvaigždynai, žemės jėgos ir sopantis kūnas, mums pranašauja artimiausia ateitis, kaip temdo ji sąmonę.

Komentaras: Materiali civilizacijos pažanga – tai prielaidų trejopoms kančioms, kurias lemia dangaus, žemės jėgos ir fizinės bei psichinės negalios, kūrimas. Žvaigždžių įtaka sukelia planetoje daugybę nelaimių – neapsakomą karštį ir šaltį, liūtis arba sausras, – dėl kurių kyla badas, ligos ir epidemijos. Ir visa tai sąlygoja fizinės bei psichinės kančias. Žmogaus sukurtas materialus mokslas bejėgis prieš šias trejopas kančias. Jos yra bausmė, kurią Aukščiausiojo Viešpaties nurodymu siunčia aukštesnioji energija, *māyā*. Todėl nuolatinis ryšys su Viešpačiu per dvasinę tarnystę gali palengvinti žmogaus kančias, nė kiek netrukdydamas jam atlikti savo priedermės. Tačiau *asuros*, netikintys Dievo egzistavimu, mėgina išvengti trejopų kančių savo jėgomis, todėl kiekviename žingsnyje jų laukia nesėkmė. „Bhagavad-gītā“ (7.14) aiškiai sako, kad išvengti materialios energijos poveikio neįmanoma, nes žmogus yra beviltiškai supančiotas trijų *guṇų*. Bet lengvai jas nugali tas, kuris nusilenkia prie Viešpaties lotoso pėdų.

11 TEKSTAS

ऊर्वक्षिबाहवो मह्यं स्फुरन्त्यङ्ग पुनः पुनः ।
वेपथुश्चापि हृदये आराद्वास्यन्ति विप्रियम् ॥११॥

*ūrv-akṣi-bāhavo mahyam sphuranty aṅga punaḥ punaḥ
vepathuś cāpi hṛdaye ārād dāsyanti vipriyam*

ūru – šlaunys; *akṣi* – akys; *bāhavaḥ* – rankos; *mahyam* – mano; *sphuranti* – virpa; *aṅga* – kairė kūno pusė; *punaḥ punaḥ* – nuolatos; *vepathuḥ* – stiprus plakimas; *ca* – taip pat; *api* – be abejonės; *hṛdaye* – širdyje; *ārāt* – iš baimės; *dāsyanti* – pranašauja; *vipriyam* – nemalonumus.

Kairiaja mano kūno puse, per šlaunį ir ranką vėl nubėgo virpulis, trūkčioja kairė akis ir iš baimės daužosi krūtinėj širdis. Šie ženklai pranašauja negera.

Komentaras: Materialus gyvenimas kupinas įvairiausių nemalonumų. Kažkokia aukštesnė jėga priverčia mus susidurti su tuo, ko kratomės, ir mes nesuprantame, kad tie negeidžiami dalykai – tai buvimo trijų materialios gamtos *gunų* nelaisvėje pasekmė. Kai ima trūkčioti kairė akis ir virpulis nubėga per kairę ranką ir šlaunį, – gero nelauk. Nemalonumai panašūs į gaisrą miške. Niekas miško nepadega tyčia – gaisras jame kyla savaime, didžia nelaime užgriūdamas miško gyventojus. Kad ir kaip žmonės stengtųsi, užgesinti tokį gaisrą ne jų jėgoms. Tai padaryti gali tik Viešpats, pasiuntęs debesis ir lietu. Lygiai taip žmogus negali išvengti nepageidautinų įvykių, nors ir labai stengtųsi. Išgelbėti iš šių kančių tegali Viešpats, maloningai siūsdamas Savo autoritetingus atstovus pamokyti žmones ir išgelbėti juos nuo nelaimių.

12 TEKSTAS

शिवैषोद्यन्तमादित्यमभिरौत्यनलानना ।
मामङ्ग सारमेयोऽयमभिरेभत्यभीरुवत् ॥१२॥

*śivaiṣodyantam ādityam abhiraury analānanā
mām aṅga sārameyo 'yam abhirebhaty abhīruvat*

śivā – šakalo patelė; *eṣā* – ši; *udyantam* – tekančios; *ādityam* – saulės; *abhi* – link; *rauti* – staugia; *anala* – ugnis; *ānanā* – veidas; *mām* – ant manęs; *aṅga* – o Bhīma; *sārameyaḥ* – šuo; *ayam* – šis; *abhirebhati* – skalija; *abhīruvat* – be baimės.

O Bhīma, ar girdi, kaip kaukia šakalo patelė, alsuodama ugnimi į tekančią saulę, ir kaip įžūliai pratrūko ant manęs skalyti šuva.

Komentaras: Tai keletas blogų ženklų, pranašaujančių artėjančius nemalonumus.

13 TEKSTAS

शस्ताः कुर्वन्ति मां सव्यं दक्षिणं पशवोऽपरे ।
वाहांश्च पुरुषव्याघ्र लक्षये रुदतो मम ॥१३॥

*śastāḥ kurvanti mām savyam dakṣiṇam paśavaḥ 'pare
vāhānś ca puruṣa-vyāghra lakṣaye rudato mama*

śastāḥ – tokie naudingi gyvūnai kaip karvė; *kurvanti* – laikosi; *mām* – man; *savyam* – iš kairės; *dakṣiṇam* – eina ratu; *paśavaḥ apare* – žemesni gyvūnai kaip asilai; *vāhān* – žirgai; *ca* – taip pat; *puruṣa-vyāghra* – o tigre tarp žmonių; *lakṣaye* – aš regiu; *rudataḥ* – verkia; *mama* – mano.

O Bhīmasena, tigre tarp žmonių, pažvelk – taurieji gyvūnai, karvės, lenkia mane iš kairės, o menkos padermės asilai eina ratais aplinkui. Ir manieji žirgai pamatę mane, sakytum, verkia.

14 TEKSTAS

मृत्युदूतः कपोतोऽयमुलूकः कम्पयन्मनः ।
प्रत्युलूकश्च कुह्वानैर्विधं वै शून्यमिच्छतः ॥१४॥

*mṛtyu-dūtaḥ kapoto 'yam ulūkaḥ kampayan manaḥ
pratyulūkaś ca kuhvānair viśvam vai śūnyam icchataḥ*

mṛtyu – mirties; *dūtaḥ* – pasiuntinys; *kapotaḥ* – balandis; *ayam* – šis; *ulūkaḥ* – pelėda; *kampayan* – krūpčioja; *manaḥ* – protas; *pratyulūkaḥ* – pelėdų varžovės (varnos); *ca* – ir; *kuhvānaiḥ* – veriantis klyksmas; *viśvam* – visatos; *vai* – tarytum; *śūnyam* – tuščios; *icchataḥ* – norėdamos.

Pažvelki, štai balandis plasnoja lyg mirties šauklys. Nuo veriančio pelėdų ir jų varžovių varnų klyksmo krūpčioja mano širdis. Rodos, jos nori, kad visatoj būtų dyka ir tuščia.

15 TEKSTAS

धूम्रा दिशः परिधयः कम्पते भूः सहाद्रिभिः ।
निर्घातश्च महांस्तात साकं च स्तनयित्नुभिः ॥१५॥

*dhūmrā diśaḥ paridhayaḥ kampate bhūḥ sahādrībhīḥ
nirghātaś ca mahāntāta sākaṁ ca stanayitnubhīḥ*

dhūmrāḥ – miglota; *diśaḥ* – visomis kryptimis; *paridhayaḥ* – apsuptis; *kampate* – virpa; *bhūḥ* – žemė; *saha adribhiḥ* – su kalvomis ir kalnais; *nirghātaḥ* – žaibas iš dangaus mėlynės; *ca* – taip pat; *mahān* – labai stiprus; *tāta* – o Bhīma; *sākam* – su; *ca* – taip pat; *stanayitnubhiḥ* – griautiniu giedrame danguje.

Migla traukia dangų. Jaučiu, kaip virpa žemė, svyruoja kalnai. Girdi? Giedrame danguje griaudi griautinis ir vaiskioje jo mėlyneje tvyks žaibas.

16 TEKSTAS

वायुर्वाति खरस्पर्शो रजसा विसृजंस्तमः ।
असृग्वर्षन्ति जलदा बीभत्समिव सर्वतः ॥१६॥

*vāyur vāti khara-sparśo rajasā visrjams tamaḥ
asṛg varṣanti jaladā bībhatsam iva sarvataḥ*

vāyuh – vėjas; *vāti* – pučia; *khara-sparśaḥ* – stipriai; *rajasā* – dulkėmis; *visrjan* – kurdamas; *tamaḥ* – tamsą; *asṛk* – krauju; *varṣanti* – lyja; *jaladāḥ* – debesys; *bībhatsam* – pražūtingas; *iva* – kaip; *sarvataḥ* – visur.

Šėlstantis vėjas kelia stulpus dulkių ir temdo dangų, o iš debesų liejas kruvinų nelaimių srautas.

17 TEKSTAS

सूर्यं हतप्रभं पश्य ग्रहमर्दं मिथो दिवि ।
ससङ्कुलैर्भूतगणैर्ज्वलिते इव रोदसी ॥१७॥

*sūryam hata-prabham paśya graha-mardam mitho divi
sasankulair bhūta-gaṇair jvalite iva rodasī*

sūryam – saulės; *hata-prabham* – spinduliai nublėsta; *paśya* – pažvelk; *graha-mardam* – žvaigždės susiduria; *mithaḥ* – tarpusavyje; *divi* – danguje;

sa-saṅkulaiḥ – susimaišius su; *bhūta-gaṇaiḥ* – gyvomis esybėmis; *jvalite* – liepsnojančiomis; *iva* – tarytum; *rodasī* – raudančiomis.

Blėsta saulė ir, rodos, tarp žvaigždžių prasidėjo karas. Pakrikusios gyvos esybės apimtos liepsnų tarytum rauda.

18 TEKSTAS

नद्यो नदाश्च क्षुभिताः सरांसि च मनांसि च ।
न ज्वलत्यग्निराज्येन कालोऽयं किं विधास्यति ॥१८॥

nadyo nadāś ca kṣubhitāḥ sarāṁsi ca manāṁsi ca
na jvalaty agnir ājyena kālo 'yaṁ kiṁ vidhāsyati

nadyaḥ – upės; *nadāḥ ca* – ir intakai; *kṣubhitāḥ* – susidrumstė; *sarāṁsi* – vandens telkiniai; *ca* – ir; *manāṁsi* – protas; *ca* – taip pat; *na* – nebe; *jvalati* – užsidega; *agnih* – ugnis; *ājyena* – su sviestu; *kālah* – laikai; *ayam* – keisti; *kim* – kas; *vidhāsyati* – turi įvykti.

Drumsčias upės, jų intakai, ežerėliai, tvenkiniai ir žmogaus mintys. Svies tas nebeįdega ugnies. Ką žada mums šie keisti laikai? Kas mūsų laukia?

19 TEKSTAS

न पिबन्ति स्तनं वत्सा न दुह्यन्ति च मातरः ।
रुदन्त्यश्रुमुखा गावो न हृष्यन्त्यृषभा व्रजे ॥१९॥

na pibanti stanam vatsā na duhyanti ca mātaraḥ
rudanty aśru-mukhā gāvo na hṛṣyanty ṛṣabhā vraje

na – nebe; *pibanti* – žinda; *stanam* – tešmens; *vatsāḥ* – veršeliai; *na* – nebe; *duhyanti* – duoda pieno; *ca* – taip pat; *mātaraḥ* – karvės; *rudanti* – verkdamos; *aśru-mukhāḥ* – ašarotomis akimis; *gāvaḥ* – karvės; *na* – nebe; *hṛṣyanti* – džiaugiasi; *ṛṣabhāḥ* – jaučiai; *vraje* – ganyklose.

Veršeliai nebežinda tešmens, o ir karvės nebeduoda pieno. Jos stovi liūdnos, ašarotomis akimis. Nebedžiugina ganyklos ir jaučių.

20 TEKSTAS

दैवतानि रुदन्तीव स्विद्यन्ति हुच्चलन्ति च ।
इमे जनपदा ग्रामाः पुरोद्यानाकराश्रमाः ।
भ्रष्टश्रियो निरानन्दाः किमघं दर्शयन्ति नः ॥२०॥

*daivatāni rudantīva svidyanti hy uccalanti ca
ime jana-padā grāmāḥ purodyānākarāśramāḥ
bhraṣṭa-śriyo nirānandāḥ kim agham darśayanti naḥ*

daivatāni – Dievybės šventyklose; *rudanti* – verkia; *iva* – tarytum; *svidyanti* – prakaituoja; *hi* – be abejonės; *uccalanti* – tarytum išeidamos; *ca* – taip pat; *ime* – šie; *jana-padāḥ* – miestai; *grāmāḥ* – kaimai; *pura* – gyvenvietės; *udyāna* – sodai; *ākara* – kasyklos; *āśramāḥ* – atsiskyrelių buveinės ir t.t.; *bhraṣṭa* – neteko; *śriyaḥ* – grožio; *nirānandāḥ* – prarado laimę; *kim* – kokios; *agham* – negandos; *darśayanti* – apsireikš; *naḥ* – mums.

Dievybės šventyklose liūdnos, išpiltos prakaito, sakytum, verkia ir rengiasi išeiti. Miestai, gyvenvietės, kaimai, sodai, kasyklos bei atsiskyrelių buveinės neteko savo grožio, juos apleido palaima. Kokios gi negandos mūsų laukia?

21 TEKSTAS

मन्य एतैर्महोत्पातैर्नूनं भगवतः पदैः ।
अनन्यपुरुषश्रीभिर्हीना भूर्हतसौभगा ॥२१॥

*manya etair mahotpātail nūnam bhagavataḥ padaiḥ
ananya-puruṣa-śrībhir hīnā bhūr hata-saubhagā*

manye – aš įsitikinęs; *etaiḥ* – visos šios; *mahā* – didelės; *utpātaiḥ* – permainos; *nūnam* – nes nebėra; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *padaiḥ* – ženklų ant padų; *ananya* – nepaprastų; *puruṣa* – Aukščiausiojo Asmens; *śrībhiḥ* – palankių ženklų; *hīnā* – neteko; *bhūḥ* – žemė; *hata-saubhagā* – nelaiminga.

Man regis, šios permainos žemėje byloja apie skaudžią netektį. Paženklinta palankių Viešpaties lotoso pėdų žemė buvo laiminga, bet šitie ženklai pranašauja, kad laimingos dienos baigėsi.

22 TEKSTAS

इति चिन्तयतस्तस्य दृष्टारिष्टेन चेतसा ।
राज्ञः प्रत्यागमद् ब्रह्मन् यदुपुर्याः कपिध्वजः ॥२२॥

*iti cintayatas tasya dr̥ṣṭārīṣṭena cetasā
rājñāḥ pratyāgamad brahman yadu-puryāḥ kapi-dhvajaḥ*

iti – taip; *cintayataḥ* – svarstant; *tasya* – jam; *dr̥ṣṭā* – pastebėjus; *ariṣṭena* – blogus ženklus; *cetasā* – mintyse; *rājñāḥ* – valdovui; *prati* – atgal; *āgamat* – sugrižo; *brahman* – o brahmane; *yadu-puryāḥ* – iš Yadu karalystės; *kapi-dhvajaḥ* – Arjuna.

O brahmane Śaunaka, kai Mahārāja Yudhiṣṭhira pastebėjęs blogus ženklus taip svarstė, iš Yadu miesto [Dvārakos] grįžo Arjuna.

23 TEKSTAS

तं पादयोर्निपतितमयथापूर्वमातुरम् ।
अधोवदनमब्बिन्दून् सृजन्तं नयनाब्जयोः ॥२३॥

*taṁ pādāyor nipatitam ayathā-pūrvam āturam
adho-vadanam ab-bindūn sṛjantaṁ nayanābjayoḥ*

taṁ – jam (Arjunai); *pādāyoḥ* – prie pėdų; *nipatitam* – lenkiantis; *ayathā-pūrvam* – nepaprastai; *āturam* – prislėgtas; *adhaḥ-vadanam* – panarinta galva; *ap-bindūn* – vandens lašelius; *sṛjantaṁ* – sudarydamas; *nayana-abjayoḥ* – iš lotoso akių.

Arjunai nusilenkus prie valdovo pėdų, Yudhiṣṭhira pamatė, koks jis prislėgtas. Jis sveikino valdovą panarinę galvą, o iš jo lotoso akių ritosi ašaros.

24 TEKSTAS

विलोक्योद्विग्नहृदयो विच्छायमनुजं नृपः ।
पृच्छति स्म सुहृन्मध्ये संस्मरन्नारदेरितम् ॥२४॥

*vilokyodvigna-hṛdayo vicchāyam anujam nṛpaḥ
pṛcchati sma suhr̥n madhye saṁsmaran nāraderitam*

vilokya – matydamas; *udvigna* – neramią; *hṛdayaḥ* – širdį; *vicchāyam* – išblyškusi; *anujam* – Arjuną; *nṛpaḥ* – valdovas; *pṛcchati sma* – paklausė; *suhṛt* – draugų; *madhye* – tarp; *saṁsmaran* – prisiminęs; *nārada* – išminčius Nārada; *īritam* – ką nurodė.

Matydamas Arjuną išblyškusiu nuo širdgėlos veidu ir prisiminęs išminčius Nārados žodžius, valdovas, draugų apsuptas, kreipėsi į jį.

25 TEKSTAS

युधिष्ठिर उवाच

कच्चिदानर्तपुर्या नः स्वजनाः सुखमासते ।
मधुभोजदशार्हसात्वतान्धकवृष्णयः ॥२५॥

yudhiṣṭhira uvāca

*kaccid ānarta-puryām naḥ sva-janāḥ sukham āsate
madhu-bhoja-daśārḥa- sātvatāndhaka-vṛṣṇayaḥ*

yudhiṣṭhiraḥ uvāca – Yudhiṣṭhira tarė; *kaccit* – ar; *ānarta-puryām* – Dvārakoje; *naḥ* – mūsų; *sva-janāḥ* – giminaičiai; *sukham* – laimingai; *āsate* – leidžia dienas; *madhu* – Madhu; *bhoja* – Bhoja; *daśārḥa* – Daśārha; *ārḥa* – Ārha; *sātvata* – Sātvata; *andhaka* – Andhaka; *vṛṣṇayaḥ* – Vṛṣṇio dinastijos nariai.

Mahārāja Yudhiṣṭhira paklausė: Brangusis brolau, kaip gyvena mūsų draugai bei giminaičiai – Madhu, Bhojos, Daśārhos, Ārhos, Sātvatos, Andhakos ir Yadu giminė? Ar laimingai jie leidžia dienas?

26 TEKSTAS

शूरो मातामहः कच्चित्स्वस्त्यास्ते वाथ मारिषः ।
मातुलः सानुजः कच्चित्कुशल्यानकदुन्दुभिः ॥२६॥

*sūro mātāmahaḥ kaccit svasty āste vātha māriṣaḥ
mātulaḥ sānujaḥ kaccit kuśaly ānakadundubhiḥ*

sūraḥ – Śūrasena; *mātāmahaḥ* – senolis iš motinos pusės; *kaccit* – ar; *svasti* – gerai; *āste* – gyvena; *vā* – ar; *atha* – todėl; *māriṣaḥ* – garbusis; *mātulaḥ* – dėdė iš motinos pusės; *sa-anujaḥ* – su jaunesniais savo broliais; *kaccit* – ar; *kuśalī* – gerai; *ānaka-dundubhiḥ* – Vasudeva.

Ar laimingas mano garbusis senolis Śūrasena? Ir kaip sekasi mano dėdei iš motinos pusės Vasudevai bei jaunesniems jo broliams?

27 TEKSTAS

सप्त स्वसारस्तत्पत्न्यो मातुलान्यः सहात्मजाः ।
आसते सन्नुषाः क्षेमं देवकीप्रमुखाः स्वयम् ॥२७॥

*sapta sva-sāras tat-patnyo mātulānyaḥ sahātmajāḥ
āsate sanṣuṣāḥ kṣemaṁ devakī-pramukhāḥ svayam*

sapta – septynios; *sva-sāraḥ* – seserys; *tat-patnyaḥ* – jo žmonos; *mātulānyaḥ* – tetos iš motinos pusės; *saha* – drauge su; *ātma-jāḥ* – sūnumis ir anūkais; *āsate* – yra; *sanṣuṣāḥ* – su marčiomis; *kṣemam* – laimingi; *devakī* – su Devake; *pramukhāḥ* – priešaky; *svayam* – pačia.

Kaip sekasi jo žmonoms – septynioms sesėms, ir nuostabiausiajai iš jų Devakei? Kaip gyvena jų sūnūs bei marčios?

28–29 TEKSTAI

कच्चिद्राजाहुको जीवत्यसत्पुत्रोऽस्य चानुजः ।
हृदीकः ससुतोऽक्रूरो जयन्तगदसारणाः ॥२८॥
आसते कुशलं कच्चिद्ये च शत्रुजिदादयः ।
कच्चिदास्ते सुखं रामो भगवान् सात्वतां प्रभुः ॥२९॥

*kaccid rājāhuko jīvaty asat-putro 'sya cānujaḥ
hr̥ḍīkaḥ sasuto 'krūro jayanta-gada-sāraṇāḥ*

*āsate kuśalaṁ kaccid ye ca śatrujīd-ādayaḥ
kaccid āste sukhaṁ rāmo bhagavān sātvatām prabhuh*

kaccit – ar; *rājā* – karalius; *āhukaḥ* – kitas Ugrasenos vardas; *jīvati* – tebegyvas; *asat* – piktasis; *putraḥ* – sūnus; *asya* – jo; *ca* – taip pat; *anujaḥ* – jaunesnysis brolis; *hr̥dīkaḥ* – Hrdīka; *sa-sutaḥ* – su sūnumi Kṛtavarma; *akrūraḥ* – Akūrā; *jayanta* – Jayanta; *gada* – Gada; *sāraṇāḥ* – Sāraṇa; *āsate* – ar jie visi yra; *kuśalam* – laimingi; *kaccit* – ar; *ye* – jie; *ca* – taip pat; *śatrujī* – su Śatrujitu; *ādayaḥ* – priešaky; *kaccit* – ar; *āste* – jiemis; *sukham* – gerai klojasi; *rāmaḥ* – Balarāma; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *sātvatām* – bhaktų; *prabhuh* – globėjas.

Ar dar gyvas Ugrasena, piktojo Kamsos tėvas, ir jaunesnysis jo brolis? Kaip gyvena Hrdīka ir jo sūnus Kṛtavarmā? Kaip klojasi Akūrāi, Jayantai, Gadai, Sāraṇai ir Śatrujitu? Kaip sekasi Balarāmai – Dievo Asmeniui, bhaktų globėjui?

Komentaras: Hastināpura, Pāṇḍavų sostinė, buvo netoli dabartinio Njū Delio, o Ugrasenos karalystė – Mathuros žemėse. Grįždamas iš Dvārakos į Delį, Arjuna turėjo kirsti Mathurą, todėl Mahārāja Yudhiṣṭhira pasi-teiravo ir apie Mathuros karalių. Šalia kitų giminaičių vardų minimas ir Rāmos, arba Balarāmos, vyresniojo Viešpaties Kṛṣṇos brolio, vardas, ir čia Jis vadinamas Dievo Asmeniu, nes Viešpats Balarāma – tiesioginė *viṣṇu-tattvos* ekspansija, Viešpaties Kṛṣṇos *prakāśa-vigraha*. Aukščiausiasis Viešpats yra tik vienas, tačiau Jis išsiskleidžia į daugybę kitų gyvų būtybių. *Viṣṇu-tattvos* kategorijos gyvos būtybės yra Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos, Jam lygios kokybės ir kiekybės prasme. O *jīva-śakti*, paprastų gyvų būtybių, kategorijos ekspansijos anaipol neprilygsta Jam kiekybės prasme, nors kokybiškai yra Jam tapačios. Tas, kuris mano, kad *jīva-śakti* prilygsta *viṣṇu-tattvai*, yra pasmerkta siela. Śrī Rāma, ar Balarāma, – Viešpaties bhaktų globėjas. Baladeva yra visų bhaktų dvasinis mokytojas, Savo nepriežastine malone vaduojantis puolusias sielas. Nužengus į žemę Viešpačiui Caitanyai, Śrī Baladeva atėjo kaip gailėstingasis Viešpats Nityānanda Prabhu ir apreiškė Savo nepriežastinę malonę, išvadudamas dvi žemiausiai puolusias sielas – Jagājų ir Mādhājų. Todėl šiame posme pažymėta, kad Balarāma yra Viešpaties bhaktų globėjas. Tik per Jo dieviškąją malonę galima priartėti prie Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos. Taigi Śrī Balarāma – Viešpaties malonės išikūnijimas, apsireiškęs dvasinio mokytojo, tyrų bhaktų gelbėtojo, pavidalu.

30 TEKSTAS

प्रद्युम्नः सर्ववृष्णीनां सुखमास्ते महारथः ।
गम्भीररयोऽनिरुद्धो वर्धते भगवानुत ॥३०॥

*pradyumnaḥ sarva-vṛṣṇīnāṃ sukhamaṣte mahā-rathaḥ
gambhīra-rayo 'niruddho vardhate bhagavān uta*

pradyumnaḥ – Pradyumna (Viešpaties Kṛṣṇos sūnus); *sarva* – visų; *vṛṣṇīnām* – Vṛṣṇio dinastijos narių; *sukham* – laimingas; *āste* – yra; *mahā-rathaḥ* – didis karvedys; *gambhīra* – labai; *rayaḥ* – miklus; *aniruddhaḥ* – Aniruddha (Viešpaties Kṛṣṇos anūkas); *vardhate* – klesti; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *uta* – turbūt.

Kaip gyvena Pradyumna, didis Vṛṣṇio dinastijos karvedys? Ar laimė nuo jo nenusigręžė? Ir kaip sekasi Aniruddhai, pilnavertei Dievo Asmens ekspansijai?

Komentaras: Pradyumna ir Aniruddha – taip pat Dievo Asmens ekspansijos, todėl Jie irgi priskirtini *viṣṇu-tattvo*s kategorijai. Transcendentiniuose Viešpaties Vāsudevos žaidimuose, apreikštuose Dvārakoje, dalyvauja ir Jo pilnavertės ekspansijos – Saṅkarṣaṇa, Pradyumna ir Aniruddha, todėl kiekvieną jų galima vadinti Dievo Asmeniu, kaip tai daroma tekste, kalbant apie Aniruddhą.

31 TEKSTAS

सुषेणश्चारुदेष्णश्च साम्बो जाम्बवतीसुतः ।
अन्ये च कार्ष्णिप्रवराः सपुत्रा ऋषभादयः ॥३१॥

*suṣeṇaś cārudeṣṇaś ca sāmbo jāmbavatī-sutaḥ
anye ca kārṣṇi-pravarāḥ saputrā ṛṣabhādayaḥ*

suṣeṇaḥ – Suṣeṇa; *cārudeṣṇaḥ* – Cārudeṣṇa; *ca* – ir; *sāmbaḥ* – Sāmbo; *jāmbavatī-sutaḥ* – Jāmbavatės sūnus; *anye* – kiti; *ca* – taip pat; *kārṣṇi* – Viešpaties Kṛṣṇos sūnūs; *pravarāḥ* – svarbiausi; *sa-putrāḥ* – su savo sūnumis; *ṛṣabha* – Rṣabha; *ādayaḥ* – ir kiti.

Ar gerai klostosi reikalai Viešpaties Kṛṣṇos sūnūs: Sušeṇai, Cārudeṣṇai, Sāmbai (Jāmbavatės sūnui) ir Rṣabhai bei jų sūnūs?

Komentaras: Kaip sakyta, Viešpats Kṛṣṇa turėjo 16 108 žmonas, ir kiekviena iš jų pagimdė Jam po dešimtį sūnų, taigi viso $16\,108 \times 10 = 161\,080$ sūnų. Užaugęs kiekvienas jų susilaukė tiek pat sūnų, kiek ir jų tėvas, tad bendras Viešpaties šeimos narių skaičius siekė apie 1 610 800 žmonių. Viešpats – visų gyvų būtybių tėvas. O gyvų būtybių yra nesuskaičiuojama daugybė, tačiau tik nedaugelis iš jų gali būti šalia Viešpaties, Jam apreiškus transcendentinius žaidimus Žemėje, kur Jis – Dvārakos Valdovas. Nenuostabu, kad Viešpats turėjo tokią gausią šeimyną. Viešpaties nedera gretinti su savimi. Tai tampa akivaizdu, kai bent iš dalies įsisąmoniname transcendentinę Viešpaties prigimtį. Teiraudamasis apie Dvārakoje gyvenusius Viešpaties sūnus bei anūkus, karalius Yudhiṣṭhira paminėjo svarbiausius iš jų, nes atsiminti visų Viešpaties šeimos narių vardų tiesiog nepajėgė.

32–33 TEKSTAI

तथैवानुचराः शौरैः श्रुतदेवोद्धवादयः ।
 सुनन्दनन्दशीर्षण्या ये चान्ये सात्वतर्षभाः ॥३२॥
 अपि स्वस्त्यासते सर्वे रामकृष्णभुजाश्रयाः ।
 अपि स्मरन्ति कुशलमस्माकं बद्धसौहृदाः ॥३३॥

*tathāivānucarāḥ śaureḥ śrutadevoddhavādayaḥ
 sunanda-nanda-śīrṣaṇyā ye cānye sātvatarṣabhāḥ*

*api svasty āsate sarve rāma-kṛṣṇa-bhujāśrayāḥ
 api smaranti kuśalam asmākaṁ baddha-sauhrdāḥ*

tathā eva – taip pat; *anucarāḥ* – amžini palydovai; *śaureḥ* – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos; *śrutadeva* – Śrutadeva; *uddhava-ādayaḥ* – Uddhava ir kiti; *sunanda* – Sunanda; *nanda* – Nanda; *śīrṣaṇyāḥ* – kiti vadovai; *ye* – jie; *ca* – ir; *anye* – kiti; *sātvata* – laisvos sielos; *rṣabhāḥ* – geriausi iš žmonių; *api* – ar; *svasti* – gerai; *āsate* – gyvena; *sarve* – visi; *rāma* – Balarāmos; *kṛṣṇa* – Viešpaties Kṛṣṇos; *bhujā-āśrayāḥ* – globojami; *api* – taip pat ar; *smaranti* – prisimena; *kuśalam* – gerovė; *asmākaṁ* – mūsų; *baddha-sauhrdāḥ* – susaisyti amžinos draugystės.

Kaip laikosi Viešpaties Balarāmos ir Kṛṣṇos globotiniai Śrutadeva, Uddhava, Nanda, Sunanda bei kiti laisvų sielų vadovai, amžinieji Viešpaties bendražygiai? Ar gerai klostosi jų reikalai? Ar dar pamena jie mus, amžinus savo draugus?

Komentaras: Uddhava ir kiti amžini Viešpaties Kṛṣṇos palydovai yra laisvos sielos. Jie nužengė į materialų pasaulį drauge su Viešpačiu Kṛṣṇa, kad padėtų Viešpačiui atlikti Jo misiją. Pāṇḍavos taip pat yra laisvos sielos, nužengusios drauge su Viešpačiu Kṛṣṇa talkinti transcendentiniuose žaidimuose, kuriuos Jis apreiškė Žemėje. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (4.5), Viešpats periodiškai nužengia į Žemę drauge su Savo amžiniais palydovais, kurie, kaip ir Pats Viešpats, nėra sąlygotos sielos. Viešpats mena visus Savo apsireiškimus, o Jo palydovai, nors yra laisvos sielos, juos užmiršta, nes priklauso *taṭasthā śakti* – Viešpaties paribio energijai. Būtent tuo *jīva-tattva* skiriasi nuo *viṣṇu-tattvos*. *Jīva-tattvos* – tai be galo mažos Viešpaties energijos dalelės, todėl jos negali apsieiti be Viešpaties globos, ir Viešpats visada su džiaugsmu tiesia pagalbos ranką Savo amžiniams tarnams. Taigi laisvos sielos anaipol nesijaučia tokios pat nepriklausomos ir galingos kaip Viešpats; visada ir bet kuriomis aplinkybėmis – ir materialiam, ir dvasiniam pasauliuose – jos ieško Viešpaties užtarimo. Šis priklausomybės jausmas – tai prigimtinė laisvų sielų ypatybė, nes laisvos sielos yra tarytum kibirkštys, kurios negali žerėti atskirai nuo ugnies. Nors kibirkštys turi ugnies ypatybių, t.y. liepsnoja kaip ugnis, išlėkusios iš ugnies jos užgęsta. Todėl tas, kuris per savo dvasinį neišmanymą atsisako Viešpaties globos ir įsivaizduoja pats esąs „viešpats“, vėl grįžta į materialų pasaulį, net jei būtų atlikęs ilgalaikę griežčiausią *tapasyā*. Taip teigia visi Vedų šventraščiai.

34 TEKSTAS

भगवानपि गोविन्दो ब्रह्मण्यो भक्तवत्सलः ।
कच्चित्पुरे सुधर्मायां सुखमास्ते सुहृद्वृतः ॥३४॥

bhagavān api govindo brahmaṇyo bhakta-vatsalaḥ
kaccit pure sudharmāyām sukham āste suhṛd-vṛtaḥ

bhagavān – Dievo Asmuo Kṛṣṇa; *api* – taip pat; *govindaḥ* – džiuginantis karves ir jusles; *brahmaṇyaḥ* – atsidavęs bhaktams ar brahmanams; *bhakta-vatsalaḥ* – mylintis bhaktus; *kaccit* – ar; *pure* – Dvārakā Puryje;

sudharmāyām – dorybingoje draugijoje; *sukham* – laimingas; *āste* – yra; *suhṛt-vṛtaḥ* – draugų būrys.

Ar tebesiburia aplink Viešpatį Kṛṣṇą dorybingieji Dvāraka Purio žmonės? Ar laimingas draugų būrys Aukščiausiasis Dievo Asmuo – karvių, juslių, brahmanų džiaugsmas, prielankiausias Savo bhaktų globėjas?

Komentaras: Šiame posme Viešpats pavadintas *bhagavānu*, *govinda*, *brahmanya* ir *bhakta-vatsala*. Jis – *bhagavān svayam*, pirmapradis Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų turtingiausias, galingiausias, išmintingiausias, gražiausias, šlovingiausias ir labiausiai atsižadėjęs. Niekas Jam neprilygsta ir niekas Jo nepranoksta. Jį vadina Govinda, nes Jis karvių ir juslių džiaugsmas. Tie, kurie per dvasinę tarnystę Viešpačiui išgrynino savo jusles, gali realiai Jam tarnauti, gynomis juslėmis patirdami transcendentinį malonumą. Per užterštas jusles sąlygota būtybė negali patirti transcendentinio džiaugsmo ir pasidavusi iliuzinių malonumų apgaulei ji tampa juslių verge. Štai kodėl savo pačių labui mes turime ieškoti prieglobsčio pas Viešpatį. Viešpats yra brahmaniškosios kultūros ir karvių globėjas. Valdovas nesirūpina kaliniais asmeniškai – juos prižiūri griežtas jo atstovas. Lygiai taip ir visuomenė, nesirūpinanti karvėmis ir nepuoselėjanti brahmanų kultūros, nėra tiesiogiai Viešpaties globojama. Nesirūpindama karvėmis ir neugdydama brahmaniškųjų ypatybių (bent tarp dalies visuomenės narių), žmonija negalės tikėtis suklestėjimo. Kai visuomenėje gyva brahmanų kultūra, puoselėdamas savo dar neišryškėjusias dorybės *guṇos* ypatybes (teisingumą, nešališkumą, savitramdą, pakantumą, paprastumą, pasaulietinių bei transcendentinio mokslų išmanymą ir tvirtą tikėjimą Vedų išmintimi), žmogus gali tapti brahmanu ir išvysti Viešpatį – tokį, koks Jis yra. Tačiau pasiekęs brahmaniškąjį tobulumą žmogus dar turi tapti Viešpaties bhaktu, kad tarp jo ir Viešpaties užsimegztų transcendentiniai meilės ryšiai, kurie būna labai įvairūs, priklausomai nuo to, kokio vaidmens imasi Viešpats: valdovo, mokytojo, draugo, sūnaus ar mylimojo. Neišsiugdžius išvardintų brahmano ypatybių neįmanoma pakilti iki bhakto lygmens, kurį pasiekęs žmogus atkreipia į save transcendentinį Viešpaties žvilgsnį. Brahmanas patrauklus Viešpačiui savo ypatybėmis, o ne tuščia garbyste. Žmogus, neturintis brahmano ypatybių, negali užmegzti ryšių su Viešpačiu, – neįmanoma įdegti laužo naudojant neperdirbtą žemę, nors tarp malkų ir žemės egzistuoja tiesioginis ryšys. Kadangi Viešpats visapusiškai tobulas, Mahārāja Yudhiṣṭhira neklausė, kaip Jam sekasi, nes toks klausimas būtų beprasmiškas. Jis paklausė apie Dvārakā Purį – miestą, kuriame gyveno Viešpats ir kuriame rinkdavosi dorybingi žmonės. Viešpats gyvena tik tarp pamaldžių žmonių, –

Jam malonu matyti, kaip jie šlovina Aukščiausiąją Tiesą. Mahārāja Yudhiṣṭhira nekantravo sužinoti apie dorybingus žmones ir dorybingus jų darbus Dvārakos mieste.

35–36 TEKSTAI

मङ्गलाय च लोकानां क्षेमाय च भवाय च ।
आस्ते यदुकुलाम्भोधवाद्योऽनन्तसखः पुमान् ॥३५॥
यद्बाहुदण्डगुप्तायां स्वपुर्यां यदवोऽर्चिताः ।
क्रीडन्ति परमानन्दं महापौरुषिका इव ॥३६॥

*maṅgalāya ca lokānām kṣemāya ca bhavāya ca
āste yadu-kulāmbhodhāv ādyo 'nanta-sakhaḥ pumān
yad bāhu-daṇḍa-guptāyām sva-puryām yadavo 'rcitāḥ
krīḍanti paramānandaṁ mahā-pauruṣikā iva*

maṅgalāya – gerovei; *ca* – taip pat; *lokānām* – visų planetų; *kṣemāya* – saugumui; *ca* – ir; *bhavāya* – pažangai; *ca* – taip pat; *āste* – yra; *yadu-kula-ambhodhau* – Yadu dinastijos vandenyne; *ādyah* – pirmapradis; *ananta-sakhaḥ* – drauge su Ananta (Balarāma); *pumān* – aukščiausias besimėgaujantis subjektas; *yat* – kurio; *bāhu-daṇḍa-guptāyām* – saugomi Jo rankų; *sva-puryām* – Savo mieste; *yadavaḥ* – Yadu dinastijos nariai; *arcitāḥ* – pelnytai; *krīḍanti* – geria nektarą; *parama-ānandam* – transcendentinių malonumų; *mahā-pauruṣikāḥ* – dvasinio dangaus gyventojai; *iva* – tarsi.

Pirmapradis Dievo Asmuo – besimėgaujantis subjektas ir Balarāma – praamžis Viešpats Ananta nužengė į Yadu dinastijos vandenyną vardan visatos gerovės, saugumo ir pažangos. Ir Yadu dinastijos nariai, saugomi rūpestingų Viešpaties rankų, gyvena laimingi tarsi dvasinio dangaus gyventojai.

Komentaras: Kaip jau ne sykį sakyta, Dievo Asmuo Viṣṇu įžengia į kiekvieną visatą dvejomis Savo apraiškomis: kaip Garbhodakaśāyī Viṣṇu ir kaip Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Prie šiaurinio visatos poliaus Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu turi Savo planetą, kurioje ošia neaprėpiamas pieno vandenynas, ir jame Viešpats guli ant milžiniškos gyvatės Anantos, kuria yra įsikūnijęs Bala-deva. Todėl Yadu dinastiją Mahārāja Yudhiṣṭhira lygina su pieno van-

denynu, o Śrī Balarāmą – su Ananta, ant kurios guli Viešpats Kṛṣṇa. Dvārakos žmones jis lygina su laisvomis sielomis – Vaikuṅṭhalokų gyventojais. Anapus materialaus dangaus, ten, kur neužmato mūsų akys, už septynių visatos apvalkalų, driekiasi Priežasčių vandenynas, kuriame it kamuoliai plauko visatos, o už šio vandenyno plyti neaprėpiamas dvasinis dangus, paprastai vadinamas Brahmano švytėjimu. Brahmano švytėjime plauko nesuskaitoma daugybė dvasinių planetų – Vaikuṅṭhų. Kiekviena Vaikuṅṭhos planeta daug kartų didesnė už didžiausią šio materialaus pasaulio visatą, ir kiekvienoje jų gyvena begalinė daugybė gyventojų, kurie savo išvaizda nesiskiria nuo Paties Viešpaties Višnu. Juos vadina *mahā-pauruṣikomis* – „tiesioginiais Viešpaties tarnais“. Vaikuṅṭhos planetose jų laimės netemdo jokios negandos. Vaikuṅṭhalokų gyventojai amžinai jauni – jie niekada nemiršta. Gyvenimas čia trykšta išmintimi ir palaima. Jie nepažįsta gimimo, mirties, senatvės ar ligų baimės, ir *kāla*, amžinasis laikas, jiems bejėgis. Mahārāja Yudhiṣṭhira lygina Dvārakos gyventojus su Vaikuṅṭhalokų *mahā-pauruṣikomis*, nes gyvendami su Viešpačiu jie buvo tokie pat laimingi. Apie Vaikuṅṭhalokas yra nemažai nuorodų „Bhagavad-gītoje“, kur jos vadinamos *mad-dhāma*, Viešpaties karalyste.

37 TEKSTAS

यत्पादशुश्रूषणमुख्यकर्मणा
सत्यादयो द्व्यष्टसहस्रयोषितः ।
निर्जित्य सङ्ख्ये त्रिदशान्तदाशिषो
हरन्ति वज्रायुधवल्लभोचिताः ॥३७॥

yat-pāda-śuśrūṣaṇa-mukhya-karmaṇā
satyādayo dvy-aṣṭa-sahasra-yoṣitaḥ
nirjitya saṅkhye tri-daśāns tad-āśiṣo
haranti vajrāyudha-vallabhocitāḥ

yat – kurio; *pāda* – pėdoms; *śuśrūṣaṇa* – patogumus; *mukhya* – visų svarbiausia; *karmaṇā* – sudarydamos; *satya-ādayaḥ* – karalienės su Satyabhāma priešaky; *dvi-aṣṭa* – dukart po aštuonis; *sahasra* – tūkstantis; *yoṣitaḥ* – dailioji lytis; *nirjitya* – nugalėjus; *saṅkhye* – mūšyje; *tri-daśān* – dangaus gyventojai; *tad-āśiṣaḥ* – tai, kas teikia džiaugsmą pusdieviams; *haranti* – paima; *vajra-āyudha-vallabhā* – perkūno valdovo žmonų; *ucitāḥ* – verta.

Satyabhāmā bei kitos Dvārakos karalienės nė akimirkai neatsitraukdavo nuo Viešpaties lotoso pėdų (o tai svarbiausia iš visų tarnysčių), ir šis jų rūpestis privertė Viešpatį nukariauti pusdievius. Taip karalienėms atiteko ypatingos griausmavaldžio žmonių privilegijos.

Komentaras: *Satyabhāmā* – viena iš svarbiausių Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žmonių Dvārakoje. Viešpačiui nužudžius Narakāsūrą, ji drauge su Viešpačiu Kṛṣṇa buvo nuvykusi apžiūrėti demono pilies. *Satyabhāmā* su Juo pabuvojo ir Indralokoje, kur ją pasitiko Śacīdevī ir pristatė pusdievių motinai Aditei. Aditei *Satyabhāmā* labai patiko, ir ji dovanavo karalienei palaiminimą būti amžinai jaunai, kol Viešpats Kṛṣṇa gyvens Žemėje. Aditi parodė jai, kokiomis privilegijomis naudojasi dangaus planetų pusdieviai. Pamačiusi *pārijātos* gėlę, *Satyabhāmā* įsigeidė turėti ją savo rūmuose, Dvārakoje, ir kai jiedu su Kṛṣṇa grįžo į Dvāraką, ji pasakė vyrui savo norą. *Satyabhāmos* rūmai buvo išdabinti nuostabiais brangakmeniais ir net karščiausia vasarą juose būdavo vėsu tarytum oro kondicionieriais vėdinamoje patalpoje. Kai jos didis vyras grįždavo namo, virš rūmų suplevėsuodavo įvairiaspalvės vėliavos – ženklas, kad Viešpats yra rūmuose. Kartą drauge su vyru ji sutiko Draupadę ir paprašė, kad ši pamokytų ją, kaip įtikti vyrui. Draupadī šitai gerai išmanė, nes turėjo penkis vyrus, Pāṇḍavas, ir visi su ja buvo laimingi. Iš klausiusi Draupadės pamokymus, ji palinkėjo geros kloties ir laiminga grįžo į Dvāraką. *Satyabhāmā* buvo Satrājīto dukra. Viešpačiui Kṛṣṇai pasitraukus iš šio pasaulio, Arjuna atvyko į Dvāraką ir išvydo karalienės, tarp jų ir *Satyabhāmā* bei Rukmiņę, iš visos širdies gedinčias Viešpaties. Paskutiniąsias gyvenimo dienas *Satyabhāmā* praleido miške griežtai tramdydama kūną.

Satyabhāmā primygtinai prašė vyrą parnešti jai iš dangaus planetų *pārijātos* gėlę, ir Viešpats lyg paprastas vyras, kuris dėl žmonos pasiryžęs padaryti viską, pagrobė ją iš pusdievių. Jo nesustabdė net būtinybė panaudoti jėgą. Kaip jau sakyta, Viešpats visai neįpareigotas vykdyti didžiulio būrio Savo žmonių įgeidžius. Tačiau karalienės buvo aukščiausio lygio bhaktės ir taip nuoširdžiai rūpinosi Viešpačiu, kad Jis ėmėsi ištikimo, nepriekaištingo jų vyro vaidmens. Jokiai būtybei Žemėje neprieinamos dangaus karalystės gėrybės – juolab *pārijātos* gėlė, kuria gėrėtis gali tik pusdieviai. Tačiau kaip ištikimos Viešpaties žmonos, karalienės pelnė teisę naudotis ypatingomis šlovingų dangaus gyventojų žmonių privilegijomis. Kitaip sakant, mūsų neturėtų stebinti, kad Dvārakos karalienėms buvo prieinamos rečiausios vertenybės iš tolimiausių visatos kampelių, nes visa kūrinija yra Viešpaties.

38 TEKSTAS

यद्बाहुदण्डाभ्युदयानुजीविनो
यदुप्रवीरा ह्यकुतोभया मुहुः ।
अधिक्रमन्त्यङ्घ्रिभिराहतां बलात्
सभां सुधर्मां सुरसत्तमोचिताम् ॥३८॥

*yad bāhu-daṇḍābhyudayānujīvino
yadu-pravīrā hy akutobhayā muhuḥ
adhikramanty aṅghribhīr āhṛtām balāt
sabhām sudharmām sura-sattamocitām*

yat – kurio; *bāhu-daṇḍa* – rankų; *abhyudaya* – veikiami; *anujīvinaḥ* – visada gyvena; *yadu* – Yadu dinastijos nariai; *pravīrāḥ* – šaunūs didvyriai; *hi akutobhayāḥ* – bebaimiai; *muhuḥ* – nuolatos; *adhikramanti* – vaikšto; *aṅghribhīḥ* – pėsčiomis; *āhṛtām* – paimtuose; *balāt* – jėga; *sabhām* – susirinkimų rūmuose; *sudharmām* – Sudharmos; *sura-sat-tama* – geriausių pusdievių; *ucitām* – vertuose.

Šaunieji Yadu dinastijos didvyriai, kuriuos sergsti globėjiška Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ranka, nežino, kas yra baimė. Todėl jų kojos mynė Sudharmos susirinkimų rūmų menes, kurių verti tik iškilniausi iš pusdievių, nors ir iš jų šie rūmai buvo atimti.

Komentaras: Savo artimiausius tarnus Viešpats apsaugo nuo baimės ir sudaro jiems galimybes turėti viską, kas geriausia – netgi tada, kai tenka to siekti jėga. Viešpats elgiasi vienodai su visomis gyvomis būtybėmis, tačiau Jis šališkas Savo tyriems bhaktams – jiems Jis jaučia ypatingą prielankumą. Dvārakos miestas klestėjo, skendo gėrybėse, kokių nerasi niekur kitur materialiam pasaulyje. Valstybės susirinkimų rūmų prabanga paprastai atspindi, kokią vietą ji užima tarp kitų valstybių. Dangaus planetų susirinkimų rūmai, Sudharmā, nedarė gėdos net iškilniausiems pusdieviams. Tokių rūmų negali turėti nė viena pasaulio valstybė, nes ir labiausiai ekonomiškai išsivysčiusios šalies žmonės nepajėgtų jų pastatyti. Tačiau Viešpačiui Kṛṣṇai esant Žemėje, Yadu šeimos nariai jėga atėmė ir pargabeno rojas susirinkimų rūmus į Žemę – Dvārakon. Jie išdrįso pagrobtį juos būdami tikri, kad Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa į tai pažiūrės atlidžiai ir juos apgins. Kitaip sakant, tyri Viešpaties bhaktai stengiasi parūpinti Viešpa-

čiui viską, kas geriausia visatoje. Yadu dinastijos nariai suteikė Viešpačiui Kṛṣṇai visus įmanomus patogumus ir parūpindavo Jam viską, kas tik yra visatoje. Už tai Viešpats globojo Savo tarnus, ir jiems nebuvo ko bijoti. Užmaršią sąlygotą sielą nuolatos persekioja baimė. Bet laisva siela tarytum kūdikis, visiškai priklausantis nuo savo tėvo malonės, niekada nieko nebijo. Baimė – tai viena iš iliuzijos formų, kuri pasireiškia tada, kai gyva būtybė savotiškoje miego būsenoje užmiršta savo amžiną ryšį su Viešpačiu. Jeigu gyva būtybė, kaip tvirtina „Bhagavad-gītā“ (2.20), iš prigimties nemirtinga, tai ko jai bijoti? Antai sapne žmogus išsigąsta tigro, tačiau šalia jo esantis ir nemiegantis žmogus jokio tigro nemato. Tigras – regimybė tiek sapnuojančiam, tiek ir nemiegančiam žmogui, nes juk jokio tigro iš tikrųjų nėra. Tačiau sapnuojantį žmogų sukausto baimė, nes jis yra užmiršęs tikrovę, tuo tarpu žmogus, kurio atmintis neaptemus, nejaučia nė mažiausios baimės. Yadu dinastijos nariai tarnavo Viešpačiui, todėl buvo aiškios sąmonės ir jų negąsdino jokie „tigrai“. O jei ir būtų pasirodęs tigras – jie žinojo, kad šalia yra Viešpats ir vienų jų Jis tikrai nepaliks.

39 TEKSTAS

कच्चित्तेऽनामयं तात भ्रष्टतेजा विभासि मे ।
अलब्धमानोऽवज्ञातः किं वा तात चिरोषितः ॥३९॥

*kaccit te 'nāmayam tāta bhraṣṭa-tejā vibhāsi me
alabdha-māno 'vajñātaḥ kim vā tāta ciroṣitaḥ*

kaccit – ar; *te* – tavo; *anāmayam* – sveikata gera; *tāta* – brangusis brolau; *bhraṣṭa* – netekęs; *tejāḥ* – spindesio; *vibhāsi* – atrodo; *me* – man; *alabdha-mānaḥ* – negerbiamas; *vajñātaḥ* – paniekintas; *kim* – ar; *vā* – arba; *tāta* – brangusis brolau; *ciroṣitaḥ* – todėl, kad ilgai ten gyvenai.

O Arjuna, broli, sakyk – ar tu sveikas? Tavo kūnas neteko spindesio. Ar ne todėl, kad ilgą laiką viešint Dvārakoje tenykščiai gyventojai tapo tau nedėmesingi ir nepagarbūs?

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira norėjo kuo smulkiau sužinoti apie gyvenimą Dvārakoje, tačiau galop nusprendė, kad tol, kol ten gyvena Pats Viešpats Śrī Kṛṣṇa, negali nutikti nieko bloga. Tačiau valdovui krito į akis, jog Arjunos kūnas nebspindi kaip kadaise, todėl jis pasiteiravo Arjunos, kaip

klostosi jo paties reikalai, ir ėmė klausinėti apie tai, kas jam labiausiai rūpėjo.

40 TEKSTAS

कच्चिन्नाभिहतोऽभावैः शब्दादिभिरमङ्गलैः ।
न दत्तमुक्तमर्थिभ्य आशया यत्प्रतिश्रुतम् ॥४०॥

*kaccin nābhihato 'bhāvaiḥ śabdādibhir amaṅgalaiḥ
na dattam uktam arthibhya āśayā yat pratiśrutam*

kaccit – ar; *na* – nebuvo; *abhihataḥ* – kreiptasi; *abhāvaiḥ* – nedraugiškai; *śabda-ādibhiḥ* – garsais; *amaṅgalaiḥ* – nepalankiais; *na* – ne; *dattam* – davei išmaldos; *uktam* – sakoma; *arthibhyaḥ* – prašiusiajam; *āśayā* – tikėdamasis; *yat* – kas; *pratiśrutam* – pažadėta sumokėti.

Gal kas užgavo tave taręs netinkamą žodį? Gal nedavei išmaldos prašiusiajam ar neištesėjai duoto žodžio?

Komentaras: Į pasiturinčių žmonių ar *kṣatriyū* namus dažnai pasibeldžia vargo prispausti žmonės. Ir sušelpi prašantįjį – žinoma, prieš tai įvertinus jo asmenybę, vietą ir laiką, – yra jų pareiga. Jei *kṣatriya* ar pasiturintis žmogus nevykdo šios savo priedermės, vėliau jam tenka dėl to gailėtis. O pažadėjusis duoti išmaldos privalo žodį ištesėti. Nusizengęs šiems reikalavimams, žmogus dažnai jaučiasi prislėgtas, ir visi aplinkiniai jį smerkia. Tai galėjo būti ir Arjunos nusiminimo priežastis.

41 TEKSTAS

कच्चित्त्वं ब्राह्मणं बालं गां वृद्धं रोगिणं स्त्रियम् ।
शरणोपसृतं सत्त्वं नात्याक्षीः शरणप्रदः ॥४१॥

*kaccit tvam brāhmaṇam bālam gām vṛddham rogiṇam striyam
śaraṇopasṛtam sattvaṁ nātyākṣīḥ śaraṇa-pradaḥ*

kaccit – ar; *tvam* – tu; *brāhmaṇam* – brahmanams; *bālam* – vaikui; *gām* – karvei; *vṛddham* – senam; *rogiṇam* – ligotam; *striyam* – moteriai; *śaraṇa-*

upasṛtam – prašančiai prieglobsčio; *sattvam* – gyvai būtybei; *na* – ar; *atyākṣiḥ* – nesuteikei prieglobsčio; *śaraṇa-pradaḥ* – vertai globos.

Tu visada stodavai ginti gyvas būtybes, kurios yra to vertos: brahmanus, vaikus, karves, moteris ir negalios ištiktuosius. Galgi nesugebėjai jų apginti, paprašytas užtarimo?

Komentaras: Brahmanai, kurie visą savo gyvenimą gilina į mokslus, rūpinamiesi tiek materialia, tiek dvasine visuomenės gerove, nusipelno visokeriopos valdovo pagalbos ir užtarimo. Ypatingo valstybės ar valdovo *kṣatriyos* globėjiško rūpesčio reikia ir vaikams, karvėms, moterims, negalių kamuojamiems bei seniems žmonėms. Valstybė ar *kṣatriya*, priklausantis valdovų luomui, kurie nesirūpina šiomis gyvomis būtybėmis, užsitraukia didžiausią gėdą. Mahārāja Yudhiṣṭhira norėjo sužinoti, ar taip nenutiko ir Arjunai.

42 TEKSTAS

कच्चित्त्वं नागमोऽगम्यां गम्यां वासत्कृतां स्त्रियम् ।
पराजितो वाथ भवान्नोत्तमैर्नासमैः पथि ॥४२॥

*kaccit tvam nāgamo 'gamyām gamyām vāsat-kṛtām striyam
parājīto vātha bhavān nottamair nāsamaiḥ pathi*

kaccit – ar; *tvam* – tu; *na* – ne; *agamaḥ* – susidėjai; *agamyām* – su netinkama; *gamyām* – tinkamą; *vā* – arba; *asat-kṛtām* – nuskriaudei; *striyam* – moterį; *parājitaḥ* – buvai nugalėtas; *vā* – arba; *atha* – galų gale; *bhavān* – o kilnioji siela; *na* – ne; *uttamaiḥ* – pranašesnės jėgos; *na* – ne; *asamaiḥ* – lygaus; *pathi* – kelyje.

Gal tu susidėjai su abejotinos reputacijos moterimi ar atstūmei tą, kurios atstumti nederėjo? Gal kelyje tave užklupo ir nugalėjo lygus tau ar net silpnesnis priešininkas?

Komentaras: Kaip rodo posmas, Pāṇḍavų laikais vyro ir moters kontaktai buvo galimi tik su tam tikromis išlygomis. Aukštesniųjų kastų vyrams – brahmanams ir *kṣatriyoms* – ryšiai su moterimis iš *vaiśyū* ir *sūdrū* luomo buvo leistini, tačiau žemesnės kastos vyras negalėjo turėti moters iš aukštesnės kastos. Netgi *kṣatriya* negalėjo turėti ryšių su brahmanų kastai priklausančia moterimi. Brahmano žmona – tai viena iš septynių motinų.

(Žmogus turi septynias motinas. Tai tikroji motina, dvasinio bei paprasto mokytojų, brahmano ir valdovo žmonos, karvė, žindyvė ir žemė.) Tokie ryšiai tarp vyrų ir moterų vadinami *uttama* ir *adhama*. Brahmano ryšys su moterimi iš *kṣatriyū* luomo – *uttama*, tuo tarpu *kṣatriyos* ryšys su moterimi iš brahmanų luomo – *adhama*, todėl yra smerktinas. Vyriui nedera atstumti moters, kuri prašo su ja suartėti, bet reikėtų paisyti ir aukščiau nurodytų sąlygų. Bhīma neatstūmė Hiḍimbės, priklausiusios dar žemesniam negu *sūdro*s luomui, kai ši panoro suartėti su juo. Bet Yayāti atsisakė vesti Śukrācāryos dukterį, nes Śukrācārya buvo brahmanas. Vyāsadeva, brahmanas, paprašytas, pradėjo Pāṇḍu ir Dhṛtarāṣṭrą. Satyavatī gimė žvejo šeimoje, bet tai nesutrukdė jai suartėti su Parāśara, iškilium brahmanu, ir taip gimė Vyāsadeva. Taigi esama daugybės tokių pavyzdžių, tačiau šie ryšiai su moterimis nebuvo smerktini ir jų pasekmės taip pat nebuvo blogos. Turėti ryšių su priešinga lytim vyriui ar moteriai yra natūralu, tačiau būtina laikytis reguliatyviųjų principų, kad visuomenėje išliktų aiškios ribos tarp kastų ir kad negimtų nepageidautini, niekam tikę žmonės, kurie drums pasaulio tvarką.

Pralaimėti silpnesniam už save ar sau lygiam priešui – *kṣatriyai* didžiausia gėda. Pralaimėjimas garbingas tik tada, kai priešas yra pranašesnis. Kartą Bhīmadeva nugalėjo Arjuną, ir tik Viešpats Kṛṣṇa išgelbėjo jį pavojaus akimirką. Tačiau šis pralaimėjimas nelaikytinas negarbingu, nes Bhīmadeva visais atžvilgiais pranoko Arjuną: buvo vyresnis, labiau gerbiamas ir stipresnis. Tuo tarpu Karṇa Arjunai buvo lygus priešininkas ir kartą, kai kaudamasis su juo, Arjuna atsidūrė keblioje padėtyje, jis griebėsi net negarbingų priemonių, kad tik nugalėtų Karṇą. Deja, tokia *kṣatriyū* dalia, ir Mahārāja Yudhiṣṭhira pasiteiravo brolio, ar nenutiko jam kas bloga pakeliui iš Dvārakos.

43 TEKSTAS

अपि स्वित्पर्यभुङ्क्त्वास्त्वं सम्भोज्यान् वृद्धबालकान् ।
जुगुप्सितं कर्म किञ्चित्कृतवान्न यदक्षमम् ॥४३॥

*api svit parya-bhuṅkthās tvam sambhojyān vṛddha-bālakān
jugupsitam karma kiñcit kṛtavān na yad akṣamam*

api svit – ar buvo taip, kad; *parya* – palikęs; *bhuṅkthāḥ* – pietavai; *tvam* – pats; *sambhojyān* – vertus pietauti drauge; *vṛddha* – senus žmones; *bālakān* – berniukus; *jugupsitam* – pasibjaurėtina; *karma* – poelgi; *kiñcit* – kokį nors; *kṛtavān* – gal būti padaręs; *na* – ne; *yat* – kuris; *akṣamam* – neatleistinas.

Gal tu atstūmei senus žmones ir vaikus, kuriuos privalėjai pasodinti prie pietų stalo? Gal padarei nedovanotiną klaidą sėdęs valgyti vienas ir palikęs juos likimo valiai, ir dabar tavo sąžinę slėgia bjaurus poelgis?

Komentaras: Šeimos žmogaus pareiga – pirmiausia pamaitinti vaikus, vyresnius šeimos narius, brahmanus ir negalios ištiktuosius. Be to, prieš sėdamas valgyti, pavyzdingas šeimos žmogus pakvies pietų pirmą pasitaikiusį alkaną žmogų: jis išeis į gatvę ir garsiai triskart pašauks išalkusius. Šeimos žmogui nedovanotina nevykdyti šios savo priedermės, o ypač nepamaitinti seno žmogaus ar vaiko.

44 TEKSTAS

कच्चित्प्रेष्ठतमेनाथ हृदयेनात्मबन्धुना ।
शून्योऽस्मि रहितो नित्यं मन्यसे तेऽन्यथा न रुक् ॥४४॥

kaccit preṣṭhatamenātha hṛdayenātma-bandhunā
śūnyo 'smi rahito nityam manyase te 'nyathā na ruk

kaccit – ar; *preṣṭha-tamena* – dėl brangiausio; *atha* – mano brolau Arjuna; *hṛdayena* – artimiausio; *ātma-bandhunā* – savo draugo Viešpaties Kṛṣṇos; *śūnyah* – tuščias; *asmi* – esu; *rahitah* – netekęs; *nityam* – visiems laikams; *manyase* – tu manai; *te* – tavo; *anyathā* – antraip; *na* – niekada; *ruk* – sielvartas.

O gal tu netekai artimiausio draugo – Viešpaties Kṛṣṇos? Ar tai dėl to tavo širdy begalinė tuštuma? O Arjuna, brolau, neišmanau, kas daugiau gali tave taip slėgti.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira klausinėjo Arjunos apie tai, kas dedasi pasauly, nujausdamas, kad Viešpats Kṛṣṇa jį paliko. Matydamas neapsakomą Arjunos nusiminimą, kurį vargu ar kas kita galėjo sukelti, Mahārāja Yudhiṣṭhira išsakė savo spėjimus. Ir nors nebuvo dėl to tikras, tačiau menant Śrī Nārados pranašystę jam neliko nieko kita, kaip tiesiai Arjunos apie tai paklausti.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti keturiolikąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Viešpats Kṛṣṇa pasitraukia iš šio pasaulio“.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

**Pāṇḍavos
atsižada pasaulio**

1 TEKSTAS

सूत उवाच
एवं कृष्णसखः कृष्णो भ्रात्रा राज्ञा विकल्पितः ।
नानाशङ्कास्पदं रूपं कृष्णविश्लेषकर्षितः ॥ १ ॥

sūta uvāca
evam kṛṣṇa-sakhaḥ kṛṣṇo bhrātrā rājñā vikalpitaḥ
nānā-śaṅkāspadam rūpaṁ kṛṣṇa-viśleṣa-karṣitaḥ

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *kṛṣṇa-sakhaḥ* – garsusis Kṛṣṇos draugas; *kṛṣṇaḥ* – Arjuna; *bhrātrā* – vyresniajam broliui; *rājñā* – karaliui Yudhiṣṭhirai; *vikalpitaḥ* – spėliojant; *nānā* – įvairias; *śaṅkā-āspadam* – pagrįstas įvairiomis abejonėmis; *rūpaṁ* – formas; *kṛṣṇa* – Viešpats Śrī Kṛṣṇa; *viśleṣa* – išsiskyrimo jausmo; *karṣitaḥ* – sukrėstas.

Sūta Gosvāmis tarė: Skaudaus išsiskyrimo su Kṛṣṇa sukrėstas, garsusis Viešpaties Kṛṣṇos draugas Arjuna neturėjo jėgų ką nors atsakyti į Mahārājos Yudhiṣṭhiros spėliones.

Komentaras: Sielvarto sukrėstam Arjunai gerklėje strigo žodžiai, jis nepajėgė nei paneigti, nei patvirtinti Mahārājos Yudhiṣṭhiros spėlionių.

2 TEKSTAS

शोकेन शुष्यद्वदनहृत्सरोजो हतप्रभः ।
विभुं तमेवानुस्मरन्नाशक्रोत्प्रतिभाषितुम् ॥ २ ॥

*śokena śuṣyat-vadana- hṛt-sarojo hata-prabhaḥ
vibhum tam evānusmaran nāśaknot pratibhāṣitum*

śokena – iš sielvarto; *śuṣyat-vadana* – džiūvo burna; *hṛt-sarojaḥ* – lotosą primenantį širdis; *hata* – neteko; *prabhaḥ* – kūno spindesio; *vibhum* – Aukščiausiajį; *tam* – Viešpatį Kṛṣṇą; *eva* – iš tikrųjų; *anusmaran* – prisimindamas; *na* – ne; *aśaknot* – galėjo; *pratibhāṣitum* – tinkamai atsakyti.

Iš sielvarto Arjunai džiūvo burna, skausmas degino lotoso širdį. Jo kūnas neteko ankstesnio spindesio. Prisimindamas Aukščiausiajį Viešpatį, Arjuna negalėjo pratarsti nė žodžio.

3 TEKSTAS

कृच्छ्रेण संस्तभ्य शुचः पाणिनामृज्य नेत्रयोः ।
परोक्षेण समुन्नद्धप्रणयौत्कण्ठ्यकातरः ॥ ३ ॥

*kṛcchreṇa saṁstabhya śucaḥ pāṇināmṛjya netrayoḥ
parokṣeṇa samunnaddha- praṇayautkaṅṭhya-kātarah*

kṛcchreṇa – vos; *saṁstabhya* – sulaikydamas jėgą; *śucaḥ* – sielvarto; *pāṇinā* – rankomis; *āmṛjya* – sutepdamas; *netrayoḥ* – akis; *parokṣeṇa* – dėl to, kad nebemato; *samunnaddha-* – vis labiau; *praṇaya-autkaṅṭhya* – mąstė apie stiprią meilę; *kātarah* – apimtas sielvarto.

Apimtas nepakeliamo sielvarto jis braukė iš akių srūvančias ašaras. Jis daugiau nebematys Viešpaties Kṛṣṇos, ir skaudama širdimi jis vis aiškiau juto, kaip stipriai Jį myli.

4 TEKSTAS

सख्यं मैत्रीं सौहृदं च सारथ्यादिषु संस्मरन् ।
नृपमग्रजमित्याह बाष्पगद्गदया गिरा ॥ ४ ॥

*sakhyam maitrīm sauhṛdam ca sārathyādiṣu saṁsmaran
nṛpam agrajam ity āha bāṣpa-gadgadayā girā*

sakhyam – prielankumą; *maitrīm* – gerus darbus; *sauhṛdam* – artimą ryšį; *ca* – taip pat; *sārathya-ādiṣu* – tai, kaip vairavo kovos vežimą; *saṁsmaran* – prisimindamas; *nṛpam* – valdovui; *agrajam* – vyresniajam broliui; *iti* – taip; *āha* – tarė; *bāṣpa* – sunkiai alsuodamas; *gadgadayā* – iš jaudulio; *girā* – balsu.

Prisimindamas Viešpatį Kṛṣṇą – Jo prielankumą, gerus darbus, judviejų giminišką šiltumą, tai, kaip Viešpats vairavo jo kovos vežimą, – iš jaudulio sunkiai alsuodamas Arjuna prabilo.

Komentaras: Aukščiausia gyva būtybė Savo tyrų bhaktų atžvilgiu elgiasi nepriekaištingai. Śrī Arjuna – tai vienas iš tipiškų tyrų Viešpaties bhaktų, kurį su Viešpačiu sieja broliški ryšiai. Jo santykiai su Arjuna yra tobuliausios draugystės pavyzdys. Jis buvo ne tik Arjunos draugas, bet ir didžiausias jo geradaris, o kad jų santykiai būtų dar tobulesni, Viešpats susigiminiavo su Arjuna: suruošė jo vestuves su Subhadra. Maža to, norėdamas apsaugoti draugą nuo mūšyje grėsusių pavojų, Viešpats tapo Arjunos vežėju, o kai pasaulyje įsitvirtino Pāṇḍavų valdžia, Jo džiaugsmui nebuvo ribų. Praeitais vaizdai vienas po kito bėgo prieš Arjunos akis, ir jis visiškai paskendo jį užplūdusiuose prisiminimuose.

5 TEKSTAS

अर्जुन उवाच

वञ्चितोऽहं महाराज हरिणा बन्धुरूपिणा ।

येन मेऽपहतं तेजो देवविस्मापनं महत् ॥ ५ ॥

arjuna uvāca

vañcito 'ham mahā-rāja hariṇā bandhu-rūpiṇā

yena me 'pahṛtam tejo deva-vismāpanam mahat

arjunaḥ uvāca – Arjuna tarė; *vañcitaḥ* – Jo apleistas; *aham* – aš; *mahā-rāja* – o valdove; *hariṇā* – Dievo Asmens; *bandhu-rūpiṇā* – kaip artimiausias draugas; *yena* – kurio; *me* – mano; *apahṛtam* – netekau; *tejaḥ* – galios; *deva* – pusdievius; *vismāpanam* – stulbinančios; *mahat* – neįtikėtinos.

Arjuna tarė: O valdove! Aukščiausiasis Dievo Asmuo Hari, kuris elgėsi su manimi taip, tarytum būčiau buvęs Jo artimiausias draugas, apleido mane. Aš netekau tos stulbinančios galios, kuri stebino net visko mačiusius pusdievius.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (10.41) Viešpats sako: „Bet kuri asmenybė, išsiskirianti iš kitų savo įtaka, turtais, jėga, grožiu, išmintimi – viskuo, ko tik žmogus galėtų geisti materialiam pasaulyje, – tėra Mano visuminės energijos kibirkštis“. Todėl niekas negali tapti galingas savaime – galią dovanoja Viešpats. Drauge su Savo amžinai laisvais palydovais nužengęs į Žemę, Viešpats ne tik Pats spinduliuoja Savo dieviškąją energiją, bet įkvepia jos ir Jį atlydėjusiems bhaktams, įgalindamas juos įvykdyti misiją, su kuria yra nužengęs. „Bhagavad-gītoje“ (4.5) taip pat sakoma, kad Viešpats ir Jo amžini palydovai nužengia į Žemę daug kartų, tačiau tik Viešpats atmena Savo čia įkūnytuosius vaidmenis, o Viešpaties palydovai aukščiausia Jo valia viską užmiršta. Iš šio pasaulio Viešpats pasitraukia kaip ir atėjo, drauge su Savo palydovais. Stiprybė ir veržlumas Arjunai buvo dovanoti tam, kad jis įvykdytų Viešpaties misiją, o kai ji buvo įvykdyta, Arjuna ypatingų įgaliojimų neteko, nes jo stulbinanti galia, kuri stebino net dangaus gyventojus, buvo nebereikalinga. Jos nereikėjo, norint grįžti namo, pas Dievą. Jeigu Viešpats gali suteikti arba atimti galią iš tokio iškilaus bhakto kaip Arjuna ir netgi iš rojaus pusdievių, tai ką jau kalbėti apie paprastas gyvas būtybes, kurios yra menkas niekas, lyginant su didžiomis sielomis. Taigi žmogus neturėtų didžiuotis Viešpaties paskolinta galia. Priešingai, išmintingas žmogus turėtų jaustis skolingas Viešpačiui už Jo palaiminimus ir visas savo jėgas atiduoti Viešpaties tarnystei. Viešpats bet kurią akimirką gali atimti jas iš mūsų, todėl galią ir turtus teisingiausia skirti Jo tarnystei.

6 TEKSTAS

यस्य क्षणवियोगेन लोको ह्यप्रियदर्शनः ।
उक्थेन रहितो ह्येष मृतकः प्रोच्यते यथा ॥ ६ ॥

*yasya kṣaṇa-viyogena loko hy apriya-darśanaḥ
ukthena rahito hy eṣa mṛtakaḥ procyate yathā*

yasya – su kuriuo; *kṣaṇa* – akimirkai; *viyogena* – išsiskyrus; *lokaḥ* – visatos; *hi* – be abejonės; *apriya-darśanaḥ* – atrodo nemielos; *ukthena* – gyvybės; *rahitaḥ* – nebėra; *hi* – be abejonės; *eṣaḥ* – visi šie kūnai; *mṛtakaḥ* – negyvais; *procyate* – vadinami; *yathā* – tarsi būtų.

Aš ką tik netekau to, su kuriuo net trumpam išsiskyrus visatos atrodo dykos ir nemielos, kaip kūnai, netekę gyvybės.

Komentaras: Iš tikrųjų gyvai būtybei nėra nieko brangiau už Viešpatį. Viešpats išsiskleidžia nesuskaičiuojama daugybe neatsiejamų dalelių, *svāmśū* ir *vibhinnāmśū*. Paramātmā – tai Viešpaties *svāmśos* ekspansija, o gyvos būtybės yra *vibhinnāmśos*. Materialaus kūno pagrindas yra gyva būtybė; be gyvos būtybės jis neturi vertės. Gyva būtybė negali normaliai egzistuoti be Paramātmos, o Brahmanas ar Paramātmā neturi *locus standi** be Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos. Tai išsamiai paaiškinta „Bhagavad-gītoje“. Visi šie veiksniai priklauso vienas nuo kito ir yra tarpusavyje susiję. Taigi Viešpats yra *summum bonum*, vadinasi, ir visos esaties gyvybės pradas.

7 TEKSTAS

यत्संश्रयाद् द्रुपदगेहमुपागतानां
 राज्ञां स्वयंवरमुखे स्मरदुर्मदानाम् ।
 तेजो हृतं खलु मयाभिहतश्च मत्स्यः
 सञ्जीकृतेन धनुषाधिगता च कृष्णा ॥ ७ ॥

*yat-saṁśrayād drupada-geham upāgatānām
 rājñām svayaṁvara-mukhe smara-durmadānām
 tejo hṛtam khalu mayābhigataś ca matsyaḥ
 sañjīkṛtena dhanuṣādhiगतā ca kṛṣṇā*

yat – kurio malone; *saṁśrayāt* – ir jėga; *drupada-geham* – karaliaus Drupados rūmuose; *upāgatānām* – visų susirinkusių; *rājñām* – karalaičių; *svayaṁvara-mukhe* – jaunikio rinkimo proga; *smara-durmadānām* – su aistringomis mintimis; *tejaḥ* – galia; *hṛtam* – nugalėjau; *khalu* – iš tikrųjų; *mayā* – mano; *abhigataḥ* – perverta; *ca* – ir; *matsyaḥ* – taikiniu buvusi žuvis; *sañjī-kṛtena* – įtempus lanką; *dhanuṣā* – tuo lanku; *adhigatā* – laimėta; *ca* – taip pat; *kṛṣṇā* – Draupadi.

Tai Jo maloningai dovanota galia padėjo man nugalėti aistra verdančius karalaičius, kurie susirinko karaliaus Drupados rūmuose į jaunikio rinkimo ceremoniją. Mano strėlė pervėrė taikiniu buvusią žuvį, ir aš laimėjau Draupadės ranką.

* *locus standi* (lot.) – atramos taškas (vert. past.)

Komentaras: Karaliaus Drupados dukra Draupadī buvo labai graži ir, jai subrendus, laimėti jos ranką svajojo daugelis karalaičių. Tačiau Drupada Mahārāja tvirtai tarė, kad ištekins ją tik už Arjunos, ir siekdamas įgyvendinti savo norą sumanė gudrybę. Rūmų palubėje buvo pakabinta žuvis ir paslėpta po ratu, o ant grindų po žuvimi stovėjo puodynė, sklidina vandens, kuriame atsispindėjo taikiny ir ratas. Karalaičiams buvo iškelta sąlyga: pataikyti į žuvis akį per ją užstojantį ratą, nepakeliant akių į taikinį. Nusi-taikyti reikėjo žiūrint į žuvis atvaizdą, mirguliuojantį vandenyje. Mahārāja Drupada gerai žinojo, kad susidoroti su šia užduotimi tegali Arjuna ir dar Karṇa. Tačiau savo dukterį jis norėjo išleisti tiktai už Arjunos. Kai Draupadės brolis Dṛṣṭadyumna pristatinėjo merginai rūmuose susirinku-sius karalaičius, tarp jų buvo ir Karṇa, taip pat ketinęs dalyvauti varžy-bose. Varžybas galėjo laimėti ir jis, todėl sumanioji Draupadī kaip ir dera *kṣatriyos*, dalyvaujančio politinėje veikloje, dukrai taktiškai atsakė Karṇai, perdavusi jam per savo brolių Dṛṣṭadyumną, kad negalinti tekėti už žemes-nio negu *kṣatriyū* luomo žmogaus. *Vaiśyū* ir *śūdrū* vaidmuo visuomenėje ne toks reikšmingas kaip *kṣatriyū*. Karṇa buvo dailidės, *śūdro*s, sūnus, ir ta dingstimi Draupadī jį atstūmė. Kai Arjuna persirengęs vargingu brah-manu pervėrė taikinį, įvykdydamas sudėtingas varžybų sąlygas, tai mačiu-sieji karalaičiai buvo apstulbinti. Jie čiupo savo ginklus ir puolė Arjuną. Ypač nuožmus buvo Karṇa. Tačiau Viešpaties Kṛṣṇos malone Arjunai kaip visada šypsojosi sėkmė, ir nugalėjęs visus karalaičius jis laimėjo nepasie-kiamosios Draupadės, dar vadinamos Kṛṣṇā, ranką. Ir dabar, kai Viešpats, kurio galia Arjuna gavo savo neprilygstamą stiprybę, apledo šį pasaulį, Arjuna su liūdesiu prisiminė šį įvykį.

8 TEKSTAS

यत्सन्निधावहमु खाण्डवमग्नयेऽदा-
मिन्द्रं च सामरगणं तरसा विजित्य ।
लब्धा सभा मयकृताद्भुतशिल्पमाया
दिग्भ्योऽहरन्नृपतयो बलिमध्वरे ते ॥ ८ ॥

*yat-sannidhāv aham u khāṇḍavam agnaye 'dām
indram ca sāmara-gaṇam tarasā vijitya
labdhā sabhā maya-kṛtādbhuta-śilpa-māyā
digbhyo 'haran nṛpatayo balim adhvare te*

yat – kuriam; *sannidhau* – esant šalia; *aham* – aš; *u* – ištiktukas, reiškiantis nuostabą; *khāṇḍavam* – dangaus valdovo Indros sergimą mišką; *agnaye* – ugnies dievui; *adām* – daviau; *indram* – Indrą; *ca* – taip pat; *sa* – drauge su; *amara-gaṇam* – pusdieviais; *tarasā* – mikliai; *vijitya* – nugalėjo; *labdhā* – įgijęs; *sabhā* – susirinkimų rūmus; *maya-kṛtā* – kuriuos pastatė Maya; *adbhuta* – nuostabius; *śilpa* – menas ir meistriškumas; *māyā* – galia; *digbhyaḥ* – iš visų kraštų; *aharan* – susirinko; *nṛpatayaḥ* – visi princai; *balim* – dovanas; *adhvare* – atnešė; *te* – tau.

Jam būnant šalia, aš lengvai nugalėjau patį dangaus valdovą Indradevą bei kitus jo pusėje buvusius pusdievius ir leidau ugnies dievui pelenais paleisti Khāṇḍavos mišką. Tai Jo malonė, kad gaisro metu demonas Maya liko gyvas ir kad mes turime įstabios architektūros susirinkimų rūmus, į kuriuos per Rājasūya-yajñą suplaukė visų kraštų karalaičiai ir sumokėjo tau duoklę.

Komentaras: Demonas Maya Dānava gyveno Khāṇḍavos miške. Ir kai miške kilo gaisras, jis kreipėsi pagalbos į Arjuną. Arjuna išgelbėjo jam gyvybę, ir demonas jautėsi skolingas. Atsidėkodamas jis pastatė Pāṇḍavoms įstabaus grožio susirinkimų rūmus, kurie kėlė nepaprastą visos valstybės karalaičių susidomėjimą. Jie matė antgamtinę Pāṇḍavų galybę, tad nesipriešindami pakluso jų valiai ir sumokėjo imperatoriui duoklę. Demonai turi nepaprastų antgamtinių galių, įgalinančių kurti materialius stebuklus. Tačiau jie neleidžia žmonėms ramiai gyventi. Šių laikų demonai – mokslininkai materialistai. Jų veikla ir įvairiausi „stebuklingi“ atradimai kenkia visuomenei ir kelia jai grėsmę. Antai branduolinio ginklo sukūrimas sukėlė tarp žmonių tikriausią paniką. Demonas Maya – tipiškas materialistas; jis mokėjo kurti neįtikėtinus stebuklus. Ir vis dėlto Viešpaties Kṛṣṇa norėjo jį nužudyti. Liepsnų ir Viešpaties Kṛṣṇos disko persekiojamas, Maya kreipėsi užtarimo į Arjuną, ir šis išgelbėjo jį nuo ugnies ir apsaugojo nuo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos rūstybės. Taigi bhaktai maloningesni už Patį Viešpatį, ir dvasinės tarnystės kelyje bhakto malonė yra vertingesnė už Paties Viešpaties malonę. Pamatę, kad ginti demono stoji Arjuna, didis bhaktas, ugnis ir Viešpaties liovėsi jį persekioje. Jausdamasis skolingas Arjunai, demonas norėjo jam padaryti kokią nors paslaugą, tačiau Arjuna nieko iš jo nenorėjo. Apsidžiaugęs, kad Maya kreipėsi prieglobsčio į bhaktą, Viešpaties Śrī Kṛṣṇa Pats paprašė demono padaryti paslaugą karaliui Yudhiṣṭhirai ir pastatyti jam puikius susirinkimų rūmus. Taip bhakto malone galima pelnyti Viešpaties malonę, o Viešpaties malone – galimybę tarnauti Jo bhaktui.

Bhīmasenos vėzdas taip pat buvo Mayos Dānavos dovana.

9 TEKSTAS

यत्तेजसा नृपशिरोऽङ्घ्रिमहन्मखार्थ-
 मार्योऽनुजस्तव गजायुतसत्त्ववीर्यः ।
 तेनाहताः प्रमथनाथमखाय भूपा
 यन्मोचितास्तदनयन् बलिमध्वरे ते ॥ ९ ॥

*yat-tejasā nṛpa-śiro-’ngghrim ahan makhārtham
 āryo ’nujas tava gajāyuta-sattva-vīryaḥ
 tenāhṛtāḥ pramatha-nātha-makhāya bhūpā
 yan-mocitās tad-anayan balim adhvare te*

yat – kurio; *tejasā* – galia; *nṛpa-śiraḥ-aṅghrim* – tą, kurio pėdoms lenkė galvas karaliai; *ahan* – nužudytas; *makha-artham* – aukai; *āryaḥ* – gerbiamas; *anujaḥ* – jaunesnysis brolis; *tava* – tavo; *gaja-ayuta* – dešimties tūkstančių dramblių; *sattva-vīryaḥ* – galybė; *tena* – jis; *āhṛtāḥ* – surinko; *pramathanātha* – šmėklų viešpačiui (Mahābhairavai); *makhāya* – aukai; *bhūpāḥ* – valdovai; *yat-mocitāḥ* – kuris juos išvadavo; *tad-anayan* – visi jie sumokėjo; *balim* – mokesčius; *adhvare* – padovanojo; *te* – tau.

Jo malone visų gerbiamas jaunesnysis tavo brolis, jėga nenusileidžiantis dešimčiai tūkstančių dramblių, nužudė Jarāsandhą, kurio pėdoms lenkėsi daugybė valdovų. Šiuos valdovus Jarāsandha ketino paaukoti per Mahābhairava-yajñą, bet tavo brolis juos išvadavo. Ir vėliau jie atidavė duoklę Jūsų Didenybei.

Komentaras: Jarāsandha buvo labai galingas Magadhos krašto valdovas. Įdomi jo gimimo bei gyvenimo istorija. Jarāsandhos tėvas, karalius Brhad-ratha, nenusileidęs sūnui nei turtais, nei galybe, ilgai negalėjo sulaukti sūnaus, nors turėjo dvi žmonas – Kāśio karaliaus dukras. Nusivylęs, kad nė viena iš karalienių negali padovanoti jam sūnaus, karalius pasirinko asketo dalią: apleido rūmus ir drauge su žmonomis išėjo į mišką. Miške jam nusišypsojo laimė – vienas galingas *ṛsis* palaimino jį susilaukti sūnaus ir jo žmonoms įdavė mango vaisių. Suvalgiusios mango karalienės netrukus pastojo, ir apie tai sužinojęs karalius nepaprastai apsidžiaugė. Tačiau atėjus laikui abi karalienės pagimdė po pusę kūdikio, ir šios puselės buvo išmestos miškan. Toje vietoje gyveno galinga demonė Jarā. Ji aptiko naujagimio dalis ir nudžiugo galėsianti pasimėgauti šviežiena ir krauju. Iš smalsumo ji

sudėjo rastąsias puseles ir jos bemat suaugo – kūdikis atgijo. Jarai pagailo bevaikio karaliaus ir jį grąžino jam dailų kūdikį. Apsidžiaugęs karalius pažadėjo dovanoti demonei viską, ko tik jos širdis išgeis. Demonė panoro, kad vaikas būtų pavadintas jos vardu. Taip kūdikis gavo Jarāsandhos („tas, kurį sujungė demonė Jarā“) vardą. Iš tikrųjų Jarāsandha buvo neatsiejama demono Vipracitti dalis. Šventasis, palaiminęs karalienės pagimdyti kūdikį ir išpranašavęs Bṛhadrathai turėsiant sūnų, vadinosi Candra Kauśika.

Jarāsandha nuo gimimo turėjo demoniškų ypatybių, todėl nenuostabu, kad tapo ištikimu Śivos – šmėklų ir demoniškų žmonių viešpaties – garbintoju. Rāvaṇa taip pat buvo ištikimas Śivos pasekėjas. Visus pavergtus karalius Jarāsandha aukojo savo Viešpačiui Mahābhairavai (Śivai). Didžiulės buvo jo karinės pajėgos, daug smulkių karalių jis pavergė ir, paimtus į nelaisvę, žudė priešais savo dievaičio Mahābhairavos altorių. (Biharo provincijoje, anksčiau vadintoje Magadha, Viešpaties Mahābhairavos, arba Kālabhairavos, garbinimas ir dabar gana populiarus.) Jarāsandha buvo Kaṁsos, Kṛṣṇos motinos brolio, giminaitis, tad po Kaṁsos mirties tapo didžiausiu Kṛṣṇos priešu: jiedu ne kartą buvo susirėmę. Viešpats Kṛṣṇa norėjo jį nužudyti, tačiau nenorėjo Jarāsandhos karių mirties. Todėl buvo sumanyta gudrybė. Persirengę vargingais brahmanais, Kṛṣṇa, Bhīma ir Arjuna atėjo pas karalių Jarāsandhą prašyti išmaldos. Nė vienas brahmanas, prašantis jo išmaldos, nelikdavo apviltas. Jis dosniai dalino aukas, bet tai dar nėra dvasinė tarnystė. Viešpats Kṛṣṇa, Bhīma ir Arjuna paprašė, kad Jarāsandha su jais susikautų, ir Jarāsandha sutiko stoti į dvikovą su Bhīma. Taigi išėjo taip, kad jie buvo sykiu Jarāsandhos svečiai ir jo priešai. Bhīma ir Jarāsandha kovėsi keletą dienų, ir Bhīmą jau buvo beapimanti nevilts. Galop Kṛṣṇa užuominom parodė jam, kaip nužudyti Jarāsandhą. Kūdikystėje Jarāsandha buvo sudėtas iš dviejų puselių, ir, vėl perplėšęs jį pusiau, Bhīma laimėjo dvikovą. Taip Bhīma išvadavo karalius, kurie Jarāsandhos kalinami laukė savo valandos, kai bus paaukoti Mahābhairavai. Norėdami atsidėkoti Pāṇḍavoms, jie sumokėjo valdovui Yudhiṣṭhirai didžiulę duoklę.

10 TEKSTAS

पत्न्यास्तवाधिमखकृत्तमहाभिषेक-
 क्षाधिष्ठचारुकबरं कितवैः सभायाम् ।
 स्पृष्टं विकीर्य पदयोः पतिताश्रुमुख्या
 यस्तत्स्त्रियोऽकृतहृतेशविमुक्तकेशाः ॥१०॥

*patnyās tavādhimakha-klpta-mahābhiṣeka-
ślāghīṣṭha-cāru-kabaram kitavaiḥ sabhāyām
sprṣtam vikīrya padayoḥ patitāśru-mukhyā
yas tat-striyo 'kṛta-hateśa-vimukta-keśāḥ*

patnyāḥ – žmonos; *tava* – tavo; *adhimakha* – iškilmingos aukojimo ceremonijos metu; *klpta* – sušukuotus; *mahā-abhiṣeka* – pašventintus; *ślāghīṣṭha* – todėl šventus; *cāru* – gražius; *kabaram* – supintus plaukus; *kitavaiḥ* – niekšai; *sabhāyām* – didžiame susirinkime; *sprṣtam* – sugriebė; *vikīrya* – išleido; *padayoḥ* – prie pėdų; *patitāśru-mukhyāḥ* – tos, kuri puolė ant žemės su ašaromis akyse; *yaḥ* – Jis; *tat* – jų; *striyaḥ* – žmonos; *akṛta* – tapo; *hateśa* – netekusios vyrų; *vimukta-keśāḥ* – išleido plaukus.

Tai Jis išpynė kasas moterims, kurių niekšingi vyrai drįso išleisti Rājasūyos aukojimo proga dailiai sušukuotus pašventintus tavo žmonos plaukus. Tada su ašaromis akyse ji puolė prie Viešpaties Kṛṣṇos pėdų.

Komentaras: Gražūs karalienės Draupadės plaukai, supinti į dailią kasą, Rājasūya-yajños metu buvo pašventinti. Ir kai lažybose vyrai ją pralošė, Duḥśāsana, norėdamas ižėisti Draupadę, palietė jos šventus plaukus. Draupadei neliko nieko kita, kaip nusilenkti prie Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdų, ir Viešpats Kṛṣṇa nutarė, kad pasibaigus Kurukšetros mūšiu visos Duḥśāsanos bei jo bendrų žmonos išleis savo kasas. Dhṛtarāṣṭros sūnūs ir anūkams žuvus Kurukšetros mūšyje, visos giminės moterys tapo našlėmis, visos turėjo išsipinti savo kasas. Kitaip sakant, dėl to, kad Duḥśāsana ižėidė didžią Viešpaties bhaktę, visos Kuru giminės moterys tapo našlėmis. Viešpats yra atlaidus Jį ižėidinėjantiems niekšams, kaip tėvas – akiplėšai sūnui. Tačiau Jis nepakenčia, kai ižėidžiami Jo bhaktai. Ižėidęs didžią sielą, žmogus nubraukia visus savo dorus darbus ir pelnytus palaiminimus.

11 TEKSTAS

यो नो जुगोप वन एत्य दुरन्तकृच्छ्राद्
दुर्वाससोऽरिरचितादयुताग्रभुग्यः ।
शाकान्निशिष्टमुपयुज्य यतस्त्रिलोकीं
तृप्तममंस्त सलिले विनिमग्नसङ्घः ॥११॥

*yo no jugopa vana etya duranta-kṛcchrād
durvāsaso 'ri-racitād ayutāgra-bhug yaḥ*

*śākānna-śiṣṭam upayujya yatas tri-lokīm
trptām amamsta salile vinimagna-saṅghaḥ*

yaḥ – tas, kuris; *naḥ* – mus; *jugopa* – apgynė; *vane* – miške; *etya* – patekusius į; *duranta* – pavojingą; *kṛcchrāt* – sunkią padėtį; *durvāsasaḥ* – Durvāsos Munio; *ari* – priešų; *racitāt* – sukurtą; *ayuta* – dešimties tūkstančių; *agra-bhuk* – to, kuris valgo priešaky; *yaḥ* – kuris; *śāka-anna-śiṣṭam* – maisto likučių; *upayujya* – suvalgė; *yataḥ* – kadangi; *tri-lokīm* – visus tris pasaulius; *trptām* – patenkino; *amamsta* – mintyse galvojo; *salile* – būdami vandeny; *vinimagna-saṅghaḥ* – visi panirę.

Kai mums gyvenant tremtyje mūsų priešai sumanė mus įstumti į baisų pavojų, pasinaudoję Durvāsa Muniu, kuris pietauja su dešimčia tūkstančių mokinių, Jis [Viešpats Kṛṣṇa] išgelbėjo mus, suvalgęs mūsų pietų likučius. Pakako Jam nuryti kąsnį, ir upėje tuo metu maudėsi muniiai pasijuto sotūs. Visi trys pasauliai buvo patenkinti.

Komentaras: Durvāsā Munis – didžiulės galios brahmanas mistikas, tvirtai laikęsis religijos principų bei didžių įžadų, griežtai tramdęs kūną. Jo vardas siejamas su daugeliu istorinių įvykių. Yra žinoma, kad šiam didžiam mistikui, kaip ir Viešpačiui Śivai, buvo lengva įtikti, tačiau taip pat lengva jį ir užrūstinti. Jis dosniai atlygindavo paslaugą padariusiam žmogui, tačiau neįtikęs jam galėjo prisišaukti didžiausią bėdą. Vaikystėje, gyvendama tėvo namuose, Kumārī Kuntī patarnaudavo didiesiems brahmanams, ir už parodytą svetingumą Durvāsā Munis apdovanojo ją galia prisišaukti pusdievius. Durvāsā Munis laikomas pilnaverte Viešpaties Śivos inkarnacija ir kaip Śiva yra lengvai patenkinamas ir lengvai užrūstinamas. Jis buvo didis Viešpaties Śivos bhaktas ir Viešpaties Śivos valia tapo žyniu karaliaus Śvetaketu surengtame šimtamečiame aukojime. Jis buvo dažnas svečias Indradevos valdomos dangaus karalystės valstybės susirinkimuose, turėjo didžiules mistines galias ir galėjo keliauti kosmine erdve. Yra žinoma, kad kartą jis netgi pasiekė Vaikuṅthos planetas, esančias anapus materialaus kosmoso. Šį milžinišką atstumą jis įveikė per vienerius metus – tuo metu, kai buvo susipykęs su karaliumi Ambariṣa – didžiu bhaktu ir pasaulio imperatoriumi.

Durvāsā Munis turėjo apie dešimt tūkstančių mokinių ir visur keliaujant ar svečiuojantis pas didžius karalius *kṣatriyas*, jį lydėjo didžiulis būrys pasekėjų. Kartą jis apsilankė Duryodhanos – Mahārājos Yudhiṣṭhros pusbrolio ir priešo – namuose. Duryodhana buvo nekvailas. Jis kiek įmanydamas stengėsi įtikti brahmanui, ir didis *ṛṣi*s panorio jį palaiminti. Duryodhana, girdėjęs apie jo mistines galias ir apie tai, kaip pavojinga jį užrū-

tinti, sumanė panaudoti brahmano rūstybę prieš savo pusbrolius Pāṇḍavas. *Ṛṣiui* paklausus, kokio palaiminimo Duryodhana norėtų, šis paprašė jo apsilankyti Mahārājos Yudhiṣṭhīros, vyriausio ir įtakingiausio jo pusbrolio, namuose. Duryodhana norėjo, kad Durvāsā Munis nuvyktų tenai, kai tas su karaliene Draupade bus papietavę. Duryodhana žinojo, kad, Draupadei pavalgius, Mahārāja Yudhiṣṭhira nebegalės pavaišinti tokio didžiulio būrio į svečius užsukusių brahmanų ir supykęs Durvāsā Munis būtinai pasiųs Mahārājai Yudhiṣṭhīrai kokią nelaimę. Toks buvo Duryodhanos planas. Durvāsā Munis sutiko patenkinti jo prašymą ir, kaip buvo sumanęs Duryodhana, užsuko pas tremty gyvenusį karalių kaip tik tada, kai šis su Draupade baigė pietauti.

Kai jis pasirodė prie Mahārājos Yudhiṣṭhīros namų slenksčio, karalius šil-tai jį sutiko ir pasiūlė eiti prie upės atlikti vidudienio maudymosi apeigų, – per tą laiką bus paruoštos vaišės. Durvāsā Munis su gausia mokinių pa-lyda nuėjo prie upės išsimaudyti, o Mahārāja Yudhiṣṭhira sunerimęs gal-vojo, kuo pavaišinti svečius. Kol Draupadī dar nebuvo pavalgiusi, jie galėjo pamaitinti didžiausią būrį svečių, tačiau Duryodhana pasirūpino, kad *ṛsis* ateitų jai baigus valgyti.

Atsidūrus keblioje padėtyje, bhaktui labai gera proga sutelkti mintis į Viešpatį. Pavojaus akivaizdoje Draupadī mąstė apie Viešpatį Kṛṣṇą, ir visa persmelkiantis Viešpats, supratęs, kas gresia Jo bhaktams, apsireiškė ir paprašė Draupadės Jį pavaišinti. Išgirdusi Viešpaties prašymą, Draupadī dar labiau susikrimto, nes Aukščiausiasis Viešpats prašė to, ko ji negalėjo padaryti. Ji papasakojo Viešpačiui, jog stebuklingas dubuo, gautas iš saulės dievo, parūpina tiek maisto, kiek ji panori, bet tik tol, kol ji nepavalgo pati. Tačiau tądien ji jau buvo papietavusi ir padėtis iš tiesų buvo beviltiška. Pasakodama Viešpačiui apie savo bėdą, ji apsiverkė, kaip jos vietoje būtų pasielgusi kiekviena moteris. Tada Viešpats paprašė Draupadės atnešti iš virtuvės puodus, norėdamas pažiūrėti, ar neliko juose kokio kąsnelio. Kai Draupadī atnešė puodus, viename jų Viešpats rado prie dugno prilipusių daržovių likučių ir tučtuojau juos išgramdęs suvalgė. Baigęs valgyti, Vieš-pats liepė Draupadei pakviesti svečius – Durvāsą su palydovais.

Pasiųstas kviesti svečių, Bhīma nuėjo prie upės ir tarė: „Ko gaištate, gerbiamieji? Eime, vaišės laukia jūsų“. Tačiau Viešpačiui Kṛṣṇai nurijus kąsnelį brahmanai dar vandeny pasijuto sotūs. Jie pamanė, kad Mahārā-ja Yudhiṣṭhira pagamino jiems daugybę ištaingų valgių ir labai nusimins, kad jie nevalgo, todėl geriau būsią pas jį nė neiti. Ir jie nutarė keliauti savo keliais.

Šis įvykis rodo, kad Viešpats yra visų didžiausias mistikas, tad neveltui Jis vadinamas Yogeśvara. Jis taip pat moko, kad kiekvienas šeimos žmo-

gus turėtū aukoti Viešpačiui maistą, nes jeigu pasisotins Viešpats, patenkinti bus ir visi svečiai, net jeigu jų susirinktų dešimt tūkstančių. Toks yra dvasinės tarnystės kelias.

12 TEKSTAS

यत्तेजसाथ भगवान् युधि शूलपाणि-
र्विस्मापितः सगिरिजोऽस्त्रमदान्निजं मे ।
अन्येऽपि चाहममुनैव कलेवरेण
प्राप्तो महेन्द्रभवने महदासनार्धम् ॥१२॥

*yat-tejasātha bhagavān yudhi śūla-pāṇiḥ
vismāpitaḥ sagirijo 'stram adān nijam me
anye 'pi cāham amunaiva kalevareṇa
prāpto mahendra-bhavane mahad-āsanārdham*

yat – kurio; *tejasā* – įtaka; *atha* – kartą; *bhagavān* – dievo asmuo (Viešpats Šiva); *yudhi* – kautynėse; *śūla-pāṇiḥ* – rankose laikantis trišakį; *vismāpitaḥ* – nustebintas; *sa-girijaḥ* – drauge su Himalajų kalnų dukterimi; *astram* – ginklą; *adāt* – dovanojo; *nijam* – savo; *me* – man; *anye api* – kiti taip pat; *ca* – ir; *aham* – aš; *amunā* – šiame; *eva* – tikrai; *kalevareṇa* – kūne; *prāptaḥ* – gavau; *mahā-indra-bhavane* – Indradevos rūmuose; *mahat* – didžią; *āsana-ardham* – garbingą vietą.

Tai Jo dėka kautynėse nustebinau dievo asmenį Viešpatį Šivą bei jo žmoną, Himalajų dukrą, ir patenkintas jis [Viešpats Šiva] dovanojo man savo ginklą. Daugel kitų pusdievių taip pat atidavė man savo ginklus. Maža to, savo dabartiniu kūnu aš pakilau į dangaus planetas ir buvau pasodintas garbingoje vietoje.

Komentaras: Aukščiausiojo Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos malone Arjuna įtiko daugeliui pusdievių, tarp jų ir Viešpačiui Šivai. Čia norima pasakyti, kad tas, kuriam jaučia prielankumą Viešpats Šiva ar kuris kitas pusdievis, nebūtinai pelno ir Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos malonę. Rāvaṇa, be abejonų, buvo didis Viešpaties Šivos pasekėjas, tačiau tai neišgelbėjo jo nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens Viešpaties Rāmacandros rūstybės. Purāṇose apstu tokių pavyzdžių. Posmas rodo, kad Arjuna įtiko Viešpačiui Šivai netgi su juo susirėmęs. Aukščiausiojo Viešpaties bhaktai žino, kaip pagerb-

ti pusdievius, bet pusdievių garbintojai dėl savo neišmanymo Aukščiausiajį Dievo Asmenį dažnai gretina su pusdieviais. Taip samprotaudamas žmogus ižeidinėja Viešpatį ir galų gale susilaukia Rāvaṇos ir tokių kaip jis likimo. Pavyzdžiai iš Arjunos, artimo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos draugo, gyvenimo labai pamokantys: jie turėtų įtikinti žmogų, kad pradžiuginęs Aukščiausiajį Viešpatį Śrī Kṛṣṇą jis pelnys visas įmanomas malones, o garbinant pusdievius jam nubyrės tik trupiniai, neamžini kaip ir patys pusdieviai.

Šis posmas pažymėtinas dar ir tuo, kad jame pasakojama, jog Viešpaties Śrī Kṛṣṇos malone Arjuna įžengė į dangaus planetą nepakeitęs kūno, ir dangaus pusdievis Indradeva parodė jam didžiulę pagarbą, pasodinęs greta savęs soste, kiek žemesniame už savąjį. Danguos planetos pasiekiamos dorovingais darbais, kuriuos nurodo *sāstros*, t.y. karmine veikla. Ir, kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (9.21), išsikvojęs dorovingų darbų kraitį žmogus vėl leidžiasi į Žemę. Mėnulis taip pat yra rojaus planetų lygio dangaus kūnas. Į šias planetas po mirties patenka tik dorovingieji: tie, kurie atnašavo aukas, šelpė kitus arba griežtai tramdė kūną. Tik Viešpaties malone Arjunai buvo leista nepakeitus kūno aplankyti dangaus planetas – kitaip tai padaryti būtų buvę neįmanoma. Šiandieninių mokslininkų pastangos pasiekti dangaus planetas, be abejonų, bus bevaisės, nes jie nė iš tolo negali lygintis su Arjuna. Jie – paprasti žmonės, neatnašavę aukų, nedaliję išmaldos ir neatlikę askezių. Materialų kūną veikia trys materialios gamtos *gunos*: dorybė, aistra ir neišmanymas. Šių laikų žmonės daugiau ar mažiau yra veikiami aistros bei neišmanymo *gunų*, ir šio poveikio požymiai yra jų geidulingumas ir godumas. Tokie žemi žmonės vargu ar gali pasiekti aukštesniųjų planetų sistemas. Virš dangaus planetų iškilusios planetos, į kurias patenka tik dorybės jėgų valdomos būtybės. Danguos bei kitų aukštesniųjų planetų gyventojų intelektas labai aukštas – kur kas aukštesnis negu žmogaus. Tai dorovingos aukščiausios, dorybės, *gunos* veikiamos būtybės. Visi dangaus bei kitų aukštesniųjų planetų gyventojai yra Viešpaties bhaktai, ir nors jų dorybė nėra gryna, jie vis dėlto garsėja pusdievių vardu ir turi tauriausias ypatybes, kokias tik įmanoma įgyti materialiam pasaulyje.

13 TEKSTAS

तत्रैव मे विहरतो भुजदण्डयुगं
गाण्डीवलक्षणमरातिवधाय देवाः ।
सेन्द्राः श्रिता यदनुभावितमाजमीढ
तेनाहमद्य मुषितः पुरुषेण भूम्ना ॥१३॥

*tatraiva me viharato bhujā-daṇḍa-yugmaṁ
gāṇḍīva-lakṣaṇam arāti-vadhāya devāḥ
sendrāḥ śritā yad-anubhāvitam ājamīdha
tenāham adya muṣitaḥ puruṣeṇa bhūmnā*

tatra – toje dangaus planetoje; *eva* – be abejonės; *me* – man; *viharataḥ* – besisvečiuojant; *bhujā-daṇḍa-yugmam* – abi mano rankos; *gāṇḍīva* – lankas, vadinamas Gāṇḍīva; *lakṣaṇam* – ženklas; *arāti* – demoną Nivātakavacą; *vadhāya* – kad nužudyčiau; *devāḥ* – visi pusdieviai; *sa* – su; *indrāḥ* – dangaus valdovu Indra; *śritāḥ* – rado prieglobstį; *yat* – kuris; *anubhāvitam* – suteikė galią; *ājamīdha* – o karaliaus Ajamīdhos palikuoni; *tena* – Jo; *aham* – aš; *adya* – dabar; *muṣitaḥ* – netekau; *puruṣeṇa* – asmens; *bhūmnā* – aukščiausiojo.

Man trumpai besisvečiuojant dangaus planetose, visi dangaus pusdieviai ir pats valdovas Indradeva prašė, kad savo galingomis rankomis, kurios niekada nesiskyrė su Gāṇḍivos lanku, nužudyčiau demoną Nivātakavacą ir juos apginčiau. O valdove, Ajamīdhos palikuoni, aš netekau Aukščiausiojo Dievo Asmens, iš kurio kilo neregėta mano galybė.

Komentaras: Dangaus pusdieviai, be jokių abejonių, pranoksta žmogų išmintimi, jėga bei grožiu, ir vis tiek jie negalėjo apsieiti be Arjunos pagalbos, nes jis turėjo Gāṇḍivos lanką, kuriame Viešpaties Śrī Kṛṣṇos malone slypėjo ypatinga galia. Viešpats visagalis, ir Jo malone Jo tyras bhaktas įgyja tiek galios, kiek to panori Viešpats, ir jai nėra ribų. Bet tas, iš kurio Viešpats atima galią, tampa bejėgis.

14 TEKSTAS

यद्बान्धवः कुरुबलाब्धिमनन्तपार-
मेको रथेन ततरेऽहमतीर्यसत्त्वम् ।
प्रत्याहृतं बहु धनं च मया परेषां
तेजास्पदं मणिमयं च हृतं शिरोभ्यः ॥१४॥

*yad-bāndhavaḥ kuru-balābhim ananta-pāram
eko rathena tatara 'ham atīrya-sattvam
pratyāhṛtaṁ bahu dhanam ca mayā pareṣāṁ
tejās-padam maṇimayaṁ ca hṛtaṁ śirobhyaḥ*

yat-bāndhavaḥ – būdamas Jo draugas; *kuru-bala-abdhim* – Kuru karinių pajėgų vandenyną; *ananta-pāram* – neįveikiamą; *ekaḥ* – vienas; *rathena* – sėdėdamas kovos vežime; *tatare* – sugebėjau perplaukti; *aham* – aš; *atīrya* – nenugalimū; *sattvam* – būtybių; *pratyāhṛtam* – susigražinau; *bahu* – labai daug; *dhanam* – turtų; *ca* – taip pat; *mayā* – mano; *pareṣām* – priešų; *tejāḥ-padam* – švytėjimo šaltinis; *maṇi-mayam* – papuoštas brangakmeniais; *ca* – taip pat; *hṛtam* – paveržtas; *sīrobhyaḥ* – nuo jų galvų.

Karinė Kauravų galybė buvo bekraštė tarytum vandenynas, kupinas nenugalimū būtybių. Tačiau Jo draugystės dėka aš sėdęs į kovos vežimą sugebėjau jį įveikti. Tik Viešpaties malone aš susigražinau karves ir iš daugybės valdovų paveržiau šalmus, papuoštus akinamai tviskančiais brangakmeniais.

Komentaras: Kauravų pusėje kovėsi daug narsių karvedžių, tarp jų Bhīṣma, Droṇa, Kṛpa bei Karṇa, ir jų karinės pajėgos buvo neįveikiamos tarsi bekraštis vandenynas. Tačiau Viešpaties Kṛṣṇos malone Arjuna vienas pakilęs į kovos vežimą be vargo visus juos išguldė. Priešininkų pusėje didžiojo mūšio metu karvedžiai keitėsi vienas paskui kitą, o Pāṇḍavų pusėje Arjuna kovos vežime, kurį valdė Viešpats Kṛṣṇa, vienas susidorojo su jam tekusia užduotimi. Kai Pāṇḍavos svetimais vardais gyveno Virāṭos rūmuose, Kauravos susivaidijo su karaliumi Virāṭa ir sumanė pagrobti gausią jo karvių bandą. Juos, besivarančius karves, užpuolė Arjuna. Neatpažintas, jis gražino karves ir kaip pergalės trofėjų parnešė brangakmenius nuo karalių galvas puošusių turbanų. Praeities vaizdai atgijo Arjunos atmintyje, ir jam darėsi vis aiškiau, kad visa tai įvyko tik Viešpaties malone.

15 TEKSTAS

यो भीष्मकर्णगुरुशल्यचमूष्वदभ्र-
राजन्यवर्यरथमण्डलमण्डितासु ।
अग्रेचरो मम विभो रथयूथपाना-
मायुर्मनांसि च दृशा सह ओज आर्च्छत् ॥१५॥

*yo bhīṣma-karṇa-guru-śalya-camūṣv adabhra-
rājanya-varya-ratha-maṇḍala-maṇḍitāsu
agrecharo mama vibho ratha-yūthapānām
āyur manāmsi ca dṛśā saha oja ārcchat*

yaḥ – tai Jis; *bhīṣma* – Bhīṣma; *karṇa* – Karṇa; *guru* – Droṇācārya; *śalya* – alya; *camūṣu* – karinės rikiuotės vidury; *adabhra* – milžiniškos; *rājanyavarya* – iškilnūs karalaičiai; *ratha-maṇḍala* – kovos vežimų voros; *maṇḍītāsu* – papuoštos; *agrecaraḥ* – besiverždamas pirmyn; *mama* – mano; *vibho* – o didis valdove; *ratha-yūtha-pānām* – visų vežėjų; *āyuh* – gyvenimo trukmė arba karminę veiklą; *manāmsi* – minčių polėkį; *ca* – taip pat; *dṛśā* – žvilgsniu; *sahaḥ* – galią; *ojaḥ* – jėgą; *ārchat* – atėmė.

Tai Jis priartino mirtį tų, kurie buvo mūšio lauke, ir iš milžiniškos kariunos, kurią Bhīṣmai, Karṇai, Droṇai, Śalyai ir kitiems kariūnams vadovaujant išdėstė Kauravos, atėmė narsą ir sumanumą. Kauravų gretos buvo išrikiuotos nepriekaištingai ir to pakako pergalei nulemti, bet Jis [Viešpats Śrī Kṛṣṇa], verždamasis pirmyn, pasiekė Savo.

Komentaras: Absoliutus Dievo Asmuo Viešpats Śrī Kṛṣṇa kaip pilnavertė ekspansija (Paramātmā) įeina į visų širdis ir valdo mus, suteikdamas atmintį, užmarštį, išmanymą bei juos atimdamas, – reguliuodamas visą psichinę veiklą (Bg. 15.15). Būdamas Aukščiausiasis Viešpats, Jis gali prailginti gyvos būtybės amžių arba priartinti jos mirtį. Todėl Kurukšetros mūšio eigą Viešpats kreipė norima vaga. Viešpats norėjo, kad Yudhiṣṭhira laimėtų mūšį ir taptų planetos imperatoriumi, todėl siekdamas įgyvendinti Savo transcendentinį planą Savo visagale valia nužudė visus, kurie kovėsi priešininko pusėje. Priešininko karinės pajėgos buvo milžiniškos, joms vadovavo tokie karvedžiai kaip Bhīṣma, Droṇa bei Śalya. Ir jeigu ne Viešpaties pagalba, įvairios Jo sumanytos taktinės gudrybės, Arjuna fiziškai nebūtų pajėgęs laimėti mūšio. Šiuolaikiniame kare valstybės veikėjai griebsiai įvairių taktinių priemonių, tačiau tai jie daro materialiu lygmeniu, naudodamiesi gerai organizuotos slaptos žvalgybos, karinės taktikos ir diplomatinio manevravimo priemonėmis. Kadangi Arjuna buvo Viešpaties bhaktas, nepaprastai prisirišęs prie Viešpaties, Viešpats Pats viskuo pasirūpino, ir Arjunai dėl nieko nereikėjo jaudintis. Toks dvasinės tarnystės Viešpačiui kelias.

16 TEKSTAS

यद्दोःषु मा प्रणिहितं गुरुभीष्मकर्ण-
नमुत्रिगर्तशल्यसैन्धवबाह्लिकाद्यैः ।

अस्त्राण्यमोघमहिमानि निरूपितानि
नोपस्पृशुर्नृहरिदासमिवासुराणि ॥१६॥

*yad-dohṣu mā praṇihitam guru-bhīṣma-karṇa-
napṭṛ-trigarta-śalya-saindhava-bāhlikādyaiḥ
astrāṇy amogha-mahimāni nirūpitāni
nopaspr̥ṣur nr̥hari-dāsam ivāsuraṇi*

yat – kurio; *dohṣu* – rankų globojamas; *mā praṇihitam* – aš buvau; *guru* – Droṇācārya; *bhīṣma* – Bhīṣma; *karṇa* – Karṇa; *napṭṛ* – Bhūriśravā; *trigarta* – karalius Suśarmā; *śalya* – Śalya; *saindhava* – karalius Jayadratha; *bāhlika* – Mahārājos Śāntanu (Bhīṣmos tėvo) brolis; *ādyaiḥ* – ir kiti; *astrāṇi* – ginklus; *amogha* – neįveikiamus; *mahimāni* – labai galingus; *nirūpitāni* – panaudojo; *na* – ne; *upaspr̥ṣuḥ* – palietė; *nr̥hari-dāsam* – Nṛsimhadevos tarno (Prahlādos); *iva* – kaip; *asuraṇi* – demonų ginklai.

Bhīṣma, Droṇa, Karṇa, Bhūriśravā, Suśarmā, Śalya, Jayadratha, Bāhlika ir kiti didieji karvedžiai – visi kaip vienas pakėlė prieš mane savo neįveikiamus ginklus. Tačiau Jo [Viešpaties Kṛṣṇos] malone nuo mano galvos nenukrito nė vienas plaukas. Jų ginklai negalėjo padaryti nieko pikta, kaip ir ginklai demonų, kuriais jie bandė nužudyti Prahlādą Mahārāją, didžiausią Viešpaties Nṛsimhadevos bhaktą.

Komentaras: Apie Prahlādą Mahārāją, didį Nṛsimhadevos bhaktą, pasakoją Septintoji „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmė. Kai Prahlādai Mahārājai buvo vos penkeri metai, jo tėvas, galingasis Hiraṇyakaśipu, iš neapykantos norėjo jį nužudyti, nes Prahlāda buvo tyras Viešpaties bhaktas. Demoniškas tėvas išmėgino prieš jį visus savo ginklus, tačiau Viešpaties malone Prahlāda buvo apsaugotas nuo pavojų, kuriuos savo veiksmis kėlė tėvas. Jis liepė įmesti Prahlādą į ugnį, į verdantį aliejų, nublokšti po dramblio kojomis, nustumti nuo kalno viršūnės ir nunuodyti. Galų gale pats čiupo kalaviją, ketindamas nužudyti sūnų, bet čia apsireiškė Nṛsimhadeva ir sūnaus akivaizdoje sudraskė niekšingąjį tėvą. Taigi niekas negali nužudyti Viešpaties bhakto. Viešpats apsaugojo ir Arjuną, nors, grasindami savo galingais ginklais, jį puolė Bhīṣma ir kiti galingi priešininkai.

Karṇa – saulės dievo ir Kuntės sūnus, gimęs prieš jos jungtuves su Mahārāja Pāṇḍu. Karṇa gimė su šarvais ir papuošalais, ir tai buvo ženklas, bylojantis apie jo narsą ir didvyriškumą. Vaikystėje jį vadino Vasusena, tačiau suaugęs šarvus ir papuošalus, su kuriais buvo gimęs, Karṇa padovanojo

Indradevai, ir nuo tol jį imta vadinti Vaikartana. Karṇai gimus, Kuntī, vėl atgavusi skaistybę, įmetė kūdikį į Gangą. Jį rado Adhiratha ir su žmona Rādha užaugino kaip savo tikrą sūnų. Karṇa buvo labai dosnus, ypač brahmanams. Jiems jis nieko negailėjo. Jis buvo toks dosnus, kad, Indradevai paprašius, nuplėšė nuo savęs šarvus ir papuošalus, su kuriais buvo gimęs. Apsidžiaugęs Indradeva dovanojo jam galingąjį Śakti ginklą. Karṇa buvo vienas iš daugelio Droṇācāryos mokinių ir nuo pat pirmosios dienos tapo Arjunos varžovu. Matydamas jame nesutaikomą Arjunos varžovą, Duryodhana susibičiuliavo su Karṇa ir ilgainiui jų santykiai peraugo į artimą draugystę. Karṇa taip pat norėjo išbandyti jėgas varžybose, surengtose Draupadės *svayamvaros* proga, tačiau Draupadės brolis pareiškė, jog Karṇa negalys dalyvauti varžytuvėse, nes yra *sūdros*, dailidės, sūnus. Ir vis tiek, nors Karṇai nebuvo leista varžytis, kai Arjuna pervėrė taikinį – palubėje kybojusią žuvį – ir Draupadės apvainikuotas girlianda norėjo ją išsivežti, Karṇa drauge su kitais apviltais karalaičiais pastojė jam kelią. Jis kovėsi ypač aršiai, tačiau Arjuna nugalėjo visus lig vieno. Duryodhana negalėjo atsidžiaugti, kad Karṇa nuolat varžosi su Arjuna, ir paėmęs į savo rankas valdžią karūnavo Karṇą Aṅgos valdovu. Sudužus viltims laimėti Draupadės ranką, Karṇa kurstė Duryodhaną užpulti karalių Drupadą. Jį nugalėjęs ir Arjuna, ir Draupadė būtų atsidūrę jų rankose. Tačiau Droṇācārya pasmerkė juos už rengiamą sąmokslą, ir jie neišdrįso pulti Drupados. Karṇa pralaimėjo ne tik Arjunai, bet ir Bhīmasenai. Jis buvo jungtinės Bengalijos, Orisos ir Madraso karalystės valdovas. Vėliau aktyviai dalyvavo Mahārājos Yudhiṣṭhiros surengtame Rājasūyos aukojime. O kai besivaržantys pusbroliai sėdo lošti kauliukais, pagal pragaištingą Śakunio planą, Karṇa neliko nuošaly ir džiūgavo Draupadei tapus užstatu, – tai glostė jo užgautą savimeilę. Pāṇḍavoms pralošus Draupadę, Karṇa nestygdamas iš džiaugsmo paskelbė visiems šią naujieną. Būtent jis įsakė Duḥśāsanaui Pāṇḍavos ir Draupadę išrengti. Jis siūlė Draupadei rinktis kitą vyrą, nes dabar, Pāṇḍavoms pralaimėjus, ji tapusi Kauravų verge. Jis buvo prisiekęs Pāṇḍavų priešas ir, progai pasitaikius, kaip įmanydamas juos spaudė. Kurukṣetros mūšio metu jis numatė koks bus mūšio galutinis rezultatas ir išreiškė savo nuomonę, kad todėl kad Viešpats Kṛṣṇa tapo Arjunos vežėju, mūšį laimės Arjuna. Jis visada nesutarė su Bhīšma ir syki davė pažadą nesikauti išvien su Bhīšma, kol jis gyvas, ir mėgo pasigirti, kad susidoroti su Pāṇḍavomis jam neprireiktų nė penkių dienų, jei tik Bhīšma netrukdytų. Ir vis dėlto Bhīšmos mirtis jam buvo didelė netektis. Indradevos dovanotu Śakti ginklu jis nužudė Ghaṭotkačą. Jo sūnus Vṛṣasena žuvo nuo Arjunos rankos. Niekas nenužudė tiek daug Pāṇḍavų karių, kiek Karṇa. Mūšiui baigiantis, tarp jo

ir Arjunos užvirė atkakli kova ir jam vieninteliu pavyko numušti šalma nuo Arjunos galvos. Tačiau mūsų lauke Karṇos vežimo ratas netikėtai įklimpo purvyne, ir kai Karṇa iššoko iš vežimo, norėdamas jį ištraukti, Arjuna tuo pasinaudojo ir jį nužudė, nors Karṇa maldavo pasigailėti.

Naptā, arba Bhūrīśravā – Somadattos iš Kuru giminės sūnus. Turėjo brolių, vardu Śalya. Abu broliai ir jų tėvas dalyvavo Draupadės *svayamvaros* ceremonijoje. Visi jie žavėjosi nepaprasta Arjunos galia, kurią jis pelnė būdamas ištikimas Viešpaties draugas. Bhūrīśravā patarė Dhṛtarāṣṭros sūnums nekibti prie Pāṇḍavų ir nekovoti su jais. BroLIAI dalyvavo ir Mahārājos Yudhiṣṭhīros Rājasūyos *yajñoje*. Bhūrīśravā turėjo vieną *akṣauhiṇī* pulką, kurį sudarė pėstininkai, raiteliai, drambLIAI ir kovos vežimai, ir Kurukṣetros mūšyje jis kovėsi Duryodhanos pusėje. Bhīma jį laikė vienu iš *yūtha-pačiu*. Kurukṣetros mūšyje aršiausiai jis susirėmė su Sātyakiu; nužudė dešimt Sātyakio sūnų. Vėliau Arjuna nukirto jam rankas, ir galų gale Sātyakis jį nužudė. Miręs jis įsiliejo į Viśvadevos būtį.

Trigarta, arba Suśarmā – Mahārājos Vṛddhakṣetros sūnus, Trigartadešos žemių valdovas. Jis taip pat dalyvavo Draupadės *svayamvaros* ceremonijoje. Buvo vienas iš Duryodhanos sąjungininkų ir patarė jam užpulti Matsyadešą (Darbhāṅgą). Kai Virāṭa-nagaroje Kauravos bandė pagrobti karves, jis paėmė į nelaisvę Mahārāją Virāṭą, bet Bhīma jį išvadavo. Jis narsiai kovėsi Kurukṣetros mūšyje ir žuvo nuo Arjunos rankos.

Jayadratha – kitas Mahārājos Vṛddhakṣetros sūnus, Sindhudešos (dabartinio Sindo, esančio Pakistano teritorijoje) valdovas. Turėjo žmoną, vardu Duḥśalā. Jis irgi dalyvavo Draupadės *svayamvaros* ceremonijoje trokšdamas laimėti jos ranką, tačiau jam pritrūko jėgų. Nuo tol jis visada ieškojo progos susitikti su Draupade. Kartą, kai ketindamas vesti Jayadratha vyko į Śalyadešą, pakeliui į Kāmyavaną vėl pamatė Draupadę ir vėl neteko galvos. Pralošę savo imperiją, Pāṇḍavos su Draupade tuo metu gyveno tremtyje. Užmiršęs apie padorumą, Jayadratha nutarė, kad dabar būsiąs pats laikas per vieną iš draugų, Koṭīśaṣyą, pasiųsti Draupadei laišką. Draupadė pasipiktinusi atmetė Jayadrathos pasiūlymą, tačiau, Draupadės grožio apakintas, Jayadratha nesiliovė bandęs paveržti ją iš Pāṇḍavų. Draupadė kaskart jį atstumdavo. Jis bandė pagrobti ją jėga, bet Draupadė skėlė jam tokį antausį, kad jis griuvo tarsi nukirstas medis. Tačiau ir tada jo aistra neatvėso, ir jis jėga įsitempė Draupadę į vežimą. Tai matęs Dhaumya Munis pamėgino sutrukdyti Jayadrathai. Jis persekiojo jo vežimą ir per Dhātreyiką nusiuntė žinutę Mahārājai Yudhiṣṭhīrai. Pāṇḍavos užpuolė Jayadrathos karių ir visus išguldė. Bhīma sučiupo Jayadrathą ir žiauriai sumušė. Jis plikai nuskuto leisgyvio Jayadrathos galvą, palikęs tik penkis plaukelius. Visiems valdovams Jayadratha buvo pristatytas kaip Mahārājos Yudhiṣṭhīros ver-

gas ir viešai visų akivaizdoje turėjo tai pripažinti. Pažemintą jį atvedė pas Mahārāją Yudhiṣṭhirą. Mahārāja Yudhiṣṭhira pasigailėjo suimtojo ir įsakė jį paleisti, o jam prisipažinus Mahārājos Yudhiṣṭhiros vasalu, karalienė Draupadī taip pat panoro, kad jis būtų išlaisvintas, ir jam buvo leista grįžti į savo šalį. Negalėdamas pakęsti pažeminimo, jis iškeliavo į Gaṅgotrį, į Himalajus, ir griežtai tramdė kūną trokšdamas pelnyti Viešpaties Šivos prielankumą. Jayadratha prašė Šivos palaiminti jį, kad jis sugebėtų bent sykį nugalėti Pāṇḍavas. Vėliau prasidėjo Kurukṣetros mūšis, ir jis stoji Duryodhanos pusėn. Pirmosiomis dienomis jis kovėsi su Mahārāja Drupada, paskui su Virāṭa ir Abhimanyu, kuris buvo dar visai vaikas. Kai septynetas garsiųjų vadų apsupę negailestingai puolė Abhimanyu, berniukui į pagalbą atskubėjo Pāṇḍavos, tačiau Jayadratha Viešpaties Šivos malone sumaniai atrėmė jų antpuolį. Tada Arjuna ir prisiekė jį nužudysiąs. Šitai išgirdęs, Jayadratha pabūgo ir norėjo sprukti iš mūšio lauko. Jis kreipėsi į Kauravas prašydamas jų leidimo pasitraukti iš mūšio lauko, bet jie nesutiko. Maža to, jam buvo liepta kautis su Arjuna, ir jiems besigrumiant Viešpats Kṛṣṇa priminė Arjunai apie Šivos suteiktą palaiminimą Jayadrathai: tas, kuris numes ant žemės Jayadrathos galvą, tučtuojau pats kris negyvas. Todėl Viešpats patarė Arjunai nusviesti Jayadrathos galvą ant kelių jo tėvui, kuris tuo metu griežtai tramdė kūną šventoje vietoje, Samanta-paṅcakoje. Arjuna taip ir padarė. Išvydęs ant kelių nukirstą galvą, Jayadrathos tėvas instinktyviai numetė ją ant žemės ir čia pat krito negyvas, kiaušui skilus į septynias dalis.

17 TEKSTAS

सौत्ये वृतः कुमतिनात्मद ईश्वरो मे
यत्पादपद्ममभवाय भजन्ति भव्याः ।
मां श्रान्तवाहमरयो रथिनो भुविष्ठं
न प्राहरन् यदनुभावनिरस्तचित्ताः ॥१७॥

*sautye vṛtaḥ kumatinātmada īśvaro me
yat-pāda-padmaḥ abhavāya bhajanti bhavyāḥ
mām śrānta-vāham arayo rathino bhuvi-ṣṭhān
na prāharan yad-anubhāva-nirasta-cittāḥ*

sautye – vežėju; *vṛtaḥ* – paėmiau; *kumatinā* – nepagarbiai mąstydamas; *ātma-daḥ* – kuris išvaduoja; *īśvaraḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *me* – mano; *yat* – kurio; *pāda-padmaḥ* – lotoso pėdoms; *abhavāya* – dėl išvadavimo;

bhajanti – tarnauja; *bhavyāḥ* – išmintingi žmonės; *mām* – man; *śrānta* – ištroškusius; *vāham* – žirgus; *arayaḥ* – priešai; *rathinaḥ* – didysis vadas; *bhuvishtham* – stovint ant žemės; *na* – ne; *prāharan* – užpuolė; *yat* – kurio; *anubhāva* – malone; *nirasta* – netekęs; *cittāḥ* – proto.

Tik Jo malone priešai nesuskubo manęs nužudyti, kai iššokau iš vežimo girdyt ištroškusių žirgų. Ir koks nepagarbus aš buvau Viešpačiui, kad drįsau pasiimti Jį sau į vežėjus, – juk siekdami išvadavimo Jį garbina ir Jam tarnauja išmintingiausieji žmonės.

Komentaras: Aukščiausiajam Viešpačiui, Dievo Asmeniui Śrī Kṛṣṇai, lenkiasi tiek impersonalistai, tiek Viešpaties bhaktai. Impersonalistai garbina Jo akinantį švytėjimą, kurį skleidžia Jo amžinas transcendentinis, palaimos ir išminties sklidas kūnas, o bhaktai garbina Jį kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Impersonalistų lygio nepasiekusieji laiko Jį viena iš didžiųjų istorinių asmenybių. Tačiau Viešpats nužengia tam, kad Savo įstabiais transcendentiniais žaidimais patrauktų visų mūsų dėmesį, todėl Jis imasi idealaus valdovo, draugo, sūnaus arba mylimojo vaidmens. Su Arjuna jį siejo transcendentinės draugystės saitai, ir Viešpats, kaip ir santykiuose su tėvais, mylimosiomis bei žmonomis, nepriekaištingai atliko Savo vaidmenį. Bhaktas, kuris, kaip ir Viešpats, šiuose tobuluose transcendentiniuose santykiuose turi jam skirtą vaidmenį, vidinės Viešpaties energijos veikiamas užmiršta, kad jo draugas ar sūnus yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nors kartais Viešpaties veiksmai ir jį patį glumina. Viešpačiui palikus pasaulį, Arjuna suvokė, kas iš tikrųjų buvo jo artimiausias draugas, nors ir anksčiau apie tai nutuokė ir nepadarė Viešpaties atžvilgiu nieko, už ką jį būtų galima smerkti. Išmintingam žmogui transcendentiniai Viešpaties ryšiai su tokiu tyru bhaktu kaip Arjuna yra labai patrauklūs.

Visiems žinoma, kaip mūšio lauke reikalingas vanduo, – jo nuolat trūksta. Ir žmones, ir gyvulius, kurie kautynių metu atiduoda visas jėgas, nuolat kankina troškulys; vanduo jiems būtinas troškuliui numalšinti. Ypačingai troškulys kankina mirtinai sužeistus karius bei karvedžius, ir dažnai jie miršta tik dėl to, kad lieka be lašo vandens. Tačiau Kurukšetros mūšio lauke vandens netrūko. Jo apščiai buvo gaunama iš žemės. Dievo malone vandens galima gauti visur – tereikia įrankio žemei pagręžti. Šis vandens gavimo būdas taikomas ir šiandien, tačiau šiuolaikiniai inžinieriai nesugeba gauti vandens bet kurioje vietoje ir žemei pagręžti jiems prireikia daug laiko. O Pāṇḍavų laikais, kaip byloja istorija, Arjuna ir kiti didieji karvedžiai galėjo akimirksniu pagirdyti žirgus, jau nekalbant apie žmones. Jie gaudavo vandens prakirtę viršutinį žemės paviršiaus sluoksnį aštria strėle,

tai yra pasinaudoję metodu, kuris iki šių dienų mokslininkams yra nežinomas.

18 TEKSTAS

नर्मण्युदाररुचिरस्मितशोभितानि
हे पार्थ हेऽर्जुन सखे कुरुनन्दनेति ।
सञ्जल्पितानि नरदेव हृदिस्पृशानि
स्मर्तुर्लुठन्ति हृदयं मम माधवस्य ॥१८॥

narmāṇy udāra-rucira-smita-śobhitāni
he pārtha he 'rjuna sakhe kuru-nandaneti
sañjalpitāni nara-deva hṛdi-sprśāni
smartur luṭhanti hṛdayam mama mādhasvasya

narmāṇi – linksmi pašnekesiai; *udāra* – kalbėjo labai nuoširdžiai; *rucira* – maloniai; *smita-śobhitāni* – su šypsena veide; *he* – kreipinys; *pārtha* – o Pṛthos sūnau; *he* – kreipinys; *arjuna* – Arjuna; *sakhe* – drauge; *kuru-nandana* – Kuru dinastijos sūnau; *iti* – ir t.t.; *sañjalpitāni* – tokie pokalbiai; *nara-deva* – o valdove; *hṛdi* – širdį; *sprśāni* – jaudinantys; *smartuḥ* – prisiminus juos; *luṭhanti* – užvaldo; *hṛdayam* – širdį; *mama* – mano; *mādhasvasya* – Mādhasvos (Kṛṣṇos).

O valdove! Kaip malonu buvo klausytis Jo pokštų ir nuoširdžių žodžių, kuriuos lydėdavo nuostabi šypsena. Jis šaukė mane: „O Pṛthos sūnau, o drauge, o Kuru dinastijos sūnau!“ Aš negaliu pamiršti Jo širdingumo, jaudinančio mane lig širdies gelmių.

19 TEKSTAS

शय्यासनाटनविकत्थनभोजनादि-
ष्वैक्याद्वयस्य ऋतवानिति विप्रलब्धः ।
सख्युः सखेव पितृवत्तनयस्य सर्वं
सेहे महान्महितया कुमतेरघं मे ॥१९॥

śayyāsanātana-vikatthana-bhojanādīṣv
aikyād vayasya ṛtavān iti vipralabdhah

*sakhyuḥ sakheva pitṛvat tanayasya sarvaṁ
sehe mahān mahitayā kumater aghaṁ me*

śayya – miegodami vienoje lovoje; *āsana* – greta sėdėdami; *aṭana* – drauge vaikštindami; *vikatthana* – savimeilė; *bhojana* – drauge valgydami; *ādiṣu* – ar ką kita veikiame; *aikyāt* – dėl vienybės; *vayasya* – o mano drauge; *ṛtavān* – teisingas; *iti* – taip; *vipralabdhaḥ* – neteisingas elgesys; *sakhyuḥ* – draugui; *sakhā iva* – tarsi draugas; *pitṛvat* – tarsi tėvas; *tanayasya* – vaiko; *sarvaṁ* – viską; *sehe* – pakentė; *mahān* – didis; *mahitayā* – šlove; *kumateḥ* – to, kuris yra žemo intelekto; *aghaṁ* – įžeidimą; *me* – mano.

Mudu dažnai drauge gyvenom, ilsėjomės, sėdėjome ir vaikštindėjome. Ir kai, girdamasis Savo narsa, Jis pagražindavo įvykius, aš papriekaištaudavau Jam, sakydamas: „Ak, koks Tu teisingas, mano drauge“. Ir net tomis akimirkomis, kai Jį sumenkindavau, Jis, Aukščiausioji Siela, viską pakėsdavo ir atleisdavo man, kaip atleidžia tikras draugas ar tėvas.

Komentaras: Kadangi Aukščiausiasis Viešpats Śri Kṛṣṇa yra visų tobuliausias, Jo transcendentiniuose žaidimuose su tyrais bhaktais nėra jokių ydų, nesvarbu, kokio vaidmens Jis imtųsi: draugo, sūnaus ar mylimojo. Draugų, tėvų ir mylimųjų priekaištai Viešpačiui kur kas mielesni už iškilmingai giedamus Vedų himnus, kuriais Jį garbina išminties kupini šventraščių žinovai ir Vedų ritualų šalininkai.

20 TEKSTAS

सोऽहं नृपेन्द्र रहितः पुरुषोत्तमेन
सख्या प्रियेण सुहृदा हृदयेन शून्यः ।
अध्वन्युरुक्रमपरिग्रहमङ्ग रक्षन्
गोपैरसद्भिरबलेव विनिर्जितोऽस्मि ॥२०॥

*so 'haṁ nṛpendra rahitaḥ puruṣottamena
sakhyaḥ priyeṇa suhrdā hṛdayena śūnyaḥ
adhvany urukrama-parigrahaṁ aṅga rakṣan
gopair asadbhir abaleva vinirjito 'smi*

saḥ – tai; *ahaṁ* – aš; *nṛpa-indra* – o imperatoriau; *rahitaḥ* – netekęs; *puruṣa-uttamena* – Aukščiausiojo Viešpaties; *sakhyaḥ* – draugo; *priyeṇa* – brangiau-

sio; *suhṛdā* – gera linkinčio; *hṛdayena* – širdis; *sūnyaḥ* – ištuštėję; *adhvani* – neseniai; *urukrama-parigraham* – visagalio žmonių; *aṅga* – kūnus; *rakṣan* – saugant; *gopaiḥ* – piemenys; *asadbhiḥ* – pagonys; *abalā iva* – tarytum bejėgę moterį; *vinirjitaḥ asmi* – mane nugalėjo.

O imperatoriau, aš likau be savo draugo ir geradarijo – Aukščiausiojo Dievo Asmens, už kurį neturiu nieko brangesnio. Tai todėl taip gūdu mano širdy. Kai Kṛṣṇai išėjus likau saugoti Jo žmonių, mane užpuolė pagonys piemenys ir nugalėjo.

Komentaras: Posmas kelia svarbų klausimą: kaip tokios žemos kilmės žmonės galėjo nugalėti Arjuną ir kaip paprasti piemenys galėjo paliesti Arjunos saugomas Viešpaties Kṛṣṇos žmonas. Ištyrinėjęs „Viṣṇu Purāṇa“ bei „Brahma Purāṇa“, Śrīla Viśvanātha Cakravartī Tṛhākura paaiškino šį prieštaringą įvykį. Šiose Purāṇose pasakojama, jog kartą, pasitarnavusios Aṣṭāvakrai Muniui, dangaus gražuolės pelnė jo prielankumą ir *munis* palaimino jas gauti Aukščiausiąjį Viešpatį už savo vyrą. Aštuoni Aṣṭāvakros Munio sūnariai buvo iškrypę ir eidamas jis atrodė labai keistai. Pusdievių dukros pamačiusios, kaip jis eina visas persikreipęs, pratrūko juoku. Supykę *munis* prakeikė jas, kad jos, net Viešpaties žmonomis tapusios, būtų pagrobtos plėšikų. Vėliau merginoms pavyko nuraminti *munj* maldomis, ir šis vėl jas laimino sakydamas: „Nors jus ir pagrobs plėšikai, jūs vėl atgausit savo vyrą“. Taigi norėdamas, kad įvyktų didžiojo *munio* pranašystė, Viešpats Pats pagrobė Arjunos saugomas Savo žmonas, nes kitaip, plėšikams jas tik palietus, jos būtų vietoje išnykusios. Be to, kai kurios *gopės* meldė Viešpatį leidimo būti Jo žmonomis ir, šiam troškimui išsipildžius, vėl užėmė ankstesnę savo vietą. Išeidamas iš šio pasaulio, Viešpats Kṛṣṇa panoro pasiimti ir Savo palydovus, todėl visi jie buvo pašaukti sugrįžti pas Dievą, tiesa, nevienodomis aplinkybėmis.

21 TEKSTAS

तद्वै धनुस्त इषवः स रथो हयास्ते
 सोऽहं रथी नृपतयो यत आनमन्ति ।
 सर्वं क्षणेन तदभूदसदीशरिक्तं
 भस्मन् हुतं कुहकराद्धमिवोत्तमूप्याम् ॥२१॥

*tad vai dhanus ta iṣavaḥ sa ratho hayās te
 so 'haṁ rathī nṛpatayo yata ānamanti*

*sarvaṁ kṣaṇena tad abhūd asat īśa-riktam
bhasman hutam kuhaka-rāddham ivoptam ūṣyām*

tat – tas pats; *vai* – be abejonės; *dhanuḥ te* – tas pats lankas; *iśavaḥ* – strėlės; *saḥ* – tas pat; *rathaḥ* – vežimas; *hayāḥ te* – tie patys žirgai; *saḥ aham* – aš tas pats Arjuna; *rathī* – karžygys, besikaunantis vežime; *nṛpatayaḥ* – valdovai; *yataḥ* – kurį; *ānamanti* – garbino; *sarvam* – visi; *kṣaṇena* – akimirksniu; *tat* – visa tai; *abhūt* – tapo; *asat* – beprasmiška; *īśa* – nes Viešpats; *riktam* – tuščias; *bhasman* – pelenuose; *hutam* – sviesto aukojimas; *kuhaka-rāddham* – magiškausias fokusais gauti pinigai; *iva* – tarytum; *uptam* – pasėta; *ūṣyām* – nederlingoje žemėje.

Štai Gāṇḍīvos lankas, štai strėlės, kovos vežimas kinkytas tais pačiais žirgais, ir aš – tas pats karžygys Arjuna, kuriam kitados su pagarba lenkėsi visi valdovai. Tačiau išėjus Viešpačiui Kṛṣṇai visa tai akimirksniu neteko ankstesnės galios, tapo beprasmiška, kaip beprasmiška pilti lydytą sviestą į užgesusį aukurą, tikėtis pralobti mostelėjus stebuklinga lazdele ar berti grūdus į nederlingą žemę.

Komentaras: Varnai nēr ko didžiutis, pasiskolinus iš povo uodegą, – apie tai jau ne kartą kalbėta. Visos energijos ir galios kyla iš aukščiausiojo šaltinio, Viešpaties Kṛṣṇos, ir veikia tol, kol Jis to pageidauja. O kai Viešpats panūsta jas atimti, jos išnyksta tarsi jų nė nebūtų buvę. Elektros energiją gamina jėgainė, ir jei tik jėgainė liaujasi ją tiekusi, elektros lemputė bejėgiškai užgessta. Aukščiausiam Viešpačiui panorėjus, šios energijos gali akimirksniu atsirasti arba išnykti. Be Viešpaties palaiminimo materialioji civilizacija tėra vaikų žaidimas. Vaikas žaidžia tol, kol jam leidžia tėvai. Bet kai tėvai liepia liautis žaidus, jam tenka paklusti. Taigi ir žmonių civilizacija negali normaliai funkcionuoti be Viešpaties aukščiausiojo palaiminimo. Be jo žmonių civilizacijos pažanga panaši į numirėlio puošimą. Šiame posme sakoma, jog mirusi civilizacija ir tokios civilizacijos gyvenimas yra tarsi lydyto sviesto pylimas į pelenus, mėginimas pralobti mosuojant „burtų lazdele“ ar grūdų bėrimas į nederlingą žemę.

22–23 TEKSTAI

राजंस्त्वयानुपृष्टानां सुहृदां नः सुहृत्पुरे ।
विप्रशापविमूढानां निघ्नतां मुष्टिभिर्मिथः ॥२२॥

वारुणीं मदिरां पीत्वा मदोन्मथितचेतसाम् ।
अजानतामिवान्योन्यं चतुःपञ्चावशेषिताः ॥२३॥

rājan̄s tvayānupr̄ṣṭānām suhṛdām naḥ suhṛt-pure
vipra-śāpa-vimūḍhānām nighnatām muṣṭibhir mithaḥ

vāruṇīm madirām pītvā madonmathita-cetasām
ajānatām ivānyonyam̄ catuḥ-pañcāvaśeṣitāḥ

rājan – o valdove; *tvayā* – tu; *anupr̄ṣṭānām* – klausei; *suhṛdām* – apie draugus ir giminaičius; *naḥ* – mūsų; *suhṛt-pure* – Dvārakos mieste; *vipra* – brahmanų; *śāpa* – prakeikti; *vimūḍhānām* – praradę sveiką protą; *nighnatām* – nužudyti; *muṣṭibhiḥ* – lazdomis; *mithaḥ* – tarpusavyje; *vāruṇīm* – rūgusių ryžių; *madirām* – vyno; *pītvā* – prisigėrę; *mada-unmathita* – apsvaigus; *cetasām* – protui; *ajānatām* – nepažindami; *iva* – tarytum; *anyonyam* – vienas kito; *catuḥ* – keturi; *pañca* – penki; *avaśeṣitāḥ* – teliko.

O valdove, tu klausei, kaip gyvena mūsų draugai bei giminaičiai Dvārakoje. Galiu pasakyti tik tiek, kad, brahmanų prakeikti, apsvaigę nuo ryžių vyno, jie čiupo lazdas ir puolė viens kitą, neatpažindami saujų. Tik ketvertas ar penketas jų liko gyvi.

24 TEKSTAS

प्रायेणैतद्भगवत ईश्वरस्य विचेष्टितम् ।
मिथो निघ्नन्ति भूतानि भावयन्ति च यन्मिथः ॥२४॥

prāyeṇaitad bhagavata īśvarasya viceṣṭitam
mitho nighnanti bhūtāni bhāvayanti ca yan mithaḥ

prāyeṇa etat – matyt tai; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *īśvarasya* – Viešpaties; *viceṣṭitam* – valia; *mithaḥ* – viena kitą; *nighnanti* – žudo; *bhūtāni* – gyvos būtybės; *bhāvayanti* – gina; *ca* – taip pat; *yat* – kurio; *mithaḥ* – viena kitą.

Tokia aukščiausioji Viešpaties, Dievo Asmens, valia: kartais žmonės vienas kitą gina, o kartais žudo.

Komentaras: Pasak antropologų, gamtoje veikia kovos dėl būvio dėsnis ir kovoje išlieka geriausiai prisitaikiusieji. Tačiau mokslininkams nežinoma, kad už viso to slypi Aukščiausiojo Dievo Asmens valia. „Bhagavad-gītā“ patvirtina, jog gamtos dėsnius valdo Viešpatys. Tad jeigu pasaulyje įsiviešpatauja taika, ją lemia Aukščiausiojo Viešpaties malonė. Lygiai taip Viešpaties aukščiausiaja valia pasaulyje kyla ir suirutės. Be Viešpaties žinios ir žolelė nesujuda. Kai žmonės liaujasi paisę Viešpaties nustatytų taisyklių, išsiliepsnoja konfliktai – tiek tarp pavienių žmonių, tiek tarp tautų. Taigi patikimiausias kelias į taiką – visad taikytis prie Viešpaties nustatytos tvarkos. Viešpaties įstatymas skelbia: visus savo darbus, maistą, aukas, labdarą – viską skirk Viešpačiui. Nevalia valgyti, aukoti ar daryti to, kas prieštarauja Viešpaties valiai. Kas rūpinasi Viešpačiu, tuo ir Viešpats pasirūpins. Todėl reikia išmokti skirti, kuri veikia Viešpačiui maloni, o kuri – ne. Mūsų darbų vertės matas yra Viešpaties džiaugsmas ar nepasitenkinimas. Asmeninėms užgaidoms čia nėra vietos. Visad savo orientyru turime rinktis Viešpaties džiuginimą. Tokia veikla vadinama *yogaḥ karmasu kauśalam* – veikla, susieta su Aukščiausioju Viešpačiu. Štai kur glūdi tobulo veiksmo paslaptis.

25–26 TEKSTAI

जलौकसां जले यद्वन्महान्तोऽदन्त्यणीयसः ।
 दुर्बलान् बलिनो राजन्महान्तो बलिनो मिथः ॥२५॥
 एवं बलिष्ठैर्यदुभिर्महद्भिरितरान् विभुः ।
 यदून् यदुभिरन्योन्यं भूभारान् सञ्जहार ह ॥२६॥

jalaukasām jale yadvan mahānto 'danty aṇīyasaḥ
durbalān balino rājan mahānto balino mithaḥ

evam baliṣṭhair yadubhir mahadbhir itarān vibhuḥ
yadūn yadubhir anyonyam bhū-bhārān sañjahāra ha

jalaukasām – tarp vandens gyvūnų; *jale* – vandenyje; *yadvat* – kaip; *mahāntaḥ* – didesnis; *adanti* – ryja; *aṇīyasaḥ* – mažesnius; *durbalān* – silpnesnius; *balinaḥ* – stipresnis; *rājan* – o valdove; *mahāntaḥ* – stipriausis; *balinaḥ* – silpnesnius; *mithaḥ* – dvikovoje; *evam* – tokiu būdu; *baliṣṭhaiḥ* – stipriausis; *yadubhiḥ* – Yadu palikuonių pagalba; *mahadbhiḥ* – galingesnis;

itarān – paprastus; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *yadūn* – visus Yadavas; *yadubhiḥ* – Yadavų pagalba; *anyonyam* – tarpusavy; *bhūbhārān* – pasaulio našta; *sañjahāra* – palengvino; *ha* – nuoroda į praeitį.

O valdove, kaip vandenyne didesni ir stipresni vandens gyviai ryja mažesnius ir silpnesnius, taip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo, norėdamas palengvinti Žemės našta, sukurstė stipresnius ir stambesnius Yadavas žudyti silpnesnius ir menkesnius.

Komentaras: Sąlygotos sielos materialiam pasaulyje nori pasisavinti materijos išteklius, todėl tarp jų egzistuoja nelygė ir čia įsigaliojęs kovos dėl būvio ir geriausiai prisitaikiusių išlikimo dėsnis. Tai yra tapę šio pasaulio norma. Troškimas valdyti materialią gamtą yra pagrindinė sąlygota gyvenimo priežastis. O kad valdovais save laikančios būtybės turėtų visas galimybes viešpatauti, iliuzinė Viešpaties energija tarp sąlygotų būtybių sukūrė nelygę: kiekviena rūšis turi silpnesnių ir stipresnių atstovų. Troškimas valdyti materialią gamtą ir visą kūriniją, viešpataujantis protuose, natūraliai sukūrė nelygę, taigi ir kovos dėl būvio dėsnį. Dvasiniame pasaulyje nėra nei nelygės, nei kovos dėl būvio. Kova dėl būvio dvasiniame pasaulyje nevyksta, nes gyvenimas ten amžinas. Ten visi lygūs, nes visi trokšta tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui ir niekas nenori Jo mėgdžioti, tapti visa ko centru. Viešpats – visos esaties, taip pat ir gyvų būtybių, kūrėjas, todėl Jis yra vienintelis valdovas ir besimėgaujantis subjektas. Tai *māyos*, iliuzijos, kerai priverčia gyvą būtybę, gyvenančią materialiam pasaulyje, užmiršti savo amžiną ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir pasinerti į kovą dėl būvio, kurioje išlieka geriausiai prisitaikiusieji.

27 TEKSTAS

देशकालार्थयुक्तानि हृत्तापोपशमानि च ।
हरन्ति स्मरतश्चित्तं गोविन्दाभिहितानि मे ॥२७॥

*deśa-kālārtha-yuktāni hṛt-tāpopaśamāni ca
haranti smarataś cittam govindābhihitāni me*

deśa – vieta; *kāla* – laikas; *artha* – svarba; *yuktāni* – pritaikyti; *hṛt* – širdį; *tāpa* – liepsnojančią; *upaśamāni* – gesinantys; *ca* – ir; *haranti* – žavi; *smarataḥ* – atsimenant; *cittam* – protą; *govinda* – Aukščiausiasis Asmuo, teikiantis malonumą; *abhihitāni* – papasakojo; *me* – man.

Dabar suprantu, kokie puikūs yra Dievo Asmens [Govindos] pamokymai. Kiek daug gavau iš Jo vertingų pamokų kaip nuraminti raudančią sielą bet kurią akimirką, bet kuriomis aplinkybėmis.

Komentaras: Šiame posme Arjuna kalba apie „Bhagavad-gītos“ pamokymus, kuriuos išgirdo iš Viešpaties Kurukšetros mūšio lauke. Prieš pasitraukdamas iš pasaulio, Viešpats paliko „Bhagavad-gītos“ pamokymus. Jie skirti ne vienam Arjunai, o visų laikų ir šalių žmonėms. Aukščiausiojo Dievo Asmens papasakotoje „Bhagavad-gītoje“ glūdi visos Vedų išminties esmė. Patsai Viešpats puikiai išdėstė ją tiems, kurie neturi laiko studijuoti plačios apimties Vedų literatūrą: Upanišadas, Purānas ir „Vedānta-sūtrą“. „Bhagavad-gītā“ įeina į didįjį istorinį epą „Mahābhārata“, kuris parengtas menkesnės nuovokos žmonėms: moterims, darbininkams ir netikusiems brahmanų, *kṣatrijų* bei aukštesniųjų sluoksnių *vaišyų* palikuonims. „Bhagavad-gītos“ pamokymai padėjo Arjunai Kurukšetros mūšio metu išspręsti jo sieloje kilusią dilemą. Ir tada, kai Viešpats pasitraukė iš Žemės ir jos gyventojai jau nebegalėjo Jo matyti, Arjuna suprato visiems laikams praradęs savo jėgą bei šlovę ir vėl panoro prisiminti iškilius „Bhagavad-gītos“ pamokymus, rodydamas pavyzdį žmonėms, jog sunkią valandą visada galima kreiptis patarimo į „Bhagavad-gītą“. Ji palengvina dvasios kančias ir, maža to, kritinę akimirką nurodo išeitį iš aklavietės.

Išeidamas iš šio pasaulio, maloningasis Viešpats dovanojo žmonėms iškilnų „Bhagavad-gītos“ mokymą, kad Jo nurodymai būtų prieinami net ir po to, kai Jis taps neregimas mūsų materialioms akims. Materialiomis jauslėmis neįmanoma patirti Aukščiausiojo Viešpaties, tačiau Savo nesuvokiama galia, pasitelkęs materiją, kuri taip pat yra viena Viešpaties energijų, Jis kartais įsikūnija ir atsiskleidžia sąlygotų sielų jauslėms. Taigi „Bhagavad-gītā“ ar bet kuris kitas Viešpaties garsinis įvaizdis, apreikštas autentiškų šventraščių žodžiais, yra Viešpaties įsikūnijimas. Tarp Viešpaties garsinio įvaizdžio ir Paties Viešpaties nėra jokio skirtumo. „Bhagavad-gītā“ gali suteikti tiek pat gėrio, kiek jo patyrė Arjuna tiesiogiai bendraudamas su Viešpačiu.

Tikinčiam žmogui, kuris nori ištrūkti iš materialios būties gniaužtų, „Bhagavad-gītā“ bus labai paranki; tuo pasirūpino Viešpats, kalbėdamas Arjunai kaip žmogui, kuriam pamokantis Jo žodis būtų buvęs tikrai reikalingas. „Bhagavad-gītoje“ nušviečiamos penkios svarbios pažinimo kategorijos: 1) Aukščiausiasis Viešpats, 2) gyva būtybė, 3) gamta, 4) laikas ir erdvė bei 5) veiksmas. Dvi iš jų – Aukščiausiasis Viešpats ir gyva būtybė – kokybės prasme yra tapatūs. Skirtumas tarp jų nusakomas kaip skirtumas tarp

visumos ir jos neatsiejamos dalelės. Gamta – tai inertiška materija, kurioje tarpusavyje sąveikauja trys *guṇos*, o dėl amžinojo laiko ir begalinės erdvės, tai pasakyta, kad jie egzistuoja anapus materialios gamtos. Gyvos būtybės veiklą lemia jos polinkiai, ir jie gali arba išvaduoti gyvą būtybę iš materialios gamtos, arba joje surakinti. „Bhagavad-gītoje“ šios temos aptariamos glaustai. Išsamiau jos nagrinėjamos „Śrīmad-Bhāgavatam“. Aukščiausiasis Viešpats, gyva būtybė, gamta, laikas ir erdvė yra amžinos kategorijos, tačiau gyva būtybė, gamta ir laikas pavaldūs Aukščiausiajam Viešpačiui, nuo nieko nepriklausomam absoliutui. Aukščiausiasis Viešpats – viršiausias valdovas. Materiali gyvos būtybės veikla neturi pradžios, tačiau jos veiklą galima kokybiškai transformuoti, sudvasinti. Tokiu būdu galima padaryti galą jos kuriamoms pasekmėms, kurios pagal prigimtį yra materialios. Ir Viešpačiui, ir gyvai būtybei būdinga sąmonė ir individualybės pojūtis, t.y. sąvęs kaip gyvybės jėgos suvokimas. Tačiau varžoma materialios gamtos, *mahat-tattvos*, gyva būtybė klaidingai mano, kad skiriasi nuo Viešpaties. Visa Vedų išminties sistema orientuojama sugriauti šią klaidingą idėją ir padėti gyvai būtybei išsklaidyti tapatumo materijai iliuziją. Per pažinimą ir atsižadėjimą atsikračiusi šios iliuzijos gyva būtybė suvokia savo dvasinę esmę, kad ji kokybiškai tapati Viešpačiui. Kaip sąmoningos būtybės, ir Viešpats, ir gyva būtybė visada yra atsakingi už savo veiksmus. Jie abu yra besimėgaujantys subjektai, tik Viešpaties patiriamo džiaugsmo pojūtis yra realus, o gyvai būtybei jis yra tarsi neįgyvendinama svajonė. Būtent šis sąmonės netolygumas ir skiria šias dvi asmenybes – Viešpatį ir gyvą būtybę. Daugiau jos niekuo nesiskiria. Todėl gyva būtybė amžinai yra tapati Viešpačiui ir sykiu skirtinga nuo Jo. Šia idėja grindžiamas visas „Bhagavad-gītos“ mokymas.

Ir Viešpatį, ir gyvas būtybes „Bhagavad-gītā“ apibūdina kaip *sanātana*, t.y. amžinus. *Sanātana* vadinama ir Viešpaties buveinė, esanti nepasiekiamai toli, anapus materialios erdvės. Gyvai būtybei atviras kelias į Viešpaties būtį – *sanātanaq*. Metodas, įgalinantis priartėti prie Viešpaties buveinės, kurioje niekas nevaržo sielos veiklos, vadinamas *sanātana-dharma*. Tačiau gyvai būtybei, kuri neatsikrato klaidingos tapatybės materijai sampratos, Viešpaties buveinė nepasiekiamą. „Bhagavad-gītā“ kaip tik ir nurodo mums, kaip pasiekti šį tobulumo lygmenį. Procesas įgalinantis atsikratyti klaidingos tapatybės materijai sampratos ir suvokti savo transcendentinę prigimtį, skirtingose jo pakopose vadinamas karmine veikla, empirine filosofija ir dvasine tarnyste, o jo viršūnė – transcendentinis susivokimas. Transcendentinis susivokimas tegalimas tada, kai visi minėtieji elementai siejami su Viešpačiu. Vedų nurodytos priedermės laipsniškai apvalo są-

lygotos sielos protą nuo nuodėmingų minčių ir pakelia sąlygotą būtybę į išmanymo lygmenį, kuris sudaro pagrindą dvasinei tarnystei prasidėti. Jei žmogus ieško būdo išspręsti gyvenimo problemas, jo išmanymas vadinamas *jñāna*, išgrynintu, tačiau, suvokęs, kas iš tikrųjų gali išspręsti gyvenimo problemas, jis pradeda su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. „Bhagavad-gītā“ nuo pat pradžių imasi nagrinėti gyvenimo problemas ir aiškina, kad siela skiriasi nuo materijos pradmenų, logiškai bei argumentuotai įrodo, kad ji jokiais aplinkybėmis nesunaikinama, o jos išorinis materialus apvalkalas – kūnas ir protas – prasidėjus naujam materialios, kančių kupinos būties tarpსnui pakinta. Taigi „Bhagavad-gīto“ paskirtis – išvaduoti gyvą būtybę iš kančių, ir Arjuna prisimena šį iškilų mokymą, išdėstyta jam Kurukšetros mūšio metu.

28 TEKSTAS

सूत उवाच

एवं चिन्तयतो जिष्णोः कृष्णपादसरोरुहम् ।
सौहार्देनातिगाढेन शान्तासीद्धिमला मतिः ॥२८॥

sūta uvāca

*evam cintayato jiṣṇoḥ kṛṣṇa-pāda-saroruham
sauhārdenātigāḍhena śāntāsīd vimalā matiḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *cintayataḥ* – mąstydamas apie pamokymus; *jiṣṇoḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kṛṣṇa-pāda* – apie Kṛṣṇos pėdas; *saroruham* – panašias į lotusus; *sauhārdena* – iš didelės draugystės; *ati-gāḍhena* – labai artimos; *śāntā* – ramus; *āsīt* – tapo; *vimalā* – neteršiamas materijos nešvarybių; *matiḥ* – protas.

Sūta Gosvāmis tarė: Susikaupęs Arjuna mąstė apie pamokymus, kuriuos Viešpats jam paskelbė kaip Savo artimiausiam draugui, ir apie Viešpaties lotoso pėdas. Taip Arjunos mintys nurimo ir jo prote neliko materijos nešvarybių.

Komentaras: Viešpats yra absoliutas, todėl gili meditacija, pasirinkus Viešpatį jos objektu, tolygi *yogos* transui. Tarp Viešpaties ir Jo vardo, pavidalo, ypatybių, dieviškųjų žaidimų, aplinkos ir ypatingų Jo darbų nėra skirtumo.

Arjuna susimąstė apie patarimus, kuriuos Viešpaties jam davė Kurukšetros mūšio lauke. Ir, tik prisiminus Viešpaties žodžius, Arjunos prote ėmė nykti materijos nešvarybių pėdsakai. Viešpats panašus į saulę. Kaip kad saulė patekėjusi išsyk išsklaido tamsą, arba neišmanymą, taip ir Viešpats, apsireiškęs bhakto mintyse, išsyk išvaduoja bhaktą iš skausmingo materijos poveikio. Todėl norintiems atsiginti nuo materialaus pasaulio nešvarybių Viešpats Caitanya patarė nuolat kartoti Viešpaties vardą. Išsiskyrimas su Viešpačiu bhaktui, be jokių abejonių, labai skaudus, tačiau jis glaudžiai susijęs su Viešpačiu, todėl jam būdingas ypatingas transcendentinis, širdį raminantis poveikis. Maža to, toks išsiskyrimo jausmas yra ir transcendentinės palaimos šaltinis, tad jis negretintinas su materijos iškraipytu išsiskyrimo jausmu.

29 TEKSTAS

वासुदेवाङ्घ्र्यनुध्यानपरिबृंहितरंहसा ।
भक्त्या निर्मथिताशेषकषायधिषणोऽर्जुनः ॥२९॥

*vāsudevāṅghry-anudhyāna- paribr̥hita-ramhasā
bhaktyā nirmathitāśeṣa- kaṣāya-dhiṣaṇo 'rjunah*

vāsudeva-aṅghri – Viešpaties lotoso pėdas; *anudhyāna* – nuolatos prisimindamas; *paribr̥hita* – išplėtė; *ramhasā* – nepaprastai greitai; *bhaktyā* – atsidavimą; *nirmathita* – pašalino; *śeṣa* – begalinės; *kaṣāya* – nešvaros; *dhiṣaṇah* – sampratą; *arjunah* – Arjuna.

Nuolatos atmindamas Viešpaties Śri Kṛṣṇos lotoso pėdas, Arjuna dar labiau priartėjo prie Viešpaties, ir jo mintys tapo visiškai tyros.

Komentaras: Prote kylantys materialūs troškimai – tai materijos nešvarybės. Susitepusią gyvą būtybę užgriūva lavina malonių ir skausmingų išgyvenimų, kurie užgožia jos dvasinę esmę. Gimimas po gimimo sąlygota siela niekaip negali ištrūkti iš laikinų, iliuzinių skausmo bei džiaugsmo pojūčių orbitos. Jie be atvangos kyli kaip reakcija į mūsų materialius norus, tačiau kai per dvasinę tarnystę mes sueiname į sąlytį su transcendentiniu, įvairiausiomis energijomis įsikūnijusiu Viešpačiu, tai apnuogina materialių norų esmę ir gyvos būtybės protas, atgavęs savo prigimtinį būvį, nurimsta. Kai tik Arjuna įsiklausė į Viešpaties pamokymus, paskelbtus „Bhagavad-

gītoje“, jis pasiekė organišką amžino bendravimo su Viešpačiu būseną ir pasijuto nusiplovęs visas materijos nešvarybes.

30 TEKSTAS

गीतं भगवता ज्ञानं यत्तत्सङ्ग्राममूर्धनि ।
कालकर्मतमोरुद्धं पुनरध्यगमत्प्रभुः ॥३०॥

*gītaṁ bhagavatā jñānaṁ yat tat saṅgrāma-mūrdhani
kāla-karma-tamo-ruddhaṁ punar adhyagamat prabhuḥ*

gītam – perteiktas; *bhagavatā* – Dievo Asmens; *jñānam* – transcendentinis mokymas; *yat* – kuris; *tat* – tas; *saṅgrāma-mūrdhani* – kovos įkarštyje; *kāla-karma* – laiko ir veiklos; *tamaḥ-ruddham* – paskendęs tamsoje; *punaḥ adhyagamat* – vėl jį atgaivino; *prabhuḥ* – savo juslių valdovas.

Rodės, Viešpaties žaidimai ir darbai bei išsiskyrimas su Juo turėjo išdildyti iš Arjunos atminties Dievo Asmens pamokymus, tačiau iš tikrųjų Arjuna nieko neužmiršo ir vėl tapo savo juslių valdovu.

Komentaras: Amžinasis laikas apraizgo sąlygotą sielą karminės veiklos pančiais. Bet Aukščiausiojo Viešpaties, nužengusio Žemėn, *kāla* (materialiame pasaulyje suvokiamas kaip praeitis, dabartis ir ateitis) neveikia. Viešpaties darbai amžini. Jie yra *ātma-māyos*, Jo vidinės galios, apraiškos. Viešpaties žaidimai ir veikla yra dvasinės prigimties, ir tik neįsigilinusio žmogaus akimis jie yra to paties lygio kaip ir materialioji veikla. Pažiūrėjus Arjuna ir Viešpats, kaip ir jų priešininkai, kovėsi Kurukšetros mūšio lauke, tačiau iš tikrųjų Viešpats amžinam Jo draugui Arjunai padedant vykdė Savo misiją Žemėje. Todėl dėl šių iš pirmo žvilgsnio materialių veiksmų, Arjuna neprarado savo transcendentinio iškilnumo. Priešingai, Arjunos sąmonė atgimė, ir jis suvokė dieviškosios giesmės posmus, kuriuos išgirdo iš Paties Viešpaties lūpų. „Bhagavad-gītoje“ (18.65) Viešpats Pats patikina, kad mūsų sąmonė būtinai atgims:

*man-manā bhava mad-bhakto mad-yājī māṁ namaskuru
mām evaiśyasi satyaṁ te pratijāne priyo 'si me*

Visad mąstykime apie Viešpatį – Viešpats visada turi būti mūsų mintyse. Tapkime Viešpaties bhaktais ir lenkimės Jam. Tą, kuris šitaip gyvena, Viešpats būtinai palaimins, suteikdamas prieglobstį prie Savo lotoso pėdų. Tai

amžina ir neginčijama tiesa. Ir šią paslaptį Viešpats atskleidė Arjunai, nes jis buvo artimas Jo draugas.

Arjuna nenorėjo kautis su savo giminaičiais, bet stojo į mūšį ginti Viešpaties reikalo. Jam visada terūpėjo viena – padėti Viešpačiui įgyvendinti Jo misiją. Todėl, Viešpačiui išėjus iš Žemės, Arjuna išliko transcendentiniame lygmeny, nors galėjo pasirodyti, kad jis užmiršo „Bhagavad-gīto“ pamokymus. Taigi visi mūsų veiksmai turėtų tarnauti Viešpaties misijai – tada mes būtinai grįšime namo, pas Dievą. O tai yra aukščiausias tobulumas.

31 TEKSTAS

विशोको ब्रह्मसम्पत्त्या सञ्चिन्नद्वैतसंशयः ।
लीनप्रकृतिनैर्गुण्यादलिङ्गत्वादसम्भवः ॥३१॥

*viśoko brahma-sampattyā sañchinna-dvaita-saṁśayaḥ
līna-prakṛti-nairguṇyād aliṅgatvād asambhavaḥ*

viśokaḥ – sielvarto; *brahma-sampattyā* – dvasinėmis vertybėmis; *sañchinna* – visiškai atsikratęs; *dvaita-saṁśayaḥ* – reliatyviojo pasaulio dvejonų; *līna* – paniro į; *prakṛti* – materialioji gamta; *nairguṇyāt* – būdamas transcendentalus; *aliṅgatvāt* – palikęs materialų kūną; *asambhavaḥ* – išsivadavęs iš gimimo ir mirties.

Dvasios turtingumas įgalino jį atsikratyti dualizmo gimdomų dvejonų. Taip jis išsivadavo iš trijų materialios gamtos guonų įtakos ir pasiekė transcendenciją. Jam nebegresė gimimo ir mirties pančiai, nes jis išsivadavo iš materialaus kūno nelaisvės.

Komentaras: Dualizmo pasauliui būdingos dvejonės kyla iš klaidingos sampratos apie materialų kūną, kurį menkos nuovokos žmogus tapatina su savuoju „aš“. Tai yra didžiausia kvailystė, padiktuota mūsų neišmanymo. Visa, kas susiję su kūnu, mes laikome savo nuosavybe. Dvejonės, kylančios dėl klaidingų sampratų „aš“ bei „mano“ („mano kūnas“, „mano giminaičiai“, „mano nuosavybė“, „mano žmona“, „mano vaikai“, „mano turtas“, „mano šalis“, „mano bendruomenė“ bei šimtai tūkstančių panašių iliuzinių idėjų), sąlygotą sielą visiškai paklaidina. Tačiau jeigu žmogus suvokia „Bhagavad-gīto“ mokymą, jis, be abejonių, atsikratys šios iliuzijos, nes pasiekti tikrąjį išmanymą reiškia suprasti, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo Vāsudeva, Viešpats Kṛṣṇa, yra viskas – taip pat ir mes. Visa, kas mus supa, –

tai Viešpaties energijos veikimo pasekmė ir viskas yra neatsiejama nuo Jo. Energija nesiskiria nuo energijos šaltinio, todėl įgijęs tobulą išmanymą žmogus išsyk atsikrato klaidingos dualizmo sampratos. Tereikėjo Arjunai įsisąmoninti „Bhagavad-gītos“ pamokymus, ir jis, kaip didelio išmanymo žmogus, atsikratė materialios sampratos apie Viešpatį Kṛṣṇą – savo amžiną draugą. Jis suvokė, kad Viešpats yra šalia, kaip ir buvo iki tol: Jis gyvas Savo pamokymuose, pavidale, žaidimuose, ypatybėse – visame, kas su Juo susiję. Jis suvokė, kad jo draugas Viešpats Kṛṣṇa, kaip ir anksčiau, yra greta, ir juto transcendentinį Jo buvimą per Jo energijas, kurios nesiskiria nuo Jo Paties. Ir kad bendrautų su Viešpačiu, jam neprireikė dar syki keisti savojo kūno, – erdvė ir laikas jo nebevaržė. Įgijęs absoliutų žinojimą, žmogus dar ši gyvenimą gali nuolat bendrauti su Viešpačiu – jam tereikia klausytis pasakojimų apie Aukščiausiąjį Viešpatį, kartoti Jo vardą, mąstyti apie Jį ir Jį garbinti. Išvysti Viešpatį ir patirti Jo buvimą galima dar ši gyvenimą. Vienintelis reikalavimas – suprasti Viešpatį kaip *advaya-jñāna*, absoliutą, praktikuojant dvasinę tarnystę, kurios pirmasis žingsnis – klausytis pasakojimų apie Jį. Viešpats Caitanya sako, kad šventas Viešpaties vardas išsyk nuplauna visas dulkes nuo grynosios sąmonės veidrodžio ir gyva būtybė bemat atsikrato visų materijos suvaržymų. Atsikratyti materijos suvaržymų reiškia išvaduoti sielą. Todėl įgijus absoliutų išmanymą materialioji būtis samprata išblėsta, kitaip sakant, žmogus ištrūksta iš šios klaidingos sampratos nelaisvės. Taigi suvokusi savo dvasinę esmę grynoji siela atgauna savo įgimtą funkciją. Praktiškai toks gyvos būtybės supratimas įmanomas tik išsivadavus iš trijų materialios gamtos *gunų* – dorybės, aistros bei neišmanymo – įtakos. Viešpaties malone tyras bhaktas bemat pasiekia Absoliuto būvį, ir jam nebegresia pavojus pakliūti į materialias sąlygoto gyvenimo pinkles. Kol žmogus neturi transcendentinio regėjimo, kuris įgyjamas per apreikštuose šventraščiuose nurodytą dvasinės tarnystės praktiką, jis nesugebės visur ir visada jausti Viešpaties buvimo. Šį būvį Arjuna pasiekė gerokai anksčiau, dar prieš prasidedant Kurukšetros mūšiui, ir kai Arjunai pasirodė, kad Viešpats jį apleido, jis prisiminė „Bhagavad-gītos“ žodžius ir vėl į jį sugrįžo. Tai *viśokos* būvis, t.y. būvis, kai galutinai atsikratoma sielvarto ir kančių.

32 TEKSTAS

निशम्य भगवन्मार्गं संस्थां यदुकुलस्य च ।
स्वःपथाय मतिं चक्रे निभृतात्मा युधिष्ठिरः ॥३२॥

*niśamya bhagavan-mārgam saṁsthām yadu-kulasya ca
svaḥ-pathāya matim cakre nibhṛtām yudhiṣṭhirah*

niśamya – maštydamas; *bhagavat* – apie Viešpaties; *mārgam* – atėjimą ir išėjimą; *saṁsthām* – galą; *yadu-kulasya* – karaliaus Yadu dinastijos; *ca* – taip pat; *svaḥ* – Viešpaties buveinę; *pathāya* – link; *matim cakre* – sutelkė dėmesį; *nibhṛta-āmā* – vienas pats; *yudhiṣṭhirah* – karalius Yudhiṣṭhira.

Sužinojęs apie tai, kad Viešpats Kṛṣṇa grįžo į Savo buveinę, ir supratęs, kad baigėsi Yadu dinastijos gyvenimas Žemėje, Mahārāja Yudhiṣṭhira nutarė grįžti namo, pas Dievą.

Komentaras: Sužinojęs, kad Viešpats pasitraukė iš Žemės ir tapo nebemasojamas jos gyventojams, Mahārāja Yudhiṣṭhira taip pat visą savo dėmesį sutelkė į „Bhagavad-gīto“ pamokymus. Jis susimąstė apie tai, kaip Viešpats apsireiškė Žemėje ir kaip iš jos išėjo. Viešpaties nužengimas į šią laikiną visatą ir išėjimas iš jos yra aktas, padiktuotas išimtinai Jo aukščiausios valios. Gyvos būtybės gimsta ir miršta pakludamos gamtos dėsniams, o Viešpats nužengia ir išeina iš pasaulio Savo valia, jokios aukštesnės galios neverčiamas. Viešpats ateina kada nori ir iš kur nori, ir tai netrukdo Jam apsireikšti visai kitoje vietoje ir vėl iš ten pasitraukti. Jis – tarytum saulė. Saulė pateka ir nusileidžia tam tikrame pasaulio taške savo pačios valia, ir šitai niekaip nesuję su jos buvimu kitose vietose. Rytą saulė pateka Indijoje, bet neišnyksta ir iš vakarų pusrutulio. Saulė matoma kiekviename visatos kampelyje – mums tik atrodo, kad rytą ji pateka, o vakare nustatytu laiku nusileidžia. Laikas neturi galios net saulei, o ką jau kalbėti apie jos kūrėją bei valdovą – Aukščiausiąjį Viešpatį. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad žmogus, iš tikrųjų suvokęs transcendentinį Viešpaties veiksmą – tai, kaip nesuvokiama Savo galia Jis nužengia ir išeina iš šio pasaulio, – išvengia gimimo ir mirties dėsnio veikimo ir pakyla į amžiną dvasinį dangų, kur plauko Vaikuṅṭhos planetos. Ten laisvos sielos gyvena amžinai, nepatirdamos gimimo, mirties, ligų ir senatvės kančių. Dvasiniame danguje Viešpats ir visos gyvos esybės, amžinai pasinėrusios į transcendentinę meilės tarnystę, amžinai yra jauni, nes ten nėra nei senatvės, nei ligų, nei mirties. Dvasiniame pasaulyje niekas nemiršta, vadinasi, ir negimsta. Todėl galima teigti, kad suvokus Viešpaties apsireiškimo bei išėjimo esmę pasiekiamas tobulumas ir pelnomas amžinas gyvenimas. Todėl Mahārāja Yudhiṣṭhira, kaip ir Arjuna, susimąstė apie sugrįžimą pas Dievą. Į Žemę ir kitas mirtingųjų planetas Viešpats ateina drauge su Savo palydovais, kurie

amžinai gyvena su Juo. Yadu dinastijos nariai, talkinę Viešpačiui Jo žaidimuose (Mahārāja Yudhiṣṭhira, jo broliai, motina ir kt.), ir yra tokie amžini Jo palydovai. Viešpaties bei amžinų Jo palydovų nužengimas ir išėjimas yra transcendentinis aktas, tad neapsigaukime – nevertinkime jų paviršutiniškai.

33 TEKSTAS

पृथाप्यनुश्रुत्य धनञ्जयोदितं
 नाशं यदूनां भगवद्गतिं च ताम् ।
 एकान्तभक्त्या भगवत्यधोक्षजे
 निवेशितात्मोपरराम संसृतेः ॥३३॥

*prthāpy anuśrutya dhanañjayoditam
 nāśam yadūnām bhagavad-gatiṁ ca tām
 ekānta-bhaktiā bhagavatya adhoḥśaje
 niveśitātmapararāma saṁsṛteḥ*

prthā – Kuntī; *api* – taip pat; *anuśrutya* – nugirdusi; *dhanañjaya* – Arjuna; *uditam* – ką papasakojo; *nāśam* – apie galą; *yadūnām* – Yadu dinastijos; *bhagavat* – apie Dievo Asmens; *gatiṁ* – išėjimą; *ca* – taip pat; *tām* – visų tų; *eka-anta* – tyras; *bhaktiā* – atsidavimas; *bhagavati* – Aukščiausiam Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai; *adhoḥśaje* – transcendencijai; *niveśita-ātmā* – sutelkusi visą dėmesį; *upararāma* – išsivadavo; *saṁsṛteḥ* – iš materialios būties.

Nugirdusi Arjunos žodžius apie Yadu dinastijos galą ir apie tai, kad Viešpats Kṛṣṇa pasitraukė iš šio pasaulio, Kuntī visa savo esybe pasinėrė į dvasinę tarnystę transcendentiniam Dievo Asmeniui. Taip ji išsivadavo iš materialios būties.

Komentarai: Saulėlydis nėra saulės egzistavimo pabaiga. Nusileidusi saulė paprasčiausiai išnyksta mums iš akių. Lygiai taip, įvykđęs Savo misiją toje ar kitoje planetoje arba visatoje, ir Viešpats išnyksta mums iš akių. Yadu dinastijos galas taip pat nereiškia visiškos jos žūties. Tiesiog ji drauge su Viešpačiu išnyko iš mūsų regėjimo lauko. Kuntī, kaip ir Mahārāja Yudhiṣṭhira, nutarė grįžti pas Dievą ir pasinėrė į Viešpaties transcendentinę atsidavimo tarnystę, kuri suteikia žmogui „leidimą“ atsiskyrus nuo materia-

laus kūno grįžti pas Dievą. Dvasinės tarnystės pradžia žymi mūsų dabartinio kūno sudvasinimo pradžią, taigi tyras Viešpaties bhaktas dar būdamas dabartiniame savo kūne nutraukia sąsajas su materija. Viešpaties buveinė – ne mitas, kaip mano netikintieji ar neišmanėliai, tačiau patekti į ją materialiomis priemonėmis – kosminiais laivais ar palydovais – neįmanoma. Į ją galima patekti tik išėjus iš dabartinio kūno, ir žmogus privalo ruoštis grįžimui pas Dievą, praktikuodamas dvasinę tarnystę. Šis metodas laiduoja teisę įeiti į Dievo karalystę, ir Kuntī juo pasinaudojo.

34 TEKSTAS

ययाहरद्भुवो भारं तां तनुं विजहावजः ।
कण्टकं कण्टकेनेव द्वयं चापीशितुः समम् ॥३४॥

*yayāharad bhuvō bhāraṁ tāṁ tanuṁ vijahāv ajaḥ
kaṇṭakaṁ kaṇṭakeneva dvayaṁ cāpīśituḥ samam*

yayā – tai, kuo; *aharat* – pašalino; *bhuvah* – pasaulio; *bhāram* – našta; *tām* – ta; *tanum* – kūną; *vijahau* – palikus; *ajaḥ* – negimūsis; *kaṇṭakam* – dyglį; *kaṇṭakena* – dygliu; *iva* – tarsi; *dvayam* – abu; *ca* – taip pat; *api* – nors; *īśituḥ* – valdant; *samam* – vienodi.

Aukščiausiasis Viešpats Śrī Kṛṣṇa, negimūsis, privertė Yadu dinastijos narius palikti kūnus ir palengvino pasaulį užgulusių našta. Taip dygliu traukiamas kitas dyglis, nors traukiančiam abu dygliai yra vienodi.

Komentaras: Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros nuomone, žinia apie pamišusių nuo vyno Yadavų žuvimą nuliūdino Śaunaką bei kitus *ṛṣius*, susirinkusius Naimiṣāraṇyos girioje pasiklausyti Sūtos Gosvāmio, kuris pasakojo „Śrīmad-Bhāgavatam“. Norėdamas numaldyti susirinkusiųjų širdgėlą, Sūta Gosvāmis patikino juos, kad Pats Viešpats paakino Yadu dinastijos narius palikti kūnus, kuriais jie nužengė palengvinti pasaulio našta. Viešpats drauge su Savo amžiniais palydovais atėjo Žemėn tam, kad padėtų valdžios įgaliojimus turintiems pusdieviams palengvinti jos našta. Todėl artimiausius pusdievius Jis pašaukė apsireikšti Yadu šeimoje ir talkininkauti įgyvendinant Jo didžiąją misiją. O kai misija buvo įvykdyta, Viešpaties valia pusdieviai, apgirtę iki beprotystės, susikovė tarpusavy ir paliko savo materialius kūnus. Pusdieviai dažnai svaiginasi *soma-rasos* gėrimu – vynas

ir apsvaigimas jiems jokia naujiena. Ir kartais šis pomėgis įvelia juos į bėdą. Sykį apgirtę Kuveros sūnūs patyrė Nārados rūstybę, tačiau vėliau Viešpaties Śrī Kṛṣṇos malone jie atgavo savo pirminius pusdievių kūnus. Šis nutikimas aprašomas Dešimtojoje Giesmėje. Aukščiausiam Viešpačiui tiek *asuros*, tiek pusdieviai lygūs, tačiau pusdieviai paklūsta Viešpaties valiai, o *asuros* – ne. Todėl pavyzdys apie dyglį, traukiamą kitu dygliu, čia labai tinka. Dyglis Viešpaties kojoje, be abejo, Jam suteikia nemalonių pojūčių, o kitas dyglis, kuriuo rakštis ištraukiama, Jam pasitarnauja. Ir nors visos gyvos būtybės yra neatsiejamos Viešpaties dalelės, vienos jų yra tarytum rakštys Viešpaties kūne ir vadinasi *asuros*, o kitos savo valia Jam tarnauja ir vadinasi *devatos*, pusdieviai. Materialiame pasaulyje *devatos* ir *asuros* nuolat konfliktuoja, ir Viešpats visada gelbsti *asurų* spaudžiamus *devatas*. Ir vieni, ir kiti yra Viešpaties valioje. Šiame pasaulyje begalinė daugybė gyvų būtybių, kurios yra dviejų tipų. Viešpaties uždavinys – iškilus būtinybei visada ginti *devatas* ir susidoroti su *asuromis* abiejų pusių labui.

35 TEKSTAS

यथा मत्स्यादिरूपाणि धत्ते जह्याद्यथा नटः ।
भूमरः क्षपितो येन जहौ तच्च कलेवरम् ॥३५॥

*yathā matsyādi-rūpāṇi dhatte jahyād yathā naṭaḥ
bhū-bhāraḥ kṣapito yena jahau tac ca kalevaram*

yathā – kaip; *matsya-ādi* – žuvies ir kitus; *rūpāṇi* – pavidalus; *dhatte* – amžiams įgyja; *jahyāt* – tarytum palieka; *yathā* – visai kaip; *naṭaḥ* – burtininkas; *bhū-bhāraḥ* – pasaulio našta; *kṣapitaḥ* – palengvina; *yena* – kuriuo; *jahau* – palieka; *tac* – tą; *ca* – taip pat; *kalevaram* – kūną.

Aukščiausiasis Viešpats paliko kūną, kuriuo buvo apsireiškęs, kad palengvintų Žemės našta. Tarsi burtininkas Jis išeina iš vieno kūno ir apsireiškia kitais pavidalais – žuvimi ir t.t.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, nėra nei beasmenis, nei beformis, bet Jo kūnas nesiskiria nuo Jo Paties, todėl Jis vadinamas amžinybės, išminties ir palaimos įsikūnijimu. „Bṛhad-vaiṣṇava Tantrėje“ aiškiai pasakyta, kad tas, kuris mano, jog Viešpaties Kṛṣṇos kūną sudaro materialinė energija, turi būti visuomenės atstumtas. O tas, kuris net jeigu ir

netyčia pažvelgia į tokio bedievio veidą, turi tučtuojau apsisvalyti išsimaudęs su drabužiais upėje. Viešpatį vadina *amṛta*, nemirtingu, nes Jis neturi materialaus kūno. Taigi Viešpaties „mirtis“ Jam „išėjus iš kūno“ yra tarytum fokusininko triukas. Mes matome, kaip fokusininkas yra supjaustomas į dalis, sudeginamas ar hipnotizuojamas netenka sąmonės, bet tai tėra spektaklis. Iš tikrųjų pasirodymo metu fokusininkas nesudega ir nėra supjaustomas, jis nemiršta ir nepraranda sąmonės. Taip ir Viešpats turi daugybę įvairiausių amžinų pavidalų, vienas kurių – žuvies inkarnacija, apsiereiškusi mūsų visatoje. O kadangi visatų yra nesuskaitoma daugybė, amžini žuvies inkarnacijos žaidimai ir dabar kurioje nors jų vyksta. Posme neatsitiktinai pavartotas žodis *dhatte*, „įgytas amžiams“, o ne žodis *dhītvā*, „laikiniai įgytas“. Tai reiškia, kad Viešpats nesukuria žuvies inkarnacijos; šis Viešpaties pavidalas amžinas, ir žuvies inkarnacija apsiereiškia ar išnyksta su tam tikru tikslu. „Bhagavad-gītoje“ (7.24–25) Viešpats sako: „Impersonalistai mano, kad Aš neturiu pavidalo, kad esu beformis ir tik kuriam laikui su tam tikru tikslu esą įgijau pavidalą, tapau išreikštas. Toks supratimas nerodo didelio jų proto. Gal jie ir puikūs Vedų raštų žinovai, bet nieko nenutuokia apie Mano nesuvokiamas energijas ir amžinus pavidalus. Ir tai dėl to, kad Aš pasilieku Sau teisę nesirodyti netikintiesiems – nuo jų akių Mane slepia mistinė skraistė. Todėl kvailiai, iš kurių atimtas protas, nieko neišmano apie Mano amžiną pavidalą – nesunaikinamą ir negimstantį“. „Padma Purānoje“ pasakyta, kad pavyduoliai, graužiami pagiežos Viešpačiui, neverti pažinti tikrojo amžino Jo pavidalo. „Bhāgavatam“ taip pat pasakoja, kad imtynininkams Jis buvo panašus į žaibo blyksnį. Žūdamas nuo Kṛṣṇos rankos, Śiṣupāla nematė Kṛṣṇos – mirties akimirką jį apakino *brahmajyoti* švytėjimas. Taigi laikinos Viešpaties apraiškos – tokios kaip žaibo blykstelėjimas, kurį matė Kamsos siūsti imtynininkai, arba švytėjimas, kurį matė Śiṣupāla, – trumpam pasirodo ir išnyksta, tačiau Pats Viešpats tarytum fokusininkas egzistuoja amžinai ir niekada, jokiais aplinkybėmis nežūva. Šie laikini pavidalai apreiškiami tik *asuroms*, ir kai jie pranyksta, *asuros* mano, kad Viešpats nebeegzistuoja, lygiai kaip naivūs žiūrovai tiki, kad fokusininkas sudegė ar buvo supjaustytas. Taigi Viešpats neturi materialaus kūno. Viešpaties kūnas transcendentinis, amžinas, nenužudomas.

36 TEKSTAS

यदा मुकुन्दो भगवानिमां महीं
जहौ स्वतन्वा श्रवणीयसत्कथः ।

तदाहरेवाप्रतिबुद्धचेतसा-
मभद्रहेतुः कलिरन्ववर्तत ॥३६॥

*yadā mukundo bhagavān imām mahīm
jahau sva-tanvā śravaṇīya-sat-kathaḥ
tadāhar evāpratibuddha-cetasām
abhadra-hetuḥ kalir anvavartata*

yadā – kai; *mukundaḥ* – Viešpats Kṛṣṇa; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *imām* – šią; *mahīm* – žemę; *jahau* – paliko; *sva-tanvā* – Savo kūnu; *śravaṇīya-sat-kathaḥ* – pasakojimų apie Jį verta klausytis; *tadā* – tada; *ahaḥ eva* – tą pačią dieną; *apraṭi-buddha-cetasām* – tų, kurie menko išmanymo; *abhadra-hetuḥ* – visų nelaimių priežastis; *kalīḥ anvavartata* – Kali visiškai atsiskleidė.

Tą pačią dieną, kai Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣṇa nepakeitęs Savo pavidalo išėjo iš Žemės, Kali, kuris jau buvo įkėlęs čia savo koją, pasijuto turįs visišką veikimo laisvę, ir jis sudarė menko išmanymo žmonėms nepalankią aplinką.

Komentaras: Kali bausis tik tam, kuris iki galo neišsiugdė Dievo sąmonės. Kali įtaką galima panaikinti patikėjus savo sielą visapusiškai Dievo Asmens globai. Kali amžius prasidėjo tuoj po to, kai pasibaigė Kurukšetros mūšis. Kol Žemėje buvo Viešpats, jo įtaka negalėjo išplisti. Tačiau kai Viešpats Savo transcendentiniu kūnu paliko Žemę, iškart ėmė ryškėti Kali-yugos požymiai, kuriuos prieš Arjunai sugrįžtant iš Dvārakos pastebėjo Mahārāja Yudhiṣṭhira. Mahārāja Yudhiṣṭhira neklydo spėdamas, kad Viešpats paliko Žemę. Kaip jau buvo sakyta, Viešpaties išėjimas reiškia, kad Jis išnyksta mums iš akių – kaip saulė nusileidžia už horizonto.

37 TEKSTAS

युधिष्ठिरस्तत्परिसर्पणं बुधः
पुरे च राष्ट्रे च गृहे तथात्मनि ।
विभाव्य लोभानृतजिह्वहिंसना-
द्यधर्मचक्रं गमनाय पर्यधात् ॥३७॥

*yudhiṣṭhiraḥ tat parisarpaṇam budhaḥ
pure ca rāṣṭre ca grhe tathātmani
vibhāvya lobhānrta-jihma-himsanādy-
adharmā-cakram gamanāya paryadhāt*

yudhiṣṭhiraḥ – Mahārāja Yudhiṣṭhira; *tat* – tą; *parisarpaṇam* – išplitimą; *budhaḥ* – aiškiai patyrė; *pure* – sostinėje; *ca* – taip pat; *rāṣṭre* – šalyje; *ca* – ir; *grhe* – namuose; *tathā* – taip pat; *ātmani* – žmogui; *vibhāvya* – regėdama; *lobha* – godumo; *anrta* – melagystė; *jihma* – sukčiavimas; *himsanādy-ādi* – prievartos, pavydo; *adharmā* – bedievytė; *cakram* – ydingą ratą; *gamanāya* – iškeliaudamas; *paryadhāt* – tinkamai apsirengė.

Mahārājai Yudhiṣṭhirai pakako nuovokos išvelgti Kali amžiaus požymius: sostinėje, šalyje, šeimose ir tarp pavienių žmonių vis labiau plito godumas, melagystė, sukčiavimas ir prievarta. Todėl jis išmintingai nutarė palikti namus ir apsivilko tam tinkamą drabužį.

Komentaras: Šiame amžiuje ryškūs charakteringi Kali bruožai, stipriai juntama jo įtaka. Pirmieji Kali amžiaus požymiai išryškėjo maždaug prieš penkis tūkstančius metų, pasibaigus Kurukšetros mūšiui. Autentiški šventraščiai teigia, kad Kali amžius truks dar 427 000 metų. Posme išvardinti Kali-yugos požymiai – godumas, melas, diplomatija, apgavystė, protekcionizmas, prievarta bei kitos blogybės – jau dabar juntami visur, ir sunku net įsivaizduoti, kas dėsįs pasaulyje artėjant sunaikinimo dienai, kai Kali įtaka ilgainiui vis stiprės. Kaip jau žinome, Kali amžiaus įtaka grėsmę kelia tik nuo Dievo nusigręžusiems „civilizuotiems“ žmonėms. Tiems, kuriuos globoja Viešpats, šis siaubingas amžius nebaisus. Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo didis Viešpaties bhaktas, ir jam nebuvo reikalo bijoti Kali amžiaus, tačiau jis nutarė pasitraukti iš aktyvaus šeimos gyvenimo ir ruoštis grįžti namo, pas Dievą. Pāṇḍavos – amžini Viešpaties palydovai, todėl bendravimas su Viešpačiu jiems buvo brangesnis už viską. Be to, būdamas idealus karalius, Mahārāja Yudhiṣṭhira nutarė pasitraukti, norėdamas parodyti pavyzdį kitiems. Kai pasirūpinti šeima gali kas nors iš jaunesniųjų jos narių, šeimos galva ilgai negaišdamas turi palikti šeimą ir atsidėti dvasiniam tobulėjimui. Žmogus neturėtų trūnyti tamsiame šeimos šulinyje ir laukti, kol bus iš jo ištrauktas Yamarājos įsakymu. Šių laikų politikams vertėtų pasimokyti iš Mahārājos Yudhiṣṭhira, savo valia pasitraukusio iš aktyvaus gyvenimo, ir užleisti vietą jaunajai kartai. Mahārājos Yudhiṣṭhira pavyzdžiu turėtų sekti ir į užtarnautą poilsį išėję senyvi žmonės. Jiems patiems vertėtų išieiti

iš namų ir siekti dvasinio pažinimo, o ne laukti, kol juos jėga išvilks akistaton su mirtimi.

38 TEKSTAS

स्वराट् पौत्रं विनयिनमात्मनः सुसमं गुणैः ।
तोयनीव्याः पतिं भूमेरभ्यषिञ्चद्गजाह्वये ॥३८॥

*sva-rāt pautraṁ vinayinam ātmanah susamaṁ guṇaiḥ
toya-nīvyāḥ patiṁ bhūmer abhyaṣiñcad gajāhvaye*

sva-rāt – imperatorius; *pautram* – vaikaitį; *vinayinam* – deramai išauklėtą; *ātmanah* – jam pačiam; *su-samam* – visais atžvilgiais prilygstantį; *guṇaiḥ* – ypatybėmis; *toya-nīvyāḥ* – į jūrų skalaujamos; *patiṁ* – valdovo; *bhūmeḥ* – žemės; *abhyaṣiñcat* – sostą; *gajāhvaye* – sostinėje Hastināpuroje.

Po to valstybės sostinėje Hastināpuroje imperatoriumi ir visų jūrų skalaujamų žemių valdovu jis karūnavo savo išsilavinusį ir niekuo jam nenusileidusį vaikaitį.

Komentaras: Anuomet visos jūrų skalaujamos pasaulio žemės buvo Hastināpuros karaliaus valdžioje. Valdyti valstybę ir deramai vykdyti pareigą savo valdiniams Mahārāja Yudhiṣṭhira išmokė ir savo vaikaitį Mahārājā Parikṣitą, kuris visais atžvilgiais prilygo senoliui. Taigi, prieš grįždamas pas Dievą, sostą Mahārāja Yudhiṣṭhira perdavė Parikṣitui. Pažymėtinas žodis *vinayinam*, pavartotas posme Mahārājai Parikṣitui apibūdinti. Kodėl Hastināpuros valdovas, bent jau iki Mahārājos Parikṣito viešpatavimo epochos, laikytas viso pasaulio imperatoriumi? Taip buvo tik dėl to, kad imperatorius puikiai tvarkėsi ir viso pasaulio žmonės gyveno laimingai. Gamta jiems buvo dosni: žemėje nestigo grūdų, vaisių, pieno, vaistažolių, brangakmenių, mineralų – visko, ko reikia žmogui gyventi. Jiems buvo nepažįstamas fizinis ir dvasinis skausmas, apeidavo gamtos nelaimės, nekėlė rūpesčių kitos gyvos būtybės. Žmonės buvo visiškai laimingi, tarp jų nekildavo nesutarimų, nors valdovai kartais ir susiimdavo dėl politinių priežasčių ar vaikydamiesi valdžios. Žmonės buvo ruošiami siekti aukščiausio gyvenimo tikslo, todėl jie buvo per daug išprusę, kad peštųsi dėl niekų. Ilgainiui Kali amžius pasiglemžė ir valdovų, ir jų valdinių dorybes, mūsų laikais jų santykiai tapo įtempti. Bet net ir šiame amžiuje, kai tarp valdovų ir valdinių nėra santar-

vės, Dievo sąmonė, nubudinanti dvasinius jausmus, gali juos suvienyti. Tai ypatingas visų, stojusių į dvasinį kelią, privalumas.

39 TEKSTAS

मथुरायां तथा वज्रं शूरसेनपतिं ततः ।
प्राजापत्यां निरूप्येष्टिमग्नीनपिबदीधरः ॥३९॥

*mathurāyām tathā vajram śūrasena-patim tataḥ
prājāpatyām nirūpyeṣṭim agnīn apibat īśvaraḥ*

mathurāyām – Mathuroje; *tathā* – taip pat; *vajram* – Vajrą; *śūrasena-patim* – Śūrasenos karaliumi; *tataḥ* – po to; *prājāpatyām* – Prājāpatyos aukojimą; *nirūpya* – atlikęs; *iṣṭim* – tikslą; *agnīn* – ugnį; *apibat* – uždegė savyje; *īśvaraḥ* – pajėgus.

Mathuroje Aniruddhos [Viešpaties Krišnos vaikaičio] sūnų Vajrą karūnavęs Śūrasenos karaliumi, Mahārāja Yudhiṣṭhira atliko Prājāpatyos aukojimą ir ryžtingai nutarė atsižadėti šeimos gyvenimo.

Komentaras: Pasodinę į Hastināpuros imperatoriaus sostą Mahārāją Parikṣitą ir Mathuros karaliumi karūnavęs Viešpaties Krišnos proanūkį Vajrą, Mahārāja Yudhiṣṭhira atsižadėjo pasaulio. *Varṇāśrama-dharma* – socialinė sistema, kurios struktūrą sudaro keturios *aśramos* ir keturi luomai, atitinkantys žmogaus ypatybes ir jo veiklos pobūdį, – tai tikrai žmogiškos visuomenės egzistencijos pradžia. Atėjus skirtam laikui, Mahārāja Yudhiṣṭhira, kaip šios sistemos saugotojas ir globėjas, pasitraukė iš aktyvaus gyvenimo, tapo *sannyāsiu* ir atsakomybę už valstybės valdymą perdavė tinkamą parengimą gavusiam karalaičiui Mahārājai Parikṣitui. Moksliskai pagrįsta *varṇāśrama-dharmos* sistema visuomenę dalija į keturis gyvenimo etapus ir keturias kastas, atitinkančias žmogaus veiklos pobūdį. Keturis gyvenimo etapus – *brahmacārio*, *grhasthos*, *vānaprasthos* ir *sannyāsiu* – turi išeiti visi, nepriklausomai nuo to, kokiam luomui priklauso ir kokį darbą dirba. Šiuolaikiniai politikai nenori pasitraukti iš aktyvaus gyvenimo net ir nukaršę, tačiau Mahārāja Yudhiṣṭhira, kaip idealus valdovas, savo valia atsiskirkė valdovo pareigų, kad pasirengtų kitam gyvenimui. Žmogus turi taip sutvarkyti gyvenimą, kad paskutinis gyvenimo tarpsnis – bent jau paskutiniai penkiolika-dvidešimt metų – būtų skirtas išimtinai dvasinei tarnys-

tei, aukščiausiam tobulumui siekti. Kvaila švaistyti gyvenimą materialiems malonumams ir karminei veiklai, nes kol visos mintys sukasi apie šiuos beprasmius dalykus, išsivaduoti iš sąlygoto gyvenimo, t.y. materijos nelaisvės, nėra jokios vilties. Žmogui nevalia užmiršti svarbiausio savo gyvenimo uždavinio – siekti aukščiausio tobulumo ir grįžti namo, pas Dievą. Užmiršti tai tolygu savižudybei.

40 TEKSTAS

विसृज्य तत्र तत्सर्वं दुकूलवलयदिकम् ।
निर्ममो निरहङ्कारः सञ्चिन्नाशेषबन्धनः ॥४०॥

*visṛjya tatra tat sarvaṁ dukūla-valayādikam
nirmamo nirahaṅkāraḥ sañchinnāśeṣa-bandhanaḥ*

visṛjya – nusimetęs; *tatra* – visus tuos; *tat* – tai; *sarvaṁ* – viską; *dukūla* – diržą; *valaya-ādikam* – ir apyrankes; *nirmamaḥ* – abejingas; *nirahaṅkāraḥ* – nesaistomas; *sañchinna* – visiškai nutraukęs; *āśeṣa-bandhanaḥ* – begalinį prisirišimą.

Mahārāja Yudhiṣṭhira nusimetė savo karališkuosius apdarus, nusijuosė diržą ir nusisegė papuošalus. Jis tapo viskam abejingas – daugiau niekas jo nesaistė.

Komentaras: Norint tapti Viešpaties palydovu, būtina nusiplauti materijos nešvarybes. Neapsivalius neįmanoma tapti Viešpaties palydovu, t.y. grįžti pas Dievą. Norėdamas dvasiškai apsivalyti, Mahārāja Yudhiṣṭhira ilgai negaišdamas atsižadėjo savo karališkų turtų: nusimetė karališkus drabužius ir nusisegė papuošalus. *Kaṣāya*, šafrano spalvos juosmens raištis, kurį nešioja *sannyāsiai*, – tai ženklas, kad žmogus atsisakė prisirišimų prie patrauklių pasaulietišku apdarų; neatsitiktinai Yudhiṣṭhira pasirinko jį savo nauju rūbu. Jam neberūpėjo nei karalystė, nei šeima – jis nusiplovė visas materijos nešvarybes, t.y. atsikratė visų susitapatinimo su materija formų. Didžiuma žmonių negali apsieiti be įvairiausių grynai išoriškai juos apibūdinančių įvardijimų, susijusių su šeima, visuomene, šalimi, profesija, turtais, padėtimi visuomenėje ir t.t. Ir kol žmogus yra jų valdžioje, negalima teigti, kad jis nesusitėpęs materija. Šiuolaikiniai vadinamieji visuomenės vadovai vergauja savo tautinei savimonei, nesuprasdami, kad tokia klaidinga savi-

monė – dar vienas išorinis materijos nelaisvėje esančios sielos įvardijimas. Tik atmetęs visus įvardijimus žmogus tampa vertas grįžti pas Dievą. Kvailiai dievina tuos, kurie miršta tautinės priklausomybės nuspalvinta sąmone, bet čia mes matome pavyzdį, kaip valdovas Mahārāja Yudhiṣṭhira susiruošė palikti pasaulį nesaistomas tautinės savimonės. Nepaisant to, jo vardas ir šiandien nėra užmirštas, nes savo didybe ir dorovingumu šis valdovas bemaž susilygino su Dievo Asmeniu Śrī Rāma. Pasaulio žmonės jautėsi visiškai laimingi, turėdami tokius dorovingus valdovus, o ir patys didieji pasaulio imperatoriai mokėjo puikiai tvarkytis.

41 TEKSTAS

वाचं जुहाव मनसि तत्प्राण इतरे च तम् ।
मृत्यावपानं सोत्सर्गं तं पञ्चत्वे ह्यजोहवीत् ॥४१॥

*vācam̐ juhāva manasi tat prāṇa itare ca tam
mr̥tyāv apānam̐ sotsargam̐ taṁ pañcatve hy ajohavīt*

vācam – kalbą; *juhāva* – paliko; *manasi* – į protą; *tat prāṇe* – protą į kvėpavimą; *itare ca* – taip pat ir kitas jusles; *tam* – į tą; *mr̥tyau* – į mirtį; *apānam* – kvėpavimą; *sa-utsargam* – labai atidžiai; *tam* – tą; *pañcatve* – į kūną, sudarytą iš penkių pradų; *hi* – iš tikrųjų; *ajohavīt* – panardino.

Jutimų organus jis panardino į protą, protą – į gyvybę, gyvybę – į kvėpavimą; gyvasties visybę sudėjo į kūną, sudarytą iš penkių pradų, o savo kūną atidavė mirčiai. Ir tada, egzistuodamas kaip gyvoji siela, jis atskratė materialios būties sampratą.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira, kaip ir jo brolis Arjuna, sutelkė visą dėmesį į Viešpatį ir palengva visiškai išsivadavo iš materijos nelaisvės, kaip *yogas* mistikas. Pirmiausia jis sujungė išvien savo jutiminę veiklą ir panardino ją į protą, kitaip sakant, mintimis atsigręžė į transcendentinę Viešpaties tarnystę. Kadangi materialus aktyvumas, jutiminių organų veikla ir tos veiklos kuriamos pasekmės iš tikrųjų yra proto veikla, Mahārāja Yudhiṣṭhira, pasirengęs grįžti pas Dievą, ėmė melstis Jam, prašydamas, kad jo protas liautųsi veikęs materialiai ir atsigręžtų į transcendentinę Viešpaties tarnystę. Materiali veikla daugiau nebebuvo reikalinga. Sąmonės aktyvumo neįmanoma užgniaužti, nes jis – amžinos sielos atspindys. Bet šį aktyvumą

galima kokybiškai transformuoti, perkeliant jį nuo materijos į transcendentinę tarnystę Viešpačiui. Kai žmogus nusiplaudamas gyvybės oro nešvarybes apvalo protą ir tokiu būdu ištrūksta iš nuolat besikartojančių gimimų bei mirčių rato, panirdamas į tyrą dvasinę būtį, – materijos nuspalvintas protas išgrynėja. Materialios būties priežastis yra materialus kūnas, laikina tyros sielos kalėjimo vieta, kurią mirties akimirką sukuria protas, o kai transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui praktika protas išgryninamas ir panardinamas į tarnystę Viešpaties lotoso pėdoms, po mirties jis nebesukuria kito materialaus kūno. Tokiu būdu protas nusiplauna materijos nešvarybes, ir tyrai sielai atsiveria kelias namo, pas Dievą.

42 TEKSTAS

त्रित्वे हुत्वा च पञ्चत्वं तच्चैकत्वेऽजुहोन्मुनिः ।
सर्वमात्मन्यजुह्वीद् ब्रह्मण्यात्मानमव्यये ॥४२॥

*tritve hutvā ca pañcatvaṁ tac caikatve 'juhon muniḥ
sarvam ātmany ajuhavīd brahmaṇy ātmānam avyaye*

tritve – į tris kokybes; *hutvā* – paaukojęs; *ca* – taip pat; *pañcatvam* – penkis pradmenis; *tac* – tai; *ca* – taip pat; *ekatve* – į neišmanymą; *ajuhot* – panardino; *muniḥ* – išminčius; *sarvam* – visumą; *ātmani* – į sielą; *ajuhavīd* – sutelkė; *brahmaṇi* – į dvasią; *ātmānam* – sielą; *avyaye* – neišsenkančią.

Tokiu būdu ištirpinęs iš penkių pradų sudarytą šiurkštųjį kūną trijose materialios gamtos kokybėse, jis panardino jas į neišmanymą, o neišmanymą – į savąjį „aš“, amžiną ir neišsenkamą Brahmaną.

Komentaras: Visi daiktai, gavę išraišką materialiam pasaulyje, yra *mahattatva-avyaktos* produktas, ir tai, ką regi mūsų materialioji akis, yra tik įvairių materijos kūrinių kombinacijos bei atmainos. Tačiau pati gyva esybė su šiais materialiais kūriniais neturi nieko bendra. Ji pasineria į iliuzinius jausimus malonumus tik todėl, kad užmiršta, jog yra amžinas Viešpaties tarnas, ir ima klaidingai laikyti save materialios gamtos viešpačiu. Šitai sužadina materialias energijas, kurios ir užvaldo protą. Taip susiformuoja subtilus iš penkių pradų sudarytas kūnas. Mahārāja Yudhiṣṭhira pakreipė šį vyksmą priešinga linkme ir panardino penkis pradus, iš kurių sudėtas kūnas, į tris materialios gamtos *gunas*. Tam, kuriam tai pavyksta, kokybinės kūno charakteristikos – blogas, geras, pusėtinas – išnyksta, ir visi kokybiniai požy-

miai vėl ištirpsta materialioje energijoje, kurią gimdo tyros gyvos būtybės saviapgaulės jėga. Taigi tas, kuris nori pelnyti galimybę bendrauti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, Dievo Asmeniu, vienoje iš nesuskaičiuojamos daugybės dvasinio dangaus planetų – pirmiausia Goloka Vṛndāvanoje, – turi visada atminti, kad iš esmės skiriasi nuo materialios energijos. Jis neturi su ja nieko bendra ir privalo suvokti, kad yra grynoji dvasia, Brahmanas, kokybiškai tapatus Aukščiausiajam Brahmanui (Parameśvarai). Padalijęs karalystę Parīkṣitui ir Vajrai, Mahārāja Yudhiṣṭhira nebelaikė savęs pasaulio imperatoriumi ar Kuru dinastijos galva. Laisvės pojūtis, sutraukius materialias sąsajas, kaip ir išsivadavimas iš materialios šiurkštaus bei subtilaus apvalkalų nelaisvės, leidžia dar materialiam pasaulyje laisvai veikti Viešpaties tarno lygmeniu. Šis būvis vadinamas *jīvan-mukta* – išsivadavimu dar esant materialiam pasaulyje. Štai toks yra metodas, leidžiantis nutraukti materialią būtį. Nepakanka medituoti save kaip Brahmaną – reikia dar ir veikti kaip Brahmanui. Tas, kuris tik medituoja save kaip Brahmaną, yra impersonalistas, o tas, kuris veikia kaip Brahmanas – tyras bhaktas.

43 TEKSTAS

चीरवासा निराहारो बद्धवाङ् मुक्तमूर्धजः ।
दर्शयन्नात्मनो रूपं जडोन्मत्तपिशाचवत् ।
अनवेक्षमाणो निरगादशृण्वन् बधिरो यथा ॥४३॥

*cīra-vāsā nirāhāro baddha-vāṅ mukta-mūrdhajaḥ
darśayann ātmano rūpaṁ jaḍonmatta-piśācavat
anavekṣamāṇo niragād aśṛṇvan badhiro yathā*

cīra-vāsāḥ – apsilviko nudriskusius drabužius; *nirāhārah* – atsisakė kieto maisto; *baddha-vāk* – liovėsi kalbėjęs; *mukta-mūrdhajaḥ* – išsileido plaukus; *darśayan* – rodė; *ātmanah* – savo; *rūpaṁ* – kūno požymius; *jaḍa* – neveiklus; *unmatta* – beprotis; *piśāca-vat* – tarytum valkata; *anavekṣamāṇah* – nelaukiantis; *niragāt* – tapo; *aśṛṇvan* – negirdintis; *badhirah* – kurčias žmogus; *yathā* – tarytum.

Po to Mahārāja Yudhiṣṭhira apsilviko nudriskusius drabužius, išsileido plaukus, atsisakė kieto maisto ir savo valia davė tylėjimo įžadus. Dabar jis buvo panašus į dykinėjantį valkatą, pamišėlį. Atsisakęs bet kokios pagalbos iš brolių, jis tapo viskam kurčias.

Komentaras: Taip atsiribojęs nuo išorinio pasaulio, jis prarado bet koki ryšį su savo karališka praeitim ir garbinga gimine. Praktiniais sumetimais jis ėmė dėtis apatišku pamišusiu valkata ir liovėsi kalbėjęs apie materialaus pasaulio reikalus. Jis atsisakė bet kokios paramos iš savo brolių, kurie visad buvo ištikimi jo pagalbininkai. Tokia visiška žmogaus nepriklausomybė dar įvardijama kaip absoliutaus apsisvalymo ir bebaimiškumo būvis.

44 TEKSTAS

उदीचीं प्रविवेशाशां गतपूर्वा महात्मभिः ।
हृदि ब्रह्म परं ध्यायन्नावर्तेत यतो गतः ॥४४॥

*udīcīm praviveśāśāṁ gata-pūrvām mahātmabhiḥ
hṛdi brahma param dhyāyan nāvarteta yato gataḥ*

udīcīm – į šiaurę; *praviveśa-āśām* – norėję patekti; *gata-pūrvām* – keliu, kuriuo ėjo jo protėviai; *mahā-ātmabhiḥ* – tų, kurie yra plačių pažiūrų; *hṛdi* – širdyje; *brahma* – apie Aukščiausiąjį; *param* – Dievą; *dhyāyan* – nuolatost maštydamas; *na āvarteta* – leido dienas; *yataḥ* – kur tik; *gataḥ* – ėjo.

Tada jis leidosi į šiaurę didžiųjų praeities žmonių ir savo protėvių taku, kad visas atsidėtų apmąstymams apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Ir kur jis ėjo, visur mąstė apie Viešpatį.

Komentaras: Posmas byloja, kad Mahārāja Yudhiṣṭhira patraukė savo protėvių bei didžiųjų Viešpaties bhaktų taku. Kaip jau ne kartą minėjome, *varṇāśrama-dharmos* sistema, kurios griežtai laikytasi visame pasaulyje, o ypač Āryāvartos provincijoje, akcentuoja būtinybę tam tikrame gyvenimo etape nutraukti ryšius su šeima. Mokymo procese jaunimui buvo diegiama mintis, kaip svarbu žengti šį žingsnį, ir neatsitiktinai toks garbus žmogus kaip Mahārāja Yudhiṣṭhira ryžosi nutraukti ryšius su šeima, kad suvoktų savo esmę ir sugrįžtų pas Dievą. Nė vienas valdovas ar šiaip gerbiamas žmogus anuomet negyveno su šeima lig mirties, nes tai buvo laikoma savižudybe ir kliūtimi siekiant aukščiausio gyvenimo tobulumo. Visiems, kurie nori nusimesti šeimos gyvenimo našta ir atsidėti dvasinei tarnystei Viešpačiui Kṛṣṇai, patariama taikyti šį metodą, nes jį nurodė autoritetai. „Bhagavad-gītoje“ (18.62) Viešpats sako, kad žmogus bent jau gyvenimo pabaigoje turi tapti Viešpaties bhaktu. Nuoširdi Viešpačiui atsidavusi siela turėtų

pasimokyti iš Mahārājos Yudhiṣṭhijos ir savo pačios labai vykdyti šį Viešpaties nurodymą.

Sanskrito žodžiai *brahma param* žymi Viešpatį Śrī Kṛṣṇą. Arjuna patvirtina tai „Bhagavad-gītoje“ (10.13), remdamasis tokiais didžiais autoritetais kaip Asita, Devala, Nārada ir Vyāsa. Taigi eidamas savo protėvių bei visais laikais gyvenusių didžiųjų bhaktų pėdomis, Mahārāja Yudhiṣṭhira paliko namus ir leidosi į šiaurę, nuolat mąstydamas apie Viešpatį Śrī Kṛṣṇą.

45 TEKSTAS

सर्वे तमनुनिर्जग्मुर्भ्रातरः कृतनिश्चयाः ।
कलिनाधर्ममित्रेण दृष्ट्वा स्पृष्टाः प्रजा भुवि ॥४५॥

*sarve tam anunirjagmur bhrātarah kṛta-niścayāḥ
kalinādharma-mitreṇa dr̥ṣṭvā spr̥ṣṭāḥ prajā bhuvī*

sarve – visi jaunesnieji broliai; *tam* – jo; *anunirjagmuḥ* – sekdami vyresnioju broliu paliko namus; *bhrātarah* – broliai; *kṛta-niścayāḥ* – ryžtingai; *kalinā* – Kali amžius; *adharmā* – bedievystė; *mitreṇa* – drauge; *dr̥ṣṭvā* – pastebėję; *spr̥ṣṭāḥ* – apimtus; *prajāḥ* – visus gyventojus; *bhuvī* – žemėje.

Jaunesnieji Mahārājos Yudhiṣṭhijos broliai suprato, kad prasidėjo Kali amžius ir tarp karalystės gyventojų jau įsigali bedievystė, todėl nutarė patraukti vyresniojo brolio pėdomis.

Komentaras: Jaunesnieji Mahārājos Yudhiṣṭhijos broliai visada buvo ištikimi didžiajam imperatoriui. Jie buvo pakankamai išsilavinę, kad suprastų, koks aukščiausias gyvenimo tikslas, todėl nedvejodami leidosi įkandin vyresniojo brolio dvasinės tarnystės Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai keliu. Pagal *sanātana-dharmos* principus, nugyvenęs pusę amžiaus žmogus turi pasitraukti iš šeimos ir atsidėti savęs pažinimui. Bet dažnai žmogui neaišku, ką veikti. Kartais, išėję į pensiją, žmonės nebežino, kaip praleisti likusias gyvenimo dienas. Posmas rodo, kaip tą klausimą išsprendė tokie autoritetai kaip Pāṇḍavos. Jie atsidėjo meilės ir atsidavimo tarnystei Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Śrīdhara Svāmī sako, kad *dharma*, *artha*, *kāma* ir *mokṣa* (karminė veikla, spekuliatyvūs samprotavimai, jausmų tenkinimas ir išsivadavimas) nėra aukščiausias gyvenimo tikslas. Dažniausiai šiuos kelius pasirenka žmonės, nežinantys, koks yra aukščiausias gyveni-

mo tikslas. Jį nurodė Pats Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (18.64), ir Pāṇḍavos buvo ganėtinai išmintingi, kad pasirinktų šį kelią.

46 TEKSTAS

ते साधुकृतसर्वार्था ज्ञात्वात्यन्तिकमात्मनः ।
मनसा धारयामासुर्वैकुण्ठचरणाम्बुजम् ॥४६॥

*te sādhu-kṛta-sarvārthā jñātvātyantikam ātmanah
manasā dhārayām āsur vaikuṇṭha-caraṇāmbujam*

te – jie; *sādhu-kṛta* – atlikę visus švento žmogaus vertus darbus; *sarva-arthāḥ* – visa, kas turi vertę; *jñātvā* – gerai tai žinodami; *ātyantikam* – aukščiausiajį; *ātmanah* – gyvos būtybės; *manasā* – prote; *dhārayām āsuḥ* – saugojo; *vaikuṇṭha* – dvasinio dangaus Viešpaties; *caraṇa-ambujam* – lotoso pėdas.

Jie vykdė visus religijos priesakus ir dabar priėjo prie teisingos išvados, kad Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdos – aukščiausias gyvenimo tikslas. Tad visos jų mintys buvo sukauptos į jas.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (7.28) Viešpats sako, kad sutelkti mintis į Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdas gali tik žmogus, anksčiau gyvenimuose atlikęs daugybę dorybingų darbų ir išsivadavęs iš visų nedorų veiksmų pasekmių. Pāṇḍavos ne tik šiame, bet ir ankstesniuose gyvenimuose garsėjo dorybingais darbais ir jiems negrėšė nuodėmingos veiklos pasekmės, todėl, suprantama, visas savo mintis jie sutelkė į Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdas. Kaip teigia Śrī Viśvanātha Cakravartis, *dharmos*, *arthos*, *kāmos* bei *mokṣos* kelią pasirenka tie, kuriuos persekioja nuodėmingos veiklos pasekmės. Žmonės, susitepę keturių išvardintų rūšių veikla, negali išsyt nusilenkti prie dvasinio dangaus Viešpaties lotoso pėdų. Vaikuṇṭhos pasaulis plyti labai toli, anapus materialaus dangaus. Materialaus dangaus reikalai yra Durgos Devī, materialios Viešpaties energijos, kompetencijoje, o Vaikuṇṭhą valdo asmeniška Viešpaties energija.

47–48 TEKSTAI

तद्भयानोद्विक्त्या भक्त्या विशुद्धधिषणाः परे ।
तस्मिन्नारायणपदे एकान्तमतयो गतिम् ॥४७॥

अवापुर्दुरवापां ते असद्भिर्विषयात्मभिः ।
विधूतकल्मषा स्थानं विरजेनात्मनैव हि ॥४८॥

*tad-dhyānodriktayā bhaktyā viśuddha-dhiṣaṇāḥ pare
tasmīn nārāyaṇa-pade ekānta-matayo gatim*

*avāpur duravāpām te asadbhir viṣayātmabhiḥ
vidhūta-kalmaṣā sthānaṁ virajenātmanaiva hi*

tat – ta; *dhyāna* – meditacija; *utrikayā* – išsivadavę; *bhaktyā* – atsidavimu; *viśuddha* – išgrynintu; *dhiṣaṇāḥ* – intelektu; *pare* – Transcendenciją; *tasmīn* – tas; *nārāyaṇa* – Dievo Asmens, Šrī Kṛṣṇos; *pade* – lotoso pėdas; *ekānta-matayaḥ* – tų, kurie sutelkė mintis į vienbūvį Aukščiausiajį; *gatim* – tikslą; *avāpuḥ* – pasiekė; *duravāpām* – labai sunkiai pasiekiamą; *te* – jiems; *asadbhiḥ* – materialistams; *viṣaya-ātmabhiḥ* – paskendusieams materialiuose rūpesčiuose; *vidhūta* – nusiplovę; *kalmaṣāḥ* – materijos nešvarybes; *sthānam* – buveinę; *virajena* – atsikratę materialios aistros; *ātmanā eva* – tais pačiais kūnais; *hi* – be abejonės.

Nuolat su atsidavimu mąstydami apie Viešpatį ir šitaip išgryninę sąmonę, jie pasiekė dvasinį dangų, kuriame viešpatauja Aukščiausiasis Nārāyaṇa, Viešpats Kṛṣṇa. Kelias į jį atviras tik tiems, kurie neblaškomi jokių pašalinių minčių medituoja Aukščiausiajį Viešpatį. Ši Viešpaties Šrī Kṛṣṇos buveinė, Goloka Vṛndāvana, nepasiekiamą žmonėms, kurių mintyse viešpatauja materialios būties samprata. Tačiau Pāṇḍavos, nusiplovę visas materijos nešvarybes, pasiekė ją, nepakeitę kūno.

Komentaras: Kaip teigia Šrīla Jīva Gosvāmis, žmogus, išsivadavęs iš trijų materialių *guṇų* – dorybės, aistros bei neišmanymo – įtakos ir patyręs transcendenciją, nekeisdamas kūno pasiekia aukščiausią gyvenimo tobulumą. Savo veikale „Hari-bhakti-vilāsa“ Šrīla Sanātana Gosvāmis rašo, kad žmogus, kuris vadovaudamasis tikro dvasinio mokytojo nurodymais išeina dvasinius mokslus, nesvarbu, kas jis būtų, pasiekia dukart gimusiojo brahmano būvį, – lygiai kaip chemikas chemiškai apdorodamas bronzą gauna auksą. Taigi, norint tapti brahmanu arba grįžti pas Dievą nekeičiant kūno, svarbiausia turėti gerą vadovą. Šrīla Jīva Gosvāmis nurodo, kad posme pavartotas žodis *hi* pabrėžia šią tiesą, nepalikdamas dėl jos jokių abejonių. Šią Šrīlos Jīvos Gosvāmio nuomonę patvirtina ir Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (14.26), kur sako, kad žmogus, tarnaujantis Viešpačiui su atsidavimu, nuosekliai ir nenukrypstamai, pakyla virš trijų materialios gamtos *guṇų*

ir nepatirdamas teršiamo jų poveikio pasiekia tobulą Brahmano būvį. O jei vykdydamas dvasinę tarnystę Brahmano būvį pasiekęs žmogus žengia dar toliau, jis gali neabejoti, kad savo esamu kūnu pateks į aukščiausią dvasinę planetą, Goloką Vṛndāvaną. Šis klausimas jau buvo nagrinėtas kalbant apie tai, kaip Viešpatys nepakeitęs kūno grįžo į Savo buveinę.

49 TEKSTAS

विदुरोऽपि परित्यज्य प्रभासे देहमात्मनः ।
कृष्णावेशेन तच्चित्तः पितृभिः स्वक्षयं ययौ ॥४९॥

*viduro 'pi parityajya prabhāse deham ātmanah
kṛṣṇāveśena tac-cittaḥ pitṛbhiḥ sva-kṣayam yayau*

vidurah – Vidura (Mahārājos Yudhiṣṭhiros dėdė); *api* – taip pat; *parityajya* – palikęs kūną; *prabhāse* – šventoje vietoje, vadinamoje Prabhāsa; *deham ātmanah* – savo kūną; *kṛṣṇa* – apie Dievo Asmenį; *āveśena* – paskendęs mintyse; *tat* – jo; *cittaḥ* – mintys ir veikla; *pitṛbhiḥ* – su Pitrlokos gyventojais; *sva-kṣayam* – į savo buveinę; *yayau* – iškeliaavo.

Vidura keliavo po šventas vietas ir, sutelkęs visas mintis į Kṛṣṇą, Prabhāsoje atsiskyrė nuo kūno. Jį pasitiko Pitrlokos gyventojai, ir jis vėl grįžo vykdyti ankstesnių savo pareigų.

Komentaras: Skirtumas tarp Pāṇḍavų ir Viduros tas, kad Pāṇḍavos – amžini Viešpaties, Dievo Asmens, palydovai, o Vidura – vienas iš valdyti įgalio-tų pusdievių – Yamarāja, kuriam patikėta Pitrlokos planeta. Žmonės bijo Yamarājos, nes jis baudžia visus materialaus pasaulio nusidėjėlius, tačiau Viešpaties bhaktams nėra ko jo bijoti. Bhaktams jis – nuoširdus draugas, o Viešpačiui neatsidavusiems žmonėms – ikūnyta baimė. Mes jau pasakojome jo gyvenimo istoriją, kaip, prakeikus Māṇḍavyai Muniui, iš jo buvo atimta padėtis ir jis gimė *sūdra* (žemos kilmės žmogumi). Tai gi Vidura – Yamarājos išikūnijimas. Jis – amžinas Viešpaties tarnas, todėl visą gyvenimą uoliai tarnavo Viešpačiui ir labai dorovingai gyveno – taip dorovingai, kad jo žodis padėjo išsivaduoti tokiam užkietėjusiam materialistui kaip Dhṛtarāṣṭra. Dorybingi darbai ir dvasinė tarnystė Viešpačiui leido jam nuolatos atsiminti Viešpaties lotoso pėdas ir šitaip jis atsikratė visų ydų, būdingų *sūdro*s prigimčiai. Galų gale jį vėl pasitiko Pitrlokos gyventojai ir jis sugrįžo į savo ankstesniąją vietą. Pusdieviai taip pat yra Viešpaties palydovai, bet

jie, kitaip nei tiesioginiai Viešpaties palydovai, bendraujantys su Viešpačiu asmeniškai, neturi su Juo tiesioginio kontakto. Viešpats su savo asmens palydovais nuolat keliauja iš vienos visatos į kitą. Tik Viešpats atmena visus Savo išikūnijimus, o Jo palydovai, būdami nepaprastai mažos neatsiejamos Viešpaties dalelės, juos užmiršta. Šitai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (4.5).

50 TEKSTAS

द्रौपदी च तदाज्ञाय पतीनामनपेक्षताम् ।
वासुदेवे भगवति ह्येकान्तमतिराप तम् ॥५०॥

*draupadī ca tadājñāya patīnām anapekṣatām
vāsudeve bhagavati hy ekānta-matir āpa tam*

draupadī – Draupadī (Pāṇḍavų žmona); *ca* – ir; *tadā* – tada; *ājñāya* – visiškai įsisąmoninusi Viešpatį Kṛṣṇą; *patīnām* – vyrų; *anapekṣatām* – ja nepasirūpinusių; *vāsudeve* – į Viešpatį Vāsudevą (Kṛṣṇą); *bhagavati* – Dievo Asmenį; *hi* – tiksliai; *eka-anta* – absoliučiai; *matih* – sutelkė mintis; *āpa* – gavo; *tam* – Jį (Viešpatį).

Matydama, kad jos vyrai, visiškai ją užmiršę, palieka namus, Draupadī (kuriai apie Dievo Asmenį Viešpatį Vāsudevą, Kṛṣṇą, buvo viskas žinoma), o paskui ją ir Subhadrā, visas mintis sutelkė į Kṛṣṇą ir pasiekė tą patį tikslą, kaip ir jų vyrai.

Komentaras: Prieš sėdant į lėktuvą, reikia gerai pasiruošti skrydžiui, pasinaudojant visomis prieinamomis priemonėmis, nes lėktuvui pakilus į atvirą erdvę, pagalbos nėra iš ko tikėtis. Kiekvienas atsako pats už save – kritišką akimirką joks kitas lėktuvas tau negali padėti. Taip ir gyvenime, kol esam gyvi, galime pasiruošti lemiamai akimirkai klausydami dvasinio mokytojo, tėvo, motinos, giminaičių, vyro ar draugų pamokymų, kaip perplaukti gimimo ir mirties vandenyną, bet plaukti per jį reikia pačiam, – padėti gali tik gautos pamokos. Kitaip sakant, gyvenimui artėjant į pabaigą, kai ateina laikas grįžti namo, pas Dievą, kiekvienas turi pasirūpinti savimi pats – čia niekas negali padėti. Draupadī turėjo penkis vyrus, bet nė vienas nepasiūlė jai eiti drauge. Ji turėjo pasirūpinti savimi pati, nelaukdama pagalbos iš savo šlovingų vyrų. Visą gyvenimą ji buvo mokoma sutelkti mintis į Viešpaties Vāsudevos, Aukščiausiojo Dievo Asmens lotoso pėdas ir dabar jai šitai nebuvo sunku. Žmonos, kaip ir jų vyrai, pasiekė tą patį tikslą, t.y.

nepakeitusios kūnų pasiekė Dievą. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura mano, kad tą patį rezultatą pasiekė ir Subhadrā, nors jos vardas čia neminimas. Nei Draupadī, nei Subhadrā nepaliko savo kūnų.

51 TEKSTAS

यः श्रद्धयैतद्भगवत्प्रियाणां
पाण्डोः सुतानामिति सम्प्रयाणम् ।
शृणोत्यलं स्वस्त्ययनं पवित्रं
लब्ध्वा हरौ भक्तिमुपैति सिद्धिम् ॥५१॥

*yaḥ śraddhayaitad bhagavat-priyāṇāṃ
pāṇḍoḥ sutānām iti samprayāṇam
śṛṇoty alam svastyayanam pavitraṃ
labdhvā harau bhaktim upaiti siddhim*

yaḥ – kiekvienas, kuris; *śraddhayā* – su atsidavimu; *etat* – šitai; *bhagavat-priyāṇāṃ* – tų, kurie labai brangūs Dievo Asmeniui; *pāṇḍoḥ* – Pāṇḍu; *sutānām* – sūnų; *iti* – taip; *samprayāṇam* – kad pasiektų aukščiausią tikslą; *śṛṇoty* – klausosi; *alam* – tiktai; *svastyayanam* – sėkmę; *pavitraṃ* – visiškai tyrą; *labdhvā* – pelnęs; *harau* – Aukščiausiam Viešpačiui; *bhaktim* – dvasinę tarnystę; *upaiti* – pasiekia; *siddhim* – tobulumą.

Pasakojimas apie tai, kaip Pāṇḍu sūnūs išėjo iš namų, siekdami aukščiausio gyvenimo tikslo – sugrįžti pas Dievą, spinduliuoja apvalančią jėgą ir gėrį, todėl kiekvienas, kuris su atsidavimu ir tikėjimu jo klausosi, būtinai pelnys Viešpaties dvasinę tarnystę ir pasieks aukščiausią tobulumą.

Komentaras: „Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai pasakojimas apie Dievo Asmenį ir tokius Viešpaties bhaktus kaip Pāṇḍavos. Pasakojimas apie Dievo Asmenį ir Jo bhaktus pats savaime absoliutus, todėl su atsidavimu jo klausytis tolygu bendrauti su Viešpačiu ir amžinai Jo palydovais. Klausydamasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakojimų, žmogus būtinai pasieks aukščiausią gyvenimo tikslą – sugrįš namo, pas Dievą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti penkiolikąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Pāṇḍavos atsižada pasaulio“.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Kaip Parikṣitas pasitiko Kali amžiu

1 TEKSTAS

सूत उवाच
ततः परीक्षिद् द्विजवर्यशिक्षया
महीं महाभागवतः शशास ह ।
यथा हि सूत्यामभिजातकोविदाः
समादिशन् विप्र महद्गुणस्तथा ॥ १ ॥

sūta uvāca
tataḥ parīkṣid dvija-varya-śikṣayā
mahīm mahā-bhāgavataḥ śaśāsa ha
yathā hi sūtyām abhijāta-kovidāḥ
samādiśan vipra mahad-guṇas tathā

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *tataḥ* – po to; *parīkṣit* – Mahārāja Parikṣitas; *dvija-varya* – didžiū dukart gimusių brahmanų; *śikṣayā* – vadovau-damasis pamokymais; *mahīm* – žemė; *mahā-bhāgavataḥ* – didis bhaktas; *śaśāsa* – valdė; *ha* – nuoroda į praeitį; *yathā* – kaip buvo sake; *hi* – tikrai; *sūtyām* – jam gimus; *abhijāta-kovidāḥ* – prityrę astrologai gimimo metu; *samādiśan* – išpranašavo; *vipra* – o brahmanai; *mahad-guṇaḥ* – didžios ypa-tybės; *tathā* – patvirtindamas tai.

Sūta Gosvāmis tarė: O mokytieji brahmanai, tada pasaulį ėmė valdyti Mahārāja Parikṣitas, didis Viešpaties bhaktas. Jis vadovavosi geriausių dukart gimusių brahmanų patarimais. Valdovas turėjo visas dorybes, kurias jam gimus išpranašavo išmanantys astrologai.

Komentaras: Gimus Mahārājai Parikṣitui, išmanantys brahmanai astrolo-gai išpranašavo kai kuriuos jo būdo bruožus. Visos šios ypatybės atsisklei-dė jame, kai Jis tapo didžiu Viešpaties bhaktu. Svarbiausia – tapti Viešpa-

ties bhaktu. Juo tapęs, žmogus ilgainiui išsiugdo visus geriausius bruožus. Mahārāja Parikṣitas buvo *mahā-bhāgavata*, aukščiausio lygio bhaktas. Jis ne tik puikiai išmanė dvasinį mokslą, bet savo transcendentiniais pamokymais galėjo padėti kitiems tapti bhaktais. Būdamas aukščiausio lygio bhaktas, Mahārāja Parikṣitas visada tardavosi su didžiais išminčiais bei mokytais brahmanais, kurie, vadovaudamiesi *śāstromis*, duodavo vertingų patarimų valstybės valdymo klausimais. Didieji anų laikų valdovai turėjo kur kas stipresnę atsakomybę jausmą už šiuolaikinius liaudies renkamus valstybės vadovus, nes klausė didžiųjų autoritetų ir vykdė jų nurodymus, pagrįstus Vedų raštais. Tuometinei visuomenei nebuvo reikalingi nepraktiški kvailiai, kurie savanaudiškais tikslais kasdien tvirtintų vis naują jų tikslus atitinkantį įstatymo projektą. Tada veikė Manu, Yājñavalkyos, Parāśaros bei kitų didžiųjų išsivadavusių išminčių universaliai pritaikomi įstatymai. Jie nesikeitė ir neturėjo jokių trūkumų. Praeities valdovai, taip pat ir Mahārāja Parikṣitas, turėjo savo tarybas, kurias sudarė didieji išminčiai arba aukščiausio lygio brahmanai. Už patarimus jie neėmė atlyginimo – pinigai jiems nerūpėjo. *Valstybė nemokamai gaudavo vertingiausius patarimus*. Tarybas sudarantys išminčiai buvo *sama-darśī* – lygūs visiems: tiek žmonėms, tiek gyvūnams. Jie nemokė valdovų žudyti nekaltus gyvūnus ir rūpintis tik žmonėmis. Valstybės patarėjai anaip tol nebuvo kvailiai ar liaudies rinkti utopijų kūrėjai. Jie buvo susivokusios sielos ir gerai išmanė, ką daryti, kad visos gyvos būtybės šalyje tiek šį, tiek kitą gyvenimą būtų laimingos. Jie nepritarė hedonistinei filosofijai, pagrįstai principu „valgyk, gerk, smaginkis ir būk laimingas“. Jie buvo filosofai tikrąja to žodžio prasme ir puikiausiai žinojo, kokia žmogaus gyvenimo misija. Taryba duodavo valdovui teisingų patarimų, o valdovas ar valstybės galva, ištikimas Viešpaties bhaktas, visos šalies labai skrupulingai jais vadovavosi. Mahārājos Yudhiṣṭhīros ir Mahārājos Parikṣito laikais šalis iš tiesų klestėjo, nes visi jos gyventojai – tiek žmonės, tiek gyvūnai – buvo laimingi. Taigi Mahārāja Parikṣitas buvo idealus valdovas ir jo valdomas pasaulis klestėjo.

2 TEKSTAS

स उत्तरस्य तनयामुपयेम इरावतीम् ।
जनमेजयादींश्चतुरस्तस्यामुत्पादयत्सुतान् ॥ २ ॥

*sa uttarasya tanayām upayema irāvatīm
janamejayādīś caturas tasyām utpādayat sutān*

sah – jis; *uttarasya* – karaliaus Uttaros; *tanayām* – dukterį; *upayame* – vedė; *irāvātīm* – Irāvate; *janamejaya-ādīn* – kurių vyriausias buvo Mahārāja Janamejaya; *caturah* – keturis; *tasyām* – joje; *utpādayat* – pradėjo; *sutān* – sūnus.

Karalius Parikšitas vedė karaliaus Uttaros dukterį, ir jam gimė keturi sūnūs, kurių vyriausiąjį vadino Mahārāja Janamejaya.

Komentaras: Mahārāja Uttara – Virāṭos sūnus, Mahārājos Parikšito motinos brolis. Irāvati buvo Mahārājos Uttaros duktė, Mahārājos Parikšito pusseserė; tačiau pusbroliams ir pusseserėms buvo leidžiama tuoktis, jeigu jie nepriklausė tai pačiai *gotrai* (šeimai). Vėdiškoje santuokoje didžiausias dėmesys buvo skiriamas *gotrai* (šeimai). Arjuna taip pat vedė savo pusseserę iš motinos pusės – Subhadrą.

Janamejaya – vienas iš karalių *rājarsių*, garsusis Mahārājos Parikšito sūnus. Jo motina – Irāvati, kituose šaltiniuose dar vadinama Mādravate. Mahārāja Janamejaya turėjo du sūnus – Jñātāniką ir Śaṅkukarṇą. Šventoje vietoje, Kurukšetroje, jis surengė keletą aukojimų. Turėjo tris jaunesnius brolius: Śrutaseną, Ugraseną ir Bhīmaseną II. Buvo įsiveržęs į Takšilą (Ajantą) atkeršyti už savo tėvą – didįjį Mahārāją Parikšitą, kuris buvo nepelnytai prakeiktas. Norėdamas sunaikinti visą gyvačių giminę, o drauge ir *takṣaką*, mirtinai įgėlusią jo tėvui, surengė didį aukojimą, Sarpa-yajñą. Bet daugelio įtakingų pusdievių bei išminčių prašomas pakeitė savo sprendimą – nutarė gyvačių nenaikinti. Ir nors aukojimas buvo nutrauktas, visi jo dalyviai išsiskirstė patenkinti, nes Janamejaya dosniai visus apdovanojo. Šiame apeiginiame aukojime dalyvavo ir Mahāmunis Vyāsadeva. Jis papasakojo valdovui Kurukšetros mūšio istoriją. Vėliau Vyāsadevos mokinys Vaiśampāyana, vykdydamas savo mokytojo nurodymą, papasakojo valdovui „Mahābhāratą“. Janamejaya skaudžiai išgyveno ankstyvą tėvo mirtį; jis labai troško vėl išvysti tėvą ir apie savo norą prasitarė didžiajam išminčiui Vyāsadevai, kuris sutiko jį patenkinti. Kai tėvas vėl pasirodė Janamejayai, sūnus iškilmingai pagerbė jį (o taip pat ir Vyāsadevą). Patenkintas Janamejaya dosniai apdovanojo visus aukojime dalyvavusius brahmanus.

3 TEKSTAS

आजहाराधमेधान्त्रीन् गङ्गायां भूरिदक्षिणान् ।
शारद्वतं गुरुं कृत्वा देवा यत्राक्षिगोचराः ॥३॥

*ājahārāśva-medhāms trīn gaṅgāyām bhūri-dakṣiṇān
sāradvatam gurum kṛtvā devā yatrākṣi-gocarāḥ*

ājahāra – surengė; *aśva-medhān* – žirgo aukojimus; *trīn* – tris; *gaṅgāyām* – ant Gangos kranto; *bhūri* – dosnios; *dakṣiṇān* – dovanos; *sāradvatam* – Kṛpācārya; *gurum* – dvasiniu mokytoju; *kṛtvā* – pasirinkęs; *devāḥ* – pusdieviai; *yatra* – kuriuose; *akṣi* – akių; *gocarāḥ* – regėjimo lauke.

Pasirinkęs dvasiniu mokytoju Kṛpācārya, Mahārāja Parikṣitas Gangos pakrantėje surengė tris žirgo aukojimus, ir visi juose dalyvavusieji buvo dosniai apdovanoti. Per šiuos aukojimus net paprastas žmogus regėjo iš dangaus nusileidusius pusdievius.

Komentaras: Posmas rodo, kad tarpplanetinės kelionės aukštesniųjų planetų gyventojams yra įprastas dalykas. „Bhāgavatam“ ne sykį paminėta, kad rojaus pusdieviai nusileisdavo į Žemę dalyvauti įtakingų valdovų ir imperatorių surengtuose aukojimuose. Čia sakoma, kad Mahārājos Parikṣito surengtų žirgo aukojimų metu žmonės regėjo pusdievius. Dažniausiai pusdieviai, kaip ir Viešpats, yra neregimi paprastam mirtingajam. Tačiau kartais iš Savo nepriežastinės malonės Viešpats nužengia Žemėn, kad žmonės galėtų Jį regėti. Pusdieviai taip pat kartais apreiškia savo malonę ir tampa regimi paprastam žmogui. Nors Žemės gyventojai negali matyti dangaus būtybių plika akimi, Mahārāja Parikṣitas turėjo tokią stiprią įtaką, jog pusdieviai sutiko jiems pasirodyti. Per tokius aukojimus karaliai dosniai dalino savo turtus, tarsi debesys lietu. Debesys – tai tas pat vanduo, tik kitu pavidalu, – kitaip sakant, garuodamas žemės vanduo virsta debesimis. Taip ir karalių per aukojimus dalijamos dovanos yra ne kas kita, kaip iš piliečių surinkti mokesčiai, sugrįžtantys jiems dovanų pavidalu. Dovanų valdiniai gaudavo daugiau negu jiems jų reikėjo, kaip žemė – lietaus liūčių metu. Laimingi piliečiai niekada neragins stoti prieš valdovą, todėl anuomet nebuvo jokio reikalo keisti monarchinę valdymo sistemą.

Bet netgi didysis valdovas Mahārāja Parikṣitas negalėjo apsieiti be dvasinio mokytojo. Be jo pagalbos neįmanoma dvasiškai tobulėti. Dvasinis mokytojas turi būti autoritetingas, ir tas, kuris nori savęs pažinimo kelyje pelnyti sėkmę, turi kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją.

4 TEKSTAS

निजग्राहौजसा वीरः कलिं दिग्विजये क्वचित् ।
नृपलिङ्गधरं शूद्रं घ्नन्तं गोमिथुनं पदा ॥ ४ ॥

*nijagrāhaujasā vīraḥ kalim digvijaye kvacit
nrpa-liṅga-dharam sūdrām ghnantam go-mithunam padā*

nijagrāha – deramai nubaudė; *ojasā* – šauniai; *vīraḥ* – narsus didvyris; *kalim* – Kali amžiaus valdovą; *digvijaye* – išsirengęs užkariauti pasaulio; *kvacit* – kartą; *nrpa-liṅga-dharam* – vilkinti karaliaus drabužius; *sūdrām* – žemiausio luomo; *ghnantam* – žalojanti; *go-mithunam* – karvės ir jaučio; *padā* – kojas.

Kartą, išsirengęs užkariauti pasaulio, Mahārāja Parikšitas sutiko kelyje Kali-yugos valdovą, kuris nors ir priklausė žemiausiam, sūdrų, luomui, vilkėjo karaliaus drabužius ir talžė lazda karvei ir jaučiui kojas. Karalius sučiupo jį, kad kaip pridera nubaustų.

Komentaras: Karaliaus žygis užkariauti pasaulį nėra siekimas išaukštinti save. Ižengęs į sostą, Mahārāja Parikšitas leidosi užkariauti pasaulio, bet jis nekėlė sau tikslo pavergti kitas valstybes. Jis buvo pasaulio imperatorius, ir visos mažesnės valstybės jau buvo jo valdžioje. Jo žygio tikslas buvo patikrinti, kaip klostosi reikalai valstybėje, kiek ji atitinka religingos valstybės idealą. Karalius, kaip Viešpaties vietininkas, privalo sąžiningai vykdyti Viešpaties valią. Apie savęs išaukštinimą čia negali būti nė kalbos. Taigi pamatęs žemiausio luomo žmogų, kuris apsitaisęs karaliaus drabužiais talžė karvei ir jaučiui kojas, Mahārāja Parikšitas tučtuojau jį sučiupo ir nubaudė. Karalius negali likti abejingas, kai skriaudžiama karvė – naudingiausias padaras iš gyvūnų – arba negerbiamas reikšmingiausias visuomenėje žmogus – brahmanas. Svarbiausias žmonių civilizacijos uždavinys – ugdyti brahmanų kultūrą, o kad ši kultūra galėtų plėtotis, labai svarbu globoti karves. Pienas yra tikras stebuklas, nes jo sudėtyje yra visi vitaminai, reikalingi gerai fiziologinei organizmo būklei palaikyti, kad žmogus galėtų siekti aukščiausiojo tikslo. Brahmanų kultūra gali plėtotis tik tada, kai žmonės mokomi puoselėti savyje dorąsias ypatybes, o tam pirmiausia reikalingas pienas, vaisiai ir grūdai. Mahārāja Parikšitas apstulbo pamatęs, kad tamsiaodis *sūdra*, apsirengęs karaliaus drabužiais, žiauriai elgiasi su karve – naudingiausiu gyvūnu žmonių visuomenei.

Būdingiausi Kali amžiaus bruožai yra netikęs valdymas ir nesantaika. O šių blogybių priežastis ta, kad prie valdžios vairo stoja niekam tikę žmonės, pasižymintys žemiausiomis ypatybėmis ir neturintys aukštesnių tikslų gyvenime. Užėmę valdovų vietas, tokie žmonės luošina karves, griauna brahmanų kultūrą, taip vesdami visuomenę į pragaištį. Mahārāja Parikšitas buvo

tinkamai išauklėtas ir suprato, kas pasaulyje kelia nesantaiką. Todėl jis norėjo dar pačioje pradžioje užkirsti blogiui kelią.

5 TEKSTAS

शौनक उवाच

कस्य हेतोर्निजग्राह कलिं दिग्विजये नृपः ।
 नृदेवचिह्नधृक्शूद्रकोऽसौ गां यः पदाह नत् ।
 तत्कथ्यतां महाभाग यदि कृष्णकथाश्रयम् ॥ ५ ॥

śaunaka uvāca

*kasya hetor nijagrāha kalim digvijaye nṛpaḥ
 nṛdeva-cihna-dhṛk śūdra- ko 'sau gām yaḥ padāhanat
 tat kathyatām mahā-bhāga yadi kṛṣṇa-kathāśrayam*

śaunakaḥ uvāca – Śaunaka R̥ṣis tarė; *kasya* – dėl kokios; *hetoḥ* – priežasties; *nijagrāha* – deramai nubaudė; *kalim* – Kali amžiaus valdovą; *digvijaye* – keliaudamas po pasaulį; *nṛpaḥ* – karalius; *nṛ-deva* – karališkos kilmės; *cihna-dhṛk* – pasipuošęs kaip; *śūdrakaḥ* – žemiausiasis iš *śūdryų*; *asau* – jis; *gām* – karvė; *yaḥ* – kuris; *padā ahanat* – spardė; *tat* – visa tai; *kathyatām* – papasakok; *mahā-bhāga* – o laimingasai; *yadi* – jei tik; *kṛṣṇa* – apie Kṛṣṇą; *kathā-āśrayam* – susiję su pasakojimais.

Śaunaka R̥ṣis paklausė: Kodėl Mahārāja Parikṣitas paliko gyvą žemiausiajį iš śūdryų, kuris apsitaisęs karaliaus drabužiais spardė karvę. Papasakok mums šią istoriją, jeigu ji susijusi su Viešpačiu Kṛṣṇa.

Komentaras: Śaunaka ir kiti *ṛṣiai* labai nustebė, sužinoję, kad dievotasis valdovas Mahārāja Parikṣitas nenužudė nusikaltėlio, o tik nubaudė jį. Tai rodo, jog tokiam dievotam karaliui, kaip Mahārāja Parikṣitas, derėjo vietoj nužudyti nusikaltėlį, kuris, apsitaisęs karaliaus drabužiais, apgaudinėjo žmones ir drįso skriausti tauriausią iš gyvūnų – karvę. Anuomet *ṛṣiai* nė nenumanė, kad ateity, Kali amžiuje, valdovais bus renkami žemiausi iš *śūdryų*, kurie steigs valstybines skerdyklas karvėms žudyti. Pasakojimas apie niekingą *śūdraką*, skriaudusį karvę, pernelyg *ṛṣių* nedomino, tačiau jis buvo susijęs su Viešpačiu Kṛṣṇa, o visa, kas susiję su Kṛṣṇa, jų manymu, yra verta dėmesio ir jiems rūpėjo. „Bhāgavatam“ nagrinėjamos sociologi-

jos, politikos, ekonomikos, kultūros ir kitos temos, tačiau visos jos susijusios su Kṛṣṇa, todėl yra vertos dėmesio. Kṛṣṇos asmenybė yra apvalantis elementas visuose tuose pasakojimuose. Materialiame pasaulyje nėra nieko tyra, nes viską jame kuria trys materialios *guṇos*. Tačiau Kṛṣṇa yra apvalantis veiksnys.

6 TEKSTAS

अथवास्य पदाम्भोजमकरन्दलिहां सताम् ।
किमन्यैरसदालापैरायुषो यदसद्वचयः ॥ ६ ॥

athavāsyā padāmbhoja- makaranda-lihāṁ satām
kim anyair asad-ālāpair āyūṣo yad asad-vyayaḥ

athavā – arba dar; *asya* – Jo (Viešpaties Kṛṣṇos); *pada-ambhoja* – lotoso pėdos; *makaranda-lihām* – apie tuos, kurie ragauja šio lotoso žiedo nektarą; *satām* – apie tuos, kuriems skirta gyventi amžinai; *kim anyaiḥ* – kokia nauda iš kitų; *asad* – iliuzinių; *ālāpaiḥ* – temų; *āyusaḥ* – gyvenimo trukmės; *yat* – kurios yra; *asad-vyayaḥ* – nereikalingas švaistymas.

Viešpaties bhaktai visad veržiasi paragauti Viešpaties lotoso pėdų nektaro. Kokia nauda iš kitų iliuzinių pasakojimų, kurių klausytis yra tuščias brangaus mūsų gyvenimui skirtu laiko gaišimas?

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa ir Jo bhaktai egzistuoja transcendentiniu lygiu, todėl pasakojimai apie Viešpatį Kṛṣṇą ir pasakojimai apie Jo tyrus bhaktus yra lygiaverčiai. Kurukṣetros mūšio aprašyme daug vietos skirta politikai ir diplomatijai, tačiau šios temos susijusios su Viešpačiu Kṛṣṇa, todėl „Bhagavad-gītā“ vertina visas pasaulis. Politikos, ekonomikos, sociologijos ir kitų dalykų, kurie tik pasauliečiams atrodo pasaulietiniai, visiškai atmes-ti nereikia. Tyram bhaktui, kuris iš tikrųjų artimas Viešpačiui, šie pasaulietiški dalykai, jeigu jie susiję su Viešpačiu arba tyrais Jo bhaktais, yra transcendentiniai. Mes jau girdėjome ir patys pasakojome apie Pāṇḍavų žygius, o dabar aptariame Mahārājos Parikṣito darbus. Kadangi šie pasakojimai susiję su Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa, jie yra transcendentalūs, ir tyrus bhaktus jie labai domina. Apie tai jau kalbėta, aptariant Bhīṣmadevos maldas.

Žmogaus gyvenimas labai trumpas. Kas žino, kada mums bus paliepta viską palikti ir atversti naują gyvenimo puslapį. Todėl nė akimirkos nega-

lime švaistyti veltui, dalyvaudami pokalbiuose, neturinčiuose nieko bendra su Viešpačiu Kṛṣṇa. Pasakojimai, nesusiję su Kṛṣṇa, kad ir kaip jų malonu klausytis, neverti jokio dėmesio.

Dvasinė Goloka Vṛndāvanos planeta, amžinoji Viešpaties Kṛṣṇos buveinė, savo forma panaši į lotoso žiedą. Nužengdamas į materialaus pasaulio planetas, Viešpats Kṛṣṇa apreiškia jose Savo buveinę – tokią, kokia ji yra, – todėl Jo pėdos visada lieka didelio lotoso žiedo viduryje. O ir pačios Jo pėdos panašios į puikų lotoso žiedą, todėl vadinamos „lotoso pėdomis“.

Gyva būtybė iš prigimties yra amžina. Tačiau dėl sąlyčio su materialia energija ją, vaizdžiai tariant, ištraukė gimimų ir mirčių sukūrys. Ištrūkusi iš materialios energijos įtakos, gyva esybė atgauna laisvę ir gali grįžti namo, pas Dievą. Tiems, kurie nori gyventi amžinai, nekeisdami vieno materialaus kūno į kitą, nevalia švaistyti brangaus laiko pokalbiams, nesusijusiems su Viešpačiu Kṛṣṇa ir Jo bhaktais.

7 TEKSTAS

क्षुद्रायुषां नृणामङ्ग मर्त्यानामृतमिच्छताम् ।
इहोपहृतो भगवान्मृत्युः शामित्रकर्मणि ॥ ७ ॥

*kṣudrāyūṣāṃ nṛṇām aṅga martyānām ṛtam icchatām
ihopahūto bhagavān mṛtyuḥ sāmītra-karmaṇi*

kṣudra – labai trumpas; *āyūṣām* – amžius; *nṛṇām* – žmonių; *aṅga* – o Sūta Gosvāmi; *martyānām* – mirtingųjų; *ṛtam* – amžino gyvenimo; *icchatām* – trokštančių; *iha* – čia; *upahūtaḥ* – pakvietėme; *bhagavān* – Viešpaties atstovą; *mṛtyuḥ* – mirties valdovą Yamarājā; *sāmītra* – sustabdydami; *karmaṇi* – veiklą.

O Sūta Gosvāmi, yra žmonių, kurie trokšta išsivaduoti iš mirties ir pelnyti amžiną gyvenimą. Kad išgelbėtume juos nuo žūties, mes pasišaukėme čia mirties dievą Yamarājā.

Komentaras: Evoliucionuojant iš žemesniųjų gyvybės formų iki aukštesniųjų – nuo gyvūno iki žmogaus – ir ilgainiui pasiekus aukščiausią sąmonės lygį, gyvai būtybei kyla noras išsivaduoti iš mirties gniaužtų. Šių laikų mokslininkai mėgina nugalėti mirtį tobulindami fizikos bei chemijos žinias, bet, deja, mirties dievas Yamarājā toks žiaurus, jog nesigaili ir pačių moks-

lininkų. Mokslininkas, keliantis teoriją apie mirties įveikimą tobulinant mokslą, pats tampa mirties auka, kai jį pasišaukia Yamarāja. Žmogus nė sekundės daliai negali pratęsti savo trumpo gyvenimo, juo labiau sustabdyti mirties. Vienintelė viltis sustabdyti negailestingą mirties dievą Yamarājā – pasikviesti jį kartu klausytis švento Viešpaties vardo ir jį giedoti. Yamarāja – didis Viešpaties bhaktas, ir jis džiaugiasi, kai tyri bhaktai, be paliovos su atsidavimu tarnaujantys Viešpačiui, kviečia jį į *kīrtanas* ir aukojimus. Todėl didieji išminčiai, kurių viršiausias buvo Śaunaka, pakvietė Yamarājā į aukojimą Naimiṣāranyos girioje. Ir tai buvo didžiausias gėris tiems, kurie nenorėjo mirti.

8 TEKSTAS

न कश्चिन्म्रियते तावद्यावदास्त इहान्तकः ।
एतदर्थं हि भगवानाहूतः परमर्षिभिः ।
अहो नृलोके पीयेत हरिलीलामृतं वचः ॥ ८ ॥

*na kaścīn mriyate tāvad yāvad āsta ihāntakāḥ
etat-artham hi bhagavān āhūtaḥ paramarṣibhiḥ
aho nṛ-loke pīyeta hari-līlāmṛtaṁ vacaḥ*

na – ne; *kaścīn* – kas nors; *mriyate* – mirs; *tāvat* – tol; *yāvat* – kol; *āste* – yra; *īha* – čia; *antakāḥ* – lemiantis gyvenimo galą; *etat* – dėl šios; *artham* – priešasties; *hi* – tikrai; *bhagavān* – Viešpaties atstovas; *āhūtaḥ* – pakvies-tas; *parama-ṛṣibhiḥ* – didžiū išminčių; *aho* – deja; *nṛ-loke* – žmonių visuomenėje; *pīyeta* – tegu geria; *hari-līlā* – transcendentinių Viešpaties žaidimų; *amṛtam* – amžinatvės nektarą; *vacaḥ* – pasakojimus.

Ir kol Yamarāja, visiems nešantis mirtį, yra čia, jiems negresia mirtis. Didieji išminčiai pasikvietė mirties valdovą, Viešpaties vietininką Yamarājā, ir gyvos būtybės, esančios Yamarajos valioje, turėtų pasinaudoti šia proga ir gerti nemirtingumo nektarą pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties žaidimus pavidalu.

Komentaras: Mirties niekas nelaukia, bet niekas nežino, kaip jos išvengti. Patikimiausias būdas išvengti mirties – nuolat klausytis istorijų apie nektariškus Viešpaties žaidimus, kurios nuosekliai pasakojamos „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose. Todėl visiems, kurie trokšta išvengti mirties, derėtų gyventi taip, kaip rekomenduoja *ṛṣiai* ir Śaunaka, jų vyriausiasis.

9 TEKSTAS

मन्दस्य मन्दप्रज्ञस्य वयो मन्दायुषश्च वै ।
निद्रया ह्रियते नक्तं दिवा च व्यर्थकर्मभिः ॥ ९ ॥

*mandasya manda-prajñasya vayo mandāyusaś ca vai
nidrayā hriyate naktam divā ca vyartha-karmabhiḥ*

mandasya – tingių; *manda* – menko; *prajñasya* – intelekto; *vayah* – amžius; *manda* – trumpas; *āyusaḥ* – gyvenimo; *ca* – ir; *vai* – tikrai; *nidrayā* – miegant; *hriyate* – prabėga; *naktam* – naktis; *divā* – diena; *ca* – taip pat; *vyartha* – beprasmiška; *karmabhiḥ* – užsiimant veikla.

Tingūs žmonės, negalintys pasigirti nei dideliu protu, nei ilgu amžiumi, iššvaisto savo naktis miegodami, o dienas – užsiimdami beprasmiška veikla.

Komentaras: Menkos nuovokos žmonės nesuvokia, koks vertingas yra žmogaus gyvenimas. Žmogaus gyvybės forma – ypatinga materialios gamtos dovana gyvai būtybei, kuri kenčia, pakludama griežtiems jos dėsniams. Žmogaus kūnas – šansas pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą – išsivaduoti iš besikartojančių gimimų ir mirčių nelaisvės. Išmintingieji brangina šią vertingą dovaną ir kaip gali stengiasi ištrūkti iš mirčių ir gimimų nelaisvės. Tačiau menkos nuovokos žmogus yra tingus, jis neįvertina gamtos dovanos – žmogaus kūno, leidžiančio išsivaduoti iš materijos pančių. Jam labiau rūpi ekonomikos plėtra, todėl visą gyvenimą jis išsijuosęs dirba, siekdamas patenkinti laikino kūno jautimus. Gamtos dėsniai taip lėmė, kad jutiminiai malonumai yra prieinami ir žemesniems gyvūnams. Atsižvelgiant į praėjusį ir dabartinį gyvenimus, žmogui, lygiai kaip ir gyvūnui, skirta patirti tam tikrą jutiminių malonumų kiekį. Tačiau būtina suprasti, kad jutiminiai malonumai nėra aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas. Posme sakoma, kad dieną žmogus pluša veltui, nes vienintelis jo tikslas – jutiminiai malonumai. Didmiesčiai ir pramonės centrai – ryškiausias tokios jo veiklos beprasmiškumo pavyzdys. Žmogaus energija sukurta daugybė daiktų, bet visi jie skirti ne išsivadavimui iš materijos nelaisvės siekti, o jutimams tenkinti. O naktį, po sunkios darbo dienos, pavargęs žmogus arba miega, arba atsiduoda lytiniam malonumams. Štai ir visa kvailų materialistinės civilizacijos žmonių gyvenimo esmė. Todėl posme jie apibūdinami kaip tingūs, nevykę žmonės, kurių gyvenimas visai trumpas.

10 TEKSTAS

सूत उवाच
यदा परीक्षित्कुरुजाङ्गलेऽवसत्
कलिं प्रविष्टं निजचक्रवर्तिते ।
निशम्य वार्तामनतिप्रियां ततः
शरासनं संयुगशौण्डिराददे ॥१०॥

sūta uvāca

*yadā parikṣit kuru-jāṅgale 'vasat
kalim praviṣṭam nija-cakravartite
niśamya vārtām anati-priyām tataḥ
śarāsanam saṁyuga-śauṇḍir ādade*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmīs tarė; *yadā* – kada; *parikṣit* – Mahārāja Parikṣitas; *kuru-jāṅgale* – Kuru imperijos sostinėje; *avasat* – gyvenė; *kalim* – Kali amžiaus požymiai; *praviṣṭam* – pasirodė; *nija-cakravartite* – jo valdėse; *niśamya* – išgirdė; *vārtām* – šią naujieną; *anati-priyām* – nelabai malonią; *tataḥ* – tada; *śarāsanam* – lanką su strėlėmis; *saṁyuga* – gavė; *progā; śauṇḍiḥ* – kautis; *ādade* – paėmė.

Sūta Gosvāmīs tarė: Mahārājai Parikṣitui gyvenant Kuru imperijos sostinėje, į jo valstybę pradėję slapta skverbtis Kali amžius – išryškėję pirmieji jo požymiai. Ši naujiena nebuvo iš maloniųjų, bet, kita vertus, tai suteikė jam galimybę kautis. Apsiginklavęs lanku ir strėlėmis, jis pasiruošė kariniams veiksams.

Komentaras: Mahārāja Parikṣitas taip tobulai valdė valstybę, kad ramiausiai galėję gyventi neišvykdamas iš sostinės. Tačiau jį pasiekė žinia, kad į jo valstybę jau prasiskverbė Kali amžius, išryškėję jo požymiai, ir šitai jam nepatiko. Kokie Kali amžiaus požymiai? Tai 1) neteisėti ryšiai su moterimis, 2) mėšos valgymas, 3) svaigalų ir stimuliuojančių medžiagų vartojimas ir 4) azartiniai žaidimai. Paraidžiui „Kali-yuga“ reiškia „nesantaikos amžius“. Keturi išvardinti Kali požymiai ir yra nesantaikos žmonių visuomenėje priežastis. Mahārājā Parikṣitą pasiekė žinia, kad šie Kali-yugos požymiai jau ėmė ryškėti kai kurių jo šalies žmonių gyvenime, ir jis ketino nedelsdamas imtis priemonių, kad išrautų šios nesantaikos šaknis. Šis faktas rodo, kad bent jau iki Mahārājos Parikṣito valdymo laikų šių reiškinių visuomenės gyvenime nepasitaikydavo, ir kai tik buvo aptiktos jų užuomazgos, valdo-

vas nusprendė jas su šaknimis išrauti. Ši naujiena nebuvo Mahārājai Parikṣitui maloni, bet kartu džiugino, nes jis gavo galimybę kautis. Jam neteko kautis su mažomis valstybėlėmis, nes jos taikiai pakluso jo valdžiai, bet Kali-yugos piktadariai sudarė proąą jo kovinei dvasiai pasireikšti. Tobulas valdovas *kṣatriya* visada džiaugiasi gavęs galimybę kautis, kaip ir sportininkas, gavęs galimybę dalyvauti varžybose. Tai, kad Kali amžiuje šios blygybės neišvengiamos, dar nieko nereiškia. „Jeigu taip, jeigu jos nulemtos, – kokia prasmė su jomis kovoti?“ – prieštaraus tinginiai ir nevykėliai. Lietus liūčių metu irgi neišvengiamas, ir visgi žmonės iš anksto imasi apsisaugojimo priemonių. Analogiškai ir Kali amžiuje į visuomenės gyvenimą neišvengiamai skverbiasi minėti neigiami reiškiniai, tačiau valstybės pareiga – apsaugoti piliečius nuo Kali amžiaus vietininkų įtakos. Mahārāja Parikṣitas norėjo nubausti piktadarius, paskendusius ydose, būdingose Kali-yugai, ir taip išgelbėti nekaltuosius, kurie religijos praktika buvo išsiugdę dorus įpročius. Valdovas privalo suteikti tokią apsaugą savo valdiniam, ir Mahārāja Parikṣitas pasielgė labai teisingai, kad pasirengė kautis.

11 TEKSTAS

स्वलङ्कृतं श्यामतुरङ्गयोजितं
 रथं मृगेन्द्रध्वजमाश्रितः पुरात् ।
 वृतो रथाधद्विपपत्तियुक्तया
 स्वसेनया दिग्विजयाय निर्गतः ॥११॥

*svalaṅkṛtaṁ śyāma-turaṅga-yojitaṁ
 rathaṁ mṛgendra-dhvajam āśritaḥ purāt
 vṛto rathāśva-dvipapatti-yuktayā
 sva-senayā digvijayāya nirgataḥ*

su-alanṅkṛtam – puikiai papuoštame; *śyāma* – juodais; *turaṅga* – žirgais; *yojitaṁ* – kinkytame; *rathaṁ* – vežime; *mṛga-indra* – liūto; *dhvajam* – iškėlęs vėliavą; *āśritaḥ* – saugomas; *purāt* – iš sostinės; *vṛtaḥ* – supamas; *ratha* – važiuotų karių; *śva* – raitelių; *dvipapatti* – dramblių; *yuktayā* – taip apsiginklavęs; *sva-senayā* – su pėstininkais; *digvijayāya* – užkariauti; *nirgataḥ* – išvyko.

Mahārāja Parikṣitas sėdo į kovos vežimą, kinkytą juodais žirgais. Jo vėliavoje puikavosi liūto atvaizdas. Puošniame karo vežime su gražia vė-

liava, daugybės karo vežimų, raitelių, dramblių bei pėstininkų lydimas, jis patraukė iš sostinės užkariauti pasaulio.

Komentaras: Priešingai negu senolis Arjuna, Mahārāja Parikṣitas į kovos vežimą pakinkė ne baltus, o juodus žirgus. Arjunos vėliavą puošė Hanumāno atvaizdas, o jis vėliavos simboliu pasirinko liūtą. Didinga procesija – išpuošti kovos vežimai, raiteliai, drambliai, pėstininkai bei muzikantai – ne tik įspūdingai atrodė, bet ir bylojo apie aukštą kultūrą; anuomet estetinė pusė buvo svarbi net ir mūšio lauke.

12 TEKSTAS

भद्राश्वं केतुमालं च भारतं चोत्तरान् कुरून् ।
किम्पुरुषादीनि वर्षाणि विजित्य जगृहे बलिम् ॥१२॥

*bhadrāśvaṁ ketumālaṁ ca bhāratam cottarān kurūn
kimpuruṣādīni varṣāṇi vijitya jagrhe balim*

bhadrāśvam – Bhadrāśva; *ketumālam* – Ketumāla; *ca* – taip pat; *bhāratam* – Bhārata; *ca* – ir; *uttarān* – šiaurės šalis; *kurūn* – Kuru dinastijos karalystė; *kimpuruṣa-ādīni* – šalį, plytinčią anapus Šiaurės Himalajų; *varṣāṇi* – pasaulio kraštus; *vijitya* – užkariavęs; *jagrhe* – surinko; *balim* – duoklę.

Mahārāja Parikṣitas užkariavo visą pasaulį: Bhadrāśva, Ketumāla, Bhārata, šiaurės šalį Kuru, Kimpuruṣa bei kitus kraštus, ir surinko iš jų valdovų duoklę.

Komentaras: *Bhadrāśva* – tai žemės, esančios netoli Meru Parvatos; jos driekiasi nuo Gandha-mādana Parvatos iki sūriojo vandenyno. Ši *varṣa* aprašoma „Mahābhāratoje“ („Bhīṣma-parva“ 7.14–18): Sañjaya pasakoja apie ją Dhṛtarāṣṭrai.

Mahārāja Yudhiṣṭhira užkariavo šią *varṣa*, ir provincija buvo prijungta prie jo imperijos. Mahārāja Parikṣitas jau buvo paskelbtas visų jo senolio žemių imperatoriumi, ir vis tiek, išžygiavęs iš savo miesto surinkti iš tų valstybių duoklės, jis turėjo jose įtvirtinti savo valdžią.

Ketumāla. Septyni vandenynai dalija Žemę į septynias *dvīpas*. Centrinė *dvīpa* vadinama Jambūdvīpa. Aštuoni milžiniški kalnai dalija ją į devynias *varṣas*. Bhārata-varṣa – viena iš tų devynių *varṣų*. Prie jų priskiriama ir Ketumāla. Sakoma, jog Ketumāla-varṣos moterys gražiausios pasaulyje. Ją

buvo užkariavęs ir Arjuna. Šis pasaulio kraštas aprašomas „Mahābhāratoje“ („Sabhā“ 28.6).

„Bhīṣma-parvoje“ (6.31) rašoma, kad ši provincija plyti į vakarus nuo Meru Parvatos, o jos gyventojai gyvendavę dešimt tūkstančių metų. Šio krašto žmonių oda aukso spalvos, o moterys panašios į rojaus angelus. Ketumālos gyventojai nežino, kas yra ligos ir sielvartas.

Bhārata-varṣa – dar viena iš devynių Jambūdvišos *varṣū*. Ji aprašoma „Mahābhāratoje“ („Bhīṣma-parva“, 9 ir 10 skyriai).

Jambūdvišos centrinė dalis vadinasi Ilāvṛta-varṣa, o į pietus nuo jos driekiasi Hari-varṣa. Štai kaip šios *varṣos* aprašomos „Mahābhāratoje“ („Sabhā-parva“ 28.7–8):

*nagarāṁś ca vanāṁś caiva nadīś ca vimalodakāḥ
puruśān deva-kalpāṁś ca nārīś ca priya-darśanāḥ
adṛṣṭa-pūrvān subhagān sa dadarśa dhanāñjayah
sadanāni ca śubhrāṇi nārīś cāpsarasām nibhāḥ*

Pasakojama, jog šių *varṣū* moterys yra nepaprasto grožio ir kai kurios net priligsta *apsaroms*, rojaus gyventojoms.

Uttarakuru – remiantis Vedų geografijos duomenimis, Uttarakuru-varṣa – tai šiauriausioji Jambūdvišos dalis. Iš trijų pusių ją skalauja sūrusis vandenynas, o nuo Hiraṇmaya-varṣos skiria Śṛṅgavāno kalnas.

Kimpuruṣa-varṣa – sakoma kad ji plyti didžiųjų Himalajų kalnų, kurie yra aštuoniasdešimties tūkstančių mylių ilgio ir aukščio ir užima šešiolikos tūkstančių mylių pločio plotą, šiaurinėje pusėje. Šiuos kraštus taip pat buvo užkariavęs Arjuna („Sabhā“ 28.1–2). Kimpurušos gyventojai – tai Dakšos dukters palikuonys. Mahārājai Yudhiṣṭhirai surengus žirgo aukojimą (*yajñq*), šių šalių gyventojai taip pat dalyvavo iškilmėse ir sunešė imperatoriui duoklę. Kartais Kimpuruṣa-varṣa dar vadinama Himalajų provincijomis (Himavatī). Sakoma, šioje vietovėje gimė Śukadeva Gosvāmis, vėliau per Himalajų šalis atkeliavęs į Bhārata-varṣą.

Kitaip sakant, Mahārāja Parikṣitas užkariavo visą pasaulį, visus jūrų bei vandenynų juosiamus kontinentus: rytinį, vakarinį, šiaurinį ir pietinį pasaulio kraštus.

13–15 TEKSTAI

तत्र तत्रोपशृण्वानः स्वपूर्वेषां महात्मनाम् ।
प्रगीयमाणं च यशः कृष्णमाहात्म्यसूचकम् ॥१३॥

आत्मानं च परिव्रातमध्वत्थान्नोऽस्त्रतेजसः ।
 स्नेहं च वृष्णिपार्थानां तेषां भक्तिं च केशवे ॥१४॥
 तेभ्यः परमसन्तुष्टः प्रीत्युज्जृम्भितलोचनः ।
 महाधनानि वासांसि ददौ हारान्महामनाः ॥१५॥

tatra tatropaśṛṇvānaḥ *sva-pūrveṣām mahātmanām*
pragiyamāṇam ca yaśaḥ kṛṣṇa-māhātmya-sūcakam
ātmānam ca paritrātam aśvatthāmno 'stra-tejasah
sneham ca vṛṣṇi-pārthānām teṣām bhaktim ca keśave
tebhyaḥ parama-santuṣṭaḥ prīty-ujjṛmbhita-locanaḥ
mahā-dhanāni vāsānsi dadau hārān mahā-manāḥ

tatra tatra – visur, kur karalius nukeliaudavo; *upaśṛṇvānaḥ* – nuolatos gir-dėdavo; *sva-pūrveṣām* – apie savo protėvius; *mahā-ātmanām* – iškilnius Viešpaties bhaktus; *pragiyamāṇam* – tiems, kurie taip kalbėjo; *ca* – taip pat; *yaśaḥ* – šlovė; *kṛṣṇa* – Viešpaties Kṛṣṇos; *māhātmya* – šlovingą veiklą; *sūcakam* – rodydami; *ātmānam* – jį patį; *ca* – taip pat; *paritrātam* – išgelbėjo; *aśvatthāmnaḥ* – nuo Aśvatthāmos; *astra* – ginklo; *tejasah* – galin-go spinduliavimo; *sneham* – meilė; *ca* – taip pat; *vṛṣṇi-pārthānām* – tarp Vṛṣṇio bei Pṛthos palikuonių; *teṣām* – visų jų; *bhaktim* – atsidavimą; *ca* – taip pat; *keśave* – Viešpačiui Kṛṣṇai; *tebhyaḥ* – jais; *parama* – nepaprastai; *santuṣṭaḥ* – patenkintas; *prīti* – meiliai; *ujjṛmbhita* – atvertomis; *locanaḥ* – akimis; *mahā-dhanāni* – brangius turtus; *vāsānsi* – rūbus; *dadau* – dova-nodavo; *hārān* – karolių vėrinius; *mahā-manāḥ* – plačios pasaulėžiūros žmogus.

Ir kur tik valdovas žygiavo, visur girdėjo apie šlovingus iškilnių savo pro-tėvių – Viešpaties bhaktų žygius ir apie nuostabius dieviškus Viešpa-ties Kṛṣṇos žaidimus. Jis girdėjo ir pasakojimus apie tai, kaip Viešpats apsaugojo jį patį nuo baisaus karščio, kurį sukėlė Aśvatthāmos ginklas. Žmonės minėjo ir stiprią Vṛṣṇio bei Pṛthos palikuonių draugystę, kuriai pradžia davė begalinis Pṛthos palikuonių atsidavimas Viešpačiui Kešavai. Dainių žodžiai apie protėvių šlovę džiugino valdovo širdį, ir iš pasitenki-nimo spindinčiomis akimis jis dosniai apdovanodavo juos brangiais ka-rolių vėriniais bei rūbais.

Komentaras: Didžios asmenybės ir karaliai pasitinkami sveikinimo prakal-bomis. Šis paprotys gyvuoja nuo neatmenamų laikų. Visuose pasaulio kraš-

tuose Mahārājā Parikṣitā žmonės pasitiko sveikinimo žodžiais, nes jis buvo vienas iš garsiausių pasaulio imperatorių. Visos sveikinimo kalbos sukosi apie Kṛṣṇā. Kai sakome „Kṛṣṇā“, turime galvoje Patį Kṛṣṇā ir Jo amžinus bhaktus, kaip kad sakydami „karalius“ turime galvoje karalių bei jo artimus palydovus.

Kṛṣṇa neatskiriamas nuo Savo tyrų bhaktų, todėl šlovinti bhaktus tolygu šlovinti Viešpatį ir atvirkščiai. Mahārājai Parikṣitui nebūtų džiugu girdėti, kaip šlovinami jo protėviai Mahārāja Yudhiṣṭhira ir Arjuna, jeigu jų vardai nebūtų susiję su Viešpaties Kṛṣṇos žygiais. Viešpats nužengia tam, kad išvaduotų Savo bhaktus (*paritrāṇāya sādḥūnām*). Nužengęs Viešpats atneša Savo bhaktams šlovę, nes jie nėra akimirksnio negali gyventi be Viešpaties ir Jo energijų. Viešpats apsireiškia bhaktui per Savo žaidimus ir didybę, todėl girdėdamas žmones apdainuojant šlovingus Viešpaties darbus, apie tai, kaip Viešpats išgelbėjo jį motinos iščiose, Mahārāja Parikṣitas juto Viešpatį esant šalia. Viešpaties bhaktams niekas negresia, tačiau materialame pasaulyje, kur kiekviename žingsnyje tyko pavojai, jie kartais patenka į tariamą pavojų, ir kai Viešpats juos išgelbsti, visi Jį ima šlovinti. Jei Viešpaties bhaktai Pāṇḍavos nebūtų dalyvavę Kurukṣetros mūšyje, Viešpats Kṛṣṇa nebūtų šlovinamas kaip „Bhagavad-gīto“ autorius. Sveikinimo prakalbose buvo paminėti visi šie Viešpaties žygiai, ir Mahārāja Parikṣitas džiugesio kupina širdimi dosniai apdovanojo visus, kurie jas sakė. Skirtumas tarp sveikinimo kalbų anuomet ir šiandien tas, kad anuomet jos buvo skiriamos tokioms asmenybėms kaip Mahārāja Parikṣitas. Sveikintojai minėjo daugybę faktų bei su jais susijusių asmenybių ir būdavo dosniai apdovanojami. O šiais laikais sveikinimo kalbos dažnai neatitinka tiesos. Jos kuriamos, norint išsiteikti aukštesniems pareigūnams, ir dažnai tėra gražus melas. Už tokias sveikinimo kalbas retai kada tesusilaukiama atpildo.

16 TEKSTAS

सारथ्यपारषदसेवनसख्यदौत्य-

वीरासनानुगमनस्तवनप्रणामान् ।

स्निग्धेषु पाण्डुषु जगत्प्रणतिं च विष्णो-

भक्तिं करोति नृपतिश्चरणारविन्दे ॥१६॥

*sārathya-pāraṣada-sevana-sakhya-dautya-
vīrāsanānugamana-stavana-praṇāmān*

*snigdheṣu pāṇḍuṣu jagat-praṇatim ca viṣṇor
bhaktim karoti nṛ-patiś caraṇāravinde*

sārathya – vežimo vairavimas; *pāraśada* – vadovavimas susirinkimui Rāja-sūyos aukojimo ceremonijos metu; *sevana* – proto sutelkimas į nuolatinę tarnystę Viešpačiui; *sakhya* – mąstymas apie Viešpatį kaip apie draugą; *dautya* – tarnavimas pasiuntiniui; *vīra-āsana* – budėjimas naktį su kardu; *anugamana* – sekimas pėdomis; *stavana* – kreipimasis maldomis; *praṇāmān* – pagarbos reiškimas; *snigdheṣu* – paklūstantiems Viešpaties valiai; *pāṇḍuṣu* – Pāṇḍu sūnums; *jagat* – visata; *praṇatim* – tas, kuriam paklūsta; *ca* – ir; *viṣṇoḥ* – Višnu; *bhaktim* – atsidavimą; *karoti* – daro; *nṛ-patiḥ* – karalius; *caraṇa-aravinde* – Jo lotoso pėdoms.

Mahārāja Parikṣitas girdėjo, kad iš Savo nepriežastinės malonės Viešpats Kṛṣṇa (Višnu), kuriam paklūsta visas pasaulis, visokeriopa tarnavo klusniesiems Pāṇḍu sūnums: tapdavo tai jų vežėju, tai susirinkimo vadovu, tai pasiuntiniu, tai draugu, tai sargybiniu ir t.t., – kuo tik Pāṇḍavos panorėdavo. Jis paklūsdavo jų valiai tarytum tarnas ir rodydavo jiems pagarbą, kaip jaunesnis amžiumi. Klausantis tų kalbų, Mahārāja Parikṣitą užliedavo meilė Viešpaties lotoso pėdoms.

Komentaras: Tokiems tyriems bhaktams kaip Pāṇḍavos Viešpats Kṛṣṇa yra viskas. Jis buvo jiems Aukščiausiasis Viešpats, dvasinis mokytojas, Dievybė, kurią jie garbino, vedlys, vežėjas, draugas, tarnas, pasiuntinys – viskas, ką tik jie galėjo įsivaizduoti. Taip Viešpats atliepdavo į Pāṇḍavų jausmus. Mahārāja Parikṣitas, kaip tyras Viešpaties bhaktas, deramai įvertino tai, kaip Viešpats transcendentiška atsiliepdavo į jų jausmus, ir mintys apie abipusius santykius su Viešpačiu sukeldavo jam ekstazę. Žmogus gali išsivaduoti, jeigu tiesiog tinkamai įvertins Viešpaties atsaką į Savo tyrų bhaktų jausmus. Viešpaties ir Jo bhaktų santykiai atrodo panašūs į paprastų žmonių santykius, tačiau tas, kuris iš tikrųjų suvokia jų esmę, pelno teisę grįžti namo, pas Dievą. Pāṇḍavų paklusnumas Viešpaties valiai buvo beribis, Jo tarnystei jie galėjo paaukoti visas savo jėgas ir energiją. Ir savo nuoširdžiu ryžtu jie pelnė visokeriopą Viešpaties malonę.

17 TEKSTAS

तस्यैवं वर्तमानस्य पूर्वेषां वृत्तिमन्वहम् ।
नातिदूरे किलाश्चर्यं यदासीत्तन्निबोध मे ॥१७॥

*tasyaivaṁ vartamānasya pūrveṣāṁ vṛttim anvaham
nātidūre kilāścaryam yad āsīt tan nibodha me*

tasya – Mahārājai Parikṣitui; *evam* – taip; *vartamānasya* – paskendus mintyse; *pūrveṣāṁ* – apie savo protėvių; *vṛttim* – kilnius darbus; *anvham* – diena po dienos; *na* – ne; *ati-dūre* – toli; *kila* – iš tikrųjų; *āścaryam* – stulbinantis; *yat* – tas; *āsīt* – buvo; *tat* – kas; *nibodha* – sužinokite; *me* – iš manęs.

O dabar aš jums papasakosiu, kas tomis dienomis dėjosi greta, Mahārājai Parikṣitui besiklausant pasakojimų apie kilnius savo protėvių darbus, paskendus mintyse apie juos.

18 TEKSTAS

धर्मः पदैकेन चरन् विच्छायामुपलभ्य गाम् ।
पृच्छति स्माश्रुवदनां विवत्सामिव मातरम् ॥१८॥

*dharmah padaikena caran vicchāyām upalabhya gām
pṛcchati smāśru-vadanām vivatsām iva mātaram*

dharmah – religinių principų įsikūnijimas; *padā* – kojos; *ekena* – tiktai ant vienos; *caran* – klajodamas; *vicchāyām* – prislėgtą sielvarto; *upalabhya* – sutikęs; *gām* – karvę; *pṛcchati sma* – paklausė; *śru-vadanām* – su ašaromis akyse; *vivatsām* – praradusi vaiką; *iva* – tarytum; *mātaram* – motina.

Dharma, religijos principų įsikūnijimas, klajojo pasivertęs jaučiu. Jis sutiko karvės pavidalu įsikūnijusią žemę, sunykusią, ašarų sklidinom akim. Ji buvo prislėgta sielvarto tarytum motina, praradusi kūdikį, ir Dharma ją užkalbino.

Komentaras: Jautis simbolizuoja dorovės principus, o karvė – žemę. Kai jautis ir karvė laimingi, laimė šypsosi ir viso pasaulio žmonėms, nes jautis padeda auginti grūdus laukuose, o karvė aprūpina žmoniją pienu – stebuklingu maistu, kuriame yra visų žmogui reikalingų medžiagų. Todėl žmonių visuomenė visais laikais augino ir labai rūpinosi šiais naudingais gyvuliais, kad jie galėtų smagūs laigyti, kur panori. Tačiau dabar, Kali laikais, jaučius bei karves žmonės skerdžia ir valgo. Jie prarado brahmaniškąją kultūrą. Bet jeigu brahmaniškoji kultūra – aukščiausioji, tobula kultūros forma – atgims visuomenėje, karvės bei jaučiai vėl bus saugūs ir tai garantuos žmo-

nijai laimę. Brahmaniškoji kultūra saugo ir puoselėja visuomenės moralę. Jai klestint, visuomenėje savaime viešpatauja taika ir gerovė. Kai brahmaniškoji kultūra išsigimsta, su karvėmis bei jaučiais imama žiauriai elgtis, o šiuos veiksmus lydi atitinkamos pasekmės.

19 TEKSTAS

धर्म उवाच
 कच्चिद्भद्रेऽनामयमात्मनस्ते
 विच्छायासि म्लायतेषन्मुखेन ।
 आलक्षये भवतीमन्तराधिं
 दूरे बन्धुं शोचसि कञ्चनाम्ब ॥१९॥

dharmā uvāca
kaccid bhadre 'nāmayam ātmanas te
vicchāyāsi mlāyateṣan mukhena
ālakṣaye bhavatīm antarādhim
dūre bandhum śocasi kañcanāmba

dharmāḥ uvāca – Dharma paklausė; *kaccit* – ar; *bhadre* – gerbiamoji; *anāmayam* – sveika ir žvali; *ātmanas* – pati; *te-tave*; *vicchāyā asi* – atrodo, temdo sielvarto šešėlis; *mlāyatā* – temdantis; *iṣat* – šiek tiek; *mukhena* – veidą; *ālakṣaye* – atrodai; *bhavatīm* – tu; *antarādhim* – negaluoianti; *dūre* – apie esantį toli; *bandhum* – draugą; *śocasi* – mąstanti; *kañcana* – kažkokį; *amba* – o motina.

[Jaučiu pasivertęs] Dharma paklausė: O gerbiamoji, kur tavo jėgos ir žvalumas? Kodėl tavo veidą temdo juodas sielvarto šešėlis? Galbūt tu negaluoji, o gal tave kankina mintys apie giminaitį, kuris yra toli nuo tavęs?

Komentaras: Kali amžiuje žmonės kankina nuolatinis nerimas. Visi kuo nors serga. Šio amžiaus žmonių dvasios būseną išduoda jų veidai. Juos kankina išsiskyrimas su giminaičiais, gyvenančiais toli nuo namų. Būdingiausias Kali amžiaus bruožas tas, kad nebėra šeimų, kuriose visi gyventų kartu. Stengdamasis išlaikyti šeimą, tėvas gyvena toli nuo vaikų, žmona – toli nuo savo vyro ir t.t. Žmonės kankina įvairios ligos, išsiskyrimo su draugais bei artimaisiais liūdesys, nerimas dėl savo *status quo*. Ir tai tik keletas priežasčių, verčiančių šių laikų žmones nuolat kentėti.

20 TEKSTAS

पादैर्न्यूनं शोचसि मैकपाद-
 मात्मानं वा वृषलैर्भोक्ष्यमाणम् ।
 आहो सुरादीन् हृतयज्ञभागान्
 प्रजा उत स्विन्मघवत्यवर्षति ॥२०॥

*pādair nyūnaṁ śocasi maika-pādam
 ātmānaṁ vā vṛṣalair bhokṣyamāṇam
 āho surādīn hr̥ta-yajña-bhāgān
 prajā uta svin maghavaty avarṣati*

pādaiḥ – trijų kojų; *nyūnam* – netekau; *śocasi* – ar todėl sielvartauji, kad; *mā* – mano; *eka-pādam* – tik su viena koja; *ātmānam* – mano kūnas; *vā* – o gal; *vṛṣalaiḥ* – nusikaltėlių mėsdžių; *bhokṣyamāṇam* – būsi engiama; *āhoḥ* – aukose; *sura-ādīn* – įgaliotieji pusdieviai; *hr̥ta-yajña* – neteko aukų; *bhāgān* – dalies; *prajāḥ* – gyvos būtybės; *uta* – vis didėjantis; *svit* – galbūt; *maghavati* – badas ir nepriteklius; *avarṣati* – dėl lietaus trūkumo.

Aš netekau trijų kojų ir dabar stoviu tik ant vienos. Gal tu sielojiesi dėl mano būklės? O gal nerimauji dėl to, kad nuo šiol tave engs įstatymų nepaisantys mėsdžiai? Gal tu liūdi todėl, kad žmonės liovėsi atnašavę aukas ir pusdieviai nebegaus jiem priklausančios aukų dalies? O gal tau sielvartą kelia gyvų būtybių kančios dėl sausros ir bado?

Komentaras: Vis labiau išgalint Kali amžiui, tolydžio trumpės žmogaus gyvenimas, silps atmintis, nyks gailestingumas ir susvyruos moralės bei religijos nuostatos. Kadangi Dharma – religijos principai, galima sakyti, bus užmiršti (trys ketvirčiai jų išnyks), šis simbolinis jautis stovėjo tik ant vienos kojos. Kai trys ketvirčiai žmonijos virsta bedieviais, gyvūnų dalia tampa nepavydėtina. Kali amžiuje bedieviškos civilizacijos ims kurti daugybę vadinamųjų „religinių“ bendruomenių, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai mes iššūkį Dievo Asmeniui. Tokioje bedieviškoje visuomenėje sveikesnės mąstysenos žmonėms gyvenimas taps nepakenčiamas. Žmonės skiriami į skirtingas kategorijas pagal jų tikėjimo Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu laipsnį. Aukščiausio lygio tikintieji, religingiausi žmonės, – tai *vaiṣṇavos* ir brahmanai. Po jų eina *kṣatriyos*, *vaiśyos*, *sūdro*, *mlecchos*, *yavanos* ir galų gale – *caṇḍālos*. Žmogiškosios esmės išsigimimas prasidėjo nuo *mlecchų*, o *caṇḍālos* padėtis – tai žemiausioji nuosmukio stadija. Šiais Vedų ter-

minais apibrėžiama ne konkreti bendruomenė ar kilmė. Tai yra kokybinės žmogaus ypatybės. Apie paveldėjimo teisę ir priklausomybę kokiai nors bendruomenei čia negali būti nė kalbos. Būtinios ypatybės išsiugdomos asmeninėmis pastangomis, taigi *vaišnavos* sūnus gali tapti *mleccha*, o *caṇḍālos* sūnus – pakilti aukščiau ir už brahmaną, – tai priklauso nuo to, su kokiais žmonėmis jie bendraus ir kaip glaudžiai bus susiję su Aukščiausiuoju Viešpačiu.

Mėsėdžiai paprastai vadinami *mlecchomis*. Tačiau ne visi jie yra *mlecchos*. *Mlecchomis* nelaikomi tie, kurie vartoja mėsą vadovaudamiesi šventraščių nurodymais. Tačiau tie, kurie valgo mėsą be jokių apribojimų, yra tikri *mlecchos*. Jautieną šventraščiai draudžia valgyti – jaučius ir karves Vedų sekėjai ypatingai globoja. Tačiau Kali amžiuje žmonės darys su šiais gyvuliais ką norės, todėl juos užgrius įvairiausios nelaimės.

Šiame amžiuje žmonės nebeatnašaus aukų. *Mlecchų* visuomenė aukų atnašavimui nebeteiks reikšmės, nors žmonėms, išitraukusiems į materialius juslinius malonumus, jos būtinios. „Bhagavad-gītoje“ (3.14–16) primygtinai rekomenduojama atnašauti aukas.

Gyvas būtybės sukūrė visatos kūrėjas Brahmā, norėdamas padėti joms žengti tobulėjimo keliu pas Dievą. Jis sukūrė ir aukų atnašavimo sistemą. Šios sistemos esmė ta, kad gyvos būtybės augindamos grūdus bei daržoves ir jais besimaitindamos gauna gyvybinę energiją kūnui palaikyti – kraujo ir sėklos pavidalu. Iš kraujo ir sėklos gyva būtybė gali sukurti kitas gyvas būtybes. Tačiau grūdams, žolei ir kitiems augalams užauginti būtinas lietus, o kad laiku lytų, būtina atnašauti nurodytas aukas. Jos aukojamos pagal Vedų – „Sāma“, „Yajur“, „Ṛg“ ir „Atharva“ – aprašytus ritualus. „Manu-smṛti“ sakoma, kad atnašaudami auką aukuro ugnyje patenkina me saulės dievą. Kai saulės dievas patenkintas, jis išgarina iš jūrų reikiamą vandens kiekį; danguje susitelkia debesys ir prapliumpa lietus. Jei lietaus iškrepta ganėtinai, grūdų pakanka ir žmonėms, ir gyvūnams, – taigi gyvos būtybės gauna pakankamai energijos, kad galėtų gyventi ir tobulėti. Tačiau *mlecchos* projektuoja skerdyklas jaučiams, karvėms bei kitiems gyvūnams. Jie tikisi klestėti didindami fabrikų skaičių ir maitintis gyvuliniu maistu, nesukdami galvos dėl aukų atnašavimo ir grūdų auginimo. Tačiau nereikia pamiršti, kad žolę ir daržoves vis tiek tenka auginti, nes gyvuliai negali be jų apsieiti. O užauginti žolei, kuri būtina gyvuliams, reikalingi lietūs. Taigi kaip besuksi, jie priklauso nuo saulės dievo, Indros, Candros ir kitų pusdievių malonės, o pusdievius reikia užganėdinti aukomis.

Kaip jau ne kartą esame kalbėję, šis materialus pasaulis panašus į kalėjimą. Pusdieviai – tai Viešpaties tarnai, žiūrintys kalėjime tvarkos. Pusdieviai nori, kad maištaujančios gyvos būtybės, išsigeidusios gyventi be Dievo,

ilgainiui pripažintų aukščiausiąją Viešpaties valdžią. Štai kodėl šventraščiuose rekomenduojama aukų atnašavimo sistema.

Materialistai nori sunkiai dirbti, kad savo darbo vaisius panaudotų juls lėms tenkinti. Todėl kiekviename žingsnyje jie daro įvairiausias nuodėmes. Tačiau žmonės, sąmoningai vykdantys dvasinę tarnystę Viešpačiui, egzistuoja aukščiau nuodėmių ir dorų darbų. Trys materialios gamtos *guṇos* jų veiklai neturi jokios įtakos. Bhaktams nereikia atnašauti šventraščiuose nurodomų aukų, nes jau pats jų gyvenimas yra tarsi aukos simbolis. Tačiau žmonės, pasinėrę į karminę veiklą, kurios tikslas – jusliniai malonumai, – aukas atnašauti privalo, nes tik taip gali atsikratyti savo nuodėmių pasekmių. Aukų atnašavimas – tai būdas neutralizuoti susikaupusias nuodėmes. Pusdievius džiugina tokios aukos, lygiai kaip ir kalėjimo prižiūrėtojus džiugina geras kalinių elgesys. Tačiau Viešpats Caitanya rekomendavo vienintelę *yajñā* (auką) – *saṅkīrtana-yajñā*, kurioje gali dalyvauti kiekvienas. Tai Hare Kṛṣṇa *mantras* kartojimas. *Saṅkīrtana-yajña* vienodai gera ir bhaktui, ir *karmiui*.

21 TEKSTAS

अरक्ष्यमाणाः स्त्रिय उर्वि बालान्
 शोचस्यथो पुरुषादैरिवार्तान् ।
 वाचं देवीं ब्रह्मकुले कुकर्म-
 ण्यब्रह्मण्ये राजकुले कुलाग्र्यान् ॥२१॥

araksyamāṇāḥ striya urvi bālān
śocasy atho puruṣādair ivārtān
vācam devīm brahma-kule kukarmaṇy
abrahmaṇye rāja-kule kulāgryān

araksyamāṇāḥ – neglobojamos; *striyaḥ* – moterys; *urvi* – žemėje; *bālān* – vaikai; *śocasi* – gailiesi; *atho* – todėl; *puruṣa-ādaiḥ* – žiaurių vyrų; *iva* – taip; *ārtān* – tų, kurie nelaimingi; *vācam* – žodynas; *devīm* – deivė; *brahma-kule* – brahmanų šeimoje; *kukarmaṇi* – veikla, prieštaraujanti religijos principams; *abrahmaṇye* – tų, kurie negerbia brahmanų kultūros; *rāja-kule* – valdovų šeimoje; *kula-agryān* – geriausiųjų šeima (brahmanai).

Gal tau skauda širdį dėl nelaimingų moterų ir vaikų, kuriuos nesąžiningi vyrai paliko likimo valiai? O gal esi nelaiminga dėl to, kad mokslo deivę

išnaudoja brahmanai, pamynę religijos principus? Ar gal tau skaudu matyti, jog brahmanai tarnauja valdovams, negerbiantiems brahmaniškosios kultūros?

Komentaras: Moterys, vaikai, brahmanai ir karvės Kali amžiuje bus menkinami ir palikti be globos. Išplitus neteisėtiems santykiams su moterimis, daugeliu moterų ir vaikų niekas nesirūpins. Dėl to moterys sieks nepriklausomybės nuo vyrų ir santuoka virs tik formaliu tarpusavio susitarimu. Vaikais dažniausiai niekas dorai nesirūpins. Brahmanai, kaip žinia, – išmintingi žmonės, todėl nesunkiai pasieks šiuolaikinio mokslo aukštumą, tačiau moralės bei religijos požiūriu jie bus žemiausiai puolę. Išsilavinimas ir žemiausi polinkiai – nesuderinami dalykai, tačiau ilgainiui aukštuomenėje jie bus glaudžiai susiję. Valdantieji sluoksniai pasmerks Vedų išminties doktrinas ir įves „pasaulietišką“ valdžią, o vadinamieji išsimokslinę brahmanai taps perkama ir parduodama nesąžiningų vadovų prekė. Netgi filosofai ir religinius principus aiškinančių veikalų autoriai nesukuklins užimti aukštas pareigybes vyriausybėje, kuri nepaisys jokių moralės principų, nurodomų *śāstre*. Brahmanams nevalia stoti į tokią tarnybą, tačiau Kali amžiuje jie nepaisys šio draudimo ir nevens net pačių niekšingiausių darbų. Tai tik keletas Kali amžiaus bruožų, griaunančių žmonių visuomenės gerovę.

22 TEKSTAS

किं क्षत्रबन्धून् कलिनोपसृष्टान्
राष्ट्राणि वा तैरवरोपितानि ।
इतस्ततो वाशनपानवासः-
स्नानव्यवायोन्मुखजीवलोकम् ॥२२॥

*kiṁ kṣatra-bandhūn kalinopasṛṣṭān
rāṣṭrāṇi vā tairavaropitāni
itas tato vāśana-pāna-vāśaḥ-
snāna-vyavāyonmukha-jīva-lokam*

kiṁ – ar; *kṣatra-bandhūn* – netikę valdovai; *kalinā* – Kali amžiaus įtakos; *upasṛṣṭān* – suklaidinti; *rāṣṭrāṇi* – valstybės reikalus; *vā* – arba; *taiḥ* – jie; *avaropitāni* – suardė; *itaḥ* – čia; *tataḥ* – ten; *vā* – arba; *aśana* – valgyti; *pāna* – gerti; *vāśaḥ* – gyventi; *snāna* – maudytis; *vyavāya* – lytiškai santykiuoti; *unmukha* – linkusi; *jīva-lokam* – žmonių visuomenė.

Kali amžiaus paveikti, valdovai pametė galvas, ir valstybėje siaučia netvarka. Gal ši netvarka kelia tau sielvartą? Dabar žmonės nebepaiso jokių taisyklių bei apribojimų ir valgo, miega, geria ar mylisi bet kada ir bet kur. Ar dėl to tu tokia liūdna?

Komentaras: Valgis, miegas, savigyna ir dauginimasis – tai gyvybiniai kūno poreikiai, bendri žmogui ir gyvūnui. Tačiau žmogus turi tenkinti šiuos poreikius ne kaip gyvulys, o kaip žmogus. Šuo be jokios gėdos visų akivaizdoje santykiauja su kale, tačiau jei šitaip pasielgtų žmogus, jo poelgis būtų laikomas viešosios tvarkos pažeidimu ir jis būtų baudžiamas pagal įstatymus. Taigi egzistuoja taisyklės netgi elementariems poreikiams tenkinti. Tačiau Kali amžiaus paveikta žmonių visuomenė vengia taisyklių ir apribojimų. Šiame amžiuje žmonės tenkina poreikius ignoruodami visas taisykles. Socialinių bei moralės normų išsigimimas, be abejonės, kelia liūdesį, nes toks gyvuliškas elgesys visiems daro pragaištingą įtaką. Šiais laikais tėvai ir globėjai piktinasi savo augintinių elgesiu. Bet jie turėtų suprasti, kad jų vaikai nekalti, nes yra blogos įtakos, dėl kurios kaltas Kali amžius, aukos. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakojama istorija apie Ajāmilą. Kartą šis nekaltas brahmano sūnus ėjo keliu ir pamatė besiglamonėjančią *sūdrų* porėlę. Šis vaizdas taip paveikė jaunuolio sąmonę, kad vėliau jis pats tapo ištvirkimo auka. Jis buvo tyras brahmanas, bet dėl netikusių ryšių degradavo iki apgailėtino valkatos lygio. Anuomet Ajāmila buvo išimtis, tačiau Kali amžiuje nelaimingi, nekalti moksleiviai ir studentai kasdien mato kino filmus, atvirai propaguojančius seksą. Vadinamieji šių laikų valdovai nieko nenutuokia apie tai, ką privalo daryti *kṣatriyos*. *Kṣatriyų* pareiga valdyti, o brahmanų – studijuoti šventraščius ir būti dvasiniais vadovais. Žodis *kṣatra-bandhu* apibūdina vadinamuosius valdovus, o teisingiau žmones, kurie užėmė valdovų postus, nors nėra deramai išsilavinę ir nesilaiko tradicijų. Šiandien juos išrenka liaudis, kuri pati nepaiso jokių taisyklių ir apribojimų. Ar gali puolę ir nuo normalaus gyvenimo nusigręžę žmonės išsirinkti tinkamą valdovą? Taigi, išgalėjus Kali amžiui, ir politikoje, ir visuomeniniame gyvenime, ir religijoje viskas apvirto aukštyn kojom, o tai sveikiau mąstančiam žmogui kelia liūdesį.

23 TEKSTAS

यद्वाम्ब ते भूरिभरावतार-
कृतावतारस्य हरेर्धरिनि ।

अन्तर्हितस्य स्मरती विसृष्टा
कर्माणि निर्वाणविलम्बितानि ॥२३॥

*yadvāmba te bhūri-bharāvātāra-
kṛtāvātārasya harer dharitri
antarhitasya smaratī viśṣṭā
karmāṇi nirvāṇa-vilambitāni*

yadvā – galbūt; *amba* – o motina; *te* – tavo; *bhūri* – sunkios; *bhara* – naštos; *avatāra* – palengvinimą; *kṛta* – padariusio; *avatārasya* – įsikūnijusio; *hareḥ* – apie Viešpaties Śrī Kṛṣṇos; *dharitri* – o Žeme; *antarhitasya* – Jo, kuris jau išnyko iš akių; *smaratī* – galvodama; *viśṣṭā* – apie visus nuveiktus; *karmāṇi* – darbus; *nirvāṇa* – į išsivadavimą; *vilambitāni* – vedančius.

O motina Žeme, Aukščiausiasis Dievo Asmuo Hari nužengė kaip Viešpats Śrī Kṛṣṇa, kad palengvintų tavo sunkią našą. Visi Jo žaidimai yra transcendentiniai ir tiesia kelią į išsivadavimą. Ir dabar, kai Jo nėra šalia, tu turbūt galvoji apie Jo žaidimus ir liūdi, kad jie liko praecity.

Komentaras: Viešpaties darbai patys savaime suteikia nepalyginamai didesnę palaimą negu *nirvāṇa*, t.y. išsivadavimas, nors Jo darbai yra ir išsivadavimo priežastis. Śrīlos Jīvos Gosvāmio ir Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuroso žodžiai *nirvāṇa-vīdambitāni* šiame posme reiškia „kas sumenkina išsivadavimą“. Norėdamas pasiekti *nirvāṇa*, išsivadavimą, žmogus turi atlikti griežtą *tapasyā* (askezes), tačiau Viešpats yra toks maloningas, kad Pats nužengia į žemę palengvinti jos naštos. Atsiminti Jo darbus nepalyginamai didesnė palaima už *nirvāṇa*, ir juos atsimindamas žmogus sugrįžta į transcendentinę Viešpaties buveinę, kurioje bendrauja su Viešpačiu, skendėdamas amžinoje meilės tarnystės ekstazėje.

24 TEKSTAS

इदं ममाचक्ष्व तवाधिमूलं
वसुन्धरे येन विकर्षितासि ।
कालेन वा ते बलिनां बलीयसा
सुरार्चितं किं हतमम्ब सौभगम् ॥२४॥

*idaṁ mamācakṣva tavādhi-mūlam
vasundhare yena vikarśitāsi
kālena vā te balinām balīyasā
surārcitam kim hṛtam amba saubhagam*

idaṁ – tai; *mama* – man; *ācakṣva* – pasakyki; *tava* – tavo; *ādhimūlam* – svarbiausiąją kančių priežastį; *vasundhare* – o visų turtų šaltini; *yena* – kurios; *vikarśitā asi* – esi taip smarkiai išsekinta; *kālena* – dėl laiko įtakos; *vā* – ar; *te* – tavo; *balinām* – už labai galingus; *balīyasā* – galingesnis; *sura-arcitam* – kuria žavėjosi pusdieviai; *kim* – nejaugi; *hṛtam* – pasiglemžė; *amba* – motina; *saubhagam* – laimę.

O motina, visų turtų šaltini, sakyk, kokios nelaimės tave šitaip išsekino? Man regis, tai visagalis laikas, įveikiantis net galingiausiuosius, pasiglemžė tavo laimę, kurios tau pavydėjo netgi pusdieviai.

Komentaras: Viešpaties malone visos planetos sukurtos taip, kad jose nieko netrūktų. Taigi žemėje gausu įvairiausių gėrybių, būtinų normaliam gyvenimui, o kai į ją nužengia Viešpats, ji pražysta taip, kad net dangaus gyventojai pakerėti ima ją garbinti. Tačiau Viešpaties valia žemė akimirksniu gali pasikeisti. Panorėjęs Viešpats gali bet ką sukurti ir bet ką sunaikinti. Todėl nereikia manyti, kad galime viskuo apsirūpinti patys ar gyventi nepriklausomi nuo Viešpaties.

25 TEKSTAS

धरण्युवाच

भवान् हि वेद तत्सर्वं यन्मां धर्मानुपृच्छसि ।
चतुर्भिर्वर्तसे येन पादैर्लोकसुखावहैः ॥२५॥

dharany uvāca

*bhavān hi veda tat sarvaṁ yan māṁ dharmānupṛcchasi
caturbhir vartase yena pādair loka-sukhāvahaiḥ*

dharanī uvāca – motina Žemė atsakė; *bhavān* – gerbiamasai; *hi* – tikrai; *veda* – žinai; *tat sarvaṁ* – viską, ko; *yat* – tai; *mām* – manęs; *dharmā* – o religinių principų įsikūnijime; *anupṛcchasi* – klausinėjai; *caturbhiḥ* – ketu-

riomis; *vartase* – esi; *yena* – kuriomis; *pādaiḥ* – kojomis; *loka* – kiekvienoje planetoje; *sukha-āvahaiḥ* – didindamas laimę.

Žemės dievybė [karvė] atsakė religijos principų įsikūnijimui [jaučiui]: O Dharma, tu ir pats žinai atsakymą į savo klausimą, ir vis dėlto aš tau atsakysiu. Kadaise ir tu stovėjai ant keturių kojų ir Viešpaties malone buvai laimės šaltinis visatai.

Komentaras: Religijos principus nustatė Pats Viešpats, o Dharmarāja (Yamarāja) atsakingas už tai, kad šių įstatymų būtų laikomasi. Satya-yugoje laikytasi visų principų, Tretā-yugoje – ketvirtadaliu mažiau, Dvāpara-yugoje tebuvo laikomasi jų pusės, o Kali-yugoje – ketvirtadaliu, bet ir iš to ketvirtadalio netrukus nieko neliks, ir tada pasaulis bus sunaikintas. Žmonijos laimė priklauso nuo to, kaip sąžiningai kiekvienas žmogus ir visa visuomenė laikosi religijos principų. Tikroji narsa – tai nepaisant nieko likti ištikimam religijos principams. Tik tada žmogus gali būti laimingas ši gyvenimą ir galų gale grįžti pas Dievą.

26–30 TEKSTAI

सत्यं शौचं दया क्षान्तिस्त्यागः सन्तोष आर्जवम् ।
शमो दमस्तपः साम्यं तितिक्षोपरतिः श्रुतम् ॥२६॥

ज्ञानं विरक्तिरैश्वर्यं शौर्यं तेजो बलं स्मृतिः ।
स्वातन्त्र्यं कौशलं कान्तिर्धैर्यं मार्दवमेव च ॥२७॥

प्रागल्भ्यं प्रश्रयः शीलं सह ओजो बलं भगः ।
गाम्भीर्यं स्थैर्यमास्तिक्यं कीर्तिर्मानोऽनहङ्कृतिः ॥२८॥

एते चान्ये च भगवन्नित्या यत्र महागुणाः ।
प्रार्थ्या महत्त्वमिच्छद्भिर्न वियन्ति स्म कर्हिचित् ॥२९॥

तेनाहं गुणपात्रेण श्रीनिवासेन साम्प्रतम् ।
शोचामि रहितं लोकं पाप्मना कलिनेक्षितम् ॥३०॥

satyaṁ śaucaṁ dayā kṣāntis tyāgaḥ santoṣa ārjavam
śamo damas tapaḥ sāmyaṁ tītikṣoparatīḥ śrutam

*jñānam viraktir aiśvaryam śauryam tejo balaṁ smr̥tiḥ
svātantryam kauśalam kāntir dhairyam mārḍavam eva ca*

*prāgalbhyam praśrayaḥ śīlam saha ojo balaṁ bhagaḥ
gāmbhīryam sthairyam āstikyam kīrtir māno 'nahan̥kṛtiḥ*

*ete cānye ca bhagavan nityā yatra mahā-guṇāḥ
prārthyā mahattvam icchadbhir na viyanti sma karhicit*

*tenāhaṁ guṇa-pātreṇa śrī-nivāseṇa sāmpratam
śocāmi rahitam lokam pāpmanā kalinekṣitam*

satyam – teisingumas; *śaucam* – švara; *dayā* – neabejingumas kito nelaimėi; *kṣāntiḥ* – gebėjimas išsaugoti ramybę net ir tada, kai yra priežasčių supyksti; *tyāgaḥ* – didžiadvasiškumas; *santoṣaḥ* – vidinis pasitenkinimas; *ārjavam* – tiesumas; *śamaḥ* – proto tvirtybė; *damaḥ* – sugebėjimas valdyti jusles; *tapah* – atsakomybės jausmas; *sāmyam* – nešališkumas draugams ir priešams; *tītikṣā* – pakantumas įžeidinėjantiems; *uparatiḥ* – abejingumas praradimams ir laimėjimams; *śrutam* – šventraščių nurodymų laikymasis; *jñānam* – savojo „aš“ pažinimas; *viraktiḥ* – juslinių malonumų atsižadėjimas; *aiśvaryam* – gebėjimas vadovauti; *śauryam* – narsa; *tejah* – įtakingumas; *balam* – galia įgyvendinti tai, kas neįmanoma; *smr̥tiḥ* – pareigingumas; *svātantryam* – nepriklausomybė; *kauśalam* – gebėjimas viską daryti meistriškai; *kāntiḥ* – grožis; *dhairyam* – ramumas; *mārḍavam* – geraširdiškumas; *eva* – tokiu būdu; *ca* – taip pat; *prāgalbhyam* – sumanumas; *praśrayaḥ* – švelnumas; *śīlam* – kilnumas; *sahaḥ* – ryžtingumas; *ojaḥ* – tobulas visų mokslų išmanymas; *balam* – gebėjimas pasiekti Savo; *bhagaḥ* – malonumo objektas; *gāmbhīryam* – džiaugsmingumas; *sthairyam* – tvirtumas; *āstikyam* – ištikimybė; *kīrtiḥ* – šlovė; *mānaḥ* – vertas būti garbinamas; *anahan̥kṛtiḥ* – didybės nebuvimas; *ete* – visos šios; *ca anye* – taip pat daug kitų; *ca* – ir; *bhagavan* – Dievo Asmuo; *nityāḥ* – amžinų; *yatra* – kur; *mahā-guṇāḥ* – didžių ypatybių; *prārthyāḥ* – kurias verta turėti; *mahattvam* – didybė; *icchadbhiḥ* – kurie to trokšta; *na* – niekada; *viyanti* – sumažėja; *sma* – bet kada; *karhicit* – kada nors; *tena* – Jo; *aham* – mano; *guṇa-pātreṇa* – visų ypatybių šaltinio; *śrī* – sėkmės deivė; *nivāseṇa* – prieglobsčio; *sāmpratam* – visai neseniai; *śocāmi* – galvoju; *rahitam* – apie netekusias; *lokam* – planetas; *pāpmanā* – įvairiausios nuodėmės; *kalinā* – dėl Kali amžiaus; *ikṣitam* – matomos.

Viešpačiui būdingi 1) teisingumas, 2) švara, 3) neabejingumas kito nelaimėi, 4) gebėjimas sulaikyti pyktį, 5) vidinis pasitenkinimas, 6) tiesumas, 7) proto tvirtybė, 8) sugebėjimas valdyti jusles, 9) atsakomybės jausmas,

10) nešališkumas, 11) pakantumas, 12) mokėjimas išlaikyti pusiausvyrą, 13) ištikimybė šventraščių tiesoms, 14) išmintis, 15) abejingumas jusliniams malonumams, 16) gebėjimas vadovauti, 17) narsa, 18) įtakingumas, 19) galia įgyvendinti ir tai, kas neįmanoma, 20) pareigingumas, 21) visiška nepriklausomybė, 22) meistriškumas visame kame, 23) tobulas grožis, 24) giedras ramumas, 25) geraširdiškumas, 26) sumanumas, 27) švelnumas, 28) kilnumas, 29) ryžtingumas, 30) tobulas visų mokslų išmanymas, 31) gebėjimas pasiekti Savo, 32) disponavimas visais malonumų objektais, 33) džiaugsmingumas, 34) tvirtumas, 35) ištikimybė, 36) šlovė, 37) garbinimas, 38) didybės nebuvimas, 39) tai, kad Jis yra Dievo Asmuo, 40) amžinatvė ir daugelis kitų transcendentinių amžinų nuo Jo neatskiriamų ypatybių. Tačiau Dievo Asmens Viešpaties Šrī Kṛṣṇos – didžiausio gėrio ir grožio šaltinio – transcendentiniai žaidimai žemėje jau baigėsi. Jam išėjus, visur pasklido Kali amžiaus įtaka, ir tai mane labai liūdina.

Komentaras: Lengviau žemę sutrinti į miltus ir suskaičiuoti visus atomus, negu išvardinti neišsenkamas transcendentines Viešpaties ypatybes. Viešpats Anantadeva Savo nesuskaičiuojamomis burnomis ilgus amžius mėgino išvardinti transcendentines Aukščiausiojo Viešpaties ypatybes, bet taip ir nepajėgė visų jų suminėti. Šiame posme išvardintos tik žmogaus protui suvokiamos Viešpaties ypatybės. Bet jas galima dar smulkiau suskirstyti. Pasak Šrilos Jivos Gosvāmio, trečiąją ypatybę – neabejingumą kito nelaimi sudaro: 1) rūpinimasis Jam atsidavusiomis sielomis ir 2) linkėjimas viso, kas geriausia, savo bhaktams. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats pageidauja, kad visos sielos lenktųsi tik Jam, ir kiekvieną Jam atsidavusią sielą žada apsaugoti nuo nuodėmių pasekmių. Ne visos sielos nusilenkia Viešpačiui, t.y. tampa Jo bhaktais, taigi ir Viešpats toli gražu ne visiems parodo Savo ypatingą globą. Savo bhaktams Jis linki tik gera, ir tie, kurie pasineria į transcendentinę meilės tarnystę Jam, susilaukia ypatingo Viešpaties dėmesio. Tokiems tyriems bhaktams Viešpats nurodo, kaip atlikti savo pareigas kelyje atgal pas Dievą. Nešališkumas (dešimtoji ypatybė) reiškia, jog Viešpats visiems vienodai maloningas, tarytum saulė, žerianti savo spindulius visiems be išimties. Ir vis dėlto ne visi moka jais pasinaudoti. Viešpats sako, kad tuos, kurie Jam atsiduoda, Jis Pats imasi sergėti; tačiau nelaimingieji atsisako priimti šį pasiūlymą ir yra pasmerkti materialioms kančioms. Taigi nors Viešpats visiems vienodai maloningas, nevykėliai dėl blogos įtakos negali besąlygiškai paklusti jo nurodymams, tačiau dėl to nevalia kaltinti Viešpaties. Sakoma, Viešpats prielankus tik Savo bhaktams. Gali pasirodyti, kad Jis šališkas bhaktams, tačiau tai, ar Viešpaties malonė, kurią

Jis dalina visiems, yra priimama, ar atstumiami, priklauso tik nuo pačios gyvos būtybės.

Septintasis Viešpaties bruožas – proto tvirtybė. Tai reiškia, jog Viešpats visada tęsi Savo garbės žodį. Pažadėjęs ką apsaugoti, Jis būtinai ištesės pažadą. Tyro bhakto pareiga – ištikimai vykdyti Viešpaties ar Viešpaties *bona fide* atstovo (dvasinio mokytojo) jam patikėtas pareigas. Visa kita yra Viešpaties reikalas.

Viešpaties pareigingumas taip pat unikalus. Pačiam Viešpačiui nieko nereikia daryti, nes viską už Jį padaro Jam pavaldžios Jo energijos. Ir vis tiek Viešpats laisva valia vykdo tam tikrus išipareigojimus, imdamasis Savo transcendentiniuose žaidimuose įvairiausių vaidmenų. Vaikystėje kaip piemenukas, Nandos Mahārājos sūnus, Jis tobulai vykdė Savo pareigas. O ėmęsis *kṣatriyos*, Mahārājos Vasudevos sūnaus, vaidmens, buvo karingas neprilygstamo šaunumo *kṣatriya*. Sumanęs vesti, *kṣatriya* turi arba pagrobtį savo nuotaką, arba kautis dėl jos rankos. Toks *kṣatriyos* elgesys yra pagirtinas, nes jis būsimai žmonai turi pademonstruoti savo didvyriškumą, o ji, *kṣatriyos* dukra, turi progą įvertinti būsimo vyro narsą. Savo šaunumą vedybų metu parodė ir Patsai Dievo Asmuo Śrī Rāma. Jis sulaužė tvirčiausią Haradhanuso lanką ir laimėjo Sītādevės – visų turtų motinos – ranką. Per vedybų iškilmes *kṣatriyos* demonstruodavo savo kovinius sugebėjimus, ir tai nėra smerktina. Viešpats Śrī Kṛṣṇa tobulai atliko *kṣatriyos* pareigas: Jis vedė daugiau negu šešiolika tūkstančių žmonių ir dėl visų jų rankos kovėsi kaip narsiausias *kṣatriya*. Kautis dėl šešiolikos tūkstančių moterų, be abejo, gali tik Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Toks pat pareingas Viešpats buvo kiekviename Savo transcendentinių žaidimų epizode.

Keturioliktoji ypatybė, išmintingumas, gali būti skiriama į penkias sudėtinės dalis: 1) nuovokumą, 2) dėkingumą, 3) gebėjimą įvertinti aplinkybes vietas, laiko ir objekto požiūriu, 4) tobulą visų dalykų išmanymą ir 5) savojo „aš“ pažinimą. Tik kvailiai nedėkingi savo geradariams. Viešpačiui nereikia niekieno paslaugų, nes Jis yra Pats Sau pakankamas, ir vis dėlto tyra bhaktų tarnystė teikia Jam didžiulį džiaugsmą. Viešpats jaučiasi labai dėkingas Savo bhaktams už jų nuoširdžią ir besąlygišką tarnystę ir Savo ruožtu Pats stengiasi jiems pasitarnauti, nors bhaktai šito ir netrokštų, nes jau pati transcendentinė atsidavimo tarnystė teikia didžiausią transcendentinę naudą. Bhaktas nieko nelaukia iš Viešpaties mainais už tarnystę. Vedų aforizmas *sarvaṁ khalv idam brahma* byloja, kad Viešpats, išsiskleidęs per Savo visur esantį švytėjimą, *brahmajyoti*, yra tiek daiktų viduje, tiek išorėje, kaip ir neaprepiamas materialus dangus; todėl Jis – visa žinantis.

O jei kalbėsime apie Viešpaties grožį, tai Jo bruožai ypatingi ir išskiria

Jį iš visų kitų gyvų būtybių. Jo bruožai tokie patrauklūs ir neprilygstami, kad pavergia net Rādhārānės, dailesio Viešpaties kūrinio, mintis. Todėl Viešpats vadinamas Madana-mohana, „pavergiančiu paties Kupidono mintis“. Śrīla Jīva Gosvāmī Prabhu kruopščiai ištyrė kitas transcendentines Viešpaties ypatybes ir autoritetingai patvirtino, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa – Absoliutus Aukščiausiasis Dievo Asmuo (Parabrahmanas). Nesuvokiamos Jo energijos daro Jį visagalį, todėl Jis vadinamas Yogešvara, aukščiausiuoju visų mistinių galių valdovu. Ir Jo, kaip Yogešvaros, kūnas yra dvasinis, amžinas, sudarytas iš išminties ir palaimos. Neatsidavusieji Viešpačiui negali suvokti dinamiškos Jo prigimties – juos patenkina Jo amžinatvės aspekto suvokimas. Visos didžios sielos trokšta savo išmintimi prilygti Viešpačiui. Tai reiškia, kad bet koks kitas žinojimas yra nepakankamas, besikeičiantis ir ribotas, o Viešpaties – pastovus ir beribis. Śrīla Sūta Gosvāmī patvirtina šią mintį „Bhāgavatam“ puslapiuose: nors Dvārakos gyventojai kiekvieną dieną regėjo Viešpatį, jie kas akimirką dar stipriau norėjo Jį matyti. Gyvos būtybės gali laikyti Viešpaties ypatybes savo idealu, tačiau jos niekada neprilygs Viešpačiui. Materialus pasaulis yra *mahat-tattvos* produktas. *Mahat-tattva* – tai Viešpaties sapnas, kurį Jis regi Priežasčių vandenyne, paniręs į mistinį snaudulį (*yoga-nidra*). Ir vis dėlto visas pasaulis atrodo esąs reali Jo kūrinijos apraiška. Tai reiškia, kad Viešpaties sapnai taip pat realūs. Viskas paklūsta Jo transcendentinei valiai, todėl kad ir kur Jis nužengtų, Jis visada išlieka absoliutas.

Tiktai Viešpats gali palaikyti visą kūriniją ir dovanoti išvadavimą net Savo priešams, juos nužudydamas, kadangi Jis turi visas išvardintas ypatybes. Jo asmenybė patraukli pačioms iškilniausioms išsivadavusioms sieloms, todėl Jam lenkiasi didžiausieji iš pusdievių – patys Brahmā ir Śiva. Jis išlieka kūrybinės energijos Viešpačiu netgi išsikūnydamas *puruṣa-avatāra*. „Bhagavad-gītoje“ (9.10) sakoma, kad materiali kūrybinė energija veikia Jo valdoma, Jis yra materialiosios energijos „jungiklis“. Ir visose visatose Jis yra pirminė nesuskaičiuojamų Jo išsikūnijimų, skirtų valdyti materialią energiją, priežastis. Antai mūsų visatoje vien Manu inkarnacijų yra per penkis šimtus tūkstančių, tad ką jau kalbėti apie nesuskaičiuojamą daugybę inkarnacijų kitose visatose. Tačiau Vaikuṅṭhose, dvasiniame pasaulyje, plytinčiame anapus *mahat-tattvos* ribų, nėra Viešpaties inkarnacijų. Ten, įvairiose Vaikuṅṭhose, viešpatauja pilnavertės Jo ekspansijos. Planetų dvasiniame danguje mažų mažiausiai triskart daugiau negu nesuskaičiuojamose *mahat-tattvos* visatose. Ir visi Viešpaties Nārāyaṇos pavidalai – tai Jo Vāsudevos aspekto ekspansijos, todėl tuo pat metu Jis yra ir Vāsudeva, ir Nārāyaṇa, ir Kṛṣṇa. Išsiskleisdamas daugybe pavidalų (*śrī-kṛṣṇa govinda*

hare murāre, he nātha nārāyaṇa vāsudeva), Jis vis dėlto sujungia Savo asmenyje viską. Todėl jokia gyva būtybė, kad ir kokia ji galinga, nepajėgi suskaičiuoti Jo ypatybių.

31 TEKSTAS

आत्मानं चानुशोचामि भवन्तं चामरोत्तमम् ।
देवान् पितृनृषीन् साधून् सर्वान् वर्णास्तथाश्रमान् ॥३१॥

*ātmānaṁ cānuśocāmi bhavantaṁ cāmarottamam
devān pitṛn ṛṣīn sādḥūn sarvān varṇāṁs tathāśramān*

ātmānam – dėl savęs; *ca* – taip pat; *anuśocāmi* – sielvartauju; *bhavantam* – dėl tavęs; *ca* – taip pat; *amara-uttamam* – geriausiasis iš pusdievių; *devān* – dėl pusdievių; *pitṛn* – dėl Pitrlokos gyventojų; *ṛṣīn* – dėl išminčių; *sādḥūn* – dėl bhaktų; *sarvān* – dėl visų jų; *varṇān* – kastų; *tathā* – o taip pat; *āśramān* – visuomenės skyrių.

O geriausiasis iš pusdievių, aš galvoju apie save ir tave, o taip pat apie visus pusdievius, išminčius, Pitrlokos gyventojus, Viešpaties bhaktus – apie visus žmones, ištikimus varnų ir āśramų socialinei sistemai.

Komentaras: Norėdamas pasiekti tobulumą, žmogus turi bendradarbiauti su pusdieviais, išminčiais, Pitrlokos gyventojais bei Viešpaties bhaktais ir vadovautis moksline *varnų* ir *āśramų* (socialinės diferenciacijos) sistema. Taigi ribą tarp žmogaus ir gyvūno nubrėžia mokslinė *varnų* ir *āśramų* sistema, kuriai vadovauja prityrę išminčiai drauge su pusdieviais. Ja vadovaudamasis, žmogus ilgainiui pasiekia aukščiausią tobulumo pakopą – atgaivina amžiną ryšį su Aukščiausiąja Absoliučia Tiesa – Dievo Asmeniu Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa. *Varṇāśrama-dharma* skirta gyvūno lygio sąmonę transformuoti į žmogaus sąmonę, o žmogaus sąmonę – į dievišką sąmonę. Ir kai vis labiau įsigalintis kvailumas suardo šią Dievo sukurtą sistemą, normalaus, taikus gyvenimo pamatai pradeda irti. Kali amžiuje nuodingoji gyvatė pirmiausiai puola Dievo sukurtą *varṇāśrama-dharma*, todėl tie, kurie iš tiesų verti brahmano vardo, imami vadinti *sūdromis*, o *sūdros* ypatybės turintys žmonės, prisidengdami paveldėjimo teise, pretenduoja vadintis brahmanais. Brahmano ypatybės nepaveldimos, nors gimimas brahmano šeimoje yra viena iš palankių sąlygų. Tikrosios brahmano ypatybės – tai gebėjimas valdyti protą bei jautimus, pakantumas, paprastumas, švara, išmintis, teisin-

gumas, dievotumas, ištikimybė Vedų mokymui ir tikėjimas Vedų tiesomis. Bet šiais laikais nieks nebepaiso šios būtinos sąlygos, ir net garsusis elitinis poetas, „Rāma-carita-mānasas“ autorius, palaiko šias nepagrįstas pretenzijas į paveldėjimo teisę.

Visa tai tapo įmanoma dėl Kali amžiaus įtakos, ir motina Žemė, įsikūnijusi karvės pavidalu, aprauda šią liūdną padėtį.

32–33 TEKSTAI

ब्रह्मादयो बहुतिथं यदपाङ्गमोक्ष-
 कामास्तपः समचरन् भगवत्प्रपन्नाः ।
 सा श्रीः स्ववासमरविन्दवनं विहाय
 यत्पादसौभगमलं भजतेऽनुरक्ता ॥३२॥

तस्याहमब्जकुलिशाङ्कुशकेतुकेतैः
 श्रीमत्पदैर्भगवतः समलङ्कृताङ्गी ।
 त्रीनत्यरोच उपलभ्य ततो विभूतिं
 लोकान् स मां व्यसृजदुत्स्मयतीं तदन्ते ॥३३॥

*brahmādayo bahu-titham yad-apāṅga-mokṣa-
 kāmās tapaḥ samacaran bhagavat-prapannāḥ
 sā śrīḥ sva-vāsam aravinda-vanam vihāya
 yat-pāda-saubhagam alam bhajate 'nuraktā*

*tasyāham abja-kuliśāṅkuśa-keṭu-keṭaiḥ
 śrīmat-padair bhagavataḥ samalaṅkṛtāṅgī
 trīn atyaroca upalabhya tato vibhūtiṁ
 lokān sa mām vyaśrad utsmayatīm tad-ante*

brahma-ādayaḥ – Brahmā ir kiti pusdieviai; *bahu-titham* – daugelį dienų; *yat* – sėkmės deivės Lakšmės; *apāṅga-mokṣa* – maloningo žvilgsnio; *kāmāḥ* – trokšdami; *tapaḥ* – askezes; *samacaran* – atlikdami; *bhagavat* – Dievo Asmeniui; *prapannāḥ* – atsidavė; *sā* – ji (sėkmės deivė); *śrīḥ* – Lakšmiji; *sva-vāsam* – savo buveinę; *aravinda-vanam* – lotosų giraitė; *vihāya* – palikusi; *yat* – kurio; *pāda* – pėdas; *saubhagam* – palaimingas; *alam* – be abejonių; *bhajate* – garbina; *anuraktā* – būdama prisirišusi; *tasya* – prie Jo; *aham* – aš; *abja* – lotoso; *kuliśa* – žaibo; *aṅkuśa* – virbas drambliams varyti; *keṭu* – vėliavos; *keṭaiḥ* – įspaudais; *śrīmat* – visų turtų valdovo; *padaiḥ* – ant padų;

bhagavataḥ – Dievo Asmens; *samalañkrta-aṅgī* – kurio kūnas šitaip papuoštas; *trīn* – tris; *ati* – pranokdama; *aroce* – nuostabiai papuošta; *upalabhya* – įgijusi; *tataḥ* – po to; *vibhūtim* – ypatingą galią; *lokān* – planetų sistemas; *saḥ* – Jis; *mām* – mane; *vyasrjat* – apleido; *utsmayatīm* – didžiuojantis; *tatante* – galų gale.

Sėkmės deivė Lakṣmījī, kurios maloningo žvilgsnio ieško Brahmā bei kiti pusdieviai ir dėl kurios ne vienas jau ilgą laiką lenkiasi Dievo Asmeniui, paliko savo buveinę, lotosų giraitę, kad tarnautų Viešpaties lotoso pėdoms. O man buvo suteiktos ypatingos galios ir visose trijose planetose nebuvo laimingesnių už mane, nes mano puošmena buvo Viešpaties lotoso pėdų ženklai – vėliava, žaibas, dramblių varovo virbas ir lotosas. Bet kai galop aš suvokiau savo laimę, Viešpats apleido mane.

Komentaras: Tik Viešpaties malone pasaulis gali tapti gražesnis bei turtingesnis – mūsų planai čia nieko nepakeis. Kai Viešpats Śrī Kṛṣṇa nužengė į žemę, ją papuošė ypatingi ženklai, kuriais pažymėtos Viešpaties lotoso pėdos. Ir Viešpačiui apreiškus šią ypatingą malonę žemė sužydėjo. Upės, jūros, girios, kalvos bei kasyklos, aprūpinančios žmones ir gyvūnus viskuo, kas būtina, puikiais tvarkėsi su savo užduotimi, ir žemė tiesiog skendo gėrybėse – jai nebuvo lygių visose trijose visatos planetų sistemose. Tad ir mes turėtume prašyti Viešpaties, kad Jis visada būtų maloningas žemei ir kad mes būtume laimingi ir mums nieko netrūktų. Gali kilti klausimas: kaip sugrąžinti Aukščiausiąjį Viešpatį žemėn, kai Jis įvykdė čia Savo misiją ir grįžo į Savo buveinę? Bet grąžinti Jo nėra reikalo. Viešpats yra visur ir bus su mumis, jei mes to norėsime. Būdamas visa persmelkiantis, Jis visada bus su mumis, jei mes be paliovos su atsidavimu Jam tarnausime: kartosime Jo šventą vardą, klausysimės pasakojimų apie Viešpatį, Jį atminsime ir t.t.

Visa, kas tik egzistuoja pasaulyje, yra susiję su Viešpačiu. Mums tereikia išmokti tai pamatyti ir tokiu būdu per tarnystę, neteršiamą jokių nusizengimų, užmegzti su Viešpačiu ryšį. Mes galim būti susiję su Viešpačiu per Jo transcendentinį garsinį paveikslą. Šventas Viešpaties vardas nesiskiria nuo Paties Viešpaties, todėl tas, kuris be nusizengimų Jį kartoja, išsyk patiria Viešpaties buvimą. Net radijo bangomis sklindantis garsas leidžia iš dalies pajusti kalbėtojo buvimą. Lygiai taip ir transcendentiniai garsai, kai juos kartojame, įgalina labai aiškiai patirti Viešpaties buvimą. Šiame amžiuje, apnuodytame Kali įtakos, šventraščiai ir Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu moko mus, kad kartodami šventą Viešpaties vardą galime kaipmat nusiplauti nešvarybes ir palaipsniui kildami į transcendentinį lygmenį sugrįžti pas Dievą. Tas, kuris be įžeidimų kartoja šventą Viešpaties vardą,

kaip ir Viešpats, yra kupinas gėrio. Tyrų Viešpaties bhaktų judėjimas, apėmęs visą pasaulį, gali tučtuojau pakeisti kančios iškreiptą jo veidą. Nuo Kali amžiaus poveikio galime apsisaugoti tik propaguodami šventą Viešpaties vardą.

34 TEKSTAS

यो वै ममातिभरमासुरवंशराज्ञा-
मक्षौहिणीशतमपानुददात्मतन्त्रः ।
त्वां दुःस्थमूनपदमात्मनि पौरुषेण
सम्पादयन् यदुषु रम्यमबिभ्रदङ्गम् ॥३४॥

*yo vai mamātibharam āsura-vaṁśa-rājñām
akṣauhiṇī-śatam apānudad ātma-tantraḥ
tvām duḥstham ūna-padam ātmani pauruṣeṇa
sampādayan yaduṣu ramyam abibhrad aṅgam*

yaḥ – Jis, kuris; *vai* – tikrai; *mama* – mano; *ati-bharam* – pernelyg apsunkinančių; *āsura-vaṁśa* – bedievių; *rājñām* – karalių; *akṣauhiṇī* – karinių rikiuočių*; *śatam* – šimtus; *apānudad* – sunaikino; *ātma-tantraḥ* – Pats Sau pakankamas; *tvām* – tave; *duḥstham* – patekusį į sunkią padėtį; *ūna-padam* – nebepajėgiantį nustovėti ant kojų; *ātmani* – vidinė; *pauruṣeṇa* – pasitelkęs energiją; *sampādayan* – kad atliktų; *yaduṣu* – Yadu dinastijoje; *ramyam* – transcendentinį, nuostabų; *abibhrat* – įgavo; *aṅgam* – kūną.

O religijos įsikūnijime, nereikalingos valdovų ateistų karinės rikiuotės buvo man nepakeliamas našta, ir Dievo Asmens malonė man leido lengviau atsikvėpti. Ne geriau buvo ir tau: tu taip nusilpai, kad vos besilaikei ant kojų. Tad Viešpats Savo vidine galia atėjo į Yadu giminę, norėdamas tau pagelbėti.

Komentaras: *Asuros* trokšta tenkinti jausmus ir džiaugtis gyvenimu, nepaisydami nieko, netgi kitų laimės sąskaita. Siekdami patenkinti savo troškimus, *asuros* (visų pirma valdovai ateistai ir valstybės vadovai) stengiasi apsiginkluoti įvairiausiais mirtį nešančiais ginklais, ir virš taikios visuomenės

* *Akṣauhiṇī* (rikiuotė) sudaro 21 870 karių kovos vežimuose, 21 870 karių ant dramblių, 109 350 pėstininkų ir 65 610 raitelių.

pakimba karo grėsmė. Jų tikslas vienas – kuo plačiau pagarsėti, o be saiko didinamos karinės pajėgos sunkia našta užgula motiną Žemę. Kai visuomenėje atsiranda vis daugiau *asurų*, žmonės, kurie laikosi religijos principų, – pirmiausia bhaktai, *devos*, – jaučiasi nelaimingi.

Ir tada, norėdamas sunaikinti piktadarius *asuras* ir vėl įtvirtinti tikruosius religijos principus, Dievo Asmuo nužengia į Žemę. Su tokia misija Viešpats Śrī Kṛṣṇa nužengė ir ją įvykdė.

35 TEKSTAS

का वा सहेत विरहं पुरुषोत्तमस्य
 प्रेमावलोकुरुचिरस्मितवल्गुजल्पैः ।
 स्थैर्यं समानमहरन्मधुमानिनीनां
 रोमोत्सवो मम यदङ्घ्रिविटङ्कितायाः ॥३५॥

*kā vā saheta virahaṁ puruṣottamasya
 premāvaloka-rucira-smita-valgu-jalpaiḥ
 sthairyam samānam aharan madhu-māninīnām
 romotsavo mama yad-aṅghri-ṅṅiṭāyāḥ*

kā – kas; *vā* – nejaugi; *saheta* – gali pakelti; *viraham* – išsiskyrimą; *puruṣa-uttamasya* – su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu; *prema* – meiliu; *avaloka* – žvilgsniu; *rucira-smita* – malonia šypsena; *valgu-jalpaiḥ* – nuoširdžiais žodžiais; *sthairyam* – rimtumą; *sa-mānam* – ir aistringą pyktį; *aharat* – nugali; *madhu* – mylimųjų; *māninīnām* – tokių moterų kaip Satyabhāmā; *roma-utsavaḥ* – plaukai, pasišiaušę iš malonumo; *mama* – mano; *yat* – kurio; *aṅghri* – pėdomis; *ṅṅiṭāyāḥ* – pažymėta.

Kas gali pakelti išsiskyrimo su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu skausmą? Meili Jo šypsena, maloningas žvilgsnis ir širdingumas akimaju priversdavo nušvisti rimtus Satyabhāmos bei kitų Jo mylimųjų veidus ir numaldydavo jų aistringą pyktį. Kai Jis žengdavo mano [Žemės] paviršiumi, aš pasinerdavau į Jo lotoso pėdų sukeltas dulkes ir rodėd, kad mane apaugusi vešli žolė – tai iš malonumo pasišiaušę mano plaukai.

Komentaras: Tūkstančiams Viešpaties žmonių dažnai tekdavo išsiskirti su Viešpačiu, kai Jis iškeliudavo iš namų, bet su Žeme Jis niekada nesiskyrė – ją visada lytėjo Jo lotoso pėdos. Todėl Viešpačiui palikus Žemę ir

iškeliavus į Savo dvasinę buveinę, Žemė ypatingai skaudžiai išgyveno išsi-skyrimą.

36 TEKSTAS

तयोरेवं कथयतोः पृथिवीधर्मयोस्तदा ।
परीक्षिन्नाम राजर्षिः प्राप्तः प्राचीं सरस्वतीम् ॥३६॥

*tayor evaṁ kathayatoḥ pṛthivī-dharmayos tadā
parikṣin nāma rājarṣiḥ prāptaḥ prācīm sarasvatīm*

tayoḥ – tarpusavyje; *evam* – taip; *kathayatoḥ* – besikalbant; *pṛthivī* – Žemei; *dharmayoḥ* – ir religijos įsikūnijimui; *tadā* – tada; *parikṣit* – karalius Parik-
ṣitas; *nāma* – vardu; *rāja-ṛṣiḥ* – šventasis tarp karalių; *prāptaḥ* – pasiekė; *prācīm* – tekančią į rytus; *sarasvatīm* – upę Sarasvatę.

Kol Žemė ir religijos įsikūnijimas šitaip kalbėjosi, šventasis karalius Parikṣitas priėjo Sarasvatę, plukdančią savo vandenį į rytus.

*Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti šešioliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Kaip Parikṣitas pasitiko Kali am-
žiu“.*

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Parikṣitas nubaudžia Kali

1 TEKSTAS

सूत उवाच

तत्र गोमिथुनं राजा हन्यमानमनाथवत् ।

दण्डहस्तं च वृषलं ददृशे नृपलाञ्छनम् ॥ १ ॥

sūta uvāca

*tatra go-mithunam rājā hanyamānam anāthavat
daṇḍa-hastam ca vṛṣalam dadṛśe nṛpa-lāñchanam*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *tatra* – po to; *go-mithunam* – karvė ir jautį; *rājā* – karalius; *hanyamānam* – mušamus; *anātha-vat* – tarytum neturinčius šeimininko; *daṇḍa-hastam* – su vėzdu rankoje; *ca* – taip pat; *vṛṣalam* – žemiausios kastos žmogų, *śūdra*; *dadṛśe* – pamatė; *nṛpa* – kaip karalius; *lāñchanam* – apsirengusį.

Sūta Gosvāmis tarė: Priėjęs Sarasvatė, Mahārāja Parikṣitas pamatė, kaip žemiausio luomo žmogus, śūdra, vilkijs karaliaus drabužį, vėzdu muša karvė ir jautį, tarytum jie būtų neturėję šeimininko.

Komentaras: Vienas ryškiausių Kali epochos bruožų yra tas, kad *śūdros*, žemiausios kastos žmonės, neturintys brahmanams būdingos kultūros ir dvasinio išventinimo, rengiasi kaip valdovai. Svarbiausias tokių valdovų, kurie iš tikrųjų nėra *kṣatriyos*, darbas bus žudyti nekaltus gyvulius, o ypač karves ir jaučius, tapusius beglobiais, nes jų šeimininkai – *vaiśyos*, arba prekijai, – apleis savo pareigas. „Bhagavad-gītoje“ (18.44) pasakyta, kad *vaiśyū* priedermė – dirbti žemė, globoti karves ir prekiauti. Kali epochoje degradavė prekijai, *vaiśyos*, gabena karves į skerdyklas. Iš tikrųjų *kṣatriyos* turėtų

ginti šalies gyventojus, o *vaišyos* – globoti karves bei jaučius, melžti piena ir auginti grūdus. Karvė maitina žmogų pienu, todėl yra laikoma žmogaus motina, o jautis, padedantis auginti javus, – tėvu. Tėvais privalu rūpintis, o ne žudyti juos. Tačiau Kali epochoje valdančiuosius postus užima *sūdry* kategorijos žmonės, todėl karvė ir jautis, *vaišyų* palikti likimo valiai, atsiduria vadovų *sūdry* steigiamose skerdyklose.

2 TEKSTAS

वृषं मृणालधवलं मेहन्तमिव बिभ्यतम् ।
वेपमानं पदैकेन सीदन्तं शूद्रताडितम् ॥ २ ॥

vṛṣaṁ mṛṇāla-dhavalam mehantam iva bibhyatam
vepamānaṁ padaikena sīdantaṁ sūdra-tāḍitam

vṛṣam – jautis; *mṛṇāla-dhavalam* – baltas kaip baltasis lotosas; *mehantam* – nelaikydamas šlapimo; *iva* – tarytum; *bibhyatam* – labai išsigandęs; *vepamānam* – virpėdamas; *padā ekena* – stovintis tik ant vienos kojos; *sīdantaṁ* – apimtas siaubo; *sūdra-tāḍitam* – mušamas *sūdros*.

Jautis buvo baltas kaip baltas lotosas. Jį mušantis sūdra kėlė jaučiui siaubą, ir iš to siaubo jis stovėjo ant vienos kojos, visas virpėdamas, nelaikydamas šlapimo.

Komentaras: Dar vienas Kali amžiaus požymis yra tas, kad *sūdros*, kultūrą praradę šio amžiaus žmonės, laužys nepriekaištingai tyras tarytum baltas lotoso žiedas religijos normas. Galbūt jie yra brahmanų arba *ksatrijų* palikuonys, tačiau Kali amžiuje dėl švietimo spragų ir nepakankamo Vedų išminties puoselėjimo tokie *sūdry* lygio žmonės tryps religijos normas ir persekios religinguosius. Jie garsiai šauks apie tai, jog neišpažįsta jokių religijos normų, ir Kali-yugoje rasis daug įvairiausių kultūrų bei „izmų“, kurie sieks nužudyti nepriekaištingai tyrą religijos jautį. Valstybė skelbsis esanti sekuliari, neteikianti pirmenybės jokiai iš religijų, ir dėl to visuomenėje išplis visiškas abejingumas religijos normoms. Žmonės darys tai, kas jiems šauna į galvą. *Sādhu*, *śāstra* ir *guru* nebebus gerbiami. Jautis, stovintis ant vienos kojos, byloja, kad religijos principai palaipsniui nyksta. Kali-yugoje bus labai sudėtinga laikytis net elementariausių religijos normų ir dorovė tarsi jautis ant vienos kojos atsidurs ant žlugimo ribos.

3 TEKSTAS

गां च धर्मदुघां दीनां भृशं शूद्रपदाहताम् ।
विवत्सामाश्रुवदनां क्षामां यवसमिच्छतीम् ॥ ३ ॥

*gām ca dharmadughām dīnām bhṛśam śūdra-padāhatām
vivatsām āśru-vadanām kṣāmām yavasam icchatīm*

gām – karvė; *ca* – taip pat; *dharmadughām* – naudinga, nes teikia religiją; *dīnām* – apleista; *bhṛśam* – kenčianti; *śūdra* – žemo luomo žmogaus; *pada-āhatām* – mušama per kojas; *vivatsām* – be veršelio; *āśru-vadanām* – su ašaromis akyse; *kṣāmām* – labai nusilpusi; *yavasam* – žolės; *icchatīm* – tarytum norinti.

Karvė, kuri teikia didžiulę naudą žmonijai, nes yra religijos pagrindų motina, dabar apleista ir atskirta nuo veršiuko. Šūdra mušė ją per kojas. Jos akys ašarojo, ji buvo alkana, išsekusi ir nelaiminga.

Komentaras: Dar vienas Kali amžiaus požymis – apgailėtina karvių būklė. Melžti karvę – tai gauti religijos normas skystu pavidalu. Didieji praeities *ṛṣiai* ir *muniai* gyveno vien pienu. Šrīla Śukadeva Gosvamis ateidavo pas namų šeimininkus tuo metu, kai jie melždavo karvę, ir numalšindavo alkį trupučiu pieno – to jam pakakdavo. Dar prieš penkiasdešimt metų niekas negailėjo vienos ar dviejų puodinių pieno *sādhu*. Kiekvienas namų šeimininkas vaišindavo pienu kaip vandeniu. Kiekvieno šeimos žmogaus, besilaikančio *sanātana-dharmos*, arba Vedų, principų, pareiga – laikyti ūkyje karvių bei jaučių, ir ne vien tam, kad apsirūpintų pienu, bet ir vardan religijos principų. *Sanātana-dharmos* pasekėjai, vadovaudamiesi religijos normomis, karvei skiria ne mažesnę pagarbą negu brahmanui. Be karvės pieno neįkursi aukuro ugnies, o neatnašaudamas aukų šeimos žmogus neras laimės. Veršelis šalia karvės – jaudinantis reginys. Be to laiminga karvė duoda daugiau pieno. Tačiau siekiant tikslų, apie kuriuos „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose nesinorėtų net kalbėti, Kali-yugos laikais veršeliai labai anksti atskiriami nuo karvių. Karvė stovi ašarų sklidinomis akimis, o *śūdra* melžia ją dirbtinėmis priemonėmis. O kai karvė nebeduoda pieno, ją išveža į skerdyklą. Šie nuodėmingi veiksmai yra visų šiuolaikinių visuomenės nelaimių priežastis. Žmonės nebesuvokia, ką jie daro ekonominio klesėjimo vardan. Kali amžiaus paveikti, jie negali išsivaduoti iš neišmanymo

tamsos. Užuot taip uoliai siekų taikos ir klestėjimo, jie turėtų pasirūpinti, kad karvės ir jaučiai būtų visais atžvilgiais laimingi. Kai karvės ir jaučiai jausis ramūs, laimė išviešpataus ir žmonių visuomenėje, – tai akivaizdus gamtos įstatymas, bet per savo kvailumą žmonės to nesuvokia. Sužinokime apie tai iš autoritetingosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir įgyvendinkime žmonių nešančius gerų principus.

4 TEKSTAS

पप्रच्छ रथमारूढः कार्तस्वरपरिच्छदम् ।
मेघगम्भीरया वाचा समारोपितकार्मुकः ॥ ४ ॥

*papraccha ratham ārūḍhaḥ kārtasvara-paricchadam
megha-gambhīrayā vācā samāropita-kārmukhaḥ*

papraccha – paklausė; *ratham* – karo vežime; *ārūḍhaḥ* – sėdėdamas; *kārtasvara* – auksu; *paricchadam* – kaustytame; *megha* – debesis; *gambhīrayā* – griaudžiantis; *vācā* – garsas; *samāropita* – gerai apsiginklavęs; *kārmukhaḥ* – lanku ir strėlėmis.

Ginkluotas lanku ir strėlėmis, Mahārāja Parikṣitas iš auksu kaustyto karo vežimo griausmingu balsu tarė jam [šūdrai].

Komentaras: Iššūkį Kali epochos vietininkui gali mesti tikrai vyriausybės vadovas arba toks valdovas kaip Mahārāja Parikṣitas, turėjęs išties karališką valdžią, gerai apsiginklavęs ir galėjęs nubausti piktadarius. Tikrai taip galima duoti atkirtį degradacijos amžiaus įtakai. Nesant tokių stiprių vykdomosios valdžios atstovų, visuomenėje neįmanoma ramybė. Rinktasis vadovas, kuris yra vien dekoratyvinė figūra, atstovauja degradavusiai visuomenei, todėl negali nė iš tolo lygintis su tokiu įtakingu karaliumi kaip Mahārāja Parikṣitas. Apie valdovą kalba ne jo drabužis ir titulas, o jo darbai.

5 TEKSTAS

कस्त्वं मच्छरणे लोके बलाद्धंस्यबलान् बली ।
नरदेवोऽसि वेषेण नटवत्कर्मणाद्विजः ॥ ५ ॥

*kas tvaṁ mac-charaṇe loke balād dharmaṣy abalān balī
nara-devo 'si veṣeṇa nātavat karmaṇādvijaḥ*

kaḥ – kas; *tvam* – tu; *mat* – mano; *śaraṇe* – globotinius; *loke* – šiame pasaulyje; *balāt* – jėga; *hamṣi* – žudantis; *abalān* – bejėgius; *balī* – kupinas jėgų; *nara-devaḥ* – dievažmogis; *asi* – atrodai; *veṣeṇa* – drabužiais; *naṭa-vat* – kaip aktorius; *karmaṇā* – poelgiais; *advijaḥ* – nevertas dukart gimusiųjų.

Kas tu per vienas? Atrodai tikras galiūnas, bet drįsai pakelti ranką prieš bejėgius padarus, kuriuos aš, kaip valdovas, privalau globoti! Tavo drabužis byloja apie tai, kad esi dievažmogis [karalius], tačiau tavo darbais prieštarauja dusyk gimusių kṣatrijų principams.

Komentaras: Brahmanus, *kṣatriyas* ir *vaiśyas* vadina dusyk gimusiais, nes žmonės, priklausantys šioms aukščiausioms klasėms, pirmąsyk gimsta iš tėvo ir motinos, o antrąsyk gimsta kultūriškai atsinaujindami, t.y. gaudami tikro *ācāryos*, dvasinio mokytojo, išventinimą. Taigi *kṣatriya*, kaip ir brahmanas, yra dusyk gimęs, ir jo priedermė – ginti bejėgius padarus. Karalius *kṣatriya* yra laikomas Dievo vietininku, pašauktu ginti bejėgių ir bausti piktadarių. Ir kaskart, kai valdžios atstovai liaujasi vykde tiesiogines savo pareigas, Viešpats nužengia į žemę, kad atkurtų dieviškuosius valdymo principus. Kali amžiuje nelaimingus bejėgius gyvūnus, ypač karves, kuriomis valdovai turėtų rūpintis labiausiai, žudo be jokių apribojimų. Taigi vyriausybės vadovai, kurių panosėje vyksta šie baisūs dalykai, atstovauja Dievui tiktai nominaliai. Jie tampa nelaimingų piliečių vadovais tik todėl, kad užima labai aukštą padėtį arba nešioja atitinkamo sukirpimo rūbą, tačiau iš tikrųjų tai žemi, nedori žmonės, neturintys kultūros, būdingos dusyk gimusiems. Negalima tikėtis teisingumo ir nešališkumo iš dvasinės kultūros stokojančio žemiausio sluoksnio žmogaus. Taigi Kali amžiuje dėl blogo valstybės valdymo visi yra nelaimingi. Šiuolaikinis žmogus nėra dukart gimęs, nes jam stinga atitinkamos dvasinės kultūros. Todėl vadinosios liaudies vyriausybės, formuojamos iš ne dusyk gimusiųjų, neišvengiamai yra tipiškos Kali amžiaus vyriausybės, kurioms valdant visi žmonės yra nelaimingi.

6 TEKSTAS

यस्त्वं कृष्णे गते दूरं सहगाण्डीवधन्वना ।
शोच्योऽस्यशोच्यान् रहसि प्रहरन् वधमर्हसि ॥ ६ ॥

yaḥ – kadangi; tvam – tu, niekše; kṛṣṇe – Viešpačiui Kṛṣṇai; gate – išnykus; dūram – iš akių; saha – drauge su; gāṇḍīva – lanko, vadinamo Gāṇḍīva; dhanvanā – nešėju, Arjuna; śocyāḥ – nusikaltėlis; asi – esi; aśocyān – nekaltuosius; rahasi – nuošalioje vietoje; praharan – mušantis; vadham – būti nužudytas; arhasi – esi vertas.

yaḥ – kadangi; *tvam* – tu, niekše; *kṛṣṇe* – Viešpačiui Kṛṣṇai; *gate* – išnykus; *dūram* – iš akių; *saha* – drauge su; *gāṇḍīva* – lanko, vadinamo Gāṇḍīva; *dhanvanā* – nešėju, Arjuna; *śocyāḥ* – nusikaltėlis; *asi* – esi; *aśocyān* – nekaltuosius; *rahasi* – nuošalioje vietoje; *praharan* – mušantis; *vadham* – būti nužudytas; *arhasi* – esi vertas.

Niekše, ar ne todėl išdrįsai mušti nekaltą karvę, kad greta tavęs nėra Viešpaties Kṛṣṇos ir Arjunos, niekados nesiskiriančio su Gāṇḍīvos lanku? Toliau nuo žmonių akių tu muši nekaltus padarus, todėl esi tikriausias nusikaltėlis ir nusipelnei mirties.

Komentaras: Visuomenėje, iš kurios Dievas yra atvirai stumiamas ir kurioje nėra tokių Dievui atsidavusių karių kaip Arjuna, naudodamiesi tuo, kad vyriausybėje viešpatauja teisinė savivalė, Kali amžiaus vietininkai toliau nuo žmonių akių skerdyklose organizuotai žudo karves ir kitus nekaltus gyvulius. Šių skerdynių organizatoriai dorovingo karaliaus – tokio kaip Mahārāja Parikṣitas – įsakymu turi būti pasmerkti myriop. Dorovingo karaliaus akimis, nusikaltėlis, nuošalioje vietoje žudantis gyvulį, nusipelno mirties bausmės, lygiai kaip mirties bausmės nusipelno tas, kuris slapčiomis nužudo nekaltą kūdikį.

7 TEKSTAS

त्वं वा मृणालधवलः पादैर्न्यूनः पदा चरन् ।
वृषरूपेण किं कश्चिद्देवो नः परिखेदयन् ॥ ७ ॥

*tvam vā mṛṇāla-dhavalah pādair nyūnah padā caran
vṛṣa-rūpeṇa kim kaścid devo nah parikhedayan*

tvam – tu; *vā* – ar; *mṛṇāla-dhavalah* – baltas kaip lotosas; *pādaiḥ* – trijų kojų; *nyūnah* – netekęs; *padā* – ant vienos kojos; *caran* – eini; *vṛṣa* – jaučio; *rūpeṇa* – pavidalu; *kim* – ar; *kaścit* – koks nors; *devah* – pusdievis; *nah* – mus; *parikhedayan* – verčiantis sielvartauti.

Tada jis [Mahārāja Parikṣitas] paklausė jaučio: Kas tu? Ar jautis, baltas kaip baltojo lotoso žiedas, ar gal pusdievis? Tu netekai trijų kojų

ir stovi tiktai ant vienos. Gal tu pusdievis, pasivertęs jaučiu ir aitrinąs mums širdį?

Komentaras: Anuomet, bent jau iki Mahārājos Parikṣito viešpatavimo laikų, niekas negalėjo įsivaizduoti tokios siaubingos karvių ir jaučių būklės. Štai kodėl Mahārājā Parikṣitą sukrėtė ta siaubinga scena. Jis paklausė jautį, ar jis nesąs pusdievis ir ar jo apgailėtina padėtis nėra pranašystė apie karvių bei jaučių ateitį.

8 TEKSTAS

न जातु कौरवेन्द्राणां दोर्दण्डपरिरम्भिते ।
भूतलेऽनुपतन्त्यस्मिन् विना ते प्राणिनां शुचः ॥ ८ ॥

*na jātu kauravendrāṇām dordāṇḍa-parirambhite
bhū-tale 'nupatanty asmin vinā te prāṇinām śucaḥ*

na – ne; *jātu* – kada nors; *kaurava-indrāṇām* – Kuru dinastijos karalių; *dordāṇḍa* – stiprioms rankoms; *parirambhite* – ginant; *bhū-tale* – žemėje; *anupatanti* – sielvartas; *asmin* – iki šiol; *vinā* – išskyrus; *te* – tave; *prāṇinām* – gyvų būtybių; *śucaḥ* – ašaros akyse.

Pirmąsį karalystėje, kurią patikimai gina Kuru dinastijos karaliai, aš matau sielvartą ir ašaras tavo akyse. Lig šiolei žemėje dar niekam ir niekada nenusirito ašara dėl valdovo aplaidumo.

Komentaras: Ginti žmonių ir gyvūnų gyvybę – tiesioginė ir svarbiausia valdžios pareiga. Valdžia turi griežtai vadovautis šiuo principu, nedarydama jokių išimčių. Tyros širdies žmogui neapsakomai skaudu matyti, kaip Kali amžiuje vyriausybė organizuotai naikina gyvūnus. Išvydus jaučio akyse ašaras, Mahārājai Parikṣitui sugėlė širdį. Tokia negirdėta piktadarystė jo dorovingoje valstybėje labai jį sukrėtė. Žmonių ir gyvulių gyvybė anuomet buvo vienodai ginama. Toks yra Dievo karalystės įstatymas.

9 TEKSTAS

मा सौरभेयात्र शुचो व्येतु ते वृषलाद्भयम् ।
मा रोदीरम्ब भद्रं ते खलानां मयि शास्तरि ॥ ९ ॥

*mā saurabhēyātra śuco vyetu te vṛṣalād bhayam
mā rodīr amba bhadraṁ te khalānām mayi śāstari*

mā – ne; *saurabhēya* – o Surabhės sūnau; *atra* – mano karalystėje; *śucaḥ* – sielvartas; *vyetu* – tebūnie; *te* – tavo; *vṛṣalāt* – *śūdros*; *bhayam* – išgąsdintas; *mā* – nebe; *rodīḥ* – verki; *amba* – motina karve; *bhadram* – didžiausios sėkmės; *te* – tau; *khalānām* – piktadarių; *mayi* – kol esu gyvas; *śāstari* – valdovas arba tramdytojas.

O Surabhės sūnau, nuo šiol tau nebėra ko liūdėti ir bijoti šio žemo žmogaus, šūdros. Ir tu, motina karve, žinok, – kol aš gyvas ir kol esu valdovas, piktadariai nepaspruks iš mano rankų ir tu daugiau nebeverksi. Būki rami.

Komentaras: Karvės, jaučiai ir kiti gyvuliai gali jaustis saugūs tik tada, kai vyriausybei vadovauja toks valdovas kaip Mahārāja Parīkṣitas. Mahārāja Parīkṣitas kreipėsi į karvę, vadindamas ją motina, nes buvo aukštos vidinės kultūros, dusyk gimęs valdovas *kṣatriya*. *Surabhi* vadinamos dvasinių planetų karvės, kurias ypatingai globoja Patsai Viešpats Śrī Kṛṣṇa. Kaip žmogus sukurtas pagal Aukščiausiojo Viešpaties paveikslą ir yra į Jį panašus, taip ir karvės sukurtos pagal *surabhi* karvių, gyvenančių dvasinėje karalystėje, paveikslą ir yra į jas panašios. Materialiame pasaulyje žmonių visuomenė visokeriopai gina žmogų, tačiau joje nėra įstatymų, ginančių Surabhės palikuonis, kurie aprūpina žmogų stebuklingu maistu – pienu. Tačiau Mahārāja Parīkṣitas ir Pāṇḍavos puikiai suvokė karvės bei jaučio svarbą ir tam, kuris nužudė karvę, buvo pasiryžę skirti griežčiausią – mirties bausmę. Pasaulyje nuolat organizuojamos karvių gynimo kampanijos, tačiau dabar nėra dorovingų vadovų ir atitinkamų įstatymų, todėl karvės bei jaučiai taip ir lieka neapginti. Žmonės turėtų įsisąmoninti karvės ir jaučio svarbą ir visokeriopai ginti šiuos nepaprastus gyvulius, imdami pavyzdį iš Mahārājos Parīkṣito. Jeigu bus ginamos karvės ir puoselėjama brahmanų kultūra, Viešpats, ypač maloningas karvėms ir brahmanams (*go-brāhmaṇa-hitāya*), bus patenkintas ir dovanos mums ramybę bei taiką.

10–11 TEKSTAI

यस्य राष्ट्रे प्रजाः सर्वान्त्रस्यन्ते साध्व्यसाधुभिः ।
तस्य मत्तस्य नश्यन्ति कीर्तिरायुर्भगो गतिः ॥१०॥

एष राज्ञां परो धर्मो ह्यार्तानामार्तिनिग्रहः ।
अत एनं वधिष्यामि भूतद्रुहमसत्तमम् ॥११॥

*yasya rāṣṭre prajāḥ sarvās trasyante sādhy asādhubhiḥ
tasya mattasya naśyanti kīrtir āyur bhago gatiḥ*

*eṣa rājñām paro dharmo hy ārtānām ārti-nigrahaḥ
ata enam vadhiṣyāmi bhūta-druham asattamam*

yasya – kurio; *rāṣṭre* – valstybėje; *prajāḥ* – gyvos būtybės; *sarvāḥ* – visos; *trasyante* – kankinamos; *sādhy* – o skaisčioji; *asādhubhiḥ* – niekšų; *tasya* – jo; *mattasya* – suklaidinto; *naśyanti* – išnyksta; *kīrtiḥ* – šlovė; *āyur* – amžius; *bhagaḥ* – sėkmė; *gatiḥ* – geras gyvenimas po mirties; *eṣaḥ* – ši; *rājñām* – karalių; *paraḥ* – aukščiausia; *dharmaḥ* – pareiga; *hi* – iš tikrųjų; *ārtānām* – kenčiančiųjų; *ārti* – kančių; *nigrahaḥ* – numalšinimas; *ataḥ* – todėl; *enam* – ši žmogų; *vadhiṣyāmi* – nužudysiu; *bhūta-druham* – skriaudžiantį kitas gyvas būtybes; *asat-tamam* – didžiausią niekšą.

O skaisčioji! Valdovas, kurio karalystėje siaučia piktadariai, kankinantys visas gyvas būtybes, netenka gero vardo, jo amžius sutrumpėja ir jis praranda galimybę kitą gyvenimą gauti geresnį kūną. Be jokių abejonių, pirmtinė valdovo pareiga – padėti kenčiantiems. Todėl aš privalau nužudyti šį niekšingą žmogų, kuris naudoja smurtą prieš kitas gyvas būtybes.

Komentaras: Kai į kaimelį ar miestą įsibrauna ir ramų jo gyvenimą sudrumsčia laukiniai žvėrys, policija bei kiti pareigūnai imasi priemonių, kad jie būtų sunaikinti. Lygiai taip ir vyriausybės pareiga būtų tučtuojau susidoroti su visais antvisuomeniniais elementais: vagimis, banditais ir žudikais. Tokios pat bausmės nusipelno ir tie, kurie žudo gyvulius, nes valstybės gyvuliai taip pat yra *prajos*. Žodis *prajā* reiškia „kuris gimė šalyje“, ir šiai kategorijai priklauso tiek žmonės, tiek gyvuliai. Teisė gyventi ir būti valdovo ginamam – svarbiausioji teisė, kurią gyva būtybė įgyja gimdama toje ar kitoje valstybėje. Žvėrys, gyvenantys džiunglėse, taip pat yra karaliaus valdiniai, todėl ir jie turi šią teisę, o ką jau kalbėti apie karves ir jaučius bei kitus naminius gyvulius.

Tas, kuris kankina kitas gyvas būtybes, yra baisiausias niekšas, ir karaliaus pareiga – nedelsiant nužudyti tokį ramybės drumstėją. Žmogų, kuris be jokio reikalo žudo ar kankina miško ir kitus gyvūnus, būtina nubausti kaip laukinį žvėrį, keliantį grėsmę aplinkiniams. Pagal Aukščiausiojo Vieš-

paties įstatymus, visų formų gyvos būtybės yra Viešpaties vaikai, ir niekas neturi teisės žudyti gyvūnų, jeigu tai prieštarauja gamtos įstatymams. Tigras gali nužudyti už save žemesnį gyvūną ir jį suėsti, tačiau žmogui tai užginta. Tokia Dievo valia. Pagal Dievo įstatymą, viena gyva būtybė gyvena kitos gyvybės kaina. Taigi ir vegetarai maitinasi gyvomis būtybėmis. Todėl įstatymas skelbia, kad valgomos gali būti tik tos būtybės, kurios Dievo valia tam skirtos. Pasak „Śrī Īsopanišados“, gyvenime reikia vadovautis Viešpaties įstatymais, o ne daryti tai, kas šauna į galvą. Žmogus puikiausiai gali maitintis įvairiausiai grūdais, vaisiais bei pienu, kuriuos davė Dievas, o gyvulinis maistas, išskyrus ypatingus atvejus, jam visiškai nebūtinus.

Ir nors neretai skelbiama, kad karalius ar vykdomosios valdžios vadovas yra didis filosofas ir labai apsišvietęs mokslininkas, iliuzijos paveiktas jis leidžia statyti valstybėje skerdyklas ir nė nenumano, kad kankindamas vargšus gyvulius tiesia sau kelią į pragarą. Vyriausybės galva turi visada rūpintis *prajū* – žmonių bei gyvūnų – saugumu ir stebėti, kad gyvos būtybės nebūtų persekiojamos. Gyva būtybė, kankinanti kitas gyvas būtybes, turi būti tučtuojau sulaikyta ir nubausta mirti. Būtent taip ir pasielgė Mahārāja Parikṣitas.

Liaudies vyriausybė, t. y. vyriausybė, formuojama iš liaudies atstovų, neturėtų leisti žudyti nekaltų gyvulių tik dėl to, kad taip užsimanė begalviai vyriausybės pareigūnai. Jiems derėtų žinoti Dievo įstatymus, kurie nurodyti apreiškštuosiuose šventraščiuose. Cituodamas šventraščių žodžius, Mahārāja Parikṣitas posme sako, kad pažeisdamas Dievo įstatymus neatsakingas valdovas arba oficialus valstybės pareigūnas rizikuoja prarasti savo gerą vardą, ilgą amžių, valdžią bei įtaką ir atitolina geresnį gyvenimą bei išsivadavimą po mirties. Tokie kvaili žmonės netgi netiki, kad egzistuoja kitas gyvenimas.

Dabar, kai komentuojame pastarąjį posmą, prieš mūsų akis guli žymaus neseniai mirusio šiuolaikinio politiko pareiškimas, bylojantis, kad jis visiškai neišmanė Dievo įstatymų, apie kuriuos kalbėjo Mahārāja Parikṣitas. Politikas taip menkai tenutuokia apie Dievo įstatymus, kad rašo: „Aš netikiu jokiais panašaus pobūdžio apeigomis ir negaliu netgi formaliai sutikti, kad jos būtų atliktos man, nes tai būtų veidmainystė ir mėginimas apgaulinėti save bei kitus... Šiuo klausimu aš neturiu jokių religinių jausmų“.

Sugretinę šį žymaus šiuolaikinio politiko pareiškimą su Mahārājos Parikṣito žodžiais, matome, kokia praraja juos skiria. Mahārāja Parikṣitas buvo dorovingas valdovas ir vadovavosi šventraščių įstatymais, o šiuolaikinis politikas vadovaujasi savo asmeniniais įsitikinimais ir jausmais. Net pats garsiausias materialaus pasaulio žmogus yra sąlygota siela. Jo rankas ir kojas

tvirtai supančiojo materiali gamta, tačiau, nepaisant to, jis paikai mano esąs laisvas daryti tai, kas jam šauna į galvą. Taigi Mahārājos Parikṣito laikais žmonės buvo laimingi, o ir gyvūnai jautėsi saugūs, nes valdžios viršūnėje buvo atsakingas žmogus, gerai išmanantis Dievo įstatymus. Kvailos, tikėjimą praradusios žemės dulkės nori paneigti Dievo buvimą ir skelbiasi neišpažįstančios jokios religijos, tačiau už šią savo kvailystę užmoka vertingu žmogaus gyvenimu. Gyvenimas žmogui duotas visų pirma tam, kad jis perprastų mokslą apie Dievą, tačiau neišmanėliai, ypač Kali epochoje, užuot stengęsi moksliskai suvokti Dievą, varo propagandą, nukreiptą prieš religiją ir Dievo egzistavimą, nors patys yra visiškoje Dievo įstatymų valdžioje – nori ar nenori, priversti nuolat gimti, sirgti, senti ir mirti.

12 TEKSTAS

कोऽवृश्चत्तव पादांस्त्रीन् सौरभेय चतुष्पद ।
मा भूवंस्त्वादृशा राष्ट्रे राज्ञां कृष्णानुवर्तिनाम् ॥१२॥

*ko 'vr̥ṣcat tava pādāṁs trīn saurabheya catuṣ-pada
mā bhūvaṁs tvādr̥śā rāṣṭre rājñāṁ kṛṣṇānuvartinām*

kaḥ – kas; *avr̥ṣcat* – nukirto; *tava* – tavo; *pādān* – kojas; *trīn* – tris; *saurabheya* – o Surabhės sūnau; *catuṣ-pada* – keturkojis; *mā* – niekada; *bhūvan* – buvo; *tvādr̥śāḥ* – kaip tu; *rāṣṭre* – šalyje; *rājñām* – karalių; *kṛṣṇa-anuvartinām* – ištikimų Kṛṣṇos, Aukščiausiojo Dievo Asmens, įstatymams.

Jis [Mahārāja Parikṣitas] vėl kreipėsi į jautį ir paklausė: O Surabhės sūnau, kas nukirto tau tris kojas? Valstybėje, kurios valdovai ištikimi Aukščiausiojo Dievo Asmens Kṛṣṇos įstatymams, neturi būti tokių nelaimingų būtybių kaip tu.

Komentaras: Jei valdovai arba vykdomosios valdžios vadovai nori pasiekti žmogaus gyvenimo tikslą, t.y. išsivaduoti iš materialios būties kančių, jiems derėtų gerai susipažinti su Viešpaties Kṛṣṇos įstatymų knygomis (visų pirma „Bhagavad-gīta“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“) ir valdyti šalį pagal jų nurodymus. Kas išmano Viešpaties Kṛṣṇos įstatymus, tas be jokio vargo pasieks šį tikslą. „Bhagavad-gītoje“ glausta forma išdėstyti svarbiausieji Dievo įstatymai, o „Śrīmad-Bhāgavatam“ jie paaiškinti plačiau.

Valstybėje, kurioje laikomasi Kṛṣṇos įstatymų kodekso, nėra nelaimingų.

Pirmas požymis, išduodantis, jog religijos principai paminti, yra tai, kad jautis, įkūnijantis religiją, stovi tiktai ant vienos kojos, – šitai ir yra visų kančių priežastis. Kai Kṛṣṇa nužengė į žemę, Jo įstatymų buvo laikomasi nepriekaištingai. Jam išėjus, Jo įstatymai buvo užfiksuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose, kad nurodytų kelią neregiam, atsidūrusiems prie valdžios vairo.

13 TEKSTAS

आख्याहि वृष भद्रं वः साधूनामकृतागसाम् ।
आत्मवैरूप्यकर्तारं पार्थानां कीर्तिदूषणम् ॥१३॥

*ākhyāhi vṛṣa bhadrām vaḥ sādḥūnām akṛtāgasām
ātma-vairūpya-kartāraṁ pārthānām kīrti-dūṣaṇam*

ākhyāhi – sakyk, kas; *vṛṣa* – o jauti; *bhadrām* – sėkmės; *vaḥ* – tau; *sādḥūnām* – iš dorųjų; *akṛta-āgasām* – nepadariusių nuodėmių; *ātma-vairūpya* – išsigimimas; *kartāraṁ* – padarė; *pārthānām* – Pṛthos sūnų; *kīrti-dūṣaṇam* – suteršė vardą.

O jauti, tu nepadarei nuodėmės. Tu esi nepriekaištingai doras, ir aš linkiu tau gera. Sakyk, kas taip žiauriai sužalojo tave ir suteršė dorą Pṛthos sūnų vardą?

Komentaras: Garsas apie tai, koks puikus valdovas buvo Mahārāja Rāmacandra bei Jo pėdomis ėjusieji Pāṇḍavos ir jų ainiai, netils per amžius, nes doros ir sąžiningos gyvos būtybės jų valdomoje karalystėje nepatyrė vargo. Jautis ir karvė yra dorybės simboliai, kadangi net šių gyvulių mėšlas ir šlapimas tarnauja žmonijos gerovei. Pṛthos sūnų ainiai – Mahārāja Parikṣitas ir kiti – bijojo suteršti dorą savo vardą, tačiau mūsų laikais prie valdžios atsidūrusių žmonių nebestabdo niekas. Jie netgi nesibijo žudyti nekaltų gyvulių. Štai kuo skiriasi dorų karalių valdoma valstybė nuo šiuolaikinių valstybių, kurias valdo neatsakingi, Dievo įstatymų neišmanantys žmonės.

14 TEKSTAS

जनेऽनागस्यघं युञ्जन् सर्वतोऽस्य च मद्भयम् ।
साधूनां भद्रमेव स्यादसाधुदमने कृते ॥१४॥

*jane 'nāgasy agham̐ yuñjan sarvato 'sya ca mad-bhayam
sādhūnām bhadram eva syād asādhu-damane kṛte*

jane – gyvoms būtybėms; *anāgasi* – nekaltoms; *agham* – kančias; *yuñjan* – teikiantiems; *sarvataḥ* – visur; *asya* – tokiam nusidėjėliui; *ca* – ir; *mat-bhayam* – manęs bijoti; *sādhūnām* – teisuolių; *bhadram* – gėris; *eva* – tikrai; *syāt* – bus; *asādhu* – nesąžiningų niekšų; *damane* – sutramdymą; *kṛte* – padarius.

Vargas tam, kuris verčia kentėti nekaltas būtybes, – aš pasieksiu jį bet kuriame Žemės kampelyje. Tramdydamas sąžinę praradusius niekšus, žmogus daro gera teisuoliams.

Komentaras: Sąžinę praradę niekšai klesti todėl, kad prie valdžios vairo stovi bailūs ir bejėgiai žmonės. Tačiau tada, kai valdžia yra pakankamai tvirtų valdovų rankose, kai valdovai sugeba užkirsti kelią visokio plauko niekšams bet kuriame valstybės kampelyje, savaime suprantama, jie negali laisvai siautėti. Kai piktadariai susilaukia pelnytų bausmės, visuomenėje įsiviešpatauja laimė. Kaip jau sakyta, pirmutinė karaliaus arba aukščiausiojo vadovo pareiga – visokeriopai ginti taikius ir dorus valstybės piliečius. Viešpaties bhaktai – tai iš prigimties taikūs ir dori žmonės, todėl svarbiausioji valstybės pareiga – siekti, kad visi piliečiai taptų Viešpaties bhaktais. Tapęs Viešpaties bhaktu, žmogus savaime bus taikus ir doras pilietis. Tada valdovui reikės kovoti tikrai su sąžinę praradusiais piktadariais. O juos sutramdžius, visuomenėje įsivyras taika ir santarvė.

15 TEKSTAS

अनागःस्विह भूतेषु य आगस्कृन्निरङ्कुशः ।
आहर्तास्मि भुजं साक्षादमर्त्यस्यापि साङ्गदम् ॥१५॥

*anāgaḥsv iha bhūteṣu ya āgas-kṛn nirāṅkuśaḥ
āhartāsmi bhujam̐ sāksād amartyasyāpi sāṅgadam*

anāgaḥsu iha – nekaltoms; *bhūteṣu* – gyvoms būtybėms; *yaḥ* – kuris; *āgaḥ-kṛt* – nusikalsta; *nirāṅkuśaḥ* – išsišokėlį; *āhartā smi* – išrausiu; *bhujam* – ranka; *sāksāt* – tiesiogiai; *amartyasya api* – tebūnie jis net pusdievis; *sa-āṅgadam* – gražiais rūbais ir papuošalais.

Tebūnie jis pats dangaus gyventojas, jei jis kankina nekaltuosius, aš pats išsukiosiu jam rankas, išpuoštas gražiais apdarais ir apyrankėm.

Komentaras: Dangaus karalystės gyventojus vadina *amaromis*, nemirtingaisiais, nes jų gyvenimas nepalyginti ilgesnis už žmogaus. Žmogui, kurio amžius – daugių daugiausia šimtas metų, gyvenimas, trunkantis milijonus metų, atrodo amžinas. Antai iš „Bhagavad-gītos“ sužinome, kad Brahma-lokos planetoje viena diena trunka 4 300 000 x 1 000 saulės metų, o kitose dangaus planetose diena lygi šešetui mėnesių Žemėje, ir gyvos būtybės jose gyvena dešimt milijonų tokių metų. O kadangi aukštesniųjų planetų gyventojų amžius žymiai ilgesnis negu žmogaus, žmonės įsivaizduoja, kad jie nemirtingi, nors iš tikrųjų materialioje visatoje visi yra mirtingi.

Mahārāja Parīkṣitas pasiryžęs stoti į kovą net su pačiais dangaus gyventojais, jeigu jie skriaus nekaltuosius. Tai reiškia, kad valstybės vadovas turi būti toks pat galingas kaip Mahārāja Parīkṣitas ir nesvyruodamas bausti pavojingus nusikaltėlius. Valstybės vadovas privalo būti ištikimas principui: visada bausti Dievo įstatymų laužytojus.

16 TEKSTAS

राज्ञो हि परमो धर्मः स्वधर्मस्थानुपालनम् ।
शासतोऽन्यान् यथाशास्त्रमनापद्युत्पथानिह ॥१६॥

rājño hi paramo dharmah sva-dharma-sthānupālanam
śāsato 'nyān yathā-śāstram anāpady utpathān iha

rājñah – karaliaus arba valstybės vadovo; *hi* – tikrai; *paramah* – aukščiausia; *dharmah* – pareiga; *sva-dharma-stha* – ištikimas savo priedermei; *anupālanam* – visada ginantis; *śāsatah* – valdydamas; *anyān* – kitus; *yathā* – pagal; *śāstram* – šventraščių nurodymus; *anāpadi* – negresiant pavojui; *utpathān* – pažeidėjus; *iha* – iš tikrųjų.

Pirmutinė valdovo pareiga – visokeriopai ginti įstatymų besilaikančius piliečius ir bausti tuos, kurie nusižengia šventraščių priesakams įprastomis aplinkybėmis, kai tai daryti nėra priversti.

Komentaras: Šventraščiuose kalbama ir apie *āpad-dharmā*, t.y. apie tai, ką turėtų daryti žmogus nepaprastomis aplinkybėmis. Pasakojama, jog didysis išminčius Viśvāmītra buvo atsідūręs tokioje padėtyje, kad jam teko

maitintis šunienu. Ypatingais atvejais šventraščiai leidžia žmogui valgyti mėsą, tačiau tai nereiškia, jog turi būti organizuojamos skerdyklos mėsėdžių poreikiams tenkinti ir kad valstybė turi puoselėti šią sistemą. Įpras-tomis aplinkybėmis, kai nespiria būtinybė, mėsa maistui nevirtotina, t.y. ji nevirtotina liežuviui tenkinti. O jeigu vis dėlto kas nors drįsta nusizengti šventraščių nuostatai, karaliaus arba valstybės vadovo pareiga – nubausti jį už tokį žemą poelgį.

Skirtingų sluoksnių žmonėms, vykdančioms skirtingas pareigas pagal veiklos pobūdį, šventraščiai nurodo atitinkamas taisykles, ir tas, kuris jų laikosi, vadinamas *sva-dharma-stha* – „ištikimu savo priedermei“. „Bhagavad-gītoje“ (18.48) patariama visada laikytis nurodytų priedermių, net jeigu ir negali jų atlikti nepriekaištingai. *Sva-dharmai* gali būti nusizengta kraštutiniu atveju, spaudžiant aplinkybėms, bet ne kasdieniame gyvenime. Valstybės vadovo pareiga – siekti, kad *sva-dharmos* būtų paisoma be nukrypimų, ir visokeriopai ginti tuos, kurie ištikimi *sva-dharmai*. Nusizengusis *sva-dharmai* turi būti nubaustas pagal *sāstros* reikalavimus, o valdovo pareiga – reikalauti iš savo pavaldinių griežtai vykdyti nurodytas pareigas, kaip liepia šventraščiai.

17 TEKSTAS

धर्म उवाच

एतद्द्वः पाण्डवेयानां युक्तमार्ताभयं वचः ।

येषां गुणगणैः कृष्णो दौत्यादौ भगवान् कृतः ॥१७॥

dharma uvāca

*etat vaḥ pāṇḍaveyānām yuktam ārtābhayaṁ vacaḥ
yeṣām guṇa-gaṇaiḥ kṛṣṇo daityādaū bhagavān kṛtaḥ*

dharmah uvāca – įkūnytoji religija tarė; *etat* – šie; *vaḥ* – tavo; *pāṇḍaveyānām* – Pāṇḍavų dinastijos narių; *yuktam* – verti; *ārta* – kenčiančio; *abhayaṁ* – išvadavimas iš baimės; *vacaḥ* – žodžiai; *yeṣām* – tomis; *guṇa-gaṇaiḥ* – ypatybėmis; *kṛṣṇaḥ* – net Viešpats Kṛṣṇa; *daitya-ādaū* – pasiuntinio ir kt. pareigas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *kṛtaḥ* – vykdė.

Įkūnytoji religija tarė: Žodžiai, kuriuos tu ką tik ištarei, verti Pāṇḍavų dinastijos ainių. Pakerėtas taurių Pāṇḍavų bruožų, Patsai Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣṇa tapo jų pasiuntiniu.

Komentaras: Mahārājos Parikṣito pažadas ir jo mestas iššūkis nėra tušti žodžiai – jis neperdėjo savo galios. Mahārāja pasakė, kad net dangaus gyventojai neišvengs jo kietos valdovo rankos, jeigu nusižengė religijos normoms. Jis nebuvo pagyrūnas, nes Viešpaties bhaktas toks pat galingas kaip Pats Viešpats, o kartais Viešpaties malone net ir galingesnis. Ir bhakto pažadas, kuris paprastom aplinkybėm, galima sakyti, neįgyvendinamas, Viešpaties malone tampa realybe. Visiškas Pāṇḍavų paklusimas Viešpačiui, nesavanaudiška meilė ir tarnystė privertė Viešpatį tapti jų vežėju, o kartą – ir pasiuntiniu. Viešpats visada mielai imasi tokių pareigų, norėdamas pasitarnauti tyram Savo bhaktui, kuris kiekvieną gyvenimo akimirką su meile, iš visos širdies Jam tarnauja. Mahārāja Parikṣitas, garsiojo Viešpaties bičiulio ir tarno Arjunos anūkas, kaip ir jo senelis, buvo tyras Viešpaties bhaktas, todėl Viešpats visad buvo šalia jo – netgi tada, kai į jį, bejėgį, tūnantį motinos iščiose, buvo nukreiptas Aśvatthāmos ugnies ginklas *brahmāstra*. Viešpats visada globoja Savo bhaktą, ir Mahārājos Parikṣito pažadas ginti jautį nebuvo tušti žodžiai. Religijos išikūnijimas tai pripažino ir padėjo valdovui, kad tasai pasirodė vertas aukštos savo padėties.

18 TEKSTAS

न वयं क्लेशबीजानि यतः स्युः पुरुषर्षभ ।
पुरुषं तं विजानीमो वाक्यभेदविमोहिताः ॥१८॥

*na vyaṁ kleśa-bījāni yataḥ syuḥ puruṣarṣabha
puruṣaṁ taṁ vijānīmo vākya-bheda-vimohitāḥ*

na – ne; *vayaṁ* – mes; *kleśa-bījāni* – kančių priežastis; *yataḥ* – iš kur; *syuḥ* – yra; *puruṣa-ṣabha* – o didžiausias iš žmonių; *puruṣaṁ* – žmogų; *taṁ* – tą; *vijānīmaḥ* – žinome; *vākya-bheda* – skirtingų nuomonių; *vimohitāḥ* – supainioti.

O didžiausias iš žmonių! Sunku tiksliai pasakyti, kuris nedorėlis kaltas dėl mūsų kančių, nes įvairūs filosofai teoretikai visiškai mus supainiojo savo prieštaringomis pažiūromis.

Komentaras: Pasaulyje nemaža filosofų teoretikų, ir kiekvienas jų skelbia savo priežasčių ir pasekmių teorijas. Ypač daug diskutuojama dėl to, kokia gyvų būtybių kančios priežastis ir kokios jos pasekmės. Apskritai kal-

bant, egzistuoja šeši didieji filosofai: *vaišešikos* filosofijos kūrėjas Kaṇāda, logikos mokslo kūrėjas Gautama, mistinės *yogos* pradininkas Patañjalis, *sāṅkhijos* filosofijos kūrėjas Kapila, *karma-mīmāṃsos* pradininkas Jaiminis bei Vyāsadeva, *vedānta-dārśanos* kūrėjas.

Jautis, įkūnijęs religiją, ir karvė, įkūnijusi Žemę, neabejotinai suvokė, kad tiesioginė jų kančių priežastis – personifikuotoji Kali epocha, tačiau, kaip Viešpaties bhaktai, jie puikiai išmanė, kad prieš Viešpaties valią niekas negali padaryti jiems nieko bloga. Pasak „Padma Purānos“, dabar mes kenčiame todėl, kad praeityje pasėtos nuodėmės subrandino vaisius, tačiau tyra dvasinė tarnystė palengva sunaikina pačią nuodėmės sėklą. Todėl net žinodami, kas padarė jiems pikta, bhaktai nekaltina piktadarių dėl savo kančių. Jiems akivaizdu, kad piktadarystei juos įkvėpė pašalinė jėga, todėl jie kantriai viską kenčia, įsitikinę, kad tai tik dalelytė Dievo jiems skirtos baismės, antraip jie turėtų kur kas daugiau kentėti.

Mahārāja Parikṣitas norėjo, kad karvė ir jautis garsiai pareikštų kaltinimus tiesioginiam piktadarystės vykdytojui, tačiau dėl čia nurodytų priežasčių jie neskubėjo to daryti. Spekuliatyvūs filosofai nepripažįsta, kad viskas priklauso nuo Viešpaties valios. Jie bando kiekvienas savaip paaiškinti kančių priežastį – apie tai ir bus kalbama kituose posmuose. Śrīla Jīva Gosvāmī sako, kad spekuliatyvūs samprotavimai taip supainioja filosofus, kad jie negali suvokti, jog aukščiausioji visų priežasčių priežastis yra Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo.

19 TEKSTAS

केचिद्विकल्पवसना आहुरात्मानमात्मनः ।
दैवमन्येऽपरे कर्म स्वभावमपरे प्रभुम् ॥१९॥

kecid vikalpa-vasanā āhur ātmānam ātmanah
daivam anye 'pare karma svabhāvam apare prabhum

kecit – kai kurie iš jų; *vikalpa-vasanāḥ* – neigiantys bet kurios rūšies dualizmą; *āhuḥ* – skelbia; *ātmānam* – pats; *ātmanah* – už save; *daivam* – antgamtinės jėgos; *anye* – kiti; *apare* – dar kiti; *karma* – veikla; *svabhāvam* – materialioji gamta; *apare* – daugelis kitų; *prabhum* – autoritetas.

Dalis filosofų, neigiančių bet kokį dualizmą, skelbia, kad gyva būtybė pati atsakinga už savo laimę ir kančias. Kiti teigia, kad už tai atsakin-

gos antgamtinės jėgos, tretį – kad viską lemia veikla. O užkietėję materialistai laikosi nuomonės, kad pirminė laimės ir kančių priežastis yra pati gamta.

Komentaras: Kaip jau sakėme, tokie filosofai kaip Jaiminis ir jo pasekėjai įrodinėja, kad esminė visų džiaugsmų ir nelaimių priežastis – karminė veikla. Tad jei ir egzistuoja kokia aukščiausioji jėga, antgamtiškas visagalis Dievas ar dievai, – Jis ar jie taip pat priklauso nuo karminės veiklos įtakos, nes atlygina žmogui griežtai pagal jo veiksmus. Pasak jų, veiksmas nėra laisvas, nes jį kas nors atlieka. Vadinasi, asmuo, atlikęs veiksmą, pats yra savo laimės ar nelaimės priežastis. Juk ir „Bhagavad-gītoje“ (6.5) sakoma, kad išsivaduoti iš materialių kančių galima pačiam, pasitelkus materialių sąsajų nebevaržomą protą. Todėl esą tiesiog nereikia leisti protui turėti materialių ryšių, ir materija mūsų nesupančios. Taigi materialią laimę ir kančių lemia tai, ar mums pavyko susidraugauti su savo protu, ar jis mums liko priešas.

Ateistinių ir materialistinių pažiūrų besilaikantys *sāṅkhyos* pasekėjai visų priešasčių priežastimi laiko materialiąją gamtą. Pasak jų, materialios laimės ir kančios pojūtį sukelia visaip tarpusavyje besijungiantys materijos pradai. Todėl materijos skilimas į sudėtines dalis esą išvaduoja iš materialių kančių. Gautamos ir Kaṇādos manymu, viską gimdo įvairios atomų jungtys, o Aṣṭāvakra ir jam giminingi filosofai impersonalistai visų priešasčių priežastį mato dvasiniame Brahmano švytėjime. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ Viešpats skelbia, jog beasmenio Brahmano šaltinis yra Jis Pats, todėl Jis, Dievo Asmuo, yra aukščiausia visų priešasčių priežastis. Tai, kad pirminė visų priešasčių priežastis yra Viešpats Kṛṣṇa, patvirtina ir „Brahma-saṁhitā“.

20 TEKSTAS

अप्रतर्क्यादनिर्देश्यादिति केष्वपि निश्चयः ।
अत्रानुरूपं राजर्षे विमृश स्वमनीषया ॥२०॥

apratarkyād anirdeśyād iti keṣv api niścayaḥ
atrānūrūpaṁ rājarṣe vimṛśa sva-manīṣayā

apratarkyāt – nesuvokiama; *anirdeśyāt* – neišaiškinaama protu; *iti* – taip; *keṣu* – kai kurie; *api* – taip pat; *niścayaḥ* – įsitikinę; *atra* – čia; *anurūpaṁ* – kurie teisūs; *rāja-ṛṣe* – o išminčiau tarp karalių; *vimṛśa* – pats nuspręsk; *sva* – savo; *manīṣayā* – intelektu.

Yra ir tokių mąstytojų, kurių supratimu, kančių priežasties apskritai neįmanoma nei išsiaiškinti protu, nei nuspėti, nei išreikšti žodžiais. O išminčiau tarp valdovų, apsvarstęs tai, ką pasakiau, pats nuspręsk, kas teisus.

Komentaras: *Vaišnavos*, atsidavę Viešpaties pasekėjai, yra tvirtai įsitikinę, jog, kaip sakyta, viskas priklauso nuo Aukščiausiojo Viešpaties valios. Jis yra ta aukščiausioji valia, kuri lemia viską, nes, kaip Jis Pats teigia „Bhagavad-gītoje“ (15.15), visa persmelkiančios Paramātmos pavidalu Jis glūdi visų širdyse ir Jo budri akis stebi kiekvieną mūsų darbą. Ateistų argumentas, jog niekas negalys būti nubautas už savo nusikaltimus, kol jo kaltė nesanti įrodyta kompetentingame teisme, čia paneigiamas. Mes pripažįstame amžino liudininko, nuolat lydinčio gyvą būtybę, buvimą. Gyva būtybė užmiršta savo praeitį ir dabartinio gyvenimų darbus, tačiau mes žinome, kad materialiam kūne glūdi ir individuali siela, ir Aukščiausioji Siela – Paramātmā, tarsi du paukščiai medyje. Vienas paukštis – gyva būtybė – lesa medžio vaisius, o kitas – Aukščiausioji Būtybė – stebi jo veiksmus ir yra jų liudininkas. Taigi Viešpats Paramātmos aspektu, kaip Aukščiausioji Siela, yra tiesioginis gyvos būtybės veiksmų liudininkas, ir gyva būtybė Jo valia atsimena ar užmiršta, ką padariusi praeityje. Vadinas, Jis yra ir visa persmelkiantis beasmenis Brahmanas, ir lokalizuota Paramātmā kiekvieno širdyje. Jis regi praeitį, dabartį ir ateitį, ir niekas negali pasislėpti nuo Jo žvilgsnio. Bhaktai tą žino, todėl nuoširdžiai vykdo savo pareigas, per daug negalvodami apie atlygį. Be to, nei apmąstymai, nei erudicija nepadės nuspėti, kodėl Viešpats sumanė siųsti nelaimę tam, o ne kitam. Jis – nepranokstamas Vedų išminties žinovas, todėl Jis – tikrasis *vedāntistas*. Sykiu Jis yra ir Vedāntos sudarytojas. Niekas nėra nepriklausomas nuo Jo, ir visi vienaip ar kitaip Jam tarnauja. Sąlygotame būvyje gyva būtybė tarnauja verčiama materialios gamtos, o išsivadavusi gyva būtybė laisva valia, iš meilės tarnauja Viešpačiui, ir čia jai padeda dvasinė gamta. Kad ir kaip ten būtų, visi eina Absoliučios Tiesos linkui. Viešpaties veiksmuose nėra nenuoseklumo ar ydų. Bhīṣmadeva teisingai įvertino nesuvokiamus Viešpaties darbus. Taigi belieka pasakyti, kad gyvūnų, personifikuojančių religiją ir žemę, kančios Mahārājos Parikšito akivaizdoje buvo sumanytos tam, kad parodytų, koks idealus Mahārāja Parikšitas valdovas, kaip puikiai jis gina karves (žemę) ir brahmanus (religijos principus) – du dvasinės pažangos ramsčius. Mes esame visiškoje Viešpaties valdžioje. Kai Viešpats panori vienokių ar kitokių gyvos esybės veiksmų, jis visada, visomis aplinkybėmis teisus. Taigi Viešpats siuntė Mahārājai Parikšitui išbandymą, įrodantį jo didybę. O dabar paklauskime, kaip įžvalgus Parikšito protas padėjo jam susidoroti su tuo išbandymu.

21 TEKSTAS

सूत उवाच

एवं धर्मे प्रवदति स सम्राट् द्विजसत्तमाः ।
समाहितेन मनसा विखेदः पर्यचष्ट तम् ॥२१॥

sūta uvāca

*evam dharme pravadati sa samrāt dvija-sattamāḥ
samāhitena manasā vikhedatḥ paryacaṣṭa tam*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *dharme* – įkūnytajai religijai; *pravadati* – pasakius; *saḥ* – jis; *samrāt* – imperatorius; *dvija-sattamāḥ* – o geriausiasis iš brahmanų; *samāhitena* – sutelkęs; *manasā* – protą; *vikhedatḥ* – neklysdamas; *paryacaṣṭa* – atsakė; *tam* – jam.

Sūta Gosvāmis tarė: O geriausieji iš brahmanų, imperatoriui Parīkṣitui patiko įkūnytosios religijos žodžiai. Jis prakalbo be širdgėlos, ir jo žodžiai buvo kupini tiesos.

Komentaras: Religiją įkūnijantis jautis kalbėjo labai filosofiškai ir išmintingai, todėl valdovui patiko jo žodžiai. Jam buvo aišku, kad kenčiantis jautis nėra paprastas gyvulys. Kas neišmano Aukščiausiojo Viešpaties įstatymų, tas negali kalbėti apie filosofines tiesas. Imperatorius nuovokumu nenusileido jaučiui, todėl jo nedraskė abejonės ir jis ištarė teisingus žodžius.

22 TEKSTAS

राजोवाच

धर्मं ब्रवीषि धर्मज्ञ धर्मोऽसि वृषरूपधृक् ।
यदधर्मकृतः स्थानं सूचकस्यापि तद्भवेत् ॥२२॥

rājovāca

*dharmam bravīṣi dharma-jña dharmo 'si vṛṣa-rūpa-dhṛk
yat adharmakṛtaḥ sthānam sūcakasyāpi tad bhavet*

rājā uvāca – karalius tarė; *dharmam* – religiją; *bravīṣi* – kalbi; *dharma-jña* – o žinantis religijos principus; *dharmatḥ* – įsikūnijusi religija; *asi* – esi; *vṛṣa-rūpa-dhṛk* – jaučio pavidalu; *yat* – kuris; *adharmakṛtaḥ* – bedieviškai pasi-

elgusiojo; *sthānam* – vietą; *sūcakasya* – nurodžiusiojo; *api* – taip pat; *tat* – tai; *bhavet* – tampa.

Karalius tarė: O tu, kurs pasivertei jaučiu! Tau žinoma religijos tiesa, ir tavo žodžiai tiksliai atitinka įstatymą, kuris skelbia, kad tas pats likimas laukia tiek įvykdžiusio bedieviškus darbus, tiek ir to, kuris nurodė nuskaltėlių. Tu esi ne kas kitas, kaip įsikūnijusi religija.

Komentaras: Bhakto įsitikinimu, nei piktadarys, nei geradaris nėra visiškai atsakingi už padarytus darbus, nes viskas vyksta Viešpaties valia. Jo manymu, geradaris ir piktadarys veikia ne vieni patys. Ir akivaizdu, kad tiek geradarybę, tiek piktadarybę, tiek sėkmę, tiek nesėkmę siunčia Dievas, taigi tai yra Jo malonės išraiška. Niekas nepaneigs, kad sėkmę siunčia Dievas. Tačiau ištikus nesėkmei ar nelaimėi, kyla abejonių, ar gali Viešpats būti bhaktui toks negailestingas ir siųsti jam tokius baisius išbandymus. Jėzui Kristui, atrodytų, išpuolė neregėti išbandymai, kai neišmanėlių minia kalė jį prie kryžiaus, bet jis nesipiktino piktais žmonėmis. Taip turėtų elgtis bhaktas: vienodai vertinti ir sėkmę, ir nesėkmę. Todėl, bhakto akimis, tas, kuris kaltina kitą nedorais darbais, pats yra ne ką mažesnis nusidėjėlis. Bhaktas kantriai pakenčia visas gyvenimo negandas, suvokdamas jas kaip Dievo malonę. Mahārāja Parikṣitas suvokė, kad jautis yra ne kas kitas, kaip personifikuota religija. Kitaip sakant, kančios bhaktui apskritai neegzistuoja, nes tam, kuris visur mato Dievą, vadinamosios kančios – taip pat Dievo malonė. Karvė ir jautis nesiskundė valdovui, kad Kali įsikūnijimas juos kankino, nors tokiu atveju kiekvienas jais dėtas kreiptųsi su skundais į valdžios atstovus. Nepaprastas jaučio elgesys neleido karaliui suabejoti, kad jis yra personifikuota religija, nes niekas kitas negalėtų taip puikiai susigaudyti jos įstatymų subtilybėse.

23 TEKSTAS

अथवा देवमायाया नूनं गतिरगोचरा ।
चेतसो वचसश्चापि भूतानामिति निश्चयः ॥२३॥

*athavā deva-māyāyā nūnaṁ gatir agocarā
cetaso vacasaś cāpi bhūtānām iti niścayaḥ*

athavā – taigi; *deva* – Viešpaties; *māyāyāḥ* – energijų; *nūnam* – labai mažai; *gatiḥ* – veikla; *agocarā* – nesuvokiama; *cetasah* – protu; *vacasaḥ* – žodžiais;

ca – arba; *api* – taip pat; *bhūtānām* – gyvoms būtybėms; *iti* – taip; *niścayaḥ* – tvirtinama.

Taigi iš tavo žodžių išplaukia, kad Viešpaties energijos nesuvokiamos ir suvokti jų nepadės nei abstraktūs samprotavimai, nei žodinės gudrybės.

Komentaras: Čia gali kilti klausimas: jeigu bhaktas tvirtai žino, kad pirminis visų veiksmų iniciatorius yra Viešpats, kodėl jam apie tai tylėti? Žinant, iš ko viskas išplaukia, nereikia dėtis neišmanėliu. Į šį klausimą bus atsakyta ir visos abejonės išsisklaidys, jeigu pasakysime, kad Viešpats taip pat nėra atsakingas už tai, kas vyksta, nes tiesioginė vykdytoja iš tikrųjų yra Viešpaties įgaliotoji *māyā-śakti*, materialinė energija. Materialinė energija mus nuolat verčia abejoti Viešpaties visagalybe. Personifikuota religija tikrų tikriausiai žinojo, kad viskam yra Aukščiausiojo Viešpaties valia, bet vis dėlto, veikiant iliuzinei energijai, jai kilo abejonių, todėl ji susilaikė ir nepaminėjo aukščiausiosios priežasties. Abejonės yra teršiamojo Kali ir materialios energijos poveikio išdava. Kali epochoje iliuzinė energija nuolat didina įtampą ir nuodija dvasinį klimatą.

24 TEKSTAS

तपः शौचं दया सत्यमिति पादाः कृते कृताः ।
अधर्माशैस्त्रयो भग्नाः स्मयसङ्गमदैस्तव ॥२४॥

tapah śaucam dayā satyam iti pādāḥ kṛte kṛtāḥ
adharmāśais trayo bhagnāḥ smaya-saṅga-madaiḥ tava

tapah – asketiškumas; *śaucam* – švara; *dayā* – gailestingumas; *satyam* – teisingumas; *iti* – taigi; *pādāḥ* – kojos; *kṛte* – Satyos amžiuje; *kṛtāḥ* – tvirtos; *adharmā* – bedievystė; *amśaiḥ* – dalimis; *trayaḥ* – trijomis; *bhagnāḥ* – sulaužė; *smaya* – išdidumas; *saṅga* – neribotas bendravimas su moterimis; *madaiḥ* – svaigalų vartojimas; *tava* – tavo.

Satyos [teisingumo] amžiuje tu tvirtai laikeisi ant visų keturių savo kojų, ikūnijančių keturis religijos principus: asketiškumą, švarą, gailestingumą ir teisingumą. Bet dabar trys iš jų yra pamuštos, ir dėl to kalta nežabotai plintanti bedievystė, kuri reiškiasi išdidumu, aistra moterims ir svaigalams.

Komentaras: Klaidinanti energija, materiali gamta, gyvą būtybę veikia tiek, kiek ši pasiduoda *māyos* apžavams. Akinančios šviesos pakerėti, drugiai lekia į ugnį ir žūva. Lygiai taip ir sąlygotos sielos, iliuzinės energijos užburtos, dega paklydimo ugnyje. Vedų raštai išpėja sąlygotas sielas, kad kratytųsi iliuzijos ir netaptų jos aukomis. Vedos mus ragina rinktis šviesius kelius ir neiti neišmanymo tamsybių klystkeliais. Patsai Viešpats išpėja, kad materialios energijos burtai pernelyg galingi, kad juos būtų galima taip lengvai įveikti; vis dėlto tas, kuris nusilenkia Viešpačiui, nesunkiai tai padarys. Bet nusilenkti prie Viešpaties lotoso pėdų ne taip paprasta. Atsidėti Jam padeda askezė, švara, gailestingumas ir teisingumas. Šie keturi didžiai civilizuotos visuomenės principai charakteringi Satyos amžiui. Satya-yugoje žmonės iš esmės buvo kompetentingi aukščiausio lygio brahmanai. Pagal socialinį rangą visi buvo *paramahamsos*, t.y. pasiekę atsižadėjimo aukštumą. Žmonės buvo tokie apsišvietę, kad iliuzinė energija negalėjo jų paveikti. Šie tvirto charakterio žmonės pajėgė lengvai atsispirti *māyai*. Tačiau ilgainiui, vis labiau išikerojant puikybei, didėjant aistrai moterims ir svaigalams, iro brahmaniškosios kultūros pamatai, kuriuos sudaro asketiškumas, švara, gailestingumas bei teisingumas, ir žmonių visuomenė išklydo iš išsigelbėjimo kelio, vedančio į transcendentinę palaimą. Progresuojant Kali amžiui, vis didėja žmonių puikybė ir polinkis prie moterų bei svaigalų. Veikiami Kali amžiaus, elgetos didžiuojasi mažiausiu skatiku, moterys kaip gali puošiasi, kad tik įtrauktų į savo pinkles vyrus, o vyrai neįsivaizduoja gyvenimo be vyno, rūkalų, arbatos, kramtomo tabako ir t.t. Šios ydos, šiandien vadinamos civilizacijos pažanga, yra svarbiausioji bedievyستės priežastis, kuriai išigalėjus neįmanoma sutramdyti korupcijos, kyšininkavimo ir protekcionizmo. Nei įstatyminiai aktai, nei policijos priežiūra negali išrauti šio blogio. Tačiau nuo šios dvasinės ligos yra gera priemonė. Tai brahmaniškosios kultūros principų – asketiškumo, švaros, gailestingumo ir teisingumo – gynimas. Šiuolaikinė civilizacija ir ekonomikos plėtra paruošė dirvą skurdui ir nepritekliams, sukūrusiais situaciją, kai net plataus vartojimo prekės prieinamos tik juodojoje rinkoje. Jeigu visuomenės vadovai bei pasiturintieji sluoksniai skirtų penkiasdešimt procentų savo sukaupto turto didžiulei masei paklaidintų žmonių, kad jie išsiugdytų Dievo sąmonę, susipažintų su „Bhāgavatam“, – be jokių abejonių, Kali amžiui nepavyktų įvilioti sąlygotų sielų į savo spąstus. Visada turime atminti, kad nepamatuota puikybė, pervertinimas to, kas mums svarbu gyvenime, nežabota aistra moterims ar perdėm intensyvūs kontaktai su jomis bei įvairiausių svaigalų vartojimas išves žmoniją iš tiesaus taikos kelio, kad ir kokie skambūs raginimai už taiką skambėtų pasaulyje. Propaguojant svarbiausius „Bhāgavatam“ prin-

cipus, žmonės savaime taps labiau susitvarde, išoriškai ir vidujai švaresni, gailestingesni kenčiantiems ir teisingesni savo kasdieniame gyvenime. Štai kelias, leidžiantis gydyti žmonių visuomenės ydas, kurios dabar taip aki-vaizdžiai matomos.

25 TEKSTAS

इदानीं धर्म पादस्ते सत्यं निर्वर्तयेद्यतः ।
तं जिघृक्षत्यधर्मोऽयमनृतेनैधितः कलिः ॥२५॥

*idānīm dharmā pādas te satyam nirvartayed yataḥ
tam jighṛkṣaty adharmo 'yam anṛtenaidhitaḥ kaliḥ*

idānīm – dabar; *dharmā* – o religijos įsikūnijime; *pādaḥ* – koja; *te* – tavo; *satyam* – teisingumas; *nirvartayet* – šiaip taip kėblini priekin; *yataḥ* – su kuria; *tam* – tą; *jighṛkṣati* – mėgina pamušti; *adharmāḥ* – bedievytės įsikūnijimas; *ayam* – šis; *anṛtena* – per apgaulę; *edhitaḥ* – klestintis; *kaliḥ* – nesantarvės įsikūnijimas.

Dabar tu šiaip taip kėblini priekin, remdamasis į žemę vienintele koja, simbolizuojančia teisingumą. Tačiau nesantarvės įsikūnijimas [Kali], klestintis per apgaulę, nori tau ir ją pamušti.

Komentaras: Religijos įstatymai remiasi ne dogmomis, žmogaus išgalvotomis taisyklėmis ar metodais, o keturiomis svarbiausiomis reguliatyviomis normomis: asketiškumu, švara, gailestingumu ir teisingumu. Žmogus nuo vaikystės turi mokytis praktikuoti šiuos principus. Asketiškumas – tai savanoriškas pasirinkimas to, kas sudaro tam tikrų fizinių nepatogumų, tačiau yra naudinga dvasiniam tobulėjimui. Antai badavimas dukart ar keturis-kart per mėnesį – tai askezė, padedanti dvasiškai tobulėti, tačiau ji nenaudotina politiniais ar kitais panašiais tikslais. Badavimas, kuriuo nesiekama savęs pažinimo, smerkiamas „Bhagavad-gītoje“ (17.5–6). Tas pat pasakytina ir apie švarą. Švarūs turi būti mūsų mintys ir kūnas. Asmens higiena – labai geras dalykas, tačiau labiausiai mums reikalinga minties švara, o tai pasiekama šlovinant Aukščiausiąjį Viešpatį. Apsivalyti nuo sąmonėje susikaupusių šiukšlių galima tiktai šlovinant Aukščiausiąjį Viešpatį. Visuomenėje, kurioje viešpatauja bedievytė, neįmanomas minties tyrumas, nes ji

nieko nenutuokia apie Dievo buvimą, ir vien dėl šios priežasties žmonės, gyvenantys tokioje visuomenėje, nepaisant didžiulių materialių laimėjimų, negali pasigirti dorybėmis. Vertinti viską reikia pagal rezultatus. Visuomenės raidos Kali epochoje rezultatas – visuotinis nepasitenkinimas, todėl kiekvienas ieško būdų, kaip surasti dvasios ramybę. Satya-yugoje žmonės turėjo neblaškoma dvasios ramybę, nes nebuvo praradę čia minėtų ypatybių, kurias galima pavadinti žmogiškumo atributais. Palengva žmonių dorybės nyko. Treta-yugoje jų beliko trys ketvirčiai, Dvāparoje – pusė, o Kali-yugoje – vienas ketvirtis. Vis labiau plintant melui, jos ir toliau tebenyksta. Didžiudamasis, tegu ir pelnytai, žmogus naikina askezės vaisius. Dėl nežabotos aistros silpnajai lyčiai dingsta švara, dėl polinkio svaigintis prarandamas gailėstingumas, o visuotinis melas ir apgavystė pakerta teisingumą. Išgelbėti žmoniją nuo įvairiausio blogio gali tik *bhāgavata-dharmos* atgaivinimas.

26 TEKSTAS

इयं च भूमिर्भगवता न्यासितोरुभरा सती ।
श्रीमद्भिस्तत्पदन्यासैः सर्वतः कृतकौतुका ॥२६॥

*iyam ca bhūmir bhagavatā nyāsitoru-bharā satī
śrīmadbhis tat-pada-nyāsaiḥ sarvataḥ kṛta-kautukā*

iyam – tai; *ca* – ir; *bhūmiḥ* – žemės paviršius; *bhagavatā* – Dievo Asmens; *nyāsita* – Jo Paties ir kitų atlikta; *uru* – didžiulė; *bharā* – našta; *satī* – padaryta; *śrīmadbhiḥ* – sėkmę lemiančiais; *tat* – tais; *pada-nyāsaiḥ* – pėdsakais; *sarvataḥ* – visur; *kṛta* – padarytas; *kautukā* – gėris.

Dievo Asmuo ir Jo įgalioti atstovai, be abejonių, palengvino sunkią žemės našta. Viešpačiui nužengus, visur, kur žemėje liko sėkmę lemiantys Jo pėdsakai, klestėjo gėris.

27 TEKSTAS

शोचत्यश्रुकला साध्वी दुर्भगेवोज्झिता सती ।
अब्रह्मण्या नृपव्याजाः शूद्रा भोक्ष्यन्ति मामिति ॥२७॥

*śocaty aśru-kalā sādhvī durbhagevojhitā satī
abrahmaṇyā nṛpa-vyājāḥ śūdrā bhokṣyanti mām iti*

śocati – sielvartauji; *aśru-kalā* – su ašaromis akyse; *sādhvī* – skaisčioji; *durbhagā* – nelaimingiausioji; *iva* – tarytum; *ujjhitā* – apleista; *satī* – būdama; *abrahmaṇyāḥ* – nepasižymintys brahmanų ypatybėmis; *nṛpa-vyājāḥ* – besidedantys valdovais; *śūdrāḥ* – žemiausio luomo žmonės; *bhokṣyanti* – džiaugsis; *mām* – manimi; *iti* – taip.

Bet dabar, deja, Dievo Asmens palikta, skaisčioji su sielvarto ašaromis akyse galvoja apie ateitį, žinodama, jog nuo šiol ji yra žemiausio luomo žmonių, besidedančių valdovais, rankose.

Komentaras: Valstybei turi vadovauti *kṣatriya* – žmogus, pajėgus apginti kenčiančiuosius. Vadovo pareigų negalima patikėti specialaus pasirengimo neišėjusiems žemiausių visuomenės sluoksnių žmonėms – tiems, kuriems nerūpi kitų kančia. Deja, Kali amžiuje į vadovų postus ateina nepasiruošę žmonės iš žemiausių visuomenės sluoksnių, rinkimuose laimėję balsų daugumą. Užuoat gynę kenčiančiuosius, tokie vadovai sukuria visuomenėje nepakenčiamą padėtį. Pažeisdami įstatymą, visų piliečių sąskaita jie kuria sau patogų gyvenimą. Matydama, kokioje apgailėtinoje padėtyje yra jos vaikai – žmonės ir gyvūnai, skaisčioji motina Žemė negali suturėti ašarų. Štai kas laukia pasaulio Kali amžiuje, kai bedievytė pasieks apogėjų. Tačiau ir nesant tinkamo valdovo, užkertančio kelią ateistinėms tendencijoms, nuoseklus visuomenės supažindinimas su „Śrīmad-Bhāgavatam“ idėjomis išsklaidys slogią atmosferą, prisotintą korupcijos, kyšininkavimo, šantažo ir kitų blogybių.

28 TEKSTAS

इति धर्मं महीं चैव सान्त्वयित्वा महारथः ।
निशातमाददे खड्गं कलयेऽधर्महेतवे ॥२८॥

*iti dharmam mahīm caiva sāntvayitvā mahā-rathaḥ
niśātam ādade khaḍgam kalaye 'dharma-hetave*

iti – taip; *dharmam* – įkūnytąją religiją; *mahīm* – Žemę; *ca* – taip pat; *eva* – kaip; *sāntvayitvā* – nuraminęs; *mahā-rathaḥ* – karžygs, gebėjęs kautis su

tūkstančiais priešų; *niśātam* – aštrų; *ādade* – pakėlė; *khaḍgam* – kardą; *kalaye* – nužudyti Kali įsikūnijimą; *adharmā* – bedievytės; *hetave* – priežastį.

Po šių Mahārājos Parikṣito žodžių įkūnytoji religija ir Žemė nurimo. Tada Parikṣitas, kuris vienas gebėjo kautis su tūkstančiu priešų, užsimojo kardu, ketindamas nužudyti įsikūnijusį Kali – bedievytės skleidėja.

Komentaras: Kaip jau sakyta, Kali įkūnija tas, kuris sąmoningai atlieka įvairius nuodėmingus veiksmus, uždraustus apreikštuose šventraščiuose. Be jokių abejonių, Kali amžiuje Kali įtaka itin išsiplės, tačiau tai nereiškia, kad visuomenės vadovai, valstybės galvos, šviesuomenė ir, žinoma, patys Viešpaties bhaktai turėtų sėdėti sudėję rankas ir abejingai žiūrėti, kaip Kali dirba savo juodą darbą. Liūčių sezono metu liūtys neišvengiamos, tačiau tai nereiškia, kad žmonės neturi imtis priemonių nuo jų apsiginti. Valstybės vadovai ir kiti atsakingi pareigūnai turėtų daryti viską, kad užkirstų kelią paties Kali arba jo inspiruotų žmonių veiklai. Mahārāja Parikṣitas buvo pasirengęs savo aštriu kardu tučtuojau nužudyti Kali personifikaciją, todėl jis yra idealus valstybės vadovas. Vadovai neturi apsiriboti popierinėmis deklaracijomis apie priemonės kovai su visuomenės degradacija – jie turėtų būti pasirengę išsitraukti aštrų kardą ir nubausti tuos, kurie, autoritetingų *śāstrų* požiūriu, yra degradacijos priežastis. Įteisindami prekybą alkoholiu, vadovai neužkirs kelio savivalei. Jie turėtų tučtuojau uždaryti svaigalais bei narkotikais prekiaujančias parduotuves ir nustatyti griežtą, netgi mirties, bausmę tiems, kurie reguliariai svaiginasi narkotinėmis medžiagomis. Tai vienintelis būdas sustabdyti Kali, ir šitai parodė Mahārāja Parikṣitas, *mahā-ratha*.

29 TEKSTAS

तं जिघांसुमभिप्रेत्य विहाय नृपलाञ्छनम् ।
तत्पादमूलं शिरसा समगाद्भयविह्वलः ॥२९॥

*tam jighāmsum abhipretya vihāya nṛpa-lāñchanam
tat-pāda-mūlam śirasā samagād bhaya-vihvalaḥ*

tam – jį; *jighāmsum* – ketina nužudyti; *abhipretya* – supratęs; *vihāya* – nusi-metė; *nṛpa-lāñchanam* – karališkąjį rūbą; *tat-pāda-mūlam* – prie jo pėdų; *śirasā* – galvą; *samagāt* – pasidavė; *bhaya-vihvalaḥ* – išsigandęs.

Išvydęs, kad karalius ketina jį nužudyti, personifikuotas Kali paskubomis nusimetė karališkąjį rūbą ir, baisiausiai išsigandęs, nulenė galvą pasiduodamas jo malonei.

Komentaras: Karališkasis įsmedeninto Kali drabužis yra gryniausia apgaulė. Karaliaus drabužį turi nešioti tik karalius, *kṣatriya*, o kai karaliumi persirengia žemiausio luomo žmogus, tai susidūrus su tikru *kṣatriya*, tokiu koks buvo Mahārāja Parikṣitas, atsiskleidžia tikrasis jo veidas. Tikrasis *kṣatriya* niekada nepasiduoda. Jis visada priima varžovo *kṣatriyos* mestą iššūkį ir stoja į kovą, pasiryžęs laimėti arba paguldyti galvą. Tikrasis *kṣatriya* nežino, kas yra kapituliacija. Kali amžiuje yra nemaža apsimitėlių, kurie dedasi vadovaujančiais pareigūnais arba valstybės vadovais, tačiau kai jiems meta iššūkį tikras *kṣatriya*, atsiskleidžia tikroji jų esmė. Todėl kai personifikuotas Kali persirengęs karaliumi pamatė, kad yra bejėgis prieš Mahārāją Parikṣitą, jis nuolankiai nulenė galvą ir nusimetė karališkąjį apdarą.

30 TEKSTAS

पतितं पादयोर्वीरः कृपया दीनवत्सलः ।
शरण्यो नावधीच्छ्लोक्य आह चेदं हसन्निव ॥३०॥

*patitam pādāyora vīraḥ kṛpayā dīna-vatsalāḥ
śaraṇyo nāvadhīcchlokyā āha cedam hasann iva*

patitam – parpuolusį; *pādāyora* – prie pėdų; *vīraḥ* – didvyris; *kṛpayā* – iš užuojautos; *dīna-vatsalāḥ* – gailestingas nelaimingiesiems; *śaraṇyaḥ* – galintis atleisti prašančiam pasigailėjimo; *na* – ne; *avadhīt* – nužudė; *ślokyāḥ* – vertas būti apdainuojamas; *āha* – tarė; *ca* – taip pat; *idam* – tai; *hasan* – šypsodamasis; *iva* – tarytum.

Mahārāja Parikṣitas mokėjo atleisti prašančiam pasigailėjimo. Šlovė apie tokius didvyrius neblėsta per amžius. Jis nežudė prie jo kojų parpuolusio Kali, o su užuojauta nusišypsojo, nes buvo gailestingas nelaimingiesiems.

Komentaras: Pasiduodančio žmogaus nežudys nė vienas *kṣatriya*, tuo labiau Mahārāja Parikṣitas, kuris iš prigimties buvo labai gailestingas ir užjautė nelaiminguosius. Parikṣitas šypsojosi, nes nusimetęs savo karališkąjį apdarą Kali atsiskleidė, kas esąs, o jis buvo žemiausio luomo žmogus. „Kaip ironiš-

ka, – galvojo jis, – kad menkysta, priklausęs žemiausiam luomui, išsigelbėjo, laiku nusilenkęs“. Nors jam iškėlus savo aštrų kardą, dar niekam nepavyko išsigelbėti. Todėl Mahārājos Parikṣito kilnumas ir gailestingumas neišblės per amžius. Jis buvo geras, gailestingas valdovas ir mokėjo atleisti pasidavusiam priešui. Taip apvaizdos valia personifikuotas Kali buvo išgelbėtas.

31 TEKSTAS

राजोवाच

न ते गुडाकेश्यशोधराणां
बद्धाञ्जलेवै भयमस्ति किञ्चित् ।
न वर्तितव्यं भवता कथञ्चन
क्षेत्रे मदीये त्वमधर्मबन्धुः ॥३१॥

rājovāca

*na te guḍākeśa-yaśo-dharāṇām
baddhāñjaler vai bhayam asti kiñcit
na vartitavyam bhavatā kathañcana
kṣetre madiye tvam adharmabandhuḥ*

rājā uvāca – karalius tarė; *na* – ne; *te* – tavo; *guḍākeśa* – iš Arjunos; *yaśaḥ-dharāṇām* – mūšų, paveldėjusių šlovę; *baddha-añjaleḥ* – sudėjusiajam rankas; *vai* – tikrai; *bhayam* – baimė; *asti* – yra; *kiñcit* – net mažiausia; *na* – niekada; *vartitavyam* – gali gyventi; *bhavatā* – gerbiamasai; *kathañcana* – jokiais būdais; *kṣetre* – žemėje; *madiye* – mano karalystėje; *tvam* – tu; *adharmabandhuḥ* – bedievystės drauge.

Tada valdovas tarė: Mes paveldėjome Arjunos šlovę, tad jei jau pasidavei nuolankiai sudėjęs rankas, tau nėra ko baimintis dėl savo gyvybės. Bet nėra tau vietos mano karalystėje, nes esi bedievystės talkininkas.

Komentaras: Atleisti įsikūnijusiam Kali, bedievystės talkininkui, kuris pasidavė, galima, tačiau valstybėje, gyvenančioje pagal dieviškuosius įstatymus, jam nėra vietos. Jis negali būti jos pilietis. Pāṇḍavos buvo įgalioti Dievo Asmens Viešpaties Kṛṣṇos atstovai. Iš tikrųjų tai Kṛṣṇa sudarė sąlygas Kurukšetros mūšiui įvykti, tačiau Jis vadovavosi ne asmeniniais interesais. Jis norėjo, kad pasaulį valdytų idealus valdovas Mahārāja Yudhiṣṭhira ir jo

ainiai, kuriems priklausė ir Mahārāja Parikṣitas. Atsakingas valdovas, toks kaip Mahārāja Parikṣitas, negalėjo leisti bedievyستės talkininkui nekliudomam veikti ir teršti gerą Pāṇḍavų vardą. Tik taip galima išrauti blogį, išsaknijusį valstybėje. Kito būdo tiesiog nėra. Bedievyستės rėmėjai turi būti išstremti už valstybės ribų, nes kitaip neįmanoma išgelbėti jos nuo pagedimo.

32 TEKSTAS

त्वां वर्तमानं नरदेवदेहे-
 ष्वनुप्रवृत्तोऽयमधर्मपूगः ।
 लोभोऽनृतं चौर्यमनार्यमंहो
 ज्येष्ठा च माया कलहश्च दम्भः ॥३२॥

*tvām vartamānaṁ nara-deva-deheṣv
 anupravṛtto 'yam adharmā-pūgaḥ
 lobho 'nṛtaṁ cauryam anāryam aṁho
 jyeṣṭhā ca māyā kalahaś ca dambhaḥ*

tvām – tau; *vartamānam* – būnant; *nara-deva* – dievažmogio, arba karaliaus; *deheṣu* – kūne; *anupravṛttaḥ* – visur pasklinda; *ayam* – šie; *adharmā* – bedievyستės principai; *pūgaḥ* – tarp žmonių; *lobhaḥ* – gobšumas; *anṛtam* – melas; *cauryam* – plėšikavimas; *anāryam* – storžieviškumas; *aṁhaḥ* – išdavystė; *jyeṣṭhā* – neganda; *ca* – ir; *māyā* – suktybė; *kalahaḥ* – nesantaika; *ca* – ir; *dambhaḥ* – tuštybė.

Jei Kali įsikūnijimui leistume veikti dievažmogio teisėmis, t.y. suteiktume jam valdžios įgaliojimus, be jokių abejonių, plačiai įsigalėtų bedievyستės principai: gobšumas, melas, plėšikavimas, storžieviškumas, išdavystė, negandos, suktybė, nesantaika ir tuštybė.

Komentaras: Religijos principų: *asketiškumo*, *švaros*, *gailestingumo* ir *teisingumo*, kaip jau sakėme, gali laikytis bet kurio tikėjimo žmogus. Nėra jokio reikalo iš induizmo pereiti į islamą, krikščionybę, ar kokią kitą tikėjimą, ir tokiu būdu tapti perbėgėliu, nesilaikančiu religijos nuostatų. Išpažinti „Bhāgavatam“ *religiją* reiškia laikytis minėtų *religijos principų*. Religijos principai nėra kurios nors vienos religijos dogmos ar regulos. Regulos priklausomai nuo laiko ir vietos gali skirtis. Svarbiausia, kad būtų siekiama

religijos tikslo. Akla ištikimybė dogmoms ir postulatams, kai nerealizuojami principai, kurie iš tikrųjų ir sudaro religijos esmę, nėra jokia teigiama. Pasaulietinė valstybė gali neteikti pirmenybės jokiai religijai, bet ji negali būti abejinga čia minėtiems religijos principams. Tačiau Kali epochoje valstybės vadovai bus abejingi religijos principams ir savaime ims ginti tai, kas šiems principams prieštarauja – gobšumą, melą, suktybę, vagiliavimą, tad ir propagandiniai raginimai sustabdyti valstybėje moralinį nuosmukį neteks prasmės.

33 TEKSTAS

न वर्तितव्यं तदधर्मबन्धो
धर्मेण सत्येन च वर्तितव्ये ।
ब्रह्मावर्ते यत्र यजन्ति यज्ञै-
यज्ञेश्वरं यज्ञवितानविज्ञाः ॥३३॥

*na vartitavyam tad adharma-bandho
dharmaṇa satyena ca vartitavye
brahmāvarte yatra yajanti yajñair
yajñēśvaraṁ yajña-vitāna-vijñāḥ*

na – ne; *vartitavyam* – vertas likti; *tad* – todėl; *adharma* – bedievystės; *bandho* – drauge; *dharmaṇa* – su religija; *satyena* – su tiesa; *ca* – taip pat; *vartitavye* – gyventi; *brahma-āvarte* – aukavietėje; *yatra* – kur; *yajanti* – deramai atlieka; *yajñaiḥ* – auką arba dvasinę tarnystę; *yajña-īśvaram* – Aukščiausiam Viešpačiui, Dievo Asmeniui; *yajña* – auką; *vitāna* – skleidžiantys; *vijñāḥ* – išmanantys žmonės.

Todėl, o bedievystės talkininke, tu nevertas gyventi ten, kur išmanantys žmonės vadovaudamiesi tiesa ir religijos principais atnašauja aukas Aukščiausiam Dievo Asmeniui.

Komentaras: Visi apeiginiai aukojimai yra skirti *yajñēśvarai*, Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Skirtingoms epochoms šventraščiai nurodo skirtingus apeiginius aukojimus. Kitaip sakant, auka – tai Dievo viršenybės pripažinimas ir drauge tai aktas, skirtas teikti Viešpačiui pasitenkinimą. Ateistai netiki Dievo buvimu ir nieko Viešpačiui neaukoja. Bet kuri pasaulio vieta

ar šalis, kur pripažįstama Viešpaties viršenybė ir kur Jam atnašaujamos aukos, vadinasi *brahmāvarta*. Pasaulyje yra nemaža šalių; kiekvienoje jų aukojimai Aukščiausiam Viešpačiui gali būti atliekami skirtingai, tačiau, „Bhāgavatam“ teigimu, *labiausiai Jį džiuginanti auka yra teisingumas*. Teisingumas yra esminis religijos principas, o bet kurios religijos aukščiausias tikslas – patenkinti Viešpatį. Šioje epochoje, Kali-yugoje, pati iškilniausia, universali auka yra *saṅkīrtana-yajña*. Šios nuomonės laikosi išmanantys žmonės, turintys didžiulę šios *yajños* propagavimo patirtį. *Saṅkīrtana-yajños* mokė Viešpats Caitanya. Šis posmas sako, kad toks aukos metodas kaip *saṅkīrtana-yajña*, praktikuojamas visame pasaulyje, išvays Kali įsikūnijimą iš žmonių visuomenės ir neleis žmonijai pasiduoti Kali amžiaus įtakai.

34 TEKSTAS

यस्मिन् हरिर्भगवानिज्यमान
इज्यात्ममूर्तिर्यजतां शं तनोति ।
कामानमोघान् स्थिरजङ्गमाना-
मन्तर्बहिर्वायुरिवैष आत्मा ॥३४॥

*yasmin harir bhagavān ijamāna
ijyātma-mūrtir yajatām śaṁ tanoti
kāmaṅ amoghān sthira-jaṅgamānām
antar bahir vāyur ivaīṣa ātmā*

yasmin – tokiuose apeiginiuose aukojimuose; *hariḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *ijyamānaḥ* – garbinamas; *ijya-ātma* – visų garbinamų dievybių siela; *mūrtiḥ* – pavidalais; *yajatām* – garbintojams; *śam* – malones; *tanoti* – skleidžia; *kāmān* – troškimus; *amoghān* – netuščius; *sthira-jaṅgamānām* – visų judančiųjų ir nejudančiųjų; *antaḥ* – viduje; *bahiḥ* – išorėje; *vāyuḥ* – oras; *iva* – tarytum; *eṣaḥ* – jų visų; *ātmā* – dvasinė siela.

Nors apeiginės aukos dažnai atnašaujamos pusdieviams, iš tikrųjų jomis garbinamas Aukščiausiasis Asmuo, Viešpats Dievas, nes Jis visų mūsų Supersiela, esanti visur – tiek daiktų viduje, tiek jų išorėje. Ir būtent Jis dovanoja Savo garbintojui visas malones.

Komentaras: Dažnai žmonės garbina pusdievius Indrą arba Candrają ir atnašauja jiems aukas, tačiau tikrasis aukų atlygintojas yra Aukščiausiasis Viešpats: tiktai Jis gali suteikti tą ar kitą malonę garbintojui. Ir nors žmogus garbina pusdievius, ne jų valioje ką nors daryti be Viešpaties leidimo, nes Viešpats yra visų mūsų – judančiųjų ir nejudančiųjų – Supersiela. „Bhagavad-gītoje“ (9.23) Viešpats Pats tai patvirtina tokia *śloka*:

*ye 'py anya-devatā-bhaktā yajante śraddhayānvitāḥ
te 'pi mām eva kaunteya yajanty avidhi-pūrvakam*

„Ir tie, kurie atnašauja aukas kitiems dievams, o Kuntės sūnau, iš tikrųjų skiria jas Man, nors šito ir nesupranta“.

Yra vienas vienintelis Aukščiausiasis Viešpats. Tai neabejotina. Nėra kito Dievo, išskyrus Viešpatį. Taigi Aukščiausiasis Viešpats per amžius yra transcendentiškas materialiai kūrinijai. Yra nemaža tokių, kurie lenkiasi Saulei, Mėnuliui, Indrai ar kitiems pusdieviams, kurie iš tikrųjų tėra Aukščiausiojo Viešpaties materialūs vietininkai. Pusdieviai atstovauja Aukščiausiajam Viešpačiui netiesiogiai, įkūnydami įvairius Jo bruožus. Tačiau išmincingasis ar bhaktas supranta, kas yra kas, todėl garbina tiesiog Aukščiausiąjį Viešpatį, ir jo dėmesio neblaško materialios kokybinės Viešpaties apraiškos, kurias šlovina neapsišvietę menkesnio intelekto žmonės. Bet tai nėra Dievo garbinimas, nes jų veiksmai neatitinka nustatytų reikalavimų.

35 TEKSTAS

सूत उवाच

परीक्षितैवमादिष्टः स कलिर्जातवेपथुः ।

तमुद्यतासिमाहेदं दण्डपाणिमिवोद्यतम् ॥३५॥

sūta uvāca

parīkṣitaivam ādiṣṭaḥ sa kaliḥ jāta-vepathuḥ

tam udyatāsim āhedam daṇḍa-pāṇim ivodyatam

sūtaḥ uvāca – Šrī Sūta Gosvāmīs tarė; *parīkṣitā* – Mahārājos Parīkṣito; *evam* – taip; *ādiṣṭaḥ* – palieptas; *saḥ* – jis; *kaliḥ* – Kali įsikūnijimas; *jāta* – pradėjo; *vepathuḥ* – drebulys; *tam* – jį; *udyata* – pakėlus; *asim* – kardą; *āha* – tarė; *idam* – taip; *daṇḍa-pāṇim* – Yamarāja, įkūnytoji mirtis; *iva* – kaip; *udyatam* – pasirengęs.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Išgirdęs Mahārājos Parīkṣīto įsakymą, įkūnytasis Kali iš baimės ėmė visas virpėti. Žvelgdamas į valdovą, kuris stojo priešais tarytum Yamarāja, pasirengęs jį nužudyti, Kali tarė.

Komentaras: Jeigu Kali nepaklustų įsakymui, valdovas buvo pasiryžęs nužudyti jį vietoje, nors šiaip jau netroško jo mirties. Kali įsikūnijimas visaip bandė išvengti mirties, bet galop nutarė, kad geriausia jam bus pasiduoti karaliui. Jis ėmė virpėti iš baimės dėl savo gyvybės. Karalius arba žmogus, esantis valdžioje, turėtų stoti prieš Kali įsikūnijimą galingas kaip mirtį įkūnijantis Yamarāja. Karaliaus įsakymams privalu paklusti, o tas, kuris jų nevykdo, turi būti pasmerktas mirčiai. Tik taip galima sutramdyti Kali vietininkus, kurie drumsčia normalų valstybės piliečių gyvenimą.

36 TEKSTAS

कलिरुवाच

यत्र क्व वाथ वत्स्यामि सार्वभौम तवाज्ञया ।

लक्षये तत्र तत्रापि त्वामात्तेषुशरासनम् ॥३६॥

kalir uvāca

*yatra kva vātha vatsyāmi sārva-bhauma tavājñayā
lakṣaye tatra tatrāpi tvām ātteṣu-śarāsanam*

kalih uvāca – Kali įsikūnijimas tarė; *yatra* – bet kur; *kva* – visur; *vā* – taip pat; *atha* – todėl; *vatsyāmi* – aš gyvensiu; *sārva-bhauma* – o žemės valdove (imperatoriau); *tava* – jūsų; *ājñayā* – įsakymu; *lakṣaye* – matysiu; *tatra tatra* – visur; *api* – taip pat; *tvām* – Jūsų Didenybe; *ātta* – paimtas; *iṣu* – strėles; *śarāsanam* – lanką.

Jūsų Didenybe, kad ir kur jūs liepsite man gyventi, aš visur matysiu jus, apsiginklavusį lanku ir strėlėmis.

Komentaras: Kali įsikūnijimas suprato, kad Mahārāja Parīkṣītas yra imperatorius, viso pasaulio žemių valdovas, todėl kad ir kur jis gyventų, visur jis patirs tą pačią valdovo politiką. Kali įsikūnijimas iš prigimties buvo piktadarys, o Mahārāja Parīkṣītas buvo pašauktas sutramdyti piktadarius, ir pirmiausia Kali įsikūnijimą. Todėl pačiam Kali buvo geriau žūti nuo kara-

liaus rankos vietoje, nes visur jo laukė ta pati lemtis. Šiaip ar taip, jis pasidavė karaliaus malonei, ir karalius turėjo nuspręsti, kaip pasielgti.

37 TEKSTAS

तन्मे धर्मभृतां श्रेष्ठ स्थानं निर्देष्टुमर्हसि ।
यत्रैव नियतो वत्स्य आतिष्ठंस्तेऽनुशासनम् ॥३७॥

*tan me dharma-bhṛtām śreṣṭha sthānaṁ nirdeṣṭum arhasi
yatraiva niyato vatsya ātiṣṭhaṁs te 'nuśāsanam*

tat – todėl; *me* – man; *dharma-bhṛtām* – iš visų religijos saugotojų; *śreṣṭha* – o vyriausiasis; *sthānam* – vieta; *nirdeṣṭum* – nurodykite; *arhasi* – padarykite tai; *yatra* – kur; *eva* – iš tiesų; *niyataḥ* – visada; *vatsye* – galėčiau gyventi; *ātiṣṭhan* – visuomet būdamas; *te* – jūsų; *anuśāsanam* – valdomas.

**Todėl, o vyriausiasis iš religijos sergėtojų, nurodykite, kur galėčiau apsi-
stoti ir gyventi jūsų įstatymų globojamas.**

Komentaras: Kali įsikūnijimas kreipėsi į Mahārāją Parikṣitą kaip į svarbiausiąjį religijos įstatymų sergėtoją, nes karalius dovanojo gyvastį pasidavusiajam jo valiai. Net priešas, kai jis pasiduoda, turi būti ginamas. Toks religijos įstatymas. Taigi galime įsivaizduoti, kaip Dievo Asmuo globoja ir saugo tą, kuris nusilenkia Jam ne kaip pralaimėjęs priešas, o kaip ištikimas tarnas. Viešpats saugo atsidavusią sielą nuo visų nuodėmių ir jų pasekmių (Bg. 18.66).

38 TEKSTAS

सूत उवाच
अभ्यर्थितस्तदा तस्मै स्थानानि कलये ददौ ।
द्यूतं पानं स्त्रियः सूना यत्राधर्मश्चतुर्विधः ॥३८॥

*sūta uvāca
abhyarthitas tadā tasmai sthānāni kalaye dadau
dyūtāṁ pānaṁ striyaḥ sūnā yatrādharmāś catur-vidhaḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *abhyarthitaḥ* – taip prašomas; *tadā* – tada; *tasmai* – jam; *sthānāni* – vietas; *kalaye* – personifikuotam Kali; *dadau* – leido; *dyūtam* – azartinių žaidimų lošimas; *pānam* – girtuokliavimas; *striyaḥ* – neteisėti santykiai su moterimis; *sūnā* – gyvulių žudymas; *yatra* – kur; *adharmah* – nuodėminga veikla; *catuḥ-vidhaḥ* – keturių rūšių.

Sūta Gosvāmis tarė: Atsakydamas į nuolankų personifikuoto Kali prašymą, Mahārāja Parikṣitas leido jam gyventi ten, kur lošiami azartiniai žaidimai, vartojami svaigalai, kur klesti prostitucija ir žudomi gyvuliai.

Komentaras: Pagrindiniai bedievystės principai, tokie kaip puikybė, prostitucija, svaiginimasis ir melas, veikia prieš religijus principus, būtent paprastumą, švarą, gailestingumą ir teisingumą. Kali įsikūnijimui buvo leista gyventi keturiose vietose, kurias karalius asmeniškai nurodė, t.y. ten, kur lošiami azartiniai žaidimai, klesti prostitucija, vartojami svaigalai ir žudomi gyvuliai.

Śrīla Jīva Gosvāmis nurodo, kad alkoholio vartojimas prasilenkiant su šventraščių nurodymais (tokiais, kaip *sautrāmaṇī-yajña*), nesantuokiniai ryšiai su moterimis ir gyvulių žudymas apeinant šventraščių nurodymus prieštarauja religijai. Vedose yra dviejų rūšių pamokymai. Vieni skirti *pravṛttoms* – tiems, kurie gyvena materialiais malonumais, kiti – *nivṛttoms*, žmonėms, siekiantiems išsivaduoti iš materialios nelaisvės pančių. *Pravṛttoms* skirti Vedų pamokymai reglamentuoja jų veiklą, kreipdami juos į išsivadavimo kelią. Todėl tamsiausiems neišmanėliams, kurie girtauja, vaikosi moterų, valgo mėšą ir t.t., šventraščiai kartais rekomenduoja vartoti svaigalus, atliekant *sautrāmaṇī-yajñā*, gyventi su moterimi santuokoje ir valgyti aukotų gyvulių mėšą. Tokio pobūdžio rekomendacijos, sutinkamos Vedų raštuose, skirtos ne visiems, o tik tam tikros kategorijos žmonėms. Ir *pravṛttoms* tokio pobūdžio veiksmai nėra *adharma*, nes juos šiai kategorijai žmonių rekomenduoja Veda. Kas maistas vienam, tas gali būti nuodas kitam. Taigi tai, kas rekomenduojama neišmanymo *guṇos* valdomiems žmonėms, gali būti nuodai tiems, kurie gyvena dorybėje. Štai kodėl Śrīla Jīva Gosvāmis Prabhu teigia, jog šventraščių rekomendacijos, skirtos tam tikram žmonių sluoksniui, niekad neturėtų būti laikomos *adharma*, t.y. prieštaraujančiomis religijai. Tačiau patys savaime šie veiksmai yra *adharma*, todėl jie nėra skatintini. Šių šventraščių pamokymų tikslas nėra *adharmos* skatinimas. Jie tiesiog reglamentuoja neišvengiamą *adharmā* ir palengva kreipia ją į *dharmos* kelią.

Valstybės vadovai turėtų sekti Mahārājas Parikṣito pavyzdžiu ir daryti viską, kad valstybėje įsitvirtintų religijos normos – asketiškumas, švara,

gailestingumas, teisingumas. Visais įmanomais būdais jie turėtų kovoti, kad valstybėje neplistų bedievytės apraiškos: puikybė, draudžiami ryšiai su moterimis arba prostitucija, svaigalų ir stimuliuojančių medžiagų vartojimas, melas. Norint išpešti didžiausią naudą iš blogo sandėrio, Kali įsikūnijimą reikėtų vyti ten, kur žaidžiami azartiniai lošimai, girtuokliaujama, kur klesti prostitucija ir veikia skerdyklos, – žinoma, jei tokių vietų esama. Tie, kurie negali atsispirti šiems bedieviškiems polinkiams, bent jau turi reguliuoti juos pagal šventraščių nurodymus. Bet valstybė jokių būdu neturėtų jų skatinti. Kitaip tariant, valstybė turi kategoriškai uždrausti azartinius žaidimus, girtuoklystę bei prostituciją ir išgyvendinti melą. Valstybė gali susidoroti su visuomenės moraliniu nuosmukiu įvedusi šias religijos normas:

1. Mažiausiai dvi pasninko dienas per mėnesį (askezė). Tai naudinga net ir ekonomikos požiūriu, nes šios dvi pasninko dienos leis sutaupyti didžiulį kiekį maisto produktų. Be to, ši sistema turės teigiamos įtakos valstybės gyventojų sveikatai.

2. Vaikinas nuo dvidešimt ketverių, o merginoms – nuo šešiolikos metų privalomą santuoką. Bendras jaunuolių mokymasis vidurinėse ir aukštosiose mokyklose galimas su sąlyga, kad jaunuoliai tinkamu laiku susituokia. Ir kai tarp besimokančių vaikinų ir merginų atsiranda artimesni santykiai, juos privalu tinkamai sutuokti, kad būtų išvengta amoralių ryšių. Skyrybos skatina prostituciją, todėl jos turi būti uždraustos.

3. Penkiasdešimties procentų pajamų aukas, kad šalyje ir visame pasaulyje būtų sukurta dvasinė aplinka. Valstybė turi diegti „Bhāgavatam“ principus, skatindama piliečius: a) praktikuoti *karma-yogā*, t.y. skirti savo veiklą Viešpačiui patenkinti, b) reguliariai klausytis „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš autoritetų arba save pažinusių sielų lūpų, c) kolektyviai giedoti šlovę Viešpačiui privačiuose arba maldos namuose, d) patarnauti *bhāgavatoms*, skelbiantiems „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir e) gyventi ten, kur juos suptų Dievo sąmonės atmosfera. Jeigu valstybės gyvenime vadovaujamosi minėtais principais, joje savaime įsigali Dievo sąmonė.

Šventraščių požiūriu, visi azartiniai žaidimai ir net spekuliacija pagrįstas verslas reiškia visuomenės degradaciją. Kai valdžia toleruoja azartinius žaidimus ir spekuliacija besiverčiančias įmones, visuomenėje išnyksta teisingumas. Vaikinus ir merginas, sulaukusius nurodyto amžiaus, reikia įpareigoti vesti. Taip pat būtina uždrausti skerdyklų veiklą. Žmonėms, negalintiems atsisakyti mėsos, gali būti leista ją valgyti laikantis šventraščių nurodymų, tačiau prekyba mėsa turi būti uždrausta. Taip pat būtina uždrausti visų rūšių svaigalų ir stimuliuojančių medžiagų, net rūkomo ir kramtomo tabako bei arbatos, vartojimą.

39 TEKSTAS

पुनश्च याचमानाय जातरूपमदात्प्रभुः ।
ततोऽनृतं मदं कामं रजो वैरं च पञ्चमम् ॥३९॥

*punaś ca yācamānāya jāta-rūpam adāt prabhuḥ
tato 'nṛtaṁ madam kāmaṁ rajo vairam ca pañcamam*

punaḥ – vėl; *ca* – taip pat; *yācamānāya* – maldaujančiam; *jāta-rūpam* – auksą; *adāt* – davė; *prabhuḥ* – karalius; *tataḥ* – dėl kurio; *anṛtam* – melas; *madam* – girtuoklystė; *kāmaṁ* – geismas; *rajaḥ* – paskatintas aistros; *vairam* – priešiškumas; *ca* – taip pat; *pañcamam* – penktas.

Kali įsikūnijimui to pasirodė maža, ir, jo paprašytas, karalius leido Kali gyventi ten, kur gerbiamas auksas, nes kur auksas, ten klesti melas, girtuoklystė, aistros, pavydas ir priešiškumas.

Komentaras: Pats Mahārāja Parikṣitas leido Kali gyventi, kur žaidžiami azartiniai lošimai, geriamo, kur klesti palaidumas ir žudomi gyvuliai. Jam pasirodė, kad tokią vietą bus sunku surasti, nes Mahārājos Parikṣito valdymo laikais tokie dalykai buvo negirdėti. Todėl Kali prašė karaliaus suteikti jam realesnių galimybių realizuoti savo žemus polinkius. Tada Mahārāja Parikṣitas leido jam gyventi ten, kur kaupiamas auksas, nes kur auksas, ten klesti keturios minėtos blogybės. O visų svarbiausia, ten viešpatauja nesantaika. Taigi Kali įsikūnijimas buvo, taip sakant, „padengtas“ auksu. Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, auksas skatina melą, svaigalų vartojimą, palaidumą, pavydą ir priešiškumą. Niekuo negeresni ir finansiniai tarpusavio atsiskaitymai auksu arba mokėjimo priemonės, padengtos auksu. Ši sistema taip pat grindžiama melu, nes piniginių ženklų kiekis neatitinka aukso atsargų. Jos išėities principai melagingi, nes bendra apyvartinė piniginių ženklų vertė yra didesnė už realias aukso atsargas. Valdžios organų kuriama dirbtinė infliacija yra valstybės ekonomikos sąvadavimas. Infliacija dirbtinai didina prekių kainas, nes valstybėje cirkuliuoja „popieriniai“, t.y. niekuo nepadengti, piniginiai ženklai. Popieriniai pinigai išstumia iš apyvartos tikruosius. Tarpusavio atsiskaitymams vietoje popierinių pinigų turėtų būti naudojamos tikro aukso monetos: tai neleistų daryti machinacijų aukso atsargomis. Tada moterys galėtų puoštis auksu, ir kontroliuoti reikėtų ne aukso papuošalų kokybę, o jų kiekį. Tokiu būdu būtų nugalėtas geismas, pavydas ir priešiškumas. Kai apyvartoje cirkuliuos tikro aukso piniginiai ženklai, t.y. aukso monetos, auksas nebeskatins melo, parsidavėliškumo

ir t.t. Tada nereikės naujai pasidavėliškumo ir melo, dangstomo gražiais šūkiiais, kadencijai kurti ministerijas kovai su moraliniu nuosmukiu.

40 TEKSTAS

अमूनि पञ्च स्थानानि ह्यधर्मप्रभवः कलिः ।
औत्तरेयेण दत्तानि न्यवसत्तन्निदेशकृत् ॥४०॥

*amūni pañca sthānāni hy adharmā-prabhavaḥ kaliḥ
auttareyeṇa dattāni nyavasat tan-nideśa-kṛt*

amūni – visose šiose; *pañca* – penkiose; *sthānāni* – vietose; *hi* – tikrai; *adharmā* – bedievišką veiklą; *prabhavaḥ* – skatinančiose; *kaliḥ* – Kali amžius; *auttareyeṇa* – Uttaros sūnaus; *dattāni* – duotose; *nyavasat* – gyveno; *tat* – jam; *nideśa-kṛt* – nurodžius.

Taigi, Uttaros sūnui Mahārājai Parikṣitui nurodžius, Kali įsikūnijimas gavo leidimą gyventi šiose penkiose vietose.

Komentaras: Kaip jau kalbėta, Kali amžius prasidėjo aukso vertės mato įvedimu, ir dėl šios priežasties pasaulyje nežabotai išplito melas, įvairių svaiginamųjų medžiagų vartojimas, suklestėjo prostitucija ir organizuotas gyvūnų žudymas. Sveikai mąstanti visuomenės dalis nori sustabdyti šį dorovinį nuosmukį. Būdas, kaip tai padaryti, buvo nurodytas anksčiau, ir jis visiems prieinamas.

41 TEKSTAS

अथैतानि न सेवेत बुभूषुः पुरुषः क्वचित् ।
विशेषतो धर्मशीलो राजा लोकपतिर्गुरुः ॥४१॥

*athaitāni na seveta bubhūṣuḥ puruṣaḥ kvacit
viśeṣato dharmā-śīlo rājā loka-patir guruḥ*

atha – todėl; *etāni* – su šiais; *na* – niekada; *seveta* – susyja; *bubhūṣuḥ* – siekiantys gerovės; *puruṣaḥ* – žmonės; *kvacit* – jokiū būdu; *viśeṣataḥ* – ypač; *dharmā-śīlaḥ* – žengiantys tobulėjimo keliu, vedančiu į išsivadavimą; *rājā* – valdovai; *loka-patiḥ* – visuomenės lyderiai; *guruḥ* – brahmanai ir *sannyāsiai*.

Todėl visi, kurie siekia pažangos ir gerovės, – visų pirma valdovai, religingi žmonės, visuomenės lyderiai, brahmanai ir sannyāsiai, – niekada neturi susiliesti su keturiais minėtais bedievystės principais.

Komentaras: Brahmanas yra visų visuomenės kastų religinis globėjas, o *sannyāsīs* – visų kastų ir visuomenės skyrių dvasinis mokytojas. Taigi brahmanas ir *sannyāsīs* vaidina labai svarbų vaidmenį visuomenės gyvenime. Ne mažiau reikšmingas yra ir karalius, ar visuomenės vadovas, kurio pareiga rūpintis materialia piliečių gerove. Pažangūs religijos veikėjai ir tiesiog atsakingi žmonės, kurie nenori vėjais paleisti žmogaus gyvenimo teikiamų galimybių, turėtų atsisakyti visų bedievystės principų, visų pirma draudžiamų ryšių su moterimis. Jeigu brahmanas nesilaiko teisingumo, jis neturi nė mažiausios teisės vadintis brahmanu. Jei *sannyāsīs* turi neleistinių ryšių su moterimis, jis negali pretenduoti į *sannyāsio* vardą, o jei karalius ar visuomenės vadovas yra apakintas puikybės ar jaučia potraukį alkoholiui ir tabakui, jis, be jokių abejonų, negali tarnauti visuomenės gerovei. Teisingumas yra esmingiausias visų religijų principas. Todėl moralinėms keturių visuomenės lyderių (*sannyāsio*, brahmano, karaliaus ir visuomenės vadovo) ypatybėms turi būti skiriamas ypatingas dėmesys; labai svarbu, kad visuomenės lyderis būtų tinkamai pasirengęs žmogus. Pirma reikia patikrinti, ar jo būdas atitinka čia išvardintus kriterijus, ir tik tada jį galima pripažinti dvasiniu mokytoju arba pasaulietiniu visuomenės lyderiu. Visuomenės lyderis nebūtinai turi būti išprusęs akademinė prasme; svarbiausia, kad jis būtų atsikratęs keturių ydų: polinkio į azartinius žaidimus, alkoholį, palaidumą ir gyvūnų žudymą.

42 TEKSTAS

वृषस्य नष्टांस्त्रीन् पादान्तपः शौचं दयामिति ।
प्रतिसन्दध आश्वस्य महीं च समवर्धयत् ॥४२॥

*vṛṣasya naṣṭāṁstrīn pādāntapaḥ śaucaṁ dayāṁ iti
pratisandadha āśvāsya mahīm ca samavardhayat*

vṛṣasya – jaučio (religijos įsikūnijimo); *naṣṭān* – prarastas; *trīn* – tris; *pādān* – kojas; *tapah* – asketiškumą; *śaucam* – švara; *dayām* – gailestingumą; *iti* – taip; *pratisandadhe* – sugražino; *āśvāsya* – įkvepiančiais darbais; *mahīm* – Žemę; *ca* – ir; *samavardhayat* – visiškai pataisė.

Karalius padėjo religijos įsikūnijimui [jaučiui] vėl atsistoti ant keturių kojų ir savo įkvepiančiais darbais pataisė padėtį Žemėje.

Komentaras: Nurodęs Kali įsikūnijimui vietas, kur jis galėtų gyventi, Mahārāja Parikṣitas iš esmės jį apgavo. Matydamas Kali, Dharmą (jaučio pavidalu) ir Žemę (karvės pavidalu), jis realiai įvertino padėtį savo karalystėje ir padarė viską, kad jautis vėl atsistotų ant keturių kojų – kad vėl atgimtų asketiškumas, švara ir gailestingumas. Mąstydamas apie visų žmonių gerovę, jis suprato, kad aukso atsargos gali būti panaudotos stabilizacijai. Polinkį meluoti ir svaigintis, palaidumą, priešišumą ir prievartą, be jokių abejonių, gimdo auksas. Tačiau kai valdžioje yra kompetentingas karalius, visuomenės vadovas, brahmanas ar *sannyāsis*, auksas gali padėti religiją įkūnijančiam jaučiui atsistoti ant keturių kojų.

Dėl šios priežasties Mahārāja Parikṣitas, kaip, beje, ir jo senelis Arjuna, surinko visą auksą, kurį Kali buvo neteisėtai perėmęs iš savo rankas žemiems polinkiams tenkinti, ir, kaip moko „Śrīmad-Bhāgavatam“, panaudojo jį *saṅkīrtana-yajñai*. Kaip jau buvo siūlyta, sukauptą turtą reikėtų padalinti į tris dalis: penkiasdešimt procentų skirti Viešpaties tarnystei, dvidešimt penkis procentus – savo šeimai ir likusius dvidešimt penkis procentus – asmeniniams poreikiams. Pusę savo lėšų skirti Viešpaties tarnystei, t.y. dvasinės išminties propagavimui visuomenėje per *saṅkīrtana-yajñā*, – tai aukščiausia humanizmo išraiška. Šio pasaulio žmonės paprastai nieko neišmano apie dvasinį gyvenimą, ypač apie dvasinę tarnystę Viešpačiui, todėl nuoseklus darbas propaguojant transcendentines žinias apie dvasinę tarnystę yra didžiausia malonė, kokia tik gali būti parodyta pasauliui. Jeigu pusę savo sukaupto turto aukosime Viešpaties tarnystei, pažeistos religijos įsikūnijimo kojos – asketiškumas, švara ir gailestingumas – vėl taps tvirtos. Kai žmonės yra asketiški, švarūs, gailestingi ir teisingi, motina Žemė džiaugiasi, o Kali beveik nelieka šansų įsiskverbti į sveikas žmonių visuomenės struktūras.

43–44 TEKSTAI

स एष एतर्ह्यध्यास्त आसनं पार्थिवोचितम् ।
 पितामहेनोपन्यस्तं राजारण्यं विविक्षता ॥४३॥
 आस्तेऽधुना स राजर्षिः कौरवेन्द्रश्रियोल्लसन् ।
 गजाह्वये महाभागश्चक्रवर्ती बृहच्छ्रवाः ॥४४॥

*sa eṣa etarhy adhyāsta āsanam pārvhivocitam
pitāmahenopanyastam rājñāranyam vivikṣatā
āste 'dhunā sa rājarṣiḥ kauravendra-śriyollasan
gajāhvaye mahā-bhāgaś cakravartī bṛhac-chravāḥ*

saḥ – jis; *eṣaḥ* – šis; *etarhi* – šiuo metu; *adhyāste* – valdo; *āsanam* – sostą; *pārvhiva-ucitam* – vertą karaliaus; *pitāmahena* – senelio; *upanyastam* – perduotą; *rājñā* – karaliaus; *aranyam* – miškas; *vivikṣatā* – norinčio; *āste* – yra; *adhunā* – dabar; *saḥ* – tas; *rāja-rṣiḥ* – išminčius tarp karalių; *kaurava-indra* – vyriausiasis iš Kuru dinastijos valdovų; *śriyā* – šlovē; *ullasan* – skleisdamas; *gajāhvaye* – Hastināpuroje; *mahā-bhāgaḥ* – laimingiausiasis; *cakravartī* – imperatorius; *bṛhat-śravāḥ* – labai įžymus.

Laimingiausiasis iš žmonių, imperatorius Mahārāja Parikṣitas, kuriam Mahārāja Yudhiṣṭhira panoręs pasitraukti į mišką patikėjo valdyti Hastināpurą, dabar sėkmingai valdo visą pasaulį, nes jis paveldėjo Kuru dinastijos valdovų šlovē.

Komentaras: Ilgalaikė Naimiṣāranyos išminčių auka prasidėjo netrukus po Mahārājos Parikṣito mirties. Ji turėjo trukti tūkstantį metų. Yra žinoma, kad, jai prasidėjus, prie aukavietės buvo atvykę vyresniojo Viešpaties Kṛṣṇos brolio Baladevos amžininkai. Kai kurių autoritetų nuomone, esamasis laikas posme vartojamas nurodyti artimiausią ribą, skiriančią mūsų laikus nuo netolimos praeities. Todėl apie Mahārājos Parikṣito valdymą posme kalbama esamuoju laiku. Esamasis laikas taip pat gali būti vartojamas, kalbant apie labai laike ištęstą įvykį. Mahārājos Parikṣito nuostatos gali būti pritaikytos ir dabar. Žmonių visuomenę dar ne vėlu ištaisyti, tereikia valdžios ryžtingumo. Jeigu mums nepristigs ryžto veikti taip, kaip veikė Mahārāja Parikṣitas, mes ir dabar galime išgyvendinti iš visuomenės amoralumą, kuriam davė pradžių Kali įsikūnijimas. Parikṣitas nurodė Kali vietas, kuriose jis galėtų gyventi, tačiau Kali negalėjo rasti tokių vietų žemėje, nes Mahārāja Parikṣitas netoleravo savo karalystėje azartinių lošimų, svaigalų vartojimo, prostitucijos ir gyvulių žudymo. Šiuolaikiniai vadovai nori sustabdyti moralinį nuosmukį savo valstybėje, bet jiems stinga išminties, kad tai padarytų. Jie siekia užkirsti kelią visuomenės degradacijai, įteisindami prekybą alkoholiu ir kitomis svaiginamosiomis medžiagomis, viešųjų namų veiklą, prostituciją viešbučiuose ir lošimų namus, atidarindami kino teatrą, toleruodami visuotinį melą ir patys meluodami. Jie nori Dievo karalystės be Dievo sąmonės. Argi galima suderinti du nesutaikomus prieštarą-

vimus? Norint sustabdyti moralinį nuosmukį valstybėje, visų pirma reikia pasirūpinti, kad visuomenė priimtų religijos principus – asketiškumą, švarą, gailestingumą ir teisingumą. O kad joje išivyrautų palanki aplinka, būtina uždaryti visas įstaigas, kur lošiami azartiniai žaidimai, girtaujama, užsiimama prostitucija ir sukčiaujama. Tai tik keletas praktinių patarimų, kuriuos mes randame „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose.

45 TEKSTAS

इत्थम्भूतानुभावोऽयमभिमन्युसुतो नृपः ।
यस्य पालयतः क्षौणीं यूयं सत्राय दीक्षिताः ॥४५॥

*ittham-bhūtānubhāvo 'yam abhimanyu-suto nṛpaḥ
yasya pālayataḥ kṣauṇīm yūyaṁ satrāya dīkṣitāḥ*

ittham-bhūta – būdamas toks; *anubhāvaḥ* – patirtis; *ayam* – to; *abhimanyu-sutaḥ* – Abhimanyu sūnus; *nṛpaḥ* – valdovas; *yasya* – kuriam; *pālayataḥ* – valdant; *kṣauṇīm* – žemėje; *yūyam* – jūs visi; *satrāya* – aukoti aukas; *dīkṣitāḥ* – įšventinti.

Abhimanyu sūnus Mahārāja Parikṣitas – labai prityręs valdovas. Jis puikiai tvarkosi šalyje, ir tai jo rūpesčiu jūs galėjote surengti tokią auką.

Komentaras: Brahmanai ir *sannyāsiai* su didžiuliu išmanymu rūpinasi visuomenės dvasine pažanga, o *kṣatrijos*, administratoriai, gerai išmano, kaip užtikrinti joje taiką ir klestėjimą. Nuo abiejų šių visuomenės sluoksnių priklauso žmonių laimė, todėl vardan žmonijos gerovės jie turi tarpusavy bendradarbiauti. Mahārāja Parikṣitas turėjo pakankamai patyrimo, kad savo valstybėje užkirstų kelią Kali ir sudarytų palankias sąlygas dvasiniam švietimui. Jeigu paprasti žmonės yra kurti dvasinėms tiesoms, jiems labai sunku paaiškinti, kaip svarbu yra dvasinis švietimas. Svarbiausių religijos principų – asketiškumo, švaros, gailestingumo, teisingumo – laikymasis padeda geriau suvokti dvasines tiesas, ir Mahārāja Parikṣitas sudarė tam palankias sąlygas. Jo dėka Naimiṣāranyos *ṛṣiai* galėjo surengti aukojimus, trukusius ištisą tūkstantmetį. Kitaip sakant, jokios filosofijos doktrinos ar religijos principai negali būti sėkmingai propaguojami be valstybės paramos. Visuotinės gerovės vardan brahmanai ir *kṣatrijos* turi glaudžiai bendradarbiauti. Tokio *kṣatrijų* ir brahmanų bendradarbiavimo dvasia

vyravo iki pat Mahārājos Aśokos valdymo laikų. Karalius Aśoka labai rėmė Viešpatį Budą, todėl Budos mokymas paplito po visą pasaulį.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti septynioliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Parīkṣitas nubaudžia Kali“.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Brahmano sūnus prakeikia Mahārāja Parīkṣita

1 TEKSTAS

सूत उवाच

यो वै द्रौण्यस्त्रविप्लुष्टो न मातुरुदरे मृतः ।
अनुग्रहाद्भगवतः कृष्णस्याद्भुतकर्मणः ॥ १ ॥

sūta uvāca

*yo vai drauṇy-astra-vipluṣṭo na mātur udare mṛtaḥ
anugrahād bhagavataḥ kṛṣṇasyādbhuta-karmaṇaḥ*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *yaḥ* – kuris; *vai* – iš tikrųjų; *drauṇi-astra* – Droṇos sūnaus ginklo; *vipluṣṭaḥ* – sudegintas; *na* – niekada; *mātuḥ* – motinos; *udare* – iščiose; *mṛtaḥ* – mirė; *anugrahāt* – malone; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *kṛṣṇasya* – Kṛṣṇos; *adbhuta-karmaṇaḥ* – kurio darbai stebuklingi.

Sūta Gosvāmis tarė: Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos darbai stebuklingi. Jo malone Mahārāja Parīkṣitas išvengė mirties motinos iščiose, kai Droṇos sūnus paleido į jį savo ginklą.

Komentaras: Naimiṣāraṇyos išminčiai labai stebėjosi išgirdę pasakojant, koks puikus valdovas buvo Mahārāja Parīkṣitas. Ypač didelį įspūdį jiems padarė istorija apie Kali įsikūnijimą – tai, kaip valdovas jį nubaudė ir užkirto visus kelius blogiui savo karalystėje. Sūta Gosvāmis degė ne mažes-

niu noru papasakoti ir apie įstabų Mahārājos Parikṣito gimimą ir mirtį. Ši posmą Sūta Gosvāmis padeklamavo norėdamas sukelti dar didesnę Naimi-
sāraṇyos išminčių susidomėjimą.

2 TEKSTAS

ब्रह्मकोपोत्थिताद्यस्तु तक्षकात्प्राणविप्लवात् ।
न सम्मुमोहोरुभयाद्भगवत्यर्पिताशयः ॥ २ ॥

*brahma-kopotthitād yas tu takṣakāt prāṇa-viplavāt
na sammumohorubhayād bhagavaty arpitāśayaḥ*

brahma-kopa – brahmano įtūžio; *utthitāt* – sukelta; *yaḥ* – kuri buvo; *tu* – tačiau; *takṣakāt* – skraidančios gyvatės; *prāṇa-viplavāt* – dėl gyvenimo pabaigos; *na* – niekada; *sammumoha* – buvo apimtas; *uru-bhayāt* – didelės baimės; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *arpita* – paaukota; *āśayaḥ* – sąmonė.

Mahārāja Parikṣitas buvo sąmoningai atsidavęs Dievo Asmeniui, todėl neprarado savitvardos ir neišsigando turėjusios jam įgelti skraidančios gyvatės, brahmano sūnui nesuvaldžius įtūžio.

Komentaras: Bhaktą, visa savo siela atsidavusį Viešpačiui, vadina *nārāyaṇa-parāyaṇa*. *Nārāyaṇa-parāyaṇa* niekur ir niekada nejaučia baimės. Jo negąsdina nei žmogus, nei pati mirtis. Jam nėra nieko svarbiau už Aukščiausiąjį Viešpatį, todėl jis nemato skirtumo tarp rojus ir pragaro. Jis puikiai žino, kad rojų ir pragarą sukūrė Viešpats, o gyvenimas ir mirtis tėra skirtingi egzistencijos būviai, kuriuos taip pat sukūrė Viešpats. Tad visur ir visada svarbiausia prisiminti Nārāyaṇą. *Nārāyaṇa-parāyaṇa* nuolat mena Viešpatį. Mahārāja Parikṣitas kaip tik ir buvo toks tyras bhaktas. Jį neužtarnautai prakeikė nenuovokus brahmano sūnus, nepajėgęs atsispirti Kali įtakai. Tačiau Mahārāja Parikṣitas ir čia išvydo Dievo ranką. Jis žinojo, kad Nārāyaṇa (Viešpats Kṛṣṇa) išgelbėjo jį, pasmerktą sudegti motinos iščiose, ir jei dabar jam lemta mirti nuo gyvatės įgėlimo, vadinasi, tokia Viešpaties valia. Bhaktas niekada nesipriešina Viešpaties valiai ir viską, ką jam siunčia Dievas, priima kaip palaiminimą. Todėl, pasmerktas mirčiai, Mahārāja Parikṣitas neišsigando ir nepametė dėl to galvos. O tai – tyro Viešpaties bhakto požymis.

3 TEKSTAS

उत्सृज्य सर्वतः सङ्गं विज्ञाताजितसंस्थितिः ।
वैयासकेर्जहौ शिष्यो गङ्गायां स्वं कलेवरम् ॥ ३ ॥

utsrjya sarvataḥ saṅgam vijñātājita-saṁsthitih
vaiyāsaker jahau śiṣyo gaṅgāyām svaṁ kalevaram

utsrjya – palikęs; *sarvataḥ* – visą; *saṅgam* – bendravimą; *vijñāta* – suvoķęs; *ājita* – neįveikiamoji (Dievo Asmens); *saṁsthitih* – tikrąją padėtį; *vaiyāsakeḥ* – Vyāso sūnaus; *jahau* – paliko; *śiṣyaḥ* – kaip mokinyš; *gaṅgāyām* – ant Gangos kranto; *svam* – savo; *kalevaram* – materialų kūną.

Palikęs visus tuos, kurie jį supo, valdovas nusilenkė Vyāso sūnui [Śukadevai Gosvāmīui] ir tapo jo mokiniu. Tai leido jam suvokti, kas yra Dievo Asmuo, ir pagaliau prie Gangos krantų jis atsikratė materialaus kūno.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *ājita*. *Ajita*, neįveikiamuoju, vadina Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇą, nes Jis visais atžvilgiais yra neįveikiamas. Niekas nepajėgus iki galo Jį suvokti. Jis nepasiekiamas net pažinimo galiomis. Mes esame girdėję apie Jo *dhāmq* – buveinę, amžinąją Goloka Vṛndāvaną, tačiau mokyti žmonės aprašo ją labai skirtingai. Išmanyti tikrąją Viešpaties didybę ir sužinoti apie Jo amžiną buveinę bei transcendentinius atributus toje buveinėje, *dhāmoje*, galima tik tai tokio dvasinio mokytojo kaip Śukadeva Gosvāmī malone, ir karalius tapo nuolankiu jo mokiniu. Suvokdamas transcendentinę Viešpaties didybę ir žinodamas transcendentinį metodą, kurį pasitelkus galima patekti į transcendentinę *dhāmq*, karalius neabejojo, kad pasieks aukščiausiąją tikslą, ir būdamas tuo tikras be didelio vargo atsižadėjo visų materialių sąsajų, net savo kūno. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *param dṛṣṭvā nivartate* – kai žmogui atsiveria *param*, aukščiausioji daiktų esmė, jis nutraukia visas materialias sąsajas. „Bhagavad-gītā“ pasakoja apie Viešpaties energiją, kuri kokybiškai pranoksta materialią energiją. Tikro dvasinio mokytojo, tokio kaip Śukadeva Gosvāmī malone galima labai gerai perprasti aukščiausią Viešpaties energiją, per kurią Jis apreiškia Savo amžiną vardą, ypatybes, dieviškuosius žaidimus, atributus ir visą būties įvairovę. Jokie teoriniai samprotavimai apie tikrąją Absoliučios Tiesos prigimtį nepadės atsiriboti nuo materialios energijos, kol mes gerai neperprasime šios aukščiausiosios amžinos Viešpaties energijos. Viešpa-

ties Kṛṣṇos malone Mahārāja Parīkṣitas pelnė vienos kilniausių asmenybų – Śukadevos Gosvāmio – prielankumą, ir tai įgalino jį pažinti neįveikiamo Viešpaties didybę. Labai sunku suvokti Viešpatį studijuojant Vedų raštus, tačiau, pelnius tokio išsivadavusio bhakto kaip Śukadeva Gosvāmīs malonę, tai visiškai nesudėtinga.

4 TEKSTAS

नोत्तमश्लोकवार्तानां जुषतां तत्कथामृतम् ।
स्यात्सम्भ्रमोऽन्तकालेऽपि स्मरतां तत्पदाम्बुजम् ॥ ४ ॥

*nottamaśloka-vārtānām juṣatām tat-kathāmṛtam
syāt sambhramo 'nta-kāle 'pi smaratām tat-padāmbujam*

na – niekada; *uttama-śloka* – Dievo Asmeniui, aukštinamam Vedų himnuose; *vārtānām* – tuo gyvenantiems; *juṣatām* – atliekantiems; *tat* – apie Jį; *kathā-amṛtam* – transcendentinius pasakojimus; *syāt* – atsiranda; *sambhramaḥ* – klaidingos mintys; *anta* – paskutinę; *kāle* – akimirka; *api* – taip pat; *smaratām* – atmena; *tat* – Jo; *pada-ambujam* – lotoso pėdas.

Jis tai pajėgė padaryti, nes žmonėms, visą gyvenimą paskyrusiems Vedų himnuose aukštinamam Dievo Asmeniui, Jo transcendentiniams darbams aptarti ir nuolat atmenantiems Viešpaties lotoso pėdas, nėra pavojaus, kad paskutinę gyvenimo akimirka juos apnįks įvairios klaidingos idėjos.

Komentaras: Paskutinę gyvenimo akimirka atmindamas transcendentinę Viešpaties prigimtį, žmogus pasiekia tobulumą. Viešpaties prigimtį aprašo Vedų himnai, bet juos galima suvokti tikrai klausant jų iš išvaduotų sielų, Śukadevos Gosvāmio ar kito tai pačiai sekai priklausančio dvasinio mokytojo, lūpų. Nėra jokios naudos klausytis Vedų himnų iš spekuliatyvių mąstytojų lūpų. Klausydamiesi Vedų himnų iš tikrai save pažinusios sielos ir nuolankiai jai tarnaudami, suprasime juos teisingai, jų prasmė atsiskleis mums iki galo. Nuolankus mokinyš pajėgus nugyventi visą savo gyvenimą iki pat mirties transcendentišškai. Egzistuoja tam tikras mokslinis metodas, leidžiantis atsiminti Viešpatį net ir paskutinėmis gyvenimo valandomis, kai, yrant fiziniams apvalkalams, gęsta atmintis. Paprastam žmogui mirties akivaizdoje labai sunku teisingai suvokti dalykų esmę, tačiau Viešpaties ir

Jo tikrų pasekėjų, dvasinių mokytojų, malone tai visiškai įmanoma. Todėl Mahārāja Parikṣitas sugebėjo išlaikyti skaidrią sąmonę.

5 TEKSTAS

तावत्कलिर्न प्रभवेत्प्रविष्टोऽपीह सर्वतः ।
यावदीशो महानुर्व्यामाभिमन्यव एकराट् ॥ ५ ॥

*tāvat kalir na prabhavet praviṣṭo 'pīha sarvataḥ
yāvad īśo mahān urvyām ābhimanyava eka-rāṭ*

tāvat – tol; *kalih* – Kali įsikūnijimas; *na* – negali; *prabhavet* – klestėti; *praviṣṭaḥ* – atėjęs; *api* – nors ir; *iha* – čia; *sarvataḥ* – visur; *yāvat* – kol; *īśaḥ* – valdovas; *mahān* – didis; *urvyām* – galingas; *ābhimanyavaḥ* – Abhimanyu sūnus; *eka-rāṭ* – vienintelis imperatorius.

Kol pasaulio imperatorius yra didysis galingasis Abhimanyu sūnus, Kali įsikūnijimui visi keliai užkirsti.

Komentaras: Kaip jau sakyta, Kali įsikūnijimas atsirado žemėje seniai ir ieškojo galimybių paskleisti savo įtaką visame pasaulyje. Tačiau Mahārāja Parikṣitas labai jam kliudė. Taip elgiasi tikras valdovas. Kali įsikūnijimas ir į jį panašūs ramybės drumstėjai visada stengsis išplėsti savo nedorą veiklą, tačiau stipraus valstybės vadovo pareiga – bet kuriomis priemonėmis užkirsti tam kelią. Nors Mahārāja Parikṣitas leido Kali gyventi tam tikrose vietose, savo valstybės gyventojus jis patikimai apsaugojo nuo neišgiamos Kali įsikūnijimo įtakos.

6 TEKSTAS

यस्मिन्नहनि यर्ह्येव भगवानुत्ससर्ज गाम् ।
तदैवेहानुवृत्तोऽसावधर्मप्रभवः कलिः ॥ ६ ॥

*yasminn ahani yarhy eva bhagavān utsasarja gām
tadaivehānuvṛtto 'sāv adharmā-prabhavaḥ kalih*

yasmin – tą pačią; *ahani* – dieną; *yarhi eva* – tą pačią akimirką; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *utsasarja* – paliko; *gām* – žemę; *tadā* – tada; *eva* – iš tikrų-

jū; *iha* – į šį pasaulį; *anuvṛttaḥ* – atėjo; *asau* – jis; *adharmā* – bedievystę; *prabhavaḥ* – skatinantis; *kalīḥ* – nesantarvės įsikūnijimas.

Tą pačią dieną, tą pačią akimirką, kai Dievo Asmuo Viešpats Śrī Kṛṣṇa paliko žemę, į šį pasaulį prasismelkė Kali įsikūnijimas, skatinantis visų formų bedievystę.

Komentaras: Dievo Asmuo nesiskiria nuo Savo švento vardo, ypatybių ir t.t. Kol Jis gyveno žemėje, Kali įsikūnijimui nebuvo jokios vilties joje įsikurti. Jei žemėje būtų sudarytos sąlygos nuolat giedoti šventus Viešpaties vardus, šlovinti Jo ypatybes ir t.t., Kali įsikūnijimui būtų užkirstas kelias į ją prasiskverbti. Tik tokiu būdu galima išguiti iš šio pasaulio Kali personifikaciją. Šiandien žmonija yra pasiekusi didžiulių laimėjimų materialaus mokslo srityje: išrastas net radijas, galintis transliuoti garsą eterio bangomis. Tačiau jeigu valstybė pasirūpintų, kad vietoje erzinančių garsų, skirtų juslėms dirginti, būtų transliuojami transcendentiniai garsai – giedamas šventas vardas, šlovinamas Viešpats ir Jo darbai, autoritetingai aprašyti „Bhagavad-gītoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, – tada susidarytų žmonėms palanki aplinka ir būtų atkurti religijos principai. Visa tai leistų žmonėms, esantiems valdžioje, įgyvendinti tai, ko jie trokšta – sustabdyti pasaulio moralinį nuosmukį. Viskas yra gerai, jeigu tai tarnauja Viešpačiui.

7 TEKSTAS

नानुद्वेष्टि कलिं सम्राट् सारङ्ग इव सारभुक् ।
कुशलान्याशु सिद्ध्यन्ति नेतराणि कृतानि यत् ॥ ७ ॥

nānudveṣṭi kalīm samrāṭ sāraṅga iva sāra-bhuk
kuśalāny āśu siddhyanti netarāṇi kṛtāni yat

na – niekada; *anudveṣṭi* – pavydi; *kalīm* – Kali įsikūnijimui; *samrāṭ* – imperatorius; *sāraṅga* – realistas kaip bitė; *iva* – tarytum; *sāra-bhuk* – paimantis esmę; *kuśalāni* – palankūs dalykai; *āśu* – iš karto; *siddhyanti* – atneša laimę; *na* – niekada; *itarāṇi* – nepalankūs; *kṛtāni* – atlikti; *yat* – kada.

Mahārāja Parīkṣitas buvo realistas, kaip ir bitė, kuri surenka visą [gėlės] esmę. Jis puikiai žinojo, kad Kali amžiuje doras veiksmas išsyk [dar tik

sumanius jį atlikti] duoda gerus vaisius, o blogi darbai [kad duotų vaisius] turi būti atlikti, todėl neįtę priešiško Kali įsikūnijimui.

Komentaras: Kali amžių vadina nuosmukio amžiumi. Kadangi šiame amžiuje gyvų būtybių būklė labai sunki, Aukščiausiasis Viešpaties suteikė joms ypatingų nuolaidų. Viešpaties valia gyva būtybė netampa nusidėjėle, kol neatlieka nuodėmingo veiksmo. Kitais amžiais net nuodėmingos mintys buvo laikomos nuodėme. O šiame amžiuje gyva būtybė apdovanojama jau vien už ketinimą padaryti dorą darbą. Mahārāja Parikṣitas, kuris Viešpaties malone buvo didelės erudicijos išmaningas valdovas, visai neįtę priešiško Kali įsikūnijimui, kadangi nė neketino leisti jam veikti. Jis pasirūpino, kad jo valdiniai netaptų Kali epochos nuodėmių aukomis, ir sykiu nė kiek nesuvaržė Kali amžiaus, skirdamas jam atitinkamas vietas, kuriose tas galėtų gyventi. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pabaigoje pasakyta, kad, nepaisant Kali personifikacijos juodų darbų, Kali amžius turi didelį privalumą: žmogus gali išsivaduoti tiesiog kartodamas šventą Viešpaties vardą. Mahārāja Parikṣitas ėmėsi kryptingų pastangų skelbti Viešpaties šventą vardą ir tokiu būdu išgelbėjo savo valdinius iš Kali amžiaus glėbio. Vien dėl šio privalumo didieji išminčiai kartais šlovina Kali epochą. Vedose dar pabrėžiama, jog kalbant apie Viešpaties Kṛṣṇos darbus išvengiama visų Kali amžiaus neigiamybių. Panaši mintis reiškia ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje, kur pasakyta, kad, žmogui skaitant šį kūrinį, Aukščiausiasis Viešpats išsyk visiems laikams įsikuria jo širdyje. Tai tik keletas nepaprastų Kali amžiaus privalumų. Mahārāja Parikṣitas, kaip tikras *vaiṣṇava*, pasinaudojo visais šiais privalumais, neįsąsčius Kali epochai jokios neapykantos.

8 TEKSTAS

किं नु बालेषु शूरेण कलिना धीरभीरुणा ।
अप्रमत्तः प्रमत्तेषु यो वृको नृषु वर्तते ॥ ८ ॥

*kiṁ nu bāleṣu śūreṇa kalinā dhīra-bhīruṇā
apramattaḥ pramatteṣu yo vṛko nṛṣu vartate*

kiṁ – kas; *nu* – gali būti; *bāleṣu* – tarp menkesnės nuovokos žmonių; *śūreṇa* – galingas; *kalinā* – Kali įsikūnijimas; *dhīra* – susitvardžiusiųjų; *bhīruṇā* – bijantis; *apramattaḥ* – atsargus; *pramatteṣu* – tarp lengvabūdžių; *yaḥ* – kuris; *vṛkaḥ* – tigras; *nṛṣu* – tarp žmonių; *vartate* – yra.

Mahārāja Parīkṣitas suprato, kad menkesnės nuovokos žmonėms Kali personifikacija pasirodys labai galinga, tačiau susitvardžiusiems ji nebaisi. Karalius žinojo, kad Kali, tarsi galingas tigras, visada tykęs grobio – nenuovokių, lengvabūdžių žmonių.

Komentaras: Viešpačiui neatsidavę žmonės yra lengvabūdžiai, jiems stinga išminties. Kvailys negali būti Viešpaties bhaktas. Nenusilenkusieji Viešpačiui lengvai tampa Kali aukomis. Todėl dvasinė tarnystė Viešpačiui yra vienintelis priešnuodis, neleidžiantis paplsti tamsiai Kali įtakai, t.y. azartiniams žaidimams, svaigalų ir stimuliuojančių medžiagų vartojimui, prostitutacijai ir gyvulių žudymui. Tai didžiausios visuomenės blogybės, ir kelio joms neužkirs nei naujų įstatymų tvirtinimas, nei tardymo komisijų steigimas, net jei valdžios galvos ir išipareigotų tai padaryti. Taigi kol nebūsim pasirengę žengti Mahārājos Parīkṣito pėdomis, t.y. propaguoti dvasinę tarnystę paprastiems žmonėms, beprasmiška tikėtis, kad padėtis visuomenėje pagerės.

9 TEKSTAS

उपवर्णितमेतद्वाः पुण्यं पारीक्षितं मया ।
वासुदेवकथोपेतमाख्यानं यदपृच्छत ॥ ९ ॥

*upavarṇitam etad vaḥ puṇyam pārikṣitam mayā
vāsudeva-kathopetam ākhyānam yad aprcchata*

upavarṇitam – beveik viskas papasakota; *etat* – tai; *vaḥ* – jums; *puṇyam* – apie dorovingąjį; *pārikṣitam* – Mahārājā Parīkṣitą; *mayā* – mano; *vāsudeva* – su Viešpačiu Kṛṣṇa; *kathā* – pasakojimus; *upetam* – susijusius; *ākhyānam* – teiginius; *yat* – apie ką; *aprcchata* – manęs klausėte.

O išminčiai, atsakydamas į jūsų klausimą, papasakojau beveik viską, kas istorijoje apie dorovingąjį Mahārājā Parīkṣitą susiję su Viešpačiu Kṛṣṇa.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai pasakojimas apie Viešpaties darbus. O Jo darbai visada susiję su Jo bhaktais. Todėl klausytis pasakojimų apie bhaktų darbus – tas pat kas klausytis pasakojimų apie Viešpaties Kṛṣṇos darbus. Viešpaties bhaktas vienodai vertina tiek Viešpaties, tiek Jo tyrų bhaktų darbus, nes jie yra visiškai transcendentiški.

10 TEKSTAS

या याः कथा भगवतः कथनीयोरुर्मणः ।
गुणकर्माश्रयाः पुम्भिः संसेव्यास्ता बुभूषुभिः ॥१०॥

*yā yāḥ kathā bhagavataḥ kathaniyuru-karmaṇaḥ
guṇa-karmāśrayāḥ pumbhiḥ samsevyaś tā bubhūṣubhiḥ*

yāḥ – kokie tik; *yāḥ* – apskritai; *kathāḥ* – pasakojimai; *bhagavataḥ* – apie Dievo Asmenį; *kathaniya* – papasakoti; *uru-karmaṇaḥ* – apie Jį, kurio darbai nuostabūs; *guṇa* – apie transcendentines ypatybes; *karma* – nepaprastus darbus; *āśrayāḥ* – apimantys; *pumbhiḥ* – žmonės; *samsevyaḥ* – turi klausytis; *tāḥ* – jų; *bubhūṣubhiḥ* – trokštantys laimės.

Kas trokšta absoliutaus tobulumo, tas turi nuolankiai klausytis pasakojimų apie transcendentinius, nepakartojamus Dievo Asmens bruožus ir darbus.

Nuolat klausydamasis pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties Śrī Kṛṣṇos darbus, Jo ypatybes ir vardus, žmogus artėja prie amžinojo gyvenimo. Nuolatos klausytis pasakojimų apie Viešpatį reiškia nuosekliai Jį pažinti – pažinti Jį tokį, koks Jis yra iš tikrųjų. O pasak „Bhagavad-gīto“, iš tikrųjų pažinti Dievą reiškia pelnyti amžiną gyvenimą. Pasakojimų apie transcendentinės šlovės apgaubtus Viešpaties Śrī Kṛṣṇos darbus klausymasis – tai priemonė, kurią Vedos siūlo norintiesiems išvengti gimimo, mirties, senatvės ir ligų – materialios sąlygotų gyvų būtybių bausmės. O šios tobulumo stadijos viršūnė – transcendentinė palaima, kuri yra tikrasis gyvenimo tikslas.

11 TEKSTAS

ऋषय ऊचुः
सूत जीव समाः सौम्य शाश्वतीर्विशदं यशः ।
यस्त्वं शंससि कृष्णस्य मर्त्यानाममृतं हि नः ॥११॥

*ṛṣaya ūcuḥ
sūta jīva samāḥ saumya śāśvatīr viśadaṁ yaśaḥ
yas tvaṁ śamsasi kṛṣṇasya martyānām amṛtaṁ hi naḥ*

ṛṣayaḥ ūcuḥ – kilnieji išminčiai tarė; *sūta* – o Sūta Gosvāmi; *jīva* – linkime tau gyventi; *samāḥ* – daug metų; *saumya* – rimtasis; *śāśvatīḥ* – amžinoje; *viśadam* – ypač; *yaśaḥ* – šlovėje; *yaḥ tvam* – nes tu; *śaṁsasi* – nuostabiai pasakoji; *kṛṣṇasya* – apie Viešpatį Śrī Kṛṣṇą; *martyānām* – mirtingiesiems; *aṁṛtam* – nemirtingumas; *hi* – tikrai; *naḥ* – mums.

Kilnieji išminčiai tarė: O garbusis Sūta Gosvāmi, linkime tau ilgai gyventi. Telydi tave amžina šlovė už tai, kad taip nuostabiai pasakoji apie Viešpaties Kṛṣṇos, Dievo Asmens, darbus. Tavo pasakojimai mums, mirtingiesiems, – tarsi nemirtingumo nektaras.

Komentaras: Klausantis pasakojimų apie transcendentines Dievo Asmens ypatybes ir darbus reikia visada atminti, ką „Bhagavad-gītoje“ (4.9) pasakė Patsai Viešpats. Visi Jo darbai, netgi nužengus tarp žmonių, yra transcendentiniai, nes įgyvendinami dvasinės Jo energijos, kuri kokybiškai skirtinga nuo materialiosios. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, jo darbai yra *divyam*. Tai reiškia, kad Jis gimsta ir veikia visiškai kitaip negu paprasta gyva būtybė, surakinta materialios energijos. Jo kūnas, skirtingai negu paprastų gyvų būtybių kūnai, taip pat yra nematerialus ir nekintamas. Ir kas patiria apie tai iš Viešpaties ar Jo autorizuotų šaltinių, atsiskyres nuo savo dabartinio materialaus kūno, daugiau nebeatgimsta. Siela, kuriai nušvito tiesa, gauna teisę įžengti į dvasinę Viešpaties karalystę ir pradeda su transcendentine meile tarnauti Viešpačiui. Todėl kuo daugiau sužinome apie transcendentinius Viešpaties darbus, aprašomus „Bhagavad-gītoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, tuo geriau imame suvokti Jo transcendentinę esmę ir tuo labiau prie Jo priartėjame.

12 TEKSTAS

कर्मण्यस्मिन्ननाश्वासे धूमधूम्रात्मनां भवान् ।
आपाययति गोविन्दपादपद्मासवं मधु ॥१२॥

karmaṇy asminn anāśvāse dhūma-dhūmrātmanām bhavān
āpāyayati govinda- pāda-padmāsavaṁ madhu

karmaṇi – atlikimu; *asmin* – šio; *anāśvāse* – nesame tikri; *dhūma* – dūmais; *dhūmra-ātmanām* – padengti kūnai ir protai; *bhavān* – tavo, o gerbiamasai;

āpāyayati – labai malonus; *govinda* – Dievo Asmens; *pāda* – pėdų; *padma-āsavam* – lotosų nektaras; *madhu* – medus.

Mes ką tik pradėjome šias karmines apeigas – įkūrėme aukurą, bet nesame tikri dėl rezultato, nes netobuli mūsų veiksmai. Aukuro dėmai apnešė mūsų kūnus suodžiais, užtat tavo dalinamas Dievo Asmens Govindos lotoso pėdų nektaras pasotino mūsų širdis.

Komentaras: Naimiṣāraṇyos išminčių įkurtas aukuras išties labai rūko, ir dėl daugybės trūkumų atliekant apeigas daug kas abejojo atnašavimo sėkme. Kali amžiuje labai reta prityrusių brahmanų, galinčių teisingai įvykdyti aukojimo apeigas, – tai svarbiausias trūkumas. Mažiausias nukrypimas atnašaujant auką viską sužlugdo. Čia, kaip ir žemės ūkyje, sunku nuspėti rezultatą. Ryžių derlius priklauso nuo to, ar apvaizda siųs pakankamai lietaus, todėl niekad nesi tikras, koks jis bus. Taip ir atnašaujant aukas Kali amžiuje neįmanoma nuspėti, ar jos bus sėkmingos. Nesąžiningi ir godūs Kali amžiaus brahmanai skatina patiklius žmones rengti aukas vien dėl akių. Jie nutyli šventraščių nurodymą, skelbiantį, kad Kali epochoje beprasmiški visi apeiginiai aukojimai, išskyrus vieną – kongregacinį švento Viešpaties vardo giedojimą. Sūta Gosvāmī pasakojo apie transcendentinius Viešpaties darbus išminčių susirinkime, ir jie realiai pajuto, ką tai duoda. Ir tas pojūtis buvo toks apčiuopiamas, kaip sotumo jausmas pavalgis. Taip reiškiasi dvasinis patyrimas.

Troškinami dėmų, virstančių iš aukuro, Naimiṣāraṇyos išminčiai labai abejojo aukojimo sėkme, tačiau klausydamiesi dvasinio tobulumo pasiekusio Sūtos Gosvāmīo žodžių jie patyrė visišką pasitenkinimą. „Brahma-vaivarta Purāṇoje“ Viṣṇu sako Śivai, kad Kali epochoje karminė veikla ir spekuliatyvios filosofijos neduos nerimo prislėgtiems žmonėms jokios naudos, bet jeigu jie ims dvasinės tarnystės, juos būtinai lydės sėkmė ir įdėtos pastangos nenueis perniek. Kitaip sakant, be dvasinės tarnystės Viešpačiui joks veiksmas – ar juo siekiama dvasinio tobulumo, ar materialios naudos, – neatneš sėkmės.

13 TEKSTAS

तुलयाम लवेनापि न स्वर्गं नापुनर्भवम् ।
भगवत्सङ्गिसङ्गस्य मर्त्यानां किमुताशिषः ॥१३॥

*tulayāma lavenāpi na svargam nāpunar-bhavam
bhagavat-saṅgi-saṅgasya martyānām kim utāśiṣaḥ*

tulayāma – prilygsta; *lavena* – akimirkai; *api* – netgi; *na* – niekada; *svargam* – rojaus planetos; *na* – nei; *apunaḥ-bhavam* – išsivadavimas iš materijos; *bhagavat-saṅgi* – su Viešpaties bhaktu; *saṅgasya* – bendravimui; *martyānām* – mirtingiesiems; *kim* – ką; *uta* – kalbėti; *āśiṣaḥ* – apie materialias vertybes.

Akimirksniui, praleistam su Viešpaties bhaktu, neprilygsta nei rojaus planetos, nei išsivadavimas iš materijos, o ką jau kalbėti apie žemiškąsias malones – materialias vertybes – kurias skirtos tik mirtingiesiems.

Komentaras: Lyginti dalykus galima tik tai tuo atveju, kai jie turi kokių nors panašumų. Akimirksnio, praleisto su tyru bhaktu, materialiam pasaulyje nėra su kuo palyginti. Žmonės, negalintys gyventi be materialių džiaugsmų, svajoja apie rojaus planetas – Mėnulį, Venerą ar Indraloką, – o pažengusieji spekuliatyvių filosofinių ieškojimų keliu siekia išsivaduoti iš materialios nelaisvės. Nusivylus visais materialiais keliais, žmogui gimsta noras siekti visiškai kitokio tipo išsivadavimo, vadinamo *apunar-bhava* – laisve daugiau neatgimti. Tačiau tyri Viešpaties bhaktai nesvajoja nei apie rojaus karalystės džiaugsmus, nei apie išsivadavimą iš materialios nelaisvės. Kitaip sakant, tyrų Viešpaties bhaktų akimis, materialūs rojaus planetų malonumai yra gryniausia fantasmagorija, ir nors jie gyvena materialiam pasaulyje, iš tikrųjų yra jau išsivadavę, nes atsikratė materialios malonumo ir kančios sampratos. Tai reiškia, kad tiek materialiam, tiek dvasiniam pasauliuose tyri Viešpaties bhaktai yra panirę į transcendentinę būtį, t.y. į meilės tarnystę Viešpačiui. Bhaktas neturi nieko bendra su materija, nes vienintelis jo užsiėmimas – transcendentinė tarnystė Viešpačiui. Jis panašus į valstybės pareigūną, kuris tiek tarnyboje, tiek namuose, tiek visur kitur yra viena ir ta pati asmenybė. Ir jei su materija jis neturi nieko bendra, ar gali malonumą jam teikti materialios malonės, pvz., karališkoji ar kokia kita aukščiausioji valdžia, kuri, beje, baigiasi su kūno mirtimi? Dvasinė tarnystė amžina. Ji neturi pabaigos, nes yra dvasiška. Taigi tyro bhakto vertybės iš esmės skiriasi nuo materialių vertybių; jų negalima nė lyginti. Sūta Gosvāmī buvo tyras Viešpaties bhaktas, todėl jo santykiai su Naimiṣāraṇyos *ṛṣiais* yra nepakartojami. Bendravimas su materialistais materialiam pasaulyje vertas griežčiausio pasmerkimo. Materialistas vadinasi *yoṣit-saṅgī*, – tas, kuris negali gyventi be materialių saitų (moterų ir kitų pagundų). Šie stiprūs ryšiai smerktini, nes supančioja žmogų, atima

iš jo gyvenimo džiaugsmą ir gerovę. *Yoṣit-saṅgī* priešingybė yra *bhāgavat-saṅgī*, – tas, kuris bendrauja su Viešpačiu per Jo vardą, pavidalą, ypatybes ir t.t. Būtent taip derėtų bendrauti. Tokie ryšiai verti didžiausio pagyrimo bei garbinimo, ir juos reikėtų laikyti aukščiausiu gyvenimo tikslu.

14 TEKSTAS

को नाम तृप्येद्रसवित्कथायां
महत्तमैकान्तपरायणस्य ।
नान्तं गुणानामगुणस्य जग्मु-
योगेश्वरा ये भवपाद्ममुख्याः ॥१४॥

*ko nāma tṛpyed rasavit kathāyām
mahattamaikānta-parāyaṇasya
nāntaṁ guṇānām aguṇasya jagmur
yogēśvarā ye bhava-pādma-mukhyāḥ*

kaḥ – kas; *nāma* – konkrečiai; *tṛpyet* – pasisotina; *rasa-vit* – pažinęs nektaro skonį; *kathāyām* – pasakojimų apie; *mahat-tama* – didžiausių iš gyvų būtybių; *ekānta* – vienintelį; *parāyaṇasya* – prieglobstį; *na* – niekada; *antam* – galas; *guṇānām* – ypatybių; *aguṇasya* – Transcendencijos; *jagmur* – gali patvirtinti; *yoga-īśvarāḥ* – mistinių jėgų valdovai; *ye* – visi jie; *bhava* – Viešpats Šiva; *pādma* – Viešpats Brahmā; *mukhyāḥ* – galvos.

Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣṇa [Govinda] yra vienintelis visų didžiųjų gyvų būtybių prieglobstis; ir Jo transcendentinių atributų protu negali aprėpti net tokie mistinių jėgų valdovai kaip Viešpats Šiva ir Viešpats Brahmā. Ar gali kas iš tikrų nektaro [rasos] gerbėjų pasisotinti pasakojimais apie Viešpatį?

Komentaras: Viešpats Šiva ir Viešpats Brahmā – svarbiausieji iš pusdievių, ir jie apdovanoti daugybe mistinių galių. Antai Viešpats Šiva išgėrė visą vandenyną nuodų; paprastas žmogus kristų negyvas ir nuo jų lašo. Brahmā sukūrė ištisą galybę galingų pusdievių, tarp jų ir patį Viešpatį Šivą. Taigi jie yra *īśvaros*, visatos viešpačiai. Tačiau jie nėra patys galingiausi. Galingiausias yra Govinda, Viešpats Kṛṣṇa. Jis – Transcendencija, o Jo transcendentiniai atributai neaprėpiami protu net tokiems galingiems *īśvaroms*

kaip Šiva ir Brahmā. Todėl Viešpats Kṛṣṇa yra vienintelis visų, net pačių didžiausių, gyvų būtybių prieglobstis. Brahmā skiriamas prie gyvų būtybių, tačiau jis yra iš jų visų galingiausias. Čia kyla klausimas: kodėl prakilniausią iš visų gyvų būtybių taip traukia transcendentiniai pasakojimai apie Viešpatį Kṛṣṇą? Ogi todėl, kad Kṛṣṇa yra palaimos šaltinis. Gyva būtybė iš visko trokšta gauti malonumų, tačiau tas, kuris su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui, patiria beribę palaimą. Viešpats beribis: beribiai Jo vardas, atributai, dieviškieji žaidimai, Jo palydovai, įvairovė, kuri Jį supa. Tarnaujantieji Jam per amžius semiasi džiaugsmo iš tarnystės ir niekada nepasisotina. Tai patvirtina „Padma-Purāṇa“:

*ramante yogino 'nante satyānanda-cid-ātmani
iti rāma-padenāsau param brahmābhīdhīyate*

„Mistikai iš Absoliučios Tiesos semiasi beribės transcendentinės palaimos, todėl Aukščiausioji Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, vadinasi Rāma“.

Transcendentinės temos neišsemiamos. Žemiškus dalykus tvarko pasisotinimo dėsnis, bet transcendencijoje jis neveikia. Sūta Gosvāmī norėjo toliau pasakoti apie Viešpatį Kṛṣṇą Naimiṣāraṇyos išminčiams, o išminčiai savo ruožtu išreiškė norą be paliovos jo klausytis. Kadangi Viešpats ir Jo atributai yra transcendentiški, šie pokalbiai tik pakursto tyro klausytojo norą klausytis pasakojimų apie Viešpatį.

15 TEKSTAS

तन्नो भवान् वै भगवत्प्रधानो
महत्तमैकान्तपरायणस्य ।
हरेरुदारं चरितं विशुद्धं
शुश्रूषतां नो वितनोतु विद्वन् ॥१५॥

*tan no bhavān vai bhagavat-pradhāno
mahattamaikānta-parāyaṇasya
harer udāraṁ caritaṁ viśuddhaṁ
śuśrūṣatām no vitanotu vidvan*

tat – todėl; *naḥ* – mums; *bhavān* – gerbiamasai; *vai* – iš tikrųjų; *bhagavat* – kas susiję su Dievo Asmeniu; *pradhānaḥ* – ypač; *mahat-tama* – apie didžiausio iš didžiausių; *ekānta* – išimtinai; *parāyaṇasya* – apie prieglobsčio; *hareḥ* –

apie Viešpaties; *udāram* – nešališką; *caritam* – veiklą; *viśuddham* – transcendentinę; *śuśrūṣatām* – norintiems išgirsti; *naḥ* – mums; *vitanotu* – papasakok; *vidvan* – o išmintingasai.

O Sūta Gosvāmi, tu esi išsimokslinęs ir tyras Viešpaties bhaktas, nes Dievo Asmuo – svarbiausias tavo tarnystės objektas. Todėl prašome papasakoti mums apie dieviškuosius Viešpaties žaidimus, kurie nesuvojami materialiam protui. Mes norime kuo daugiau apie juos sužinoti.

Komentaras: Vienintelis garbinimo ir tarnystės objektas tam, kuris pasakoja apie transcendentinius Viešpaties darbus, turėtų būti Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣṇa, o klausytojai turėtų karštai trokšti apie Jį išgirsti. Kai tiek klausytojas, tiek pasakotojas atitinka šiuos reikalavimus, t.y. kai susitinka kvalifikuotas kalbėtojas ir klausytojas, tada pokalbiams apie Transcendenciją yra pati palankiausia situacija. Kai kalbėtojo vietą užima skaitovas „profesionalas“, materialiuose rūpesčiuose paskendę klausytojai negaus iš tų pokalbių apčiuopiamos naudos. Skaitovai „profesionalai“ rengia *Bhāgavata-saptāhos* spektaklius, kad išlaikytų šeimą, o materialistiškai nusiteikusi auditorija klausosi *Bhāgavata-saptāhos* diskusijų, tikėdama si išpešti sau materialios naudos: religinio atpildo, turtų, jutiminių malonumų arba išsivadavimo. Skaitovų „profesionalų“ rengiamus „Bhāgavatam“ disputus teršia materialių *guṇų* įtaka. Tačiau pokalbiai tarp Naimiṣāraṇyos šventųjų ir Śrī Sūtos Gosvāmio vyko transcendentiniu lygiu. Jie buvo rengiami ne dėl materialių savanaudiškų tikslų. Tokie pokalbiai teikia begalinį transcendentinį malonumą tiek klausytojams, tiek kalbėtojui, ir gali trukti tūkstančius metų. Mūsų dienomis *Bhāgavata-saptāha* trunka savaitę, ir kai šis spektaklis baigiasi, klausytojai ir kalbėtojas grįžta prie savo įprastinės materialios veiklos. Tai vyksta todėl, kad, kaip anksčiau sakyta, kalbėtojas yra ne *bhagavat-pradhāna*, o klausytojai nėra *śuśrūṣu*.

16 TEKSTAS

स वै महाभागवतः परीक्षिद्
येनापवर्गाख्यमदभ्रबुद्धिः ।
ज्ञानेन वैयासकिशब्दितेन
भेजे खगेन्द्रध्वजपादमूलम् ॥१६॥

*sa vai mahā-bhāgavataḥ parīkṣid
yenāpavargākhyam adabhra-buddhiḥ*

*jñānena vaiyāsaki-śabdītena
bheje khagendra-dhvaja-pāda-mūlam*

saḥ – jis; *vai* – tikrai; *mahā-bhāgavataḥ* – aukščiausio lygio bhaktas; *parikṣit* – karalius; *yena* – kuriomis; *apavarga-ākhyam* – į išsivadavimą; *adabhra* – sutelktu; *buddhiḥ* – intelektu; *jñānena* – žiniomis; *vaiyāsaki* – Vyāso sūnaus; *śabdītena* – išstartomis; *bheje* – pasiekė; *khaga-indra* – Garuḍa, paukščių valdovas; *dhvaja* – vėliava; *pāda-mūlam* – padai.

O Sūta Gosvāmi, mes trokštame išgirsti pasakojimus apie Viešpatį – pasakojimus, kurių klausydamasis, Mahārāja Parikṣitas, visas mintis sutelkęs į išsivadavimą, pasiekė Viešpaties – paukščių valdovo Garuḍos globėjo – lotoso pėdas. Persakyk mums tai, ką jis išgirdo iš Vyāso sūnaus [Śrīlo Šukadevos] lūpų.

Komentaras: Tarp siekiančiųjų išsivaduoti kyla tam tikrų nesutarimų. Transcendencijos tyrinėtojai yra dviejų tipų: impersonalistai ir Viešpaties bhaktai. Viešpaties bhaktai lenkiasi transcendentiniam Viešpaties pavidalui, o impersonalistai medituoja akinantį švytėjimą, Viešpaties kūno skleidžiamą šviesą, – *brahmajyoti*. Posmas teigia, kad Mahārāja Parikṣitas laimėjo Viešpaties lotoso pėdas, įgijęs išmintį iš Vyāsadevos sūnaus Śrīlo Šukadevos Gosvāmio pamokymų. Iš pradžių Šukadeva Gosvāmis buvo impersonalistas, kaip jis pats tai pripažino „Bhāgavatam“ (2.1.9), tačiau ilgainiui jį ėmė traukti transcendentiniai Viešpaties žaidimai ir jis tapo bhaktu. Taigi tiesą pažinusieji bhaktai vadinami *mahā-bhāgavatomis*, arba aukščiausio lygio bhaktais. Bhaktai yra trijų lygių: *prākṛtos*, *madhyamos* ir *mahā-bhāgavatos*. *Prākṛtos*, arba trečios kategorijos bhaktai, lenkiasi Viešpačiui šventykloje, bet neturi gilesnių žinių apie Viešpatį bei Jo bhaktus. *Madhyama*, arba antros kategorijos bhaktas, aiškiai skiria, kas yra Viešpats, kas yra Jo bhaktai, kas yra neofitai ir Viešpačiui neatsidavę žmonės. O *mahā-bhāgavata*, aukščiausios kategorijos bhaktas, viską sieja su Viešpačiu ir suvokia, kad Viešpats yra susijęs su kiekvienu iš mūsų. Štai kodėl *mahā-bhāgavata* nedaro jokio skirtumo tarp bhakto ir Viešpačiui neatsidavusio žmogaus. Mahārāja Parikṣitas kaip tik ir buvo toks *mahā-bhāgavata*, nes gavo *mahā-bhāgavatos* Šukadevos Gosvāmio išventinimą. Jis buvo visiems vienodai maloningas – net pačiam personifikuotam Kali, o juo labiau kitiems.

Transcendentiniuose raštuose, pasakojančiuose pasaulio istoriją, nemaža pavyzdžių, kai impersonalistai tapdavo bhaktais, tačiau bhaktas dar niekada netapo impersonalistu. Šis faktas įrodo, kad kelyje į Transcendenciją

bhaktas yra toliau pažengęs už impersonalistą. Be to, „Bhagavad-gītoje“ (12.5) pasakyta, kad žmogus, įstrigęs impersonalizmo stadijoje, daugiau kenčia, negu kad artėja prie tiesos. Todėl žinios, kurias Mahārāja Parikṣitas gavo iš Śukadevos Gosvāmio, padėjo jam pasiekti Viešpaties tarnystę, t.y. tobulumo stadiją, kuri vadinama *apavarga* – tobuliausio lygio išsivadavimu. Teorinės žinios apie išsivadavimą – tai dar materialus lygis. Tikrasis išsivadavimas pasiekiamas ištrūkus iš materijos nelaisvės. O transcendentinę tarnystę Viešpačiui jau galima vadinti aukščiausio lygio išsivadavimu. Kaip sakyta „Bhāgavatam“ (1.2.12), jis pasiekiamas per suvokimą ir atsizadėjimą, o galutinis tobulo išmanymo, skelbto Śrīlos Śukadevos Gosvāmio, rezultatas yra transcendentinė tarnystė Viešpačiui.

17 TEKSTAS

तन्नः परं पुण्यमसंवृतार्थ-
 माख्यानमत्यद्भुतयोगनिष्ठम् ।
 आख्याह्यनन्ताचरितोपपन्नं
 पारीक्षितं भागवताभिरामम् ॥१७॥

*tan naḥ paraṁ puṇyam asaṁvṛtārtham
 ākhyānam atyadbhuta-yoga-niṣṭham
 ākhyāhy anantācaritopapannam
 pāriṅkṣitam bhāgavatābhirāmam*

tat – todėl; *naḥ* – mums; *param* – aukščiausiajį; *puṇyam* – apvalantį; *asaṁvṛta-artham* – koks jis yra; *ākhyānam* – pasakojimą; *ati* – labai; *adbhuta* – nuostabų; *yoga-niṣṭham* – kupiną *bhakti-yogos*; *ākhyāhi* – papasakok; *ananta* – Beribio; *ācarita* – veiklos; *upapannam* – kupiną; *pāriṅkṣitam* – kas buvo pasakota Mahārājai Parikṣitui; *bhāgavata* – tyriems bhaktams; *abhirāmam* – labai brangu.

Tad papasakok mums apie Beribį, nes pasakojimai apie Jį mus apvalo ir už juos nėra nieko prakilnesnio. Šių pasakojimų klausėsi Mahārāja Parikṣitas ir juos labai brangina tyri bhaktai, nes jie kalba apie bhakti-yogą.

Komentaras: Istorijos, kurias išgirdo Mahārāja Parikṣitas ir kurias labai brangina tyri bhaktai, sudaro „Śrīmad-Bhāgavatam“ turinį. Didžiausioji „Śrīmad-Bhāgavatam“ dalis – tai pasakojimai apie Beribio Aukščiausiojo

darbus, todėl galima sakyti, kad tai *bhakti-yogos* mokslo veikalas, arba veikalas apie dvasinę tarnystę Viešpačiui. „Śrīmad-Bhāgavatam“ vadina *para*, aukščiausiuoju, nes, nepaisant to, kad kūrinyje plačiai kalbama apie visas pažinimo sritis ir religiją, daugiausia dėmesio čia skirta Viešpaties dvasinei tarnystei.

18 TEKSTAS

सूत उवाच
 अहो वयं जन्मभृतोऽद्य हास्म
 वृद्धानुवृत्त्यापि विलोमजाताः ।
 दौष्कृत्यमाधिं विधुनोति शीघ्रं
 महत्तमानामभिधानयोगः ॥१८॥

sūta uvāca

*aho vyaṁ janma-bhṛto 'dya hāsm
 vṛddhānurvṛtṭyāpi viloma-jātāḥ
 dauṣkulyam ādhim vidhunoti śīghraṁ
 mahattamānām abhidhāna-yogaḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *aho* – o; *vayaṁ* – mes; *janma-bhṛtaḥ* – aukštos kilmės; *adya* – šiandien; *ha* – tikrai; *āsmā* – tapome; *vṛddhānurvṛtṭyā* – tarnaudami pasiekusiems pažinimo aukštumas; *api* – nors; *viloma-jātāḥ* – kilę iš mišraus luomo; *dauṣkulyam* – žemos kilmės ydas; *ādhim* – kančias; *vidhunoti* – apvalo; *śīghraṁ* – labai greitai; *mahattamānām* – su didžių asmenybių; *abhidhāna* – pokalbiais; *yogaḥ* – ryšys.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: O Dieve, nors mūsų tėvai yra skirtingų kastų, tarnaudami ir imdami pavyzdį iš didžiūnų, kurie pasiekė pažinimo aukštumas, mes galime pagerinti savo prigimtį. Vien galimybė pabendrauti su tokiom didžiom sielom pašalina žemos kilmės sąlygojamas kliūtis.

Komentaras: Sūta Gosvāmis gimė ne brahmanų šeimoje. Jo tėvai buvo neapsišvietę skirtingų kastų žmonės, kitaip sakant, jis buvo žemo kilimo. Tačiau bendraudamas su prakilniomis asmenybėmis – Śrī Śukadeva Gosvāmiu ir Naimiṣāranyos *ṛṣiais*, – jis atsikratė žemos kilmės ydų. Sekdamas Vedų tradicija Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu irgi laikėsi šio principo.

Transcendentinė Viešpaties draugija pakylėjo į dvasinės tarnystės lygmenį daug žemos kilmės žmonių, kurie dėl savo gimimo ir veiksmų buvo jos neverti, ir Viešpats suteikė jiems *ācāryū*, autoritetų, statusą. Jis yra aiškiai pareiškęs, kad *ācārya* arba *guru*, dvasiniu mokytoju, galime laikyti bet kurį žmogų, jei tasai gerai susipažinęs su mokslu apie Kṛṣṇą. Ir nesvarbu, kokios jis kilmės – brahmanas ar *sūdra*, – ir kokia jo padėtis visuomenėje – ar jis namų šeimininkas, ar elgetaujantis atsiskyrėlis.

Sūta Gosvāmīs studijavo mokslą apie Kṛṣṇą pas tokius žymius *ṛṣius* ir autoritetus kaip Śukadeva ir Vyāsadeva, ir apie jo didį pasirengimą byloja tas faktas, kad Naimiṣāraṇyos išminčiai troško būtent iš jo lūpų išgirsti „Śrīmad-Bhāgavatam“ – mokslą apie Kṛṣṇą. Taigi jis dvejopai bendravo su didžiosiomis sielomis: klausydamasis ir pats pamokslaudamas. Transcendentinis mokslas, t.y. mokslas apie Kṛṣṇą, turi būti išgirstas iš autoriteto, o skelbdamas šias tiesas kitiems, žmogus tampa dar geresnis žinovas. Pasinaudojęs abejomis šiomis galimybėmis, Sūta Gosvāmīs, be jokių abejonų, atskratė proto kančių ir žemos kilmės sąlygojamų kliūčių. Šis posmas aiškiai liudija, kad nors Sūta Gosvāmīs buvo žemos kilmės, Śrīla Śukadeva Gosvāmīs neatsisakė mokyti jo transcendentinių tiesų, o Naimiṣāraṇyos išminčiai – klausyti jo pamokymų. Tai reiškia, kad žema kilmė ir prieš tūkstančius metų netrukdytų studijuoti transcendentinio mokslo ir skelbti jo tiesų. Vadinamoji kastų sistema induistų visuomenėje sugriežtėjo per pastarąjį šimtmetį, padaugėjęs *dvija-bandhu* – žmonių, kilusių iš aukščiausių kastų, tačiau neturinčių tinkamo pasirengimo. Viešpats Śrī Caitanya atkūrė pirminę Vedų sistemą. Jis iškėlė Ṭhākuraṁ Haridāśą į *nāmācāryas* – padarė jį autoritetingu pamokslininku, šlovinančiu šventą Viešpaties vardą, – nepaisant to, kad Jo Šventenybė Śrīla Haridāsa Ṭhākura, ateidamas į šį pasaulį, teikėsi gimti musulmonų šeimoje.

Tokia tyrų Viešpaties bhaktų galia. Gangos vandenys yra švarūs, ir žmogus, išsimaudęs šioje upėje, apsivalo. Bet didieji Viešpaties bhaktai apvalo žemos kilmės žmones, kai tik šie juos išvysta, o ką jau kalbėti apie bendravimą su jais. Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu norėjo išgryninti užterštą dvasinį pasaulio klimatą, siūsdamas į visus pasaulio kraštus prityrusius pamokslininkus. Dabar kompetentingiems indams belieka moksliskai imtis šios misijos – garsinti šventus Viešpaties vardus. Ji – geriausia humanitarinės veiklos forma. Jai neprilygsta jokia filantropinė veikla (kaip, pavyzdžiui, ligoninių steigimas), kuri yra stereotipinė ir dirbtina. Dvasios ligos, nuo kurių kenčia šiuolaikinė karta, yra kur kas rimtesnės už bet kokią fizinę negalią. Todėl kompetentingiems žmonėms derėtų nedelsiant atsidėti šiam kilniam darbui – skelbti „Śrīmad-Bhāgavatam“ visame pasaulyje. Žodžiai

mahattamānām abhidhāna taip pat reiškia „knygą“ (paraidžiui „žodyną“), padiktuotą Viešpaties ar Jo didžiųjų bhaktų. Tokiomis knygomis galima laikyti Vedas ir joms giminingą literatūrą, visų pirma „Śrīmad-Bhāgavatam“.

19 TEKSTAS

कुतः पुनर्गृणतो नाम तस्य
महत्तमैकान्तपरायणस्य ।
योऽनन्तशक्तिर्भगवाननन्तो
महद्गुणत्वाद्यमनन्तमाहुः ॥१९॥

*kutaḥ punar gṛṇato nāma tasya
mahattamaikānta-parāyaṇasya
yo 'nanta-śaktir bhagavān ananto
mahad-guṇatvād yam anantam āhuḥ*

kutaḥ – ką jau kalbėti; *punaḥ* – vėl; *gṛṇataḥ* – apie tą, kuris kartoja; *nāma* – šventą vardą; *tasya* – Jo; *mahat-tama* – didžiųjų bhaktų; *ekānta* – išimtinai; *parāyaṇasya* – atsiduoda globai; *yaḥ* – kuris; *ananta* – yra Beribis; *śaktiḥ* – galia; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *anantaḥ* – neaprėpiamas; *mahat* – didis; *guṇatvāt* – turėdamas tokius atributus; *yam* – kurį; *anantam* – Anantos vardu; *āhuḥ* – vadina.

O ką jau kalbėti apie tuos, kurie vadovaujami dižiųjų bhaktų kartoja šventą neišsemiamų galių sklidino Beribio vardą? Ananta [Beribiu] vadina Dievo Asmenį – tą, kurio galios neišsemiamos, o atributai transcendentiniai.

Komentaras: Dvija-bandhu, menko proto nekompetentingi aukštesniųjų kastų atstovai, labai prieštarauja tam, kad žemesniųjų kastų žmonės taptų brahmanais dar ši gyvenimą. Jie įrodinėja, kad *sūdrų* ar dar žemesnės kastos žmonių šeimose gimstama dėl ankstesnių nuodėmingų poelgių, todėl būtina iki galo išskentėti visas negandas, susijusias su žema kilme. Atsakydama į šių nevykusių logikų argumentus, „Śrīmad-Bhāgavatam“ teigia, kad žmogus, kartojantis šventą Viešpaties vardą vadovaujant tyram bhaktui, išsyk peržengia visas kliūtis, kurias lėmė žema kilmė. Kartodamas šventą Viešpaties vardą, tyras Viešpaties bhaktas nedaro jokių nusižengimų. Egzistuoja

dešimt nusižengimų kartojant šventą Viešpaties vardą. Bet jeigu kartojantis vadovaujasi tyro bhakto nurodymais, jis išvengia nusižengimų. Švento Viešpaties vardo kartojimas be nusižengimų yra transcendentinis veiksmas, todėl jis iškart pašalina visų ankstesnių nuodėmių padarinius. Toks kartojimas liudija, kad žmogus visiškai suvokė transcendentinę švento vardo esmę ir nusilenkė Viešpačiui. Transcendentinis Viešpaties vardas ir Pats Viešpats, kaip absoliučios kategorijos, nesiskiria vienas nuo kito. Šventas Viešpaties vardas savo galiomis nenusileidžia Viešpačiui. Viešpats – tai visagalis Dievo Asmuo. Jis turi begalę vardų. Viešpaties vardai yra tapatūs Jam ir tokie pat galingi kaip Jis Pats. Pačioje „Bhagavad-gīto“ pabaigoje Viešpats teigia, kad žmogus, visiškai atsidavęs Viešpačiui, Jo malone apsaugotas nuo visų nuodėmių. Kadangi Viešpats ir Jo vardas tapatūs, šventas Viešpaties vardas gina bhaktą nuo visų nuodėmės pasekmių. Švento Viešpaties vardo kartojimas, be jokių abejonių, pašalina visas kliūtis, kurias lėmė žema kilmė. Be atvangos augantis bhaktų būrys, vis naujos Viešpaties inkarnacijos plėtoja Jo beribę galią, todėl tiek Viešpaties inkarnacijos, tiek Jo bhaktai yra Viešpaties galios laidininkai. Kadangi kiekvienas bhaktas turi savy kad ir menkutę Viešpaties galios dalelytę, žema kilmė negali būti kliūtis jo kelyje.

20 TEKSTAS

एतावतालं ननु सूचितेन
 गुणैरसाम्यानतिशयनस्य ।
 हित्वेतरान् प्रार्थयतो विभूति-
 र्यस्याङ्घ्रिरेणुं जुषतेऽनभीप्सोः ॥२०॥

*etāvatālaṁ nanu sūcitena
 guṇair asāmyānatiśāyanasya
 hitvetarān prārthayato vibhūtir
 yasyāṅghri-reṇuṁ juṣate 'nabhīpsōḥ*

etāvatā – kol kas; *alam* – nebūtinai; *nanu* – jei iš viso; *sūcitena* – apibūdini-
 mu; *guṇaiḥ* – ypatybėmis; *asāmya* – apie neaprepiamas; *anati-śāyanasya* –
 nepranokstamas; *hitvā* – paliekant; *itarān* – kitus; *prārthayataḥ* – prašančių-
 jų; *vibhūtiḥ* – sėkmės deivės malonės; *yasya* – kurio; *āṅghri* – pėdų; *reṇuṁ* –
 dulkėms; *juṣate* – tarnauja; *anabhīpsōḥ* – nenorinčio.

Dabar visiškai aišku, kad Jis [Dievo Asmuo] beribis ir niekas Jam neprilygsta. Taigi niekas negali dorai Jo apibūdinti žodžiais. Net maldos nepadaeda didiesiems pusdieviams laimėti sėkmės deivės prielankumo, o toji deivė tarnauja Viešpačiui, nors Jam to ir nereikia.

Komentaras: Pasak *śruti*, Dievo Asmuo, arba Paramešvara, Parabrahmanas, neįpareigotas nieko daryti. Jam niekas neprilygsta ir niekas Jo nepranoksta. Jo galios beribės, ir kiekvienas Jo veiksmas atliekamas nepriekaištingai, sumaniai ir savaime. Taigi Aukščiausiasis Dievo Asmuo Pats Sau pakankamas; Jam nieko iš nieko nereikia – net iš didžiųjų pusdievių, tokių, kaip Brahmā. Priešingai, tai pusdieviai meldžiasi sėkmės deivei ir ieško jos prielankumo, kurį labai sunku pelnyti. Bet sėkmės deivė tarnauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nors Jam nieko iš jos nereikia. Dievo Asmuo Garbhodakaśāyī Višņu pavidalu pagimdo Brahmą, pirmąją materialiam pasaulyje sukurtą būtybę, ir jis gimsta ne iš amžinos Viešpaties tarnaitės sėkmės deivės įsčių, o lotose, besistiebiančiame iš Viešpaties bambos. Ir tai tik keletas pavyzdžių, bylojančių apie Jo absoliučią nepriklausomybę ir tobulumą. Tai, kad Viešpats neįpareigotas nieko daryti, visai nereikia, kad Jis nėra asmenybė. Kaip asmenybei, kuriai būdinga transcendentinių nesuvokiamų galių pilnatvė, Jam pakanka ko nors panorėti, ir Jo noras išsipildo savaime, be fizinių ar kokių kitų Jo pastangų. Štai kodėl Jį vadina Yogešvara, mistinių galių meistru.

21 TEKSTAS

अथापि यत्पादनखावसृष्टं
जगद्विरिञ्चोपहृताह्णाम्भः ।
सेशं पुनात्यन्यतमो मुकुन्दात्
को नाम लोके भगवत्पदार्थः ॥२१॥

athāpi yat-pāda-nakhāvasṛṣṭam
jagad viriñcopahṛtaḥṇāmbhaḥ
śeśam punāty anyatamo mukundāt
ko nāma loke bhagavat-padārthaḥ

atha – todėl; *api* – tikrai; *yat* – iš kurio; *pāda-nakha* – pėdų nagų; *avasṛṣṭam* – srūvantį; *jagat* – visa visata; *viriñca* – Brahmāji; *upahṛta* – surinko; *arhaṇa* –

garbinimui; *ambhaḥ* – vandenį; *sa* – su; *īsam* – Viešpačiu Šiva; *punāti* – valo; *anyatamaḥ* – kitas; *mukundāt* – išskyrus Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇā; *kaḥ* – kas; *nāma* – vardas; *loke* – pasaulyje; *bhagavat* – Aukščiausiojo Viešpaties; *pada* – padėties; *arthaḥ* – vertas.

Kas dar, išskyrus Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇā, vertas Aukščiausiojo Viešpaties vardo? Brahmājī susėmė vandenį, srūvantį iš Jo kojų nagų, norėdamas dovanoti jį Viešpačiui Šivai kaip didžiausios pagarbos ženklą sveičiui. Šie vandenys [Ganga] valo visą visatą ir patį Viešpatį Šivą.

Komentaras: Neišmanėliai išvelgia Vedų literatūroje daugdievystės idėją, kuri jai svetima. Vedos teigia, kad Viešpats yra vienas, tačiau išsiskleidžia į daugybę ekspansijų. Vienos jų – tai pilnavertės Paties Viešpaties ekspansijos, kitos – gyvos esybės. Gyvos esybės nėra tiek galingos, kiek Viešpaties pilnavertės ekspansijos. Taigi ekspansijos esti dviejų tipų. Viešpačiu Brahma paprastai tampa viena iš gyvų esybių, o Viešpats Šiva – tai tarpinė grandis tarp Paties Viešpaties ir gyvų esybių. Kitaip sakant, pusdieviai, o ir svarbiausieji tarp jų – Viešpats Brahmā bei Viešpats Šiva, – niekad nepriylgsta Viešpačiui Višnu, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, ir juo labiau Jo nepranoksta. Višnu, arba Viešpačiui Kṛṣṇai, lenkiasi pati sėkmės deivė Lakṣmī ir visagaliai pusdieviai Brahmā bei Šiva. Tad kas gali būti galingesnis už Mukundą (Viešpatį Kṛṣṇā)? Kas, išskyrus Jį, turi teisę vadintis Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu? Sėkmės deivės Lakṣmījī, Viešpaties Brahmōs bei Viešpaties Šivos galia kyla ne iš jų pačių. Jie galingi dėl to, kad yra Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos, ir visi jie, taip pat ir gyvos esybės, su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui. Egzistuoja keturios Viešpaties gARBINTOJŲ mokyklos, kurių svarbiausios: Brahma-sampradāya, gavusi pradžią iš Viešpaties Brahmōs; Rūdra-sampradāya, pradėta Viešpaties Šivos ir Śrī-sampradāya, kurią pradėjo sėkmės deivė Lakṣmī. Šalia minėtųjų trijų *sampradāyū* yra ir Kumāra-sampradāya, kildinama iš Sanat-kumāros. Visos keturios pirminės *sampradāyos* ir šiandien yra ištikimos tradicijai ir transcendentiškaai tarnauja Viešpačiui. Visos *sampradāyos* skelbia, kad Viešpats Kṛṣṇa, Mukunda, yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir kad niekas Jam nepriylgsta ir Jo nepranoksta.

22 TEKSTAS

यत्रानुरक्ताः सहसैव धीरा
व्यपोह्य देहादिषु सङ्गमूढम् ।

ब्रजन्ति तत्पारमहंस्यमन्त्यं
यस्मिन्नहिंसोपशमः स्वधर्मः ॥२२॥

*yatrānuraktāḥ sahasaiva dhīrā
vyapohya dehādiṣu saṅgam ūḍham
vrajanti tat pārama-haṁsyam antyaṁ
yasminn ahimsopaśamaḥ sva-dharmaḥ*

yatra – prie kurio; *anuraktāḥ* – labai prisirišę; *sahasā* – išsyk; *eva* – tikrai; *dhīrāḥ* – sutramdžiusieji save; *vyapohya* – palikę; *deha* – su grubiuoju kūnu ir subtiliu protu; *ādiṣu* – susijusias; *saṅgam* – sąsajas; *ūḍham* – susiformavusias; *vrajanti* – išeina; *tat* – tai; *pārama-haṁsyam* – aukščiausią tobulumo lygmenį; *antyaṁ* – ir virš jo; *yasminn* – kur; *ahimsā* – neprievarta; *upaśamaḥ* – ir atsižadėjimas; *sva-dharmaḥ* – veikla, atsirandanti kaip pasekmė.

Sutramdžiusieji save ir pritapusieji prie Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos išsyk atsiriboja nuo materialių saitų pasaulio. Jie nutraukia visas sąsajas su šiurkščiuoju kūnu bei subtiliuoju protu ir nusišalina trokšdami pasiekti aukščiausią atsiskyrėlio tobulumą, kurio būdingi požymiai – neprievarta ir atsižadėjimas.

Komentaras: Tik save sutramdžiusieji ilgainiui gali pritapti prie Aukščiausiojo Dievo Asmens. Sutramdyti save reiškia leisti sau juslinių malonumų tik tiek, kiek jų yra būtina. Nesusitvardžiusius neišvengiamai įtraukia juslinių malonumų sūkurys. Pliki filosofiniai samprotavimai – tai subtilus juslinis proto malonumas. Jusliniai malonumai – tai kelias į tamsą. Tačiau sutramdžiusieji save žengia išsivadavimo keliu tolyn nuo sąlygotos materialios egzistencijos. Kaip tik dėl to Vedos ragina pasirinkti ne tamsos, o šviesos, arba išsivadavimo, kelią ir juo žengti. Savitramdos pasiekiamą ne dirbtinai sulaukiant jausmus nuo materialių malonumų, bet išgrynintais jutimais transcendentiskai tarnaujant Aukščiausiam Viešpačiui ir tokiu būdu Jį pamilus. Sutramdyti jausmų jėga neįmanoma, tačiau jiems galima duoti tinkamą užsiėmimą. Todėl bhaktas išgrynintomis juslėmis be paliovos transcendentiskai tarnauja Viešpačiui. Ši tobula juslinio aktyvumo pakopa vadinasi *bhakti-yoga*. Tie, kurie ištikimi *bhakti-yog*os metodui, iš tikrųjų pajėgūs valdytis ir vardan Viešpaties tarnystės gali išsyk atsiriboti nuo namų ir kūno saitų. Ši stadija vadinasi *paramahansa*. *Haṁsos*, t.y. gulbės, išgeria tik pieną ir palieka nepalietą vandenį, kuriuo jis buvo atskiestas. Todėl žmonės, pasirinkę tarnystę Viešpačiui, o ne *māyai*, vadi-

nami *paramahamsomis*. Jiems iš prigimties būdingi visi teigiami požymiai: puikybės ir tuštybės nebuvimas, neprievarta, pakantumas, paprastumas, padorumas, pagarba ir atsidavimas Dievui bei nuoširdumas. Viešpaties bhaktui natūraliai būdingos visos šios dieviškosios ypatybės. Visiškai atsidėjęs Viešpaties tarnystei *paramahamsos* – retenybė net ir tarp išsivadavusiųjų sielų. Neprievarta iš tikrųjų yra priešiško nebuvimas. Šiame pasaulyje visi yra nusiteikę priešiskai savo artimo atžvilgiu. Tačiau tobulas *paramahamsa*, visiškai atsidėjęs Viešpaties tarnystei, niekam nejaučia priešiško. Jis myli visas gyvas būtybes, matydamas visų jų ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Atsižadėjimas iš tikrųjų yra visiška priklausomybė nuo Dievo. Kiekviena gyva būtybė yra nuo ko nors priklausoma – tokia jos prigimtis. Visi mes esame priklausomi nuo Aukščiausiojo Viešpaties malonės, tačiau kai žmogus užmiršta apie savo ryšius su Aukščiausiuoju, jis patenka materialios gamtos kuriamų sąlygų priklausomybėn. Atsižadėti reiškia tapti nepriklausomam nuo materialios gamtos kuriamų sąlygų ir visiškai pasikliauti Viešpaties malone. Tikroji nepriklausomybė – tai absoliutus pasiklovimas Viešpaties malone, nepriklausant nuo materialių sąlygų. Ši pakopa vadinasi *paramahamsa* ir įkūnija aukščiausiąją *bhakti-yogos*, dvasinės tarnystės Aukščiausiam Viešpačiui, tobulumą.

23 TEKSTAS

अहं हि पृष्टोऽर्यमणो भवद्भि-
 राचक्ष आत्मावगमोऽत्र यावान् ।
 नभः पतन्त्यात्मसमं पतत्रिण-
 स्तथा समं विष्णुगतिं विपश्चितः ॥२३॥

*aham hi pṛṣṭo 'ryamaṇo bhavadbhir
 ācakṣa ātmāvagamo 'tra yāvān
 nabhaḥ patanty ātma-samaṁ patattriṇas
 tathā samaṁ viṣṇu-gatiṁ vipaścitaḥ*

aham – aš; *hi* – tikrai; *pṛṣṭaḥ* – paklaustas; *aryamaṇaḥ* – galingų it saulė; *bhavadbhiḥ* – jūs; *ācakṣe* – papasakosiu; *ātma-avagamaḥ* – kiek leis manasis išmanymas; *atra* – čia; *yāvān* – kiek; *nabhaḥ* – dangus; *patanti* – skrenda; *ātma-samaṁ* – kiek gali; *patattriṇaḥ* – paukščiai; *tathā* – taip; *samaṁ* – pat; *viṣṇu-gatiṁ* – mokslą apie Višņu; *vipaścitaḥ* – nors ir išmanantys.

O r̥ṣiai, galingi ir tyri tarsi saulė! Aš pasistengsiu, kiek leis manasis išmanymas, papasakoti apie transcendentinius Viṣṇu žaidimus. Paukščiai pakyla dangun, kiek jiems leidžia jėgos, – taip ir išmanantys bhaktai pasakoja apie Viešpatį, kiek jiems leidžia jų patyrimas.

Komentaras: Aukščiausioji Absoliuti Tiesa yra beribė. Nė viena gyva būtybė, būdama ribota, negali iki galo pažinti Beribio. Viešpats turi beasmenį, asmeninį ir lokalizuotą aspektus. Visa persmelkiantis Brahmanas yra Jo beasmenis aspektas. Aukščiausioji Siela, glūdinti visų širdyse, – tai Jo lokalizuotas aspektas, o Aukščiausiasis, kuriam su transcendentine meile tarnauja Jo laimingieji palydovai, tyri bhaktai, – Jo asmeninis aspektas. Skirtingais aspektais egzistuojančio Viešpaties dieviškuosius žaidimus pajėgūs suvokti tik didūs mokyti bhaktai – ir tai tik iš dalies. Taigi Śrīla Sūta Gosvāmis buvo visiškai teisus, žadėdamas papasakoti apie Viešpaties žaidimus, kiek pats juos suvokė. Tik Viešpats gali Save apibūdinti. Jo mokyti bhaktai pajėgūs apibūdinti Jį tiek, kiek Pats Viešpats jiems duoda galios tai padaryti.

24–25 TEKSTAI

एकदा धनुरुद्यम्य विचरन्मृगयां वने ।
 मृगाननुगतः श्रान्तः क्षुधितस्तृषितो भृशम् ॥२४॥
 जलाशयमचक्षाणः प्रविवेश तमाश्रमम् ।
 ददर्श मुनिमासीनं शान्तं मीलितलोचनम् ॥२५॥

*ekadā dhanur udyamya vicaran mṛgayām vane
 mṛgān anugataḥ śrāntaḥ kṣudhītaḥ tṛṣītaḥ bhṛṣam*

*jalāśayam acakṣāṇaḥ praviveśa tam āśramam
 dadarśa munim āsīnam śāntam mīlīta-locanam*

ekadā – kartą; *dhanuḥ* – lanką su strėlėmis; *udyamya* – paėmęs; *vicaran* – eidamas; *mṛgayām* – medžioti; *vane* – miške; *mṛgān* – elnius; *anugataḥ* – persekiodamas; *śrāntaḥ* – pavargo; *kṣudhītaḥ* – išalko; *tṛṣītaḥ* – ištroško; *bhṛṣam* – labai; *jala-āśayam* – vandens telkinio; *acakṣāṇaḥ* – beieškodamas; *praviveśa* – užėjo; *tam* – į tą; *āśramam* – Šamikos R̥ṣio buveinę; *dadarśa* – pamatė; *munim* – išminčių; *āsīnam* – sėdintį; *śāntam* – tykiai; *mīlīta* – užmerktomis; *locanam* – akimis.

Kartą Mahārāja Parikṣitas, ginkluotas lanku ir strėlėmis, medžiojo girioje. Persekiodamas elnią jis labai nuvargo, pasijuto išalkęs ir ištroškęs. Beieškodamas vandens, jis užklydo į garsiojo Šamikos Rṣio trobelę ir išvydo išminčių, tykiai sėdintį užmerktomis akimis.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats yra toks maloningas Savo tyriems bhaktams, kad tinkamu laiku pašaukia juos pas Save, sudarydamas tam palankias aplinkybes. Mahārāja Parikṣitas buvo tyras Viešpaties bhaktas ir negalėjo jausti didžiulio nuovargio, alkio bei troškulio, nes Viešpaties bhakto šie fiziniai poreikiai netrikdo. Tačiau, Viešpačiui panorėjus, ir tyras bhaktas gali pajusti tariamą nuovargį bei troškulį, kad susidarytų palankios aplinkybės atsižadėti žemiškų reikalų. Tik atsižadėjęs materialių saitų bhaktas sugrįžta pas Dievą, o kai bhaktas perdėm juose susipainioja, Viešpats pasistengia padaryti taip, kad bhaktas taptų jiems abejingas. Aukščiausiasis Viešpats niekada neužmiršta Savo tyro bhakto – net jam pasiūnėmus į pasaulietinius reikalus. Dažnai Jis tyčia sukuria bhaktui keblumą, ir tada šis būna priverstas atsižadėti. Viešpaties bhaktas supranta tai kaip Viešpaties siunčiamą ženklą, tuo tarpu kiti sunkumus suvokia kaip nelaimę ar likimo smūgį. Mahārājai Parikṣitui buvo lemta tapti tarpininku, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa per jį apreikštų „Śrīmad-Bhāgavatam“, lygiai kaip per jo senelį Arjuną apreikškė „Bhagavad-gītā“. Jeigu Arjuna Viešpaties valia nebūtų apkvaitęs nuo iliuzinio potraukio šeimai, Viešpats taip ir nebūtų visų labai paskelbęs „Bhagavad-gīto“. O jei Mahārāja Parikṣitas tąsyk nebūtų pajutęs nuovargio, alkio ir troškulio, Śrīla Śukadeva Gosvāmīs, didžiausias autoritetas „Śrīmad-Bhāgavatam“ klausimais, nebūtų paskelbęs „Śrīmad-Bhāgavatam“. Šiuo posmu prasideda pasakojimas apie tas aplinkybes, kuriomis visų labai buvo paskelbta „Śrīmad-Bhāgavatam“. Tai savotiška įžanga, ir, kaip įprasta, ji prasideda žodžiu „kartą“.

26 TEKSTAS

प्रतिरुद्धेन्द्रियप्राणमनोबुद्धिमुपारतम् ।
स्थानत्रयात्परं प्राप्तं ब्रह्मभूतमविक्रियम् ॥२६॥

*pratiruddhendriya-prāṇa- mano-buddhim upāratam
sthāna-trayāt paraṁ prāptam brahma-bhūtam avikriyam*

pratiruddha – suvaldyti; *indriya* – jutimo organai; *prāṇa* – kvėpavimas; *manaḥ* – protas; *buddhim* – intelektas; *upāratam* – neveiklūs; *sthāna* –

lygmuo; *trayāt* – trimis; *param* – transcendentalus; *prāptam* – pasiektas; *brahma-bhūtam* – kokybiškai tapatus Aukščiausiajam Absoliutui; *avikriyam* – nepaveiktas.

Munis pažabojo jutimo organus, kvėpavimo funkcijas, protą bei intelektą ir, neleidamas jiems veikti materialiai, atsidūrė transe, kuris neturėjo nieko bendra su trimis [budėjimo, miego ir nesąmoningumo] būsenomis, nes jam pavyko pasiekti transcendentinį kokybinės lygybės su Aukščiausiuoju Absoliutu lygmenį.

Komentaras: Kaip matyti, *munis*, į kurio buveinę įžengė karalius, buvo paskenęs *yogos* transe. Ši transcendentinė būseną pasiekiamą trimis metodais: per *jñānā* (teorinį transcendencijos suvokimą), per *yogā* (realų pasinėrimą į transą, reguliuojant fiziologinius ir psichologinius kūno procesus) ir per labiausiai autoritetų pripažintą metodą – *bhakti-yogā*, užėmus jusles dvasinė tarnystė Viešpačiui. „Bhagavad-gītā“ taip pat pateikia žinių apie laipsnišką patyrimo plėtotę – nuo materijos iki gyvos būtybės. Mūsų materialus protas bei kūnas randasi iš gyvos esybės, sielos, tačiau mes, paveikti trijų materijos kokybių, užmirštame savo tikrąją esmę. *Jñānos* metodas – tai grynai teoriniai samprotavimai apie sielos realumą. O *bhakti-yoga* užima dvasinę sielą realia veikla. Egzistuoja juslinės veiklos lygis, žymiai subtilesnis už materijos patyrimą. Peržengus juslių lygį, prieinamas dar subtilesnis, proto, energijos lygis. Toliau – kvėpavimo funkcijos ir galop – intelektas. Pakilus virš intelekto, praktikuojant mechaninius *yogos* sistemos metodus, t.y. per meditaciją, kai suturimos juslės, reguliuojamas kvėpavimo sistemos darbas ir pasitelkiamas intelektas, pasiekiamas transcendentinis lygis ir patiriama gyvoji siela. Nugrimzdus į transą, sustoja bet kokia materialinė kūno veikla. *Munis*, kurį išvydo karalius, kaip tik ir buvo tokioje būsenoje. Kitas posmas vaizduoja, kaip tai atrodė karaliaus akimis.

27 TEKSTAS

विप्रकीर्णजटाच्छन्नं रौरवेणाजिनेन च ।
विशुष्यत्तलुरुदकं तथाभूतमयाचत ॥२७॥

*viprakīrṇa-jāṭācchannam rauraveṇājīnena ca
viśuṣyat-tālor udakam tathā-bhūtam ayācata*

viprakīrṇa – išsidraikiusių; *jaṭa-ācchannam* – dengiamas susivėlusiu ilgu plauku; *rauraveṇa* – elnio; *ajinena* – kailiu; *ca* – taip pat; *viśuṣyat* – perdžiūvęs; *tāluḥ* – gomurys; *udakam* – vandens; *tathā-bhūtam* – toks būdamas; *ayācata* – paprašė.

Medituojantis išminčius buvo apsigobęs elnio kailiu, jo ilgi, susivėlę plaukai dengė visą kūną. Karalius, kurio burna buvo perdžiūvusi nuo troškulio, paprašė vandens.

Komentaras: Ištroškęs karalius paprašė išminčiaus vandens. Be jokių abejonių, tai, kad didis bhaktas ir karalius paprašė išminčiaus, pasinėrusio į transą, vandens, buvo apvaizdos lemtis. Kuo dar galima būtų šitai paaiškinti? Mahārāja Parikṣitas buvo pastūmėtas į keblią padėtį tam, kad pasauliui būtų apreiškta „Śrīmad-Bhāgavatam“.

28 TEKSTAS

अलब्धतृणभूम्यादिरसम्प्राप्तार्घ्यसूनुतः ।
अवज्ञातमिवात्मानं मन्यमानश्चुकोप ह ॥२८॥

alabdha-trṇa-bhūmy-ādir asamprāptārghya-sūnṛtaḥ
avajñātam ivātmānam manyamānaś cukopa ha

alabdha – nesutiktas; *trṇa* – su šiaudų patiesalu; *bhūmi* – vieta; *ādiḥ* – ir kitkuo; *asamprāpta* – tinkamai nesutiktas; *arghya* – su vandeniu; *sūnṛtaḥ* – maloniais žodžiais; *avajñātam* – nepaisomas; *iva* – taip; *ātmānam* – pats sau; *manyamānaḥ* – galvodamas; *cukopa* – supyko; *ha* – šitaip.

Išminčiaus deramai nesutiktas, nepakviestas atsisėsti ir atsigerti, nepasveikintas šiltu žodžiu, karalius pasijuto įžeistas ir labai įpyko.

Komentaras: Vedų svetingumo įstatymas skelbia, kad kiekvienas žmogus, peržengęs mūsų namų slenkstį, – net priešas, – turi būti sutiktas su derama pagarba. Svečias neturi pajusti nė mažiausios užuominos, kad jis esąs priešo namuose. Kai Viešpats Kṛṣṇa, lydimas Arjunos ir Bhīmos, atvyko pas karalių Jarāsandhą į Magadhą, šis sutiko savo garbiuosius svečius su karališkomis ceremonijomis. Bhīma buvo Jarāsandhos priešas ir atvyko su juo susikauti, tačiau savo namuose Jarāsandha jį sutiko iškilmingai kaip svečią.

Vakarus jie leisdavo drauge tarsi geriausi bičiuliai, o dieną žūtbutinai kaudavosi. Taip anuomet buvo sutinkami svečiai. Pagal svetingumo įstatymą, varguolis, negalintis sutikti svečio ištaigingai, turi pasiūlyti jam bent jau demblį, stiklą vandens ir tarti šiltą sveikinimo žodį. Taigi svečio – nesvarbu, ar tai draugas, ar priešas – priėmimas nereikalauja didelių išlaidų. Svarbiausia – svetingumas.

Žengdamas į Šamīkos Ršio trobelę, Mahārāja Parīkṣitas ir nemanė, kad bus karališkai sutiktas, nes žinojo, kad šventieji ir *ṛṣiai* nėra turtingi. Bet kad šeiminkas nepasiūlys demblio atsisėsti, stiklo vandens ir netars šilto žodžio, jis tikrai nesitikėjo. Jis nebuvo įprastas svečias; nebuvo jis ir *ṛṣio* priešas, todėl toks šaltas sutikimas labai jį pribloškė. Karalius išties turėjo pagrindo pykti ant *ṛṣio*, nes buvo labai ištroškęs. Tokioje situacijoje kilęs pyktis nekelia nuostabos, tačiau kadangi karalius buvo šventasis, jo rūstis ir tolimesni poelgiai verčia stebėtis. Todėl lieka pripažinti, kad taip buvo lemta aukščiausios Viešpaties valios. Karalius buvo didis Viešpaties bhaktas, bet ir *ṛṣis* nenusileido jam šventumui. Tačiau Viešpaties valia susiklostė aplinkybės, padėjusios karaliui atsikratyti šeimos bei valstybės valdymo saitų ir tokiu būdu nusilenkti Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdoms, tapti visiškai Jam atsidavusia siela. Kartais savo tyriems bhaktams maloningasis Viešpats sukuria tokias kebias situacijas, kad ištrauktų juos iš materialios egzistencijos liūno ir pasiimtų pas Save. Dažnai tik iš šalies atrodo, kad padėtis, kurioje atsiduria bhaktas, beviltiška. Viešpats visada globoja Savo bhaktus, ir nesvarbu, kas juos aplanko – nusivylimas ar sėkmė, – Viešpats visad yra aukščiausiasis bhaktų vadovas. Todėl netgi nesėkmes tyri bhaktai suvokia kaip Viešpaties palaiminimą.

29 TEKSTAS

अभूतपूर्वः सहसा क्षुत्तृङ्ग्यामर्दितात्मनः ।
ब्राह्मणं प्रत्यभूद् ब्रह्मन्मत्सरो मन्युरेव च ॥२९॥

*abhūta-pūrvah sahasā kṣut-tṛṅgbhyām arditātmanah
brāhmaṇam praty abhūd brahman matsaro manyur eva ca*

abhūta-pūrvah – neregėta; *sahasā* – verčiant aplinkybėms; *kṣut* – alkio; *tṛṅgbhyām* – ir troškulio; *ardita* – kankinamas; *ātmanah* – pats; *brāhmaṇam* – brahmaną; *prati* – prieš; *abhūt* – tapo; *brahman* – o brahmanai; *matsarah* – priešiškas; *manyuh* – piktas; *eva* – taip; *ca* – ir.

O brahmanai, tai, kad karalius, aplinkybių verčiamas kentėti alkį ir troškulį, buvo taip priešiška nusiteikęs ir taip niršo ant išminčiaus brahmano, buvo negirdėtas dalykas.

Komentaras: Dar nebuvo nutikę, kad toks karalius kaip Mahārāja Parikṣitas taip užsirūstintų ant išminčiaus brahmano. Karalius puikiausiai žinojo, kad brahmanai, išminčiai, vaikai, moterys ir seni žmonės nebaustini. Nusizengusiu negalima laikyti ir karaliaus, net jeigu jis padaro didžiausią klaidą. Tačiau šiuo atveju ištroškęs bei išalkęs Mahārāja Parikṣitas įniršo ant išminčiaus Viešpaties valia. Karalius turėjo teisę nubausti savo valdinį, nes buvo šaltai sutiktas ir paniekintas, tačiau tai, kad nusikaltusiojo vietoje atsidūrė išminčius ir brahmanas, buvo negirdėtas dalykas. Viešpats ir Jo bhaktai niekam nėra priešiški. Mahārājos Parikṣito elgesį galima paaiškinti tik tuo, kad jis buvo nulemtas Viešpaties valios.

30 TEKSTAS

स तु ब्रह्मऋषेरंसे गतासुमुरगं रुषा ।
विनिर्गच्छन्धनुष्कोट्या निधाय पुरमागतः ॥३०॥

*sa tu brahma-ṛṣer amse gatāsum uragam ruṣā
vinirgacchan dhanuṣ-koṭyā nidhāya puram āgataḥ*

saḥ – karalius; *tu* – vis dėlto; *brahma-ṛṣeḥ* – išminčiui brahmanui; *amse* – ant peties; *gata-asum* – negyvą; *uragam* – gyvatę; *ruṣā* – supykęs; *vinirgacchan* – išeidamas; *dhanuḥ-koṭyā* – lanko galu; *nidhāya* – užmetęs; *puram* – į rūmus; *āgataḥ* – sugrįžo.

Išeidamas įpykęs ir įžeistas karalius pamovė lanku negyvą gyvatę ir užmetė ją išminčiui ant peties. Po to jis sugrįžo į savo rūmus.

Komentaras: Taigi valdovas atkeršijo išminčiui, nors dar niekad anksčiau nebuvo taip neapgalvotai pasielgęs. Išeidamas valdovas Viešpaties valia pastebėjo negyvą gyvatę ir nutarė jo nepagerbusiam išminčiui atsakyti tokia pat nepagarba – užnėrė jam ant kaklo negyvą šliužą. Jei su išminčiumi brahmanu taip būtų pasielgęs paprastas žmogus, nebūtų nieko keista, tačiau toks Mahārājos Parikṣito poelgis tikrai buvo netikėtas. Šitai įvyko Viešpaties valia.

31 TEKSTAS

एष किं निभृताशेषकरणो मीलितेक्षणः ।
 मृषासमाधिराहोस्वित्किं नु स्यात्क्षत्रबन्धुभिः ॥३१॥

*eṣa kiṁ nibhṛtāśeṣa- karaṇo mīlitekṣaṇaḥ
 mṛṣā-samādhir āhosvit kiṁ nu syāt kṣatra-bandhubhiḥ*

eṣaḥ – ta; *kiṁ* – ar; *nibhṛta-aśeṣa* – meditacijos būseną; *karaṇaḥ* – juslės; *mīlita* – užmerktos; *īkṣaṇaḥ* – akys; *mṛṣā* – apsimestinis; *samādhīḥ* – transas; *āho* – lieka; *svit* – galbūt; *kiṁ* – arba; *nu* – bet; *syāt* – turbūt; *kṣatra-bandhubhiḥ* – žemesnio *kṣatriyos*.

Sugrižęs jis susimąstė ir ėmė ginčytis pats su savimi, stengdamasis suvokti, ar iš tikrųjų išminčius sukauptais jausmais ir užmerktomis akimis buvo pasinėręs į meditaciją, ar tiktai vaizdavo transą, nenorėdamas pasitikti žemesnio luomo žmogaus, kṣatriyos.

Komentaras: Valdovas buvo Viešpaties bhaktas, todėl pats nepritarė savo poelgiui ir susimąstė, ar iš tikrųjų išminčius buvo pasinėręs į transą, ar tik apsimetinėjo, kad jam nereikėtų priimti karaliaus, *kṣatriyos*, priklausiusio žemesniam luomui. Padaręs ką pikta, kilniadvasis žmogus čia pat ima atgailauti. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura ir Śrīla Jīva Gosvāmis nemano, kad karaliaus poelgi nulėmė jo praeities nuodėmės. Tiesiog šitaip Viešpats pasirūpino, kad karalius sugrižtų namo, pas Dievą.

Pasak Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio, viskas buvo sumanyta Viešpaties: tai Viešpaties valia Mahārāja Parikṣitas atsidūrė tokioje beviltiškoje padėtyje. Pagal Viešpaties planą už vadinamąjį nusižengimą karalių turėjo prakeikti Kali paveiktas neišmaningas brahmano sūnus, kad karalius visiems laikams paliktų namų židini. Ir, jam susitikus su Śrīla Śukadeva Gosvāmiu, turėjo būti paskelbta didžioji „Śrīmad-Bhāgavatam“, laikoma Viešpaties literatūrinio išikūnijimu. Šioje knygoje, ikūnijančioje Viešpatį, pateikiama nemaža įstabių faktų apie transcendentinius Viešpaties žaidimus, pavyzdžiui, Jo *rāsa-līlā* su dvasinėmis Vrajabhūmio piemenaitėmis. Šis Viešpaties žaidimas yra ypač reikšmingas, kadangi teisingai suvokęs šio ypatingo dieviškojo žaidimo prasmę žmogus, be jokių abejonių, atsikratys žemiško seksualinio potraukio ir stos į iškilnų dvasinės tarnystės Viešpačiui kelią. Triuškinantys likimo smūgiai tyram bhaktui siunčiami tam, kad pakylė-

tų jį į aukštesnį, transcendentinį lygmenį. Sukūręs tokią situaciją, kai dėl piktų pusbrolio intrigų žlugo visos Arjunos ir kitų Pāṇḍavų viltys, Viešpats paruošė dirvą Kurukšetros mūšiui. Tai buvo reikalinga, kad Viešpats išsikūnytų per garsą – „Bhagavad-gīto“ pavidalu. O kai sunkioje padėtyje atsidūrė karalius Parikṣitas, Viešpaties valia buvo sukurta Viešpatį įkūnijanti „Śrīmad-Bhāgavatam“. Karaliaus kančios nuo alkio ir troškulio buvo iliuzija – motinos iščiose jis iškentė kur kas daugiau. Tąsyk jo neišgąsdino net pražūtinga Aśvatthāmos paleistos *brahmāstros* kaitra. Ir tai, kad karaliui buvo sunku pakęsti alkį bei troškulį, iš tikrųjų labai stebino. Viešpaties malone tokie bhaktai kaip Mahārājā Parikṣitas turi pakankamai vidiinių jėgų iškęsti panašias nelaimes, ir jos neišmuša bhaktų iš vėžių. Taigi šiuo atveju neabejotina – viskas buvo Viešpaties sumanyta.

32 TEKSTAS

तस्य पुत्रोऽतितेजस्वी विहरन् बालकोऽर्भकेः ।
राज्ञाघं प्रापितं तातं श्रुत्वा तत्रेदमब्रवीत् ॥३२॥

*tasya putro 'titejasvī viharan bālako 'rbhakaiḥ
rājñāgham prāpitam tātam śrutvā tatre dam abravīt*

tasya – jo (išminčiaus); *putraḥ* – sūnus; *ati* – labai; *tejasvī* – galingas; *viharan* – žaisdamas; *bālakaḥ* – su berniūkščiais; *arbhakaiḥ* – naiviais vaikais; *rājñā* – karaliaus; *agham* – nuoskaudą; *prāpitam* – patyrusį; *tātam* – tėvą; *śrutvā* – išgirdęs; *tata* – čia pat; *idam* – štai ką; *abravīt* – pasakė.

Išminčius turėjo sūnų, kuris, kaip brahmano palikuonis, buvo labai galingas. Žaisdamas su mažai dar ką išmanančiais berniūkščiais, jis sužinojo apie tėvui karaliaus padarytą nuoskaudą, ir čia pat iš jo lūpų išsprūdo žodžiai.

Komentaras: Mahārājā Parikṣitas buvo toks geras valdovas, kad jam valdant netgi berniūkštis, dar žaidžiantis su kitais nedaug teišmanančiais vaikais, turėjo kvalifikuoto brahmano galią. Berniuką vadino Śrīngiu. Tėvo vadovaujamas, jis išėjo gerą *brahmacaryos* mokyklą, taigi dar visai jaunas buvo galingas kaip tikras brahmanas. Tačiau kadangi Kali amžius ieškojo galiomybių sugriauti keturių visuomenės klasių pagrindus, neprityręs berniukas

davė Kali amžiui progą įsismelkti į Vedų kultūros sferą. Panieka žemesniems luomams prasidėjo nuo šio Kali įtakon patekusio brahmano sūnaus, ir nuo tos akimirkos Vedų kultūra diena iš dienos ėmė nykti. Pirmąja brahmanų neteisybės auka tapo Mahārāja Parikṣitas, taigi gynyba nuo Kali antpuolių, kuria rūpinosi karalius, labai susilpnėjo.

33 TEKSTAS

अहो अधर्मः पालानां पीत्रां बलिभुजामिव ।
स्वामिन्यघं यद्दासानां द्वारपानां शुनामिव ॥३३॥

*aho adharmaḥ pālānām pīvnām bali-bhujām iva
svāmīny agham yad dāsānām dvāra-pānām śunām iva*

aho – tik pažvelkite; *adharmaḥ* – į bedieviškumą; *pālānām* – valdovų; *pīvnām* – kurie išauklėti; *bali-bhujām* – varnos; *iva* – tarytum; *svāmīni* – šeiminkui; *aghām* – nuodėmė; *yad* – tai yra; *dāsānām* – tarnų; *dvāra-pānām* – duris saugančių; *śunām* – šunų; *iva* – tarytum.

[Brahmano sūnus Śrīngis tarė:] Štai, pažvelkite, kokie nuodėmingi tie valdovai. Jie panašūs į varnas. Jie tarytum sarginiai šunys nusideda savo šeiminkams, pažeisdami tarnams nustatytas taisykles.

Komentaras: Brahmanai yra laikomi socialinio organizmo galva, smegenimis, o *kṣatriyos* – rankomis. Rankos reikalingos, kad gintų kūną, tačiau jos turi veikti paklusdamos galvai – protui. Tai natūrali tvarka, ir ją nustatė aukščiausioji valia. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad visuomenė skirstoma į keturias klases, arba kastas (brahmanus, *kṣatriyas*, *vaiśyas* ir *sūdras*), pagal atitinkamas žmonių ypatybes ir jų veiklą. Be jokių abejonių, brahmano sūnus, padedamas kvalifikuoto tėvo, turi puikias galimybes tapti brahmanu, lygiai kaip praktikuojančio gydytojo sūnus turi puikias galimybes tapti kvalifikuotu gydytoju. Ši kastų sistema yra moksliskai pagrįsta. Sūnus gali iš tėvo perimti profesines žinias ir tapti brahmanu arba gydytoju, tačiau nieko nedarydamas juo netaps. Atitinkamai nepasirengus, negalima tapti nei brahmanu, nei gydytoju. Taip tvirtina šventraščiai ir ši taisyklė galioja visoms visuomenės klasėms. Minėtu atveju Śrīngis, didžiojo brahmano sūnus, turėjo pakankamą brahmanišką galią, nes buvo kilęs iš brahma-

nų šeimos ir išėjo atitinkamus mokslus, tačiau jam stigo vidinės kultūros, kadangi vis dėlto dar buvo neprityęs berniukas. Paveiktas Kali, brahmano sūnus ėmė didžiulis savo brahmaniškąją galia ir nepagrįstai palygino Mahārājā Parikṣitā su varna bei sarginiu šunimi. Karalius iš tiesų yra valstybės sarginis šuo ta prasme, kad budriai saugo valstybės sieną. Tačiau taip pasakyti gali tik neišauklėtas berniukštis. Taigi brahmaniškosios galybės nuosmukis prasidėjo tada, kai brahmanai daugiau reikšmės ėmė teikti žmogaus kilmei, o ne jo vidinei kultūrai. Brahmanų kastos nuopuolis prasidėjo Kali amžiuje. O kadangi socialinėje struktūroje brahmanams tenka vadovaujančios pozicijos, išsigimti pradėjo ir kiti visuomenės sluoksniai. Kaip sužinosime iš tolesnių tekstų, Šrīngio tėvas labai apgailestavo dėl brahmanų kultūros išsigimimo.

34 TEKSTAS

ब्राह्मणैः क्षत्रबन्धुर्हि गृहपालो निरूपितः ।
स कथं तद्गृहे द्वाःस्थः सभाण्डं भोक्तुमर्हति ॥३४॥

*brāhmaṇaiḥ kṣatra-bandhur hi gr̥ha-pālo nirūpitaḥ
sa katham tad-gr̥he dvāḥ-sthaḥ sabhāṇḍam bhoktum arhati*

brāhmaṇaiḥ – brahmanų luomo; *kṣatra-bandhuḥ* – *kṣatriyū* sūnus; *hi* – tikrai; *gr̥ha-pālaḥ* – sarginiu šunimi; *nirūpitaḥ* – vadinamas; *saḥ* – jis; *katham* – kokią; *tad-gr̥he* – jo (šeimininko) namuose; *dvāḥ-sthaḥ* – prie durų; *sabhāṇḍam* – iš vieno indo; *bhoktum* – valgyti; *arhati* – turi teisę.

Karališkos giminės palikuonys pelnytai vadinami sarginiais šunimis, ir jų vieta – prie durų. Kurių galų šuo lenda į namus ir dar taikosi paėsti iš šeimininko lėkštės?

Komentaras: Neprityęs brahmano sūnus, be jokių abejonių, žinojo, kad valdovas paprašė jo tėvo vandens, o tėvas į tai nieko neatsakė. Jis stengėsi pateisinti tėvą už jo nesvetingumą įžūliais žodžiais, kuriuos gali ištarti tik neišauklėtas berniukštis. Jis neapgailestavo, kad valdovas nebuvo deramai sutiktas. Priešingai, jis teisino netikusį poelgį, kas būdinga Kali-yugos brahmanams. Jis palygino valdovą su sarginiu šunimi, kuriam negalima įeiti į brahmano namus ir gerti vandens iš jo indo. Šeimininkas, žinoma, labai

rūpinasi šunimi, tačiau tai nereiškia, kad šuo turi teisę būti ir lakti iš šeimininko indo. Ši puikybė kaip tik ir buvo priežastis, lėmusi tobulos socialinės santvarkos žlugimą, ir, kaip matome, tai paakino nenuovokus brahmano sūnus. Šuniui nevalia įeiti į šeimininko namus ir šildyti kaulus prie židinio, nors šeimininkas juo ir rūpinasi. Šrīngio nuomone, ir karalius neturėjo teisės peržengti Šamīkos Rṣio namų slenksčio. Berniuko manymu, neteisus buvo ne jo tėvas, o valdovas. Tokiu būdu jis pateisino savo tėvo tylėjimą.

35 TEKSTAS

कृष्णे गते भगवति शास्तर्युत्पथगामिनाम् ।
तद्भिन्नसेतूनद्याहं शास्मि पश्यत मे बलम् ॥३५॥

*kṛṣṇe gate bhagavati śāstary utpatha-gāminām
tat-bhinna setūn adyāham śāsmi paśyata me balam*

kṛṣṇe – Viešpačiui Kṛṣṇai; *gate* – palikus šį pasaulį; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *śāstari* – aukščiausiam valdovui; *utpatha-gāminām* – išsišokėlius; *tat-bhinna* – išsiskyrus; *setūn* – globėjui; *adya* – šiandien; *aham* – aš pats; *śāsmi* – nubausiu; *paśyata* – regėkite; *me* – mano; *balam* – galybę.

Išėjus iš žemės Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, Dievo Asmeniui ir Aukščiausiam Valdovui, šie išsišokėliai pakėlė galvas – jiems paranku, kad nebėra mūsų gynėjo. Todėl aš pats imsiuosi juos nubauti. Regėkit mano galybę!

Komentaras: Nenuovokų brahmaną, ėmusį didžiuotis savo menka galia, *brahma-tejas*, supainiojo Kali-yuga. Mahārāja Parikṣitas leido Kali gyventi keturiose anksčiau minėtose vietose, tačiau jis taip vykusiai tvarkėsi su valdovo pareigomis, kad Kali įsikūnijimas negalėjo rasti sau vietos. Todėl Kali-yugos įsikūnijimas ieškojo galimybių įtvirtinti savo viešpatavimą ir Viešpaties malone surado silpną vietą – neprityrusio brahmano sūnaus puikybę. Mažasis brahmanas nutarė parodyti savo galią naikindamas ir buvo toks įžūlus, kad išdrįso bausti didįjį valdovą Mahārāją Parikṣitą. Viešpačiui Kṛṣṇai pasitraukus, jis panorė užimti Jo vietą. Iš to ir pažinsi išsišokėlius, kurie, Kali amžiaus paveikti, taikosi į Śrī Kṛṣṇos vietą. Menkutę galią turintis išsišokėlis nori tapti Viešpaties įsikūnijimu. Viešpačiui Kṛṣṇai išėjus iš žemės, kaip grybų po lietaus pridygo įvairių „įsikūnijimų“, kurie klaidina naivius žmones ir siekdami tuščios garbės naudojasi jų patiklumu

dvasiniuose dalykuose. Kitaip sakant, brahmano sūnaus Śr̥ṅgio padedamas, Kali gavo galimybę paimti valdžią į savo rankas.

36 TEKSTAS

इत्युक्त्वा रोषताम्राक्षो वयस्यानृषिबालकः ।
कौशिक्याप उपस्पृश्य वाग्वज्रं विससर्ज ह ॥३६॥

*ity uktvā roṣa-tāmrākṣo vayasyaṅ ṛṣi-bālakah
kauśiky-āpa upaspr̥śya vāg-vajram visasarja ha*

iti – taip; *uktvā* – taręs; *roṣa-tāmra-akṣah* – paraudusiomis nuo pykčio akimis; *vayasyaṅ* – žaidimų bičiuliams; *ṛṣi-bālakah* – *ṛṣio* sūnus; *kauśikī* – Kaušikos upės; *āpah* – vandenį; *upaspr̥śya* – palietęs; *vāk* – žodžių; *vajram* – žaibą; *visasarja* – sviedė; *ha* – nuoroda į praeitį.

Taip taręs savo žaidimų bičiuliams, paraudusiomis nuo pykčio akimis, ṛṣio sūnus palietė Kaušikos upės vandenį ir ištarė žodžius, nuskambėjusius it perkūno trenksmas.

Komentaras: Mahārājos Parikṣito prakeikimo motyvai, kaip rodo posmas, buvo labai vaikiški. Śr̥ṅgis demonstravo savo akiplėšišumą naivių draugų akivaizdoje. Kiekvienas sveikai mąstantis žmogus būtų sulaukęs jį nuo šio poelgio, sukėlusio tokius sunkius padarinius žmonijai. Pasmerkęs myriop tokį valdovą kaip Mahārāja Parikṣitas vien todėl, kad pasipuikuotų savo brahmaniškąja galybe, neišmintingas brahmano sūnus padarė didžiulę klaidą.

37 TEKSTAS

इति लङ्घितमर्यादं तक्षकः सप्तमेऽहनि ।
दङ्घयति स्म कुलाङ्गारं चोदितो मे ततद्रुहम् ॥३७॥

*iti laṅghita-maryādam takṣakah saptame 'hani
daṅkṣyati sma kulāṅgāraṅ codito me tata-druham*

iti – taip; *laṅghita* – pažeidusį; *maryādam* – etiketo taisykles; *takṣakah* – skraidanti gyvatė; *saptame* – septintą; *ahani* – dieną; *daṅkṣyati* – įgels; *sma* –

tikrai; *kula-aṅgāram* – niekingiausiajį jo giminėje; *coditaḥ* – padariusį; *me* – mano; *tata-druham* – tėvui pikta.

[Brahmano sūnus prakeikė valdovą tardamas:] Neprabėgs nė septynios dienos, ir skraidanti gyvatė įgels niekingiausiajį iš šios giminės [Mahārājā Parikṣitā] už tai, kad jis įžeidė mano tėvą ir nusizengė etiketo taisyklėms.

Komentaras: Štai taip prasidėjo piktnaudžiavimas brahmaniškąja galybe, ir ilgainiui Kali amžiaus brahmanai prarado savo brahmaniškąją galią bei kultūrą. Brahmano sūnus pavadino Mahārājā Parikṣitā *kulāṅgāra*, niekingiausiu giminėje, tačiau iš esmės pats buvo toks, nes tik dėl jo kaltės brahmanų kasta prarado savo jėgą ir tapo panaši į gyvatę su išrautais nuodingais dantimis. Gyvatė tol baisi, kol turi nuodingus dantis; be jų gyvatė išgąsdins nebent tik vaiką. Kali įsikūnijimas pirma nugalėjo berniuką brahmaną, o vėliau ir kitas kastas. Taip mokslškai pagrįsta visuomenės dalijimo į klases sistema šiame amžiuje išsigimė į kastų sistemą, su kuria dabar kovoja kita žmonių klasė, esanti taip pat Kali amžiaus įtakoje. Būtina suvokti esminę sistemos degradavimo priežastį, o ne smerkti pačią sistemą, nesuvokiant jos mokslinės vertės.

38 TEKSTAS

ततोऽभ्येत्याश्रमं बालो गले सर्पकलेवरम् ।
पितरं वीक्ष्य दुःखार्तो मुक्तकण्ठो रुरोद ह ॥३८॥

tato 'bhyetyāśramam bālo gale sarpa-kalevaram
pitaram vikṣya duḥkhārto mukta-kaṅṭho ruroda ha

tataḥ – po to; *abhyetya* – įžengęs; *āśramam* – į trobelę; *bālaḥ* – berniukas; *gale sarpa* – gyvatę ant peties; *kalevaram* – kūną; *pitaram* – tėvo; *vikṣya* – pamatęs; *duḥkha-ārtah* – iš širdgėlos; *mukta-kaṅṭhaḥ* – garsiai; *ruroda* – pratrūko raudoti; *ha* – nuoroda į praeitį.

Po to, grįžęs į trobelę, berniukas pamatė ant tėvo peties užmestą gyvatę ir iš širdgėlos pratrūko raudoti.

Komentaras: Supratęs, jog padarė didžiulę klaidą, berniukas jautėsi nelaimingas ir norėjo išlieti savo širdgėlą garsia rauda. Todėl įėjęs į trobelę ir

pamatęs ant tėvo peties gyvatę, jis pratrūko garsiai raudoti, kad jam palengvėtų. Tačiau buvo per vėlu. Ir tėvas labai gailėjosi dėl to, kas įvyko.

39 TEKSTAS

स वा आङ्गिरसो ब्रह्मन् श्रुत्वा सुतविलापनम् ।
उन्मील्य शनकैर्नेत्रे दृष्ट्वा चांसे मृतोरगम् ॥३९॥

*sa vā āṅgirasō brahman śrutvā suta-vilāpanam
unmīlya śanakair netre dṛṣṭvā cāṁse mṛtoragam*

sah – jis; *vai* – taip pat; *āṅgirasah* – *ṛṣis*, kilęs iš Aṅgiros giminės; *brahman* – o brahmanai; *śrutvā* – išgirdęs; *suta* – sūnaus; *vilāpanam* – sielvartingą raudą; *unmīlya* – atvėręs; *śanakaiḥ* – palengva; *netre* – akis; *dṛṣṭvā* – pamatė; *ca* – taip pat; *aṁse* – ant peties; *mṛta* – negyvą; *uragam* – gyvatę.

O brahmanai, išgirdęs sūnaus raudą, ṛṣis, kilęs iš Aṅgiros Munio giminės, palengva atvėrė akis ir pamatė ant savo kaklo negyvą gyvatę.

40 TEKSTAS

विसृज्य तं च पप्रच्छ वत्स कस्माद्धि रोदिषि ।
केन वा तेऽपकृतमित्युक्तः स न्यवेदयत् ॥४०॥

*visṛjya taṁ ca papraccha vatsa kasmādhī rodiṣi
kena vā te 'apakṛtam ity uktaḥ sa nyavedayat*

visṛjya – nubloškęs; *taṁ* – tą; *ca* – taip pat; *papraccha* – paklausė; *vatsa* – brangus sūnaus; *kasmādhī* – kodėl; *hi* – tikrai; *rodiṣi* – verki; *kena* – kam; *vā* – arba; *te* – tau; *apakṛtam* – blogai pasiėlgus; *iti* – taip; *uktaḥ* – paklaustas; *sah* – berniukas; *nyavedayat* – viską papasakojo.

Jis nubloškė negyvą gyvatę šalin ir paklausė sūnaus, ko jis verkia – ar nenuskriaudė jo kas. Ir sūnus apsakė tėvui, kas nutiko.

Komentaras: Berniuko tėvas nekreipė dėmesio į negyvą gyvatę ant savo peties. Jis tiesiog nubloškė ją į šalį. Ir iš tikrųjų Mahārāja Parikṣitas nepadarė nieko bloga, tačiau nenuovokus berniukas per giliai įsidėjo tai į širdį

ir, Kali paveiktas, prakeikė valdovą, taip užversdamas laimingą istorijos puslapį.

41 TEKSTAS

निशम्य शप्तमतदर्हं नरेन्द्रं
 स ब्राह्मणो नात्मजमभ्यनन्दत् ।
 अहो बतांहो महदद्य ते कृत-
 मल्पीयसि द्रोह उरुर्दमो धृतः ॥४१॥

*niśamya śaptam atad-arham narendram
 sa brāhmaṇo nātmajam abhyanandat
 aho batāṁho mahad adya te kṛtam
 alpīyasi droha urur damo dhṛtaḥ*

niśamya – išgirdęs; *śaptam* – prakeiktą; *atat-arham* – niekada nesmerktiną; *nara-indram* – karalių, geriausią iš žmonių; *saḥ* – šis; *brāhmaṇaḥ* – brahmanas *ṛṣis*; *na* – ne; *ātma-jam* – savo sūnų; *abhyanandat* – pagyrė; *aho* – ak; *bata* – nelemtą; *aṁhaḥ* – nuodėmę; *mahat* – didelę; *adya* – šiandien; *te* – tu; *kṛtam* – padarei; *alpīyasi* – už menką; *drohe* – įžeidimą; *uruh* – labai didelę; *damah* – bausmę; *dhṛtaḥ* – skyrei.

Tėvas sužinojo iš sūnaus, kad jis prakeikė valdovą, nors valdovo, kuris buvo geriausias iš žmonių, nevalia smerkti. R̥ṣis už tai nepagyrė sūnaus; priešingai – ėmė apgailestauti: Ak, kokią siaubingą nuodėmę padarė mano sūnus! Už menką įžeidimą jis skyrė tokią griežtą bausmę.

Komentaras: Karalius laikomas geriausiu iš žmonių. Jis yra Dievo vietininkas, todėl ką jis bepadarytų, jo negalima smerkti. Kitaip sakant, karalius visada teisus. Jis gali liepti pakarti nusikaltusį brahmano sūnų, tačiau tai nereiškia, kad jis atsakys už brahmano nužudymą. Ir netgi tuomet, kai karalius nėra visiškai teisus, jis nepakaltinamas. Praktikuojantis gydytojas suklydęs ir paskyręs neteisingą gydymą gali nužudyti savo pacientą, tačiau toks žudikas nėra nuteisiamas mirti. Juo labiau neteistinas toks dorovingas ir gerai besitvarkantis valdovas kaip Mahārāja Parīkṣitas. Visuomenėje, gyvenančioje pagal Vedų normas, valdovas specialiai auklėjamas, kad taptų *rājarṣiu*, didžiu šventuoju, nors jis atlieka tiesiogines valdymo funk-

cijas. Tiktai puikiai besitvarkančio valdovo valdiniai gali gyventi ramiai, taikiai, nieko nesibaimindami. *Rājarsiai* taip nepriekaištingai ir dorovingai tvarkėsi savo karalystėse, kad jų valdiniai gerbė juos kaip Patį Viešpatį. Tai, beje, liudija ir Vedos. Karalių vadina *narendra*, geriausiuoju iš žmonių. Tad kuo paaiškinti, jog tokį valdovą kaip Mahārāja Parikṣitas prakeikė neišmaningas ir pasipūtęs brahmano sūnus, tegu ir turėjęs kvalifikuoto brahmano galią?

Šamika Rṣis buvo prityręs ir pavyzdingas brahmanas, todėl nepritarė netikusio sūnaus poelgiui ir labai apgailėstavo dėl to, ką jis padarė. Valdovo, o juo labiau tokio kilnaus kaip Mahārāja Parikṣitas, nieku gyvu nedera prakeikti. Karaliaus įžeidimas tikrai nebuvo vertas dėmesio, tad pasmerkdamas jį myriop Šrīngis, be jokių abejonių, padarė didžiulę nuodėmę. Todėl Rṣis Šamika apgailėstavo dėl to, kas įvyko.

42 TEKSTAS

न वै नृभिर्नरदेवं पराख्यं
सम्मातुमर्हस्यविपक्वबुद्धे ।
यत्तेजसा दुर्विषहेण गुप्ता
विन्दन्ति भद्राण्यकुतोभयाः प्रजाः ॥४२॥

*na vai nṛbhir nara-devaṁ parākhyam
sammātum arhasy avipakva-buddhe
yat-tejasā durviṣaheṇa guptā
vindanti bhadraṇy akutobhayāḥ prajāḥ*

na – niekada; *vai* – iš tikrųjų; *nṛbhiḥ* – su jokių žmogumi; *nara-devam* – dievažmogis; *para-ākhyam* – transcendentiška; *sammātum* – gretinti; *arhasi* – turėtum; *avipakva* – nesubrendusi; *buddhe* – sąmonė; *yat* – kurio; *tejasā* – galia; *durviṣaheṇa* – nepranokstama; *guptāḥ* – globojami; *vindanti* – patiria; *bhadraṇi* – klestėjimą; *akutaḥ-bhayāḥ* – patikimai ginami; *prajāḥ* – valdiniai.

O mano sūnau, tavo sąmonė dar nesubrendus ir tu nesupranti, jog karalius, geriausias iš žmonių, prilygsta Dievo Asmeniui. Niekada jokiomis aplinkybėmis jis negretintinas su paprastu žmogumi. Valstybė ir jos piliečiai klesti tik neįveikiamos narsos sergėjami ir ginami.

43 TEKSTAS

अलक्ष्यमाणे नरदेवनाम्नि
 रथाङ्गपाणावयमङ्ग लोकः ।
 तदा हि चौरप्रचुरो विनङ्क्ष्य-
 त्यरक्ष्यमाणोऽविवरूथवत्क्षणात् ॥४३॥

*alakṣyamāṇe nara-deva-nāmnī
 rathāṅga-pāṇāv ayam aṅga lokah
 tadā hi caura-pracuro vinaṅkṣyaty
 arakṣyamāṇo 'vivarūthavat kṣaṇāt*

alakṣyamāṇe – panaikinus; *nara-deva* – monarcho; *nāmnī* – vardo; *ratha-aṅga-pāṇau* – Viešpaties atstovą; *ayam* – ši; *aṅga* – o sūnau; *lokaḥ* – pasaulis; *tadā hi* – iš karto; *caura* – vagių; *pracuraḥ* – per daug; *vinaṅkṣyati* – naikina; *arakṣyamāṇaḥ* – nesaugomus; *avivarūtha-vat* – tarytum ėriukus; *kṣaṇāt* – tuoj pat.

Brangusis berniuk, monarchija ikūnija Viešpatį, iškėlusį karo vežimo ratą. Panaikinus šią santvarką, pasaulį užplūsta vagys, kurie tuoj pat užpuola neginamus valdinius, kaip nuo bandos atsiskyrusius ėriukus.

Komentaras: Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, monarchinė santvarka yra Aukščiausiojo Viešpaties, Dievo Asmens, valios apraiška. Karalius laikomas Absoliutaus Dievo Asmens vietininku, nes, išėjęs atitinkamą mokymą, įgyja Dievo ypatybių, kaip gyvų būtybių globėjas. Kurukšetros mūšis buvo suplanuotas Viešpaties valia, kad sostas būtų perduotas Viešpaties atstovui Mahārājai Yudhiṣṭhirai. Valdovas, išėjęs atitinkamą auklėjimo bei dvasinės tarnystės mokyklą, ir garsus kovos dvasia, yra nepriekaištingas valdovas. Monarchinė santvarka, kuriai vadovauja toks žmogus, yra nepalyginti geresnė už vadinamąją demokratiją, nereikalujančią iš vadovo nei tinkamo pasirengimo, nei atsakomybės jausmo. Šiandieninės demokratijos pagimdyti vagys ir sukčiai klastodami rinkimų rezultatus trokšta prasimušti į valdžią, o pasiekę tikslą puola juos išrinkusią liaudį kaip vilkai nuo bandos atsiskyrusius ėriukus. Geriau, kai šalį valdo vienas tinkamai parengtas monarchas negu gauja sukčių su ministrų portfeliais. Posme pasakyta, kad panaikinus monarchinę santvarką, kuri gyvavo Mahārājos Parikṣito laikais, žmonės liko beginkliai prieš Kali amžiaus antpuolius. Plačiau išreklamuo-

tos demokratijos sąlygomis jie niekada nebus laimingi. Kuo baigiasi toks vadovavimas, kai nėra karaliaus, pasakoja kiti posmai.

44 TEKSTAS

तदद्य नः पापमुपैत्यनन्वयं
 यन्नष्टनाथस्य वसोर्विलुम्पकात् ।
 परस्परं घ्नन्ति शपन्ति वृञ्जते
 पशून् स्त्रियोऽर्थान् पुरुदस्यवो जनाः ॥४४॥

*tad adya naḥ pāpam upaity ananvayaṁ
 yan naṣṭa-nāthasya vasor vilumpakāt
 parasparaṁ ghnanti śapanti vṛñjate
 paśūn striyo 'rthān puru-dasyavo janāḥ*

tat – dėl to; *adya* – nuo šios dienos; *naḥ* – mus; *pāpam* – nuodėmės pasekmės; *upaity* – apims; *ananvayam* – žlugimas; *yat* – nes; *naṣṭa* – panaikintas; *nāthasya* – valdovas; *vasoḥ* – turtą; *vilumpakāt* – grobs; *parasparam* – vieni kitus; *ghnanti* – žudys; *śapanti* – darys pikta; *vṛñjate* – vogs; *paśūn* – gyvūnus; *striyaḥ* – moteris; *arthān* – turtus; *puru* – labai; *dasyavaḥ* – vagys; *janāḥ* – žmonių.

Kai žlugs monarchijos, kai žmonių turtą išgrobstys vagys ir sukčiai, vi-suomenės gyvenime įvyks didžiuliai sukrėtimai. Žmonės bus žudomi ir luošinami, bus grobiamos moterys ir gyvuliai. Ir atsakomybė už šias nuodėmes guls ant mūsų pečių.

Komentaras: Šiame posme svarbus žodis *naḥ* („mes“). Už monarchinės santvarkos žlugimą ir už tai, kad vadinamiesiems demokratams, kurie visi be išimties yra vagys, buvo atrištos rankos grobstyti valstybės piliečių turtą, išminčius visiškai pagrįstai kaltina brahmanų luomą. Vadinamieji demokratai, užgrobę valdžios struktūras, nesiima atsakomybės už piliečių gerovę. Demokratinėje valstybėje pareigybių siekiama dėl asmeninių išskaičiavimų, ir tada vietoj vieno valdovo pridygsta daugybė „kunigaikštukų“, kurie smaugia piliečius mokesčiais. Posmas pranašauja, kad kai nebebus efektyvios monarchinės valdymo struktūros visi taps viens kito nelaimės priežastim, masiškai bus grobiami turtai, galvijai, moterys ir t.t.

45 TEKSTAS

तदार्यधर्मः प्रविलीयते नृणां
वर्णाश्रमाचारयुतस्त्रयीमयः ।
ततोऽर्थकामाभिनिवेशितात्मनां
शुनां कपीनामिव वर्णसङ्करः ॥४५॥

*tadārya-dharmaḥ pravilīyate nṛṇām
varṇāśramācāra-yutaḥ trayīmayaḥ
tato 'rtha-kāmābhīniveśītātmanām
śunām kapīnām iva varṇa-saṅkaraḥ*

tadā – tada; *ārya* – tobulos visuomenės; *dharmah* – veikla; *pravilīyate* – ilgainiui išnyks; *nṛṇām* – žmonių; *varṇa* – kastos; *āśrama* – dvasiniai visuomenės skyriai; *ācāra-yutaḥ* – deramai sukurti; *trayī-mayaḥ* – pagal Vedų nurodymus; *tataḥ* – nuo tol; *artha* – ekonomikos plėtrai; *kāma-abhiniveśita* – juslių tenkinimui visiškai atsidės; *ātmanām* – žmonės; *śunām* – šunys; *kapīnām* – beždžionės; *iva* – tarytum; *varṇa-saṅkaraḥ* – nepageidautini palikuonys.

Didžiuma žmonių ilgainiui iškryps iš civilizacijos pažangos kelio ir ims nepaisyti Vedose nurodytų savo kastos ir āśramos pareigų bei elgesio normų. Jiems labiau rūpės ekonominė gerovė ir jutiminiai malonumai, todėl pasaulį užplūs nepageidautini palikuonys – žmonės, nedaug tepranokstantys šunis ir beždžiones.

Komentaras: Čia pranašaujama, kad suirus monarchinei valdymo sistemai didžiuma žmonių taps nepageidautiniais gyventojais, maža kuo pranokstanciais šunis ir beždžiones. Beždžionės yra pernelyg seksualiai aktyvios, o šunys – begėdiški padarai, tenkinantys savo lytinį instinktą kur pakliuvo. Tokia bus ir didžioji dalis žmonių. Gimę ne santuokoje, jie ilgainiui vis labiau tols nuo vediskųjų normų – padoraus elgesio ir savo kastos bei āśramos svarbiausių pareigų.

Vediškoji gyvensena – tai nuolat tobulėjančios civilizuotos arijų visuomenės raidos kelias. Sanskrito žodis *āryan* reiškia „pažangus“. Visuomenės, gyvenančios pagal Vedų normas, tikslas – sugrįžti pas Dievą, namo, kur nėra gimimo, ligų, senatvės ir mirties. Vedos pataria mums neužsibūti materialaus pasaulio tamsybėse, o veržtis į šviesą, kurią skleidžia dvasinė karalystė, esanti anapus materialaus dangaus. Moksliskai pagrįsta kastų ir

āśramų sistema, kurioje svarbiausią vaidmenį vaidina ne kilmė, o žmogaus ypatybės, yra sumanyta Viešpaties ir Jo atstovų, didžiųjų *rṣiū*. Gyvendamas tokioje tobuloje sistemoje, žmogus gauna visapusiškus pamokymus – tiek materialius, tiek dvasinius. Vėdiškoji gyvensena neleidžia žmogui pavirsti beždžione arba šunimi. Degradavusi visuomenė, kurioje vaikomasi jutimi- nių malonumų ir materialios gerovės, yra bedieviškos nemonarchinės vy- riausybės „iš liaudies ir liaudžiai“ veiklos šalutinis produktas. Todėl nėra ko piktintis nevykusiais valdovais, kuriuos patys išrenkame.

46 TEKSTAS

धर्मपालो नरपतिः स तु सम्राड् बृहच्छ्रवाः ।
साक्षान्महाभागवतो राजर्षिर्हयमेधयात् ।
क्षुत्तृश्रमयुतो दीनो नैवास्मच्छापमर्हति ॥४६॥

dharma-pālo nara-patiḥ sa tu samrāḍ brhac-chravāḥ
sākṣān mahā-bhāgavato rājarṣir haya-medhayāt
kṣut-trṣṭ-śrama-yuto dīno naivāsmac chāpam arhati

dharma-pālah – religijos gynėjas; *nara-patiḥ* – karalius; *saḥ* – jis; *tu* – juk; *samrāt* – imperatorius; *brhat* – didžiai; *śravāḥ* – pagarsėjęs; *sākṣāt* – tie- siog; *mahā-bhāgavataḥ* – aukščiausio lygio Viešpaties bhaktas; *rāja-rṣiḥ* – šventasis tarp karalių; *haya-medhayāt* – surengęs daugybę žirgo aukojimų; *kṣut* – alkio; *trṣṭ* – troškulio; *śrama-yutaḥ* – nuovargio ir silpnumo; *dīnaḥ* – palaužtas; *na* – niekada; *eva* – taip; *asmat* – mūsų; *śāpam* – prakeikimo; *arhati* – vertas.

Imperatorius Parikṣitas – dievotas valdovas, ir garsas apie jį yra plačiai pasklidęs. Jis – tobulas Dievo Asmens bhaktas, šventasis tarp karalių, surengęs daugybę žirgo aukojimų. Ir jei toks karalius pavargo, jei jį ka- muoja alkis ir troškulis, dėl to jis negali būti prakeiktas.

Komentaras: Paaiškinęs, koks yra karaliaus vaidmuo visuomenėje, kokią jam derėtų rodyti pagarbą, ir pabrėžęs, kad karalius negali būti neteisus ir dėl to yra nepakaltinamas, išminčius Śamika išreiškė norą tarti keletą žodžių ir apie patį imperatorių Parikṣitą. Posme apibūdintos išskirtinės Mahārājos Parikṣito ypatybės. Jau vien kaip valdovas jis garsėjo tuo, kad visada laikėsi karališkajam luomui nustatytų religijos principų. Visų kastų

ir *āśramų* pareigos nurodytos *śāstrose*, ir imperatoriui buvo būdingos visos *kṣatriyos* ypatybės, kurias vardina „Bhagavad-gītā“ (18.43). Be to, jis buvo didis Viešpaties bhaktas, save pažinusi siela. Ir prakeikti jį, kai alkio ir troškulio iškankintas jis paprašė vandens, buvo neteisinga. Taigi Śamīka Rṣis pripažino, kad visais atžvilgiais Mahārājos Parīkṣito prakeikimas – tikriausia skriauda. Nors patys brahmanai nebuvo susiję su šiuo incidentu, vis dėlto dėl vaikiško brahmano sūnaus poelgio pasaulis ėmė grėsmingai keistis ir Rṣis Śamīka prisiėmė už tai atsakomybę.

47 TEKSTAS

अपापेषु स्वभृत्येषु बालेनापक्वबुद्धिना ।
पापं कृतं तद्भगवान् सर्वात्मा क्षन्तुमर्हति ॥४७॥

apāpeṣu sva-bhṛtyeṣu bālenāpakva-buddhinā
pāpaṁ kṛtaṁ tad bhagavān sarvātmā kṣantum arhati

apāpeṣu – tam, kuris nepadarė jokių nuodėmių; *sva-bhṛtyeṣu* – tam, kuris buvo priklausomas ir turėjo būti globojamas; *bālena* – vaikas; *apakva* – nesubrendusio; *buddhinā* – intelekto; *pāpaṁ* – nuodėmę; *kṛtaṁ* – padarė; *tad bhagavān* – todėl Dievo Asmens; *sarva-ātmā* – kuris viską persmelkia; *kṣantum* – pasigailėjimo; *arhati* – vertas.

Tada rṣis ėmė melstis visa persmelkiančiam Dievo Asmeniui, prašydamas atleisti jo neprityrusiam sūnui, kuris per kvailumą padarė didelę nuodėmę – prakeikė nekaltą valdovą, nors, kaip žemesnio luomo asmenį, brahmanams derėjo jį globoti.

Komentaras: Žmogus pats atsako tiek už savo dorovingus, tiek už nuodėmingus veiksmus. Rṣis Śamīka suvokė, kad jo sūnus sunkiai nusidėjo prakeikęs Mahārāją Parīkṣitą, kurį, kaip dievotą, nuodėme nesužėdęs valdovą ir idealų Viešpaties bhaktą, brahmanai privalėjo globoti. Nusikaltus Viešpaties bhaktui, labai sunku išvengti pasekmių. Brahmanai, esantys socialinės hierarchijos viršūnėje, pašaukti globoti ir ginti pavaldžius jiems žmones, o ne svaidytis praeiksmiais. Atsitinka, kad įpykęs brahmanas praeikia *kṣatriyą*, *vaiśyą* arba dar žemesnio luomo žmogų, tačiau praeikti Mahārāją Parīkṣitą, kaip jau sakyta, nebuvo jokio pagrindo. Kvailo berniūkščio poelgis buvo padiktuotas gryniausios tuštybės, pasipūtimo, kad

jis yra brahmano sūnus, ir pagal Dievo įstatymą jis turėjo būti nubaustas. Viešpats neatleidžia žmogui, paniekinusiam Jo tyrą bhaktą. Taigi, prakeikdamas valdovą, paikas Śrīngis ne tik nusidėjo, bet ir didžiai jį įžeidė. Rṣis žinojo, kad tik Aukščiausiasis Dievo Asmuo gali išgelbėti jo sūnų nuo šios nuodėmės padarinių, ir ėmė prašyti Paties Aukščiausiojo Viešpaties atleidimo. Jis vienintelis pajėgus pakeisti tai, ko pakeisti neįmanoma. Rṣis meldėsi savo paiko sūnaus, kurio intelektas dar buvo visiškai nesubrendęs, vardu.

Čia gali kilti klausimas: jeigu Mahārāja Parikṣitas atsidūrė tokioje beviltiškoje padėtyje Viešpaties valia, kad būtų išvaduotas iš materialios egzistencijos, kodėl atsakomybė už šį nusižengimą užgulė brahmano sūnų? Atsakytume, kad Savo planui įvykdyti Viešpats tyčia pasirinko vaiką, kuriam vėliau buvo lengvai atleista, ir todėl tėvo malda buvo išgirsta. O kodėl visas brahmanų luomas yra atsakingas už tai, kad Kali prasiskverbė į pasaulį, atsako „Varāha Purāṇa“: demonams, kurie veikė prieš Dievo Asmenį, bet nebuvo Viešpaties nužudyti, Kali amžiuje buvo leista gimti brahmanų šeimose. Maloningasis Viešpats leido jiems gimti dorovingų brahmanų šeimose, kad jie turėtų šansą žengti išsivadavimo keliu. Tačiau, užuot pasinaudoję palankia galimybe, jie ėmė tuščiai didžiutis, kad yra brahmanai, ir piktnaudžiauti brahmaniškąja galia. Šamikos Rṣio sūnus – būdingiausias pavyzdys. Ir posmas perspėja paikus brahmanų palikuonis, kad jie neaptų kvailais Śrīngiais ir neleistų prasiveržti demoniškiems bruožams, kurie jiems buvo būdingi ankstesniuose gyvenimuose. Viešpats, suprantama, atleido paikam berniūkščiu, tačiau tie, kurie neturi tokio tėvo kaip Šamika Rṣis, gali atsidurti labai keblioje padėtyje, jeigu ims piktnaudžiauti brahmanų šeimoje gimusiems teikiamomis privilegijomis.

48 TEKSTAS

तिरस्कृता विप्रलब्धाः शप्ताः क्षिप्ता हता अपि ।
नास्य तत्प्रतिकुर्वन्ति तद्भक्ताः प्रभवोऽपि हि ॥४८॥

*tiraṣkṛtā vipralabdhāḥ śaptāḥ kṣiptā hatā api
nāsy tat pratikurvanti tad-bhaktāḥ prabhavo 'pi hi*

tiraṣkṛtāḥ – apšmeižti; *vipralabdhāḥ* – apgauti; *śaptāḥ* – prakeikti; *kṣiptāḥ* – pažeminti; *hatāḥ* – ir netgi nužudyti; *api* – taip; *na* – niekada; *asya* – už šiuos poelgius; *tat* – jiems; *pratikurvanti* – atlygina; *tat* – Viešpaties; *bhaktāḥ* – bhaktai; *prabhavaḥ* – galingi; *api* – nors; *hi* – tikrai.

Viešpaties bhaktai labai pakantūs. Jie nelinkę keršyti net tada, kai juos šmeižia, apgaudinėja, prakeikia, žemina ir netgi bando nužudyti.

Komentaras: Ršiui Śamikai buvo gerai žinoma, kad tam, kuris nusikalsta bhakto pėdoms, Viešpats neatleidžia. Viešpats gali tiktai patarti ižeidėjui, kad prašytų to bhakto atleidimo. „Jeigu Mahārāja Parikṣitas atsakytų prakeikimu, berniukas būtų išgelbėtas“, – pamanė sau Ršis. Bet jis taip pat žinojo, kad tyro bhakto nejaudina žemiška sėkmė ar nesėkmė. Todėl net žeminamas, niekinamas ar prakeiktas, bhaktas nesiima jokių atsakomųjų veiksmų. Jis tiesiog nekreipia į tai dėmesio. Tačiau kai visa tai nukreipiama prieš Viešpatį ir Jo bhaktus, jis nelieka abejingas. Šiuo atveju tai buvo asmeninis reikalas, todėl Śamika Ršis neabejojo, kad karalius nesiims jokių atsakomųjų veiksmų. Neliko nieko kita, kaip tik melsti Viešpaties pasigailėti neprityrusio berniuko.

Prakeikti ir palaiminti gali ne tiktai brahmanai. Viešpaties bhaktas, net nebūdamas brahmanu, yra galingesnis už jį. Tačiau bhaktas niekada nepiktinaudžiauja savo galia – jis neturi jokių savanaudiškų motyvų. Visas savo galias bhaktas panaudoja tik tarnaudamas Viešpačiui ir Jo atsidavusiems pasekėjams.

49 TEKSTAS

इति पुत्रकृताघेन सोऽनुत्प्तो महामुनिः ।
स्वयं विप्रकृतो राज्ञा नैवाघं तदचिन्तयत् ॥४९॥

*iti putra-kṛtāghena so 'nutapto mahā-muniḥ
svayaṁ viprakṛto rājñā naivāghaṁ tad acintayat*

iti – taip; *putra* – sūnui; *kṛta* – pasielgus; *aghena* – nuodėmingai; *saḥ* – jis (*munis*); *anutaptaḥ* – atgailavo; *mahā-muniḥ* – išminčius; *svayam* – pats; *viprakṛtaḥ* – taip ižeistas; *rājñā* – karaliaus; *na* – ne; *eva* – tikrai; *agham* – nuodėme; *tat* – tai; *acintayat* – laikė.

Taip išminčius atgailavo už sūnaus nuodėmę. Karaliaus poelgio jis nelaike rimtu ižeidimu.

Komentaras: Posmas gerai paaiškina viso šio incidento esmę. Vietoj giriandos užmetęs išminčiui ant kaklo negyvą gyvatę, Mahārāja Parikṣitas iš tikrųjų nieko rimtai neižeidė, bet Śrīngio prakeikimas jau buvo rimtas nusi Kaltimas. Kas prasikalsta Viešpaties bhaktui, neišvengia nuodėmės pasek-

mių, tačiau Śṛṅgis buvo tik paikas vaikas, ir jam derėjo atleisti. O ir Mahārāja Parikṣitas nespriešino neprityrusio brahmano prakeikimui. Priešingai, jis pasinaudojo susiklosčiusiomis aplinkybėmis ir aukščiausiaja Viešpaties valia bei Śrīlos Śukadevos malone pasiekė aukščiausią tobulumą. Iš tikrųjų viskas vyko Viešpaties valia: Mahārāja Parikṣitas, Rṣis Śamika bei jo sūnus Śṛṅgis tebuvo instrumentai Jo rankose. Taigi dėl to nieks nenukentėjo, nes viskas, kas įvyko, buvo susiję su Aukščiausiuoju Asmeniu.

50 TEKSTAS

प्रायशः साधवो लोके परैर्द्वन्द्वेषु योजिताः ।
न व्यथन्ति न हृष्यन्ति यत आत्मागुणाश्रयः ॥५०॥

*prāyaśaḥ sādhave loke parair dvandveṣu yojitāḥ
na vyathanti na hr̥ṣyanti yata ātmāguṇāśrayaḥ*

prāyaśaḥ – paprastai; *sādhavaḥ* – šventieji; *loke* – šiame pasaulyje; *paraiḥ* – kitų; *dvandveṣu* – į dualizmą; *yojitāḥ* – įtraukti; *na* – niekada; *vyathanti* – kenčia; *na* – nei; *hr̥ṣyanti* – džiaugiasi; *yataḥ* – nes; *ātmā* – siela; *aguṇāśrayaḥ* – transcendentinė.

Paprastai transcendentalistai nepatiria kančios net susidūrę su materialaus pasaulio dualybėmis. Žemiški dalykai jiems neteikia džiaugsmo, nes jie panirę į transcendenciją.

Komentaras: Transcendentalistai – tai filosofai empirikai, mistikai ir Viešpaties bhaktai. Filosofai empirikai trokšta susilieti su Absoliuto būtimi – taip jie suvokia aukščiausią tobulumą. Mistikų tikslas – patirti visa persmelkiančią Supersielą, o Viešpaties bhaktai pasineria į transcendentinę meilės tarnystę Dievo Asmeniui. Brahmanas, Paramātmā ir Bhagavānas yra skirtingi tos pačios Transcendencijos aspektai, todėl visi šie transcendentalistai yra anapus trijų materialios gamtos *guṇų* veikimo srities. Materialią kančią ir džiaugsmą gimdo trys *guṇos*, todėl transcendentalistai jiems abejingi. Karalius buvo bhaktas, o *r̥ṣis* – mistikas. Todėl jiedu neteikė per daug reikšmės atsitiktiniam incidentui, kilusiam aukščiausiaja valia. O išdykaujantis vaikas tebuvo instrumentas įvykdyti Viešpaties valią.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti aštuonioliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Brahmano sūnus prakeikia Mahārāja Parikṣita“.

Śukadevos Gosvāmio pasirodymas

1 TEKSTAS

सूत उवाच
महीपतिस्त्वथ तत्कर्म गर्ह्यं
विचिन्तयन्नात्मकृतं सुदुर्मनाः ।
अहो मया नीचमनार्यवत्कृतं
निरागसि ब्रह्मणि गूढतेजसि ॥१॥

sūta uvāca
mahī-patis tv atha tat-karma garhyam
vicintayann ātma-kṛtam sudurmanāḥ
aho mayā nīcam anārya-vat kṛtam
nirāgasi brahmaṇi gūḍha-tejasi

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *mahī-patiḥ* – karalius; *tu* – bet; *atha* – taip (grįždamas namo); *tat* – tas; *karma* – poelgis; *garhyam* – vertas pasibjaurėjimo; *vicintayan* – taip galvojo; *ātma-kṛtam* – jo padarytas; *su-durmanāḥ* – labai prislėgtas; *aho* – deja; *mayā* – aš; *nīcam* – bjaurus; *anārya* – necivilizuotas žmogus; *vat* – tarytum; *kṛtam* – pasielgiau; *nirāgasi* – su nekaltu; *brahmaṇi* – brahmanu; *gūḍha* – rimtu; *tejasi* – galingu.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Grįždamas namo valdovas [Mahārāja Parikṣitas] galvojo apie tai, kaip bjauriai ir barbariškai jis pasielgė su tobulu, ydų neturinčiu brahmanu, ir labai dėl to krintosi.

Komentaras: Pamaldusis valdovas gailėjosi, kad nesąmoningai taip netikusiai pasielgė su ydų neturinčiu galingu brahmanu. Karalius buvo kilnus žmogus, o kilniam žmogui atgailauti natūralu, ir atgaila išperka visas netyčiomis padarytas nuodėmes. Bhaktai, be abejonės, neturi ydų. Bhaktas

nuoširdžiai atgailauja dėl atsiktinių savo nuodėmių, ir Viešpaties malone visos nenoromis padarytos nuodėmės sudega jo atgailos ugnyje.

2 TEKSTAS

ध्रुवं ततो मे कृतदेवहेलनाद्
दुरत्ययं व्यसनं नातिदीर्घात् ।
तदस्तु कामं ह्यघनिष्कृताय मे
यथा न कुर्यां पुनरेवमद्धा ॥ २ ॥

*dhruvaṁ tato me kṛta-deva-helanād
duratyayaṁ vyasanaṁ nāti-dīrghāt
tad astu kāmaṁ hy agha-niṣkṛtāya me
yathā na kuryāṁ punar evam addhā*

dhruvam – tikrai; *tataḥ* – todėl; *me* – man; *kṛta-deva-helanāt* – pamynus Viešpaties nurodymus; *duratyayam* – labai didelė; *vyasanam* – nelaimė; *na* – ne; *ati* – labai; *dīrghāt* – toli; *tat* – ta; *astu* – kad būtų; *kāmam* – noriu; *hi* – tikrai; *agha* – nuodėmės; *niṣkṛtāya* – išpirkčiau; *me* – aš; *yathā* – tam, kad; *na* – niekada; *kuryām* – padaryčiau; *punah* – vėl; *evam* – kaip padariau; *addhā* – tiesiog.

[Valdovas Parikṣitas mąstė:] Aš pamyniau Aukščiausiojo Viešpaties nurodymus, todėl mane gali greitai užgriūti didžiulė nelaimė. O, kad nelaimė išiktų mane tučtuojau! Tada aš nusiplausiu nuodėmę ir daugiau nieko šitaip neįzeisiu.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats nurodo, jog privalu visokeriopai globoti ir ginti brahmanus bei karves. Viešpats ir Pats yra jiems labai prielankus (*go-brāhmaṇa-hitāya ca*). Mahārāja Parikṣitas tai žinojo ir todėl nutarė, kad už galingo brahmano įžeidimą pagal Viešpaties įstatymus jisai būtinai bus nubaustas ir artimiausiu laiku sulauks didelių nemalonumų. Tu galima paaiškinti jo norą, kad neišvengiama nelaimė ištiktų jį patį, o ne jo šeimą. Dėl netikusio žmogaus veiksmo kenčia visa šeima. Todėl Mahārāja Parikṣitas norėjo atkentėti vienas. Be to, kančia jį sulaikytų nuo tolimesnių nuodėmių, o jo padaryta nuodėmė būtų atpirkta ir dėl jos netektų kentėti jo palikuonims. Taip samprotauja atsakingas bhaktas. Bhakto šeima kartu su juo dalijasi jo dvasinės tarnystės vaisius. Mahārāja Prahlāda savo dvasi-

ne tarnyste išgelbėjo demonišką tėvą. Sūnus bhaktas tėvams yra didžiausia malonė, Viešpaties palaiminimas.

3 TEKSTAS

अद्यैव राज्यं बलमृद्धकोशं
प्रकोपितब्रह्मकुलानलो मे ।
दहत्वभद्रस्य पुनर्न मेऽभूत्
पापीयसी धीर्द्विजदेवगोभ्यः ॥ ३ ॥

*adyaiva rājyaṁ balam ṛddha-kośaṁ
prakopita-brahma-kulānalo me
dahatv abhadrasya punar na me 'bhūt
pāpīyasī dhīr dvija-deva-gobhyaḥ*

adya – šiandien; *eva* – pat; *rājyaṁ* – karalystė; *balam ṛddha* – galia ir turtai; *kośam* – išdas; *prakopita* – sudegintas; *brahma-kula* – brahmanų luomo; *analaḥ* – ugnis; *me dahatu* – tesudegina mane; *abhadrasya* – nedorybė; *punaḥ* – vėl; *na* – ne; *me* – manyje; *abhūt* – kad atsirastų; *pāpīyasī* – nuodėmingas; *dhīḥ* – intelektas; *dvija* – brahmanai; *deva* – Aukščiausiasis Viešpats; *gobhyaḥ* – ir karvės.

Aš esu barbaras ir nusidėjėlis, nes paniekinau brahmanų kultūrą, Dievo sąmonę, užmiršau apie karvių globą. Tegul dabar mano karalystė, galybė ir turtai pavirsta plėnimis brahmano įtūžio ugnyje, kad ateityje nepasiuočiau tokiems negeriams protrūkiams.

Komentaras: Progresyvi civilizacija remiasi brahmanų kultūra, Dievo sąmonė ir karvių globa. Valstybės ekonomikos plėtra, skatinanti amatus, prekybą, žemės ūkį, pramonę, turi visiškai atitikti anksčiau paminėtus principus, antraip vadinamoji ekonomikos plėtra bus degradacijos priežastis. Ginti ir globoti karves – tai puoselėti brahmanų kultūrą, kuri veda į Dievo sąmonę, o tai ir yra žmonių civilizacijos tobulumas. Kali amžius siekia sugriauti aukščiausius gyvenimo principus, ir nors Mahārāja Parikṣitas labai atkakliai priešinosi tam, kad Kali įsikūnijimas įsigalėtų pasaulyje, nutaikęs proga, Kali amžius pasiekė savo. Netgi toks nepalaužiamas karalius, kaip Mahārāja Parikṣitas, neatsispyrė jam ir dėl mažiausios dingsties – pajutęs alkį bei troškulį, – parodė nepagarbą brahmanų kultūrai. Mahārāja Parikṣitas gai-

lėjosi dėl savo poelgio ir norėjo, kad jo karalystė, jėga bei sukaupti turtai pavirstų plėnimis, nes jie netarnavo brahmanų kultūrai.

Valstybė ar namai, kurių turtai ir galia netarnauja brahmanų kultūros bei Dievo sąmonės plėtojimui ir neužtikrina karvių saugumo, be jokių abejonių yra apvaizdos pasmerkti. Jeigu mes siekiame taikos ir gerovės, turime pasimokyti iš šio posmo: kiekvienoje valstybėje ir kiekvienuose namuose būtina plėtoti brahmanų kultūrą bei Dievo sąmonę ir globoti karves. Puoselėdami brahmanų kultūrą išgryninsime savo būtį, ugdydami Dievo sąmonę suvoksime savo esmę, o globodami karves turėsime pakankamai pieno, kuris yra geriausias maistas tobulai visuomenei.

4 TEKSTAS

स चिन्तयन्नित्थमथाशृणोद्यथा
 मुनेः सुतोक्तो निर्ऋतिस्तक्षकाख्यः ।
 स साधु मेने न चिरेण तक्षका-
 नलं प्रसक्तस्य विरक्तिकारणम् ॥ ४ ॥

*sa cintayann ittham athāśṛṇod yathā
 muneḥ sutokto nirṛtis takṣakākhyah
 sa sādhu mene na cireṇa takṣakā-
 nalam prasaktasya virakti-kāraṇam*

saḥ – jis, karalius; *cintayan* – mąstydamas; *ittham* – apie tai; *atha* – dabar; *aśṛṇot* – išgirdo; *yathā* – kaip; *muneḥ* – išminčiaus; *suta-uktaḥ* – sūnaus išpranašauta; *nirṛtiḥ* – mirtis; *takṣaka-ākhyah* – dėl skraidančios gyvatės; *saḥ* – jis (karalius); *sādhu* – gėriu; *mene* – palaikė; *na* – ne; *cireṇa* – po ilgo laiko; *takṣaka* – skraidančios gyvatės; *analam* – ugnis; *prasaktasya* – perdėm susaistytam; *virakti* – abejingumo; *kāraṇam* – priežastis.

Atgailaujančiam karaliui buvo pranešta, kad jis, išminčiaus sūnaus praeiktas, miršias nuo skraidančios gyvatės įgėlimo. Karalius sutiko tai kaip gerą žinią, nes šitai paskatino jį užmiršti žemiškus dalykus.

Komentaras: Tikroji laimė pasiekama dvasinėje būtyje, t.y. ištrūkus iš besikartojančių gimimų ir mirčių sūkurio, o ištrūkti iš šio sūkurio galima tiktai sugrįžus pas Dievą. Materialiame pasaulyje, net ir pasiekęs aukščiausiąją jo planetą (Brahmaloką), žmogus neatsikrato sąlygų, kurios lemia besikarto-

jančius gimimą ir mirtį. Ir vis dėlto mes nenorime pasirinkti kelio į tobulumą. Stojęs į tobulumo kelią, žmogus atsikrato visų materialių sąsajų ir pelno teisę įžengti į dvasinę karalystę. Todėl ją lengviau pasiekia skurstantys, o ne materialiai klestintys žmonės. Mahārāja Parīkṣitas buvo didis Viešpaties bhaktas, vertas Dievo karalystės, tačiau jis dar buvo ir imperatorius, ir jo materialūs turtai kliudė jam pasiekti tobulumą, pelnyti priklausančią jam vietą dvasiniame danguje, Viešpaties palydovų būryje. Kaip Viešpaties bhaktas, jis suvokė, jog brahmano sūnaus prakeikimas, tegu ir neprotingas, jam buvo palaiminimas, paskatinimas pasitraukti nuo žemiškų reikalų – tiek politinių, tiek socialinių. Apgailestaudamas dėl to, kas įvyko, Śamika Munis laikė savo pareiga perduoti šią žinią valdovui, kad šis deramai pasiruoštų sugrįžti pas Dievą. Śamika Munis pasiuntė valdovui žinią apie tai, kad jo paikas sūnus Śṛṅgis, nors buvo dar visai jaunas, turėjo brahmano galių, bet, deja, neteisingai pasinaudojo savo dvasine jėga ir nepagrįstai prakeikė valdovą. Tai, kad valdovas tarsis girliandą užnėrė ant *munio* kaklo gyvatę, nedavė pagrindo pasmerkti jį myriop, tačiau prakeikimas buvo neatšaukiamas. Karalius gavo žinią, kad turis ruoštis mirčiai, kuri laukia jo po savaitės. Śamika Munis ir karalius buvo save pažinusios sielos. Śamika Munis buvo mistikas, o Mahārāja Parīkṣitas – bhaktas. Taigi abu buvo pasiekę tą patį savęs pažinimo lygį ir nebijojo mirties. Mahārāja Parīkṣitas rengėsi eiti pas *munį* prašyti atleidimo, tačiau *munis* perdavė žinią apie neišvengiamą mirtį taip atgailaudamas, kad karaliui nesinorėjo dar labiau gėdinti jo savo pasirodymu. Jis nutarė rengtis neišvengiamai mirčiai ir rasti kelią atgal pas Dievą.

Žmogaus gyvenimas – tai galimybė pasiruošti sugrįžti pas Dievą, t.y. ištrūkti iš materialios būties, kur nuolat kartojasi gimimas ir mirtis. Todėl *varṇāśrama-dharmos* sistemoje kiekvienas vyras ir moteris gaudavo tam reikalingą išsilavinimą. Kitaip sakant, *varṇāśrama-dharmos* sistema dar vadinama *sanātana-dharma*, arba amžinąja priederme. *Varṇāśrama-dharmos* sistema ruošia žmogų sugrįžti pas Dievą, todėl šeimos žmogui rekomenduojama pasišalinti į mišką ir tapti *vānaprastha*, kad jis įgytų tobulas žinias, o prieš mirtį, kuri yra neišvengiama, taptų *sannyāsiu*. Parīkṣitui Mahārājai nusišypsojo laimė. Jis buvo perspėtas apie mirtį prieš savaitę. Tačiau paprastas žmogus negauna tokio išpėjimo, nors mirtis laukia kiekvieno iš mūsų. Kvaili žmonės užmiršta apie mirties neišvengiamybę ir pamiršta savo pareigą ruoštis sugrįžimui pas Dievą. Jie veltui švaisto savo gyvenimą tenkindami gyvuliškus poreikius – težiūrėdami, kaip prisikimšti skrandį, išgerti ir kuo geriau pasismaginti. Tokiam neatsakingam gyvenimui Kali amžiaus žmonės paskatino nuodėmingas noras paniekinti brahmuniškąją kultūrą, Dievo sąmonę ir karvių globą – visa tai, už ką atsako valstybė. Valstybė

turėtų stengtis plėtoti brahmaniškąją kultūrą bei Dievo sąmonę ir globo-
ti karves, panaudodama visas turimas priemones, ir mokyti žmones, kaip
garbingai pasitikti mirtį. Valstybę, kuri tuo rūpinasi, galima pelnytai pava-
dinti visuotinės gerovės valstybe. Indijos vyriausybei reikėtų pasimokyti iš
Mahārājos Parīkṣito – idealaus valstybės vadovo, užuot imitavus materia-
listinius kraštus, kurie nieko nenutuokia apie Dievo karalystę ir nežino, kad
ji – galutinis žmogaus gyvenimo tikslas. Indijos civilizacijos idealų išsigi-
mimas lėmė visuomenės degradaciją ne tik Indijoje, bet ir už jos ribų.

5 TEKSTAS

अथो विहायेमममुं च लोकं
विमर्शितौ हेयतया पुरस्तात् ।
कृष्णाङ्घ्रिसेवामधिमन्यमान
उपाविशत्प्रायममर्त्यनद्याम् ॥ ५ ॥

*atho vihāyemam amum ca lokam
vimarśitau heyatayā purastāt
kṛṣṇāṅghri-sevām adhimanyamāna
upāviśat prāyam amartya-nadyām*

atho – taip; *vihāya* – palikęs; *imam* – tai; *amum* – ir kitką; *ca* – taip pat;
lokam – planetas; *vimarśitau* – visos atmestos; *heyatayā* – nes žemesnės;
purastāt – minėtos; *kṛṣṇa-aṅghri* – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdoms;
sevām – transcendentinę meilės tarnystę; *adhimanyamānaḥ* – laikydamas
aukščiausiu tobulumu; *upāviśat* – atsisėdo ryžtingai nusiteikęs; *prāyam* –
pasninkauti; *amartya-nadyām* – ant transcendentinės upės (Gangos arba
Yamunos) kranto.

**Ryžtingai nusiteikęs, Mahārāja Parīkṣitas atsisėdo Gangos pakrantėje,
kad sutelktų mintis į Kṛṣṇos sąmonę, atsisakęs kitų savęs pažinimo me-
todų, nes transcendentinė meilės tarnystė Kṛṣṇai yra aukščiausias pasie-
kimas, pranokstantis visus kitus metodus.**

Komentaras: Tokio bhakto, kaip Mahārāja Parīkṣitas, nė viena materiali
planeta, netgi aukščiausioji – Brahmalo, – nevilioja taip, kaip Goloka
Vṛndāvana, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos, pirminio Viešpaties ir Dievo Asmens,
buveinė. Žemė – viena iš nesuskaičiuojamų materialių planetų visatoje, o
visatų *mahat-tattvoje* yra begalinė daugybė. Viešpats ir Jo vietininkai (dva-

siniai mokytojai, arba *ācāryos*) teigia, kad nė viena iš planetų nesuskaičiuojamoje daugybėje visatų ne vieta bhaktams. Bhaktas visad trokšta grįžti namo, pas Dievą, ir tapti vienu iš Viešpaties palydovų, kuriuos su Viešpačiu sieja tarno, draugo, tėvo ar mylimojo santykiai vienoje iš nesuskaičiuojamos daugybės Vaikuṅthos planetų arba pačioje Goloka Vṛndāvanoje – Viešpaties Śrī Kṛṣṇos planetoje. Visos šios planetos amžinai egzistuoja dvasiniame danguje, *paravyomoje*, anapus Priežasčių vandenyno, plytinčio *mahat-tattvoje*. Mahārājai Parikṣitui šitai buvo žinoma, nes jis buvo pamaldus ir gimė bhaktų, *vaiṣṇavų*, šeimoje; taigi materialios planetos jo nedomino. Šiuolaikiniai mokslininkai aistringai trokšta nukeliauti į Mėnulį materialiomis priemonėmis, tačiau jie nieko neišmano apie aukščiausiąją šios visatos planetą. Tuo tarpu bhakto Mahārājos Parikṣito visiškai nedomino Mėnulis, kaip, beje, ir bet kuri kita materialinė planeta. Sužinojus tikslią savo mirties dieną, jo ryžtas su transcendentine meile tarnauti Viešpačiui Kṛṣṇai dar labiau sustiprėjo; jis nutarė įsikurti prie transcendentinės Yamunos upės, tekančios pro sostinę Hastināpurą (dabartinė Delio valstija), ir laikytis griežto pasninko. Ir Ganga, ir Yamunā yra *amartyā* (transcendentinės) upės. Yamunā iš judviejų netgi šventesnė dėl štai kokių priežasčių.

6 TEKSTAS

या वै लसच्छ्रीतुलसीविमिश्र-
कृष्णाङ्घ्रिरेण्वभ्यधिकाम्बुनेत्री ।
पुनाति लोकानुभयत्र सेशान्
कस्तां न सेवेत मरिष्यमाणः ॥ ६ ॥

*yā vai lasac-chrī-tulasī-vimiśra-
kṛṣṇāṅghri-reṅv-abhyadhikāmbu-netrī
punāti lokān ubhayatra seśān
kas tān na seveta mariṣyamāṇaḥ*

yā – upė, kuri; *vai* – visada; *lasat* – plukdo; *śrī-tulasī* – su *tulasī* lapeliais; *vimiśra* – sumišusius; *kṛṣṇa-aṅghri* – su Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdų; *reṅu* – dulkėmis; *abhyadhika* – gėrį lemiančius; *ambu* – vandenys; *netrī* – nešanti; *punāti* – pašventina; *lokān* – planetas; *ubhayatra* – aukštesniašias ir žemesniašias, vidujai ir iš išorės; *sa-iśān* – drauge su Viešpačiu Śiva; *kaḥ* – kas dar; *tām* – tos upės; *na* – ne; *seveta* – garbina; *mariṣyamāṇaḥ* – galintis kiekvieną akimirką mirti.

Ši upė [Ganga, kurios pakrantėje karalius pasninkavo] plukdo švenčiausius vandenį, sumišusius su dulkėmis nuo Viešpaties lotoso pėdų ir tulasī medžio lapeliais. Jie iš vidaus ir iš išorės pašventina visus tris pasaulius ir net patį Viešpatį Šivą bei kitus pusdievius. Todėl kiekvienas, kuriam išmušė mirties valanda, turi ieškoti prieglobsčio prie šios upės.

Komentaras: Sužinojęs, kad po savaitės mirs, Mahārāja Parīkṣitas, nieko nelaukdamas, pasitraukė iš šeimyninio gyvenimo ir persikėlė prie šventų Yamunos krantų. Dažnai sakoma, kad karalius rado prieglobstį Gangos pakrantėje, tačiau, pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, karalius prisiglaudė prie Yamunos krantų. Iš visko sprendžiant, Śrīlos Jīvos Gosvāmio nuomonė yra labiau pagrįsta, nes atitinka geografinę padėtį. Mahārāja Parīkṣitas gyveno savo sostinėje, Hastināpuros mieste, kuris yra netoli dabartinio Delio, o Yamunā kaip tik ir teka palei šį miestą. Karalius, be abejonės, rado prieglobstį prie Yamunos, nes ji tekėjo, galima sakyti, palei jo rūmų vartus. Dėl upių šventumo, tai Yamunā, lyginant su Ganga, yra glaudžiau susijusi su Viešpačiu Kṛṣṇa. Viešpats pašventino Yamuną iš karto, kai tik nužengė apreikšti Savo transcendentinių žaidimų šiame pasaulyje. Kai Viešpaties tėvas Vasudeva brido per Yamuną su kūdikiu Kṛṣṇa ant rankų, norėdamas saugiai Jį paslėpti Gokuloje, anapus upės, kūdikis išsprūdo iš jo rankų ir įkrito į upę. Nuplovusi dulkes nuo Jo lotoso pėdų, upė išsyk tapo šventa. Posme pabrėžiama, kad Mahārāja Parīkṣitas rado prieglobstį prie upės, kuri grakščiai plukdo savo vandenį, pašventintus dulkėmis nuo Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdų ir *tulasī* medžio lapeliais. Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdos visada puošiamos *tulasī* medžio lapeliais, todėl kai Jo lotoso pėdos paliečia Gangos arba Yamunos vandenį, šios upės išsyk tampa šventos. Tačiau Yamunos upė yra glaudžiau susijusi su Viešpačiu negu Ganga. Śrīla Jīva Gosvāmī cituoja „Varāha Purāṇa“, kurioje pasakyta, kad Gangos ir Yamunos vandenys niekuo nesiskiria, *tačiau Gangos vanduo, šimtąkart pašventintas, vadinamas Yamuna*. Raštuose taip pat pasakyta, kad tūkstantis Višņu vardų prilygsta vienam Rāmos vardui, o trys Viešpaties Rāmos vardai lygūs vienam Kṛṣṇos vardui.

7 TEKSTAS

इति व्यवच्छिद्य स पाण्डवेयः
 प्रायोपवेशं प्रति विष्णुपदाम् ।
 दधौ मुकुन्दाङ्घ्रिमनन्यभावो
 मुनिव्रतो मुक्तसमस्तसङ्गः ॥ ७ ॥

*iti vyavacchidya sa pāṇḍaveyaḥ
prāyopaveśaṁ prati viṣṇu-padyām
dadhau mukundāṅghrim ananya-bhāvo
muni-vrato mukta-samasta-saṅgaḥ*

iti – taip; *vyavacchidya* – nusprendęs; *saḥ* – karalius; *pāṇḍaveyaḥ* – garbusis Pāṇḍavų ainis; *prāya-upaveśam* – pasninkauti iki mirties; *prati* – link; *viṣṇu-padyām* – Gangos (srūvančios iš Viešpaties Viṣṇu lotoso pėdų) kranto; *dadhau* – atsidavė; *mukunda-aṅghrim* – Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdoms; *ananya* – nenukrypdamas; *bhāvaḥ* – dvasia; *muni-vrataḥ* – davęs išminčiaus įžadus; *mukta* – išsivadavo; *samasta* – iš visų rūšių; *saṅgaḥ* – saitų.

Taigi karalius, garbusis Pāṇḍavų ainis, tvirtai apsisprendęs išėjo prie Gangos krantų, ketindamas badauti iki mirties ir atsiduoti Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdoms, nes Viešpats Kṛṣṇa vienintelis dovanoja išvadavimą. Nutraukęs visus saitus, jis davė išminčiaus įžadus.

Komentaras: Gangos vandenys pašventina visus tris pasaulius, įskaitant dievus ir dievaičius, nes Ganga išteka iš Dievo Asmens Viṣṇu lotoso pėdų. Viešpats Kṛṣṇa yra pirminis *viṣṇu-tattvos* principo šaltinis, todėl žmogus, radęs prieglobstį prie Jo lotoso pėdų, nusiplauna visas nuodėmes, įskaitant ir tokią, kurią karalius padarė įžeisdamas brahmaną. Mahārāja Parikṣitas nutarė medituoti Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotoso pėdas, medituoti tą, kuri dar vadina Mukunda, arba dovanojančiu visų rūšių išvadavimą. Prie Gangos ir Yamunos krantų lengviau nuolat atminti Viešpatį. Mahārāja Parikṣitas nutraukė visus materialius saitus ir meditavo Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdas. Tai kelias, vedantis į išsivadavimą. Atsikratyti materialių saitų reiškia visiškai liautis darius nuodėmes. O medituoti Viešpaties lotoso pėdas reiškia atsikratyti praeities nuodėmių pasekmių. Pačios materialaus pasaulio sąlygos priverčia žmogų noromis nenoromis nusidėti. Geriausias pavyzdys – Mahārāja Parikṣitas, kuris garsėjo kaip nuodėme nesusitepęs ir dorovingas valdovas. Tačiau ir jis nusidėjo, nors visada stengėsi išvengti tokių klaidų. Jis buvo prakeiktas, tačiau didžiam Viešpaties bhaktui net ir tokie likimo vingiai išeina į gera. Svarbiausia per visą savo gyvenimą sąmoningai nepadaryti nuodėmės ir nuolat atminti Viešpaties lotoso pėdas, mintimis nenukrypstant į nieką kitą. Tik tada, kai bhaktas yra taip nusiteikęs, Viešpats padeda žengti palengva į priekį išsivadavimo keliu ir pasiekti Jo lotoso pėdas. Ir jeigu bhaktas nenoromis nusideda, Viešpats apsaugo atsidavusią sielą nuo nuodėmės. Apie tai byloja visi šventraščiai.

sva-pāda-mūlaṁ bhajataḥ priyasya

*tyaktāny abhāvasya hariḥ pareśaḥ
vikarma yac cotpatitaṁ kathañcid
dhunoti sarvaṁ hṛdi sanniviṣṭaḥ*

8 TEKSTAS

तत्रोपजग्मुर्भुवनं पुनाना
महानुभावा मुनयः सशिष्याः ।
प्रायेण तीर्थाभिगमापदेशैः
स्वयं हि तीर्थानि पुनन्ति सन्तः ॥ ८ ॥

*tatropajagmur bhuvanaṁ punānā
mahānubhāvā munayaḥ sa-śiṣyāḥ
prāyeṇa tīrthābhigamāpadeśaiḥ
svayaṁ hi tīrthāni punanti santāḥ*

tatra – čia; *upajagmuḥ* – atvyko; *bhuvanam* – visatą; *punānāḥ* – galintys pašventinti; *mahā-anubhāvāḥ* – didieji protai; *munayaḥ* – mąstytojai; *sa-śiṣyāḥ* – su savo mokiniais; *prāyeṇa* – beveik; *tīrtha* – po šventas vietas; *abhigama* – kelionės; *apadeśaiḥ* – dingstimis; *svayam* – patys; *hi* – tikrai; *tīrthāni* – visas šventas vietas; *punanti* – pašventina; *santāḥ* – išminčiai.

Tuo metu čia tarsi maldininkai, keliaujantys po šventas vietas, susiėjo savo mokinių lydimi visi didieji protai ir mąstytojai, taip pat išminčiai, kurie pačiu savo pasirodymu dar labiau pašventina šventas vietas.

Komentaras: Žinia apie tai, kad Mahārāja Parikṣitas sėdi Gangos pakrantėje, pasklido po visą visatą, ir visi didieji išminčiai, suvokiantys įvykių svarbą, susirinko čia kaip maldininkai į šventą vietą. Iš tikrųjų jie atėjo susitikti su Mahārāja Parikṣitu, o ne nusimaudyti šventoje vietoje, nes bet kuri vieta, jiems pasirodžius, tampa šventa. Paprastai žmonės traukia į šventas vietas tam, kad nusiplautų nuodėmes. Taigi šventoje vietoje susirenka visos nuodėmės. Tačiau kai į nuodėmių perpildytą šventą vietą įžengia išminčius, savo buvimu jis vėl ją pašventina. Taigi išminčiams, atėjusiems susitikti su Mahārāja Parikṣitu, rūpėjo ne apsivalyti patiems kaip paprastiesiems žmonėms, o susitikti su Mahārāja Parikṣitu, nes jie numatė, kad Śukadeva Gos-

vāmis paskelbs čia „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jie dėjosi, kad atėjo nusimaudyti į šventą vietą, nes norėjo pasinaudoti šia ypatinga proga.

9–10 TEKSTAI

अत्रिर्वसिष्ठश्च्यवनः शरद्व-
नरिष्टनेमिर्भृगुरङ्गिराश्च ।
पराशरो गाधिसुतोऽथ राम
उतथ्य इन्द्रप्रमदेध्मवाहौ ॥ ९ ॥
मेधातिथिर्देवल आर्षिषेणो
भारद्वजो गौतमः पिप्पलादः ।
मैत्रेय और्वः कवषः कुम्भयोनि-
र्द्वैपायनो भगवान्नारदश्च ॥१०॥

*atrir vasiṣṭhaś cyavanaḥ śaradvān
ariṣṭanemir bhrgur aṅgirāś ca
parāśaro gādhi-suto 'tha rāma
utathya indrapramadedhmavāhau
medhātithir devala ārṣiṣeṇo
bhāradvājo gautamaḥ pippalādaḥ
maitreya aurvaḥ kavaṣaḥ kumbhayonir
dvaipāyano bhagavān nāradaś ca*

nuo *atri* iki *nārada* – iš įvairių visatos vietų susirinkusių šventų asmenybių vardai.

Iš skirtingų visatos kampelių čia atvyko didieji išminčiai: Atris, Cyavana, Śaradvānas, Ariṣṭanemis, Bhrgu, Vasiṣṭha, Parāśara, Viśvāmitra, Aṅgirā, Paraśurāma, Utathya, Indrapramada, Idhmavāhu, Medhātithis, Devala, Ārṣṭiṣeṇa, Bhāradvāja, Gautama, Pippalāda, Maitreya, Aurva, Kavaṣa, Kumbhayonis, Dvaipāyana ir didysis Nārada.

Komentaras: Cyavana – didysis išminčius, vienas iš Bhrgu Munio sūnų. Gimė anksčiau laiko, kai buvo pagrobta jo nėščia motina. Cyavana – vienas iš šešeto Bhrgu Munio sūnų.

Bhrgu – kai Brahmājī atnašavo didįjį aukojimą Varuṇai, iš aukuro ugnes gimė Maharṣis Bhrgu. Jis buvo didis išminčius. Jo mylimoji žmona

vadinosi Pulomā. Jis galėjo keliauti kosmoso erdve kaip Durvāsā, Nārada bei kiti išminčiai ir aplankydamas visas visatas planetas. Jis darė ką galėjo, kad Kurukšetros mūšis neįvyktų. Kitados mokė Bhāradvājā Munį astronominės evoliucijos, yra garsios „Bhṛgu-saṁhitas“, didžio astrologinių skaičiavimų veikalo, autorius. Jis paaiškino, koku būdu iš eterio randasi oras, ugnis, vanduo bei žemė. Taip pat paaiškino, kaip oras veikia skrandžio ir reguliuoja žarnyno veiklą. Būdamas didis filosofas, logiškai įrodė, kad gyva esybė yra amžina („Mahābhārata“). Taip pat buvo puikus antropologas ir dar anuomet paskelbė evoliucijos teoriją. Jis mokslškai pagrindė *varṇāśramos* instituciją – žmonių visuomenės skirstymą į keturias *varṇas* ir keturias *āśramas*. *Kṣatriyā* karalių Vītahavyą jis atvertė į brahmanus.

Vasiṣṭha – žr. „Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.9.6.

Parāśara – Vasiṣṭhos Munio anūkas ir Vyāsadevos tėvas. Parāśara yra Maharṣio Śakčio ir Adṛṣyatės sūnus. Jo motina pastojo būdama vos dvylikos metų, ir jos iščiose Parāśara pažino Vedas. Jo tėvą nužudė demonas Kalmāṣapāda, ir, trokšdamas atkeršyti, Parāśara norėjo sunaikinti visą pasaulį, tačiau jo senelis Vasiṣṭha jį sulaikė. Jis ketino atlikti *yajñā*, kuri sunaikintų visus *rākṣasus*, bet Maharṣis Pulastya jį sustabdė. Pakerėtas Satyavatės, kuri vėliau tapo Mahārājos Śāntanu žmona, jis pradėjo Vyāsadevą. Parāśarai palaiminus, Satyavatės kūnas ėmė skleisti stiprų ir malonų kvapą. Drauge su kitais jis stovėjo prie Bhīšmos mirties patalo. Buvo Mahārājos Janakos dvasinis mokytojas ir labai atsidavęs Viešpaties Śivos sekėjas. Jis – daugelio Vedų šventraščių ir nurodymų sociologijos klausimais autorius.

Gāndhi-suta, arba *Viśvāmītra* – didysis išminčius, garsėjęs savo asketiškais darbais ir mistinėm jėgom. Dažnai vadinamas Gāndhi-sutos vardu, nes jo tėvas, galingas Kanyākubjos (Uttara Pradešo sritis) provincijos valdovas, buvo vardu Gāndhis. Nors kilmės Viśvāmītra buvo *kṣatriya*, savo dvasinių laimėjimų dėka nepakeitęs kūno tapo brahmanu. Būdamas valdovu *kṣatriya*, jis susikivirčio su Vasiṣṭha Muniu ir drauge su Magaṅga Muniu surengęs didžiulį aukojimą pražudė Vasiṣṭhos sūnus. Jis tapo didžiu *yogu* ir vis dėlto nepajėgė pažaboti savo juslių, todėl tapo Śakuntalos, gražiausios visoje pasaulio istorijoje moters, tėvu. Kartą, kaip valdovas *kṣatriya*, jis apsilankė Vasiṣṭhos Munio buveinėje. Jis buvo sutiktas su karališkais ceremonijomis ir panoro iš Vasiṣṭhos gauti karvę vardu Nandinī, tačiau Munis atsisakė ją dovanoti. Tada Viśvāmītra pavogė ją ir tarp jų kilo kivirčas. Vasiṣṭha savo dvasine jėga nugalėjo Viśvāmītrą, ir karalius nusprendė tapti brahmanu. Todėl jis atliko griežtus asketiškus žygius Kaušikos pakrantėje. Jis taip pat buvo vienas iš tų, kurie mėgino sustabdyti Kurukšetros karą.

Āngirā – vienas iš šešerių Brahmos proto pagimdytų sūnų ir Bṛhaspačio, garsaus mokyto žynio, tarnavusio pusdieviams rojaus planetose, tė-

vas. Gimė iš Brahmājī sėklos, išsiliejusios ant nuodėgulių lauže. Turėjo sūnus Utathya ir Saṁvartā. Sakoma, jis lig šiolei atlieka askezes ir kartoja šventą Viešpaties vardą Alokānandos vietovėje prie Gangos krantų.

Paraśurāma – žr. „Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.9.6.

Utathya – vienas iš trejeto Maharšio Aṅgiros sūnų. Mahārājos Mandhātos dvasinis mokytojas. Vedė Bhadrā – Somos (Mėnulio) dukrą, tačiau Varuṇa ją pagrobė. Keršydamas už tai vandens dievui, jis išgėrė visą pasaulio vandenį.

Medhātithis – senovės išminčius. Dangaus valdovo Indradevos susirinkimo narys. Jo sūnus Kaṇva Munis miške išaugino Śakuntalą. Medhātithis pasiekė vieną iš dangaus planetų, nes labai griežtai laikėsi *vānaprasthos* (atsiskyrėlio) principų.

Devala – didysis autoritetas, prilygstantis Nāradaui Muniui ir Vyāsadevai. Jo šlovingas vardas minimas „Bhagavad-gītoje“ šalia kitų autoritetų vardų, kai Arjuna pripažįsta Viešpatį Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Pasibaigus Kurukšetros mūšiui, susitiko Mahārājā Yudhiṣṭhirą. Vyresnysis Dhaumyos, Pāṇḍavų giminės žynio, brolis. Leido savo dukrai išsirinkti vyrą *svayaṁvaros* metu, kaip tai darydavo *kṣatriyos*, ir į šią ceremoniją buvo pakviesti visi viengungiai *ṛṣių* sūnūs. Kai kas tvirtina, kad jis ir Asita Devala – dvi skirtingos asmenybės.

Bhāradvāja – žr. „Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.9.6.

Gautama – vienas iš septynerių didžiųjų visatos išminčių. Śaradvānas Gautama – vienas jo sūnų. Žmonės, šiandien kildinantys save iš Gautamagotros (giminės), yra arba jo ainiai, arba priklauso mokinių sekai, kurios vienu iš mokytojų jis buvo. Brahmanai, pretenduojantys į teisę priklausyti Gautama-gotrai, paprastai yra jo ainiai, o visi *kṣatriyos* ir *vaiśyos*, kildinantys save iš Gautamagotros, priklauso jo mokinių sekai. Jo žmona – garsioji Ahalyā. Persekiojama dangaus valdovo Indradevos, ji buvo pasivertusi akmeniu. Ahalyą išvadavo Viešpats Rāmacandra. Gautama buvo Kṛpācāryos, vieno iš Kurukšetros mūšio didvyrių, senelis.

Maitreya – didis senovės *ṛṣis*. Viduros dvasinis mokytojas ir pripažintas religijos autoritetas. Jis patarė Dhṛtarāṣṭrai taikiai sugyventi su Pāṇḍavomis. Duryodhana atmetė jo pasiūlymą ir buvo prakeiktas. Bendravo su Vyāsadeva ir diskutavo su juo religijos klausimais.

11 TEKSTAS

अन्ये च देवर्षिर्ब्रह्मर्षिवर्या
राजर्षिवर्या अरुणादयश्च ।

नानार्षेयप्रवरान् समेता-
नभ्यर्च्य राजा शिरसा ववन्दे ॥११॥

*anye ca devarṣi-brahmarṣi-varyā
rājarṣi-varyā aruṇādayaś ca
nānārṣeya-pravarān sametān
abhyarcya rājā śirasā vavande*

anye – daug kitų; *ca* – taip pat; *devarṣi* – šventųjų pusdievių; *brahmarṣi* – šventųjų brahmanų; *varyāḥ* – iškilniausių; *rājarṣi-varyāḥ* – iškilniausių šventųjų karalių; *aruṇa-ādayaḥ* – tam tikros kategorijos *rājarṣiū*; *ca* – ir; *nānā* – daugelis kitų; *ārṣeya-pravarān* – geriausių iš išminčių dinastijų; *sametān* – susirinko draugėn; *abhyarcya* – pagerbdamas; *rājā* – imperatorius; *śirasā* – nulenkęs prie žemės galvą; *vavande* – pasveikino.

Čia suplaukė didelis būrys kitų šventumu garsėjusių pusdievių, karalių ir ypatingo rango valdovų, vadinamų aruṇādayomis [tam tikros kategorijos rājarṣiai] iš įvairių išminčių dinastijų. Ir kai visi susirinko draugėn susitikti su imperatoriumi [Parikṣitu], jis kaip dera juos priėmė ir nusilenkė lig žemės.

Komentaras: Nusilenkimas iki žemės, rodant pagarbą vyresniesiems, yra puikus paprotys, kuris iki širdies gelmių jaudina garbų svečių ir savotiškai jį įpareigoja. Už tokius pagarbos ženklus net užkietėjusiam nusikaltėliui atleidžiami jo nusikaltimai. Mahārāja Parikṣitas, nepaisant to, kad buvo labai *rṣiū* ir valdovų gerbiamas, sutiko šiuos žymius žmones su didžiausiu nuolankumu, nes troško, kad jam būtų atleista už visus prasižengimus. Paprastai prieš mirtį kiekvienas protingas žmogus persiima tokia nuolankumo dvasia, kad jam, prieš išeinant iš šio pasaulio, būtų atleista. Taip Mahārāja Parikṣitas nuolankiai paprašė visų palaiminimo sugrįžti namo, pas Dievą.

12 TEKSTAS

सुखोपविष्टेष्वथ तेषु भूयः
कृतप्रणामः स्वचिकीर्षितं यत् ।

विज्ञापयामास विविक्तचेता
उपस्थितोऽग्रेऽभिगृहीतपाणिः ॥१२॥

*sukhopaviṣṭeṣv atha teṣu bhūyaḥ
kṛta-praṇāmaḥ sva-cikīrṣitam yat
vijñāpayām āsa vivikta-cetā
upasthito 'gre 'bhigrhīta-pāṇiḥ*

sukha – patenkinti; *upaviṣṭeṣu* – susėdo; *atha* – po to, kai; *teṣu* – jiems (atvykusiems); *bhūyaḥ* – vėl; *kṛta-praṇāmaḥ* – išreiškęs pagarbą; *sva* – savo; *cikīrṣitam* – sprendimą badauti; *yat* – kuris; *vijñāpayām āsa* – atskleidė; *vivikta-cetāḥ* – tas, kurio protas abejingas žemiškiems reikalams; *upasthitaḥ* – būdamas; *agre* – priešais juos; *abhigrhīta-pāṇiḥ* – nuolankiai sudėjęs rankas.

Kai ūšiai ir kiti atvykusieji patogiai atsisėdo, valdovas, nuolankiai stovėdamas prieš juos su sudėtomis rankomis, pasakė nutaręs badauti iki pat mirties.

Komentaras: Nors valdovas jau nutarė laukti mirties badaudamas Gango pakrantėje, jis nuolankiai pranešė apie savo sprendimą, kad sužinotų, ką apie jį mano čia susirinkusieji didieji autoritetai. Bet kurį sprendimą, nepriklausomai nuo jo svarbos, turi patvirtinti autoritetai. Tada sprendimas būna nepriekaištingas. Tai reiškia, kad visi Žemę valdę monarchai kitados nebuvo neatsakingi diktatoriai. Jie skrupulingai vykdė autoritetingus šventųjų ir išminčių sprendimus, atitinkančius Vedų nurodymus. Nepriekaištingas valdovas Mahārāja Parikṣitas iki paskutiniųjų savo gyvenimo dienų laikėsi šių principų, visais klausimais konsultuodamasis su autoritetais.

13 TEKSTAS

राजोवाच
अहो वयं धन्यतमा नृपाणां
महत्तमानुग्रहणीयशीलाः ।
राज्ञां कुलं ब्राह्मणपादशौचाद्
दूराद्विसृष्टं बत गर्हकर्म ॥१३॥

rājovāca

*aho vyaṁ dhanyatamā nṛpāṇāṁ
mahattamānugrahaṇīya-śīlāḥ
rājñāṁ kulam brāhmaṇa-pāda-śaucād
dūrād viśṛṣṭam bata garhya-karma*

rājā uvāca – laimingasis valdovas tarė; *aho* – o; *vyaṁ* – mes; *dhanyatamāḥ* – dėkingiausi; *nṛpāṇāṁ* – iš visų karalių; *mahat-tama* – didžių sielų; *anugrahaṇīya-śīlāḥ* – mokantys pelnyti prielankumą; *rājñāṁ* – karalių; *kulam* – luomas; *brāhmaṇa-pāda* – brahmanų pėdas; *śaucāt* – atmatos, likusios nuplovus; *dūrāt* – nuošaliai; *viśṛṣṭam* – visada paliekamas; *bata* – dėl; *garhya* – smerktinis; *karma* – veiklos.

Laimingasis valdovas tarė: Mes esam dėkingiausi iš karalių, kurie moka pelnyti didžiųjų sielų prielankumą. Jums [išminčiams] valdovai – tai atmatos, kurias reikia iš toli aplenkti.

Komentaras: Pagal religijos taisykles, tuštintis, šlapintis, praustis ir t.t. reikia atokiau nuo būsto. Vonios bei pisuarai butuose galbūt ir labai patogus šiuolaikinės civilizacijos išradimas, tačiau jie turėtų būti įtaisyti toliau nuo gyvenamųjų patalpų. Posmo pavyzdys, gretinantis valdovus su atmatomis, yra skirtas tiems, kurie žengia keliu, vedančiu atgal pas Dievą. Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu sakė, kad norintiems sugrįžti pas Dievą geriau nusižudyti negu artimai bendrauti su žmonėmis, pakvaišusiais dėl pinigų, arba valdovų luomo atstovais. Kitaip sakant, transcendentalistai nebendruoja su žmonėmis, kuriuos yra apžavėjęs paviršinis Dievo kūrinijos grožis. Turėdami išsamių dvasios mokslo žinių, transcendentalistai suvokia, kad gražus materialus pasaulis yra tiktai blankus realybės, Dievo karalystės, atšvaitas. Ir jie ne itin žavisi karališkais turtais bei panašiais dalykais. Tačiau Mahārāja Parīkṣitas buvo visai kas kita. Rodė, karalius neišmanėlio brahmano sūnaus buvo pasmerktas myriop, tačiau iš tikrųjų tai Viešpats jį pasišaukė pas Save. Didieji išminčiai, mistikai ir transcendentalistai, kurie susirinko draugėn sužinoję apie Mahārājos Parīkṣito sprendimą pasninkauti iki pat mirties, labai norėjo jį pamatyti, nes jis keliavo atgal pas Dievą. Mahārāja Parīkṣitas taip pat suprato, kad didieji išminčiai, susirinkę čia, prie Gangos krantų, buvo labai palankūs jo protėviams Pāṇḍavoms dėl jų atsidavimo Viešpačiui. Jis buvo dėkingas išminčiams, atėjusiems pabūti su juo paskutinėmis gyvenimo dienomis, ir manė, kad tokia malonė jam teko dėl velionių protėvių darbų didybės. Jis labai didžiavosi, kad jam teko garbė būti tokių

iškilių bhaktų palikuonimi. Viešpaties bhaktų didžiavimosi negalima lyginti su materialių laimėjimų pagimdytu pasipūtimu ar tuštybe. Bhakto pasi-didžiavimas yra realybė, o materialisto puikybė yra tuščia ir beprasmiška.

14 TEKSTAS

तस्यैव मेऽघस्य परावरेशो
 व्यासक्तचित्तस्य गृहेष्वभीक्षणम् ।
 निर्वेदमूलो द्विजशापरूपो
 यत्र प्रसक्तो भयमाशु धत्ते ॥१४॥

*tasyaiva me 'ghasya parāvareśo
 vyāsakta-cittasya grheṣv abhikṣṇam
 nirveda-mūlo dvija-śāpa-rūpo
 yatra prasakto bhayam āśu dhatte*

tasya – jo; *eva* – tikrai; *me* – mano; *aghasya* – nusidėjėlio; *parā* – transcendentijos; *avara* – materijos; *iśaḥ* – valdovas, Aukščiausiasis Viešpats; *vyāsakta* – pernelyg prisirišusio; *cittasya* – proto; *grheṣu* – prie šeimyninio gyvenimo; *abhikṣṇam* – visada; *nirveda-mūlaḥ* – atsižadėjimo šaltinis; *dvija-śāpa* – brahmano prakeikimo; *rūpaḥ* – pavidalu; *yatra* – po to; *prasaktaḥ* – paveiktas; *bhayam* – baimės; *āśu* – labai greitai; *dhatte* – įvyks.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo, transcendentinio ir materialaus pasaulių valdovas, yra toks maloningas man, kad pasiuntė brahmano prakeikimą. Aš buvau perdėm prisirišęs prie šeimyninio gyvenimo, ir Viešpats, norėdamas mane išgelbėti, atėjo pas mane tokiu pavidalu, kad vien iš baimės atsižadėčiau materialaus pasaulio.

Komentaras: Nors Mahārājai Parikṣitui, gimusiam didžiųjų bhaktų Pāṇḍavų šeimoje, buvo įdiegtas transcendentinis potraukis Viešpaties bendrijai, vis dėlto jį taip stipriai gundė žemiškas šeimyninis gyvenimas, jog tam, kad jo atsižadėtų, Viešpačiui teko sumanyti ypatingą planą. Tokių tiesioginių veiksmų Viešpats imasi tik dėl ypatingo bhakto. Mahārāja Parikṣitas tai suprato, nes čia susirinko iškiliausi visatos transcendentalistai. Viešpats gyvena ten, kur yra Jo bhaktai, todėl didžiųjų išminčių pasirodymas bylojo apie Viešpaties buvimą. Taigi karalius sveikino didžiuosius *ṛṣius*, suvokdamas jų pasirodymą kaip Aukščiausiojo Viešpaties prielankumo jam ženklą.

15 TEKSTAS

तं मोपयातं प्रतियन्तु विप्रा
 गङ्गा च देवी धृतचित्तमीशे ।
 द्विजोपसृष्टः कुहकस्तक्षको वा
 दशत्वलं गायत विष्णुगाथाः ॥१५॥

*taṁ mopayātaṁ pratiyantu viprā
 gaṅgā ca devī dhṛta-cittam īše
 dvijopasṛṣṭaḥ kuhakas takṣako vā
 daśatv alaṁ gāyata viṣṇu-gāthāḥ*

tam – dėl to; *mā* – mane; *upayātam* – atsidavusį globai; *pratiyantu* – laikykite; *viprāḥ* – o brahmanai; *gaṅgā* – motina Ganga; *ca* – taip pat; *devī* – tiesiogine Viešpaties atstove; *dhṛta* – paimtą; *cittam* – į širdį; *īše* – Viešpačiui; *dvija-upasṛṣṭaḥ* – brahmano sukurta; *kuhakaḥ* – kažkas magiška; *takṣakaḥ* – skraidanti gyvatė; *vā* – arba; *daśatu* – teįgelia; *alam* – tuojau pat; *gāyata* – ir toliau giedokite; *viṣṇu-gāthāḥ* – pasakojimus apie Višņu darbus.

O brahmanai, laikykite mane Viešpačiui paklusnia siela ir tu, motina Ganga, ikūnijanti Viešpatį, taip pat laikyk mane paklusnia siela, nes širdyje aš nuolat regiu Viešpaties lotoso pėdas. Tegu ta skraidanti gyvatė ar koks kitas magiškas brahmano kūrinys tučtuoju man įgelia. Tik nesiliaukite šlovinę Viešpaties Višņu darbų.

Komentaras: Kai žmogus visiškai atsiduoda Aukščiausiojo Viešpaties lotoso pėdoms, jis nebebijo mirties. Atmosfera, kurią savo buvimu Gangos pakrantėje sukūrė didieji Viešpaties bhaktai, ir tai, kad Mahārāja Parikṣitas visa širdimi priėmė Viešpaties lotoso pėdas, yra pakankama sugrįžimo pas Dievą garantija. Štai kodėl jis visiškai atsikratė mirties baimės.

16 TEKSTAS

पुनश्च भूयाद्भगवत्यनन्ते
 रतिः प्रसङ्गश्च तदाश्रयेषु ।
 महत्सु यां यामुपयामि सृष्टिं
 मैत्र्यस्तु सर्वत्र नमो द्विजेभ्यः ॥१६॥

*punaḥ ca bhūyād bhagavaty anante
ratiḥ prasaṅgaś ca tad-āśrayeṣu
mahatsu yām yām upayāmi sṛṣṭim
maitrī astu sarvatra namo dvijebhyaḥ*

punaḥ – vėl; *ca* – ir; *bhūyāt* – tebūnie; *bhagavati* – prie Viešpaties Śrī Kṛṣṇos; *anante* – neribotai galingo; *ratiḥ* – prisirišimas; *prasaṅgaḥ* – bendravimas; *ca* – taip pat; *tat* – Jo; *āśrayeṣu* – su Jo bhaktais; *mahatsu* – materialiam pasaulyje; *yām yām* – jei tik; *upayāmi* – man teks; *sṛṣṭim* – gimti; *maitrī* – draugiški santykiai; *astu* – tebūnie; *sarvatra* – visur; *namaḥ* – lenkiuosi; *dvijebhyaḥ* – brahmanams.

Dar kartą reikšdamas savo pagarbą jums, o brahmanai, meldžiuosi – jeigu man vėlei tektų gimti materialiam pasaulyje, kad būčiau beatodariškai susijęs su begaliniu Viešpačiu Kṛṣṇa, bendraučiau su Jo bhaktais ir siekčiau draugystės su visomis gyvomis būtybėmis.

Komentaras: Posme Mahārāja Parikṣitas sako, kad Viešpaties bhaktas yra vienintelė tobula gyva būtybė. Jis nieko nelaiko savo priešu, tačiau pats gali turėti daug priešų. Viešpaties bhaktas nelinkęs bendrauti su Viešpačiui neatsidavusiais žmonėmis, nors ir nejaučia jiems priešiškumo. Jis trokšta bendrauti su Viešpaties bhaktais. Ir tai visiškai natūralu. Juk sakoma: „Toks tokį traukia“. O visų svarbiausia bhaktui – būti besąlygiškai susijusiam su Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa, visų gyvų būtybių tėvu. Doras sūnus yra draugiškas su visais savo broliais. Lygiai taip ir Viešpaties bhaktas, būdamas geras aukščiausiojo tėvo Viešpaties Kṛṣṇos sūnus, mato visų gyvų būtybių artumą aukščiausiam tėvui. Jis stengiasi sugrąžinti savo tėvo sūnus paklydėlius į protą ir įtikinti juos, kad pripažintų Dievą aukščiausiuoju tėvu. Be jokių abejonių, Mahārājai Parikṣitui buvo lemta grįžti pas Dievą, tačiau jis meldėsi, kad tuo atveju, jeigu jam nepavyktų pas Jį grįžti, jis, vėl gimęs materialiam pasaulyje, pasirinktų tobuliausią gyvenimo kelią. Tyras bhaktas nesiekia tokių iškilų asmenybių, kaip Brahmā, draugijos – jis teikia pirmenybę bendravimui su gyva būtybe, kad ir pačia menkiausia, jeigu tik tai ji yra Viešpaties bhaktas.

17 TEKSTAS

इति स्म राजाध्यवसाययुक्तः
प्राचीनमूलेषु कुशेषु धीरः ।

उदङ्मुखो दक्षिणकूल आस्ते
समुद्रपत्न्याः स्वसुतन्यस्तभारः ॥१७॥

*iti sma rājādhyavasāya-yuktaḥ
prācīna-mūleṣu kuṣeṣu dhīraḥ
udañ-mukho dakṣiṇa-kūla āste
samudra-patnyāḥ sva-suta-nyasta-bhāraḥ*

iti – taip; *sma* – nuoroda į praeitį; *rājā* – karalius; *adhyavasāya* – atkakliai; *yuktaḥ* – atsidėjęs; *prācīna* – į rytus; *mūleṣu* – šaknimis; *kuṣeṣu* – ant *kuṣos* žolės patiesalo; *dhīraḥ* – susitvardęs; *udañ-mukhaḥ* – žvelgdamas į šiaurę; *dakṣiṇa* – ant pietinio; *kūle* – kranto; *āste* – būdamas; *samudra* – jūros; *patnyāḥ* – žmonos (Gangos); *sva* – savo; *suta* – sūnui; *nyasta* – perdavęs; *bhāraḥ* – valdžią.

Visiškai susitvardęs Mahārāja Parikṣitas atsisėdo pietiniame Gangos krante ant žolės, paklotos šaknimis į rytus, o pats nukreipė žvilgsnį į šiaurę, prieš tai patikėjęs karalystę savo sūnui.

Komentaras: Gangos upė garsėja kaip jūros žmona. *Kuṣos* žolės patiesalas laikomas pašventintu, kai žolė jam išraunama su šaknimis. Žolė, paklota šaknimis į rytus, yra palankus ženklas. Kai žmogus sėdi veidu į šiaurę, tai pranašauja jam dvasinę sėkmę. Prieš išeidamas iš namų, Mahārāja Parikṣitas perdavė valdymo reikalus savo sūnui. Taigi buvo visos palankios sąlygos jam pasitraukti.

18 TEKSTAS

एवं च तस्मिन्नरदेवदेवे
प्रायोपविष्टे दिवि देवसङ्घाः ।
प्रशस्य भूमौ व्यकिरन् प्रसूनै-
मुदा मुहुर्दुन्दुभयश्च नेदुः ॥१८॥

*evaṁ ca tasmin nara-deva-deve
prāyopaviṣṭe divi deva-saṅghāḥ
praśasya bhūmau vyakiran prasūnair
mudā muhur dundubhayaś ca neduḥ*

evam – taip; *ca* – ir; *tasmin* – tuo; *nara-deva-deve* – karaliui; *prāya-upaviṣṭe* – iki mirties pasninkaujant; *divi* – danguje; *deva* – pusdieviai; *saṅghāḥ* – visi; *praśasya* – šlovino poelgi; *bhūmau* – Žemėn; *vyakiran* – bėrė; *prasūnaiḥ* – gėles; *mudā* – džiaugsmingai; *muhuh* – visą laiką; *duṇḍubhayaḥ* – dangiškuosius būgnus; *ca* – taip pat; *neduḥ* – mušė.

Taigi valdovas Mahārāja Parikṣitas atsisėdo ir pasninkaudamas ėmė laukti mirties. Aukštesniųjų planetų pusdieviai mušdami dangiškuosius būgnus šlovino valdovo poelgi ir džiūgauti bėrė Žemėn gėles.

Komentaras: Tarpplanetinis susisiekimas egzistavo dar iki Mahārājos Parikṣito laikų, ir žinia apie tai, kad Mahārāja Parikṣitas, norėdamas išsigelbėti, pasninkaus iki mirties, pasiekė aukštesniąsias visas planetas, kur gyvena labai aukšto intelekto būtybės – pusdieviai. Pusdieviai gyvena žymiai prabangiau už žmones, tačiau visi jie paklusniai vykdo Aukščiausiojo Viešpaties valią. Dangaus planetose nėra nė vieno ateisto ar netikinčiojo. Jų gyventojai visad šlovina kiekvieną Viešpaties bhaktą, gyvenantį Žemėje, o Mahārāja Parikṣitas juos nepaprastai nudžiugino, ir todėl jie išreiškė jam savo pagarbą, berdami Žemėn gėles ir mušdami dangiškuosius būgnus. Pusdievis džiaugiasi, kai kas nors grįžta pas Dievą. Ir Viešpaties bhaktas jį taip džiugina, kad pasitelkęs savo adhidaiviškas jėgas jis stengiasi kiek galėdamas jam padėti. O šitai labai malonu Viešpačiui. Egzistuoja labai glaudūs nematomi ryšiai, siejantys Viešpatį, pusdievius ir Viešpaties bhaktus Žemėje.

19 TEKSTAS

महर्षयो वै समुपागता ये
प्रशस्य साध्वित्यनुमोदमानाः ।
ऊचुः प्रजानुग्रहशीलसारा
यदुत्तमश्लोकगुणाभिरूपम् ॥१९॥

*maharṣayo vai samupāgatā ye
praśasya sādhu ity anumodamānāḥ
ūcuḥ prajānugraha-śīla-sārā
yad uttama-śloka-guṇābhirūpam*

maharṣayaḥ – didieji išminčiai; *vai* – iš tikrųjų; *samupāgatāḥ* – ten susirinkusieji; *ye* – kurie; *praśasya* – šlovindami; *sādhu* – labai gerai; *iti* – taip;

anumodamānāḥ – pritardami; *ūcuḥ* – sakė; *prajā-anugraha* – gyvų būtybių geradarijai; *śīla-sārāḥ* – turintys galią; *yat* – nes; *uttama-śloka* – to, kuris šlovinamas rinktiniais posmais; *guṇa-abhirūpam* – gražiais, kaip dieviškos ypatybės.

Visi čia susirinkusieji išminčiai pagyrė Mahārāją Parikṣitą už jo sprendimą ir išreiškė savo pritarimą sakydami: „Puiku“. Išminčiai iš prigimties yra linkę daryti gera paprastiems žmonėms, nes jiems būdingos tos pačios galios, kaip ir Aukščiausiajam Viešpačiui. Todėl jiems buvo labai malonu regėti Mahārāją Parikṣitą, Viešpaties bhaktą, ir jie prabilo.

Komentaras: Natūralus gyvos būtybės grožis dar labiau atsiskleidžia, kai ji pasiekia dvasinės tarnystės lygį. Visą Mahārājos Parikṣito esybę užvaldė meilė Viešpačiui Kṛṣṇai. Tai labai džiugino susirinkusius išminčius, ir jie reiškė savo pritarimą žodžiais „puiku, puiku“. Išminčiai iš prigimties linkę daryti gera paprastam žmogui, ir matydami, kad žmogus – toks kaip Mahārāja Parikṣitas – tobulėja dvasinėje tarnystėje, jie nepaprastai džiaugiasi ir dovanoja visus palaiminimus, kokie tik yra jų galioje. Dvasinė tarnystė Viešpačiui yra tokia tauri, kad ja džiaugiasi visi pusdieviai, išminčiai ir Pats Viešpats, ir bhaktą visur lydi sėkmė. Tobulėjančio bhakto kelyje griūva visos užtvaros. Tai, jog Mahārāja Parikṣitas mirties valandą susitiko išminčius, buvo tikrai geras ženklas. Taigi vadinamasis brahmano sūnaus prakeiksmas virto jam palaiminimu.

20 TEKSTAS

न वा इदं राजर्षिवर्य चित्रं
भवत्सु कृष्णं समनुव्रतेषु ।
येऽध्यासनं राजकिरीटजुष्टं
सद्यो जहुर्भगवत्पार्श्वकामाः ॥२०॥

na vā idam rājarṣi-varya citram
bhavatsu kṛṣṇam samanuvrateṣu
ye 'dhyāsanam rāja-kirīṭa-juṣṭam
sadyo jahur bhagavat-pārśva-kāmāḥ

na – ne; *vā* – kaip; *idam* – tai; *rājarṣi* – šventasis karaliau; *varya* – viršiausias; *citram* – nuostabu; *bhavatsu* – jūs visi; *kṛṣṇam* – Viešpačiui Kṛṣṇa;

samanuvrateṣu – griežtai sekantys; *ye* – kurie; *adhyāsanam* – sosto; *rāja-kirīta* – karalių šalmais; *juṣṭam* – papuošto; *sadyah* – nedelsiant; *jahuḥ* – atsisakote; *bhagavat* – Dievo Asmens; *pārśva-kāmāḥ* – trokštantys bendrijos.

[Išminčiai tarė:] Mes kreipiamės į tave, kuris esi vyriausiasis tarp šventųjų karalių iš Pāṇḍu dinastijos, ištikimos Paties Viešpaties Śrī Kṛṣṇos priesakams. Nieko nuostabaus, kad tu atsisakei daugybės karalių šalmais papuošto sosto ir trokšti amžinai būti šalia Dievo Asmens.

Komentaras: Kvaili politikai, užimantys vadovaujančius postus, laiko savo laikinas pareigybes didžiausiu materialiu laimėjimu ir todėl laikosi jų įsikibę iki pat mirties, nesuvokdami, kad didžiausias laimėjimas gyvenime – išsivaduoti ir tapti vienu iš Viešpaties palydovų Jo amžinoje buveinėje. Žmogaus gyvenimas skirtas šiam tikslui pasiekti. „Bhagavad-gītoje“ Viešpatys daug kartų patikina mus, kad didžiausias laimėjimas – grįžti pas Dievą, į Jo amžinąją buveinę. Savo maldoje Viešpačiui Nṛsimhai Prahlāda Mahārāja sako: „O Viešpatie! Materialistų gyvenimas man kelia siaubą, bet Tavo gašdinantis Nṛsimhadevos pavidalas visai nebaisus. Materialistinis gyvenimo būdas yra tarsi girnos, į kurias mes esame įmesti. Mus įtraukė tas pragaištingas gyvenimo sukūrys, kurio bangos blaško į visas puses, ir prie Tavo lotoso pėdų aš meldžiu Tavęs, Viešpatie, – pasiimki mane į Savo amžinąją buveinę ir leiski būti vienu iš Tavo tarnų. Tai aukščiausios formos išsivadavimas iš materialistinės gyvensenos. Aš įgijau karčių materialaus gyvenimo patirtį. Kad ir kokia gyvybės forma aš gimčiau dėl ankstesnių savo poelgių, visad labai skausmingai išgyvenu du dalykus: išsiskyrimą su tuo, kas man brangu, ir susidūrimą su tuo, ko kratausi. Norėdamas tam pasipriešinti, aš griebdavausi vaisto, kuris buvo pavojingesnis už pačią ligą. Taip gyvenimas po gyvenimo nerandu sau vietos. Tad meldžiu, suteiki prieglobstį prie Savo lotoso pėdų“.

Valdovai Pāṇḍavos, kurie buvo iškilnesni už daugelį pasaulio šventųjų, pažino materialistinės gyvensenos kartėlį. Jų niekad nežavėjo jiems priklausiusio imperatoriaus sosto spindesys, ir jie visad troško, kad Viešpatys juos pašauktų pas Save būti kartu su Juo per amžius. Mahārāja Parīkṣitas buvo vertas Mahārājos Yudhiṣṭhīros vaikaitis. Mahārāja Yudhiṣṭhīra perdavė imperatoriaus sostą savo vaikaičiui, ir, sekdamas jo pavyzdžiu, Mahārāja Parīkṣitas, jo vaikaitis, perdavė sostą savo sūnui Janamejayai. Taip elgėsi visi dinastijos valdovai, nes jie nenukrypdami laikėsi Viešpaties Kṛṣṇos priesakų. Tokių Viešpaties bhaktų negali apžavėti materialistinio gyvenimo spindesys; jie gyvena nedraskomi aistrų, nepasiduodami netikriems, iliuziniams materialistinio gyvenimo siekiams.

21 TEKSTAS

सर्वे वयं तावदिहास्महेऽथ
 कलेवरं यावदसौ विहाय ।
 लोकं परं विरजस्कं विशोकं
 यास्यत्ययं भागवतप्रधानः ॥२१॥

*sarve vayaṁ tāvad ihāśmahe 'tha
 kalevaraṁ yāvad asau vihāya
 lokam paraṁ virajaskam viśokam
 yāsyaty ayam bhāgavata-pradhānaḥ*

sarve – visi; *vayam* – mes; *tāvat* – tol; *iha* – šioje vietoje; *āśmahe* – būsime; *atha* – po to; *kalevaram* – kūną; *yāvat* – kol; *asau* – karalius; *vihāya* – paliks; *lokam* – į planetą; *param* – aukščiausiają; *virajaskam* – kurios neteršia jokios materijos nešvarybės; *viśokam* – kurioje nėra sielvarto; *yāsyati* – sugriš; *ayam* – šis; *bhāgavata* – bhaktas; *pradhānaḥ* – iškilniausias.

Mes būsime čia, kol iškilniausias Viešpaties bhaktas Mahārāja Parīkṣitas sugriš į aukščiausiają planetą, kurios neteršia jokios materijos nešvarybės ir kurioje nėra sielvarto.

Komentaras: Anapus materialios kūrinijos, kurią lygina su debesimi danguje, plyti *paravyoma*, dvasinis dangus, su begalybe planetų, vadinamų Vaikuṅṭhomis. Šios planetos, Vaikuṅṭhos, turi skirtingus vardus: Puruṣottamaloka, Acyutaloka, Trivikramaloka, Hṛṣikeśaloka, Keśavaloka, Aniruddhaloka, Mādhaloka, Pradyumnaloka, Saṅkarṣaṇaloka, Śrīdharaloka, Vāsudevaloka, Ayodhyāloka, Dvārakāloka ir t.t. Egzistuoja milijonai ir kitų dvasinių *loky*, kur viešpatauja Dievo Asmuo. Šiose planetose visos gyvos būtybės – išsivadavusios sielos, turinčios dvasinius kūnus, kurie niekuo nenusileidžia Viešpaties kūnui. Ten neišmanoma susitepti materija, nes viskas yra dvasiška, todėl neegzistuoja sielvarto priešasčių. Gyvos esybės ten spinduliuoja transcendentine palaima, joms nežinomos gimimo, mirties, senatvės bei ligų kančios. Aukščiausioji *loka* iš minėtųjų Vaikuṅṭhalokų yra Goloka Vṛndāvana, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ir Jo ypatingų palydovų buveinė. Mahārājai Parīkṣitui buvo lemta pasiekti būtent šią *loka*, ir susirinkusieji didieji *ṛṣiai* tai numatė. Jie aptarinėjo šlovingą didžiojo valdovo išėjimą iš šio pasaulio ir norėjo matyti jį iki paskutinės akimirkos, nes jiems nebuvo lemta daugiau susitikti su didžiuoju Viešpaties bhaktu. Kai

didis Viešpaties bhaktas išeina iš šio pasaulio, neverta sielvartauti, nes jam lemta įžengti į Dievo karalystę. Liūdina tik tai, kad, išėjus tokiems didiems bhaktams, mes jų daugiau nebematysime, todėl tikrai yra dėl ko apgailestauti. Bhaktai paprastam žmogui pasirodo taip pat retai, kaip ir Pats Viešpats. Todėl didieji *ṛṣiai* teisingai nutarė nesitraukti iš tos vietos iki paskutinės akimirkos.

22 TEKSTAS

आश्रुत्य तदृषिगणवचः परीक्षित्
समं मधुच्युद्गुरु चाव्यलीकम् ।
आभाषतैनानभिनन्द्य युक्तान्
शुश्रूषमाणश्चरितानि विष्णोः ॥२२॥

*āśrutya tad ṛṣi-gaṇa-vacaḥ parikṣit
samam madhu-cyud guru cāvalīkam
ābhāṣatainān abhinandya yuktān
śuśrūṣamāṇaś caritāni viṣṇoḥ*

āśrutya – išklauses; *tad* – tuos; *ṛṣi-gaṇa* – susirinkusių išminčių; *vacaḥ* – žodžius; *parikṣit* – Mahārāja Parikṣitas; *samam* – bešališkus; *madhu-cyut* – malonius ausiai; *guru* – rimtus; *ca* – taip pat; *avalyīkam* – visiškai teisingus; *ābhāṣata* – pasakė; *enān* – visiems jiems; *abhinandya* – pasveikino; *yuktān* – tinkamai; *śuśrūṣamāṇaḥ* – nekantraudamas išgirsti; *caritāni* – apie darbus; *viṣṇoḥ* – Dievo Asmens.

Didieji išminčiai sugebėjo tinkamai reikšti mintis, jų žodžiai džiugino, buvo teisingi ir kupini giliausios prasmės. Todėl išklauses juos, norėdamas išgirsti pasakojimus apie Viešpaties Śrī Kṛṣṇos, Dievo Asmens, darbus, Mahārāja Parikṣitas juos pasveikino.

23 TEKSTAS

समागताः सर्वत एव सर्वे
वेदा यथा मूर्तिधरास्त्रिपृष्ठे ।
नेहाथ नामुत्र च कश्चनार्थ
ऋते परानुग्रहमात्मशीलम् ॥२३॥

*samāgatāḥ sarvata eva sarve
vedā yathā mūrti-dharās tri-prṣṭhe
nehātha nāmutra ca kaścānārtha
ṛte parānugraham ātma-śīlam*

samāgatāḥ – susirinkote; *sarvataḥ* – iš visų kampelių; *eva* – tikrai; *sarve* – visi jūs; *vedāḥ* – aukščiausia išmintis; *yathā* – kaip; *mūrti-dharāḥ* – įkūnytoji; *tri-prṣṭhe* – Brahmos planetoje (esančioje virš trijų planetinių sistemų, t.y. aukštesniojo, viduriniojo ir žemesniojo pasaulių); *na* – ne; *iha* – šiuo pasaulyje; *atha* – po to; *na* – nei; *amutra* – kitu pasaulyje; *ca* – taip pat; *kaścana* – kuo kitu; *arthaḥ* – domitės; *ṛte* – išskyrus; *para* – kitiems; *anugraham* – darantys gera; *ātma-śīlam* – iš prigimties.

Valdovas tarė: O didieji išminčiai, jūs malonėjote susirinkti čia iš visų visatos kampelių. Jūs prilygstate aukščiausiąjį išmanymą įkūnijančiai asmenybei, kuri gyvena planetoje, iškilusioje virš trijų pasaulių [Satyalokoje]. Tad iš prigimties jūs esate linkę dovanoti gerį kitiems ir, išskyrus šį tikslą, jūsų niekas nedomina nei šį, nei kitą gyvenimą.

Komentaras: Šešių rūšių vertybės, t.y. turtas, jėga, šlovė, grožis, žinios ir atsižadėjimas, – tai visų pirmiausia skirtingi Absoliučios Dievo Asmenybės atributai. Gyvos būtybės, neatsiejamos Aukščiausiosios Būtybės dalelės, gali turėti iki septyniasdešimt aštuonių procentų šių ypatybių. Materialiame pasaulyje iki septyniasdešimt aštuonių procentų Viešpaties atributų yra aptraukta materialios energijos, kaip saulė aptraukta debesų. Debesų temdoma saulė, palyginus su jos spindėjimu giedrame danguje, šviečia labai blausiai. Lygiai taip ir tikroji gyvų būtybių, turinčių šiuos atributus, esmė yra, galima sakyti, užgesusi. Egzistuoja trys planetų sistemos: žemesnieji, viduriniai ir aukštesnieji pasauliai. Žemėje gyvenantys žmonės yra viduriniųjų pasaulių pradžioje, o tokios gyvos būtybės, kaip Brahmā ir jo amžininkai, gyvena aukštesniuose pasauliuose, aukščiausias iš kurių – Satyaloka. Visi Satyalokos gyventojai gerai išmano Vedų išmintį, ir todėl mistiniai materialios energijos debesys jiems netemdo akių. Dėl šios priežasties juos vadina Vedų įsikūnijimais. Tokios būtybės, gerai susipažinusios tiek su materialiu, tiek su transcendentiniu mokslais, nesidomi nei materialiu, nei transcendentiniu pasauliais. Iš esmės tai troškimų neturintys bhaktai. Materialiame pasaulyje jie neturi ko siekti, o transcendentiniame pasaulyje jie semiasi džiaugsmo iš savęs. Kodėl gi jie ateina į materialų pasaulį? Jie nužengia į įvairias planetas kaip mesijai Viešpaties valia vaduoti puolusius

sielų. Jie nužengia į Žemę labai skirtingomis aplinkybėmis, skirtingų klimatinių sąlygų vietose, ir neša viso pasaulio žmonėms gėrį. Šiame pasaulyje jie neturi ką veikti. Vienintelis jų tikslas – išgelbėti puolusias, materialios energijos paklaidintas sielas, skęstančias materialiaame pasaulyje.

24 TEKSTAS

ततश्च वः पृच्छयमिमं विपृच्छे
 विश्रम्य विप्रा इति कृत्यतायाम् ।
 सर्वात्मना म्रियमाणैश्च कृत्यं
 शुद्धं च तत्रामृशताभियुक्ताः ॥२४॥

*tataś ca vaḥ pṛcchyaṃ imaṃ vipṛcche
 viśrabhya viprā iti kṛtyatāyām
 sarvātmanā mriyamāṇaiś ca kṛtyaṃ
 śuddhaṃ ca tatrāmṛśatābhiyuktāḥ*

tataḥ – todėl; *ca* – ir; *vaḥ* – jūsų; *pṛcchyaṃ* – ko verta klausti; *imaṃ* – to; *vipṛcche* – leiskite paklausti; *viśrabhya* – verti pasitikėjimo; *viprāḥ* – brahmanai; *iti* – taip; *kṛtyatāyām* – tarp įvairių pareigų; *sarva-ātmanā* – kiekvieno; *mriyamāṇaiḥ* – ypač to, kuris pasitinka mirtį; *ca* – ir; *kṛtyaṃ* – privalomas; *śuddhaṃ* – visiškai teisingas; *ca* – ir; *tatra* – ten; *āmṛśata* – gerai apgalvoję; *abhiyuktāḥ* – tinkamas.

O verti pasitikėjimo brahmanai! Klausiu jūsų, kokia mano pirmutinė pareiga. Prašau jūsų gerai pagalvoti ir pasakyti man, ką, nepaisydamas aplinkybių, nebijodamas suklysti, turėtų daryti žmogus – visų pirma tas, kuriam į akis žvelgia mirtis.

Komentaras: Posme karalius išminčiams kelia du klausimus: kokia yra pirmučiausia žmogaus pareiga bet kokiomis aplinkybėmis ir kaip turėtų elgtis besirengiantis mirti žmogus. Klausimas apie mirštantį žmogų yra svarbesnis, nes visų mūsų laukia mirtis, tik vienų ji tyko dabar, o kitų ateis po šimto metų. Gyvenimo trukmė čia ne tiek svarbu – svarbiausia sužinoti, kokia mirštančio žmogaus priedermė. Šiuos du klausimus Mahārāja Parikṣitas pateikė atėjusiam Śukadevai Gosvāmiui, ir, iš esmės kalbant, visas „Śrīmad-Bhāgavatam“ tekstas nuo Antrosios Giesmės pradžios iki Dvyliktosios pabaigos – tai atsakymas į šiuos du klausimus. Galutinė išvada ta, kad

aukščiausia ir amžina visų mūsų pareiga – dvasinė tarnystė Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai. Tai patvirtina Pats Viešpats paskutiniuose „Bhagavad-gīto“ puslapiuose. Mahārāja Parīkṣitas tai jau žinojo, tačiau norėjo, kad susirinkusieji didieji išminčiai vieningai patvirtintų jo įsitikinimą ir jis, gavęs jų patvirtinimą, galėtų nedvejodamas vykdyti savo pareigą. Jis sąmoningai vartoja žodį *śuddha* („absoliučiai teisingas“). Įvairių mokyklų filosofai siūlo skirtingus transcendencijos pažinimo arba savęs pažinimo metodus. Vieni jų pirmarūšiai, kiti – antrarūšiai ar net trečiarūšiai. Pirmarūšis metodas reikalauja iš žmogaus atsisakyti visų kitų metodų, paklusti Viešpačiui ir nusilenkti prie Jo lotoso pėdų. Taip atsikratoma visų nuodėmių bei jų padarinių.

25 TEKSTAS

तत्राभवद्भगवान् व्यासपुत्रो
 यदृच्छया गामटमानोऽनपेक्षः ।
 अलक्ष्यलिङ्गो निजलाभतुष्टो
 वृत्श्च बालैरवधूतवेषः ॥२५॥

*tatrābhavad bhagavān vyāsa-putro
 yadr̥cchayā gām aṭamāno ’napekṣaḥ
 alakṣya-liṅgo nija-lābha-tuṣṭo
 vṛtaś ca bālair avadhūta-veṣaḥ*

tatra – ten; *abhavat* – pasirodė; *bhagavān* – galingas; *vyāsa-putraḥ* – Vyāsadevos sūnus; *yadr̥cchayā* – kur panori; *gām* – po Žemę; *aṭamānaḥ* – keliavodamas; *anapekṣaḥ* – nesidomintis; *alakṣya* – neapreikšdamas; *liṅgaḥ* – požiūmių; *nija-lābha* – pažinęs save; *tuṣṭaḥ* – patenkintas; *vṛtaḥ* – supamas; *ca* – ir; *bālaiḥ* – vaikų; *avadhūta* – visų atstumtas; *veṣaḥ* – apsirengęs.

Tą akimirką čia pasirodė galingasis Vyāsadevos sūnus, keliavęs po Žemę, abejingas viskam ir besisemiantis džiaugsmo iš savojo „aš“. Iš jo išorės neįmanoma buvo pasakyti, kokiam luomui ar ašramai jis priklausė. Paskui jį traukė būrys moterų bei vaikų, o apsirengęs jis buvo kaip visuomenės atstumtasis.

Komentaras: Žodis *bhagavān* kartais vartojamas kalbant apie kai kuriuos didžius Viešpaties bhaktus. Toks buvo ir Śukadeva Gosvāmī. Išsivadavus

sios sielos nesidomi žemiškais reikalais, nes jos pasiekė dvasinės tarnystės viršūnę ir semiasi džiaugsmo iš savojo „aš“. Kaip jau sakytą, Śukadeva Gosvāmī formaliai nebuvo pasirinkęs dvasinio mokytojo, ir jam nebuvo atliktos jokios apsisvalymo apeigos. „Śrīmad-Bhāgavatam“ jam papasakojo tėvas, Vyāsadeva, todėl jį galima laikyti Śukadevos Gosvāmī dvasiniu mokytoju. Išgirdęs „Śrīmad-Bhāgavatam“, Śukadeva patyrė visišką dvasinį pasitenkinimą, todėl formalios apeigos jam buvo nereikalingos. Jos reikalingos tiems, kurie dar tik siekia visiško išsivadavimo, tuo tarpu Śrī Śukadeva Gosvāmī tėvo malone jau buvo jį pasiekęs. Jis buvo subrendęs jaunuolis, ir jam derėjo būti atitinkamai apsirėngusiam, tačiau jis vaikščiojo nuogas ir buvo abejingas visuomenėje vyraujantiems papročiams. Dažniausiai žmonės nekreipė į tai jokio dėmesio, laikydami jį pamišėliu. Apie jį spietėsi tikėtai smalsūs berniukai ir moterys. Taip keliaudamas kur akys veda, jis pasirodė Gangos pakrantėje. Galima spėti, kad Mahārājai Parīkṣitui iškėlus savąjį klausimą, didieji išminčiai nepriėjo vieningos nuomonės, ką jam derėtų daryti. Egzistuoja daugybė dvasinio išsigelbėjimo kelių, kurie skirti skirtingiems žmonėms. Tačiau aukščiausiasis gyvenimo tikslas – pasiekti dvasinės tarnystės Viešpačiui viršūnę. Išminčiai, kaip dažnai atsitinka gydytojams, nepriėjo vieningos nuomonės – kiekvienas siūlė savo receptą. Ir čia pasirodė didis galingasis Vyāsadevos sūnus.

26 TEKSTAS

तं द्व्यष्टवर्षं सुकुमारपाद-
 करोरुबाह्वंसकपोलगात्रम् ।
 चार्वायताक्षोन्नसतुल्यकर्ण-
 सुभ्रवाननं कम्बुसुजातकण्ठम् ॥२६॥

*tam dvyasṭa-varṣam su-kumāra-pāda-
 karoru-bāhv-aṁsa-kapola-gātram
 cārv-āyatākṣonnasa-tulya-karṇa-
 subhruv-ānanam kambu-sujāta-kaṅṭham*

tam – jam; *dvi-aṣṭa* – šešiolika; *varṣam* – metų; *su-kumāra* – dailios; *pāda* – kojos; *kara* – plaštakos; *ūru* – šlaunys; *bāhu* – rankos; *aṁsa* – pečiai; *kapola* – kaktas; *gātram* – kūnas; *cāru* – gražios; *āyata* – didelės; *aṁsa* – akys; *unnasa* – iškilis nosis; *tulya* – taip pat; *karṇa* – ausys; *subhru* – gražūs antakiai;

ānanam – veidas; *kambu* – kriauklė; *sujāta* – dailios formos; *kaṅṭham* – kaklas.

Vyāsadevos sūnui buvo tiktai šešiolika metų. Jo kojos, rankos, delnai, klubai, pečiai, kakta ir kitos kūno dalys buvo tobulos formos. Jo akys buvo didelės ir labai gražios, nosis iškili, ausys pailgos. Jis buvo nuostabiai patrauklaus veido, o grakščių linijų kaklas buvo panašus į kriauklę.

Komentaras: Gerbiamas žmogus pradėdamas apibūdinti nuo kojų; šios išgalėjusios tvarkos laikomasi ir aprašant Śukadevą Gosvāmį. Jam buvo tiktai šešiolika metų, tačiau žmogų gerbia ne už jo metus, o už tai, ką jis pasiekė. Ir jaunesnis gali pranokti senesnį patirtimi. Śrī Śukadeva Gosvāmī, vadinamas čia Vyāsadevos sūnumi, žiniomis pranoko visus susirinkusius išminčius, nors jam buvo tiktai šešiolika metų.

27 TEKSTAS

निगूढजत्रुं पृथुतुङ्गवक्षस-
मावर्तनाभिं वलिवल्गूदरं च ।
दिगम्बरं वक्त्रविकीर्णकेशं
प्रलम्बबाहुं स्वमरोत्तमाभम् ॥२७॥

nigūḍha-jatruṃ pṛthu-tuṅga-vakṣasam
āvarta-nābhiṃ vali-valgūdaram ca
dig-ambaram vaktra-vikīrṇa-keśam
pralamba-bāhuṃ svamarottamābham

nigūḍha – padengti; *jatrum* – raktikauliai; *pṛthu* – plati; *tuṅga* – iškili; *vakṣasam* – krūtinė; *āvarta* – sūkurio formos; *nābhiṃ* – bamba; *vali-valgu* – su bangelėmis; *udaram* – pilvas; *ca* – taip pat; *dik-ambaram* – apsirengęs visomis kryptimis (nuogas); *vaktra* – garbanoti; *vikīrṇa* – išsiplaikstę; *keśam* – plaukai; *pralamba* – ilgos; *bāhum* – rankos; *su-amara-uttama* – geriausio tarp dievų (Kṛṣṇos); *ābham* – spalva.

Jo raktikauliai nebuvo išsišovę, krūtinė buvo plati ir aukšta. Pilve, susimetusiame į gražias išilgines bangeles, matėsi giliai įsirėžusi bamba. Jo rankos buvo ilgos, ant gražaus veido krito garbanos. Kūno nedengė joks drabužis, ir gyminiu jis buvo panašus į Viešpatį Kṛṣṇą.

Komentaras: Kūno sudėjimu jis išsiskyrė iš paprastų žmonių. Śukadevos Gosvāmio fiziniai bruožai, jo ypatingi požymiai, fizionomistų liudijimais, būdingi didžioms asmenybėms. Gymiu jis buvo panašus į Viešpatį Kṛṣṇą, viršiausiąjį iš visų dievų, pusdievių ir gyvų būtybių.

28 TEKSTAS

श्यामं सदापीव्यवयोऽङ्गलक्ष्म्या
स्त्रीणां मनोज्ञं रुचिरस्मितेन ।
प्रत्युत्थितास्ते मुनयः स्वासनेभ्य-
स्तल्लक्षणज्ञा अपि गूढवर्चसम् ॥२८॥

*śyāmaṁ sadāpīvya-vayo-'ṅga-lakṣmyā
strīṇāṁ mano-jñāṁ rucira-smitena
pratyutthitās te munayaḥ svāsanebhyaḥ
tal-lakṣaṇa-jñā api gūḍha-varcasam*

śyāmam – juosvas; *sadā* – visada; *apīvya* – labai; *vayaḥ* – amžius; *aṅga* – dėl bruožų; *lakṣmyā* – turtingumo; *strīṇām* – moterims; *manaḥ-jñam* – patrauklus; *rucira* – žavinga; *smitena* – šypsena; *pratyutthitāḥ* – pakilo; *te* – jie visi; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *sva* – savo; *āsanebhyaḥ* – iš vietų; *tal* – tie; *lakṣaṇa-jñāḥ* – išmanantys fizionomiką; *api* – netgi; *gūḍha-varcasam* – paslėptą didybę.

Jis buvo tamsaus gymio ir kupinas jaunystės grožio. Tobulos jo kūno formos ir žavinga šypsena viliojo moteris. Ir nors jis stengėsi slėpti savo prigimties didybę, čia susirinkę didieji išminčiai gerai išmanė fizionomiką, tad rodydami savo pagarbą pakilo.

29 TEKSTAS

स विष्णुरातोऽतिथय आगताय
तस्मै सपर्या शिरसाजहार ।
ततो निवृत्ता ह्यबुधाः स्त्रियोऽर्भका
महासने सोपविवेश पूजितः ॥२९॥

*sa viṣṇu-rāto 'tithaya āgatāya
tasmai saparyām śirasājahāra
tato nivṛttā hy abudhāḥ striyo 'rbhakā
mahāsane sopaviveśa pūjitaḥ*

saḥ – jis; *viṣṇu-rātaḥ* – Mahārāja Parikṣitas (kurį visada globoja Viešpats Viṣṇu); *atithaye* – į svečius; *āgatāya* – čia atėjusiam; *tasmai* – jam; *saparyām* – visu kūnu; *śirasā* – nulenкта galva; *ājahāra* – pagarbino; *tataḥ* – po to; *nivṛttāḥ* – liovėsi; *hi* – tikrai; *abudhāḥ* – neišmanėlės; *striyaḥ* – moterys; *arbhakāḥ* – vaikai; *mahā-āsane* – ant pakylės; *sa* – jis; *upaviveśa* – atsisėdo; *pūjitaḥ* – pagerbtas.

Mahārāja Parikṣitas, kuris dar garsėjo Viṣṇurātos [tas, kurį visada globoja Viṣṇu] vardu, nulenkę galvą, sveikindamas svarbiausiąjį svečią – Śukadevą Gosvāmį. Tada neišmanėlės moterys ir vaikai atstojo nuo Śrīlos Śukadevos. Visų pagarbintas, Śukadeva Gosvāmis atsisėdo į garbingą vietą ant pakylės.

Komentaras: Susirinkime pasirodžius Śukadevai Gosvāmiui, visi, išskyrus Śrīlą Vyāsadevą, Nāradaį ir dar keletą kitų išminčių, pakilo, o Mahārāja Parikṣitas, džiaugdamašis galimybe pasveikinti didį Viešpaties bhaktą, nusilenkę jam lig žemės. Śukadeva Gosvāmis savo ruožtu atsakinėjo į pasveikinimus apglėbdamas išminčius, spausdamas jiems ranką, linksėdamas ir nusilenkdamas, o visų pirma nusilenkę savo tėvui ir Nāradaui Muniui. Jis buvo paprašytas vadovauti susirinkimui, ir pamatę, kaip jį sutiko karalius bei išminčiai, valkataujantys gatvės berniūkščiai ir neišmanėlės moterys, ėję jam iš paskos, apstulbo ir išsigando. Tas juos suturėjo, ir aplink įsivyravo iškilminga rimitis.

30 TEKSTAS

स संवृतस्तत्र महान्महीयसां
ब्रह्मर्षिराजर्षिदेवर्षिसङ्घैः ।
व्यरोचतालं भगवान् यथेन्दु-
ग्रहर्क्षतारानिकरैः परीतः ॥३०॥

*sa saṁvṛtas tatra mahān mahīyasām
brahmarsī-rājarṣi-devarṣi-saṅghaiḥ*

*vyarocatālam bhagavān yathendur
graharkṣa-tārā-nikaraiḥ parītaḥ*

sah – Śrī Śukadeva Gosvāmis; *saṁvṛtaḥ* – apsuptas; *tatra* – ten; *mahān* – didžiausis; *mahīyasām* – iš didžiausių; *brahmarṣi* – šventųjų brahmanų; *rājarṣi* – šventųjų karalių; *devarṣi* – šventųjų pusdievių; *saṅghaiḥ* – susirinkusių; *vyarocata* – vertas; *alam* – sugebantis; *bhagavān* – galingas; *yathā* – kaip; *induḥ* – mėnulis; *graha* – planetų; *rkṣa* – dangaus kūnų; *tārā* – žvaigždžių; *nikaraiḥ* – spiečiaus; *parītaḥ* – supamas.

Tada Śukadeva Gosvāmį apsupo šventieji išminčiai ir pusdieviai, kaip mėnulį apsupa žvaigždės, planetos ir kiti dangaus kūnai. Jis atrodė didingai ir kėlė visiems didžiausią pagarbą.

Komentaras: Didžiajame šventųjų susirinkime dalyvavo *brahmarṣis* Vyāsadeva, *devarṣis* Nārada, didysis karalių *kṣatrijų* valdovas Paraśurāma ir kiti. Kai kurie iš dalyvavusiųjų buvo įgalintieji Viešpaties įsikūnijimai. Śukadeva Gosvāmis nebuvo skiriamas prie *brahmarṣiū*, *rājarṣiū* ar *devarṣiū*. Jis taip pat nebuvo ir įsikūnijimas, toks, kaip Nārada, Vyāsa ar Paraśurāma. Ir visgi jam buvo parodyta didžiausia pagarpa. Tai reiškia, kad Viešpaties bhaktas gerbiamas labiau negu Pats Viešpats, todėl jokiū būdu negalima menkinti didžiū bhaktų, tokiū kaip Śukadeva Gosvāmis.

31 TEKSTAS

प्रशान्तमासीनमकुण्ठमेधसं
मुनिं नृपो भागवतोऽभ्युपेत्य ।
प्रणम्य मूर्ध्नावहितः कृताञ्जलि-
र्नत्वा गिरा सूनुतयान्वपृच्छत् ॥३१॥

*praśāntam āsīnam akuṅṭha-medhasam
munim nṛpo bhāgavato 'bhyupetya
praṇamya mūrdhnāvahitaḥ kṛtāñjalir
natvā girā sūnṛtayānvapṛcchat*

praśāntam – prie visiškai ramaus; *āsīnam* – sėdinčio; *akuṅṭha* – nedvejojantčio; *medhasam* – išmintingo; *munim* – prie didžio išminčiaus; *nṛpaḥ* – karalius (Mahārāja Parikṣitas); *bhāgavataḥ* – didis bhaktas; *abhyupetya* –

prie jo priėjęs; *praṇāmya* – nulenkęs; *mūrdhnā* – galvą; *avahitaḥ* – dera-
mai; *kṛta-añjaliḥ* – sudėtomis rankomis; *natvā* – mandagiais; *girā* – žodžiais;
sūnṛtayā – švelniu balsu; *anvapr̥cchat* – paklausė.

**Išminčius Śrī Śukadeva Gosvāmis atsėdėd į jam skirtą vietą, spindu-
liuodamas ramybe ir išmintimi, pasirengęs išsyk atsakyti į visus jam pa-
teiktus klausimus. Didis bhaktas Mahārāja Parīkṣitas prisiartinėd prie jo,
pagerbė jį nusilenkdamas ir, sudėjęs delnus, mandagiai kreipėsi į jį ma-
loniais žodžiais.**

Komentaras: Nuolankus Mahārājos Parīkṣito elgesys visiškai atitinka švent-
raščių nurodymus, kaip kreiptis į dvasinį mokytoją. Šventraščiai sako, kad,
norint perprasti transcendentinį mokslą, reikia nuolankiai kreiptis į dva-
sinį mokytoją. Mahārāja Parīkṣitas buvo pasirengęs mirčiai ir per labai
trumpą laiką – septynias dienas – turėjo sužinoti, kaip sugrįžti į Dievo
karalystę. Tokiu atsakingu momentu privalu kreiptis į dvasinį mokytoją.
Jeigu žmogus nesirengia spręsti būties problemų, jam nėra reikalo kreiptis
į dvasinį mokytoją. Tam, kuris nežino, kaip derėtų klausinėti dvasinį moky-
toją, nėra prasmės su juo susitikti. Śukadevos Gosvāmio asmenybėje buvo
išsikūnijusios visos būtinos dvasinio mokytojo ypatybės. Ir dvasinis mokyto-
jas, ir mokinys – Śrī Śukadeva Gosvāmis bei Mahārāja Parīkṣitas – išsiva-
davo per „Śrīmad-Bhāgavatam“. Śukadevą Gosvāmį su „Śrīmad-Bhāgava-
tam“ supažindino jo tėvas Vyāsadeva, tačiau Śukadevai Gosvāmiui iki tol
neteko persakyti kūrinio. Bet dabar Mahārājai Parīkṣitui jisai papasakojo
„Śrīmad-Bhāgavatam“ ir tiksliai, nedvejodamas atsakė į visus jo klausimus.
Tokiu būdu ir mokytojas, ir mokinys išsivadavo.

32 TEKSTAS

परीक्षिदुवाच

अहो अद्य वयं ब्रह्मन् सत्सेव्याः क्षत्रबन्धवः ।
कृपयातिथिरूपेण भवद्विस्तीर्थकाः कृताः ॥३२॥

parīkṣid uvāca

aho adya vayaṁ brahman sat-sevyāḥ kṣatra-bandhavaḥ
kṛpayātīthi-rūpeṇa bhavadbhis tīrthakāḥ kṛtāḥ

parīkṣit uvāca – laimingasis karalius Mahārāja Parīkṣitas tarė; *aho* – o;
adya – šiandien; *vayaṁ* – mes; *brahman* – o brahmane; *sat-sevyāḥ* – įgijom

teisę tarnauti bhaktui; *kṣatra* – valdovų luomas; *bandhavaḥ* – draugai; *kṛpayā* – tavo malone; *atithi-rūpeṇa* – kaip svečias; *bhavadbhiḥ* – tavo; *tīrthakāḥ* – tartum šventomis vietomis; *kṛtāḥ* – padarytos.

Laimingasis karalius Parikṣitas tarė: O brahmane, tu esi toks maloningas, kad tapai mano svečias. Savo pasirodymu tu pašventinai mus, ir mes tapome tarsi šventos vietos. Tavo malone mes, neverti valdovai, įgijom teisę tarnauti bhaktui.

Komentaras: Šventi bhaktai, tokie kaip Śukadeva Gosvāmī paprastai nebendrauja su žmonėmis, pasinėrusiais į žemiškus džiaugsmus, ypač jeigu jie priklauso karalių luomui. Viešpaties Caitanyos pasekėjas Mahārāja Prātāparudra norėjo susitikti su Viešpačiu, tačiau Viešpats atsisakė jį priimti, nes jis buvo valdovas. Bhaktui, kuris nori sugrįžti pas Dievą, griežtai draudžiami du dalykai: bendrauti su žmonėmis, pasinėrusiais į žemiškus malonumus, ir moterimis. Štai kodėl Śukadevos Gosvāmī lygio bhaktai vengia susitikti su valdovais. Tačiau Mahārāja Parikṣitas, žinoma, buvo ypatinga asmenybė. Jis buvo valdovas, bet visų pirma – didis bhaktas, todėl paskutinėmis jo gyvenimo dienomis Śukadeva Gosvāmī atėjo susitikti su juo. Mahārāja Parikṣitas buvo nuolankus bhaktas ir laikė save nevertu protėvių *kṣatriyū* palikuonim, nors iš tikrųjų nė kiek nenusileido savo pirmtakams. Nevertus valdovų sūnus vadina *kṣatra-bandhavomis*, o nevertus brahmanų sūnus – *dvija-bandhu* arba *brahma-bandhu*. Śukadevos Gosvāmī pasirodymas labai įkvėpė Mahārājā Parikṣitą. Jis pajuto, kaip buvimas šalia didžio šventojo, kurio pasirodymas bet kurią vietą paverčia šventa, sutaurino jį patį.

33 TEKSTAS

येषां संस्मरणात्पुंसां सद्यः शुद्ध्यन्ति वै गृहाः ।
किं पुनर्दर्शनस्पर्शपादशौचासनादिभिः ॥३३॥

yeṣāṃ saṁsmaraṇāt puṁsāṃ sadyaḥ śuddhyanti vai gṛhāḥ
kiṁ punar darśana-sparśa- pāda-śaucāsanādibhiḥ

yeṣāṃ – kurio; *saṁsmaraṇāt* – prisiminimas; *puṁsāṃ* – žmogaus; *sadyaḥ* – iš karto; *śuddhyanti* – apvalo; *vai* – tikrai; *gṛhāḥ* – namus; *kiṁ* – ką; *punaḥ* – tada; *darśana* – susitikimas; *sparśa* – lytėjimas; *pāda* – pėdų; *śauca* – plovimas; *āsana-ādibhiḥ* – pasodinimas ir t.t.

Vien prisiminus tave, mūsų namus apgaubia šventumo dvasia, o ką jau kalbėti, kai savo namuose mes matome, liečiame tave, plauname tavo šventas pėdas ir siūlome atsisėsti.

Komentaras: Šventa vieta svarbi visų pirma tuo, kad čia lankosi didieji šventieji išminčiai. Sakoma, nusidėjėliai, lankydamiesi šventoje vietoje, nusiplauna nuodėmes, ir jos čia susikaupia. O didieji šventieji savo buvimu šventoje vietoje susikaupusias nuodėmes panaikina, ir tokiu būdu bhaktų bei šventųjų malone šventa vieta išlieka šventa. Peržengęs malonumų besivaikančio pasauliečio namų slenkstį, šventasis panaikina jo padarytas nuodėmes. Taigi bendraudami su namų šeimininkais šventieji neturi savanau-diškų tikslų. Vienintelis jų tikslas – pašventinti pasauliečio namus, todėl šeimos žmogus turėtų būti dėkingas jo namus aplankiusiam šventajam ar išminčiui. Namų šeimininkas, nepagarbiai sutikęs šventąjį, didžiai jį įžeidžia. Todėl pasakytą, kad namų šeimininkas, nenusilenkęs šventajam, turi ištisą dieną pasninkauti, jeigu nori išpirkti savo nuodėmę.

34 TEKSTAS

सान्निध्यात्ते महायोगिन् पातकानि महान्त्यपि ।
सद्यो नश्यन्ति वै पुंसां विष्णोरिव सुरेतराः ॥३४॥

*sānnidhyāt te mahā-yogin pātakāni mahānty api
sadyo naśyanti vai puṁsāṁ viṣṇor iva suretarāḥ*

sānnidhyāt – esant; *te* – tau; *mahā-yogin* – o didis mistike; *pātakāni* – nuodėmės; *mahānti* – neišperkamos; *api* – nors; *sadyaḥ* – iš karto; *naśyanti* – išnyksta; *vai* – tikrai; *puṁsām* – žmogaus; *viṣṇoḥ* – kaip Dievo Asmens buvimas; *iva* – tarytum; *sura-itarāḥ* – kitokio nei pusdieviai.

O šventasis, o didysis mistike! Ateistas nepakenčia Dievo Asmens buvimo; lygiai taip ir tau pasirodžius sudega visos, net mirtinos, mūsų nuodėmės.

Komentaras: Egzistuoja dviejų kategorijų žmonės: ateistai ir atsidavę Viešpaties sekėjai. Viešpaties bhaktui būdingos dieviškos ypatybės, todėl jį vadina pusdieviu, o ateistus vadina demonais. Demonai negali pakęsti Višņu, Dievo Asmens. Jie kaip įmanydami mėgina sunaikinti Dievo

Asmeni, tačiau tereikia Dievo Asmeniui pasirodyti per Savo transcendentinį vardą, pavidalą, ypatybes, dieviškuosius žaidimus, atributus ar kitas įvairias apraiškas, – ir demono nelieka nė kvapo. Sakoma, šventas Viešpaties vardas išbaido visas šmėklas. Didieji šventieji ir Viešpaties bhaktai skiriami prie Jo atributų, ir kai tik šventasis bhaktas pasirodo, nuodėmės išnyksta tarytum šmėklos. Taip skelbia Vedų raštai. Todėl žmogui patariama bendrauti tik su šventais bhaktais, kad jo neveiktų pragaištinga šio pasaulio demonų ir šmėklų įtaka.

35 TEKSTAS

अपि मे भगवान् प्रीतः कृष्णः पाण्डुसुतप्रियः ।
पैतृष्वसेयप्रीत्यर्थं तद्गोत्रस्यात्तबान्धवः ॥३५॥

*api me bhagavān prītaḥ kṛṣṇaḥ pāṇḍu-suta-priyaḥ
paitṛ-ṣvaseya-prīty-arthaṁ tad-gotrasyātta-bāndhavaḥ*

api – tikrai; *me* – mane; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *prītaḥ* – patenkino; *kṛṣṇaḥ* – Viešpats; *pāṇḍu-suta* – karaliaus Pāṇḍu sūnūs; *priyaḥ* – brangus; *paitṛ* – iš tėvo pusės; *svaseya* – sesers sūnūs; *prīti* – malonumo; *arthaṁ* – dėlei; *tad* – jų; *gotrasya* – palikuonio; *ātta* – priėmė; *bāndhavaḥ* – kaip draugas.

Norėdamas pradžiuginti savo didžiuosius pusbrolius, Viešpats Kṛṣṇa, Dievo Asmuo, kurį itin brangina karaliaus Pāṇḍu sūnūs, elgėsi su manimi taip, tarytum aš būčiau vienas iš Jo giminaičių.

Komentaras: Tyras besąlygiškai atsidavęs Viešpačiui bhaktas pasitarnauja savo šeimai kur kas daugiau negu tie, kurie atsideda iliuziniams šeimos reikalams. Paprastai žmonės yra labai pritapę prie šeimos, ir atsidėjimas šeimai yra ta jėga, kuri išjudina žmonių ekonominius reikalus. Paklydusieji žmonės nesuvokia, kad pačią didžiausią paslaugą savo šeimai galima padaryti tapus Viešpaties bhaktu. Viešpats Pats pasirūpina bhakto šeimos nariais ir palikuonimis net ir tuo atveju, jeigu jie nėra Jam atsidavę. Mahārāja Prahlāda buvo didis Viešpaties bhaktas, o jo tėvas Hiraṇyakaśipu – užkietėjęs ateistas ir prisiekęs Viešpaties priešas. Ir vis dėlto Hiraṇyakaśipu, kaip Mahārājos Prahlādos tėvui, buvo dovanota galimybė išsivaduoti. Viešpats labai gailėstingas ir visokeriopai gina Savo bhaktų šeimos narius,

tad bhaktui nėra reikalo dėl jų jaudintis, net jeigu jis palieka savo namus norėdamas skirti gyvenimą dvasinei tarnystei. Mahārāja Yudhiṣṭhira ir jo broliai buvo Kuntės (Viešpaties Kṛṣṇos tetos iš tėvo pusės) sūnūs, ir Mahārāja Parikṣitas pripažįsta, kad Viešpats Kṛṣṇa globoja jį dėl to, kad jis – vienintelis didžiųjų Pāṇḍavų vaikaitis.

36 TEKSTAS

अन्यथा तेऽव्यक्तगतेर्दर्शनं नः कथं नृणाम् ।
नितरां म्रियमाणानां संसिद्धस्य वनीयसः ॥३६॥

*anyathā te 'vyakta-gateḥ darśanam naḥ katham nṛṇām
nitarām mriyamāṇānām saṁsiddhasya vanīyasah*

anyathā – kitaip; *te* – tu; *avyakta-gateḥ* – kurio kelias niekam nežinomi; *darśanam* – susitikimai; *naḥ* – su mumis; *katham* – kaip; *nṛṇām* – žmonėms; *nitarām* – būtent; *mriyamāṇānām* – pasitinkantiems mirti; *saṁsiddhasya* – visų tobuliausiojo; *vanīyasah* – pasirodymas.

Kaip kitaip [jeigu ne Viešpaties Kṛṣṇos įkvėptas] atėjai čia – tu, kuris klajoji visur paprastų žmonių neatpažintas ir neregimas man, stovinčiam ant mirties slenksčio?

Komentaras: Be jokių abejonių, didysis išminčius Śukadeva Gosvāmī stoji prieš Mahārājā Parikṣitą, didį Viešpaties bhaktą, Viešpaties Kṛṣṇos įkvėptas, kad paskelbtų jam „Śrīmad-Bhāgavatam“. Dvasinės tarnystės Viešpačiui giliausioji esmė suvokiama dvasinio mokytojo ir Dievo Asmens malone. Dvasinis mokytojas – tai regimas Viešpaties vietininkas, padedantis pasiekti galutinį tikslą. Dvasiniu mokytoju negali tapti Viešpaties negaliotas asmuo. Śrīla Śukadeva Gosvāmī – autoritetingas dvasinis mokytojas, todėl Viešpats įkvėpė jį stoti priešais Mahārājā Parikṣitą ir paskelbti „Śrīmad-Bhāgavatam“ mokymą. Žmogus pasieks galutinį tikslą, sugrįš pas Dievą, jeigu Viešpats dovanos jam Savo malonę ir pasiųs Savo tikrą atstovą. Ir kai tik Viešpaties bhaktas susitinka tikrąjį Viešpaties atstovą, jis gali būti tikras, kad palikęs dabartinį kūną sugrįš pas Dievą. Tačiau tai dar lemia ir paties bhakto nuoširdumas. Viešpats glūdi visų gyvų būtybių širdyse ir puikiausiai žino apie kiekvieną individualios asmenybės žingsnį. Matydamas, kad siela trokšta sugrįžti pas Dievą, Viešpats siunčia jai savo tikrą atstovą. Taip Viešpats pasirūpina nuoširdaus bhakto sugrįžimu pas

Jį. Reziumuojant galima pasakyti, kad susilaukti tikro dvasinio mokytojo pagalbos tolygu *gauti Paties Viešpaties tiesioginę pagalbą*.

37 TEKSTAS

अतः पृच्छामि संसिद्धिं योगिनां परमं गुरुम् ।
पुरुषस्येह यत्कार्यं म्रियमाणस्य सर्वथा ॥३७॥

*ataḥ pṛcchāmi saṁsiddhiṁ yogināṁ paramaṁ gurum
puruṣasyeha yat kāryaṁ mriyamāṇasya sarvathā*

ataḥ – todėl; *pṛcchāmi* – leiski paklausti; *saṁsiddhim* – apie tobulą kelią; *yoginām* – išminčių; *paramam* – aukščiausias; *gurum* – dvasinis mokytojas; *puruṣasya* – žmogaus; *iha* – šiame gyvenime; *yat* – kokia; *kāryam* – pareiga; *mriyamāṇasya* – pasitinkančio mirtį; *sarvathā* – visais atžvilgiais.

Tu – didžiųjų šventųjų ir bhaktų dvasinis mokytojas, todėl nuolankiai meldžiu nurodyti kelią, kuris atves į tobulumą kiekvieną žmogų, bet visų pirma tą, kuriam į akis žvelgia mirtis.

Komentaras: Jeigu žmogui nelabai rūpi tobulėjimo kelias, jam nėra reikalo kreiptis į dvasinį mokytoją. Dvasinis mokytojas nėra šeimos žmogaus puošmena. Paprastai madą sekantys materialistai pasisamdo vadinamąjį dvasinį mokytoją, bet iš to jiems nėra jokios naudos. Pseudomokytojas pataikauja savo „mokiniui“, todėl ir mokytojas, ir jo auklėtinis eina tiesiausiu keliu į pragarą. Mahārāja Parīkṣitas – tikro mokinio pavyzdys, nes jis kelia klausimus, gyvybiškai svarbius visiems žmonėms, ypač stovintiesiems prie mirties slenksčio. Mahārājos Parīkṣito iškeltas klausimas yra esminė viso „Śrīmad-Bhāgavatam“ teksto ašis. Na, o dabar pažvelkime, kaip išmintingai į jį atsakys didysis mokytojas.

38 TEKSTAS

यच्छ्रोतव्यमथो जप्यं यत्कर्तव्यं नृभिः प्रभो ।
स्मर्तव्यं भजनीयं वा ब्रूहि यद्वा विपर्ययम् ॥३८॥

*yac chrotavyam atho japyam yat kartavyam nṛbhiḥ prabho
smartavyam bhajanīyam vā brūhi yad vā viparyayam*

yat – apie ką; *śrotavyam* – reikia klausytis; *atho* – todėl; *japyam* – kartoti; *yat* – taip pat ką; *kartavyam* – daryti; *nṛbhīḥ* – visiems žmonėms; *prabho* – o šeimninke; *smartavyam* – atminti; *bhajanīyam* – garbinti; *vā* – ar; *brūhi* – paaiškink; *yad vā* – kas gi; *viparyayam* – prieštarauja principams.

Sakyk, apie ką žmogus turi klausytis ir kalbėti, ką atminti ir kam lenktis; ir dar – ko jam nederėtų daryti. Prašau man tai paaiškinti.

39 TEKSTAS

नूनं भगवतो ब्रह्मन् गृहेषु गृहमेधिनाम् ।
न लक्ष्यते ह्यवस्थानमपि गोदोहनं क्वचित् ॥३९॥

nūnaṁ bhagavato brahman grheṣu grha-medhinām
na lakṣyate hy avasthānam api go-dohanam kvacit

nūnam – nes; *bhagavataḥ* – tu, galingasis; *brahman* – o brahmane; *grheṣu* – namuose; *grha-medhinām* – šeimos žmonių; *na* – ne; *lakṣyate* – esi matomas; *hi* – tikrai; *avasthānam* – pasilieki; *api* – netgi; *go-dohanam* – melžiant karvę; *kvacit* – retai.

O galingasis brahmane! Sako, kad tu neužsibūni žmonių namuose ilgiau, negu jie trunka pamelžti karvę.

Komentaras: Šventieji ir pasaulio atsižadėjusieji išminčiai ateina į šeimos žmonių namus brėkstant, kai jie melžia karves, ir paprašo atsigerti pieno. Puodynės šviežio, ką tik pamelžto pieno, pakanka, kad suaugęs žmogus gautų visų būtinų vitaminų, todėl šventieji ir išminčiai maitinasi tik pienu. Net pats skurdžiausias šeimos žmogus laikydavo mažiausiai dešimtį karvių, kurių kiekviena duodavo nuo dvylikos iki dvidešimties litrų pieno, todėl jis negailėdamas aukodavo keletą puodelių pieno klajojančiam atsiskyrėliui. Namų šeimnininko pareiga – rūpintis šventaisiais ir išminčiais kaip savo vaikais. Taigi šventasis, toks kaip Śukadeva Gosvāmis stabelėdavo prie šeimos žmogaus namų anksti rytą daugių daugiausia penketui minučių. Kitaip sakant, didysis išminčius būdavo labai retas svečias prie šeimos žmogaus namų, todėl Mahārāja Parīkṣitas prašė jo nedelsiant jį pamokyti. Šeimos žmogui derėtų būti pakankamai išmintingam ir stengtis iš jį lankančio išminčiaus pasisemti transcendentinės išminties. Tik kvailys prašys

išminčiaus dalykų, kurių galima įsigyti turguje. Štai tokie turėtų būti santykiai tarp šventųjų ir šeimos žmonių.

40 TEKSTAS

सूत उवाच

एवमाभाषितः पृष्टः स राज्ञा श्लक्ष्णया गिरा ।

प्रत्यभाषत धर्मज्ञो भगवान् बादरायणिः ॥४०॥

sūta uvāca

*evam ābhāṣitaḥ pṛṣṭaḥ sa rājñā ślakṣṇayā girā
pratyabhāṣata dharmajñō bhagavān bādarāyaṇiḥ*

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *evam* – tai; *ābhāṣitaḥ* – pasakius; *pṛṣṭaḥ* – ir paklausus; *saḥ* – jo; *rājñā* – karaliui; *ślakṣṇayā* – pagarbia; *girā* – kalba; *pratyabhāṣata* – atsakė; *dharmajñāḥ* – išmanąs religijos principus; *bhagavān* – galinga asmenybė; *bādarāyaṇiḥ* – Vyāsadevos sūnus.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Taip rinkdamas labai pagarbius žodžius, karalius kreipėsi į išminčių. Išklausęs jų, didis ir galingas išminčius, Vyāsadevos sūnus, gerai išmanąs religijos principus, prabilo.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti devynioliktąjį Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės skyrių, pavadintą „Śukadevos Gosvāmio pasirodymas“.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Malonybė A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmīu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhū (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhū veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos *vaiṣṇavų* bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrelio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāso* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavadė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais kroviniu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią

sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Kṛṣṇos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą – *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojiui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliaavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Cituoti šaltiniai

Knygoje cituojami arba minimi šventraščiai. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

Naudojami sutrumpinimai dažniausiai cituojamiems šventraščiams: „Bhagavad-gītā“ – „Bg.“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ – „Bhāg.“, „Brahma-saṁhitā“ – „Bs.“.

- | | |
|--|---|
| „Bhagavad-gītā“ 10.21, 10.22,
10.27, 11.19, 11.33, 11.34,
11.38, 12.4, 12.5, 12.6, 12.9,
12.12, 12.19, 12.34, 13.2,
13.19, 13.28, 13.43, 13.46,
13.47, 14.8, 14.10, 14.32–33,
14.38, 15.5, 15.12, 15.15,
15.35, 15.44, 15.45, 15.46,
15.47–48, 15.49, 16.20,
16.26–30, 17.1, 17.16, 17.19,
17.20, 17.25, 17.37, 18.11,
18.16, 18.46 | „Īśopaniṣada“ 10.25, 17.10–11
„Kaṭha Upaniṣada“ 10.13,
12.17
„Mahābhārata“ 12.20, 12.24,
13.8, 16.12, 19.9–10
„Padma Purāṇa“ 17.18
„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.25,
18.16, 19.9–10
Upaniṣados 10.20, 10.24
„Vedānta-sūtra“ 10.24, 15.27
Vedos 10.16, 10.20, 11.16–17,
11.38, 12.17, 12.29, 12.34,
15.27, 16.26–30, 17.38, 18.21,
18.45 |
| „Brahma-saṁhitā“ 10.21, 11.33,
12.9 | |
| „Brahma-vaivarta Purāṇa“ 15.20 | „Viṣṇu Purāṇa“ 15.20 |

Žodynėlis

A

Ācārya – idealus mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu; dvasinis mokytojas.

Adhidaivikos jėgos – valdymo funkcijos, kurias Viešpatys suteikia pusdieviams, pavyzdžiui: galia valdyti lietų, vėją, saulės šviesą.

Ahimsā – neprievarta.

Akṣauhiṇī – karinis dalinys, kurį sudaro 21 870 karo vežimų, 21 870 dramblių, 109 350 pėstininkų ir 65 610 arklių.

Anna-prāśana – ceremonija, kurios metu kūdikis pirmą kartą ragauja grūdinių patiekalą; viena apvalomųjų *samskāryū*.

Ārati – sveikinimo ceremonija, kurios metu Viešpačiui giedamos giesmės, aukojami maistas, lempelė, vėduoklė, gėlės ir smilkalai.

Arcanā – viena iš dvasinės tarnystės rūšių; Dievybės garbinimas šventykloje.

Artha – ekonomikos plėtra.

Āsana – statinė *yogos* poza.

Askezė – *tapasya*; savanoriškas kūno tramdymas ir materialių išbandymų pasirinkimas siekiant materialių arba dvasinių tikslų.

Āśrama – viena iš dvasinio tobulėjimo pakopų; žr. taip pat *Brahmacarya*; *Grhastha*; *Vānaprastha*; *Sannyāsa*.

Asura – demonas ateistas; primityvus materialistas.

Aśvamedha-yajña – Vedų numatytas žirgo aukojimas.

Avatāra – „nužengusis“, Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas arba inkarnacija.

B

Bhagavad-gītā – Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos ir Jo atsidavusio pasekėjo Arjunos dialogas, apibūdinantis dvasinę tarnystę kaip svarbiausią priemonę siekiant dvasinio tobulumo ir galutinį dvasinio tobulumo tikslą.

Bhāgavata – viskas, kas turi sąsajų su Bhagavānu, Aukščiausiuoju Viešpačiu; visų pirma Viešpaties bhaktas ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Bhāgavata-dharma – mokslas apie dvasinę tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui; Viešpaties nustatyti religijos principai.

Bhāgavata-saptāha – septynios dienas trunkančios „Śrīmad-Bhāgavatam“ paskaitos, kurias paprastai skaito profesionalūs skaitovai už tam tikrą mokestį.

Bhaktas – atsidavęs Aukščiausiojo Viešpaties pasekėjas.

Bhakti – dvasinė tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui.

Bhaktivedāntos – dvasios aukštumų pasiekę transcendentalistai, patyrusieji Vedų esmę per dvasinę tarnystę.

Bhakti-yoga – jungtis su Aukščiausiuoju per dvasinę tarnystę.

Bhāva – pradinė ekstatinės meilės Dievui stadija.

Bona fide (lot.) – tikras, autentiškas, nuoširdus.

Brahmacarya – skaistybės įžado besilaikančio mokinio gyvenimas; pasak Vedų, pirmasis dvasinio tobulėjimo etapas.

Brahma-tejas – ypatinga brahmano galia.

Brahmanas (Brahman) – Absoliuti Tiesa; dažniausiai beasmenis Absoliuto aspektas.

Brahmanai (*brāhmaṇas*) – išminčiai, šventikai; pirmoji Vedų socialinės sistemos klasė.

Brahmānanda – džiaugsmas patyrus dvasinį Viešpaties spinduliavimą.

Brahmarṣis – „išminčius tarp brahmanų“; titulas.

Brahmāstra – branduolinis ginklas, sukuriamas ir paleidžiamas kartojant ypatingas *mantras*.

C

Caṇḍāla – žmogus, nepriklausantis jokiai kastai, neliečiamasis; šunėdis.

D

Daridra-nārāyaṇa – „vargšas Nārāyaṇa“; įžeidžiamas terminas, kurį vartoja *māyāvādžiai*, lygindami vargšus su Aukščiausiuoju Viešpačiu.

Devarṣis – „išminčius tarp pusdievių“; titulas.

Dharma – religija, priedermė; paprastai žymi svarbiausią gyvų būtybių prigimtinių bruožą – amžinąją tarnystę Viešpačiui.

Dhyāna – meditacinė *yoga*.

E

Ekādāśis – ypatinga diena, skirta daugiau prisiminti Viešpatį; vienuoliktoji diena po mėnulio jaunaties ir pilnaties. Šią dieną maistui nevartojami grūdiniai ir ankštiniai produktai.

Ekspansija – Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalas, viena iš daugybės Jo apraiškų.

G

Gandharvos – dainiai ir muzikantai iš pusdievių planetų.

Garbhādhāna-saṁskāra – vediškoji apšalymo ceremonija, kurią tėvai atlieka prieš pradėdami vaiką.

Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka) – aukščiausioji dvasinė planeta, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė.

Gopės – Kṛṣṇos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir artimiausios Viešpaties pasekėjos.

Gosvāmis – tas, kuris suvaldė jausmus ir protą; pasaulio atsižadėjusio žmogaus (*sannyāsio*) titulas.

Gṛhastha – gyvenimas šeimoje vadovaujantis Vedų nurodymais; antrasis dvasinio tobulėjimo etapas.

Guṇa-avatāros – Višņu, Brahmā ir Śiva; dievybės, valdančios tris gamtos *guṇas*.

Guru – dvasinis mokytojas.

H

Hare Kṛṣṇa mantra – žr. *Mahā-mantra*.

Harināma-yajña – kongregacinis šventų Aukščiausiojo Viešpaties vardų giedojimas, Kali amžiuje rekomenduojama aukos rūšis.

Haṭha-yoga – įvairios kūno pozos ir kvėpavimo pratybos, skirtos apsivalyti ir suvaldyti jausmus.

I

Impersonalistas – tas, kuris beasmeni Dievo aspektą (Brahmaną) laiko visa ko priežastimi ir aukščiausią realybe.

Inkarnacija – *avatāra*; Dievo įsikūnijimas materialiam pasaulyje, nužengiantis su tam tikra misija.

Itihāsos – istorijos metraščiai.

Y

Yajña – aukojimas; Aukščiausiasis Viešpats, kuriam skiriamos visos aukos; galutinis aukų objektas.

Yātrā – kelionė.

Yoga-nidrā – mistinis Viešpaties Višņu miegas.

Yogas – transcendentalistas, siekiantis jungties su Aukščiausiuoju.

Yuga-avatāros – keturi Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimai, nužengiantys įvairiomis *yugomis* (amžiais) ir nurodantys toms *yugoms* tinkamus dvasinio tobulėjimo metodus.

Yugos – cikliškai besikartojantys keturi amžiai (epochos), galiojantys visoje visatoje.

J

Jīva-tattvos – gyvos būtybės, atomo dydžio Aukščiausiojo Viešpaties dalelės.

Jñāna – išmintis, žinios.

Jñāna-kāṇḍa – Vedų dalis, kuri pasakoja apie Brahmaną, dvasią.

K

Kaivalya – impersonalistinis išsivadavimas, pasiekiamas įsiliejus į dvasinį Viešpaties švytėjimą.

Kali-yuga (Kali amžius) – dabartinis amžius, kuriam būdinga nesantaikos dvasia. Paskutinis iš keturių *yugų*. Prasidėjo prieš 5 000 metų.

Kalpa – Brahmos diena; trunka 4 320 000 000 metų.

Kāma – geismas.

Kāmadhenu – dvasinės karvės, gyvenančios dvasiniame pasaulyje ir galinčios duoti neribotą kiekį pieno.

Karatālos – lėkštelės, kuriomis grojama *kīrtanos* metu.

Karma – materialinė karminė veikla, sukurianti pasekmes.

Karmis – žmogus, užsiimantis karmine veikla; materialistas.

Kīrtana – dvasinės tarnystės metodas, Aukščiausiojo Viešpaties vardų giedojimas ir šlovinimas.

Kṛṣṇaloka – žr. *Goloka Vṛndāvana*.

Kṣatriyos – kariai arba valdovai; antroji Vedų socialinės sistemos klasė.

L

Lakṣmī – sėkmės deivė, Aukščiausiojo Viešpaties Nārāyaṇos amžinoji sutuoktinė.

Lilā-avatāros – begalinė daugybė Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacijų, nužengiančių į materialų pasaulį apreikšti Savo dvasinių žaidimų.

Loka – planeta.

M

Mahā-mantra – didžioji išsivadavimo giesmė: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“.

Mahā-ratha – didis karžygys, pajėgus vienas kautis su dešimčia tūkstančių priešų.

Mahājānos – didžios, savęs pažinimą pasiekusios sielos; Kṛṣṇos sąmonės mokslo autoritetai.

Mahat-tattva – pirminė, vienalytės formos visuminė materiali energija, iš kurios kuriamas materialus pasaulis.

Mahātmā – „didžioji siela“, iškilnus Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas.

Mantra – transcendentinis garsas arba Vedų himnas, išvaduojantis protą iš iliuzijos.

Mathurā – Viešpaties Kṛṣṇos buveinė; Vṛndāvanos apylinkės. Čia Jis gimė ir grįžo, kai baigėsi Jo vaikystės žaidimai Vṛndāvanoje.

Māyā – žemesnioji, iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija, valdanti materialią kūriniją; savo amžinojo ryšio su Kṛṣṇa užmiršimas.

Māyāvādžiai – filosofai impersonalistai, galutinę Absoliuto išraišką suvokiantys kaip neturinčią pavidalo ir teigiantys, esą gyvos būtybės lygios Dievui.

Mokṣa – išsivadavimas iš materijos nelaisvės.

Mṛdaṅga – molinis būgnas, kuriuo grojama garbinant Viešpatį.

Munis – išminčius.

N

Nirguṇa – neturintis materialių ypatybių.

Nivṛtti-mārga – atsižadėjimo kelias, vedantis į išsivadavimą.

P

Pañcarātra – Vedų šventraštis, aprašantis Dievybės garbinimą ir skirtas šio amžiaus bhaktams.

Paṇḍita – mokslo vyras.

Parakīya – ištekęjusios moters ir jos meilužio ryšiai; Vṛndāvanos mergelių ir Kṛṣṇos santykiai.

- Paramahaṁsa** – dvasios aukštumas pasiekęs Aukščiausiojo Viešpaties bhaktas, lyginamas su gulbe; aukščiausioji *sannyāso* pakopa.
- Parameśvara** – aukščiausiasis valdovas, Viešpats Kṛṣṇa.
- Paramparā** – mokinių seka, kuriai priklauso *bona fide* dvasiniai mokytojai.
- Prāṇāyāma** – kvėpavimo valdymo technika, kuria naudojamosi *yogos* pratybose, ypač *aṣṭāṅga-yogoje*.
- Prasādam** – Viešpaties malonė; maistas ar daiktai, sudvasinti paaukojus juos Aukščiausiajam Viešpačiui.
- Pravṛtti-mārga** – Vedų reglamentuotas juslinių malonumų kelias.
- Purāṇos** – aštuoniolika šventų knygų, kurios papildė Vedas; istoriniai šventraščiai.
- Puruṣa-avatāros** – trys pirminės Aukščiausio Viešpaties ekspansijos, kuriančios visatą.

R

- Rājarṣis** – šventasis karalius.
- Rājasūya-yajña** – didysis aukojimas, kurį atliko karalius Yudhiṣṭhira ir kuriame dalyvavo Viešpats Kṛṣṇa.
- Rāma-rājya** – tobula monarchija, paremta Vedų principais ir Viešpaties Rāmacandros (idealaus karaliaus, Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimo) gyvenimo pavyzdžiu.
- Rāsa-līlā** – tyri meilės santykiai tarp Kṛṣṇos ir dvasiniu požiūriu kilniausių, artimiausių Jo tarnaičių – Vrajabhūmio piemenaičių *gopių*.
- Rṣis** – išminčius.

S

- Sac-cid-ānanda-vigraha** – amžinas, spinduliuojantis palaimą bei išmintį transcendentinis Viešpaties pavidalas.
- Sādhu** – šventasis.
- Sampradāya** – mokinių seka, kuriai priklauso dvasiniai mokytojai; platesnį prasmę, tos tradicijos pasekėjai.
- Samskāra** – apvalomųjų Vedų ritualų ciklas, besitęsiantis nuo žmogaus pradėjimo iki jo mirties.
- Sanātana-dharma** – amžinoji gyvų būtybių priedermė arba religija, dvasinė tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui.
- Sanākīrtana** – kongregacinis arba viešas Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos šlovinimas, paprastai giedant Viešpaties šventuosius vardus.

- Sannyāsa** – gyvenimas atsižadėjus pasaulio; pasak Vedų, ketvirtoji dvasinio tobulėjimo pakopa.
- Sāyujya** – išsivadavimas įsiliejant į dvasinį Viešpaties švytėjimą.
- Smṛti** – apreiškėtieji šventraščiai, papildantys *śruti*, pirminius Vedų raštus Vedas ir Upaniṣadas.
- Soma-rasa** – gyvenimą ilginantis gėrimas, kuriuo mėgaujasi pusdieviai iš aukštesniųjų planetų.
- Spekuliatyvūs samprotavimai** – pastangos suvokti Absoliučią Tiesą remiantis tik savo patirtimi ir proto galiomis.
- Supersiela** – Paramātmā; Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas, esantis visų gyvų būtybių širdyse ir įeinantis į kiekvieną atomą.
- Surabhi karvės** – dvasinės karvės, gyvenančios dvasiniame pasaulyje ir galinčios duoti neribotą kiekį pieno.
- Svāmis** – tas, kuris valdo jausmus ir protą; pasaulio atsižadėjusio žmogaus (*sannyāsio*) titulas.
- Svargaloka** – rojus planetos materialiam pasaulyje.
- Svayamvara** – ceremonija, kurios metu karalaitė pati išsirenka jaunikį.

Š

- Śālagrāma-śilā** – Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, Dievybė, turinti akmens pavidalą.
- Śāstra** – apreiškėtieji šventraščiai; pavyzdžiui, Vedų raštai.
- Šelakas** – lengvai įsiliepsnojanti gamtinė derva. Ja buvo įmirkytas namas, kuriame Duryodhana apgyvendino brolius Pāṇḍavas, norėdamas juos nužudyti.
- Śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ** – dvasinės tarnystės metodas; pasakojimų apie Viešpatį Viṣṇu, arba Kṛṣṇą, klausymasis ir Jo šlovinimas giesmėmis.
- Śruti** – žinios, gautos klausantis; pirminiai Vedų raštai (Vedos ir Upaniṣados), kurias apreiškė Patsai Aukščiausiasis Viešpats.
- Śūdro** – darbininkai; ketvirtoji Vedų socialinės sistemos klasė.
- Śūdrāṇī** – *śūdro* žmona.

T

- Tapasya** – askezė; savanoriškas apsiribojimas aukščiausiajam gyvenimo tikslui pasiekti.
- Tilaka** – palankūs molio ženklai, kuriais bhaktai žymisi kaktą ir kitas kūno vietas.
- Transcendentinis** – dvasinis, esantis anapus materialios gamtos.

Tulasī – šventasis augalas, kurį labai brangina Viešpats Kṛṣṇa ir garbina Jo bhaktai.

V

Vaikunṭha – dvasinis pasaulis, kur nėra rūpesčių.

Vaiṣṇava – Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu, arba Kṛṣṇos, atsidavęs pasekėjas; bhaktas.

Vaiśyos – ūkininkai ir prekijai; trečioji Vedų socialinės sistemos klasė.

Vānaprastha – atsižadėjęs šeimyninio gyvenimo; pasak Vedų, trečioji dvasinio tobulėjimo pakopa.

Varṇa – viena iš keturių Vedų socialinės sistemos klasių. Priklausomybę *varṇai* lemia žmogaus veiklos pobūdis ir gamtos *guṇų* įtaka jam. Žr. taip pat *Brahmanai*; *Kṣatriyos*; *Vaiśyos*; *Śūdras*.

Varṇa-saṅkara – vaikai, pradėti nesilaikant Vedų religijos principų; nepageidautini palikuonys.

Varṇāśrama-dharma – Vedų sistema, skirianti visuomenę į keturias klases ir keturis dvasinio tobulėjimo etapus; žr. taip pat *Varṇa*; *Āśrama*.

Vedānta – Śrīlos Vyāsadevos filosofijos sistema, išdėstyta „Vedānta-sūtroje“, kuri glausta forma susumuoja Vedų išmintį ir nurodo galutinį pažinimo tikslą – Kṛṣṇą.

Vedos – pirminiai šventraščiai, išėję iš Paties Viešpaties Kṛṣṇos lūpų.

Virāṭ-rūpa – koncepcija apie fizinės visatos ir Viešpaties kūno panašumą.

Viṣṇu – Aukščiausiasis Viešpats; Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos, tiek egzistuojančios Vaikunṭhos pasaulyje, tiek kuriančios ir palaikančios materialias visatas.

Viṣṇu-tattva – Dievo būvis arba kategorija; žymi pirmines Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijas.

Vṛndāvana – Kṛṣṇos amžinoji buveinė, kurioje iki galo atsiskleidžia Jo patrauklūs bruožai; kaimelis Indijoje, kuriame prieš 5 000 metų vyko Viešpaties vaikystės žaidimai.

Vyāsadeva – Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, dovanojęs žmonijai Vedas, Purānas, „Vedānta-sūtrą“ ir „Mahābhārata“.

Z

Zamindāras – turtingas žemvaldys.

Kaip tarti sanskritą

Įvairiais istorijos tarpsniais sanskritui užrašyti vartotos skirtingos abėcėlės. Labiausiai paplitusi iš jų tebėra *devanāgarī* (pažodžiui „raštas, vartojamas pusdievių miestuose“). *Devanāgarī* abėcėlėje keturiasdešimt aštuonios raidės: trylika balsių ir trisdešimt penkios priebalsės. Senovės sanskritologai sudarė *devanāgarī* abėcėlę atsižvelgdami į praktinius kalbos poreikius, vėliau šią rašto sistemą perėmė Vakarų pasaulio mokslininkai.

Šiame leidime sanskrito žodžiai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai atkartoja sanskrito rašybą. Kiekvieną *devanāgarī* simbolį žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Taigi knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (o tariama *kriṣṇa*), **Caitanya** (*čaitanja*), **Śrīla Prabhupāda** (*šryla prabhupada*), **Arjuna** (*ardžuna*), **ācārya** (*ačarja*), **prakṛti** (*prakṛiti*), **yoga** (*joga*) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkesnis rašybos ir tarimo paaiškinimas.

Balsės

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ऋ ṛ
ॠ ṛि लृ! ए e ऐ ai ओ o औ au

Priebalsės

Guturalinės:	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
Palatalinės:	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
Cerebralinės:	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
Dentalinės:	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
Labialinės:	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
Pusbalsės:	य ya	र ra	ल la	व va	
Sibiliantai:		श śa	ष ṣa	स sa	
Aspirata:	ह ha	Anusvāra: ँ ṁ		Visarga: ः ḥ	

Skaitmenys

0-0 १-1 २-2 ३-3 ४-4 ५-5 ६-6 ७-7 ८-8 ९-9

Balsės, einančios po priebalsių, rašomos taip:

[ā i ī ī ī u ū r ṛ e ē ai o o au

Pavyzdžiui: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū

कृ kṛ कृ kṛ कु kḷ के ke कै kai को ko कौ kau

Paprastai kelios viena po kitos einančios priebalsės susilieja ir virsta nauja raide (vadinamąja ligatūra), pvz.: क्ष kṣa त्र tra

Jeigu po priebalsės nerašoma jokia balsė, laikoma, kad po šios priebalsės eina balsė a.

Virāma (◌) nurodo, kad žodis baigiasi priebalse: क्

Avagraha (◌) – apostrofas (').

Balsiai tariami:

a – kaip trumpasis a žodyje „kad“	ī – kaip ilgasis y žodyje „lyja“
ā – kaip ilgasis a žodyje „lašas“	ḷ – kaip junginys lri
ai – kaip dvibalsis ai žodyje „maistas“	o – kaip dvibalsis ou žemaičių žodyje „duona“ [douna]
au – kaip dvibalsis au žodyje „auka“	ṛ – kaip ri žodyje „rimas“
e – kaip ilgasis e žodyje „kelias“	ṛ – kaip ry žodyje „rytas“
i – kaip trumpasis i žodyje „tik“	u – kaip trumpasis u žodyje „kur“
	ū – kaip ilgasis ū žodyje „dūmai“

Priebalsiai tariami:

Guturaliniai

(galinė liežuvio dalis prispau-
džiama prie minkštojo gomurio)

g – kaip **g** žodyje „gaiva“

k – kaip **k** žodyje „kulti“

ṅ – kaip **n** žodyje „dingo“

gh – kaip junginys **gh**

kh – kaip junginys **kh**

Dentaliniai

(liežuvio priešakinė dalis
liečia dantis)

d – kaip **d** žodyje „dalia“

n – kaip **n** žodyje „našta“

t – kaip **t** žodyje „tiesa“

dh – kaip junginys **dh**

th – kaip junginys **th**

Pusbalsiai

y – kaip **j** žodyje „jau“

l – kaip **l** žodyje „linas“

r – kaip **r** žodyje „rasa“

v – kaip **v** žodyje „valia“

Aspirata

h – kaip **h** žodyje „halė“

Anusvāra

m̐ – grynas nosinis garsas,
tariamasis kaip **n** prancūzų
žodyje „bon“.

Cerebraliniai (ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ) tariami panašiai kaip dentaliniai, tačiau lie-
žuvio smaigalys neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia
priešakinę kietojo gomurio dalį.

Junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: yajñā – kaip jagja).

Labialiniai

(tariami lūpomis)

b – kaip **b** žodyje „banga“

m – kaip **m** žodyje „mama“

p – kaip **p** žodyje „pora“

bh – kaip junginys **bh**

ph – kaip junginys **ph**

Palataliniai

(liežuvio vidurys pakeliamas
prie kietojo gomurio)

c – kaip **č** žodyje „čia“

j – kaip **dž** žodyje „džius“

ñ – kaip **n** žodyje „ponia“

ch – kaip junginys **ch**

jh – kaip junginys **džh**

Sibiliantai

s – kaip **s** žodyje „saulė“

ś – kaip minkštasis **š** žodyje
„šiaudas“

ṣ – kaip **š** žodyje „šaltis“

Visarga

ḥ – stipri aspirata, paprastai
stovinti žodžio gale; eilutės
pabaigoje **aḥ** tariama
kaip **aha**, o **iḥ** kaip **ihi**.

Skaitant sanskritą nėra griežtų nurodymų, kaip kirčiuoti skiemenis, taip pat nereikia daryti pauzių tarp žodžių, esančių vienoje eilutėje. Paprastai skiemenys skiriami pagal ilgumą. Ilgieji skiemenys yra tie, kurių balsis ilgas (**ā, ai, au, e, ī, o, ī, ū**) arba kurių trumpasis balsis stovi prieš kelis priebalsius (įskaitant **h** ir **m**). Šiuo atveju aspiruoti priebalsiai (po kurių eina **h**) laikomi vienu priebalsiu.

Sanskrito posmų rodyklė

Rodyklę sudaro pirmos ir trečios „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų eilutės. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

<i>ab-bhakṣa upaśāntātmā</i>	13.53	<i>alabdha-trṇa-bhūmy-ādir</i>	18.28
<i>ābhāṣatainān abhinandya yuktān</i>	19.22	<i>ālakṣaye bhavatīm antarādhiṁ</i>	16.19
<i>abhisaṅgamyā vidhivat</i>	13.5	<i>alakṣya-liṅgo nija-lābha-tuṣṭo</i>	19.25
<i>abhūta-pūrvah sahasā</i>	18.29	<i>alakṣyamāne nara-deva-nāmnī</i>	18.43
<i>abhyarthitas tadā tasmai</i>	17.38	<i>alanīkṛtān pūrṇa-kumbhair</i>	11.15
<i>abibhrad aryamā daṇḍam</i>	13.15	<i>āmantrya cābhyanujñātaḥ</i>	10.8
<i>abrahmaṇyā nrpa-vyājāḥ</i>	17.27	<i>ambā ca hata-putrārtā</i>	13.33
<i>adharmānīśais trayo bhagnāḥ</i>	17.24	<i>ambā vā hata-putrārtā</i>	13.39
<i>adhijahrur mudam rājñāḥ</i>	12.6	<i>amūni pañca sthānāni</i>	17.40
<i>adhikramanty aṅghribhir āhṛtām</i>	14.38	<i>anāgaḥsv iha bhūteṣu</i>	17.15
<i>adho-vadanam ab-bindūn</i>	14.23	<i>anāma-rūpātmani rūpa-nāmanī</i>	10.22
<i>adhvany urukrama-parigraham aṅga</i>	15.20	<i>ananya-puruṣa-śribhir</i>	14.21
<i>adyaiva rājyaṁ balam ṛddha-koṣam</i>	19.3	<i>ānartān bhārgavopāgāc</i>	10.35
<i>agnir nisṛṣṭo dattas ca</i>	13.24	<i>ānartān sa upavrajya</i>	11.1
<i>agre guṇebhyo jagad-ātmaniśvare</i>	10.21	<i>anavekṣamāno niraḡād</i>	15.43
<i>agrevaro mama vibho</i>	15.15	<i>andhaḥ puraiva vadhiro</i>	13.22
<i>ahaṁ hi pṛṣṭo 'ryamaṇo</i>	18.23	<i>aṅguṣṭha-mātram amalām</i>	12.8
<i>āhartaiṣo 'śvamedhānām</i>	12.25	<i>antarhūtasya smarati viṣṭā</i>	16.23
<i>āhartāsmi bhujam sāksād</i>	17.15	<i>antaro 'nantaro bhāti</i>	13.48
<i>ahastāni sahasānām</i>	13.47	<i>anugrahād bhagavataḥ</i>	18.1
<i>aho adharmāḥ pālānām</i>	18.33	<i>anuvartitā svid yaśasā</i>	12.18
<i>aho adya vyaṁ brahman</i>	19.32	<i>anyās ca jāmayah paṇḍor</i>	13.4
<i>aho alam ślāghyatamaṁ yadoḥ</i>	10.26	<i>anyathā te 'vyakta-gater</i>	19.36
<i>aho bata svar-yaśasas tiraskarī</i>	10.27	<i>anye ca devarṣi-brahmarṣi-varyā</i>	19.11
<i>aho batāmho mahad adya te kṛtam</i>	18.41	<i>anye ca kārṣṇi-pravarāḥ</i>	14.31
<i>aho mahīyasī jantor</i>	13.23	<i>anye 'pi cāham amunaiva</i>	15.12
<i>aho mayā nicam anārya-vat kṛtam</i>	19.1	<i>anyonyam āsit sañjalpa</i>	10.20
<i>aho nr-loke pīyeta</i>	16.8	<i>apāpeṣu sva-bhrītyeṣu</i>	18.47
<i>aho sanāthā bhavata sma yad vyaṁ</i>	11.8	<i>āpāyayati govinda-</i>	18.12
<i>āho surādīn hrta-yajña-bhāgān</i>	16.20	<i>api devarṣinādiṣṭah</i>	14.8
<i>aho vyaṁ dhanyatamā nrpāṇām</i>	19.13	<i>api mayy akṛta-prajñe</i>	13.33
<i>aho vyaṁ janma-bhrīto 'dya hāsmā</i>	18.18	<i>api me bhagavān prītaḥ</i>	19.35
<i>āhūto bhagavān rājñā</i>	12.35	<i>api naḥ suhṛdas tāta</i>	13.11
<i>ājahārāśva-medhāms trīn</i>	16.3	<i>api smaranti kuśalam</i>	14.33
<i>ajānatām ivānyonyam</i>	15.23	<i>api smaratha no yuṣmat-</i>	13.8
<i>ajāta-śatrāv abhavan</i>	10.6	<i>api svasty āsate sarve</i>	14.33
<i>ajāta-śatruḥ kṛta-maitro hutāgnir</i>	13.31	<i>api svit parya-bhuṅkthās tvam</i>	14.43
<i>ajāta-śatruḥ pṛtanām</i>	10.32	<i>apīpalad dharma-rājāḥ</i>	12.4
<i>ajāta-śatruṁ pratyuce</i>	13.36	<i>apīvyā-darśanam śyāmam</i>	12.8
<i>ākhyāhi vṛṣa bhadram vaḥ</i>	17.13	<i>apramāṇa-vido bhartur</i>	11.39
<i>ākhyāhy anantīcariṭopapannaḥ</i>	18.17	<i>apramattaḥ pramatteṣu</i>	18.8
<i>akrūras cograsenaś ca</i>	11.16	<i>apratarkyād anirdesyād</i>	17.20
<i>alabdha-māno 'vajñātaḥ</i>	14.39	<i>āpūryamānaḥ pūrbhīḥ</i>	12.31

<i>apy eṣa vaṁśyān rājaraṣin</i>	12.18	<i>bhagavat-saṅgi-saṅgasya</i>	18.13
<i>araksatām vyasanataḥ</i>	13.34	<i>bhaktiā nirmathitāṣeṣa-</i>	15.29
<i>araksyamānāḥ striya urvi bālān</i>	16.21	<i>bhavad-vidhā bhāgavatās</i>	13.10
<i>āruroha ratham kaiścīt</i>	10.8	<i>bhavān hi veda tat sarvaṁ</i>	16.25
<i>āsan sapatna-vijayo</i>	14.9	<i>bhavāya nas tvaṁ bhava</i>	11.7
<i>āsate kuśalam kaccid</i>	14.29	<i>bhīmāpavarjitam piṅdam</i>	13.23
<i>āsate sasnuṣāḥ kṣemaṁ</i>	14.27	<i>bhraṣṭa-śriyo nirānandāḥ</i>	14.20
<i>asṛg varṣanti jaladā</i>	14.16	<i>bhrātrbhīr loka-pālābhair</i>	13.16
<i>āste 'dhunā sa rājaraṣiḥ</i>	17.44	<i>bhrātur jyeṣṭhasya śreyas-kṛt</i>	13.14
<i>āste yadu-kulāmbhodhāv</i>	14.35	<i>bhū-bhārah kṣapito yena</i>	15.35
<i>astrāny amogha-mahimāni</i>	15.16	<i>bhū-tale 'nupatanty asmin</i>	17.8
<i>astra-tejaḥ sva-gadayā</i>	12.10	<i>brahmādayo bahu-tithaṁ</i>	16.32
<i>āsaṁsamānāḥ śamalam</i>	13.33	<i>brahma-kopothitād yas tu</i>	18.2
<i>āśīrbhīr yujyamāno 'nyair</i>	11.23	<i>brāhmaṇaiḥ kṣatra-bandhur hi</i>	18.34
<i>āśrayaḥ sarva-bhūtānāṁ</i>	12.23	<i>brāhmaṇaṁ praty abhūd brahman</i>	18.29
<i>āsrutya tad ṛṣi-gaṇa-vacaḥ</i>	19.22	<i>brahmaṇy ātmānam ādhāre</i>	13.55
<i>aśrūyantāśiṣaḥ satyās</i>	10.19	<i>brahmaṇyaḥ satya-sandhaś ca</i>	12.19
<i>āsvāsya cāsvapākebhyo</i>	11.22	<i>brahmāvartam kurukṣetram</i>	10.34
<i>aśvatthāmnopasṛjēna</i>	12.1	<i>brahmāvarte yatra yajanti yajñair</i>	17.33
<i>ata enaṁ vadhiṣyāmi</i>	17.11	<i>brūhi naḥ śraddadhānānām</i>	12.3
<i>ataḥ prechāmi saṁsiddhiṁ</i>	19.37	<i>cārv-āyatākṣonnasa-tulya-karṇa-</i>	19.26
<i>atha dūrāgatān śauriḥ</i>	10.33	<i>caturbhīr vartase yena</i>	16.25
<i>athābabhāṣe bhagavān</i>	13.40	<i>cetaso vacasaś cāpi</i>	17.23
<i>athaitāni na seveta</i>	17.41	<i>chittvā svesu sneha-pāśān</i>	13.29
<i>athājagāma bhagavān</i>	13.38	<i>cīra-vāsā nirāhāro</i>	15.43
<i>athāpi yat-pāda-nakhavasṛṣṭam</i>	18.21	<i>citra-dhvaja-patākāgrair</i>	11.13
<i>athavā deva-māyāyā</i>	17.23	<i>dadarśa ghora-rūpāni</i>	14.2
<i>athavāsya padāmbhoja-</i>	16.6	<i>dadarśa munim āśinam</i>	18.25
<i>athāviśat sva-bhavanaṁ</i>	11.30	<i>dadarśa puruṣam kañcid</i>	12.7
<i>atho vihāyemam amuṁ ca lokam</i>	19.5	<i>dadhau mukundāṅghrim</i>	19.7
<i>athodiciṁ diśam yātu</i>	13.28	<i>dadhmau daravaram teṣāṁ</i>	11.1
<i>ātmā ca jarayā grastāḥ</i>	13.21	<i>dādhmāyamānāḥ kara-kañja-</i>	11.2
<i>ātmānam ca paritrātam</i>	16.14	<i>dahatv abhadrasya punar na me</i>	19.3
<i>ātmānam cānuśocāmi</i>	16.31	<i>dahyamāne 'gnibhir dehe</i>	13.58
<i>ātmārāmāṁ pūrṇa-kāmāṁ</i>	11.4	<i>daivam anye 'pare karma</i>	17.19
<i>ātma-tulya-balair guptām</i>	11.11	<i>daivatāni rudantīva</i>	14.20
<i>ātmaupamyena manuḥ</i>	11.37	<i>daivenāpratighātena</i>	12.16
<i>ātma-vairūpya-kartāram</i>	17.13	<i>dakṣiṇena himavata</i>	13.51
<i>ātmeśvaram acaḥṣāṇo</i>	13.35	<i>daṇḍa-hastam ca vṛṣalam</i>	17.1
<i>atrānurūpam rājarṣe</i>	17.20	<i>dañksyati sma kulāṅgarām</i>	18.37
<i>atrīr vasiṣṭhaś cyavanaḥ śaradvān</i>	19.9	<i>darśana-sparśa-samlāpa-</i>	10.12
<i>atyakrāmad avijñātaḥ</i>	13.17	<i>darśayann ātmano rūpam</i>	15.43
<i>auttareyeṇa dattāni</i>	17.40	<i>dāruṇān śamsato 'dūrād</i>	14.10
<i>avajñātam ivātmānam</i>	18.28	<i>daṣkulyam ādhim vidhunoti</i>	18.18
<i>avāpur duravāpām te</i>	15.48	<i>deśa-kālārtha-yuktāni</i>	15.27
<i>avijñāta-gatir jalyāt</i>	13.26	<i>devān piṭṛn ṛṣin sādhuṁ</i>	16.31
<i>bāhavo loka-pālānām</i>	11.26	<i>dhanam prahīnam ājahrur</i>	12.33
<i>bahiḥ sthūtā patim sādhuḥ</i>	13.58	<i>dhanvinām agrāṇir eṣa</i>	12.21
<i>bhadraśvaṁ ketumālam ca</i>	16.12	<i>dharmaḥ padaikena caran</i>	16.18
<i>bhagavāns tatra bandhūnām</i>	11.21	<i>dharmaṁ braviṣi dharmā-jña</i>	17.22
<i>bhagavān api govindo</i>	14.34		

- dharma-pālo nara-patih* 18.46
dhatte bhagam satyam rtaṁ dayāṁ 10.25
dhrtarāṣṭraḥ saha bhrātrā 13.51
dhrtarāṣtro yuyutsuś ca 13.3
dhṛtyā bali-samah kṛṣṇe 12.25
dhrumam tato me kṛta-deva-helanād 19.2
dhūmrā diśaḥ paridhayaḥ 14.15
dhundhury-ānaka-ghaṅṭādya 10.15
dhvasta-māyā-guṇodarko 13.56
dig-ambaram vaktra-vikīṛṇa-keśam 19.27
draupadī ca tadājñāya 15.50
drṣṭāḥ śrutā vā yadavaḥ 13.11
durbalān balino rājan 15.25
dvāri dvāri grhāṇām ca 11.15
dvijopasṛṣṭaḥ kuhakas takṣako vā 19.15
dyūtam pānam striyaḥ sūnā 17.38
- ekadā dhanur udyamya* 18.24
ekānta-bhaktiā bhagavatya 15.33
eṣa dātā śaraṇyaś ca 12.20
eṣa hy asmin prajā-tantau 12.15
eṣa kiṁ nibhṛtāseśa- 18.31
eṣa rājñām paro dharmo 17.11
etad īśanam īśasya 11.38
etad vaḥ pāṇḍaveyānām 17.17
etad-artham hi bhagavān 16.8
etāḥ param strīvam 10.30
etāvātālam nanu sūcitena 18.20
ete cānye ca bhagavan 16.29
evam ābhāṣitaḥ pṛṣṭaḥ 19.40
evam baliṣṭhair yadubhir 15.26
evam ca tasmin nara-deva-deve 19.18
evam cintayato jiṣṇoḥ 15.28
evam dharme pravadatai 17.21
evam grheṣu saktānām 13.17
evam kṛṣṇa-sakhaḥ kṛṣṇo 15.1
evam nṛpāṇām kṣiti-bhāra- 11.34
evam rājā vidureṇānujena 13.29
evamvidhā gadantīnām 10.31
- gajāvhave mahā-bhāgas* 17.44
gām ca dharmo-dughām dinām 17.3
gambhīra-rayo 'niruddho 14.30
gāmbhīryam sthairyam āstikyam 16.28
gāndhārī dhrtarāṣṭraś ca 10.9
gāndhārī draupadī brahman 13.4
gāndhāryā vā mahā-bāho 13.37
gataḥ saptādhunā māsā 14.7
gata-svārtham imam deham 13.26
gāvalgaṇe kva nas tāto 13.32
gāyanti cottamaśloka- 11.20
gītam bhagavatā jñānam 15.30
- gopura-dvāra-mārgeṣu* 11.13
grham praviṣṭo guru-vandanāya 13.31
guṇa-karmāśrayaḥ pumbhiḥ 18.10
- haranti smarataś cittam* 15.27
harer udāram caritam viśuddham 18.15
hari-bhāvanayā dhvasta- 13.54
harmyāny āruruhur vipra 11.24
harṣa-śoka-yutas tasmād 13.59
harṣa-vihvalitāmānaḥ 11.29
hatvā svarikṭha-sprḍha ātatāyino 10.1
himālayam nyasta-daṇḍa- 13.30
hiraṇyam gām mahīm grāmān 12.14
hitvedam nṛpa gaṅgāyām 12.28
hitvetarān prārthayato vibhūtir 18.20
hr̥di brahma param dhyāyan 15.44
hr̥di kṛtvā harim gehāt 13.27
hr̥dikaḥ sasuto 'krūro 14.28
hṛtam kṣetram dhanam yeṣām 13.24
hutāśa iva durdharṣaḥ 12.21
- icchayā kr̥ḍituh syātām* 13.43
idam mamācakṣva tavādhi-mūlam 16.24
idānīm dharmo pādas te 17.25
ihopahūto bhagavān 16.7
ime jana-padā grāmāḥ 14.20
itas tato vāśana-pāna-vāsaḥ- 16.22
iti cintayatas tasya 14.22
iti codīritā vācaḥ 11.11
iti dharmam mahīm caiva 17.28
iti laṅghita-maryādam 18.37
iti putra-kṛtāghena 18.49
iti rājña upādīśya 12.29
iti sma rājādhyavasāya-yuktaḥ 19.17
iti vyavacchidya sa pāṇḍaveyaḥ 19.7
ito 'rvāk prāyaśaḥ kālāḥ 13.28
ittham-bhūtānubhāvo 'yam 17.45
ity ukto dharmo-rājena 13.12
ity uktvā roṣa-tāmrākṣo 18.36
ity uktvāthāruhat svargam 13.60
iyam ca bhūmir bhagavatā 17.26
- jajñe vaṁśa-dharaḥ pāṇḍor* 12.12
jalāśayam acakṣānaḥ 18.25
jalaukasām jale yadvan 15.25
jambūdvīpādhipatyam ca 12.5
janaḥ sadyo viyujyeta 13.20
jñānam viraktir aiśvaryaṁ 16.27
janamejayādīmś caturas 16.2
jane 'nāgasy agham yuñjan 17.14
jñānena vaiyāsaki-śabdītena 18.16
jātaika-bhaktir govindē 13.2

<i>jātakam kārayām āsa</i>	12.13	<i>kr̥cchreṇa saṁstabhya śucaḥ</i>	15.3
<i>jñātuṁ ca puṇya-ślokasya</i>	14.6	<i>kr̥ḍanti paramānandaṁ</i>	14.36
<i>jñātuṁ ca puṇya-ślokasya</i>	14.1	<i>kr̥payā sneha-vaiklavṇyāt</i>	13.35
<i>jñātvāgād dhāstinapuram̐</i>	13.1	<i>kr̥payātīthi-rūpeṇa</i>	19.32
<i>jñma-prāyaṁ vyavahṛtaṁ</i>	14.4	<i>kr̥ṣṇānghri-sevām adhimanyamāna</i>	19.5
<i>jijñāsītātma-yāthārtho</i>	12.28	<i>kr̥ṣṇāveśena tac-cittaḥ</i>	15.49
<i>jītāsano jīta-śvāsah</i>	13.54	<i>kr̥ṣṇe gate bhagavati</i>	18.35
<i>jīvema te sundara-hāsa-śobhitam</i>	11.10	<i>kṣatajākṣaṁ gadā-pāṇim</i>	12.9
<i>jugupsitaṁ karma kiñcit</i>	14.43	<i>kṣudrāyusām nṛṇām aṅga</i>	16.7
		<i>kṣut-trī-śrama-yuto dīno</i>	18.46
<i>kā vā saheta virahaṁ</i>	16.35	<i>kuru-jāṅgala-pāñcālān</i>	10.34
<i>kaccid ānarta-puryām naḥ</i>	14.25	<i>kuśalāny āśu siddhyanti</i>	18.7
<i>kaccid āste sukhaṁ rāmo</i>	14.29	<i>kutaḥ punar gr̥ṇato nāma tasya</i>	18.19
<i>kaccid bhadre 'nāmayam</i>	16.19		
<i>kaccid rājāhuko jivaty</i>	14.28	<i>labdhā sabhā maya-kr̥tādbhuta-</i>	15.8
<i>kaccin nābhīhato 'bhāvaiḥ</i>	14.40	<i>labdhāpacitayaḥ sarve</i>	12.29
<i>kaccit preṣṭhatamenātha</i>	14.44	<i>lakṣaye tatra tatṛpī</i>	17.36
<i>kaccit pure sudharmāyām</i>	14.34	<i>lasat-kuṇḍala-nirbhāta-</i>	11.19
<i>kaccit te 'nāmayam tāta</i>	14.39	<i>līna-prakṛti-naigunṇyād</i>	15.31
<i>kaccit tvaṁ brāhmaṇaṁ bālaṁ</i>	14.41	<i>lobhādy-adharma-prakṛtiṁ</i>	14.5
<i>kaccit tvaṁ nāgamo 'gamyām</i>	14.42	<i>lobho 'nṛtaṁ cauryam anāryam</i>	17.32
<i>kañcit kālam athāvātsit</i>	13.14	<i>lokāḥ sapālā yasyeme</i>	13.41
<i>kāla-karma-guṇādhīno</i>	13.46	<i>lokaṁ param virajaskaṁ viśokaṁ</i>	19.21
<i>kāla-karma-tamo-ruddhaṁ</i>	15.30		
<i>kāla-rūpo 'vatirṇo 'syām</i>	13.49	<i>mā bhūvaṁs tvāḍṛśā rāṣṭre</i>	17.12
<i>kālasya ca gatiṁ raudrām</i>	14.3	<i>mā kañcana śuco rājan</i>	13.41
<i>kālena vā te balinān baliyasā</i>	16.24	<i>mā rodīr amba bhadrām te</i>	17.9
<i>kalevaram̐ hāsyati svam̐</i>	13.57	<i>mā saurabheyātra śuco</i>	17.9
<i>kalinādharma-mūtreṇa</i>	15.45	<i>madhu-bhoja-daśārḥarha-</i>	11.11
<i>kāmaṁ vavarṣa parjanyaḥ</i>	10.4	<i>madhu-bhoja-daśārḥarha-</i>	14.25
<i>kāmān amoghān sthīra-</i>	17.34	<i>mahā-dhanāni vāsāṁsi</i>	16.15
<i>kaṇṭakam̐ kaṇṭakeneva</i>	15.34	<i>maharṣayo vai samupāgatā ye</i>	19.19
<i>karmany asmiñn anāśvāse</i>	18.12	<i>mahatsu yām yām upayāmi sṛṣṭiṁ</i>	19.16
<i>karṇadhāra ivāpāre</i>	13.40	<i>mahī-patis tv aṭha tat-karma</i>	19.1
<i>kas tvaṁ mac-charāṇe loke</i>	17.5	<i>maitreya aurvaḥ kavasaḥ</i>	19.10
<i>kasya hetor nijagrāha</i>	16.5	<i>mām aṅga sārameyo 'yam</i>	14.12
<i>katham anyāms tu gopāyet</i>	13.46	<i>mām śrānta-vāham arayo rathīno</i>	15.17
<i>katham tv anāthāḥ kr̥pāṇā</i>	13.45	<i>manasā dhārayām āsur</i>	15.46
<i>katham vayaṁ nātha ciroṣite tvayi</i>	11.10	<i>mandasya manda-prajñasya</i>	16.9
<i>kauravendra-pura-sriṇām</i>	10.20	<i>maṅgalāya ca lokānām</i>	14.35
<i>kauśiky-āpa upaspr̥ṣya</i>	18.36	<i>manya etair mahotpātair</i>	14.21
<i>kayā vṛtyā vartitaṁ vaś</i>	13.9	<i>maru-dhanvam atikramya</i>	10.35
<i>kecid vikalpa-vasanā</i>	17.19	<i>mathurāyām tathā vajraṁ</i>	15.39
<i>kena vā te 'pakṛtam</i>	18.40	<i>mātulaḥ sānujaḥ kaccit</i>	14.26
<i>kim anyair asad-ālāpair</i>	16.6	<i>mātur garbha-gato viraḥ</i>	12.7
<i>kiṁ kṣatra-bandhūn kalinopaspr̥ṣṭān</i>	16.22	<i>medhātīthir devala āṛṣṭiṣeṇo</i>	19.10
<i>kiṁ nu bāleṣu śūreṇa</i>	18.8	<i>megha-gambhīrayā vācā</i>	17.4
<i>kiṁ punar darśana-sparśa-</i>	19.33	<i>miṣato daśamāsasya</i>	12.11
<i>kiṁ te kāmāḥ sura-spārḥā</i>	12.6	<i>mītho niḥnanti bhūtāni</i>	15.24
<i>kimpuruṣādīni varṣāṇi</i>	16.12	<i>mṛdaṅga-śaṅkha-bheryaś ca</i>	10.15
<i>kīrtiyamānaṁ yaśo yasya</i>	10.11	<i>mṛgān anugataḥ śrāntaḥ</i>	18.24
<i>ko nāma tṛpyed rasavit kathāyām</i>	18.14	<i>mṛgendra iva vikrānto</i>	12.22
<i>ko 'vṛṣcat tava pādāms trīn</i>	17.12	<i>mṛṣā-samādhīr āhosvit</i>	18.31

- mṛtyāv apānaṁ sotsargaṁ* 15.41
mṛtyu-dūtaḥ kapoto 'yam 14.14
mumucuḥ prema-bāspaughāṁ 13.6

na dattam uktam arthibhya 14.40
na jātu kauravendrāṇām 17.8
na jvalaty agnir ājyena 14.18
na kaścīn mriyate tāvad 16.8
na lakṣyate hy avasthānam 19.39
na pibanti stanam vatsā 14.19
na sammumohorubhāyād 18.2
na sandeho mahā-bhāga 12.17
na sehire vimuhyanto 10.10
na te guḍākeṣa-yaśo-dharāṇām 17.31
na vā idam rājarṣi-varya citram 19.20
na vai nṛbhir nara-devam 18.42
na varitavyam bhavatā kathaṅcana 17.31
na varitavyam tad adharmā- 17.33
na vayan kleśa-bijāni 17.18
na vitṛpyanti hi dṛśaḥ 11.25
na vyathanti na hṛṣyanti 18.50
na yujyate sadātma-sthair 11.38
nabhaḥ patanty ātma-samam 18.23
nādhayo vyādhayaḥ kleśā 10.6
nadyaḥ samudrā girayaḥ 10.5
nadyo nadāś ca kṣubhitāḥ 14.18
nāham veda gatim pitror 13.39
nāham veda vyavasitam 13.37
nānārṣeya-pravarān sametān 19.11
nānā-śaṅkāspadam rūpaṁ 15.1
nāntam guṇānām agunasya jagmur 18.14
nānudveṣṭi kalim samrāt 18.7
nānurūpānurūpāś ca 10.19
nanv apriyam durviśaham 13.13
nara-devo 'si veśeṇa 17.5
narmāny udāra-rukira-smīta- 15.18
nāsyā tat pratikurvanti 18.48
nataḥ sma te nātha sadāṅghri- 11.6
nata-nartaka-gandharvāḥ 11.20
nātidūre kilāścaryam 16.17
nāvedayat sakaruṇo 13.13
nāyāti kasya vā hetor 14.7
nehātha nāmutra ca kaścanārtha 19.23
nidhanam ca yathaiśāt 12.2
nidrāyā hriyate naktam 16.9
nigrahātā kaler eṣa 12.26
nigūḍha-jatrum pṛthu-tuṅga- 19.27
niḥsprhaḥ sarva-kāmebhyaḥ 12.4
nijagrāhaujasā vīraḥ 16.4
nimittāny atyarīṣṭāni 14.5
nirghātaś ca mahāms tāta 14.15
nirīkṣaṇenābhinandan 10.31
nirjītya saṅkhye tri-daśams 14.37

nirmamo nirahaṅkārah 15.40
niruddham apy āsravad ambu 11.32
nirveda-mūlo dvija-śāpa-rūpo 19.14
niryāty agārān no 'bhadram 10.14
niśāmya bhagavan-mārgam 15.32
niśāmya bhīṣmuktam athācyutoktam 10.3
niśāmya preṣṭham āyāntam 11.16
niśāmya śaptam atad-arham 18.41
niśāmya vārtām anātipriyām tataḥ 16.10
niśātam ādāde khaḍgam 17.28
niṣpāditam deva-kṛtyam 13.50
niṣtarām mriyamānānām 19.36
nityam nirīkṣamānānām 11.25
nivartitākhillāhāra 13.56
niveṣayitvā nija-rājya īśvaro 10.2
nottamaśloka-vārtānām 18.4
ṛdeva-cihna-dhṛk śūdra- 16.5
ṛpa-liṅga-dharam śūdrām 16.4
ṛpam agrajam ity āha 15.4
nūnam bhagavato brahman 19.39
nūnam vrata-snāna-hutādīneśvaraḥ 10.28
nyarundhann udgalad bāspam 10.14

pādair nyūnam śocasi 16.20
pade pade kā vīrameta tat-padāc 11.33
paitr-svaseya-pṛity-artham 19.35
pāpam kṛtam tad bhagavān 18.47
pāpiyasim nṛṇām vārtām 14.3
papraccha ratham ārūḍhaḥ 17.4
paraity anicchato jīrṇo 13.25
parājīto vātha bhavān 14.42
parasparam ghnanti śapanti vṛñjate 18.44
parāśaro gādhi-suto 'tha rāma 19.9
parāyaṇam kṣemam ihecchatām 11.6
parebhyaḥ saṅkiṭaḥ snehāt 10.32
paribhramantam ulkābhām 12.9
parīkṣin nāma rājarṣiḥ 16.36
parīkṣitaivam ādiṣṭaḥ 17.35
parokṣeṇa samunnaddha- 15.3
pārtha prajāvitā sāksād 12.19
paśyanti bhakty-utkalitāmālātmanā 10.23
paśyanti nityam yad anugraheṣitam 10.27
paśyotpātān nara-vyāghra 14.10
patim prayāntam subalasya putrī 13.30
patitam pādāyor vīraḥ 17.30
patnyaḥ patim prosya 11.31
patnyās tavādhimakha-klpta- 15.10
phalanty ośadhayaḥ sarvāḥ 10.5
phalgūni tatra mahatām 13.47
pibanti yāḥ sakhy adharāmṛtam 10.28
piśaṅga-vāsā vana-mālayā babhau 11.27
pitāmaha-samaḥ sāmye 12.23
pitāmahenopanyastam 17.43

<i>pitaraṁ sarva-suhṛdam</i>	11.5	<i>rājñah pratyāgamad brahman</i>	14.22
<i>pitaraṁ vikṣya duḥkḥārto</i>	18.38	<i>rājñāṁ kulaṁ brāhmaṇa-pāda-</i>	19.13
<i>pitary uparate pañḍau</i>	13.34	<i>rāja-mārgaṁ gate kṛṣṇe</i>	11.24
<i>pitṛ-bhrātr-suhṛt-putrā</i>	13.21	<i>rājāṁs tvayānuṣṭṭānām</i>	15.22
<i>pitṛ-mātr-suhṛd-bhrātr-</i>	14.4	<i>rājan nīrgamyatām śiḡhram</i>	13.18
<i>prādāt svannaṁ ca viprebhyaḥ</i>	12.14	<i>rājarṣīnām janayitā</i>	12.26
<i>pradyumnaḥ sarva-vṛṣṇinām</i>	14.30	<i>rājño hi paramo dharmah</i>	17.16
<i>pradyumna-sāmbāmba-sutādayo</i>	10.29	<i>rantideva ivodāro</i>	12.24
<i>pradyumnaś cārudeṣṇaś ca</i>	11.17	<i>ratna-daṇḍaṁ guḍākeśah</i>	10.17
<i>prāgalbhyaṁ praśrayaḥ śīlām</i>	16.28	<i>rāto vo 'nugrahārthāya</i>	12.16
<i>praḡyamāṇaṁ ca yaśah</i>	16.13	<i>reme strī-ratna-kūṭastho</i>	11.35
<i>praharṣa-vegocchaśita-</i>	11.17	<i>rudanty aśru-mukhā gāvo</i>	14.19
<i>prahvābhivādanāśleṣa-</i>	11.22	<i>sa cintayann iṭham athāśṛnod yathā</i>	19.4
<i>prājāpatyaṁ nirūpeṣṭim</i>	15.39	<i>sa eṣa bhagavān kālah</i>	13.19
<i>praṇamya mūrdhnāvahitaḥ</i>	19.31	<i>sa eṣa etarhy adhyāsta</i>	17.43
<i>prapatsyata upaśrutya</i>	12.27	<i>sa eṣa loke vikhyātaḥ</i>	12.30
<i>prārthyā mahattvam icchadbhir</i>	16.29	<i>sa eṣa nara-loke 'sminn</i>	11.35
<i>prāsādā yatra patnīnām</i>	11.30	<i>sa eva bhūyo nija-vīrya-coditām</i>	10.22
<i>prāsāda-śikharārūḍhāḥ</i>	10.16	<i>sa katham tad-grhe dvāḥ-sthaḥ</i>	18.34
<i>praśāntam āśīnam akuṇṭha-</i>	19.31	<i>sa rāja-putro vavydhe</i>	12.31
<i>praśasya bhūmau vyakīran</i>	19.18	<i>sa sādhu mene na cireṇa takṣakā-</i>	19.4
<i>praśrayāvanato rājā</i>	13.7	<i>sa sarivṛtas tatra mahān</i>	19.30
<i>pratikriyā na yasyeha</i>	13.19	<i>sa sarīyunakti bhūtāni</i>	13.41
<i>pratiruddhendriya-prāṇa-</i>	18.26	<i>sā śrīḥ sva-vāsam aravinda-vanam</i>	16.32
<i>pratisandadha āśvāsyā</i>	17.42	<i>sa tu brahma-ṛṣer amṣe</i>	18.30
<i>pratyabhāṣata dharmā-jño</i>	19.40	<i>sa uccakāṣe dhavalodaro daro</i>	11.2
<i>pratyāhṛtam bahu dhanam</i>	15.14	<i>sa uttarasya tanayām</i>	16.2
<i>pratyudyayuh prajāḥ sarvā</i>	11.3	<i>sa vā adyatanād rājan</i>	13.57
<i>pratyujjagmū rathair hr̥ṣṭāḥ</i>	11.18	<i>sa vā āṅgīraso brahman</i>	18.39
<i>pratyujjagmuḥ praharṣeṇa</i>	13.5	<i>sa vā ayaṁ sakhyā anugīta-sat-katho</i>	10.24
<i>pratyulūkāś ca kuhvānair</i>	14.14	<i>sa vā ayaṁ yat padam atra sūrayo</i>	10.23
<i>pratyuthāyābhivādyaḥ</i>	13.38	<i>sa vai kilāyam puruṣaḥ purātano</i>	10.21
<i>pratyutthitās te munayaḥ</i>	19.28	<i>sa vai mahā-bhāgavataḥ parikṣid</i>	18.16
<i>praviṣṭas tu grham pītroḥ</i>	11.28	<i>sa viṣṇu-rāto 'tithaya āgatāya</i>	19.29
<i>prāyaśaḥ sādhave loke</i>	18.50	<i>sādhūnām bhadam eva syād</i>	17.14
<i>prāyeṇa tīrthābhigamāpadeśaiḥ</i>	19.8	<i>sadyo naśyanti vai puṁsām</i>	19.34
<i>prāyēnaitad bhagavata</i>	15.24	<i>sahānujaitḥ pratyavaruddha-ḥ</i>	10.1
<i>prcchati sma suhṛn madhye</i>	14.24	<i>sañjalpitāni nara-deva hydi-spr̥ṣāni</i>	15.18
<i>prcchati smāśru-vadanām</i>	16.18	<i>sakhyam maitrīm sauhṛdam ca</i>	15.4
<i>prema-smīta-sniḡdha-</i>	11.8	<i>sakhyuḥ sakheva pīṭvat tanayasya</i>	15.19
<i>prīty-utphulla-mukhāḥ procur</i>	11.5	<i>sākṣān mahā-bhāgavato</i>	18.46
<i>prthāpy anuśrutya</i>	15.33	<i>samāgatāḥ sarvata eva sarve</i>	19.23
<i>punaś ca bhūyād bhagavatya anante</i>	19.16	<i>samāhitena manasā</i>	17.21
<i>punaś ca yācamāṇāya</i>	17.39	<i>sammārjita-mahā-mārga-</i>	11.14
<i>punāti lokān ubhayatra seśān</i>	19.6	<i>sammuhya cāpam aḡahāt</i>	11.36
<i>puruṣam tam vijānīmo</i>	17.18	<i>sampadaḥ kratavo lokā</i>	12.5
<i>puruṣasyeha yat kāryam</i>	19.37	<i>samprasthīte dvārakāyām</i>	14.1
<i>pūrvam dr̥ṣṭam anudhyāyan</i>	12.30	<i>sampreṣito dvārakāyām</i>	14.6
<i>rājā labdha-dhano dadhyau</i>	12.32	<i>sānnidhyāt te mahā-yogin</i>	19.34
<i>rājā tam arhayām cakre</i>	13.6	<i>sannivartya dr̥ḡham sniḡdhān</i>	10.33
<i>rājñāgham prāpitam tātam</i>	18.32	<i>sapta sva-sāras tat-patnyo</i>	14.27

- saptānām prīṭaye nānā* 13.52
sārathya-pāraśada-sevana-sakhya- 16.16
sarvam ātmany ajuhavid 15.42
sarvaṁ kṣaṇena tad abhūd 15.21
sarvartu-sarva-vibhava- 11.12
sarva-sad-guṇa-māhātmye 12.24
sarvathā na hi śocyās te 13.44
sarvātmanā mriyamāṇaiś ca 19.24
sarve tam anunirjagmur 15.45
sarve te 'nimiṣair akṣais 10.13
sarve vyaṁ tāvad ihāmahe 'tha 19.21
sasaṅkulair bhūta-gaṇair 14.17
sat-saṅgān mukta-duḥsaṅgo 10.11
satyaṁ śaucaṁ dayā kṣāntiś 16.26
sauhārdenātigādhenā 15.28
sautye vṛtaḥ kumatīnātma 15.17
sāyaṁ bheje diśaṁ paścād 10.36
sendrāḥ śrīṭā yad-anubhāvitam 15.13
seśaṁ punāty anyatamo mukundāt 18.21
siktām gandha-jalair uptām 11.14
siśicuḥ sma vrajān gāvah 10.4
siṭāpatraṁ jagrāha 10.17
siṭāpatra-vyajanaṁ upaskṛtaḥ 11.27
smartavyaṁ bhajanīyaṁ vā 19.38
snātvanusavanaṁ tasmīn 13.53
snehaṁ ca vṛṣṇi-pārthānām 16.14
snigdheṣu pāṇḍuṣu jagat-pranatīm 16.16
so 'haṁ nṛpendra rahitaḥ 15.20
so 'yam adya mahārāja 13.49
spṛṣṭam vikīrya padayoḥ patitāśru- 15.10
srotobhiḥ saptabhir yā vai 13.52
sthairyāṁ samānam aharan 16.35
sthāna-trayāt paraṁ prāptaṁ 18.26
subhadrā draupadī kunī 10.9
suhṛdām ca viśokāya 10.7
sukhopaviṣṭeṣv aṭha teṣu bhūyaḥ 19.12
sunanda-nanda-śiṛṣaṇyā 14.32
sūryaṁ hata-prabhaṁ paśya 14.17
suṣeṇaś cārudeṣaś ca 14.31
sūta jiva samāḥ saumya 18.11
svaḥ-pathāya matīm cakre 15.32
svalaṅkṛtaṁ śyāma-turaṅga-yojitaṁ 16.11
svāmīny aghaṁ yad dāsānām 18.33
sva-rāt pautraṁ vinayinam 15.38
svātantryaṁ kauśalam kāntir 16.27
svayaṁ ca gurubhir vipraiḥ 11.23
svayaṁ viprakṛto rājñā 18.49
syāt sambhramo 'nta-kāle 'pi 18.4

śākāna-śiṣṭam upayuḥya yatas 15.11
śamo damaś tapaḥ sāmyaṁ 16.26
śāṅkha-tūrya-ninādena 11.18

śāradvataṁ guruṁ kṛtvā 16.3
śaraṇopasṛtaṁ sattvaṁ 14.41
śaraṇyo nāvadhic chlokya 17.30
śāsato 'nyān yathā-śāstram 17.16
śastāḥ kurvanti mām savyaṁ 14.13
śasāsa gām indra ivājītāśrayaḥ 10.3
śayyāsanāṅana-vikatthana- 15.19
śivaīśodyantam ādityam 14.12
śocāmi rahitaṁ lokaṁ 16.30
śocaty āśru-kalā sādhvī 17.27
śocyo 'sy aśocyān rahasi 14.26
śokena śuśyad-vadana- 15.2
śrīmadbhis tat-pada-nyāsaiḥ 17.26
śrīmad-dīrgha-catur-bāhuṁ 12.9
śrīyo nivāso yasyoraḥ 11.26
śṛṇoty alaṁ svastyayanam pavitraṁ 15.51
śṛṅvāno 'nugrahaṁ dṛṣṭyā 11.11
śūnyo 'smi rahito nityaṁ 14.44
śūro mātāmahaḥ kacchit 14.26
śyāmam sadāpīvyā-vayo 19.28

tad abhipretam ālakṣya 12.33
tad adya naḥ pāpam upaīty 18.44
tad astu kāmaḥ hy agha-niṣkṛtāya 19.2
tad bhinna-setūn adyāham 18.35
tad idaṁ bhagavān rājann 13.48
tad idaṁ śrotum icchāmo 12.3
tad vai dhanus ta iṣavaḥ sa ratho 15.21
tadā hi caura-pracuro vinaṅkṣyaty 18.43
tadāhar evāpratibuddha-cetasām 15.36
tadaivehānūrtho 'sāv 18.6
tadārya-dharmaḥ pravilyate nṛṇām 18.45
tad-dhyānodriktayā bhaktiyā 15.47
tāḥ putram aṅkam āropyā 11.29
takṣakād ātmano mṛtyuṁ 12.27
tam ātmajair dṛṣṭibhir antarātmanā 11.32
tam ayaṁ manyate loko 11.37
tam bandhum āgataṁ dṛṣtvā 13.3
tam bhuktavantam viśrāntam 13.7
tam dvyāṣṭa-varṣam su-kumāra- 19.26
taṁ jighāṁsum abhipretya 17.29
taṁ jighṛkṣaty adharmo 'yam 17.25
taṁ menire 'balā mūdḥhāḥ 11.39
taṁ mopayātaṁ pratiyantu viprā 19.15
taṁ pādayer nipatitam 14.23
tam ūcur brāhmaṇās tuṣṭā 12.15
tam udyatāsim āhedam 17.35
tam upaśrutyā ninadam 11.3
tan me dharmā-bhṛtām śreṣṭha 17.37
tan naḥ paraṁ puṇyam 18.17
tan no bhavān vai bhagavat- 18.15
tapaḥ śaucaṁ dayā satyam 17.24

<i>tasmāḥ jahy aṅga vaiklavayam</i>	13.45	<i>tvaṁ vā mṛṅāla-dhavalāḥ</i>	17.7
<i>tasmān nāmnā viṣṇu-rāta</i>	12.17	<i>tvām vartamānaṁ nara-deva-</i>	17.32
<i>tasmin nārāyaṇa-pade</i>	15.47		
<i>tasmin nyasta-dhiyaḥ pārthāḥ</i>	10.12	<i>ūcuḥ prajānugraha-śīla-sārā</i>	19.19
<i>tasya janma mahā-buddheḥ</i>	12.2	<i>udaṅ-mukho dakṣiṇa-kūla āste</i>	19.17
<i>tasya mattasya naśyanti</i>	17.10	<i>uddāma-bhāva-piṣunāmala-valgu-</i>	11.36
<i>tasya pṛita-manā rājā</i>	12.13	<i>uddhavaḥ sātyakiś caiva</i>	10.18
<i>tasya putro 'titejasvī</i>	18.32	<i>udīcīm praviveśāsām</i>	15.44
<i>tasyāham abja-kuliśāṅkuśa-ketu-</i>	16.33	<i>udyānopavanārāmair</i>	11.12
<i>tasyaiva me 'ghasya parāvareśo</i>	19.14	<i>ukthena rahito hy eṣa</i>	15.6
<i>tasyaivaṁ vartamānasya</i>	16.17	<i>unmīlya śanakair netre</i>	18.39
<i>tasyāntarāyo maivābhūḥ</i>	13.56	<i>upavarṇitam etad vaḥ</i>	18.9
<i>tasyāpi tava deho 'yaṁ</i>	13.25	<i>ūrv-akṣi-bāhavo mahyaṁ</i>	14.11
<i>tat kathyatām mahā-bhāga</i>	16.5	<i>uṣitvā hāstinapure</i>	10.7
<i>tataḥ parikṣid dvija-varya-śikṣayā</i>	16.1	<i>utsṛjya sarvataḥ saṅgha</i>	18.3
<i>tataḥ sarva-guṇodarke</i>	12.12	<i>utarāyā hato garbha</i>	12.1
<i>tataś ca vaḥ pṛcchyaṁ imāṁ</i>	19.24	<i>uttasthur ārāi sahasāsanāśayāt</i>	11.31
<i>tathaivānucarāḥ saureḥ</i>	14.32	<i>uvāsa katicin māsān</i>	12.35
<i>tato 'bhetyāśramaṁ bālo</i>	18.38		
<i>tato nivṛttā hy abudhāḥ striyo</i>	19.29	<i>vācam devīm brahma-kule</i>	16.21
<i>tato 'nṛtaṁ madamān kāmāṁ</i>	17.39	<i>vācam juhāva manasi</i>	15.41
<i>tato rājñābhyanujñātaḥ</i>	12.36	<i>vañcito 'haṁ mahā-rāja</i>	15.5
<i>tato 'rtha-kāmābhiniवेशītāmanām</i>	18.45	<i>vāhānś ca puruṣa-vyāghra</i>	14.13
<i>tat-pāda-mūlām śirasā</i>	17.29	<i>vaiyāsaker jahau śiṣyo</i>	18.3
<i>tatra go-mithunaṁ rājā</i>	17.1	<i>vājīmedhais tribhir bhīto</i>	12.34
<i>tatra sañjayaṁ āsinām</i>	13.32	<i>vāk-tantyām nāmabhir baddhā</i>	13.42
<i>tatra tatra ha tatratyair</i>	10.36	<i>vamśam kuror vamśa-davāgni-</i>	10.2
<i>tatra tatropaśṛṅvānaḥ</i>	16.13	<i>vāramukhyāś ca śataśo</i>	11.19
<i>tatrābda-koṭi-pratimaḥ kṣaṇo bhaved</i>	11.9	<i>vāranendraṁ puraskṛtya</i>	11.18
<i>tatrābhavad bhagavān vyāsa-putro</i>	19.25	<i>vāruṇīm madirām pītva</i>	15.23
<i>tatraiva me viharato bhujā-daṇḍa-</i>	15.13	<i>vāsudeva-kathopetam</i>	18.9
<i>tatropajagmur bhuvanāṁ punānā</i>	19.8	<i>vāsudevāṅghry-anudhyāna-</i>	15.29
<i>tatropanīta-balayo</i>	11.4	<i>vāsudeve bhagavati</i>	15.50
<i>tāvad yūyam avekṣadhvaṁ</i>	13.50	<i>vavande śirasā sapta</i>	11.28
<i>tāvāt kalir na prabhavet</i>	18.5	<i>vavṛṣuḥ kusumaiḥ kṛṣṇaṁ</i>	10.16
<i>tayor evaṁ kathyatoḥ</i>	16.36	<i>vāyur vāti khara-sparśo</i>	14.16
<i>te sādhu-kṛta-sarvārthā</i>	15.46	<i>vepamānaṁ padaikena</i>	17.2
<i>tebhyaḥ parama-santuṣṭaḥ</i>	16.15	<i>vepathuś cāpi hṛdaye</i>	14.11
<i>tejo hṛtaṁ khalu mayābhihataś ca</i>	15.7	<i>vibhāvyā lobhānṛta-jihma-</i>	15.37
<i>tena sambhṛta-sambhāro</i>	12.34	<i>vibhum tam evānusmaran</i>	15.2
<i>tenāhaṁ guṇa-pātreṇa</i>	16.30	<i>vidhamantaṁ sannikarṣe</i>	12.10
<i>tenāhṛtāḥ pramatha-nātha-makhāya</i>	15.9	<i>vidhāya vairāṁ śvasano</i>	11.34
<i>tiraskṛtā vipralabdāḥ</i>	18.48	<i>vidhūta-kalmaṣā sthānaṁ</i>	15.48
<i>tīrthāni kṣetra-mukhyāni</i>	13.9	<i>vidhūya tad ameyātmā</i>	12.11
<i>tīrthī-kurvanti tīrthāni</i>	13.10	<i>viduras tad abhipretya</i>	13.18
<i>tītikṣur vasudhevāsau</i>	12.22	<i>viduras tīrtha-yātrāyām</i>	13.1
<i>toya-nīvyāḥ patiṁ bhūmer</i>	15.38	<i>viduras tu tad āscaryaṁ</i>	13.59
<i>trīn atyaroca upalabhya tato</i>	16.33	<i>viduro 'pi parityajya</i>	15.49
<i>tritve hutvā ca pañcatvaṁ</i>	15.42	<i>vijñānātmani saṁhyojya</i>	13.55
<i>tulayāma lavenāpi</i>	18.13	<i>vijñāpayām āsa vivikta-cetā</i>	19.12
<i>tvām duḥstham ūna-padam ātmani</i>	16.34	<i>vikīryamāṇaḥ kusumai</i>	10.18
<i>tvāṁ sad-gurur naḥ paramaṁ ca</i>	11.7	<i>vīkṣantaḥ sneha-sambaddhā</i>	10.13

- vilokyodvigna-hṛdayo 14.24
 vimr̥jyāśrūṇi pāṇibhyāṃ 13.36
 vinir̥gacchan dhanuṣ-koṭyā 18.30
 vipad-gaṇād viṣāṅgnyāder 13.8
 viprakīrṇa-jaṭācchannaṃ 18.27
 vipra-śāpa-vimūḍhānām 15.22
 viśr̥jya taṃ ca papraccha 18.40
 viśr̥jya tatra tat sarvaṃ 15.40
 viśeṣato dharma-śilo 17.41
 viśīrṇa-danto mandāgñih 13.22
 viśoko brahma-sampattiyā 15.31
 viśuṣyat-tālur udakaṃ 18.27
 vivatsām āśru-vadanām 17.3
 vrajanti tat pārama-hamsyam 18.22
 vṛkodaraś ca dhaumyaś ca 10.10
 vṛṣaṃ mṛṇāla-dhavalam 17.2
 vṛṣa-rūpeṇa kiṃ kaścid 17.7
 vṛṣasya naṣṭāṃs trīṇ pādān 17.42
 vṛto rathāśva-dvipapatti-yuktayā 16.11
 vyarocataṅgam bhagavān yathendur 19.30
 vyatītāḥ katicin māśās 14.2

 ya eka īśo jagad-ātma-līlayā 10.24
 yā vai lasac-chrī-tulasī-vimīśra- 19.6
 yā vīrya-śulkena hṛtāḥ svayamvare 10.29
 yā yāḥ kathā bhagavataḥ 18.10
 yac chrotavyam atho japyam 19.38
 yad adharmā-kṛtāḥ sthānam 17.22
 yad bāhu-daṇḍābhayudayanujivino 14.38
 yad bāhu-daṇḍa-guptāyām 14.36
 yad eṣa puṃsām ṛṣabhāḥ śriyaḥ 10.26
 yadā hy adharṃena tamo-dhiyo 10.25
 yadā mukundo bhagavān imān 15.36
 yadā parikṣit kuru-jāṅgale 'vasat 16.10
 yadātmano 'ṅgam ākrīdam 14.8
 yad-bāndhavaḥ kuru-balābḍhim 15.14
 yad-doḥsu mā praṇihitam guru 15.16
 yadūn yadubhir anyonyam 15.26
 yadvāmba te bhūri-bharāvātāra- 16.23
 yadyapy asau pārśva-gato raho- 11.33
 yaḥ svakāt parato vaha 13.27
 yaḥ śraddhayaitad bhagavat- 15.51
 yaksyamāṇo 'śvamedhena 12.32
 yan manyase dhruvaṃ lokam 13.44

 yarhy ambujākṣāpasasāra bho 11.9
 yas tvaṃ kṛṣṇe gate dūram 17.6
 yas tvaṃ śaṃsasi kṛṣṇasya 18.11
 yāsām gr̥hāt puṣkara-locanaḥ patir 10.30
 yasmān naḥ sampado rājyaṃ 14.9
 yasmin harir bhagavān ijamāna 17.34
 yasminn ahaṇi yarhy eva 18.6
 yasya kṣaṇa-viyogena 15.6
 yasya pālayataḥ kṣauṇim 17.45
 yasya rāstre prajāḥ sarvās 17.10
 yaśo vitanītā svānām 12.20
 yathā gāvo nasi protās 13.42
 yathā hi sūtyām abhijāta-kovidāḥ 16.1
 yathā krīḍopaskarāṇām 13.43
 yathā matsyādi-rūpāṇi 15.35
 yathānubhūtam kramaśo 13.12
 yathā-vidhy upasaṅgamyā 11.21
 yat-pāda-śuśrūṣaṇa-mukhya- 14.37
 yatra kva vātha vatsyāmi 17.36
 yatraiva niyato vatsya 17.37
 yatrānuraktāḥ sahasaiva dhirā 18.22
 yat-samśrayād drupada-geham 15.7
 yat-sannidhāv aham u khāṇḍavam 15.8
 yat-tejasā durviśaheṇa guptā 18.42
 yat-tejasā nṛpa-śiro- 'ṅghrim ahan 15.9
 yat-tejasātha bhagavān yudhi śūla- 15.12
 yāvad dadhāra sūdratvaṃ 13.15
 yāvad īśo mahān urvyām 18.5
 yāvataḥ kṛtvān praśnān 13.2
 yayāharad bhuvo bhāram 15.34
 yayau dvāravatīm brahman 12.36
 ye 'dhyāsanam rāja-kirīta-juṣṭam 19.20
 yena caivābhīpanno 'yam 13.20
 yena me 'pahṛtam tejo 15.5
 yeṣām guṇa-gaṇaiḥ kṛṣṇo 17.17
 yeṣām saṃsmaraṇāt puṃsām 19.33
 yo bhīṣma-karna-guru-śalya- 15.15
 yo 'nanta-śaktir bhagavān ananto 18.19
 yo no jugopa vana etya duranta- 15.11
 yo vai drauṇy-astra-vipluṣṭo 18.1
 yo vai mamātibharam āsura-vaṃśa- 16.34
 yudhiṣṭhiraḥ tat parisarpanam 15.37
 yudhiṣṭhiro labdha-rājyo 13.16
 yudhiṣṭhiro vacas tasya 13.60

Cituotų posmų rodyklė

Rodyklę sudaro įvairių šventraščių citatos, pateikiamos „Śrīmad-Bhāgavatam“. Riebiu šriftu atspausdinti skaičiai nurodo tekstų komentarus, kuriuose cituojamas visas posmas.

adr̥ṣṭa-pūrvān subhagān sa dadarśa 16.12

ataḥ pumbhir dvija-śreṣṭhā 13.37

cintāmaṇi-prakara-sadmasu 11.26

go-brāhmaṇa-hitāya ca 19.2

kīrtanād eva kṛṣṇasya 12.34

lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama- 11.26

mām evaiśyasi satyaṁ te 15.30

man-manā bhava mad-bhaktō 15.30

nagarāṁś ca vanāṁś caiva 16.12

paraṁ dṛṣṭvā nivartate 18.3

paritrāṇāya sādḥnām 16.15

sarvaṁ khalv idaṁ brahma 16.30

śrī-kṛṣṇa govinda hare murāre 16.30

sva-karmaṇā tam abhyarcya 13.37

svanuṣṭhitasya dharmasya 13.37

sva-pāda-mūlam bhajataḥ priyasya 19.7

vikarma yac cotpatitaṁ kathaṅcid 19.7

yajñārthāt karmaṇo 'nyatra 12.34

yānti deva-vratā devān 12.20

yataḥ pravṛttir bhūtānām 13.37

yena sarvaṁ idaṁ tatam 12.11

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Skaičiai nuorodų pabaigoje nurodo skyrių ir tekstą. Riebiu šriftu atspausdinti numeriai nurodo posmo vertimą, paprastu – komentarą. Jei antraštės žodis nuorodose kartojasi, vietoj jo rašomas ženklas Δ.

A

Abhimanyu

Kauravos žudė 15.16
Subhadros sūnus 10.7
sūnus **17.45, 18.5**

Absoliuti Tiesa

„apgavystė“ tarnaujant Δ 13.37
Kṛṣṇa kaip Δ 15.6, 16.31, 17.20
panaši į dangų 13.29
žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;
Kṛṣṇa

Ācārya Śaṅkara, žr. Śaṅkara

Ācārya, žr. Dvasinis mokytojas

Adharma, žr. Bedievytė

Adhiratha 15.16

Aditi

palaimina Satyabhāmą 14.37
sūnūs 13.15

Adṛśyati 19.9–10

Aghāsura 10.25

Agni-hotra, surengta Dhṛtarāṣṭros
13.53

Agnis, Viešpats

pasivertęs balandžiu 12.20

Ahalyā 19.9–10

Aistros *guṇa*

daro įtaką šių laikų žmonėms 15.12
suvaržo 13.46, 13.54

Ayodhyos karalystė 12.19

Ājāmīdha **13.29**

Ajāmila

nuopuolis 16.22

Akbaras 13.41

Akrūra **14.28–29**

istoriniai liudijimai 11.16–17

Akṣauhīṇī, karo rikiuotė

apibūdinimas 16.34

Bhūirāvos 15.16

Aleksandras Didysis 13.41

Alkis, dvasinis ir materialus 12.6

Alokānanda 19.9–10

Amaros, apibūdinimas 17.15

Amartyā, apibūdinimas 19.5

Ambariṣa Mahārāja

ir Durvāsa Munis 15.11

Ambikā 13.1

„Amerikiečiai“ kaip įvardijimas 13.42

Analogijos

bitės ir bhaktai 11.26

gamta ir Viešpaties šypsena 11.26

Ganga ir bhaktai 10.30

gulbė ir *paramahansa* 11.2

Himalajų kalnai ir Parikṣitas 12.22

kalinio grandinės ir gravitacijos dėsnis
11.35

liūtas ir Parikṣitas 12.22

lotosas ir Viešpats 11.2

mėnulio pilnėjimas ir Parikṣito augimas

12.31

miško gaisras ir pasaulis 10.2

saulė ir Kṛṣṇa 10.26, 11.9, 11.10

saulės spinduliai ir gyvos esybės 11.10

saulėtekis ir Kṛṣṇos atėjimas 10.26

troškimų medžiai ir Viešpats 11.4–5

ugnis ir moterys 10.16

vėjas ir Viešpaties galybė **11.34**

Ananta, Viešpats

Balarāma kaip Δ 14.35–36

nepajėgia išvardinti Kṛṣṇos ypatybių
16.26–30

Andhaka **11.11, 14.25**

Aṅga 15.16

Aṅgira Munis 12.33, 19.9–10

Aniruddha (Kṛṣṇos anūkas) **15.39**

Aniruddha, Viešpats (Kṛṣṇos ekspansija)
14.8, **14.30**

Antropologų neišmanymas 15.24

Āpad-dharma, apibūdinimas 17.16

Apakṣaya

apibūdinimas 13.22

žr. *taip pat* Senatvė

- Aparā prakṛti*, apibūdinimas 11.33
žr. taip pat Energijos; Materiali energija
- Apauruṣeya*, apibūdinimas 12.19
- Apavarga*, apibūdinimas 18.16
- Apgaulė
 bloga lemiantis ženklas **14.4**
 sąlygotos sielos yda 14.4
 transcendentiška 13.37
- Apsaros*, apibūdinimas 16.12
- Apsivalymas
 apeiginiai Δ ritualai 12.13
 atliekant dvasinę tarnystę 10.23, 15.29,
 15.31, 15.41
 be nusižengimų kartojant šventus
 vardus 18.19
 bendraujant su didžiomis sielomis
18.18, 18.18
 bendraujant su išminčiais 19.8
 bendraujant su tyrais bhaktais 18.18
 būtinas 15.40
 gimimo metu **12.13**, 12.13
 intelekto 15.29
 Yudhiṣṭhiros 15.40–41
 kartojant šventus Viešpaties vardus
 15.31
 klausantis „Bhagavad-gīto“ 15.29
 maudantis Gangoje 18.18
 Δ metodas Kali-yugoje 12.13
 Pāṇḍavų **15.47–48**
 prieš gimstant 12.12
 proto 15.41
 puoselėjant brahmanizmo kultūrą
 19.3
 sielos 15.31
 skleidžiant Caitanyos *saṅkīrtanos*
 judėjimą 18.18
 Śukadevos dėka **19.32–34**
 šventose vietose 19.8
 tarnaujant Viešpaties lotoso pėdoms
 15.41
 Viduros **15.49**
- Apunar-bhava*, apibūdinimas 18.13
- Arcā-vigraha*
 apibūdinimas 11.24, 12.9
žr. taip pat Dievybės garbinimas
- Arha **11.11**, **14.25**
- Arijai 12.24, 18.45
- Aryamā
 laikinai pakeitė Yamarą **13.15**
 tėvai 13.15
- Āryāvarta 15.44
- Arjuna
 amžinas Viešpaties palydovas 14.1
 apdovanotas Viešpaties malone 15.7,
15.8, **15.12–17**
 apgina pusdievius **15.13**
 apsimeta brahmanu 15.7
Bhagavad-gītā atskleidžiama Δ dėka
 18.24–25
 Bhiṣma pranoksta 14.42
 Draupadī dovanojama Δ **15.7**, 15.16
 Droṇācārya Δ mokytojas 12.21
 gauna dovanų ginklus **15.12**
 ginklai 12.21
 globėjas 14.41
 ir Indra
 Indra išreiškia Δ pagarbą 15.12
 išgelbėja Indrą **15.13**
 nugali Indrą **15.8**
 istoriniai liudijimai **12.21**, 12.21
 išgelbėja demoną Mayą **15.8**
 išgelbėja Duryodhaną 12.21
 išklauso *Bhagavad-gītā* 12.19
 ir Jarāsandha 18.28
 Karṇa – Δ varžovas 15.16
 klausinėjamas Yudhiṣṭhiros **14.25–34**,
14.39–44
 ir Kṛṣṇa
 Kṛṣṇa – Δ draugas **15.4**, 15.4, **15.5**,
15.14, **15.18–20**, **15.28**,
 15.30–31
 Kṛṣṇa globoja Δ 15.4, **15.16–17**
 Kṛṣṇa išgelbėja Δ 14.42
 Kṛṣṇa – Δ jėgų šaltinis **15.5**, 15.5,
15.7–8, **15.13–14**, **15.21**
 Kṛṣṇa moko Δ 15.27, **15.28–30**
 Kṛṣṇa – Δ svainis 15.4
 Kṛṣṇos valia pasiduoda iliuzijai
 18.24–25
 vairuoja Δ vežimą 15.4 **15.17**
 Kṛṣṇos draugas 11.39, 15.4–5, 15.14,
15.18–20, **15.28**, 15.30–31
 apie Kṛṣṇos neprilygstamumą 15.44
 Kṛṣṇos svainis 15.4
 Kuntės sūnus 12.21
 lankas **15.13**, **15.21**
 neteršiamas materijos nešvarybių
15.28–29
 nugalėtas „piemenų“ **15.20**
 nukeliauja į rojus planetas **15.12–13**
 nukerta Jayadrathai galvą 15.16
 nužudo Karṇą 14.42, 15.16
 nužudo Nivātakavacą **15.13**
 nužudo Suśarmą **15.16**
 palikuoniai 12.21
 Pāṇḍu sūnus 12.21

- Parikšitas lyginamas su Δ 12.21
 patenkina pusdievius 15.12
 patenkina Šivą **15.12**
 pergalės 12.21
 peršauna taikiniu buvusių žuvį **15.7**,
 15.16
 sielojasi dėl Kurukšetros karo 13.16,
 13.33
 Subhadros vyras 13.4, 16.2
 sūnūs 12.21
 supykdo Balarāmą 13.3–4
 susijaudina **14.23, 14.39, 14.44**
 tėvai 13.4
 tėvas 12.21
 tyras bhaktas 15.4, 15.17
 vykdo Viešpaties misiją 15.30
 žmonos 12.21
žr. taip pat Draupadi; Subhadrā
- Arjuna cituojamas apie
 Yadu dinastijos žlugimą **15.22–23**,
15.25–26
 Kṛṣṇą **15.5–21, 15.24–27**
 Viešpaties nurodymus **15.27**
 Viešpaties valią **15.24**
- Arjuna, Kārtavīrya 12.21
 Arkliai (žirgai)
 aukojimai
 atlikti Yudhiṣṭhīros **12.32, 12.34–35**
 atlikti Parikṣito **16.3**
 atlikti Rāmos 12.19
 Kṛṣṇa stebėjo **12.35**
 nauda 12.34
 karo reikalams 10.32
- Artha 15.46
 nėra aukščiausias gyvenimo tikslas 15.45
žr. taip pat Ekonomikos plėtra; Karminė
 veikla
- Āsana
 yogos metodas 13.54
- Asita 15.44
 Asita Devala 19.9–10
 Asketas
 Gāndhārī kaip Δ **13.39**
 ypatybės 13.39
- Askezės
 Aṅgīros 19.9–10
 apibūdinimas 17.25
 Yudhiṣṭhīros **15.43**
 Kṛṣṇos mylimųjų **10.28, 10.28**
 norint pasiekti rojaus planetas 15.12
 Viśvāmitros 19.9–10
- Astrologas
 Bhṛgu kaip Δ 19.9–10
 išpranašavo Parikṣito dorybes **16.1, 16.1**
- Astrologija
 kaip paslauga visuomenei 12.29
 reikšmė 12.12
 Vedų mokslo šaka 12.29
- Asuros
 apibūdinimas 13.49, 15.34
žr. taip pat Demonai
- Aśoka Mahārāja 17.45
 Aṣṭāṅga-yoga, praktikuojama Dhṛtarāṣṭros
13.53–57, 13.59
- Aṣṭāvakra Munis
 kūnas Δ 15.20
 palaimina ir prakeikia deives 15.20
- Aśvatthāmā **12.1, 13.16**
- Ateistai
 aukojimus laiko nereikalingais 17.33
 ypatybės Δ 14.3
 kaip materialistai 17.19
 negali išspręsti problemų 14.10
 neišmanėliai 13.41
 rojaus planetose neegzistuoja 19.18
 žemės našta **16.34**
žr. taip pat Demonai
- Atgaila
 būdinga doroms sieloms 18.31
 išperka nuodėmes 19.1
- Atlaidumas (Viešpaties) 18.47
- Ātma-māyā
 apibūdinimas 15.30
žr. taip pat Dvasinė energija; Energijos
- Atomai 12.9
- Atominiai ginklai
 brahmāstra ir Δ 10.32
 demoniški 15.8
 žemėje 12.22
- Atsidavimas (Aukščiausiajam Viešpačiui)
 apsaugo 16.26–30, 17.37, 18.19
 atliekant dvasinę tarnystę 13.26
 demonams neprieinamas 11.34
 dvasiškai pažengusių žmonių 17.24
 išvaduoja iš baimės **19.15, 19.15**
 išvaduoja iš nuodėmių 17.37, 18.19, 19.24
 ir laisvė 14.10
 ir materialūs prisirišimai 12.27
 padeda pasiekti taiką pasaulyje 11.34
 padeda pažinti save 19.24
 Parikṣito Δ **18.2**
 skatinamas „Bhagavad-gītoje“ 13.42,
 15.44
 tyro bhakto 18.2
žr. taip pat Dvasinė tarnystė; Kṛṣṇos
 sąmonė

Atsidavimo tarnystė, žr. Dvasinė tarnystė

Atsižadėjimas

apibūdinimas 18.22

atliekant dvasinę tarnystę 18.22

bendraujant su bhaktu 13.26

būtinai norint išsivaduoti 18.24–25

įmanomas tikint šviesesne ateitimi 13.35

išsklaido iliuziją 15.27

Yudhiṣṭhīros **15.32**, **15.37–41**, **15.43–44**

Parikṣito Δ per Viešpaties malonę

19.14, 19.14

ir *sanātana-dharma* 15.45

Šukadevos **19.25**

ir Viešpaties pagalba 18.24–25, 18.28,

18.31, **19.14**, 19.14

žr. *taip pat Sannyāsa; Sannyāsiai*

Aukojimai (aukos)

ap rūpina lietumi 16.20

ateistai laiko nereikalingais 17.33

atsižvelgiant į laiką ir vietą 12.34

Brahmā sukuria Δ sistemą 16.20

Caitanyos pavyzdžiu 12.34

išperka nuodėmes 12.34, 16.20

Jarāsandhos Δ Śivai 15.9

kad netrūktų maisto 16.20

Kali-yugoje 12.34, 16.20, 18.12

karvės 12.34

laiduoja taiką 12.34

norint patekti į rojų 15.12

norint patenkinti pusdievius 16.20

padeda gyvoms būtybėms tobulėti

16.20

Prājāpatyos Δ **15.39**

privalomi 12.34

pusdieviai nusileisdavo į Žemę

dalyvauti Δ 16.3

Saulės dievui patenkinti **13.31**

Δ sėkmė 12.33

siekiant laimės 13.17

Švetaketu atlieka Δ 15.11

tikslas 12.34

ugnies **13.31**, **13.53**

Viešpačiui patenkinti 15.24, **17.33**, 17.33,

17.34

žr. *taip pat* Šventų vardų giedojimas;

Ritualinės apeigos

Auksas

dvasiniais tikslais 17.42

kaip Kali prieglobstis **17.39**, 17.39

kalnas iš Δ Himalajuose 12.33

perteklius (Vedų laikais) 12.34

pinigai, padengti Δ 17.39

žirgo aukojimui 12.34

Aukščiausiasis Viešpats

Absoliuti Tiesa 15.6, 17.20

absolūtus ir transcendentinis 10.11–14,

10.19, 10.19, 10.36, 11.5–6, 11.25,

11.35, 12.9, 12.24, 13.43 14.8, 14.31,

15.28, 15.31, 15.35, 18.6

ajita 10.5, 18.3

amṛta 15.35

amžini Δ palydovai 14.1, 14.33, 15.32,

15.37, 15.49

kaip „apgavikas“ 13.37

apsireiškia kartojant Viešpaties vardus

16.32–33

apvalo 16.5

asamordhva 10.25

atgaivino Kuru dinastiją **10.2**

Δ atlaidumas 18.47–49

atleidžia demonui Mayai 15.8

atlygino Duḥśāsanai už įžeidimą 15.10

ātmārāma 11.4–5, 11.36

atsiliepia į jausmus 11.21, 11.36, 13.27

atsižadėjimas prisirišant prie Δ 18.22

aukojimui **17.33**, 17.33

aukščiausioji būtybė **13.55**, 14.33, 15.44

begalinis 11.30, 12.9, **12.11**, 12.11, **18.14**,

18.14, **18.17**, **18.19–20** 18.19–21,

18.23

bendravimas su Δ 12.24, 15.31, 18.13,

19.20

besimėgaujantis subjektas 11.34

Bhagavānas 18.50

Brahmano šaltinis 15.6, 17.19

buveinė 10.27, 11.26, 13.50, 15.27, 15.33,

15.48, 18.3

Candra pavaldus Δ 13.41

Dievybė 11.24, 12.9

dovanoja išsivadavimą **15.17**

Dvārakoje 14.8, 14.30–31

Dvārakos gyventojai sveikina **11.18–**

24, **11.27**

dvasinis mokytojas

atstovaujantis Δ 13.48, 19.36

padeda pažinti Δ 18.3

ekspansijos 11.31, 14.8, 14.28–30, 15.6,

15.15, 16.30, 18.21

galia 14.2, 15.5, 15.13, 15.21

gamta pavaldi Δ 10.5, 10.17, **10.22**, 15.24,

16.30

kaip Garbhodakaśāyī Viṣṇu 14.36

garbinimas šventykloje 11.24

gelbėja visuomenę 13.50

ir gėlių lietus **10.16**, 10.16

geradaris 11.5, **11.7**

- kaip globėjas **10.2**
 globoja brahmanus 12.19, 19.2
 globoja karves 19.2
 Govinda 13.2, 14.34, **18.14**
 △ grožis 16.30
 Hastināpuroje 10.7, **10.14–15**, 10.14–15,
10.20, 10.31
 Indra pavaldus △ 13.41
 inkarnacijos
 arcā 11.24
 būtinybė nužengti △ 10.25
 tikslas **10.25**, 11.22
 išgelbėjo Draupadę 13.4
 išvaduoja 12.6
 Yajñeśvara 17.33
 Yogeśvara 11.31, 11.38, 15.11, 16.30, 18.20
yogų tikslas 13.54–55
 ypatybės **16.26–30**, 16.26–30
 yra viskas 15.31
 Yudhiṣṭhira surengtame žirgo aukojime
12.35
kaivalya 11.24, 14.8
 Kali-yugoje „religijos“ meta iššūkį △
 16.20
 karalių karalius **11.6**, 12.4
 karalius atstovauja △ 16.4, 18.41, **18.43**
 Kauravos paveikti išsiskyrimo su △
10.9–10
 keturių *sampradāyų* atstovai tarnauja
 △ 18.21
 kiekvieno širdyje 15.15
 kovingas 16.30
 kovoja su Jarāsandha 15.9
 kriauklė **11.1–3**
 kaip *kṣatriya* 10.25, 16.30
 kaip Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu 14.36
 Kumāros garbina △ **11.6**
 kūnas
 išėjus △ 15.35–**36**
 transcendentinis 14.8, 15.35
 kūrėjas 16.30
 ir valdytojas 10.21–22, **11.7, 11.39**
 ir Kurukṣetros mūšis 10.2, 13.16, 13.33,
 15.15
 kaip laikas **13.19, 13.49**
 laikas pavaldus △ **11.6, 12.11**
 laikosi religijos principų 10.36
 lemia gyvenimo trukmę 13.17, 15.15
 lyderiai pavaldūs △ 13.41
 lyginamas su burtininku **15.35**
 lyginamas su saule 10.26, 11.9, 14.2,
 15.28, 16.26–30
 lyginamas su troškimų medžiu 11.5
 lotoso pėdos
 aprašomos 16.6
 apvalo 15.41
 Arjuna meditavo △ **15.28–29**
 atsidavimas △ 13.26, 14.10, 19.24
 bhakto turtas 15.10
 Draupadī prie △ **15.10**, 15.50
 Ganga srūva iš △ **18.21**, 19.7
 išvaduoja nuo baimės **19.15**, 19.15
 išvaduoja nuo nuodėmių 19.7, 19.24
 laiduoja sugrįžimą į dvasinį pasaulį
 19.15
 Lakṣmī prie △ **16.32–33**
 meditavimas △ 19.7
 neša laimę **14.21**
 Pāṇḍavos prie △ **15.46**
 Parikṣitas pasiekė △ **18.16**
 pašventina Gangą 19.6
 sėkmės deivės žavisi △ **11.33**
 tarnystė **14.37**
 teikia išsivadavimą **19.7**
 teikia prieglobstį 12.27, 15.30
 tyrų bhaktų tikslas 11.26
 tulasī lapeliai ant △ 19.6
 Vidura prie △ 15.49
 žemėje **16.32–33**
 ženklai ant △ **16.32–33**
 Madana-mohana 16.30
māyā paklūsta △ 14.10
 Mākhana-corā 10.19
 malonė
 Arjuna pelnė △ **15.7**, 15.12, 15.13–**17**
 ir bhakto malonė 15.8
 demonams 18.47
 Dhṛtarāṣṭra pelnė △ 13.55
 gerovė priklauso nuo △ 14.9
 išvaduoja nuo kančių 14.11
 Yudhiṣṭhira sulaukė △ **12.16**, 12.16
 Kali-yugoje nepripažįstama 14.9
 ligonio pasveikimas dėl △ 14.9
 nusiūdėjliams 18.7
 Viešpaties nužengimas kaip △ 16.3
 Viešpats pažiŕstamas △ dėka 11.39
 maloningas 19.35
 meditavimas į △ **15.28–30**
 meilė pavergia △ 11.36
 mistikų valdovas 15.11, 18.20
 mistinės △ galios 11.31, 11.38, 12.9
 moko visuomenę Savo pavyzdžiu 10.8,
 10.36
 Mukunda 12.6, 13.17, 18.21, 19.7
 kaip Nārāyaṇa **15.48**, 16.30
 negimstantis **15.34**

- neklystantis **11.25**
 neleido pasirodyti Kali-yugai **15.36**
 nemirtingas 15.35
 nepatiriamas joslėmis 12.9, 15.27
 nepriklausomas 11.37, 13.43, 15.27, 18.20
 nešališkas 11.22, 14.38, 15.34, 16.30
 nevaržomas erdvės **12.11**
 nevaržomas pareigų 10.36
nirguṇa 10.19, 11.38
 kaip Nṛsimhadeva 19.20
 nuramina Dvārakos gyventojus **11.1**,
 11.1
 nuramina Subhadra 10.7
 nusižengiamą įžeidus bhaktus 15.10
 nustato religijos principus 16.25
 nužudė Kauravas 15.10, 15.15
 nužudė Narakāsurą 14.37
 pagrobia *pārijātos* gėlę 14.37
 palaiko religiją 16.34
 Pāṇḍavų tarnas **16.16**, **17.17**
 paniręs į *yoga-nidrā* 16.30
 Parabrahmanas 11.35
 paragavo Draupadės gaminto maisto
 likučių 15.11
 kaip Paramātmā 13.27, 13.43, 13.48, 15.6,
 15.15, 17.20
 Parameśvara, 15.42, 18.20
 patenkinimas kaip darbų vertės matas
 15.24
 Pats Sau pakankamas 10.28, **11.4–5**,
 11.4–5
 pavidalas
 absoliutus ir transcendentalus 10.21,
 11.24–25
 amžinas 15.35
 apreikštas Kaṁsos imtynininkams
 15.35
 apreikštas nebhaktams 13.49
 apreikštas Śiśupālai 15.35
 bhaktai regi Δ 13.49
 demonai klaidingai suvokia Δ 15.35
 Dvārakos gyventojai žavėjosi Δ **11.25**
 gyvos esybės įsilieja į Δ 10.21
 grožis 11.26
 impersonalistai klaidingai suvokia
 Δ 15.35
 kelia baimę 19.20
 materialus Δ suvokimas 14.8
 neteisingai suvokiamas **11.37**, 11.37
 neužmirštamas 12.30
 tyri bhaktai regi Δ 11.8
 transcendentinis 13.49
 persirengia kaip brahmanas 15.9
 pirmapradė asmenybė **10.21**, 10.21
 priklausomybė nuo Δ **11.7**, 13.28, 18.22
 priklausomybė nuo Δ pritarimo 17.18,
 17.20, 17.22–23
puruṣāvatāra 16.30
 pusdievių garbintojai klaidingai suvokia
 Δ 15.12
 rūmai **11.30**
 spekuliatyvių mąstytojų supratimas
 apie Δ 11.37
summum bonum 15.6
 sūnūs **14.31**
 sutikimas ekonomikos plėtojimui 10.5
 suvokiamas 16.30, 17.20
 kaip sviesto vagis 10.19
 Śiva pavaldus Δ 13.41, 18.14, 18.21
 Śṛṅgis pripažįsta Δ **18.35**
 šeimos nariai, skaičius 10.25, **10.29**, 14.31
 šventieji atstovauja Δ 19.14
 teisingumas džiugina Δ 17.33
 tyrų bhaktų tarnas **17.17**
 transcendentalus *karmai* 13.43
 transcendentinis 13.15, 16.6, 16.26–30,
 18.14, **18.19**
 transcendentinis Δ prisilietimas **11.2**
 trys aspektai 18.23
 turtai 19.23
 valdo planetas (išvardijama trylika)
 19.21
 valdovas **13.41–43**, 15.27, 16.30, 17.20,
19.14
 valia **15.24**, 16.24, 18.20, 18.31, 18.33,
 18.49–50
 vardas
 naikina demonus 19.34
 prilygsta Pačiam Dievui 18.19
 Rāmos lyginamas su Kṛṣṇos ir Viṣṇu
 vardais 19.6
 kaip Vāsudeva 15.31, **15.50**, 16.30
 Vedų tikslas 10.24, 13.2
 vienalytis ir nedalomas 11.3, 11.24, 11.31,
 13.48, 18.21
 vienintelis prieglobstis **18.14**
 visa ko savininkas 10.5, 10.25, 11.34,
 14.37, 15.26
 visa persmelkiantis 12.9, **12.11**, **12.16**,
 12.16, 15.11, 16.30, **17.34**
 visagalis 12.9, **12.16**, 12.20, 15.21
 visatos pavidalas 14.8
 visų priežasčių priežastis 14.9, 17.18–19
 visų tėvas 10.4, 11.5, 19.16
 visur esantis 12.24, 13.10, 16.32–33
 visus žavintis 10.11–**13**, 16.30

- kaip Višnu **12.16**, 12.16, 19.34
vykdo pareigas 16.30
kaip vyras **10.30**, **11.31** 11.35–36, 11.39,
14.31, **14.37**
kaip vyriškasis pradus 11.33
Žemėje 16.23–24, 16.32–33, **16.34–35**
žmogus skolingas Δ 15.5
žmogus sukurtas pagal Δ paveikslą 17.9
žmonos **11.30–32**, 11.35–36, 11.39, 14.31,
15.20, 16.30
žr. taip pat Absoliuti Tiesa;
Atsidavimas; Bhaktai; Dvasinė
tarnystė; Energijos; Inkarnacijos;
Kṛṣṇa; Tyri bhaktai
- Autoritetai**
cituojami apie
Kṛṣṇos viršenybę 15.44
šeimyninio gyvenimo atsižadėjimą
15.44
dvasinis mokytojas kaip Δ 19.36
karaliai vadovavosi Δ 19.12
Parikšitas tarėsi su Δ 19.12
perteikia Vedų išmintį 10.21
Prahāda kaip Δ 12.25
rekomenduoja dvasinę tarnystę 15.45
skiria naują kūną 12.12
sprendimai atsižvelgiant į Δ nuomonę
19.12
tarpininkai įsisąmoninant Kṛṣṇą 18.18
žr. taip pat Mahājanos; Mokiniių seka
- Avikšitas Mahārāja 12.33
Azartiniai žaidimai
Kali-yugoje 16.10
Pāṇḍavos prarado Draupadę dėl 15.16
smerkiami 17.38, 17.43–44
- B**
- Babhruvāhana 12.21
Badavimas
bepasmis ir tikslingas 17.25
išperka nuodėmes 19.33
Parikšito priešmirtinis Δ 19.5–7, **19.12**,
19.18, 19.18
reikšmė **13.53**, 17.38
Bāhlika 15.16
Baimė
dėl bloga lemiančių ženklų **14.2–3**
iluzijos apraiška 14.38
išnyksta atsidavus Viešpačiui 19.15
išsivadavimas nuo Δ **12.28**
Yamarāja kelia Δ nusidėjėliams 15.49
Yudhiṣṭhira transcendentalus Δ 15.43
Yudhiṣṭhira Δ **12.34**
materialiame pasaulyje **12.28**, 13.18
nebūdinga bhaktams 14.38, 19.4
nebūdinga tyriems bhaktams **18.2**, 18.2
Parikšitas nepažino Δ 19.15
Parikšitas sukelia Δ Kali **17.35**
persekioja sąlygotas sielas 14.38
šventas Viešpaties vardas pašalina Δ
11.3
užvaldė Dhrtarāṣṭrą **13.18–19**
Viešpaties lotoso pėdos išsklaido Δ
19.15
- Balarāma (Baladeva), Viešpats**
kaip Ananta 14.35–36
Duryodhanos draugas 12.21
dvasinis mokytojas 14.28–29
globoja bhaktus **14.28–29**
istoriniai liudijimai 11.16–17
Kṛṣṇos brolis 17.43–44
Kṛṣṇos ekspansija 14.28–29
malonė 14.28–29
Nityānanda 14.28–29
sesuo 13.3–4
supyksta ant Arjunos 13.3–4
vardo reikšmė 11.16–17
- Balis Mahārāja, istoriniai liudijimai 12.25**
Baismė
māyos 14.10
nedorėliai susilaukia Δ **17.14–15**, 17.28
netaikytina penkių kategorijų piliečiams
18.29
pagal Viešpaties įstatymus 19.2
Parikšitas nubaudžia Kali **16.4–5**
už gyvulių žudymą 17.6, 17.9–11, 17.16
- Bedievystė**
bloga lemiantis ženklas 14.5
Kali draugė **17.31**, **17.33**, **18.6**
Kali-yugoje **15.45**, 17.27, 17.32
lyderiai turi saugotis 17.41
požymiai **17.32**, 17.32, 17.38
sunaikino religijos principus 17.38
valstybėje uždrausta **17.31**, 17.43–44
žr. taip pat Ateistai
- Bengalija, valdoma Karnos 15.16
Beždzionės ir šiuolaikinė visuomenė,
analogija **18.45**
Bhadrā 19.9–10
Bhadraśva **16.12**, 16.12
„Bhagavad-gītā“
aprašo *bhakti-yogą* 12.19

- Arjuna išklauso 12.19
 buvo papasakota Arjunai 18.24–25
 Dievo įstatymų kodeksas 17.12
 filosofinis Δ pagrindas 15.27
 garsinė Viešpaties inkarnacija 15.27, 18.31
 išgrynina būtį 15.29
 išsklaido iliuziją 15.31
 išsklaido neišmanymą 15.31
 padeda išsivaduoti 15.27
 papildo „Śrīmad-Bhāgavatam“ 15.27
 pasakoja apie Kurukšetros mūšį 15.27
 paskutinis Δ nurodymas 13.42
 penkios pagrindinės Δ temos 15.27
 perteikiama per mokinių seką 12.19
 svarbiausias veikėjas 12.21
 Śrīmad-Bhāgavatam“ įvadas 10.22
 transcendentinė knyga 16.6
 vadovas žmonėms 10.22
 vaistas nuo visų ligų 15.27
 Vedų esmė 15.27
 „Bhagavad-gīta“ cituojama apie
 atsidavimą Kṛṣṇai 12.24, 17.37, 18.19
 aukas 12.34, 16.20
 autoritetus 19.9–10
 bhakto ypatybės 13.28
 Brahmos dieną 17.15
 būtinybę klausytis apie Kṛṣṇos žaidimus 18.10
 Dievo karalystę 10.27
 dvasinę tarnystę 11.19
 dvasinį pasaulį 14.35–36
 gamtą, paklūstančią Kṛṣṇai 15.24, 16.26–30
 gyvenimo rojuje laikinumą 15.12
 gyvenimo tikslą 15.45, 19.20
 gyvos būtybės nemirtingumą 14.38
 impersonalistus 18.16
 išsivadavimą iš materialios energijos įtakos 11.34
 juslių suvaldymą 10.23
 karmos dėsnį 12.12
 klaidingą Kṛṣṇos suvokimą 14.8
 Kṛṣṇą
 kaip Absoliučią Tiesą 15.6
 kaip Aukščiausiąjį Brahmaną 15.44
 kaip Vedų tikslą 13.2
 Kṛṣṇai paaukotą maistą 13.47
 kṣatriyas 18.46
 materialią gamtą 10.4
 nurodytas pareigas 17.16
 nusidėjėlio likimą 12.5
 pakilimą virš gamtos *gunų* 13.46, 14.10, 15.47–48
 pamokslininkus 13.38
 Paramātmą 13.43, 17.20
 pareigas 19.24
 pasaulio kūrimą ir naikinimą 10.22
 pasaulio kūrimą ir naikinimą 10.21
 pasninkavimą, 17.25
 patyrimo plėtotę 18.26
 protą 17.19
 proto sutelkimą į Kṛṣṇą 15.30
 pusdievių garbintojus 12.20
 rojaus planetas 10.27, 12.5
 tikrąją gyvos būtybės padėtį 12.4
 tikrąjį atsižadėjimą 18.3
 tobulą pareigos vykdymą 13.37
vaišyas 17.1
 Vedų išmintį 12.19
 Viešpatį
 kaip besimėgaujantią esybę 11.33
 kaip bhaktų globėją 12.9
 ir gamtą, kaip tėvą ir motiną 10.4
 kaip gamtos valdovą 10.22
 glūdintį širdyje 15.15
 klaidingai suvokiamą Δ pavidalą 15.35
 lyginamą su gyvomis esybėmis 12.11
 kaip mirtį 13.19
 kaip tyrų bhaktų gynėją 13.43
 kaip vadovą 14.8
 kaip Vedų tikslą 10.20, 10.24
 Viešpaties atėjimą 10.26, 14.8
 Viešpaties energijas 11.33
 Viešpaties ir bhaktų išikūnijimus 14.32 33, 15.5, 15.49
 Viešpaties lotoso pėdas 15.46
 Viešpaties misiją 14.1
 Viešpaties padėtį 11.6
 Viešpaties pavidalą 11.37
 Viešpaties pilnavertes ekspansijas 14.8
 Viešpaties turtingumą 15.5
 Viešpaties veiklą 10.26, 18.11
 visuomenės skyrius 18.33
 Bhagavānas
 bhaktas kaip Δ 19.25
 kaip Transcendencijos aspektas 18.50
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;
 Kṛṣṇa
 „Bhāgavata Purāṇa“, žr. „Śrīmad-Bhāgavatam“
Bhāgavata-dharma
 būtina žmonių visuomenei 17.25

- žr. taip pat* Dvasinė tarnystė
Bhāgavatam saptāha, apibūdinimas 12.28
Bhāgavata-saṅgis, apibūdinimas 18.13
 Bhaktai (Aukščiausiojo Viešpaties)
 apribojimai 19.32
 atgailauja 18.1
 atsižadėję pasaulio 13.26, 18.24–25,
 18.28, 18.31, **18.48**, 18.48, **18.49–50**
 Balarāma globoja Δ **14.28–29**
 bebaimiai 14.38
 bendradarbiauja su Viešpačiu ir
 pusdieviais 19.18
 bendruoja tarpusavy kaip „vieno lizdo
 paukščiai“ 19.16
 bendravimas su Δ apvalo 18.18,
 19.33–34
 bendravimas su Δ išvaduoja 11.36
 bendravimo su Δ reikšmė 13.26, **18.13**,
 18.13
 demonai priešiški Δ 16.34
 Dievybė skirta Δ 12.9
 ir dvasinė buveinė 19.5, 19.21
 ir dvasinis mokytojas 14.28–29
 galingi 17.17
 ir gamtos *gūnos* 10.30, **11.38**, 11.38
 Ganga lyginama su Δ 10.30
 garbinti labiau už Viešpatį 19.30
 išmintingi žmonės 12.26
 išsivadavusios sielos 11.39
 įžeidimas 13.59, 15.10, 18.47–48
 Yamarāja – Δ draugas 15.49
 ypatybės 19.16
 jaučia išsiskyrimo ilgesį 15.28
 kančios 17.18, 17.22
 kategorijos 12.17
 keturios Δ mokyklos 18.21
 klausymosi svarba bendraujant su Δ
 12.28
 lydi Viešpatį, Jam nužengiant 15.32,
 15.34
 lyginami su impersonalistais 18.16
 lyginami su mistikais 19.4
 lyginami su pusdievių garbintojais 15.12
 mahātmos 11.36
 maloningi kaip Viešpats 15.8
 materialistiški Δ lyginami su
 nuoširdžiais 13.27
 misija 13.50, 14.11
 nenugalimi 15.16
 nepavydūs 18.22, 18.29
 neturi priešų 19.16
 neturintys nuodėmių 13.28, 19.1
 neveikiami iliuzijos 13.17
 nuolankūs 13.33, 18.48
 pakantūs 17.22
 pamokslininkai 13.38
 brangūs Viešpačiui 13.38
 tinkamumas tapti Δ 13.15
 Vidura kaip Δ 13.15
 paramahamsos 18.22
 patenkina pusdievius 19.18
 prostitutės kaip Δ **11.19**
 pusdieviai kaip Δ 19.34
 ir *sannyāsa* 13.30
 skiriasi nuo materialistų 16.20
 skiriasi nuo nebhaktų 11.19, 18.8
 šeimoje – palaiminimas 19.2, 19.35
 transcendentalistai 13.27
 transcendentiški 13.15, 16.6, 19.20
 trijų rūšių 18.16
 trokšta bendrauti tarpusavy **19.16**, 19.16
 turi būti nuosirdūs 19.36
 valdomi *yogamāyos* 11.38
 vengia nebhaktų 19.16
 Viešpaties valia patiria nesėkmės 18.24–
 25, 18.28–29, 18.31
 Viešpats
 apšviečia Savo Δ 11.9
 atsako į Savo Δ jausmus 10.7
 globoja Savo Δ 11.3, 12.9, **12.11**,
 12.20, 14.32–33, 14.38, 16.13–
 15, 16.26–30, 17.17, 19.7
 įgalina Savo Δ 15.5, 18.19
 maloningas Savo Δ 10.7, 14.38,
 16.26–30, 19.14, 19.36
 „pavaldus“ Savo Δ 10.8, 10.32
 pažįstamas Savo Δ 13.49, 17.20,
 17.22–23, 18.23
 „užmirštas“ Savo Δ 15.17
 viršesni už brahmanus 14.34, 18.48
 visas aplinkybes laiko palankiomis
 19.19
 visos gyvos esybės 13.38
 vykdo Viešpaties misiją 15.5, 15.49
 žr. taip pat Išminčiai; Išsivadavusios
 sielos; *Paramahamsos*; Tyri
 bhaktai
Bhakti, *žr.* Dvasinė tarnystė; Krišnos
 sąmonė
Bhakti-yoga
 apibūdinimas 18.26
 žr. taip pat Dvasinė tarnystė; Krišnos
 sąmonė
 Bhaktisiddhānta Sarasvatis Gosvāmī
 autorius dvasinis mokytojas 12.30
 ir autorius 12.30, 13.29

- Bhārata-varša 16.12
 Žemė kaip Δ 12.20
 Bharatos 12.20
 Bhaumāśura **10.29**, 10.29–30
 Bhīma
 ir demonas Maya 15.8
 ir Dhṛtarāṣṭra **13.23**
 Hiḍimbī kreipėsi į Δ 14.42
 jėga **14.10**, **14.13**, **15.9**
 kovoja su Jarāśandha 15.9, 18.28
 nužudo Duḥśāsaṅa 13.23
 nužudo Jatāsura 13.3–4
 persirengia kaip brahmanas 15.9
 sūnus 13.3–4
 tėvai 13.3–4
 vėzdas 15.8
 žr. *taip pat* Pāṇḍavos
 Bhīmasena II 16.2
 Bhīṣmadeva 17.20
 globojo Pāṇḍavas 13.8
 Kauravų vadas 15.14–**16**
 kovoja su Karṇa 15.16
mahājana 13.15
 pranoko Arjuna 14.42
 užaugino Dhṛtarāṣṭra 13.21
 Bhogavatī **11.11**
Bhogis, lyginamas su *yogu* 13.53
 Bhoja **11.11**, **14.25**
 Bhojos dinastija 12.24
 Bhṛgu, istoriniai liudijimai 19.9–10
Bhṛgu-saṁhitā 19.9–10
 Bhūrīśravā, istoriniai liudijimai 15.16
 Biharo provincija
 ankstesnis Δ pavadinimas 15.9
 ir Śivos garbintojai 15.9
 Bilvamaṅgala Ṭhākura 11.19
 „Brahmā Purāṇa“ cituojama apie
 Aṣṭāvakra's palaiminimą ir prakeikimą
 15.20
 Brahmā, Viešpats
 buveinė 13.19, 19.23
 dienos trukmė 17.15
 Dvārakos gyventojai lyginami su Δ 11.8
 garbina Kṛṣṇa **11.6**
 gimimas 18.20
 gyvenimo trukmė 10.21
gopės priekaištuoja Δ 12.23
 kūrėjas 12.4, 16.20
 lyginamas su Kṛṣṇa 10.21, 11.26, 13.41,
 18.14, 18.21
 kaip *mahājana* 13.15
 Manu Δ dienos metu 12.19
 mirtingas 13.19
 mirtis 10.21
 naktis 10.21
 pasaulio naikinimas Δ naktį 10.21
 planeta 12.6
prajāpatis 12.4
 priklauso mokinių sekai 12.19
 ramaus proto asmenybė **12.23**, 12.23
 senelis 12.4
 tėvas 19.9–10
Brahma-bandhu, apibūdinimas 19.32
Brahmacārio auklėjimas 18.32
Brahmajyoti
 apakino Śiśupālą 15.35
 apibūdinimas 18.16
 impersonalistai garbina 15.17
 impersonalistų tikslas 18.16
 planetos Δ 14.35–36
 kaip Viešpaties spindesys 16.26–30
 žr. *taip pat* Brahmanas
 Brahmaloaka 12.6
 dienos trukmė 17.15
 laimė 13.17
 mirtis 13.19, 19.4
 Brahmanas (Viešpaties aspektas) 18.23
 žr. *taip pat* Absoliuti Tiesa;
 Aukščiausiasis Viešpats;
Brahmajyoti
 Brahmanas (brahmanai, visuomenės klasė)
 anapus gamtos *gunų* 15.47–48
 Arjuna apsimeta Δ 15.7
 atlieka apsimetimo apeigas 12.13
 auklėjimas 15.47–48
 bhaktai pranoksta Δ 14.34
 Bhīma apsimeta Δ 15.9
 Durvāsā kaip Δ 15.11
 kaip Durvāsā lydėję Δ pasisotino
 15.11
 dusyk gimusieji 17.5
 empirikų tikslas 18.50
 garbinami **13.31**
 globa 18.47
 globojami karaliaus 14.41
 įvardijimas 13.42
 ypatybės 14.34, 16.31
 kalba apie Parikṣitą **12.16–17**,
12.19–28
 Kali-yugoje 12.2, 12.13, 12.33–34
 degradavę 16.21, 17.2, 18.12, 18.32,
 18.33–35, 18.37, 18.47
 Kṛṣṇa apsimeta Δ 15.9
kṣatriyos globoja 12.19
 Kuntī patarnavo 15.11

kvalifikuotas 12.35, 18.33
 labdaros teikimas Δ 12.14, 13.31, 15.16
 „Mahābhārata“ puolusiems Δ
 palikuonims 15.27
 maistas 14.43
 nebaustini 18.29
 netikras, lyginamas su tikru 12.34–35,
 14.34, 16.31
 padeda valdyti valstybę 12.32
 Pāṇḍavos apsimeta Δ 12.21
 pareigos 14.3, **17.41**, 17.41, 17.45
 Parikṣitas vadovaujasi Δ patarimais
 16.1, 16.1
 pašaukimas 14.41
 prakeikė Yadavas **15.22–23**
 reikšmė 12.14
 religingiausi žmonės 16.20
 santuokos apribojimui 14.42
 siela kaip Δ **15.42**
 sūnus, prakeikia Parikṣitą 18.47, 19.4
 šlovintini 11.23
 teisingi 17.41
 vaidmuo visuomenėje 14.34, 14.41, 18.33,
 18.47
 veikla 11.20
 Viešpats globoja Δ 12.19, 14.34, 19.2
 Viešpats, Δ šaltinis 15.6, 17.19
 vipros lyginami su Δ 12.29
 viršesni už valdovus 12.13
 žr. *taip pat Varṇāśrama-dharma*
 Brahmanas, Aukščiausiasis
 siela kokybiškai tapati 15.42
 Viešpats kaip Δ **13.55**
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats
Brahmaṇya-dharma, apibūdinimas 12.19
 žr. *taip pat Varṇāśrama-dharma*
 Brahmanų kultūra
 keturi Δ principai **17.24**, 17.24
 maistas palankus Δ ugdymui 16.4, 17.16
 reikšmė 16.4, 16.18, 19.3
 taikos pagrindas 17.9
Brahmarṣis, Vyāsadeva kaip Δ 19.30
 „Brahma-saṁhita“ cituojama apie
cintāmaṇi-dhāma 11.26
 Mahā-Viṣṇu 10.21
 sėkmės deivę 11.33
 Supersielą 12.9
 Viešpaties padėtį 11.6
 visų priešasčių priešas 17.19
Brahmāstra
 Aśvatthāma paleido Δ **12.1**, 12.1
 lyginama su atominiiais ginklais 10.32
 paleidžiama į Parikṣitą **12.7**, 12.16–17

Brahma-sukham, apibūdinimas 13.17
 „Brahma-sūtra“, žr. „Vedānta-sūtra“
 „Brahma-vaivarta Purāṇa“, apie dvasinę
 tarnystę Kali-yugoje 18.12
Brahmāvarta, apibūdinimas 17.33
 Bṛhadratha 15.9
 „Bṛhad-vaiṣṇava Tantra“, apie klaidingą
 Viešpaties suvokimą 15.35
 Bṛhaspatis 19.9–10
 istoriniai liudijimai 12.33
 Buddha (Buda), Viešpats
 Aśoka – Δ pasekėjas 17.45

C

Caitanya cituojamas apie
 bendravimą su tyrais bhaktais 13.29
 bendravimą su valdovais 19.13, 19.32
 dvasinį mokytoją 13.15, 18.18
 Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimą 11.3
 šventų Viešpaties vardų kartojimą 15.28,
 15.31, 16.32–33
 Caitanya, Viešpats
 „apgavystė“ tarnaujant Δ 13.37
 apimtas Rādhos ekstazės 13.3–4
 kaip aukos įsikūnijimas 12.34
 gelbėja puolusias sielas 18.18
 išaukštino Haridāṣą 18.18
 įvedė Kali-yugos aukojimą 12.33
 norėjo, kad būtų pamokslaujama
 18.18
 propagavo „Śrīmad-Bhāgavatam“
 mokymą 13.29
 rekomendavo *saṅkīrtana* 16.20
 žavėjosi Kṛṣṇos meilės žaidimais
 10.28
 Cāṇakya Paṇḍita, apie vadovavimąsi
 pamokymais 13.15
 Caṇḍakauśika 15.9
Caṇḍālos, kaip puolę žmonės 16.20
 Candra, mėnulio dievas 10.3, 10.27, 12.33,
 13.41
 Cārudeṣṇa **14.31**
 istoriniai liudijimai 11.16–17
Chatros, apibūdinimas 13.9
 Cintāmaṇi ir Bilvamaṅgala 11.19
 Cintāmaṇi-dhāma
 turtinumas 11.26
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis
 Cyavana, istoriniai liudijimai 19.9–10

Č

Čikaga; *sannyāsiai* pamokslauja Δ 14.9

D

Danguis (rojaus) planetos

Arjuna aplankė **15.12–13**

Dvārakā, Mathurā ir Vṛndāvana

lyginamos su Δ 10.27

gyventojai 15.12–13

Yudhiṣṭhīros šlovė pasiekė Δ 12.5

laikas, lyginamas su Žemės laiku 10.27, 17.15

leidimas patekti į Δ 12.5

materialistų tikslas 18.13

mėginama Δ pasiekti kosminiais laivais 12.5

Mėnulis kaip Δ 15.12

nepasiekiamos mokslininkams 15.12

nepasiekiamos Žemės gyventojams

14.37

nėra ateistų 19.18

pārijātos gėlė iš Δ 14.37

pasiekiamos atliekant dorus darbus

15.12

susirinkimų rūmai 14.38

šventikas 19.9–10

Venera kaip Δ 18.13

žmonės nori nukeliauti į Δ 10.27

Dangus ir Absoliuti Tiesa, analogija 13.29

Daśaratha Mahārāja 12.19

Daśārha **11.11, 14.25**

Daušyantis Bharata, istoriniai liudijimai

12.20

Demokratija

degradavo 18.43–44

monarchija lyginama su Δ 18.43–44

Demonai

garbina Śivą 15.9

„išisąmoninę Kṛṣṇą“ 13.11

Jarāsandha kaip Δ 15.9

Kali-yugoje apsimeta brahmanais 18.47

kvaili 13.41

mokslininkai kaip Δ 15.8

nepripažįsta Viešpaties 11.34

neteisingai suvokia Viešpaties pavidalą 15.35

pavydūs 13.49, 13.50

priešiški bhaktams 16.34

pusdieviai lyginami su Δ 13.49, 15.34

trikdo visuomenės ramybę 15.8

Viešpaties priešai 15.34

Viešpaties vardas nugali Δ 19.34

Viešpats naikina Δ 13.50

Žemės našta **11.34**

žr. *taip pat* Ateistai; Materialistai

Devadatta, kriauklė 12.21

Devayāni 12.24

Devakī **14.27**

kaip Kṛṣṇos motina **11.28**

Devala

kaip autoritetas 15.44

istoriniai liudijimai 19.9–10

Devarṣis; Nārada kaip Δ 19.30

Devatos

apibūdinimas 15.34

žr. *taip pat* Pusedieviai

Dhāma, apibūdinimas 11.12, 14.8, 18.3

žr. *taip pat* Šventos vietos

„Dhanur-veda“, apibūdinimas 12.29

Dhāraṇā kaip *yogos* metodas 13.54

Dharma

gyvenimas, nevykdant Δ 15.45

žr. *taip pat* Pareigos; Religija;

Varnāśrama-dharma

Dharma, jautis (religijos išsikūnijimas)

16.18, 16.20, 16.25

ant vienintelės kojos **17.7, 17.12, 17.12,**

17.24–25

filosofas 17.21

kančios 17.18, 17.22

klausinėja apie motinos Žemės

sielvartavimo priežastį **16.19–24**

Parikṣitas „išgydė“ **17.42**

suklaidintas *māyos* 17.23

Dharmarāja

ir Kuntī 13.3–4

žr. *taip pat* Yamārāja

Dhātreyikā 15.16

Dhaumya 15.16, 19.9–10

Dhīra

apibūdinimas 13.26–28

savęs pažinimo pakopa 13.28

Dhyāna

yogos metodas 13.54

Dhṛṣṭadyumna 13.3–4, 15.7

Dhṛtarāṣṭra 19.9–10

aklas 13.18, **13.22–23**

apimtas iliuzijos 13.18, 13.21, 13.23

atsikrato materialių prisirišimų **13.29,**

13.56

- ir Bhīma **13.23**
 Bhīšma užaugino 13.21
 broliai 13.1
yogas **13.53–59**
 kančios 13.33
 klauso Viduros pamokymų 13.14, **13.18–28**, 13.53, 13.55, 15.49
 kremtasi dėl Kurukšetros karo **13.33**
 materialistas 13.18
 mirtis **13.57**
 mistinės Δ galios **13.58**
 nesėkmės ir laimė 13.29, 13.41, 13.53, 13.59
 netekęs gėdos 13.14, 13.18, 13.21, 13.23–25
 pasenęs **13.21–22**
 pasiekė savęs pažinimą **13.55**, 13.55
 pasiekia išsivadavimą 13.59
 pelno Viešpaties malonę 13.55
 persekiojamas baimės **13.18–19**
 Sañjaya gailisi **13.35–37**, 13.37
 Saptasrotoje **13.52–53**
 skriaudė Pāṇḍavas 13.8
 šykštuolis 13.25
 tėvas 13.21, 14.42
vānaprastha 13.30, **13.51–53**
 žmona 13.3–4
- Dievas, žr. Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa Dievybė
 Aukščiausiojo Viešpaties Δ 11.24, 12.9
 pranašauja apie artėjančią nelaimę **14.20**
- Dievybės garbinimas
ācāryos sudaro sąlygas 11.24
 gyvenimo tobulumas **11.7**
grhasthoms 13.31
 klaidingas požiūris į Δ 11.24
 padeda atlikti dvasinę tarnystę 11.24
 painiojamas su stabmeldyste 11.24
 tikslas 12.9
 vaikams 12.30
- Dievo karalystė, žr. Dvasinis pasaulis; Goloka Vṛndāvana
- Dievo pažinimas
 atliekant dvasinę tarnystę 13.27
 ir lytinio gyvenimo apribojimas 11.36
 pakopos 15.27
 žmogaus gyvenimo tikslas 11.7, 17.10–11
 žr. *taip pat* Dvasinė tarnystė; Kṛṣṇos sąmonė
- Dievo sąmonė
 įgalina nepasiduoti Kali-yugos įtakai 15.36–37
- Δ ugdymo normos visuomenėje 17.38
 kaip visa ko esmė 19.3
 žr. *taip pat* Kṛṣṇos sąmonė
- Dievo tarnai, žr. Bhaktai; Tyri bhaktai
 Dinastijos, prasidedančios Yayāčiu 12.24
- Dorybės *guṇa*
 ypatybės 14.34
 neišmanymo priešybė 17.38
 skatina prašviesėjimą 13.46
 suvaržo 13.54
 valdo pusedivius 15.12
- Drambliai
 gynybos tikslams **10.32**
 neša laimę 11.18
- Drauṇis, žr. Aśvatthāmā
- Draupadī
 Arjuna laimėjo Δ ranką **15.7**, 15.16
 Duḥśāsana pažemino Δ 15.10
 istoriniai liudijimai 13.3–4
 Jayadratha persekiojo 15.16
 moko Satyabhāmą 14.37
 palieka kūną **15.50**
 Pāncālī 13.3–4
 Pāṇḍavos paliko **15.50**
 prie Viešpaties lotoso pėdų **15.10**
 prizas išlošusiam 15.16
svayamīvaros ceremonija 15.16
 varžybos dėl Δ rankos **15.7**, 15.16
 Viešpaties aprūpinta maistu 15.11
 Viešpats suvalgė Δ maisto likučius 15.11
- Droṇācārya
 Arjunos mokytojas 12.21
 Karnos mokytojas 15.16
 Kauravų vadas 15.14–15, **15.15–16**
- Drupada, karalius 12.21
 dukštė 13.3–4, 15.7
 prielankus Arjunai 15.7
- Duḥśalā 15.16
- Duḥśāsana
 Bhīma nužudė 13.23
 įžeidė Draupadę 13.3–4
 Viešpats nubaudė Δ už įžeidimą 15.10
- Durgā, deivė
 motina 12.11
- Duryodhana
 Arjuna išgelbėjo Δ 12.21
 Baladeva – Δ draugas 12.21
 Bhīma išgelbėjo Δ 13.23
 įžeidė Vidurą 12.1, 13.9
 Maitreya prakeikė Δ 19.9–10
 padarė Karṇą Anḡos valdovu 15.16
 Pāṇḍavų priešininkas 13.3–4, 15.11

- Durvāsā Munis
istoriniai liudijimai 15.11
palaimina Kuntę 13.3–4
- Dusyk gimusieji 17.5
- Duṣyanta Mahārāja **12.20**, 12.20
- Dvāpara-yuga 16.25, 17.25
- Dvārakā
buvimo vieta **10.34–35**
dorovinga Δ aplinka **14.34**
gyventojai **13.11**, 14.36
kaip amžinai laisvos sielos 11.1, 11.3
Brahmā lyginamas su Δ 11.8
kreipiasi į Viešpatį **11.6–10**
patiria išsiskyrimą 11.1, 11.3, **11.9–10**
sveikina Viešpatį **11.18–24**, **11.27**
tyri bhaktai 11.8
Viešpats nuramina Δ 11.1
žavisi Viešpaties kūnu **11.25**
- klestėjimas 11.24
ir Kṛṣṇa 14.8, 14.30–31
lyginama su rojaus planetomis **10.27**,
10.27
po Kurukṣetros karo 14.1
prostitutės **11.19**
turtai **11.13–15**, 14.38
Viešpats keliauja pro Δ **11.27**, 11.27
- Dvasinė energija, žr. Energijos
- Dvasinė tarnystė (Aukščiausiajam
Viešpačiui)
apibūdinimas 13.56
apvalanti galia 14.34, 15.30–31, 15.47–
48, 17.18
apvalo protą 15.41
atliko Kṛṣṇos žmonos **14.37**
atsižadėjimo tikslas 13.26
aukščiausias išsivadavimo lygmuo 13.59,
15.27, 16.23, 18.16
autoritetai 12.25
būtina visuomenei 18.8
Dievybės garbinimas padeda 11.24
dovanoja laimę 11.33
dvasinio mokytojo malone 19.36
galingas metodas 12.3
gyvenimo tikslas 13.2, 19.25
įgalina bendrauti su Viešpačiu 15.31,
16.32–33
įgalina suvokti Viešpatį 15.31
išsivadavusios sielos atlieka **12.6**, 12.6
išvaduoja 13.46, 13.55
kančių palengvinimas 14.10
lyginama su *yoga* 18.26
lyginama su *jñāna* 18.26
materialiame pasaulyje 12.27
mokslo viršūnė 15.27, 18.16
nauda 18.6
neprilygstama 19.19
netrikdoma kančių 15.15
padeda atsižadėti 19.25
padeda įsisąmoninti Dievą 13.27
padeda išvysti Viešpatį 11.8
padeda suvaldyti jusles 18.22
palengvina kančias 12.28
pareiga 19.24
Pariškaitas tobulai atliko 19.19
patenkina jusles 13.54
perduodama *sampradāyū* 18.21
propaguojama *mahājanū* 13.15
rekomenduojama autoritetų 15.45
savęs pažinimo apraiška 13.55
senatvėje 15.39
skaitant apie *rāsa-līlos* žaidimą 18.31
sudvasina kūną 15.33, 15.47–48
svarbiausias dalykas 18.12
„Śrīmad-Bhāgavatam“ – Δ vadovas
12.28
ir šeimyninis gyvenimas 15.44
tapo Kuntės prieglobsčiu **15.33**
teikia pasitenkinimą 15.11
kaip tiesiausias kelias **19.5**, 19.24
vaistas nuo visų ligų 14.4
veda į Viešpaties buveinę 15.33
žr. *taip pat* Dievo pažinimas; Kṛṣṇos
sąmonė; Šventų vardų giedojimas
- Dvasinis gyvenimas
laimės šaltinis 19.4
žr. *taip pat* Dievo pažinimas; Dvasinė
tarnystė; Kṛṣṇos sąmonė; Savęs
pažinimas
- Dvasinis mokytojas
apvalo 15.47–48
Balarāma kaip Δ 14.28–29
būtinybė kreiptis į Δ 10.36, 13.2, 16.3,
19.31
draudimai 13.2, 19.36
ypatybės 13.15
moko garbinti Dievybes 11.24
netikras
lyginamas su tikru 12.3, 13.48
pasmerkta 19.37
neveikiamas materialių *gunū* 12.16
pamokymai 15.50
Šukadevos 19.25
Vidura kaip Δ 13.15
Viešpaties atstovas 19.36
Viešpats
kaip Δ 13.48

globoja Δ 12.16
 pažįstamas Δ dėka **18.3**, 18.3
 žr. *taip pat* Mokinių seka
 Dvasinis pasaulis
 buvimo vieta 19.5
 gyvenimas Δ 14.35–36, 15.32
 gyventojai 14.35–36, 19.21
 ir karvės 17.9
 kosminiai laivai nepasiekia Δ 15.33
 laikas bejėgis Δ 14.35–36
 lyginant su materialiu pasauliu 10.19,
 13.23, 14.35–36, 15.25–26, 15.46,
 16.26–30, 19.13
 materialistams nepasiekiamas **15.47–48**
 medituojant Kŗṣṇą **15.47–48**
 Pāṇḍavos pasiekė Δ **15.47–48**
 pasiekiamas atliekant dvasinę tarnystę
 15.33
 pasiekiamas atsidavus Viešpaties lotoso
 pėdoms 19.15
 pasiekiamas klausantis „Śrīmad-
 Bhāgavatam“ 15.51
 patenkina „alkį“ 12.6
 planetos 14.35–36, 19.21
 santykiai 11.35
 tinkamumas patekti į Δ 15.40, 15.42,
 15.47–48, 19.4
 ir Viešpats **15.47–48**
 vyrauja meilė ir atsidavimas 11.39
 žr. *taip pat* Goloka Vŗndāvana;
 Vŗndāvana
Dvija-bandhu
 apibūdinimas 18.18–19, 19.32
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ sugriauna Δ
 argumentus 18.19
Dvīpa, apibūdinimas 16.12

E

Ego, netikras; susiformuoja *mahat-tattvoje*
 13.55
 žr. *taip pat* Kūniškoji gyvenimo
 samprata
Eka-daṇḍa, apibūdinimas 13.30
 Ekonomikos plėtra
 auginant karves ir dirbant žemę 10.4
 dėl prisirišimo prie šeimos 19.35
 iliuzija 12.23
 pagrįsta popieriniais pinigais (lyginama
 su pagrįstąja auksu) 17.39

sankcionuojama Viešpaties 10.5
 turi atitikti tris principus 19.3
 visuomenė pagrįsta Δ **18.45**, 18.45
 Ekspansijos, žr. Kŗṣṇa, ekspansijos
 Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties)
 dvasinė 13.48
 ekspansijos 11.31
 iliuzinė 10.13
 išorinė, žr. Energijos; Materiali energija
 išreikštoji, naikinimo metu sugrįžta į
 Viešpatį 10.21
 materialiai 17.23
 išsivadavimas iš Δ įtakos 11.34, 14.10
 lyginama su dvasinėmis 18.3
 mistinis debesis 19.23
 saulė – Δ šaltinis 14.2
 sukuria kūnus 15.42
 Viešpats aukščiau Δ 10.21
 žr. *taip pat* Visata
 moteriškas pradus 11.33
 nesuvokiamos 11.27, 14.8, **17.23**
 ribinė 13.48, 14.32–33
 ribinės ekspansijos 11.31
 šaltinis 15.21
 vidinė, žr. Dvasinė energija; Energijos
 Viešpačiui įsikūnijant 15.5
 žr. *taip pat* *Māyā*
 Erdvė 11.6, **12.11**
 „Europiečiai“ kaip įvardijimas 13.42
 Evoliucijos teorija, sukurta Bhr̥gu 19.9–10

F

Filantropinė veikla, tobulumas Δ 13.46
 Filosofai
 empirikai 18.50
 Nārada kaip Δ **13.40**
 spekuliatyvūs **17.18**, 17.18, 18.13
 valdomi neišmanymo 11.39
 šešių mokyklų pradininkai 17.18
 tyri bhaktai kaip Δ 13.40
 Filosofija
 apibūdinimas 12.28
 apie kančias **17.18–19**, 17.19 **17.20**
 ne aukščiausias gyvenimo tikslas 15.45
 ir nesėkmė 13.2
 kaip pakopa kelyje į išsivadavimą 15.27
 apie sielą 13.44
 subtilus jausmų tenkinimas 18.22
 šešios Δ mokyklos 17.18

Fizionomika
ir didžiosios asmenybės 19.27
išminčiai išmano **19.28**
ir Śukadeva **19.26–28**
Fokusininko triukas ir Viešpaties išėjimas,
palyginimas **15.35**

G

Gada **14.28–29**
Gādhi, karalius 19.9–10
Gādhi-suta, žr. Višvāmītra
Gailėtingumas (išminčių) **19.23**, 19.23,
19.33
Gaisras bambukų giraitėje (palyginimas su
materialiu pasauliu) 10.2
Galia
Kṛṣṇa suteikia Arjunai Δ 15.5, **15.7–8**,
15.13–14
neteisingas Δ panaudojimas 19.3
Parikṣito 17.17
pusdievių 19.18
Viešpats kaip Δ šaltinis 15.21
žr. *taip pat* Mistinė galia
Gamta, materialiai, žr. Materiali gamta
Gāndhārī
kaip asketė **13.39**
istoriniai liudijimai 13.3–4
lydi Dhṛtarāṣṭrą **13.30**, **13.51**, **13.58**
mirtis **13.58**, 13.58
kaip tobula žmona 13.30, 13.39, **13.58**,
13.58
Gandis, Mahatma 13.41
Gāṇḍīvos lankas
Arjuna nešasi **17.6**
netenka galios **15.21**
Viešpaties įgalintas 15.13
Ganga
apvalanti Δ galia 18.18, **18.21**
bhaktai lyginami su Δ 10.30
Yamunā lyginama su Δ 19.6
Karṇa įmetamas į Δ 15.16
Parikṣitas ant Δ kranto **19.7–8**, **19.12**
srūvanti iš Viešpaties lotosų pėdų **18.21**,
19.7
ties Saptasrota **13.52**
transcendentinė 19.5
Viešpaties pašventinta 19.6
vyras 19.17
Gaṅgotrī 15.16

Garbhādhāna-saṁskāra
apibūdinimas 12.12
Garbhodakaśayī Viṣṇu
Brahmā gimsta iš Δ 18.20
Viešpats kaip Δ 14.35–36
Garbinimas
įprastas Indijos moterims 11.24
parodytas Dvārakos gyventojų **11.15**,
11.15
praktikuojamas impersonalistų,
lyginamas su bhaktų 15.17
pusdievių 12.20
Saulės dievo 11.5
Viešpaties
garbinant pusdievius **17.34**
lyginamas su pusdievių garbinimu
15.12
rekomenduojamas 18.15
kaip tobulumas **11.7**
žr. *taip pat* Dievybės garbinimas;
Dvasinė tarnystė
Gargamunis 11.22
Garsas, transcendentinis
būtinai visuomenei 18.6
iššaukia Viešpatį 16.32–33
žr. *taip pat* Šventų vardų giedojimas
Garuḍa
atvaizdas ant vėliavos 11.13
paukščių valdovas **18.16**
Gauḍīya-sampradāya
dvasiniai mokytojai 10.20, 11.26
Narottama dāsa Ṭhākura priklausė
Δ 13.26
žr. *taip pat* Mokinių seka
Gautama 12.13
filosofas 17.18–19
istoriniai liudijimai 19.9–10
Geismas 11.36
žr. *taip pat* Aistros *guṇa*; Lytinis
gyvenimas
Gėlių lietus
Kṛṣṇai **10.16**, 10.16, **11.27**
Parikṣitui **19.18**
Ghaṭotkaca
Karṇa nužudo 15.16
tėvai 13.3–4
Gimimas
apvalomosios apeigos Δ metu **12.13**,
12.13
apvalomosios apeigos prieš Δ 12.12
išsivadavimas iš pasikartojančio Δ
15.32, 15.41
ir Kṛṣṇos sąmonė 18.18

- Kršnos žr. Kršna, atėjimas
neišvengiamas sąlygotoms sieloms 15.29
Parikšto **12.12**
sąlygojamas ankstesnės veiklos 12.7
teikia kančias 13.19
žr. *taip pat* Sielos persikūnijimas
- Gimimo ir mirties ratas
išsivadavimas iš Δ 16.9, 19.4
materiali veikla įtraukia į Δ 19.20
žr. *taip pat* Sielos persikūnijimas
- Ginklas
Arjuna iškovojo Δ **15.12**
atominis, žr. Atominiai ginklai
tobuliausias, žr. *Brahmāstra*
- Gdytojas išgydo Dievui leidus 14.9
- Gyvatė
Kali-yugos brahmanai lyginami su Δ
18.37
laikas lyginamas su Δ **13.46**
uždėta Šamikai Ršui vietoj girliandos
18.30
- Gyvenimas
bergždžias tenkinant jusles 16.9
dvasiniame pasaulyje 15.32
dvasinis, žr.: Dvasinė tarnystė; Kršnos
sąmonė
kvailiai neteisingai panaudoja 19.4
laikinas 16.7
materialistai leidžia veltui 13.23,
13.25–26
materialistai neteisingai panaudoja 11.34
materialus
ir gerovė 14.9
iliuzija 13.17, 13.53, 15.25–26
išsivadavimas iš Δ 11.36, 13.26, 15.31
kančių šaltinis 13.23, 14.11, 19.20
kupinas kančių 12.28
kupinas problemų 11.3, 13.17
laikinas 19.24
lytinis gyvenimas – Δ pagrindas
11.36
māyā 15.25–26
pasmerktas 13.2
Prahādā pasmerkia 19.20
priežastis 15.25–26
suvaržytas 15.39
kaip vergystė, seksas ir miegas 16.9
misija 17.12
paskirtis 11.34, 13.17, 13.23–24, 13.26,
19.4, 19.20
pienas palaiko 19.39
politikai neteisingai panaudoja 19.20
ir saugumas 13.21
sėkmingas 10.5, 11.7, 14.9
skirtas dvasinei tarnystei 15.39
skirtas savižinai 15.44–45
ir skrydis lėktuvu, analogija 15.50
tikslas 13.2, 15.45, 18.13
tingūs žmonės leidžia veltui **16.9**, 16.9
tobulumas 13.29, 13.37, 15.30, 15.39,
15.51, 18.4, **18.10**
trukmė, priklauso nuo Viešpaties valios
13.17, 15.15
varnāśramos sistemoje 15.39
žr. *taip pat* Gyvos būtybės; Žmonės
- Gyvenimo tikslas 13.2, 15.45, 18.13
- Gyvybė iššiose 12.7
- Gyvybės rūšys
ir joms skirtas maistas 13.47, 17.10–11
kova dėl būvio tarp Δ 13.47, 15.25–26
skaičius 13.17
žr. *taip pat* Gyvuliai; Žmonės
- Gyvos būtybės (esybės)
amžinai laisvos 10.22
amžinai sąlygotos 10.22
amžinos 13.17, 13.44, 16.6, 19.9–10
apimtos iliuzijos 13.42, 15.42
atlikdamos aukojimus tobulėja 16.20
aukštesnioji energija 11.33
„besimėgaujancios“ 11.34
bhaktai 13.38
Brahmā kuria Δ 16.20
Brahmanas 15.42
dievotos, lyginamos su demoniškomis
15.34
dvasinė tarnystė atgaivina 11.33
dvasinė tarnystė atskleidžia Δ grožį
19.19
dvasinės prigimties 15.42
dvasiniame pasaulyje 19.21
evoliucija 16.7
gauna kūnus 12.7
iškreiptas Δ regėjimas 12.11
išminčiai užjaučia **19.23**, 19.23, 19.33
kenčia 13.17
kūno gyvybės šaltinis 18.26
kvailos ir išmintingos 13.29
linkusios klysti 11.25
lyginamos su saule 19.23
lytinis gyvenimas suvaržo Δ 11.36
mahat-tatvoje 13.55
maistas 16.20
moteriškos prigimties 11.33
nematerialios 15.42
nemirtingos 14.38
paklūsta laiko įtakai 11.6, 12.11

- panašios į kibirkštis 14.32–33
 persikūnijimas 13.44
 piliečiai 12.4, 12.19
 po pasaulio naikinimo miega Viešpaties
 kūne 10.21
prajos 12.4, 12.19
 priklausomos 11.6, 18.22
 ribinė energija 13.48
 ribojamos erdvės 11.6, 12.11
 ribotos 18.23
 sąlygotos, lyginamos su išsivadavusiomis
 13.42, 13.55, 14.4, 17.20
 sėkloje 12.7
 tarnai 10.11–12, 12.6
 teršiamos materialių troškimų 15.29
 tikroji esmė 12.4, 13.55
 turi būti globojamos 14.41
 turi pasirinkimo laisvę 11.22
 valdomos gamtos dėsnių 12.12
 valdomos laiko 13.20, 13.46
 veikiamos žvaigždžių įtakos 12.12
vibhinnāṁśa 15.6
 Viešpats
 dovanoja malonę 12.9, 19.36
 globoja Δ 12.17, 12.19, 13.45
 įgalina Δ 18.23
 neatsiejamos dalelės 19.23
 palaimina Δ 11.7
 skirtumai tarp Viešpaties ir Δ 10.13,
 11.31, 12.11, 12.17, 15.27, 15.32,
 17.20, 18.11, 19.23
 tarnai 13.2, 13.41–42, 13.44
 Δ tėvas 19.16
 valdo Δ 13.41–44, 15.15
 Viešpaties ekspansijos 14.28–29,
 18.21
 visa persmelkiančios 12.11
 žr. *taip pat* Sąlygotos sielos; Siela
 Gyvuliai (gyvūnai)
 aukojimas 12.34
 demonai puolę iki Δ lygio 12.5
 globa 10.4, 12.19, 17.8–11
 Kali-yuga – pragaras Δ 16.20
 kova dėl būvio tarp Δ 13.47
 maistas tik nepaprastomis aplinkybėmis
 17.16
 nelaimės pranašai **14.12–14**, **14.19**
 taip pat piliečiai 12.4, 17.10–11
 valdomi iliuzijos 13.42
 Viešpats įsikūnija Δ pavidalais 13.50
 žmonės lyginami su Δ 16.22, 16.31
 žudymas, žr. Gyvulių skerdimas
 žr. *taip pat* Gyvybės rūšys
- Gyvulių skerdimas
 ir Dievo įstatymas 17.10–11
 gyvulių aukojimas lyginamas su Δ 12.34
 Kali-yugoje 16.5, 16.18, 16.20, 17.1, 17.3,
 17.5–6, 17.8
 karų priežastis 10.6
 lemia visuomenės degradaciją 13.47
 lyderiai smerkiami už Δ 17.10–11
 mirties bausmė už Δ **17.6**, 17.9
 smerkiamas 10.4, 10.6
 šėtoniška filosofija 10.6
 Globa
 bhaktos rūpinasi 12.23
 ir brahmanai 18.47
 brahmanų 12.19, 14.34, 14.41
 gyvų būtybių 14.41, 17.9
 gyvulių 10.4, 12.19, 17.8–11
 Yudhiṣṭhira rūpinosi Δ 15.39
 jaučių 16.18
 Kali-yugoje nesirūpinama Δ 16.21
 karalius rūpinasi Δ 14.41, 16.10, 17.10–
 11, 17.14, **17.16**, 17.16, **18.42–43**
 kartojant šventus Viešpaties vardus
 15.28
 karvių, žr. Karvės
kṣatriyos turi rūpintis Δ 12.20
 nuo Kali-yugos įtakos 15.36–37, 16.10,
 17.28
 Parikṣitas rūpinosi Δ 12.23, 18.7–8
 pusdieviai sulaukia Δ iš Arjunos **15.13**
 Vidura globoja Pāṇḍavas **13.8**, 13.8
 Viešpats globoja
 Arjuną 15.4, **15.16–17**
 atsidavusias sielas 16.26–30, 17.37,
 18.19
 bhakto šeima 19.35
 bhaktus 12.9, 12.11, 12.20, 14.32–
 33, 14.38, 16.13–15, 16.26–30,
 17.17, 18.28
 brahmanus 19.2
 doringus ir nedorėlius 12.11
 dvasinį mokytoją 12.16
 gyvas esybes 12.19, 13.45
 išsivadavusias sielas 12.17, 14.32–33
 Yadu dynastiją **14.35–36**, **14.38**
jīva-tattvas 14.32–33
 kartojant Jo vardus 15.28
 karves 14.34, 19.2
 kvailiai atsisako Viešpaties Δ
 14.32–33
 misionierius 12.16
 Parikṣitą **12.1–2**, 12.7, 12.9, 12.16–
 17, 12.27, **18.1**

- Prahlādą **15.16**
pusdievius 13.50, 15.34
saugo nuo Kali-yugos įtakos
15.36–37
tyrus bhaktus **11.38**, 12.17, 13.27,
13.43, 13.50
valdovus 11.26
Vedas 12.16
vienintelis prieglobstis 13.45
visatą **14.35–36**
žmogaus gyvenimo tikslas – ieškoti
Viešpaties Δ 13.21
vyriausybė privalo rūpintis Δ 17.8,
17.10–11
- Goloka Vṛndāvana
Kṛṣṇos buveinė 16.6, 18.3, 19.21
Pāṇḍavos pasiekė **15.47–48**
Parikṣito tikslas 19.21
tinkamumas pasiekti Δ 15.42, 15.47–48
žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis; Vṛndāvana
- Gopės*
panirusios į transą 11.31
patiria išsiskyrimą 11.3, 11.31
peikia Brahmą 12.23
rāsa-līlos metu 18.31
Viešpats susigražino Δ 15.20
- Gosvāmiai, šeši
mahā-bhāgavatos 11.38
priklauso mokinių sekai 11.38
rekomendavo *pāñcarātriką* 12.13
Vṛndāvanoje 11.38
- Gotra*, apibūdinimas 16.2
Gravitacijos dėsnis 11.35
- Gṛhasthos*
augina karves 17.3, 19.39
ir Dievybės garbinimas 13.31
draudimai 19.33, 19.37
išminčiaus santykiai su Δ 19.39
pareigos 13.31, 14.43, 19.4, 19.39
ir pasaulio atsižadėjimas 15.37, 15.44
sādhu šviečia Δ 13.23
teikia labdarą 12.14
Vedų laikų lyginami su šiuolaikiniais
13.31
Viešpats kaip Δ **10.30**, 10.30, 11.31,
11.35–36, 11.39
žr. *taip pat* Santuoka; Šeimyninis
gyvenimas
- Gulbės
bhaktai lyginami su Δ 18.22
tyri bhaktai lyginami su Δ 11.2
- Guṇos*
Arjuna transcendentalus Δ **15.31**
bhaktai iškyla virš Δ 10.30, **11.38**, 11.38
Brahmanas anapus Δ 15.47–48
išsivadavimas iš Δ įtakos 13.42, 13.54,
13.56, 14.10, 15.31, 15.47–48
Yudhiṣṭhira iškilo virš Δ **15.42**
julsės paklūsta Δ 13.56
ir kančios 14.11
kūnas paklūsta Δ 15.12
laikas aukščiau Δ 13.46
nepaveikia Gosvāmių 11.38
sąlygotos sielos paklūsta Δ **13.46**, 13.56
transcendentalistai anapus Δ 18.50
Viešpats transcendentalus Δ **10.21**,
10.21, **11.37–38**, 11.38
žr. *taip pat* Materiali gamta
- Guru*
apibūdinimas 18.18
žr. *taip pat* Dvasinis mokytojas

H

- Haṁsos*, apibūdinimas 18.22
Hanumānas 11.13
Haradhanuso lankas 16.26–30
Hardvaras 13.9
Haridāsa Ṭhākura
Caitanya išaukštino 18.19
nāmācārya 18.19
- Hastināpura
buvimo vieta 14.28–29, 19.6
moterys
atsisveikina su Kṛṣṇa **10.14**, **10.16**,
10.20, **10.31**
kalbasi apie Kṛṣṇą **10.21–30**
šlovingos **10.20**
- Pāṇḍavų sostinė 14.28–29
pasaulio sostinė 10.3, 12.2, 15.38
Viduros sugrįžimas į **13.1**, **13.3–4**
Viešpats aplanko 10.7
- Hiḍimbā (demonė) ir Bhīma 13.3–4, 14.42
- Himalajų kalnai
auksas Δ 12.33
duktė **15.12**
Gāndhārī mirė Δ 13.3–4
Yudhiṣṭhira išėjo į Δ 12.13
ir Jayadratha 15.16
mėgstama impersonalistų *sannyasių*
vieta 13.30
Parikṣitas lyginamas su Δ **12.22**
kaip prieglobstis 12.22

turtai 12.22
 Himalajų provincijos, Śukadevos gimtinė 16.12
 Hiranyakaśipu
 atlieka askezes 13.19
 materialistas 10.25, 11.34
 nužudytas Nṛsimhadevos 15.16
 Prahlādos tėvas 12.25
 sūnus 15.16
 Viešpaties išvaduotas 19.35
 Horoskopas
 Parikṣito 12.12, **12.19–28**
 žr. *taip pat* Astrologija
 Hṛdika **14.28–29**

I

Ideologija
 paremta Dievu 10.5
 žmonių 10.3
 Ikṣvāku Mahārāja **12.19**, 12.19
 Ilāvṛta-varṣa 16.12
 Žemė kaip Δ 12.20
 Iliuzija
 apėmė Dhṛtarāṣṭrą 13.18, 13.21, 13.23
 ir Arjuna 18.24–25
 atsižadėjimas išsklaido Δ 15.27
 baimė kaip Δ 14.38
 „Bhagavad-gītā“ išsklaido Δ 15.31
 bhaktai aukščiau Δ 13.17
 ekonomikos plėtra kaip Δ 12.23
 gyvūnai apimti Δ 13.42
 kančių šaltinis 11.6
 kaip Kṛṣṇos priešingybė 11.9
 kūno grožis kaip Δ 10.16
 lytinis gyvenimas panardina į 11.36
 materializmas kaip Δ 13.17, 13.53, 15.25–26
 materialus pasaulis kaip Δ 13.29
 šeimyninis gyvenimas kaip Δ 13.17
 užvaldo dėl neišmanymo 12.6
 Vedos išsklaido 15.27
 žinojimas išsklaido Δ 15.27
 žmonės, valdomi Δ 13.42
 žr. *taip pat* Energijos; Kūniškoji gyvenimo samprata; *Māyā*;
 Materiali energija; Neišmanymas
 Impersonalistai
 apibūdinimas 15.42
 bhaktų ir Δ palyginimas 15.17, 18.16

medituoja *brahmajyoti* 18.16
 nepažįsta Viešpaties pavidalo 15.35
 nesuvokia Viešpaties žaidimų 10.8
 neteisingai suvokia Viešpatį 11.37
sannyāsiai 13.30
 viršiausias tarp Δ 13.30
 žr. *taip pat* Filosofai; Śaṅkaros *sampradāya*
 „Indai“ kaip įvardijimas 13.42
 Indija
 anksčiau valdė pasaulį 12.4
 degradavusi 19.4
 moterys, religingos 11.24
 šventos Δ vietos 13.9
 ir tyri bhaktai 13.27
 turi pamokslauti 18.18
 turi sekti Parikṣito pavyzdžiu 19.4
 veikiama laiko 13.20
 Indijos vandenynas 10.25
 Indoeuropiečiai kaip Yāyāčio palikuonys 12.24
 Indra, Viešpats 19.9–10
 apdovanotas Karṇos 15.16
 aplanko Maruṭtą, 12.33
 Arjuna ir Δ
 apsaugojo Δ **15.13**
 nugalėjo Δ **15.8**
 pašlovinamas Δ 15.12
 Δ kaip Arjunos tėvas 12.21
 Durvāsā svečiuose pas Δ 15.11
 Dvārakos gyventojai pranoko Δ 11.8
 kaip erelis 12.20
 garbina Kṛṣṇą **11.6**
 Yūdhiṣṭhira lyginamas su Δ 10.3
 ir Kuntī 13.3–4
 lietaus valdovas 10.4
 neprilygsta Kṛṣṇai 13.41
 planeta 18.13
 žmona 13.3–4
 Indraloka, rojaus planeta 18.13
 Induizmas, žr. *Vārṇāśrama-dharma*; Vedų kultūra
 Indusai
 kaip įvardijimas 13.42
 kastų sistema 18.18
 merginos, garbina Śivą 13.3–4
 papročiai 11.14
 perbėgėliai 17.32
 Iniacija, formali, Δ tikslas 19.25
 Inkarnacijos (Aukščiausiojo Viešpaties) kaip amžinos 15.35
 „Bhagavad-gītā“ kaip Δ 15.27

- bhaktai padeda vykdyti Δ misiją 15.5, 15.49
 Yadu šeimoje **16.34**
 ir Jo energija 15.5
 netikros 18.35
 kaip neveikiamos laiko 15.30
 palaimina Žemę **16.23**, 16.23–24, 16.32–33, **17.26**
 sąlygotų sielų labai 15.27
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ kaip Δ 18.31
 tikslas **16.3**, 17.5
 žr. *taip pat* Kṛṣṇa, atėjimas; Matsya; Nṛsīṃha
- Intelektas**
 išgryninimas 15.29
 materialus, lyginamas su dvasiniu 13.55
 paskirtis 13.41
 siela aukščiau Δ 18.26
- Intoksikatų vartojimas**
 bausmė už Δ 17.28
 Kali-yugoje 16.10
 ir Kuveros sūnūs 15.34
 pusdieviai užsiima Δ 15.34
 smerkiamas 17.38, 17.43–44
 sužlugdė Yadu dinastiją **15.22–23**, 15.34
- Irāvati** 16.2
- Įsikūnijimai, žr. Inkarnacijos**
- Įstatymai (dėsnis)**
 gamtos
 gyvos esybės paklūsta Δ 12.12
 neveikia Viešpaties kūno 11.25
 sąlygotos sielos paklūsta 11.33, 12.12
 sukurti Kṛṣṇos 15.24
 teikia kančias 13.13
 valdo kūną 11.25, 12.12
 vyriausybeje 10.3
 žr. *taip pat Karma*; Materiali gamta
- gravitacijos 11.35
 pirmagimystės 10.3
 sotumo 11.25
 Vedų laikų ir šiuolaikiniai 16.1
- Viešpaties**
 baudžia 19.2
 „Bhagavad-gītā“ kaip Δ 17.12
 gyvulių žudikams 13.47, 17.10–11
 kovos dėl būvio tarp gyvybės rūšių 13.47, 17.10–11
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ kaip Δ 17.12
 vykdydas neša laimę 17.12
 žmonėms 13.47, 17.10–11
 ir žmonių įstatymai 13.42
- Īśvara-bhāva*, apibūdinimas 12.20
- Īśvaros*
 apibūdinimas 18.14
 pavaldieji, lyginami su aukščiausiuoju Δ 18.14
- Išminčiai**
 išmano fizionomiką **19.28**
 išreiškia pagarbą Śukadevai **19.28–31**
 ypatybės **19.23**, 19.23
 kalba apie Parikšitą **19.20–21**
 ir karaliai **19.13**
 kupini užuojautos **19.23**, 19.23
 laimina 19.19
 minta pienu 19.39
 nebaustini 18.29
 neturi troškimų 19.23
 Parikšito ir Śukadevos susitikime **19.8–12**
 patenkinti Parikšitu **19.19**
 septyni didieji visatos Δ 19.9–10
 ir šeimos žmonės 19.39
 viską apvalo 19.8, 19.33–34
 žr. *taip pat* Autoritetai; Bhaktai; *Rṣiai*; *Sādhu*; Transcendentalistai
- Išmintis, žr. Dievo pažinimas; Savęs pažinimas; Žinojimas**
- Išorinė energija, žr. Energijos; Materiali energija**
- Išsivadavimas**
 apibūdinimas 12.28
 atliekant dvasinę tarnystę 11.19
 Dhṛtarāṣṭra pelnė Δ 13.59
 dvasinė tarnystė – aukščiausia Δ pakopa 13.27, 13.59, 15.27, 16.23, 18.16
 ir Yadavos 10.26
 Yudhiṣṭhira pasiekė Δ **15.41–43**
 kartojant šventą Viešpaties vardą 15.31
 klausantis „Bhagavad-gīto“ 15.27
 klausantis „Śrīmad-Bhāgavatam“ 19.31
 Kṛṣṇos lotoso pėdos dovanoja Δ **19.7**
 ir Mathuros gyventojai 10.26
 nepasiekiamas be atsižadėjimo 18.24–25
 nepasiekiamas be savitramdos 18.22
 pakopos 15.27
 sielos 15.31
 spekuliatyvūs mąstytojai siekia 18.13
 suvokus Kṛṣṇos žaidimus 10.26, 15.32, 16.16
 tyro bhakto šeimos narių 12.17
 tyrų bhaktų pagalba 13.26, 13.29
 valgant *prasāda* 13.47
 Viešpaties veikla pranoksta 16.23

žmonių 13.41, 16.8–9
 žr. *taip pat* Savęs pažinimas
 Išsivadavusios sielos
 Nanda kaip Δ **14.32–33**
 Pāṇḍavos kaip Δ 14.32–33
 priklausomos 14.32–33
 ribinė energija 14.32–33
 sąlygotos sielos ir Δ 14.4, 14.38
 Sunanda kaip Δ **14.32–33**
 Uddhava kaip Δ **14.32–33**
 Viešpaties žaidimuose 14.32–33
 Viešpats globoja 14.32–33
 Įžeidimai (nusižengimai)
 išminčių, iš *grhasthū* pusės 19.33
 išperkami pasninkaujant 19.33
 išperkami reiškiant pagarbą 19.11
 Kṛṣṇos, padaryti pusdievių garbintojų
 15.12
 Parikšitas padaro Δ 19.7
 tyri bhaktai kartoja Dievo vardus be
 Δ 18.19
 Viešpaties 15.10

Y

Yadu dinastija 10.26, 11.38, 12.24
 amžini Viešpaties palydovai 15.32
 bebaimiška **14.38**
 pagrobė Sudharmos rūmus 14.38
 ir pieno vandenynas, palyginimas 14.36
 pusdieviai – Δ nariai 15.34
 sunaikinimas 13.50, **15.22–26**, **15.33–34**
 tyri bhaktai 13.11, 14.38
 Viešpats apsireiškė Δ **16.34**
 Viešpats globoja Δ **14.35–36**, **14.38**
 Yadu, karalius **10.26**
 Yayāti Mahārāja 14.42
 istoriniai liudijimai 12.24
 Šibio draugas 12.20
 Yaja 13.4
Yajña, žr. Ritualinės apeigos; Aukojimai
 Yājñavalkya 16.1
 Yājñavalkya apie moteris 11.31
 Yamarāja, Viešpats 12.20
 Aryamā pavadavo Δ **13.15**
 bhaktų draugas 15.49
 išsigelbėjimas nuo žuvimo pasikvietus
 Δ **16.7**
 kartoja šventus Viešpaties vardus 16.7
 labai užsiėmęs 13.15

mahājana 13.15
 Māṇḍavya prakeikė Δ 13.1, **13.15**, 15.49
 mirties įsikūnijimas 17.35
 Naimiṣāranyos aukojime 16.7, **16.8**
 nebhaktai bijo Δ 15.49
 nugali mokslininkus 16.7
 pareiga 13.1, 13.15
 Pitṛlokos gyventojai pasitiko Δ **15.49**
 „*śūdra*“ 13.1, **13.15**
 Vidura 13.1, **13.15**, 15.49
 Yamunos upė
 Ganga lyginama su Δ 19.6
 Parikšitas prie Δ 19.6
 tyro bhakto galia lyginama su Δ 13.10
 transcendentinė 19.5
 Viešpats pašventino Δ 19.6
Yavanos 16.20
Yoga
 apibūdinimas 13.2, 13.53, 18.26
 Dhṛtarāṣṭra praktikavo Δ 13.56
 dvasinė tarnystė lyginama su Δ 10.23
 ir kvėpavimas 18.26
 mistinė 13.57, 17.18
 netikra ir tikra 13.53
 padeda pažinti save 13.55, 18.26
 padeda suvaldyti jusles **13.53–54**, 18.26
 padeda suvaldyti protą **13.53**
 tikslas 13.53–55, 13.57
 žr. *taip pat* Dvasinė tarnystė; *Yogai*;
 Kṛṣṇos sąmonė
Yogai
 ir *bhogiai* 13.53
 Dhṛtarāṣṭra kaip Δ **13.53–57**, 13.59
 ir juslių suvaldymas 10.23
 mistinė Δ galia 13.57
 Viešpats – geriausias Δ 11.31
 Viśvāmītra – paslydęs Δ 19.10
 žr. *taip pat* Bhaktai
Yogamāyā, apibūdinimas 11.39, 14.8
Yoga-nidrā, Viešpats paniręs į Δ 16.30
Yoṣit-saṅgīs, apibūdinimas 18.13
 Yudhiṣṭhira Mahārāja
 amžinas Viešpaties palydovas 15.32
 apsisvalo nuo materijos nešvarybių
15.40–41, **15.43–44**
 askezės **15.43**
 atsižadėjęs **15.32**, **15.37–41**, **15.43–44**
 baiminosi dėl mūšyje padarytų
 nuodėmių **12.34**
 bebaimis **15.43**
 dėkingas Viešpačiui už malonę **12.16**,
 12.16
 dorybės įsikūnijimas 12.4

dorovingas 13.31, 13.33
 globojo piliečius 15.39
 Himalajuose 12.13
 idealus valdovas **10.3**, 10.3, **12.4**, 12.4,
 12.34
 Indra lyginamas su Δ 10.3
 išsivadavusi siela 12.6
 ypatybės **12.4–6**
 jaučia artėjant Kali-yugą **15.37**
 kasdieninės Δ pareigos **13.31**
 klausinėja Arjuną **14.25–34**, **14.39–44**
 kuklumas 13.33
 labdara **12.14**
 lyginamas su Rāma 15.40
 meditavimas **15.41–42**, **15.44**
 mirties valandą 15.41
 nujaucia Viešpaties pasitraukimą **14.2–**
4, **14.8**, **14.21**, **14.44**
 Parikšitas – Δ paguoda 13.16
 Parikšitas paveldėjo sostą iš Δ 15.38–39
 pasaulio imperatorius **10.3**
 pasiekė išsivadavimą **15.40–44**
 protėviai 12.18, 12.26
 pusdieviai aplankydamo Δ 13.14
 regi bloga lemiančius ženklus **14.2–5**,
14.10–24, **14.39**, **14.44**
 religingas **10.1**
 ruošiasi atsižadėti pasaulio **15.32**,
15.37–40
 savitvarda **12.23**, 12.23
 sielojasi dėl Kurukšetros karo 13.16,
 13.33
 šiuolaikiniai lyderiai lyginami su Δ 10.3
 šlovingas **12.5**
 tėvai 13.4
 tyras bhaktas **12.4**, 12.4, **12.6**, 15.44
 turtai **12.6**
 užuojauta 13.33, 13.39
 valdant karalystė klestėjo **10.4–6**, 10.4–
 6, 12.34
 valdė iš pareigos 10.1
 ir Vidura **13.6–12**
 Viešpaties tarnas 13.41
 Viešpats
 atkūrė Δ karalystę **10.2**
 įtvirtino Δ valdžią 14.1, 15.15
 lydimas Δ armijos **10.32**
 patenkintas Δ **12.34**
 žr. *taip pat* Pāṇḍavos
 Yudhiṣṭhira Mahārāja cituojamas apie
 Arjuną **14.6–7**
 giminių dingimą **13.32–34**, **13.39**
 Nārada **13.40**

Parikšitą **12.18**
 Vidurą **13.8–11**
 Viešpatį **14.8**, **14.34**
 Viešpaties globą Yadavoms **14.35–36**
 Viešpaties išėjimo ženklus **14.2–8**,
14.10–21, **14.39**, **14.44**
 Viešpaties malonę **14.9**
 Yuga
 religija nyksta su kiekviena Δ 16.25,
 17.25
 Yūtha-pačiai, Bhūriśravā tarp Δ 15.16

J

Jagājus ir Mādhājus
 Nityānanda išgelbėjo Δ 14.28–29
 Jagannātha Puris
 mėgiamas vaisnavų *sannyāsīū* 13.30
 šventa vieta 13.9
 šventykla 13.3–4
 Jaiminis
 filosofas 17.18
 apie laimę ir kančias 17.19
 Jayadratha, istoriniai liudijimai 15.16
 Jayanta **14.28–29**
 Jayantī
 apibūdinimas 12.12
 Jālapadī 12.13
 Jāmbavatī **10.29**, **11.16–17**, **14.31**
 Jambudvīpa, Žemė kaip Δ 12.5
 Janaka, karalius 19.9–10
 surengė lanko aukojimo ceremoniją
 12.19
 Janamejaya Mahārāja 12.26
 istoriniai liudijimai 16.2
 Parikšito sūnus 19.20
 Janmāṣṭamis 11.24
 Jarā, demonė 15.9
 Jarāsandha 11.38
 kaip „išsisąmoninęs Kṛṣṇą“ 13.11
 istoriniai liudijimai 15.9
 paslaugumas 18.28
 Viešpats sunaikino 13.50
 Jāta-karma, apvalančioji apeiga 12.13–14
 Jatāsura 13.3–4
 Jautis
 Kali muša **16.4**, **17.2**
 Kali-yugoje neglobojami 17.1
 nekalta būtybė **17.13**
 reikšmė 16.18

religijos įsikūnijimas **16.18**, 16.20, **16.25**,
17.2, **17.22**

žr. *taip pat* Jautis Dharma

Jėga

dvasinė, lyginama su fizine 11.17

žr. *taip pat* Galia; Mistinė galia

Jėzus Kristus 17.22

Jėzus Kristus 17.22

Jhulana 11.24

Jiva Gosvāmīs apie

Dievybės garbinimą 12.30

dvasinį kūną 15.47–48

Gangos ir Yamunos upes 19.6

Kṛṣṇą kaip Dievą 16.26–30

Parikṣitą 18.31, 19.6

spekuliatyvius filosofus 17.18

vedybas 11.32

Vedų nurodymus žemesnių luomų

žmonėms 17.38

Viešpaties žaidimus kaip

pranokstančius *nirvāṇą* 16.23

Jīvan-mukta

apibūdinimas 15.42

žr. *taip pat* Išsivadavimas

Jīva-tattva

apibūdinimas 10.21, 14.28–29, 14.32–33

Viešpats globoja 14.32–33

viṣṇu-tattva lyginama su Δ 14.28–29,

14.32–33

žr. *taip pat* Gyvos būtybės

Jñāna

apibūdinimas 13.2, 15.27, 18.26

žr. *taip pat* Filosofija; Žinojimas

Jñāna-kāṇḍa

apibūdinimas 12.29

žr. *taip pat* Žinojimas, dvasinis

Jñātānika 16.2

Juslės (jutimai, jausmai)

dvasinė tarnystė patenkina Δ 13.54

gamtos *gunos* valdo Δ **13.56**

išgrynintos lyginamos su užterštomis
14.34

yoga padeda suvaldyti Δ 13.53–**54**,
18.26

Yudhiṣṭhira išgrynino Δ **15.41**

netobulos 11.9

penkios Δ 13.54

protas valdo Δ 15.41

sąlygotos sielos tarnauja 10.11–12, 12.6

tarnaujant Viešpačiui 18.26

valdo sąlygotas sielas 13.56

Viešpats nesuvokiamas materialiomis

Δ 12.9, 15.27

žr. *taip pat* Materialus kūnas

Juslių tenkinimas

asurų tikslas 16.34

beprasmiškas 13.2

demoniška ypatybė 12.4

gyvenimo švaistymas 16.9

išsivadavimas nuo Δ 10.11–12

lemia visuomenės degradaciją **18.45**,
18.45

materialistų tikslas 13.25

nuodėminga veikla 12.34

raginimas atsisakyti Δ 18.22

sąlygotų sielų tikslas 12.6

spekuliatyvūs samprotavimai kaip Δ
18.22

suklaidina gyvas būtybes 12.23

žr. *taip pat* Karminė veikla; Malonumai,
materialūs; Troškimai, materialūs

Juslių valdymas **10.23**, 10.23

žr. *taip pat* Askezė; Atsižadėjimas

K

Kailāsos kalnas **12.23**

Kayādhu 12.25

Kālabhairava, Viešpats (Šiva) 15.9

Kali amžius, žr. Kali-yuga

Kali įsikūnijimas 12.19, 12.26

apibūdinimas 17.28

kaip bedievytės draugas **17.31**, **17.33**,
18.6

gyvenimo vietos **17.38–39**, 17.38–39,
17.40, 17.43–44

kalba apie Parikṣito valdžią **17.36**

karaliaus rūbais **16.4–5**

muša jautį **16.4**

muša karvę **16.4–5**

pasiduoda Parikṣitui **17.29–30**

pasirodė išėjus Viešpačiui **18.6**

kaip *sūdra* **16.4–5**

Viešpaties vardų kartojimas sužlugdo
18.6

Kāliya 10.25

Kali-yuga

atėjo išėjus Kṛṣṇai **15.36**

atnešė panieką žemesniems luomams
18.32

aukojimais

išskirtinai šiam amžiui 12.33–34

neatliekami 16.20

- nesėkmingi 18.12
aukos **15.36–37**
ir auksas 17.39
bausmės už nuodėmes sušvelnintos 18.7
bedievytė **15.45**, 17.2, 17.10–11, 17.25,
17.27, 17.32
brahmanai
degradavo 16.21, 18.12, 18.32–35,
18.37
išnyko 12.2, 12.13, 12.33, 12.34
gimsta demonai 18.47
gyvulių žudymas 16.5, 16.18, 16.20, 17.1,
17.3, 17.5–6, 17.8
išminčiai išpranašauja **18.44–45**
įveikiama klausantis apie Viešpatį 18.7
Yudhištira pastebėjo atėjus **15.37**
kančios 16.19
lyderiai degradavę 16.5, 16.21, 17.27,
17.29
lyderių pareiga 17.28
māyā sustiprina Δ įtaką 17.23
ir moterys 17.24
nesantaikos amžius 16.4, 16.10, **17.25**
nugalima kartojant Viešpaties vardus
16.32–33, 18.7, 18.12
ir nuodėmės 12.34
nuosmukio amžius 18.7
ir *pāñcarātriko* sistema 12.13
Pāñdavos pastebi pradžia **15.45**
paveikia Parikšitą 19.3
po Kurukšetros mūšio 15.36
požymiai 12.26, **15.37**, **15.45**, 16.10, 16.20
pradžia 12.2
pranašumai **18.7**, 18.7
prieglobstis nuo 15.36–37
ir religija 16.20, 16.25
ir *sañkirtana* 17.33
ir santuoka 16.21
„Śrīmad-Bhāgavatam“ padeda nugalėti
 Δ 17.24, 17.27
šeimos degradavę 16.19
švaistomas gyvenimas 19.4
ir tariamas dvasingumas 12.3
trukmė 15.37
ir *vaišyos* 17.1
valdovai degradavę 15.38, 17.1
valstybė pasaulietiška 17.2, 17.32
valstybės pareiga 16.10
ir *varṇāśrama-dharma* 16.31
ir Viešpaties malonė 18.7
Viešpats įsikūnija 18.35
visuomenė 12.13, 12.34
sūdry 17.1
visuomenė degradavusi 16.22, 17.5,
17.24–25
vyriausybė 12.26
ženklai 14.5
žmonėmis nesirūpinama 16.21
žmonės degradavę 13.28
Kalmāśapāda 19.9–10
Kaṁsa **14.28–29**
kaip „įsisąmoninęs Kṛṣṇa“ 13.11
Jarāsandha – Δ giminaitis 15.9
Kṛṣṇa nužudė Δ 10.25, 13.50
materialistas 10.25, 11.34
Kaṇāda 17.18–19
Kančios
„Bhagavad-gītā“ pašalina Δ 15.27
bhaktų 17.18, 17.22, 18.31
dėl gamtos *gunų* 14.11, 18.50
Dhṛtarāṣṭros 13.33
filosofai apie Δ 17.18, **17.19–20**,
17.19–20
gimimas kaip Δ 13.19
gyvų būtybių 13.17
įsčiose 12.7
jaučio Dharmos 17.18, 17.22
karalius išvaduoja nuo Δ **17.10–11**
kūnas teikia Δ 13.17
lemia gamtos dėsniai 13.13
lemiamos laiko 13.19, 13.41
materialus gyvenimas kupinas Δ 13.23,
14.11, 19.20
materialus pasaulis ir Δ 12.6, 13.18–19,
13.23, 13.27
prasāda palengvina Δ 13.47
priežastys 13.48
iliuzija 11.6
Kali-yugos vyriausybė 17.5
religijos įsikūnijimo 17.18
senatvė teikia Δ 13.19
siunčiamos Dievo 17.18, 17.22
tarytum gaisras 14.11
Viešpats padeda nugalėti 14.11
visuomenėje 13.42, 14.10
žmonių 10.2
Kaniṣṭha-adhikāris, apibūdinimas 12.17
Kanyākubja 19.9–10
Kaṇva Munis 12.20, 19.9–10
Karalienės (Kṛṣṇos) 11.30–32, 11.35–36,
11.39
ir dvasinė tarnystė **14.37**
pavergtos meilės **16.35**
ir rojaus malonumai 14.37
žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
žmonos

Karalius (valdovai)

apibūdinimas, 13.18
 bendravimas su Δ pavoingas 19.13
 išminčiai vengia 19.13, 19.32
 ypatybės 18.41, **18.42–43**, **18.46**
 Kali apsirengęs kaip Δ **16.4–5**
 Kali-yugoje degradavę 15.38, 17.1
 ir labdaros teikimas 16.3
 laikas kaip Δ 13.18
 pareiga 10.5, 10.25, 12.4, 12.18, **17.10–11**, 17.14, **17.16**, 17.16
 paskirtis 12.2, 12.4
 rojus, žr. Indra
 suimti Jarāsandhos, vėliau išvaduoti **15.9**

Šrṅgis šmeižia Δ **18.34**, 18.34

šlovė 12.20

tikras ir apsimetėlis 13.18

turi globoti pavaldinius 10.6, 12.20, 14.41, 16.10, 17.10–11

turi vadovautis autoritetais 19.12

valdo visuomenę 15.38, 15.40, 18.41–**43**

Vedų laikų, lyginami su šiuolaikiniais Δ 16.1, 16.4, 17.13

Viešpaties atstovas 16.4, 18.41, 18.43

kaip viršiausias iš žmonių **18.41–42**

žr. *taip pat Kṣatriyos*; Valdžia

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu 10.21

Karas

ir apsirūpinimas vandeniu 15.17

dėl bedievystės 15.24

Kurukšetroje, žr. Kurukšetros mūšis
 priežastys 10.2, 10.6, 12.12

Karma

apibūdinimas 13.2, 13.43

kūnas įgyjamas dėl Δ 12.7

Paramātmā atlygina už Δ 13.43

sąlygotos sielos veikiamos Δ **13.46**

sielos persikūnijimo priežastis 13.44
 valdo kūną **13.46**

Viešpats aukščiau Δ 10.36, 13.43

žr. *taip pat* Likimas

Karma-kāṇḍa, apibūdinimas 12.29

Karma-mimāṃsos filosofija 17.18

Karminė veikla

beprasmiška 15.39

kaip išsivadavimo pakopa 15.27

ne aukščiausios gyvenimo tikslas 15.45

pakylėja į rojus planetas 15.12

pančioja sąlygotas sielas 15.30

tuščios pastangos 13.2

žr. *taip pat* Pareigos, nurodytos

Karna

Arjuna nužudė Δ 14.42

istoriniai liudijimai 15.16

kilmė 15.7, 15.16

Kuntės sūnus 13.3–4

Kuru vadas 15.14–**16**

Kārtavīrya Arjuna 12.21

Karvė

Arjuna sugražino **15.14**

aukojimas 12.34

būtinybė globoti 10.4, 14.34, 17.3, 17.9

rūpinosi Parikṣitas 12.19, **17.9**, 17.9, 17.20

taikos sąlyga 17.9

tikslas 19.3

dvasiniame danguje 17.9

globa

rūpinasi valdovai *kṣatriyos* 14.41

rūpinasi Viešpats 12.19, **14.34**, 19.2

svarbi veikla 16.4, 16.18, 19.3

įkūnytoji žemė **16.18**, **16.25**

Kali mėgino nužudyti 12.26

Kali mušė **16.4–5**

Kali-yugoje atskirta nuo veršiukų 17.3

Kali-yugoje skerdžiamos 17.1, 17.3

mušama *sūdro* **17.2**

naudingumas 16.4

kaip nekalta 11.28, 14.42

reikšmė ekonomikai 10.4

religijos pagrindų motina 17.3

kaip sielvartaujanti motina Žemė

16.18–25, **16.31**, 16.31, **16.35**

surabhi 11.26, 17.9

šeimės žmonės augina 17.3, 19.39

kaip tyra 16.5, 17.13

Vasiṣṭhos ir Viśvāmitros ginčo objektas 19.9–10

žr. *taip pat* Gyvulių skerdimas

Kastų sistema

kaip moksliskai pagrįsta 18.33, 18.37, 18.45

šiais laikais išsigimė 18.18, 18.37

žr. *taip pat* *Varṇāśrama-dharma*

Kaśāya, apibūdinimas 15.40

Kāśio karalius 15.9

Kaśyapa Munis 13.15

Arjunos gimimo ceremonijoje 12.21

„Kaṭha Upaniṣada“, cituojama apie Kṛṣṇą 10.13, 12.17

Kauravos

karo vadai 15.14–**16**

pasitinka Vidurą **13.5–6**

Viešpats nužudė Δ 15.10, 15.15

- Kausikos upė **18.36**, 19.9–10
 Kelinda 12.21
 Ketumāla **16.12**, 16.12
 Khāṇḍavos miškas 12.21
 sunaikinamas **15.8**
 Kimpuruša **16.12**, 16.12
 „Kinai“ kaip įvardijimas 13.42
 Klausymasis (apie Aukščiausiąjį Viešpatį)
 bhaktų draugijoje 13.27
 įgalina bendrauti su Viešpačiu 15.31
 iš autoritetingų ir neautoritetingų
 šaltinių 12.28, 18.4, 18.15
 iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ 15.51, 16.5, **16.8**
 išgelbėja nuo Kali-yugos įtakos 18.7
 ir apie Jo galių 10.11–12
 kaip neišsenkantis nektaras **18.14–15**,
 18.14–15
 padeda nugalėti mirtį 16.8, 18.10–11
 kaip pareiža 16.6
 Parikšito 12.3, **16.13–15**, 16.13–15, **16.16**
 tyrų bhaktų 13.10
 transcendentinė veikla 16.6
 vertė 13.14
 žr. *taip pat* „Śrīmad-Bhāgavatam“,
 klausymasis
- Klestėjimas
 nurodymas kaip pasiekti Δ 19.3
 žr. *taip pat* Taika; Turtas
- Kontaktai (tarplanetiniai) 19.18
- Korupcija nemonarchinėje valstybėje
18.43–45
- Kosminės kelionės
 Durvāsos 15.11
 išminčių 19.9–10
 materialiais ir dvasiniais būdais 13.60
 neįmanomos į aukštesnes planetas 12.5
 neįmanomos į dvasinį pasaulį 15.33
 pasiekus dvasinį tobulumą 13.14, 13.60
 pusdievių 16.3
 sąlygotų sielų 11.35
- Kosminis pasaulis, žr. Kūrinių; Materialus
 pasaulis; Visata
- Kovos dėl būvio dėsnis (tarp gyvybės
 rūšių) 13.47
- Kṛpācārya 19.9–10
 istoriniai liudijimai 12.13
 Kuru vadas 15.14
 Parikšito dvasinis mokytojas **16.3**
- Kṛpāṇa*
 apibūdinimas 13.25
 brahmanas lyginamas su Δ 13.25
 Dhrtarāstra kaip Δ 13.25
 žr. *taip pat* Materialistai
- Kṛpī 12.13
- Kṛṣṇa, Viešpats
 Absoliuti Tiesa 16.31
 Arjuna – Δ draugas 11.39
 atėjimas
 chronologija 14.8
 lydimas bhaktų 14.32–33, 15.5, 15.32,
 15.34
 lotoso analogija 16.6
 malonės apraiška 16.3
 neša laimę 14.2
 pasitelkus energijas 15.5
 tarp gyvūnų 13.50
 tikslas **13.49–50**, 14.1, 14.8, 15.17,
15.35, 16.13–15
 transcendentinės prigimties 15.32
 aukščiausia būtybė 19.27
 buveinė 19.5, 19.21
 Dievas 16.26–30
 Dvārakoje 14.8
 ekspansijos 11.31, 14.8, 14.28–30, 15.6,
 15.15, 16.26–30, 18.21
 išėjimas
 apibūdinimas 14.8
 Arjuna sielvartauja dėl Δ **15.1–6**
 Yudhiṣṭhira nujaučia Δ 14.3–4, **14.8**,
14.21, 14.44, 14.44
 Yudhiṣṭhira palieka šeimą po Δ
 15.32, 15.37
 Kuntės veikla po Δ **15.33**
 lyginamas su saulėlydžiu 15.33, 15.36
 Nārada apie Δ **14.8**
 proga pasireikšti Kali 15.36, **18.6**
 stebuklingas **15.35**
 transcendentinis 14.8, 15.32, 15.35–36
 ženklai, pranašaujantys apie Δ **14.2–**
5, 14.10–24, 14.44
- karalienės **11.30–32**, 11.35–36, 11.39
 Kuntės sūnėnas 19.35
 ir materialioji gamta 10.5, 10.17, **10.21**,
 11.24
- Mathuroje 14.8
 motinos 11.28–29
 pakėlė Govardhanos kalną 10.25
 pašventino Yamuną 19.6
 pilnavertės Δ ekspansijos 14.8
 pusdieviai garbina Δ **11.6**
 sesuo 13.3–4
 svingingai sutiktas Jarāsandhos
 18.28
 vaikai **11.16–17**, 11.16–17
viṣṇu-tattvos šaltinis 19.7
 Vṛndāvanoje 14.8

- žaidimai
 absoliutūs 11.35
 amžini 15.30
 antžmogiški 11.20
 aprašomi „Śrīmad-Bhāgavatam“
 10.24, **16.8**, 18.9, 18.31
 dovanoja išsivadavimą 10.26
 Dvārakoje 14.31
 impersonalistai negali dalyvauti △
 10.8
 ir išsivadavusios sielos 14.32–33
 Kurukšetros mūšis kaip △ 15.30
 minimi per šventes 11.24
 neprilygstami 10.25
 neteisingai suprantami 10.26
 neteršiami geismo 11.36
 kaip pasikeitimas malonumu 11.31
 paskirtis 11.35
 pranoksta išsivadavimą 16.23
rāsa-lilā 18.31
 spektakliai apie △ 11.20
 sužavi sąlygotas sielas 11.35
 sužavi Śukadevą 18.16
 ir tyri bhaktai 15.19
 transcendentiniai 15.30, **16.23**, 18.11,
18.15
 Vedų esmė 10.24
 visatose 14.8, 15.35
 visus žavintys 15.17
 žudo demonus 10.52
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats;
 Bhaktai; Caitanya; Energijos;
 Inkarnacijos; Kṛṣṇos sąmonė;
 Supersiela; Višņu
- Kṛṣṇaloka
žr. taip pat Goloka Vṛndāvana;
 Vṛndāvana
- Kṛṣṇos sąmonė
 bhaktų ir demonų 13.11
 būtina 12.4
 kaip išsivadavimas 11.36
 laiduoja tobulumą 12.4
 neša taiką 15.24
 Parikṣitas turėjo **19.5**
 perimama iš autoritetų 18.18
žr. taip pat Dievo pažinimas; Dvasinė
 tarnystė
- Kṛṣṇos sąmonės skleidimas
 Caitanyos troškimas 18.18
 dorovinga veikla 13.46
 propaguojant „Śrīmad-Bhāgavatam“
 18.18
 Kṛtavarmā **14.28–29**
- Kṣatra-bandhavos*, apibūdinimas 19.32
Kṣatra-bandhu, apibūdinimas 16.22
Kṣatriyos
 dusyk gimę **17.5**
 garbė ir negarbė 14.42
 globoja brahmanus 12.19
 kaip įvardijimas 13.42
 kovingi **16.10**, 16.26–30
 kovotojai 17.29
 „Mahābhārata“ – puolusiems △
 palikuonims 15.27
 pareiga 14.3, 17.1
 saugo 12.20, 14.41, 18.33
 teikia labdarą 14.40
 tikėjimas 16.20
vaišyos ir *śūdro*s pavaldūs △ 17.7
 vedybės 14.42, 16.26–30
žr. taip pat Karalius; Valdžia;
Varnāśrama-dharma
- Kṣīrodakaśāyī Višņu 11.8
 buveinė 14.35–36
- Kukura **11.11**
- Kulāṅgāra*, apibūdinimas 18.37
- Kumāros **11.6**
- Kūniškoji gyvenimo samprata
 Yudhiṣṭhira atsikratė **15.41**
 kaip neišmanymo požymis
 15.31
- Kūno tramdymas
 Hiranyakaśipu 13.19
 Jayadrathos 15.16
 Kuntės 13.3–4
 Satyabhāmos 14.37
žr. taip pat Askezė
- Kuntī, karalienė
 Arjunos motina 12.21
 Gāndhārī pavydėjo Kuntei 13.3–4
 istoriniai liudijimai 13.3–4
 Kṛṣṇai išėjus **15.33**
 Kṛṣṇos teta 19.35
 pagimdė nuo saulės dievo vaiką 15.16
 palaiminta Durvāsos 15.11
 patarnavo brahmanams 15.11
- Kuntibhoja Mahārāja 13.3–4
- Kupidonas **11.36**, 11.36
 susižavi Kṛṣṇa 16.26–30
- Kūrimas
 priežastis 10.21
 tikslas 10.2
 Viešpats vadovauja 10.21–**22**, 10.22
- Kūrinija
 Viešpaties sapnas 16.26–30
žr. taip pat Materialus pasaulis; Visata

Kuru dinastija

Viešpats atgaivino **10.2**

Kurukšetros mūšis

apsirūpinimas vandeniu per Δ 15.17
Arjuna sielvartauja dėl Δ 13.16, 13.33
„Bhagavad-gītā“ papasakota prieš Δ
12.19, 15.27

brangiai kainavęs 12.32

data 15.37

Dhrtarāštra sugniuždytas, pasibaigus
 Δ **13.33**, 13.35Droṇācārya išpranašauja Δ 12.21įvyko Viešpaties valia 10.2, 13.16, 13.33,
14.1, 15.15, 15.30, 17.31, 18.43Yudhiṣṭhira sielvartauja dėl Δ 13.16,
13.33

Kali-yugos įžanga 15.36

Kārṇa numatė Δ pasekmes 15.16

paskirtis 10.2

šeimos tragedija 13.8, 13.21, 13.33, 15.10
transcendentinis 16.6*virāt-rūpa* (visatos pavidalas) Δ metu
14.8*Kuśos* žolės nauda 19.17

Kuvera

 Δ sūnūs ir Nārada 15.34

L

Labdara

brahmanams 12.14, 13.31, 15.16

dvasiniu tikslu 17.38

Yudhiṣṭhira teikė **12.14***jāta-karma* 12.14

Kārṇa teikė 15.16

Kṛṣṇai 15.24

Marutta teikė 12.33

norint pasiekti rojų 15.12

saṃskāry metu **12.14**, 12.14*sannyāsiam* 12.14teikiama *grhasthū* 12.14teikiama *ksatriyū* 14.40

tikslinga 14.40

valdovų 16.3

vertai ir nevertai asmenybei **12.14**, 12.14*Lagna* 12.29

Laikas

aukojimai atsižvelgiant į Δ ir vietą
12.34ir bloga lemiantys ženklai **14.3**

dangaus planetose 10.27

dvasiniame pasaulyje Δ bejėgis 14.36gamtos *guṇos* paklūsta Δ 13.46, 15.27gyvos esybės pavaldžios Δ 11.6, 12.11,
13.20, **13.46**, 13.46, 15.30išsivadavimas iš Δ įtakos 13.46Kṛṣṇos nesąlygoja **11.6**, **12.11**laimė paklūsta Δ veikimui 13.41lyginamas su gyvate **13.46**nenugalimas 13.18–20, 13.41, **16.24**nugali Dhrtarāštrą **13.20**nugali materialistus **13.17**, 13.17Viešpaties įsikūnijimų Δ neveikia
15.30Viešpats kaip Δ **13.19**, 13.41

Žemėje ir dangaus planetose 17.15

Laimė

Brahmalokoje 13.17

dvasinė, lyginama su materialia 12.6

dvasinis gyvenimas kaip Δ 19.4

laikantis Viešpaties įstatymų 17.12

materiali

iliuzija 13.16–17

Yudhiṣṭhira atsižadėjo 13.17

laikina 13.48

Pāṇdavos atsižadėjo 13.17

teikiama gamtos *guṇū* 18.50žr. *taip pat* Malonumai, materialūspatiriama atliekant dvasinę tarnystę
11.33

sąlygojama laiko 13.41

sąlygotos sielos ieško 13.2

sąlygotų sielų 11.35

Viešpaties, transcendentiška 11.35

visuomenės 15.38, 15.40

vykdant religijos principus 16.25

Laisvė

atsisakius nuodėmingos veiklos 19.7

žr. *taip pat* Išsivadavimas

Laikā

Lavaṇāsura 12.19

Lietus

atliekant aukojimus 16.20

ir karaliaus dosnumas, analogija 16.3

Ligos

Yudhiṣṭhros karalystėje negrėsė **10.6**,
10.6

Ligotų žmonių globa 14.41

Likimas

žvaigždės pranašauja Δ 12.12žr. *taip pat* Karma*Lilā*, apibūdinimas 10.32Liūtas, Parikṣitas lyginamas su Δ **12.22**

Lytinis gyvenimas
 apkarsta klausantis *rāsa-lilos* 18.31
 materialus gyvenimas grindžiamas Δ
 11.36
 neteisėtas
 Kali-yugoje klesti 16.10
 nemonarchinėje visuomenėje 18.45
 pavergia gyvas būtybes 11.36
 sustiprina iliuziją 11.36
 tarp skirtingų luomų atstovų 14.42
 Viśvāmītra – Δ auka 10.23
 žr. *taip pat* Troškimai, materialūs
Lokos, apibūdinimas 11.35
 Lomaśa 12.21
 Lotosas
 Goloka Vṛndāvana lyginama su Δ 16.6

M

Mad-dhāma
 apibūdinimas 14.35–36
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis
Madhyama bhaktas, apibūdinimas 18.16
Madhyama-adhikāris, apibūdinimas 12.17
 Madhu **11.11, 14.25**
 Madrasas 15.16
 Mādravati 16.2
 Mādri 13.3–4
 Magadha 15.9
 Magaṅga Munis 19.9–10
Mahā-bhāgavata, apibūdinimas 11.38, 12.17,
 16.1, 18.16
 Mahābhairava (Śiva) 15.9
 „Mahābhārata“
 aprašo kaip Vidura įspėjo Pāṇdavas 13.8
 „Bhagavad-gītā“ – Δ dalis 15.27
 chronologija 10.16
 menkesnės nuovokos žmonėms 15.27
 apie Vidurą 13.1
 „Mahābhārata“ cituojama apie
 Arjuną 12.21
 Bhadrāśvą 16.12
 Bharatą Mahārāją 12.20
 Bhārata-varṣą 16.12
 Bhṛgu 19.9–10
 Ilāvṛta-varṣą 16.12
 Ketumālą 16.12
 Rantidevą 12.24
Mahājanos
 keletas Δ, išvardinti 13.15

pareigos 13.15
Mahā-mantra, žr. Šventų vardų giedojimas
 Mahatma Gandis 13.41
Mahat-tattva
 apibūdinimas 10.21, 15.27
 ir gyvos esybės 13.55
 išsivadavimas iš Δ 13.55
 materialus pasaulis susiformuoja iš
 Δ 15.42
 Viešpaties sapnas 16.26–30
 visatos glūdi Δ 19.5
 žr. *taip pat* Materiali gamta
 Mahā-Viṣṇu 10.21
 žr. *taip pat* Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu
 Maistas
 brahmanų 14.43
 gaunamas atnašavimo dėka 16.20
 gyvoms esybėms 16.20
 kova dėl Δ tarp gyvybės rūšių
 13.47
 nepaprastomis aplinkybėmis 17.16
 paaukotas Kṛṣṇai, žr. *Prasāda*
 pienas – geriausias Δ 19.3
 stebuklingas Draupadės Δ 15.11
 švenčių proga **11.15, 11.15**
 Viešpats nustato kiekvienai gyvybės
 rūšiai 17.10–11
 žmonių 13.47, 17.10–11
 Maitreya
 istoriniai liudijimai 19.9–10
 mokė Vidurą **13.1–2**
Māyā
 abejonių šaltinis 17.23
 apibūdinimas 15.25–26
 atstovaujama *kālos*, *karmos* ir *gunų*
 13.46
 auklėja 10.22
 būtinybė atsikratyti Δ 11.10
 išsivadavimas iš Δ 10.13
 įvardijimai kaip Δ apraiškos 13.42
 Kali-yugoje klesti 17.23
 kančių priežastis 13.47, 14.10
 Kṛṣṇos priešybė 11.9
 materialus gyvenimas kaip Δ 15.25–26
paramahaṁsa atsižada Δ 18.22
 paskirtis 10.22
 sąlygotos sielos veikiamos 13.47,
 17.24
 suklaidina religijos įsikūnijimą 17.23
 sunkumai dėl Δ 12.23
 Viešpats transcendentalus Δ 14.9
 žavėjimasis Δ, lyginamas su drugių
 lėkimu į ugnį 17.24

- žr. *taip pat* Iliuzija; Materiali gamta;
 Materialus pasaulis;
 Neišmanymas
- Maya, demonas
 apdovanojo Bhimą 15.8
 Arjuna išgelbėjo **15.8**
 pastatė Pāṇḍavoms susirinkimų rūmus
15.8
 Viešpats atleido Δ 15.8
- Mayāsura 12.21
 Māyāvādos filosofija, žr. Impersonalizmas
 Māyāvādžiai, žr. Impersonalistai
 Maldos
 Parikšito **19.16**
 Prahlādos Δ Nṛsiṁhadevai 19.20
 prašant atleidimo **18.47**
- Malonumai
 dvasiniai, žr. Kṛṣṇos sąmonė
 materialių Δ atsižadėjimas 10.11–12
 materialūs
 kaip kvailumo požymis 15.39
 suklaidina gyvas esybes 15.42
 tikri lyginami su iliuziniais 14.34
 žr. *taip pat* Juslių tenkinimas; Laimė
- Māṇḍavya Munis 13.1, **13.15**, 15.49
 Mandhātā Mahārāja 19.9–10
- Manu
 įsikūnijimai 16.26–30
 įstatymų leidėjai 16.1
 istoriniai liudijimai 12.19
- Māricā, demonė 12.19
 Marutta Mahārāja, istoriniai liudijimai
 12.33
- Materiali gamta
 ir bloga lemiantys ženklai **14.15–21**
 iščios 12.11
 Kṛṣṇa viršesnis už Δ 10.5, 10.17, **10.21**,
 11.24
 kūnas pavaldus **13.46**
 laikas ir erdvė anapus Δ 15.27
 motina 10.4
 paklūsta Kṛṣṇai 16.26–30
 valdo sąlygotas sielas 13.46, 17.10–11
 ir Viešpaties šypseną, palyginimas 11.26
 visuomenės ir Δ harmonija 11.12
 žr. *taip pat* Guṇos; Materialus pasaulis
- Materiali veikla
 nugrimzdus į transą, sustoja 18.26
 pasikartojančio gimimo ir mirties
 priežastis 19.20
 pasmerkta žlugti 13.2
- Materialistai
 kaip ateistai 17.19
- bendravimas su Δ , smerkiamas 18.13
 bergždžias Δ gyvenimas 13.23
 ir bhaktai, palyginimas 16.20
 kaip kvailiai 13.22
 nepripažįsta Viešpaties malonės 14.9
 neteisingai panaudoja žmogaus
 gyvenimą 11.34
 paklūsta laikui **13.17**
 panašūs į Dhrtarāṣṭrą 13.24
 patarimas 13.26
 pavyzdžiai 11.34
 pseudomokytėjai Δ 19.37
sādhu padeda apsisvalyti Δ 13.31
 siekia patekti į rojus planetas 18.13
 Viešpats baudžia 10.25
 žr. *taip pat* Ateistai; Demonai;
 Nebhaktai; Sąlygotos sielos
- Materialus kūnas
 atėjus mirčiai 15.41–**42**
 atliekant dvasinę tarnystę sudvasinamas
 15.33, 15.47–48
 bloga lemiantys Δ ženklai **14.11**
 gaunamas pagal ankstesnius darbus
 12.7, 12.12
 įgalina patenkinti materialius troškimus
 12.19
 iliuzinis Δ grožis 10.16
yoga suvaldo Δ 18.26
 kalėjimas 13.23
 kančių šaltinis 13.17
 keturi poreikiai **16.22**
 laikinas 13.44, 13.46, 15.27
 mirtis, žr. Mirtis
 paklūsta gamtos dėsniams 11.25
 paklūsta gamtos *guṇų* įtakai 15.12
 pavaldus laikui **13.46**
 prisirišimas prie 13.22
 raidos etapai 13.22
 sąlygojamas *karmos* dėsnio **13.46**
 sąmonė – Δ gyvybės šaltinis 13.5
 siela – Δ priežastis 18.26
 sukuriamas proto 15.41–42
 valdomas gamtos **13.46**
 visuomenės klasės lyginamos su Δ
 dalimis 18.33
 žr. *taip pat* Kūniškoji gyvenimo
 samprata
- Materialus pasaulis
 apsisaugojimas nuo Δ nešvarybių 15.28
 ir dvasinė tarnystė 12.27
 ir dvasinis badas 12.6
 ir dvasinis pasaulis 10.19, 13.23, 14.35–
 36, 15.25–26, 16.26–30, 19.13

- egzistuoja dėl lytinio gyvenimo 11.36
 energijos semiasi iš saulės 14.2
 ir gaisras, palyginimas 10.2
 iliuzija 13.29
 išsivadavimas gyvenant Δ 15.42
 išsivadavimas iš Δ 13.42
 kaip kalėjimas 12.28, 16.20
 kančių šaltinis 12.6, 13.19, 13.23, **13.27**
 kelia baimę 12.28, 13.18–19
 ir kova dėl būvio 15.25–26
 kūrimas 10.21–22
 laikinas 10.22
 ir laimė 11.33
 paskirtis 10.25
 prisirišimas prie Δ 10.11–12, 13.42
 santykiai 11.35
 suklaidina sąlygotas sielas 10.22
 susiformuoja iš *mahat-tattvos* 15.42,
 16.26–30
 verčia nusidėti 19.7
žr. taip pat Kūrinija; Materiali gamta;
 Visata
- Materialūs prisirišimai
 atsidavus Kṛṣṇai išnyksta **12.27**
 Dhṛtarāṣṭra atsikrato Δ **13.29**, 13.56
 išsivadavimas iš Δ 13.54, 19.4, **19.7**
 išsivadavimas nuo Δ **18.22**, 18.22
 Yudhiṣṭhira atsikrato **15.40–41**,
15.43–44
 neišmanymo požymis 12.27
 Parikṣitas atsikrato 18.3, **19.7**
 supančioja 15.40
 šeima kaip Δ **13.17**, 13.17, 13.24, 13.26
 šiuolaikinių lyderių 15.40
 Viešpats išvaduoja Parikṣitą nuo Δ
19.14, 19.14
žr. taip pat Kūniškoji gyvenimo
 samprata; Troškimai, materialūs
- Materija
 neišmanymo apraiška 11.2
žr. taip pat Materiali energija;
 Pradmenys
- Mathurā 14.28–29
 gyventojai 10.26
 Kṛṣṇa gyvena Δ 14.8
 Kṛṣṇą paima iš Δ 19.6
 lyginama su rojaus planeta 10.27
- Matsya, Viešpats 12.19, **15.35**
 Matsyadeśa (Darbhāṅga) 15.16
 Medhātithis, istoriniai liudijimai 19.9–10
 Medis 11.12–13
 Meditavimas
 Arjunos į Kṛṣṇą **15.28–29**
- į Viešpaties lotoso pėdas **15.28–29**, 19.7
 yogos sistemoje 18.26
 Kṛṣṇos žmonių **11.31**
 padeda pasiekti dvasinį pasaulį
15.47–48
 Pāṇḍavų **15.46**
 Parikṣito į Kṛṣṇą 19.7
žr. taip pat *Samādhi*; Šventų vardų
 giedojimas
- Meilė Viešpačiui
 neteršiama geismo 11.36
 ir *paramahaṁsa* 18.22
žr. taip pat Dvasinė tarnystė; Kṛṣṇos
 sąmonė
- Menakā 10.23
 Mėnulio dievas, *žr.* Candra; Soma
 Mėnulis
 pilnėjimas **12.31**
 rojaus planeta 15.12, 18.13
 Soma 19.9–10
 Śukadeva lyginamas su Δ **19.30**
- Meru Parvata 16.12
 Mesijai ir jų misija 19.23
 Mėsos valgymas
 būdingas *mlecchoms* 16.20
 Kali-yugoje 16.10
 šventraščiai apriboja 17.38
žr. taip pat Gyvulių skerdimas
- Metafizika, *žr.* *Sāṅkhyos* filosofija
 Metų laikai ir bloga lemiantys ženklai **14.3**
 Miegas 10.21
 Mirtis
 atpildas už gyvulių skerdimą 17.6, 17.9,
 17.10–11
 bausmė už svaigalų vartojimą 17.28
 bebaimiškumas atėjus Δ 19.15
 dėl bhaktų Δ nesielvartaujama 19.21
 Dhṛtarāṣṭros **13.57**
 Gāndhārēs **13.58**, 13.58
 išsivadavimas iš Δ 15.32, 15.41, **16.7–8**
 Yamarājos valdžioje **16.7–8**
 kūnas Δ metu 15.41–42
 neišvengiama 13.18–19, 13.25, 16.7, 19.4,
 19.24
 nugalėjo Hiranyakaśipu 13.19
 pareiga Δ valandą **19.24**, 19.24
 Parikṣitas nepabūgo **19.15**, 19.15
 Parikṣitas ruošiasi 12.2, **12.27**, 12.27
 Parikṣito Δ – Viešpaties valia 19.13
 Parikṣitui išpranašaujama **19.4**, 19.6
 perspėjimas apie Δ 13.19, 13.22
 protas Δ metu 15.41
 tyras bhaktas abejingas Δ 18.2

transas po Δ 12.7
žr. taip pat Sielų persikūnijimas
 Misticizmas, *žr.* Krišnos sąmonė;
 Meditavimas
 Mistikai
 bhaktai lyginami su Δ 19.4
 tikslas 18.50
žr. taip pat Bhaktai; Išminčiai; *Yogai*;
 Transcendentalistai
 Mistinė galia
 Dhrtarāštros **13.58**
 Durvāsos 15.11
yogo 13.57
 Krišnos 15.11, 18.20
 Vasišthos Δ nugali Višvāmitrą 19.9–10
 Viešpaties 11.31, 12.9
 Miško gaisras ir pasaulis, palyginamas 10.2
Mlecchos, apibūdinimas 16.20
 Mohinī, Viešpaties įsikūnijimas 11.36
 Mokinių seka
 „Bhagavad-gītā“ apreiškiama per Δ
 12.19
 Gautamos Δ 19.9–10
 keturios Δ 18.21
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ perduodama
 per Δ 13.10
žr. taip pat Autoritetai; Dvasinis
 mokytojas
 Mokinyas
 ypatybės 19.31, 19.37
 materialistiškas, eina į pragarą 19.37
 netikras ir tikras 12.3
 kaip neturi elgtis 13.2
žr. taip pat Bhaktai; Dvasinis mokytojas
 Mokytojas
 ypatybės 10.36
 Viešpats kaip Δ 10.8, 10.36
žr. taip pat Brahmanai; Dvasinis
 mokytojas
 Mokslininkai 12.5
 bejėgiai prieš *māyā* 14.10
 demonai kaip Δ 15.8
 laikas nugali Δ 13.20
 mirtis nugali Δ 16.7
 negali pasiekti rojus planetų 15.12
Mokṣa
 ne aukščiausias gyvenimo tikslas
 15.45–46
žr. taip pat Išsivadavimas
 Monarchinė santvarka
 ir demokratija, palyginimas 18.43–44
žr. taip pat Karalius; Valdžia
 Monistai, *žr.* Impersonalistai

Moterys
 bendravimas su Δ ribojamas 10.16,
 14.42, 19.32
 drovios 10.16
 Gāndhārī kaip tobula Δ 13.39, **13.58**,
 13.58
 globa 14.41
 gražiausios pasaulyje 16.12
 Hastināpuros **10.14, 10.16, 10.20, 10.31**
 Yājñavalkya apie Δ 11.31
 Kali-yugoje 16.21, 17.24
 lyginamos su ugnimi 10.16
 „Mahābhārata“ skirta Δ 15.27
 nebaustinos 18.29
 ir vedybos 13.30
 Motinos
 septynios 14.42, 11.28
Mūḍhos, apibūdinimas 14.8
Mukti, apibūdinimas 12.28
žr. taip pat Išsivadavimas
 Mukunda, *žr.* Krišna
 Musulmonai
 kaip įvardijimas 13.42, 17.32
 Muzikos instrumentai šlovinant Viešpatį
10.15

N

Nāgaloka 11.11
 Nāgos **11.11**
 Nahuṣa Mahārāja 12.24
 Naimiṣāranya
 Δ aukojimo apeigos
 abejotinos sėkmės **18.12**
 Yamarāja pakviestas į Δ **16.7–8**
 ir nemirtingumas 16.7
 po Parikṣito mirties 17.43–45
 išminčiai, susirinę Δ 11.36
 išgelbėjo Yadu dinastiją 15.34
 kalba apie Sūtos pasakojimą
18.11–17
 Nakula 13.3–4
Nāmācārya, apibūdinimas 18.18
 Nanda Mahārāja 10.26, **14.32–33**, 16.26–30
 Nandini (karvė) 19.9–10
 Napoleonas, Viešpaties valios įtakoje 13.41
 Naptā 15.16
 Nārada Munis
 ankstesnįjį gyvenimą 13.60
devarṣis 19.30

- filosofas 13.40
 „kosmonautas“ 13.14, 13.60
 ir Kuveros sūnūs 15.34
mahājana 13.15
 moko Vyāsadevą 13.10
 Δ muzikinis instrumentas **13.38, 13.60**
 Parikṣito ir Śukadevos susitikime 19.30
 pataria Maruttai 12.33
 pranašas 13.51, 13.53, **13.57–59**
 pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiuoju 15.44
 šlovina Śibį 12.20
 tyras bhaktas 13.38, 13.40
 Nārada Munis cituojamas apie
 Yudhiṣṭhros pareigą **13.48**
 kovos dėl būvio dėsni **13.47**
 kūną **13.46**
 sielvartą kaip neišmanymo apraišką
13.44–45
 Viešpatį
 kaip laiką **13.49**
 kaip visa ko valdovą **13.41–43**
 Nārāyaṇa, Viešpats
 Kṛṣṇa kaip Δ 14.8, **15.47–48**
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats
Nārāyaṇa-parāyaṇa, apibūdinimas 18.2
 Narakāsura 14.37
Narendra, apibūdinimas 18.41
Narottama, apibūdinimas 13.28
 Narottama dāsa Thākura
 giesmės 10.20
 apie gyvenimo švaistymą 13.26
 Nebhaktai
 bhaktai pamokslauja Δ 13.38
 bijosi Yamarājos 15.49
 lyginami su bhaktais 11.19
 puolę žmonės 18.8
 Viešpats apsireiškia Δ kaip laikas 13.49
 žr. *taip pat* Ateistai; Demonai;
 Impersonalistai; Materialistai
 Neišmanymas
 „Bhagavad-gītā“ išsklaido 15.31
 „Bhāgavatam“ išsklaido 14.3
 iliuzijos priežastis 12.6
 kūniškoji gyvenimo samprata kaip Δ
 apraiška 15.31
 materija kaip Δ apraiška 11.2
 nuopolio priežastis 14.32–33
 prisirišimai kaip Δ apraiška 12.27
 valdo materialistus 14.3
 valdo spekuliatyvius mąstytojus **11.37,**
 11.37
 visuomenėje 14.3
 žinojimas pašalina 15.31
 žr. *taip pat* Iliuzija; *Māyā*
 Neišmanymo *guṇa* 10.25
 priešinga dorybei 17.38
 supančioja 13.54
 valdo šiuolaikinius žmones 15.12
 Nepasitenkinimas, žr. Kančios
 Neprievarta
 apibūdinimas 18.22
 atsižadėjus pasaulio **18.22**
 ir gyvulių skerdimas 10.4, 10.6
 Nepriklausomybė
 tikint Viešpaties malone 18.22
 žr. *taip pat* Laisvė
 Neru, Viešpaties valios įtakoje 13.41
 Nesėkmės (Parikṣito) – Viešpaties valia
 18.24–25, 18.28–29, 18.31
Nirguṇa, apibūdinimas 13.56
Nirvāṇa, žr. Išsivadavimas
Niti-śāstra cituojama apie mandagią kalbą
 13.13
Nitya-baddhos
 apibūdinimas 10.22
 žr. *taip pat* Sąlygotos sielos
Nitya-muktos, apibūdinimas 10.22
 žr. *taip pat* Išsivadavusios sielos
 Nityānanda, Viešpats
 Balarāma kaip Δ 14.28–29
 maloningas 14.28–29
 Nivātakavaca **15.13**
Nivṛttos, apibūdinimas 17.38
 Niudelis 10.3, 14.28–29
 Nṛsimha, Viešpats 12.25
 išgelbėjo Prahlādą **15.16**
 nužudė Hiranyakaśipu 15.16
 Prahlāda meldėsi Δ 19.20
 Nuodėmės
 baumės už Δ 13.15
 bhaktai neturi Δ 18.47
 daromos mintyse ir tikros 18.7
 gyvūnų gyvybės forma – atpildas už
 Δ 12.5
 išperkamos atliekant aukojimus
 16.20
 išperkamos atsidavus Viešpačiui 17.37,
 18.19
 išpirkimas 19.2
 išpirkimas atliekant žirgo aukojimą
12.32, 12.34
 išsivadavimas nuo Δ 19.7
 Yudhiṣṭhira saugojosi Δ 12.34
 Kali-yugoje 12.34, 18.7
 kartojant Hare Kṛṣṇa išnyksta 12.34
 laisvė atsikračius Δ 12.34

- materialiame pasaulyje neišvengiamos 19.7
 šventos vietos pašalina Δ 19.8, 19.33
 tyra dvasinė tarnystė išvaduoja nuo Δ 17.18
 Viešpaties lotoso pėdos išvaduoja nuo Δ 19.7, 19.24
 Viešpats išvaduoja bhaktą nuo Δ 18.1, 19.7
 Nuolankumas išperka nuodėmes 19.11
 Nurodytos pareigos
 įsigalėjus bedievystei nebevykdomos 14.3
 klestint *varṇāśramos* santvarkai 15.39
 žr. *taip pat* Pareigos; *Varṇāśrama-dharma*
 Nusilenkimai 19.11
- O**
- Oras skrandyje 19.9–10
 Orisa 15.16
- P**
- „Padma Purāṇa“ cituojama apie
 atoveikius už nuodėmingą veiklą 17.18
 beribio Viešpaties ypatybės 18.14
 Viešpaties pavidalą nepažįstamą demonams 15.35
 Pagarba
 nusilenkiant 19.11
 privaloma rodyti išminčiams 19.33
 žr. *taip pat* Sutikimas
 Pakantumas (bhaktų) **18.48**, 18.48
 Pakistanas 13.20
 Palaima
 išsiskyrimo nuotaika kaip Δ 15.28
 patiriama klausantis apie Viešpatį 18.15
 Palaiminimai dvasiškai tobulėti 19.19
 Pamokslavimas, žr. Bhaktai,
 pamokslininkai; Krišnos sąmonės
 sklaidimas
Pāñcarātrikos sistema 12.13
 Pāṇḍavos
 amžini Viešpaties palydovai 13.1, 14.32–
 33, 15.32
 atsižada pasaulio 13.17, **15.45**, 15.45,
 19.20
 Bharatos ainiai 12.20
 dėdės Kauravos globojo Δ 13.34
 Dhṛtarāṣṭros sąmokslas prieš Δ 13.8
 Duryodhana ir Durvāsā prieš Δ 15.11
 globojami Bhišmos 13.8
 išsigelbėja nuo gaisro 13.8
 išsiskyrę su Krišna **10.11–12**, **10.33**
 ir jų šventikas 19.9–10
 Karnos priešai 15.16
 paliko Draupadę **15.50**
 Parikšito pasididžiavimas 19.13
 pasiekė Goloka Vṛndāvaną **15.47–48**
 pažemino Jayadrathą 15.16
 persirengė kaip brahmanai 12.21
 prie Viešpaties lotoso pėdų **15.46**
 pusdieviai 13.49
 supranta prasidėjus Kali-yugą **15.45**
 susirinkimų rūmai **15.8**
 tyri bhaktai 13.11, 13.40, 16.16, 17.17
 tremtyje 12.13, 12.21, 13.3–4, **15.11**
 Vidura
 globoja Δ **13.8**, 13.8
 lyginamas su Δ 15.49
 Viešpats
 įtvirtino Δ valdžią 15.4
 tarnavo Δ **16.16**, **17.17**
 Virāṭos rūmuose 15.14
 žmona 13.3–4
 Pāṇḍu Mahārāja
 ankstyva mirtis 13.8
 broliai 13.1
 tėvai 13.1, 14.42
 žmonos 13.3–4
 Panieka visuomenėje 18.32
Parā prakṛti
 apibūdinimas 11.33
 Parabrahmanas, žr. Aukščiausiasis
 Viešpats; Brahmanas; Krišna
Paramahamsos
 apibūdinimas 11.2, 13.28, 17.24, 18.22
 aštuonios Δ ypatybės 18.22
 žr. *taip pat* Bhaktai; Tyri bhaktai
 Paramātmā, žr. Supersiela
 Parāśara Munis 16.1
 istoriniai liudijimai 19.9–10
 Vyāsadevos tėvas 14.42
 Parašūrāma 19.30
Paravyoma
 apibūdinimas 13.17, 19.5, 19.21
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis
Pardā, apibūdinimas 10.16

Pareigos (priedermė)

atėjus mirčiai **19.24**, 19.24
 bedievytė iškreipia Δ 14.3
 brahmanų 17.41, 17.45
 dvasinė tarnystė kaip Δ 19.24
grhasthū 13.31, 14.43, 19.4
 karaliaus **17.10–11**, 17.14, **17.16**, 17.16
 klausymasis apie Kṛṣṇą 16.6
ksatriyū 17.1, 17.5, 17.27, 17.45
 nevykdymas, smerktinas 17.16
sannyāsīyū **17.41**, 17.41, 17.45
 tobulas Δ vykdymas 13.37
vaiśyū 17.1
 Viešpats transcendentalus Δ 10.36
 vyriausybės Δ – ginti piliečius 16.10,
 17.8, 17.10–11, 18.5
 žmonių **19.24**, 19.24
žr. taip pat Dharma
Pārijātos gėlė 10.30
 Satyabhāmā įsigeidė turėti 14.37
 Parikṣitas Mahārāja
 ant Gangos kranto **19.7**, 19.7–8
 ant Yamunos kranto 19.6
 Arjuna lyginamas su Δ **12.21**, 16.11
 astrologai išpranašavo Δ dorybes **15.1**,
 15.1
 atsidavusi siela **18.2**, 18.28, **19.15**, 19.15
 atsižada karalystės **19.17**, **19.20**, 19.20
 atsižadėjęs pasaulio 18.3, **18.48**, 18.48,
19.7
 Balis lyginamas su Δ **12.25**
 Brahmā lyginamas su Δ **12.23**
 brahmano sūnus prakeikia Δ 12.2,
12.27, 12.27
 Dausyantis Bharata lyginamas su Δ
12.20
 didžiavosi Pāṇḍavomis 19.13
 gailėjosi įžeidęs brahmaną **19.1–2**
 gimimas **12.12**
 gynėjas 12.23, 18.5, 18.7–8
 globojo karves 12.19, **17.9**, 17.20
 horoskopas Δ **12.12**, **12.19–28**
 Ikṣvāku lyginamas su Δ **12.19**
 išminčiai
 Δ pagerbia išminčius **19.11**
 patenkinti Δ **19.19**
 stebisi Δ sumanumu 18.1
 išreiškia pagarbą Śukadevai **19.29**, **19.31**
 įtinka Subhadrai 13.3–4
 Yayātis lyginamas su Δ **12.24**
 ypatybės **12.16–28**, **18.46**, 18.46
 Yudhiṣṭhira
 lyginamas su Δ **12.23**

perdavė Δ sostą 15.38–39, 19.20
 Δ senelis 19.20
 Janamejayos tėvas 19.20
 ir Kali
 bijo Δ **17.35**
 nubaudžia 12.19, 12.26, **16.4–5**
 nurodo vietą, kur gyventi **17.38–40**,
 17.38–39
 pasiduoda Δ **17.29–30**, 17.35
 suardo planus 18.5, 18.35
 keliauja į dvasinį pasaulį **19.21**
 konsultuojasi su autoritetais 19.12
 kovotojas 12.7, **16.10**, 16.10, **17.28**
 Kṛpācārya duoda patarimų **16.3**
 Kṛpācāryos mokinys 12.13
 ir Kṛṣṇa, palyginimas **12.24**
 kupinas užuojautos **17.30**
mahā-bhāgavata 16.1
 medituoja Kṛṣṇą **19.5**, 19.7
 mėgavosi Viešpaties šlovinimu **16.13–**
15, 16.13–15, **16.16**
 meldėsi Viešpačiui **19.16**
 mirtis
 įspėjamas apie Δ 12.2, **12.27**, 12.27,
19.4
 žinia apie Δ pasklido po visą visatą
 19.8, 19.18
 ir Nārāyaṇa, palyginimas **12.23**
navendra 18.41
 nebijantis mirti **19.15**, 19.15
 nukentėjo dėl įžeidimo 19.7
 nustebina Naimiṣāranyos išminčius
 18.1
 kaip pasaulio imperatorius **16.4**, **16.12**,
 17.36, **17.43–44**, **18.5**, 18.46
 pasiekė Viešpaties lotoso pėdas **18.16**,
 18.28
 pasninkauja iki mirties 19.5, **19.6–7**,
19.12, **19.18**, 19.18
 pavyzdingas mokinys 19.37
 Prahlaḍa lyginamas su Δ **12.25**
 prakeikiamas 18.31, **18.37**, 18.49, 19.4,
 19.19
 propaguoja *saṅkīrtanā* 17.42
 protėviai **16.13–15**, 16.13–15
 puoselėjo religijos principus 12.26
 Pūru proanūkis **12.15**
 pusdieviai šlovino **19.18**
 ir Rāma, palyginimas **12.19**
 Rantideva lyginamas su Δ **12.24**
 religingas **17.37**
 ruošiasi kovai **16.10–11**, **17.4**
 sparčiai augo **12.31**

- sugražino religijos įsikūnijimui kojas
17.42
- sūnūs **16.2**
- surengė žirgo aucojimus **16.3**
- Šamika susitinka su Δ **18.24–25**, 18.28–
31, 18.31, 18.49–50
- Šibis lyginamas su Δ **12.20**
- Šiva lyginamas su Δ **12.23**
- „Śrīmad-Bhāgavatam“ herojus 12.12
- „Śrīmad-Bhāgavatam“ papasakota Δ
dėka 18.24–25
- Šukadevos mokinys **18.3**, 18.16
- ir šiuolaikiniai politikai 17.10–11, 17.13
- taikos pasaulyje palaikytojas **12.26**,
12.26
- tampa Kali-yugos auka 18.32, 19.3
- tyras bhaktas 12.16, 12.18, 12.27, 16.16,
18.2, 18.47
- „tyrėjas“ **12.30**
- tobulai klausėsi 12.3
- tobulas karalius 12.26, 15.1, 16.10, 17.4,
17.9, 17.17, 17.20, 17.28, 19.12
- užpuolamas su *brahmāstra* **12.7**, 12.16
- vadovaujasi brahmanų patarimais **16.1**,
16.1
- vardo prasmė **12.30**
- Viešpats
- apsireiškė Δ glūdint motinos išciose
12.7–11, 12.7–11
 - globojo Δ **12.1**, 12.1–2, **12.7**, 12.9,
12.16–17, 12.27
 - išgelbėjo Δ 13.16, **18.1–2**, **19.14**,
19.14
 - pasirūpino Δ mirtimi 18.31, 19.13
- kaip Višnūrāta **19.29**
- žmona 16.2
- Parikšitas Mahārāja cituojamas apie
atoveikį už nuodėmes **19.2**
- gyvulių skriaudėją **17.5–6**
- išminčius **19.23**
- jautį, religijos įsikūnijimą **17.7–8**, **17.12**,
17.22
- Kali įsikūnijimą **17.31–32**
- karalius ir išminčius **19.13**
- Šukadevą **19.32–39**
- Pasaulis
- anumetinė Δ sostinė 15.38
 - Pāṇḍavos valdė Δ 15.4
 - žr. *taip pat* Dangaus planetos;
Materialus pasaulis; Žemė
- Pasididžiavimas
- Kali-yugos brahmanų 18.47
 - materialus ir dvasinis, palyginimas 19.13
- Pasitraukimas iš aktyvaus gyvenimo
ir politikai 15.37, 15.39
- vardan dvasinio tobulėjimo 15.37
- žr. *taip pat* *Vānaprastha*
- Patañjalis 17.18
- Paukščiai
- siela ir Supersiela kūne lyginamos su
 Δ medyje 17.20
 - Vidura rūpinosi Pāṇḍavomis kaip Δ
paukščiuokais **13.8**
- Pavydas (priešikumas), bhaktams
nebūdingas 18.22, 18.29
- Pažinimas, žr. Dievo pažinimas; Kṛṣṇos
sąmonė; Savęs pažinimas; Žinojimas
- Persimetimas į krikščionybę 17.32
- Piemenaitės, žr. *Gopės*
- Pienas
- gulbės atskiria Δ nuo vandens 18.22
 - išminčių maistas 17.3, 19.39
 - maistas tobulai visuomenei 19.3
 - religija skystu pavidalu 17.3
 - stebuklingas maistas 16.4, 16.18, 17.9,
19.39
 - Δ vandenynas 11.8
 - Yadu dinastija lyginama su Δ
14.35–36
 - Kṣīrodakāśāyi Viṣṇu guli Δ 14.35–36
- Piliečiai
- geri ir blogi 12.12–13
 - Kali-yugoje 12.13, **16.22**, 17.2
 - ir reguliatyvieji principai 14.42
 - šių laikų 12.18
 - valdomi aistros ir neišmanymo 15.12
 - žr. *taip pat* Žmonės
- Pinigai
- Yudhiṣṭhīros žirgo aucojimo apeigoms
12.32, 12.34
 - mostelėjus „burtų lazdele“ ir materialus
gyvenimas, palyginimas **15.21**
 - popieriniai, lyginami su auksiniais 17.39
 - renkant mokesčius **12.32**
- Pirmagimystės įstatymas 10.3
- Pitṛloka **15.49**
- Pyktis
- bloga lemiantis ženklas **14.5**
- Politikai
- išreiškia nuomonę dėl religijos 17.10–11
 - Parikšitas lyginamas su šiuolaikiniais
 Δ 17.10–11, 17.13
 - pasitraukimas iš politinio gyvenimo
15.37, 15.39
 - prisirišę prie materialių dalykų 13.24
 - veltui gyvena 19.20

- žr. taip pat* Valdžia
 Prabhāsa **15.49**
 Pradyumna
 istoriniai liudijimai 11.16–17
 Rukmiņės sūnus 10.29
 Pradyumna, Viešpats
 Kṛṣṇos ekspansija 14.8, 14.30
 Pradmenys (pradai), materialūs
 Dievybės pavidalas iš Δ 12.9
 gaubia sielą 15.27, **15.42**
 sielos išsivadavimas iš Δ **15.41–42**
 sudaro kūną 13.44, 15.42
 Supersiela glūdi Δ 12.9
 susiformuoja iš eterio 19.9–10
 žemesnioji energija 11.33
žr. taip pat Energijos; Materiali energija
 Pragaras
 apsimetėliai dvasininkai eina į Δ 19.37
 Kali-yuga – Δ gyvūnams 16.20
 Prahlāda Mahārāja
 apie Dievybių garbinimą 12.30
 istoriniai liudijimai 12.25, 15.16
 mahājana 13.15
 apie materialų gyvenimą 19.20
 meldėsi Nṛsimhadevai 19.20
 tėvas, išgelbstimas Viešpaties 19.35
 Prayāga 13.9
 Prajā, apibūdinimas 12.19, 17.10–11
 Prajāpatis, apibūdinimas 12.4
 Prājāpatyos aukojimo apeigos **15.39**
 Prakeikimas
 brahmanų, smerkiamas 18.47
 Parikṣito Δ – Viešpaties planas 18.31,
 18.49–50
 tekęs Parikṣitui **18.37, 19.4**, 19.7
 Prākṛta bhaktas, apibūdinimas 18.16
 Prakṛti, *žr.* Materiali gamta
 Pramonė, šiuolaikinė
 smerkiama 10.17, 11.12
 Prāṇāyāma
 yogos metodas 13.54
 Pranašystė apie bedievišką valdžią
 18.44–45
 Prasāda
 gali patenkinti kiekvieną 15.11
 grhasthos turi gaminti 15.11
 išgelbėjo Pāṇḍavas **15.11**
 išvaduoja nuo kančių 13.47
 padeda pasiekti išsivadavimą 13.47
 rūšys 13.47
 Pratāparudra Mahārāja 19.32
 Pratibhitas 13.3–4
 Pratyāhāra, yogos metodas 13.54
 Pravr̥ttos, apibūdinimas 17.38
 Priežasčių vandenynas 10.21
 dvasinis dangus anapus 19.5
 Viešpats guli Δ 16.26–30
 visatos plauko Δ 14.35–36
 Prisinimimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
 būdai 10.11–12
 Ganga ir Yamunā padeda Δ 19.7
 gyvenimo tobulumas 18.4
 nieko nėra svarbiau už Δ 18.2
 Parikṣitas pasiekė Δ tobulumą 12.30
 Prostitucija 17.38, 17.43–44
 Prostitutės **11.19**, 11.19
 Protas
 draugas arba priešas 17.19
 dvasinė tarnystė išgrynina 15.41
 yoga padeda suvaldyti 13.53
 Yudhiṣṭhira išgrynino **15.41**
 laikinas 15.27
 nulemia kūną 15.41–42
 siela aukščiau Δ 18.26
 sielos atspindys 15.41
 subtiliai jausliškai tenkinasi 18.22
 valdo jusles 15.41
 Prthā, *žr.* Kuntī
 Pulastya 19.9–10
 Pulomā 19.9–10
 Purāṇos
 „Bhagavad-gītā“ – Δ esmė 15.27
 ir chronologija 11.20
 apie Kṛṣṇos viršenybę prieš pusdievius
 15.12
 žr. taip pat „Śrīmad-Bhāgavatam“;
 Vyāsadeva
 Puris, *žr.* Jagannātha Puris
 Purocana 13.8
 Pūru, karalius
 dinastija 12.24
 kaip Parikṣito protėvis **12.15**
 Pusdieviai
 amžini Viešpaties palydovai lyginami
 su Δ 15.49
 aplanko Yudhiṣṭhirą 13.14
 Arjuna apgynė Δ **15.13**
 Arjuna įtiko Δ 15.12
 Aṣṭāvakra palaimino ir prakeikė Δ
 dukteris 15.20
 aukos **16.20**, 16.20
 bhaktai kaip Δ 19.34
 bhaktai patenkina Δ 19.18
 Brahmā kaip viršiausias iš Δ 18.21
 buveinės 10.27
 demonai kovoja su Δ 13.49, 15.34

Dvārakos gyventojai lyginami su Δ **11.8**, 11.8
galios 19.18
garbintojai 12.20
lyginami su Kṛṣṇos bhaktais 15.12
Yadu dinastijoje 15.34
„kalinių prižiūrėtojai“ 16.20
keliauja erdvėje 16.3
Kṛṣṇa
garbinamas Δ **11.6**
pranoksta Δ 15.12, 17.34
Kuntī pasikviečia Δ 13.3–4, 15.11
lankydavosi Žemėje 13.14, 16.3
„nemirtingas“ 17.15
Pāṇḍavos kaip Δ 13.49
Parikṣito žirgo aukojimų metu **16.3**
pranoksta žmones 15.13, 17.15, 19.18
siekia sėkmės deivės prielankumo **18.20**
Śiva – svarbiausias tarp Δ 18.21
šlovina Parikṣitą **19.18**
šventikas 19.9–10
teistai 13.49, 19.18
valdantieji 11.26
valdomi dorybės *guṇos* 15.12
vartoja svaigalus 15.34
Viešpaties tarnai 15.34
Viešpats
atėmė *pārijātą* iš Δ 14.37
ir bhaktai bendradarbiauja su Δ 19.18
gina Δ 13.50, 15.34
žr. *taip pat* Garbinimas, pusdievių
Pūtanā, ragana 10.25

R

Rādhā (Karnos įmotė) 15.16
Rādhā ir Kṛṣṇa 13.3–4, 16.26–30
Rādhā ir Kṛṣṇa Kurukṣetroje 13.3–4
Rādhā-Govindos šventykla 12.30
Rādhā-Kṛṣṇos Dievybės 12.30
Rādhārāṇī 10.9–10
Raghunātha dāsa Gosvāmī 13.37
Raivatos kalnas 13.3–4
Rājarsis, apibūdinimas 18.41
Rājasūyos aukojimo apeigos
Draupadī įžeista Δ metu 15.10
Rajo-*guṇa*, žr. Aistros *guṇa*
Rākṣasī, apibūdinimas 12.4
Rākṣasų sunaikinimo *yajña* 19.9–10

Rāmacandra, Viešpats 19.9–10
istoriniai liudijimai 12.19
Yudhiṣṭhira lyginamas su Δ 15.40
karalių karalius 17.13
Kṛṣṇa apsiėriškęs kaip Δ 10.25
nužudė Rāvaṇą 15.12
Parikṣitas lyginamas su Δ **12.19**
„Rāmāyana“ pasakoja apie Δ 12.19
Sitos vyras 12.19
šaunus 16.26–30
žmona 13.30
„Rāmāyana“
autorius 12.19
pasakoja apie Rāmą 12.19
šlovina Viešpatį 10.20
Rāma-rājya 12.4
apibūdinimas 13.47
žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis
Rantideva, istoriniai liudijimai 12.24
Rāsa-līlā
klausantis Δ atsikratoma seksualinio
potraukio 18.31
Rasos
kaip amžinos 11.7
išsiskyrimo 10.9–10, 11.1, 11.3, **11.9–10**, 11.31
ir *yogamāyā* 11.39
kaskart naujos 11.33
Kṛṣṇos karalienių 11.32, 11.36
rūšys 11.39
santuokinės meilės 10.28, 11.35–36
transcendentinės 10.28, 11.38
Rāvaṇa 15.9, 15.12
garbino Śivą 12.23
materialistas 10.25, 11.34
pagrobė Sītą 12.19
Rāma nužudė 15.12
Realybė
Dievo karalystė kaip Δ 19.13
žr. *taip pat* Absoliuti Tiesa
Reinkarnacija, žr. Gimimas; Mirtis; Sielų
persikūnijimas
Religija
apibūdinimas 13.42
įsikūnijimas
kalba apie Pāṇḍavos **17.17**
žr. *taip pat* Dharma, jautis
Kali-yugoje 16.20, 17.2, 17.10–11, 17.25,
17.32
principai
bedievyستė sunaikina 17.38
„Bhāgavatam“ skatina laikytis Δ
17.32

įvairiose *yugose* 16.25
 jautis įkūnija Δ 16.18, 16.25, 17.2,
 17.22
 keturi Δ 17.24, 17.24–25, 17.45
 lyginami su žmonių sukurtais
 įstatymais 13.42
 padeda pakilti iki dvasinės tarnystės
 lygmens 10.28
 padeda suvokti dvasinį mokslą 17.45
 padeda tapti laimingu 16.25
 Parikšitas išsaugojo 12.26, 12.26
 ir religijos tikslas 17.32
 Satya-yugoje 17.24
 skystu pavidalu 17.3
 ir švara 19.13
 valgantiems gyvūnų 13.47
 Viešpats įtvirtina 13.42, 16.25, 16.34
 Viešpats laikėsi 10.36
 skelbiami „Śrīmad-Bhāgavatam“
 17.32
 kaip teisingumas 17.33, 17.41
 tikėjimas lyginamas su Δ 17.32
 tikslas 17.33
 tobulumas 12.25
 Viešpačiui nužengus klesti 14.2
 Ribinė energija, žr. Gyvos būtybės
 Ritualinės apeigos
 apvalomosios Δ 12.13
 brahmanai vadovauja Δ 12.13
 žr. *taip pat* Aukojimai
 Rṣabha (Kṛṣṇos sūnus) 14.31
 Rṣiai
 lyginami su saule 18.23
 žr. *taip pat* Brahmanai; Išminčiai
 Rudra, žr. Šiva
 Rukmiṇi 10.29
 Rūpa Gosvāmī 11.26

S

Sādha-bhakṣaṇam 12.13
Sādhu
 bendravimas su Δ 13.29
 kvailiai laiko visuomenės kenkėjais
 13.22
 netikri ir tikri 13.22
 padeda materialistams apsivalyti 13.31
 pareiga 13.23
 žr. *taip pat* Bhaktai; Išminčiai
 Sahadeva 13.3–4

Sąlygotos sielos
 kaip apgavikai ir apgautieji 14.4
 Balarāma gelbėja 14.28–29
 degradacija 13.28
 gimimas, lyginamas su Kṛṣṇos gimimu
 10.26
 gimimas supančioja 15.29
 ieško laimės 13.2
 išsivadavusios sielos lyginamos su Δ
 13.42, 13.55, 14.4, 14.38
 ydos 14.4
 ir juslių valdymas 13.56, 14.34
 keliauja po visatą 11.35
 keturios „dovanos“ 18.10
 kova dėl būvio tarp Δ 15.25–26
 laimė 11.35
 linkusios bendrauti 11.36
 lyginamos su išsivadavusiomis sielomis
 13.42, 13.55, 14.4, 14.38
 lyginamos su Viešpačiu 15.30
māyā
 nukreipia Δ į teisingą kelią 10.22
 valdo Δ 13.47, 17.24
 materialiam pasaulyje suklaidinamos
 10.22
 negali apsieiti be dvasinio mokytojo
 13.2
 kaip neišmanėliai 17.10–11
 pavaldžios gamtai 11.33, 12.19, 13.46,
 13.56, 17.10–11
 pavaldžios laikui 13.46, 15.30
 persikūnijimas 12.19
 prašviesėjimas 13.14
 siekia juslinių malonumų 12.6
 siekia sėkmės deivės prielankumo
 11.33
 supančiotos materialiam pasaulyje
 13.42
 susižavi Viešpaties žaidimais, 11.35
 suvaržytos karminės veiklos 15.30
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ moko 10.13
 tariamieji dievai 13.50
 tarnauja juslėms 10.11–12, 12.6
 Viešpats
 lyginamas su Δ 15.30
 Δ maloningas 12.16
 Δ nesuvokiamas 11.37
 Viešpats įsikūnija Δ labui 15.27
Samādhi
 apibūdinimas 13.54
gopės panirusios į Δ 11.31
 tyri bhaktai panirę į Δ 11.31
 žr. *taip pat* Transas

- Samanta Pañcaka 15.16
 Sāmba **10.29, 11.16–17, 14.31**
 Šaṃonė
 įkvepia kūnui gyvybę 13.5
 trys Δ būsenos **18.26**
 žr. *taip pat* Kṛṣṇos šaṃonė
Sampradāya, žr. Mokinių seka
Saṃsāra, žr. Sielų persikūnijimas
Saṃskāros 12.13
 žr. *taip pat* Apsivalymas
 Samvarta 12.33, 19.9–10
Sanātana, apibūdinimas 15.27
 Sanātana Gosvāmis
 „apgavikas“ 13.37
 dvasinę tarnystę vadina dvasine
 alchemija 15.47–48
Sanātana-dharma
 apibūdinimas 12.12, 15.27, 19.4
 ir atsižadėjimas 15.45
Sanātana-dharmos pasekėjas, apibūdinimas
 17.3
 Sañjaya
 Dhṛtarāṣṭra „apgavo“ **13.37**
 gailisi Dhṛtarāṣṭros **13.35–36**
 kalba apie Dhṛtarāṣṭrą, Vidurą ir
 Gāndhārę **13.37**
 Sañkarṣaṇa, Viešpats
 Kṛṣṇos ekspansija 14.8, 14.30
Sāṅkhyos filosofija 17.18–19
Saṅkīrtanos judėjimas
 Caitanya ragina kleisti 16.20
 Kali-yugai 17.33
 Parikṣitas propagavo 17.42
 žr. *taip pat* Šlovinimas; Šventų vardų
 giedojimas
Sannyāsa 12.14
 impersonalistų ir bhaktų 13.30
māyāvādžių ir *vaiṣṇavų* 13.30
 kaip pasiruošimas mirčiai 19.4
 reikalavimai 13.35
 savęs pažinimo pakopa 13.28
 ir *vānaprastha* 13.30
 visuomeninė Δ padėtis 13.30
 žr. *taip pat* *Sannyāsiai*; *Varnāśrama-*
dharma
Sannyāsiai
 laikosi celibato 17.41
 pareiḡa **17.41**, 17.41, 17.45
 rūbai 15.40
 sako kalbą Čikagoje 14.9
 šeimos žmonės turi šelpti Δ 12.14
 transcendentalistai 13.27
 žr. *taip pat* *Sannyāsa*
- Santykiai
 materialūs ir dvasiniai 11.35
 su Kṛṣṇa
 Arjunos **15.4–5**, 15.4–5, 15.14, **15.18–**
19, 15.28, 15.30
 draugystės **15.4–5, 15.14, 15.18–20,**
15.28, 15.30
 formalūs ir intymūs 15.19
 išsiskyrimo **15.1–6, 15.13, 15.20,**
 15.28
 tipai 14.34, 15.17, 19.5
 tyrų bhaktų 15.4, 15.19
 „užsimiršimas“ Δ su Kṛṣṇa 15.17
 su Viešpačiu, amžini 11.7
 Santuoka
 ir bloga lemiantys ženklai **14.4**
 Draupadės **15.7**, 15.16
 Kali-yugoje 16.21
 Kṛṣṇos 14.31
kṣatrijų 16.26–30
 ir meilė 11.32
 moterys ruošiamos 13.30
 tarp pusbrolio ir pusseserės 16.2
 tarp skirtingų luomų atstovų 14.42
 visuomenėje privaloma 17.38
 ir žmonos pareigos 11.31
 žr. *taip pat* *Gṛhasthos*; Šeimyninis
 gyvenimas
- Sapnas
 pasaulis kaip Δ 16.26–30
 Saptasrota **13.52–53**
 Sarayū, upė 12.19
 Sāraṇa **14.28–29**
 Sarasvatī, upė **16.36**
 Sarginiai šunys ir valdovai, palyginimas
18.33, 18.33
 Sarpa-yajña, atlikta Janamejayos 16.2
 Sarvadamaṇa, 12.20
Satī ritualas
 apibūdinimas 13.58
 Gāndhārī atliko Δ 13.58
 iškreiptas lyginamas su tikru 13.58
 Satyabhāmā **10.29–30**
 istoriniai liudijimai 14.37
 Viešpaties mylimoji **16.35**
 Satya-yuga
 religija klesti 16.25, 17.24
 žmonės Δ 17.24
 Sātyakis **10.18**, 15.16
 Satyaloka
 aukščiausioji planeta 19.23
 Satyavatī 14.42, 19.9–10
 Sātvata **14.25**

Saulė

gyvos esybės lyginamos su Δ 19.23
gyvos esybės lyginamos su Δ spinduliais
11.10

Kr̥ṣṇa lyginamas su Δ 10.26, 11.9–10,
14.2, 15.28, 15.32, 16.30

r̥ṣiai lyginami su Δ **18.23**

Saulėlydis ir Viešpaties išėjimas, analogija
15.33, 15.36

Saulės dievas

apdovanojo Draupadę stebuklingu
maistu 15.11

aukojimas Δ patenkinti **13.31**

garbinimas 11.5

ištudijavo Vedų mokslą 12.19
su Kunte pradėjo vaiką 13.4, 15.16
sūnūs 12.19, 12.33

Sautrāmaṇī-yajña 17.38

Savęs pažinimas

atsidavus Viešpačiui 19.24

Dhṛtarāṣṭra pasiekė Δ **13.55**, 13.55

filosofijos tikslas 12.28

įsisąmoninus Kr̥ṣṇą **19.5**

klaidingi ir tikri Δ metodai 12.3, 13.14

klausantis „Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.28

mistikų Δ lyginamas su bhaktų 19.4

Parikṣitas pasiekė Δ 19.4–5

praktikuojant *yogā* 13.55

stadijos 13.28

ir šeimyninis gyvenimas 13.26

Δ tikslas 13.55

žmogaus gyvenimo paskirtis 13.23, 13.47

žr. *taip pat* Dvasinė tarnystė;

Išsivadavimas; Kr̥ṣṇos sąmonė;

Žinojimas

Savitramda

apibūdinimas 18.22

atliekant dvasinę tarnystę 18.22

būdinga *paramahamsoms* 18.22

Sėkla 12.7, 12.13

Sėklų bėrimas į nederlingą žemę ir
materialistiškos visuomenės veikla,
palyginimas 15.21

Sėkmės deivė

buveinė **11.26**

kaip Kr̥ṣṇos ekspansija 18.21

Kr̥ṣṇos karalienės kaip Δ 11.31

prieglobstis **12.23**, 12.23

sąlygotos sielos siekia Δ prielankumo
11.33

tarnauja Viešpačiui **16.32–33**, **18.20**

Viešpaties žmona **10.26**

žavisi Viešpaties lotoso pėdomis **11.33**

Senatvė

Dhṛtarāṣṭros **13.21–22**

kančia 13.19

mirties pranašas 13.19, 13.22

Seni žmonės

globotini 14.41

nebaustini 18.29

turi sekti Yudhiṣṭhīros pavyzdžiu
15.37

Siela

apsivalymas 15.31

Brahmanas 15.42

dengiama materijos pradmenų 15.27,
15.42

grožio šaltinis 10.16

ir išsivadavimas 15.31, 15.41–42

nemateriali 15.42

protas atspindi Δ 15.41

žr. *taip pat* Gyvos būtybės;

Išsivadavusios sielos; Sąlygotos
sielos

Sielų persikūnijimas 13.44

išsivadavimas iš Δ 15.41

lemiamas *karmos* 13.44

sąlygotų Δ 12.19

žr. *taip pat* Gimimas; Mirtis

Sielvartas

dėl neišmanymo 13.44

dvasiniame pasaulyje nėra 19.21

motinos Žemės **16.18**, **16.26–31**, 16.31,

16.35

Sielvartas, žr. Kančios

Śimāntonnyana 12.13

Sindhudeśa 15.16

Sitā 12.19

Ramos žmona 13.30, 16.26–30

Skausmas, žr. Kančios

Soma, Viešpats 19.9–10

Somadatta 15.16

Soma-rasa; pusdieviai geria Δ 15.34

Stabmeldystė 11.24

Strėlė

kaip įrankis vandeniui išgauti 15.17

Subāhu 12.19

Subala Mahārāja 13.3–4, **13.30**

Subhadrā

Abhimanyu – Δ sūnus 10.7

Arjunos žmona 15.4, 16.2

istoriniai liudijimai 13.4

Kr̥ṣṇa nuramino **10.7**

palieka kūną **15.50**

Subtilusis kūnas, žr. Ego, netikras;

Intelektas; Protas

Sudharmos susirinkimų rūmai; Yadavos
pagrobė Δ 14.38
Sugriva 12.19
Sugrįžimas pas Dievą 19.36
Summum bonum 13.2
žr. taip pat Gyvenimo tikslas
Sunanda **14.33**
Supersiela
atomuose 12.9
dydis **12.8**, 12.8–9
yogų tikslas 13.53, 13.55
kaip liudininkas 17.20
mistikų tikslas 18.50
nulemia *karmą* 13.43
svānśa 15.6
širdyje 13.27, 13.43, 15.15
Viešpats kaip Δ 12.9, **12.11**, 13.27, 13.43,
13.48, 15.6, 15.15, 17.20, **17.34**
visa persmelkianti 12.9, **12.11**, 12.11
Surabhi karvės 11.26, 17.9
Sūrya 10.3
Suros, *žr.* Bhaktai; Pusdieviai
Susijaudinimas
Arjunos **14.23–24**, **14.39–44**
dvasinė tarnystė išvaduoja nuo Δ 15.15
dvasinis, priešingas materialiam 12.28
Kali-yugoje 16.19
priežastys 14.40
žr. taip pat Baimė; Kančia
Sušarmā, istoriniai liudijimai 15.16
Sušena **14.31**
Sūta Gosvāmis
išminčiai vertino Δ **18.11–12**
ṛśiai padėjo Δ apsivalyti 18.18
tyras bhaktas **18.15**
žemos kilmės **18.18**
Sūta Gosvāmis cituojamas apie
Arjuną **15.1–4**, **15.28–31**
didžias sielas **18.18**
Yadu dinastijos žlugimą 15.34
Yudhiṣṭhirą **12.4–6**
regintį blogus ženklus **14.2–5**,
14.21–24
Parikṣitą **16.1**, **16.10**, **17.21**, **19.1**
išgelbėtą Kṛṣṇos **18.1**
ir Kali **17.1**, **17.35**, **17.38**
ir Śukadevą **19.40**
Sañjaya 13.35–36
Vidurą ir Maitreyą **13.1–2**
visada šviežiai jauną Viešpatį 16.30
Sutasoma 13.4
Sutikimas (pasveikinimas)
keturių tipų 19.29

pagal Vedų principus 18.28
priešo 18.28
Śukadevos 19.29
vargšo namuose 18.28
Sva-dharma-stha, apibūdinimas 17.16
Svayam̐varos ritualas
apibūdinimas 10.29
Draupadės 15.16
Rukmiņės 10.29
Svakīya, apibūdinimas 10.28
Svāmiai, *žr.* Gosvāmiai; *Sannyāsiai*
Svānśa, Paramātmā kaip Δ 15.6
Svargaloka, *žr.* Brahmaloqa; Dangaus
planetos; Satyaloka
Svarūpa, apibūdinimas 10.27–28
Svarūpa (Aukščiausiojo Viešpaties), *žr.*
Aukščiausiasis Viešpats, pavidalai
Sveikinimo kalbos
vediškosios, lyginamos su šiuolaikinėmis
16.13–15
žr. taip pat Sutikimas
Sviestas ant pelenų; gyvenimas be Kṛṣṇos
lyginamas su Δ **15.21**

Ś

Śaci
Draupadī kaip Δ 13.3–4
ir Satyabhāmā 14.37
Śakaṭāsura 10.25
Śakti, ginklas 15.16
Śaktis Rṣis 19.9–10
Śakunis
Dhṛtarāṣṭros sąjungininkas 13.18
sesuo 13.3–4
surošia azartinį žaidimą 15.16
Śakuntalā 12.20, 19.9–10
Śalya
brolis 15.16
Kuru kariuomenės vadas **15.15–16**
Śalyadeśa 15.16
Śamika Rṣis
gailisi, kad Śṛņgis prakeikia Parikṣitą
19.4
nugrimzdęs į mistinį meditavimą
18.26–27
ir Parikṣito susitikimas **18.24–30**
Śaņkara, palaimino Draupadę 13.3–4
Śaņkarācārya
impersonalistas 13.30

- apie Viešpaties prigimtį 11.38
Śaṅkara-yajña 12.33
 Śaṅkukarna 16.2
 Śantanu Mahārāja 12.13, 19.9–10
 Śaradvānas Gautama 19.9–10
 Śarmiṣṭhā 12.24
Śāstros, žr. Šventraščiai
 Śaśāda 12.19
 Śatānika 13.3–4
 Śatrugṇa 12.19
 Śatrujitas **14.28–29**, 14.37
 Śaunaka Rṣis
 kalba apie Parikṣitą **12.1–3**, **16.5**
 liūdi dėl Yadu dinastijos žlugimo 15.34
 Śeṣanāga, Viešpats 11.16–17
 Śibis Mahārāja, istoriniai liudijimai **12.20**,
 12.20
 Śisūpāla **10.29**
 „įsisąmoninęs Kṛṣṇą“ 13.11
 Viešpats nužudė 13.50, 15.35
 Śiva, Viešpats
 Arjuna kovoja su Δ 12.21
 Arjuna patenkino **15.12**
 Āśutoṣa 12.23
 Bhūtanātha 12.23
 buveinė **12.23**
 demonai garbina 15.9
 Durvāsā kaip Δ inkarnacija 15.11
 Gāndhārī garbino 13.3–4
 Ganga pašventina **19.6**
 Jarāsandha garbino 15.9
 Kālabhairava 15.9
 Kṛṣṇa viršesnis už Δ 10.21, 13.41, 18.14,
 18.21
 Mahābhairava 15.9
 mahājana 13.15
 Mohinī pakerėjo Δ 11.36
 netekėjusios merginos garbina Δ 13.3–4
 palaimino Jayadrathą 15.16
 Rāma sulaužė Δ lanką 12.19
 Rāvāṇa garbino Δ 12.23, 15.9, 15.12
 šmėklos garbina 15.9
 Vṛkāśura užpuola Δ 12.23
 žmona **15.12**
 „Śrī Īsopaniṣada“
 apie Dievo įstatymus 17.10–11
 filosofija 10.25
 Śrīdhara Svāmis apie
 Brahmą 12.23
 Ilāvṛta-varṣą 16.12
 „Śrīmad-Bhāgavatam“
 absoliuti ir transcendentinė 15.51
 aprašo Kṛṣṇos žaidimus 10.24
 aprašo Viešpaties darbus 18.9
 apreikšta Parikṣito dėka 18.25, 18.27,
 18.31
 Dievo įstatymų kodeksas 17.12
 dvasinės tarnystės mokslo knyga 12.29
 herojai 12.12
 išsklaido neišmanymą 14.3
 kelias į dvasinį pasaulį 15.51
 kelias į savęs pažinimą 12.28
 kelias į tobulumą 19.31
 klausymasis 12.3, 12.28
 neautoritetingas 12.28
 moko sąlygotas sielas 10.13
 nuneigia *dvija-bandhu* argumentus
 18.19
 padeda nugalėti Kali-yugos įtaką 17.24,
 17.27
 paneigia dirvotyriminkų teoriją 10.34–35
 papildo „Bhagavad-gītą“ 15.27
 Parikṣitas išklauė Δ 12.27
 perduodama per mokinių seką 13.10
 perteikta Śukadevos Gosvāmio 19.8
 pertvarko visuomenę 17.24, 17.38, 17.44
 pokalbiai Δ temomis, pramanyti ir
 autorizuoti 18.15
 propagavimas 18.18
 religija 17.32
 teikia dvasinį pasitenkinimą 19.25
 temos 15.51, 16.5, 16.8, 19.24, 19.37
 transcendentinė 12.29
 Viešpatį įkūnijanti knyga 18.31
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ cituojama apie
 Ajāmilą 16.22
 astrologiją 12.12
 auksą ir korupciją 17.39
 Baļį 12.25
 Prahlādą 12.25, 15.16
 spekuliatyvius mąstytojus 11.37
 Śukadevą 18.16
 šventų Viešpaties vardų kartojimą
 12.34, **18.19**, 18.19
 tobulą pareigos vykdymą 13.37
 Viešpaties nepriklausomybę 11.37
 Viešpaties pagalbą atsidavusiai sielai
 19.7
 Viešpaties pavidalą, apreiškiamą
 demonams 15.35
 Viešpaties pritarimą 14.9
 žinojimą ir atsižadėjimą 18.16
 žmogaus pareigą 12.34
 Śrṅgis
 norėjo užimti Viešpaties vietą 18.35
 padėjo įsiveržti Kali-yugai 18.35, 18.37

apie Parikṣito padarytą įžeidimą
18.33–35
 prakeikė Parikṣitą **18.36–37**
 sielvartauja **18.38**, 18.38
 Šamikos sūnus 18.32
 Śrutakarmā 13.4
 Śrutakīrtis 13.4
 Śrutasena 16.2
 Śruti-mantros 10.20
 žr. *taip pat* Vedos
 Śuddha, apibūdinimas 19.24
 Śūdro 16.20
 kaip įvardijimas 13.42
 Yamarāja kaip Δ 13.1, **13.15**
 Kali kaip Δ **16.4–5**
 Kali-yugoje valdovai kaip Δ 17.1
 Kali-yugos žmonės kaip Δ 17.2
 Karṇa kaip Δ 15.7, 15.16
 kṣatriyos pranoksta Δ 15.7
 muša jautį **17.2**
 muša karvę **17.3**
 netikri brahmanai kaip Δ 12.34–35
 ir *Pāncarātrika* 12.13
 vedybos 14.42
 veikla 11.20
 Vidura kaip Δ 13.1, 15.49
 vyriausybėje 12.18
 žr. *taip pat* *Varnāśrama-dharma*
 Śukadeva Gosvāmī
 giminė 16.12
 grožis **19.26–28**
 įkvėptas Viešpaties 19.36
 impersonalistas, tapęs bhaktu 18.16
 istoriniai liudijimai 19.25
 išminčiai išreiškė pagarbą Δ **19.28–30**
 lankydavosi pas šeimos žmones 19.39
 lyginamas su mėnuliu **19.30**
 maitinosi pienu 17.3
 papasakojo „Śrīmad-Bhāgavatam“
 19.8
 Parikṣitas
 Δ mokė Parikṣitą 13.10, **18.3**
 nusilenkė Δ **19.29**, **19.31**
 pasižymėjo apvalančia galia 19.32–34
 susižavėjo Viešpaties žaidimais 10.28,
 18.16
 tobulai perteikė „Śrīmad-Bhāgavatam“
 12.3
 Śukrācārya 12.24, 14.42
 Śūrasena Mahārāja 13.4, **14.26**
 Śūrasenos karalystė **15.39**
 Śvetadvīpos planeta 11.8
 Śvetaketu, karalius 15.11

Š

Šeima (šeimyninis gyvenimas)
 atsižadėjimas 13.53, 15.37, **15.39**, 15.44
 bhakto Δ palaiminta 19.2, 19.35
 bloga lemiantys ženklai **14.4**
 iliuzija 13.17
 Yudhiṣṭhira atsižada Δ **15.39–40**, **15.44**
 Kali-yugoje degradavo 16.19
 Kṛṣṇos 14.31
mahā-bhāgavata išvaduoja savo Δ 12.17
 Parikṣitas atsižada Δ 19.6
 prisirišimas prie Δ **13.17**, 13.17, 13.24,
 13.26
 ir savęs pažinimas 13.26
 suklaidina Arjuną 18.24–25
 Viešpats padėjo Parikṣitui atsižadėti Δ
19.40, 19.40
 visuomenės gyvenimo varomoji jėga
 19.35
 žr. *taip pat* *Gṛhasthos*; Santuoka
 Šeimos žmonės, žr. *Gṛhasthos*
 Šetono filosofija 10.6
 Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
 klausymasis apie Δ , žr. Klausymasis
 ir sėkmės deivės tarnystė **18.20**
 žr. *taip pat* *Sanhīrtanos* judėjimas
 Šmėklos
 garbina Śivą 15.9
 Viešpaties vardas išbaido 19.34
 Šubhaṣas 13.41
 Šunys; šiuolaikiniai žmonės lyginami su
 Δ 18.45
 Švara (kūno ir proto) 17.25
 Šventės, vėdiškiosios 11.14–15
 Šventieji
 atstovauja Viešpatį 19.14
 Vedų laikų valdovai kaip Δ 18.41
 žr. *taip pat* Bhaktai; Brahmanai;
 Išminčiai; *Paramahamsos*
 Šventos vietos 10.27
 apvalanti Δ galia 13.10
 Indijoje 13.9
 išminčiai pašventina Δ **19.8**, 19.32
 lankomos *vānaprasthū* 13.9
 ir nuodėmių išpirkimas 19.8, 19.33
 tyri bhaktai lyginami su Δ **13.10**, 13.10
 Šventraščiai
 mokymas 13.42
 nurodo kaip patekti į rojus planetas
 15.12
 apie Viešpaties valią 14.9

Šventų vardų giedojimas (kartojimas)

- Añgiros 19.9–10
 apsaugo 15.28
 apvalo 12.34, 15.31, 18.19
 atliekamas tyro bhakto 18.19
 be nusižengimų 18.19
 įgalina bendrauti su Viešpačiu 15.31,
 16.32–33
 įgalina nugalėti mirtį 16.7
 išvaduoja 15.31
 išvaduoja nuo baimės 11.3
 Yamarājos 16.7
 Kali-yugoje 12.33–34
 niekada nepabosta 11.25
 nugali Kali-yugos įtaką 16.32–33, 18.6–
 7, 18.12
 tarp bhaktų 13.27
žr. taip pat Hare Kṛṣṇa mantra;
Saṅkīrtanos judėjimas; Šlovinimas
 Švietimas, dvasinis
 įgalina nepasiduoti Kali-yugos įtakai
 17.24
 valstybė turi rūpintis 19.4

T

Taika

- globojant karves 17.9
 įsisąmoninus Kṛṣṇą 15.24
 pasaulyje
 atliekant aukojimus 12.34
 atsidavimo Kṛṣṇai dėka 11.34
 valdant Parikšītui **12.26**
 žmonių dorovės dėka 12.12
 kaip pasiekti Δ 17.24, 19.3
 propaguojant „Śrīmad-Bhāgavatam“
 17.24
 puoselėjant brahmanų kultūrą
 17.9
 valdant šventiems karaliams
 18.41
 visuomenėje 17.14
Takṣaka 16.2
Takṣilā (Ajanta) 16.2
Tamo-guṇa 10.25
žr. taip pat Neišmanymas
 Tarplanetinis susisiekimasis Parikšīto
 laikais 19.18
 Tarzanas 12.20
Tatasthā-śakti, apibūdinimas 14.33

Teisingumas

- paskutinė religijos įsikūnijimo koja
17.25
 patinka Viešpačiui 17.33
 Teizmas, *žr.* Dievo pažinimas; Dvasinė
 tarnystė; Kṛṣṇos sąmonė
 Tigras sapne ir sąlygotos sielos baimė,
 palyginimas 14.38
 Tikėjimas
 religija lyginama su Δ 17.32
 Viešpačiu 18.22
 žmonės skirstomi atsižvelgiant į Δ 16.20
 Tikroji esmė
 ir jos suvokimas 18.26
žr. taip pat Savęs pažinimas
 Tyri bhaktai
 „apgavikai“ 13.37
 Arjuna 15.4, 15.17
 Balarāma gelbėja Δ 14.28–29
 be nusižengimų kartuoja šventus vardus
 18.19
 bebaimiai **18.2**, 18.2
 bendravimas su Δ **10.11–12**, 10.11–12
 brangina „Bhāgavatam“ 18.17
 dalyvauja Viešpaties žaidimuose 15.19
 filosofai 13.40
 Ganga lyginama su Δ 18.18
 garbintini kaip Viešpats 13.38
 įkūnija šventas vietas **13.10**
 ir išsivadavimas 15.31
 išsivadavusios sielos 13.40, 18.2
 išvaduoja savo šeimos narius 12.17, 19.35
 išvysta Viešpaties pavidalą 11.8
 Yadvos kaip Δ 13.11, 14.38
 ypatybės 13.11, 13.40, 15.42
 Yūdhiṣṭhira kaip Δ 15.44
 kūnas, sudvasintas 15.33
 misija 12.16
 Nārada kaip Δ 13.38, 13.40
 neprilygstami **18.13**, 18.13
 nešališki 18.2
 nusiteikimas 10.9–10
 padeda išsivaduoti 13.10, 13.29
 pamokslininkai 13.38
 Pāṇḍavos kaip Δ 13.11, 13.40, 16.16, 17.17
 panirę į transą 11.31
 Parikṣitas kaip Δ 16.16, 18.2, 18.47
 pasižymi apvalančia galia 16.32–33,
 18.18
 Prahlāda kaip Δ 15.16
 reikšmė 13.40
 retai sutinkami 19.21
 Sūta kaip Δ **18.15**

Δ sutikimas **13.38**
 transcendentiški 13.55
 trokšta bendrauti su bhaktais **19.16**,
 19.16
 trokšta tarnauti Viešpačiui 13.10
 valdo jusles 10.23
 Vidura kaip Δ **13.10**, 15.49
 ir Viešpats
 globoja Δ **11.38**, 11.38, 12.17, 13.27,
 13.43, 13.50
 įgalina Δ 15.13
 pažįsta Viešpatį 10.23
 šlovina Viešpatį 13.10
 tarnauja Viešpačiui 17.17
 visur jaučia Viešpatį 13.10
 žavisi Viešpaties lotoso pėdomis **11.26**,
 11.26
 žr. *taip pat* Bhaktai; *Mahājanos*
 Transas
 Šamika paniręs į Δ **18.26**
 trys metodai pasiekti Δ 18.26
 žr. *taip pat* *Samādhi*
 Transcendentalistai
 impersonalistai ir personalistai
 18.16
 nesižavi turtais 19.13
 neveikiami gamtos *gunų* 18.50
 siekia laimės 13.17
 šalinasi materialistų 19.13
 tipai 13.27, 18.50
 žr. *taip pat* Bhaktai; Išminčiai;
 Išsivadavusios sielos; *Yogai*;
Jñānīai; Tyri bhaktai
 Tretā-yuga 12.19, 16.25, 17.25
Tri-daṇḍa, apibūdinimas 13.30
 Trigarta, istoriniai liudijimai 15.16
 Troškimai, materialūs
 gyvos būtybės susiteršusios Δ 15.29
 išgryninimas 15.29
 kūnas įgalina tenkinti Δ 12.19
 tyri bhaktai neturi Δ 13.10
 transcendentalistai neturi Δ 19.23
 žr. *taip pat* Prisirišimai, materialūs
 Troškimų medžiai
 Viešpaties buveinėje 11.26
 Viešpats lyginamas su Δ 11.5
Tulasī lapeliai ant Krišnos lotoso pėdų
 19.6
 Turkų protėviai 12.24
 Turtas
 dvasinis Δ panaudojimas 17.24, 17.42
 kelia pavojų 19.3
 žr. *taip pat* Auksas; Pinigai

U

Uddhava **10.18**, 14.33
 Ugnis (gaisras)
 apimanti *yogo* kūną 13.57
 aukojimo **13.31**, **13.53**
 demonas Maya išgelbėjamas nuo Δ **15.8**
 dievas, žr. Agnis
 gyvos esybės lyginamos su Δ
 kibirkštėmis 14.32–33
 miško, kančios lyginamos su Δ 14.11
 moterys lyginamos su Δ 10.16
 neveikia sielos 13.8
 Pāṇḍavos išvengia Δ 13.8
 pasaulis lyginamas su Δ 10.2
satī apeigose 13.58
Ugra-karma, apibūdinimas 11.12
 Ugrasena **14.28–29**, 16.2
 istoriniai liudijimai **11.16–17**, 11.16–17
 Ugrašravā, žr. Sūta Gosvāmī
 Upanišados
 „Bhagavad-gītā“ – Δ esmė 15.27
 netiesiogiai šlovina Krišną 10.20, 10.24
 apie Viešpaties pavidalą 11.37
Upāsana-kāṇḍa, Vedų skyrius 12.29
 Urvaśī 12.21
 Uśīnara **12.20**
 Utathya 19.10
Uttama, ryšių tarp vyro ir moters rūšis
 14.42
Uttama-adhikāriai, žr. Tyri bhaktai
 Uttarā
 Abhimanyu našlė žmona 10.7
 Arjuna mokė Δ muzikos 12.21
brahmāstra pažeidė Δ iščias **12.1**, 13.16
 Parikšito motina **12.1**, **17.40**
 Uttara (Virāto sūnus) 12.21
 Uttara Mahārāja **16.2**

V

Vaibhava, apibūdinimas 11.31
 Vaikai
 ir Dievybės garbinimas 12.30
 iščiose **12.7**
 išsivadavusi siela lyginama su Δ 14.38
 Kali-yugoje neglobojami 16.21
 nebaustini 18.29
 rūpinimasis Δ 14.41

- Vaikartana 15.16
 Vaikuṅṭha, žr. Dvasinis pasaulis
 Vairāgya, žr. Atsižadėjimas
 Vaišešikos filosofija 17.18
 Vaišyos
 dusyk gimę 17.5
 kaip įvardijimas 13.42
 Kali-yugoje degradavo 17.1
 kṣatriyos viršesni už Δ 15.7
 „Mahābhārata“ puolusiems Δ
 palikuonims 15.27
 pareiga 14.3, 17.1
 santuoka 14.42
 visuomeninė Δ padėtis 16.20
 žr. *taip pat* Varnāśrama-dharma
 Vaišnavos, žr. Bhaktai
 Vaivasvata Manu 12.19
 Vāyu, Viešpats 10.3, 10.27, 13.4
 Vāyuloka 12.33
 Vajra 15.39
 Valdžia (vyriausybė)
 atsakinga už dvasinį švietimą 19.4
 bedieviška 13.42
 globėja 16.10, 17.8, 17.10–11
 Yudhiṣṭhīros Δ kaip pavyzdys 10.3, 10.6
 Kali-yugoje 12.26
 Kali-yugoje degradavo 17.1, 17.5, 17.32
 ir korupcija 18.43–45
 kovoja su bedievyste **17.31**, 17.43–44
 monarchinė 18.43–45
 pareigos 17.8, 17.10–11, 18.5
 šiuolaikinė 12.4, 12.18
 turi rūpintis brahmanais 12.32
 vadovai
 apdeda mokesčiais 12.32
 bhaktai, lyginami su Δ nebhaktais
 11.26
 brahmanai pranoksta 12.13
 būtinis ypatybės 10.3, 12.23, 12.26,
 17.41
 demoniški, Kṛṣṇa naikina 10.25, 11.34
 Kali-yugoje degradavę 15.38, 16.5,
 16.22, 17.27, 17.29
 pareigos Kali-yugoje 17.28, 17.38,
 17.43–44
 kaip prisirišę prie materialių dalykų
 15.40
 šiuolaikiniai, smerkiami 17.43–44
 turi bausti už gyvulių žudymą
 17.10–11
 Viešpats viršesnis už Δ 13.41
 Vedų ir mūsų laikais 10.3–4, 10.6, 12.4,
 12.18, 16.1, 16.4, 17.4
 viena visam pasauliui 10.3, 10.6
 žr. *taip pat* Karalius; Kṣatriyos; Politikai
 Vālmikis 12.19
 Vāmana, Viešpats
 Višnu 12.25
 Vānaprastha
 apibūdinimas 13.9
 Dhṛtarāṣṭra tampa Δ 13.30, **13.51–53**
 lyginama su *sannyāsa* 13.30
 pakylėja į dangaus planetas 19.10
 paskirtis 19.4
 Vidura laikosi Δ įžadų 13.9, **13.51**
 žmonos vaidmuo Δ 13.30
 žr. *taip pat* Pasitraukimas iš aktyvaus
 gyvenimo; Varnāśrama-dharma
 Vānaros 12.19
 Vanduo
 Arjuna išgavo su strėle 15.17
 karo metu trūksta Δ 15.17
 pasninkavimas geriant Δ 13.53
 „Varāha Purāṇa“
 apie demonus 18.47
 apie Gaṅgą ir Yamuną 19.6
 Vāraṇāvata 13.8
 Varnāśrama-dharma
 apibūdinimas 15.39
 Aryāvartoje 15.44
 ir atsižadėjimas 15.44
 Bhṛgu pagrindė Δ 19.10
 ir Kali-yuga 16.31
 nubrėžia ribą tarp žmogaus ir gyvūno
 16.31
 paskirtis 13.24, 15.39, 16.31, 19.4
 riboja lytinį gyvenimą 11.36
 ir vedybos 14.42
 žr. *taip pat* Brahmanai; Kṣatriyos;
Sannyāsiai; *Sūdro*s; *Vaišyos*;
Vānaprastha; Vedų kultūra
 Varuna, Viešpats 10.3, 10.27, 19.10
 Vasiṣṭha Munis 12.24, 19.10
 Vasudeva
 istoriniai liudijimai **11.16–17**,
 11.16–17
 sesuo 13.4
 su kūdikiu Kṛṣṇa 19.6
 žmonos 11.28
 Vāsudeva (*viṣṇu-tattva*)
 Dvārakoje 14.30
 Kṛṣṇos ekspansija 14.8, 14.30
 žr. *taip pat* Kṛṣṇa; Supersiela
 Vāsudevos samprata 10.23
 Vasusena 15.16
 Vedānta-darśanos teorija 17.18

- „Vedānta-sūtra“
 „Bhagavad-gītā“ kaip Δ esmė 15.27
 Vedāntos filosofija, perimama iš dvasinio mokytojo 13.40
- Vedos
 astrologija 12.29
 „Bhagavad-gītā“ kaip Δ esmė 15.27
 bhaktų žodžiai pranoksta Δ himnus 10.20
 duoda dviejų rūšių pamokymus 17.38
 gyvulių aukojimo himnai 12.34
 išsklaido iliuziją 15.27, 17.24, 19.23
 keturios Δ 16.20
 paskirtis 10.22
 reguliuoja bedievišką veiklą 17.38
 tikslas **10.24**
 transcendentinės 12.16
 Viešpats saugo Δ 12.16
 žinių šaltinis 12.29
 žr. *taip pat Śāstros; Śruti-mantros; Vedų literatūra*
- Vedų kultūra
 genealogijos žinovai 11.20
 karo mokslas 12.29
 ir kosminės kelionės 13.14
 ir pamokančios dramos apie Viešpatį 11.20
 progresyvi **18.45**
 svečių sutikimo šventės Δ **11.15**, 11.15, **11.18**
 šventieji valdovai 18.41
 tikslas 18.45
 žmonos vaidmuo Δ 13.30
 žr. *taip pat Varṇāśrama-dharma*
- Vedų ritualai, žr. Ritualinės apeigos;
 Aukojimai
- Vedų žinojimas (išmintis)
apauruṣeya 12.19
 astrologija kaip Δ 12.29
 autoritetai atstovauja Δ 10.24
 brahmanai skleidė Δ 12.29
 dalys 12.29
 Hastināpuros moterų žodžiai pranoko Δ **10.20**
 įtaka 12.19
 nuo materialaus pasaulio sukūrimo 12.19
 per mokinių seką 12.19
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ – Δ vaisius 12.29
 žr. *taip pat* Žinojimas, dvasinis
- Veikla
 atliekama aistros lygmeniu 13.46
 atliekama dorybės lygmeniu 13.46
 atliekama neišmanymo lygmeniu 13.46
 bedieviška, apribojama Vedų 17.38
 dorovinga 12.12
 lyginama su nuodėminga 15.46
 išgryninimas 15.41
 įvertinama Paramātmos 13.43
 karminė, žr. Karminė veikla
 Kṛṣṇos, žr. Kṛṣṇa, žaidimai
 kūnas duodamas pagal Δ 12.12
 materialiai, lyginama su dvasine 13.56, 15.27
 norint pasiekti rojų 15.12
 tyro bhakto, lyginama su Viešpaties 18.9
 vertinama pagal tai, ar maloni
 Viešpačiui 15.24
 žr. *taip pat Karma*; Karminė veikla;
 Pareigos
- Vėjas ir Viešpats, palyginimas **11.34**
- Venera, rojaus planeta 18.13
- Veršeliai, Kali-yugoje atskiriami nuo karvių 17.3
- Vertybės
 transcendentalistas ir materialios Δ 19.13
 Viešpaties 19.23
 žemėje, esant Kṛṣṇai 16.24, 16.32–33
 žr. *taip pat* Auksas; Pinigai; Turtas
- Vibhinnāśā*, gyvos būtybės kaip Δ 15.6
- Vibhiṣaṇa 12.19
- Vicitravīrya 13.21
- Vidarbhos karalius 10.29
- Vidinė energija, žr. Dvasinė energija
- Vidura
ācārya 13.15
 apsisvalymas 15.49
 Duryodhana įžeidė Δ 13.9
 dvasinis Δ mokytojas 19.10
 gailėstingas **13.12–13**
 globojo Pāṇḍavas **13.8**, 13.8
 įkūnija šventas vietas **13.10**
 istoriniai liudijimai 13.1
 Yamarāja 13.1, **13.15**, 15.49
 Yudhiṣṭhira klausinėja Δ **13.8–9**, **13.11**
 Kauravos sveikino **13.5–6**
 laikosi *vānaprasthos* įžadų 13.9
 liūdi dėl giminaičių mirties **13.59**
mahājāna 13.15
 Maitreya mokė Δ **13.2**
 moko Dhṛtarāṣṭrą 13.14, **13.18–21**, **13.23–28**, 13.53, 13.55, 15.49
 palieka kūną **15.49**
 pamokslininkas 13.15

- Pāṇḍavos lyginami su Δ 15.49
 „*sūdra*“ 13.1, **13.15**, 15.49
 tyras bhaktas **13.10**, 13.10–11, 13.27,
 15.49
 Viduržemio šalys kaip Ilāvṛta-varṣa 16.12
Vīmā
 apibūdinimas 13.38
 Nārados Munio Δ 13.38
 Vipracittis 15.9
Vipros
 apibūdinimas 12.29
 astrologai 12.29
 būtini visuomenei 12.29
 buvo išlaikomi valstybės 12.32
 lyginami su brahmanais 12.29
 žr. *taip pat* Brahmanai
 Virāta Mahārāja 12.21
 Arjuna sugrąžino Δ karves 15.14
 Pāṇḍavos slapstėsi Δ rūmuose 13.4
 suimamas ir išvaduojamas 15.16
 Uttara – Δ sūnus 16.2, 12.21
Virāt-rūpa (Viešpaties) 14.8
 Virocana 12.25
 Visata
 Ganga pašventina Δ **19.6**
 Hiranyakaśipu kėlė siaubą Δ 13.19
mahat-tatvoje 19.5
 planetos kaip Δ salos 16.12
 Priežasčių vandenyne 14.36
 priklauso Viešpačiui 10.25
 sąlygotos sielos klajoja po Δ 11.35
 veikiama visagalio laiko 13.20
 viešpatauja mirtis 13.19
 ir Viešpaties žaidimai 14.8, 15.35
 žr. *taip pat* Materiali gamta; Materialus
 pasaulis; Kūrinių; Visatos
 kūrimas
 Visatos naikinimas 10.21–22
 Visuomenė
 ir astrologai **12.29**
 bloga lemiantys ženklai **14.5**, **14.20**
 ir brahmanų kultūra 16.18
 brahmanų kultūros puoselėjimas – Δ
 pagrindas 16.4
 brahmanų padėtis 14.34, 14.41, 18.33,
 18.47
 ir būtinybė klausytis „Śrīmad-
 Bhāgavatam“ 17.38, 17.43–44
 degradavo 10.25
 demonai ardo Δ tvarką 15.8
 Dvārakoje 11.12
 dvasinė tarnystė būtina 18.8
 dvasiniai vaistai 17.38, 17.42
 gyvulių skerdimas ardo 13.47
 ir harmonija su gamta 10.4, 10.6, 11.12
 įsigali bedievytė 17.25
 įsigali blogis 17.24
 jaučių svarba Δ 16.18
 Kali-yugoje degradavo **16.22**, 16.22, 17.5,
 17.24–25, 18.32–33
 karvių svarba Δ 16.4, 16.18
 kenčia 13.42, 14.10
 keturi Δ lyderių tipai 17.41
 klaidinama apsišaukėlių inkarnacijų
 18.35
 klestėjimas 15.38
 ir Kṛṣṇos sąmonė 12.4
 ir labdara **12.14**, 12.14
 ir laimė 15.38, 15.40
 materialistiška, lyginama su kalėjimu
 14.34
 materialistiška, lyginama su vaikų
 žaidimu 15.21
 nesantaikos Δ priežastys 16.10
 pagrindiniai Δ principai 19.3
 panieka žemesniems Δ sluoksniams
 18.32
 pertvarkymas 11.19
 poreikiai **10.4**, 11.12
 ir prostitucija 11.19
 puikybės lemia Δ žlugimą 18.34
 ir santuokos būtinybė 17.38
 sluoksniai
 lyginami su kūno dalimis 18.33
 šiuolaikinė 10.4–6, 11.12
 beždžionių ir šunų Δ **18.45**, 18.45
 nesilaiko švaros 19.13
 ir taika 17.14
 tikslas 10.16
 tobulėjimo kriterijus 11.19
 transcendentinis garisas išgydo 18.6
 turi būti valdoma karalių 15.38, 15.40,
18.42–44
 turi globoti karves 14.34, 17.3, 17.9
 užvaldo neišmanymas 14.3
 valdoma šventų valdovų 12.18
 ir *varnāśrama-dharma* 19.9–10
 varmoji jėga – prisirišimas prie šeimos
 19.35
 Vedų išminties reikšmė Δ 12.29
 Vedų laikų, lyginama su šiuolaikine
 10.5–6, 12.18
 Viešpats kreipia teisingu keliu 13.50
 Viešpats mokė Δ 10.8, 10.36
 ir *vipros* 12.29
 ir žmonių dorovė 12.12

žr. taip pat Kali-yuga; *Varnāśrama-dharma*
 „Višnu Purāna“ apie Aštāvakros
 prakeikimą 15.20
 Višnu, Viešpats
 globojo Parikšitą 12.2, 12.9, 12.16
 išgelbėjo Šivą 12.23
 Yajña 12.12
 Kāraṇodakaśāyī 10.21
 Kṛṣṇa kaip Δ 12.16
 Kṣīrodakaśāyī 11.8
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats;
 Garbhodakaśāyī Višnu;
 Kṣīrodakaśāyī Višnu
Višnu-māyā, žr. Iliuzija; Māyā
 Višnurāta (Parikšitas) **19.29**
Višnu-tattva
 apibūdinimas 14.28–30
 išeina iš Kṛṣṇos 19.7
 lyginama su *jīva-tattva* 14.28–33
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats,
 ekspansijos
 Viśvadeva 12.33, 15.16
 Viśvāmitra (Gādhi-suta) 17.16
 geismo auka 10.23
 istoriniai liudijimai 19.10
 Rāma padėjo Δ 12.19
 Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura
 cituojamas apie
 Brahmos ir Yudhiṣṭhiros susitikimą
 12.23
 Draupadę ir Subhadrą 15.50
 Yadu dinastijos žlugimą 15.34
 materialią veiklą 15.46
 Narottamos dāsos Ṭhākuros giesmės
 10.20
nirvāṇa pranokstančius Viešpaties
 darbus 16.23
 Parikšito ir Šamikos susitikimą 18.31
 Viešpaties „pergalę“ prieš Arjuną 15.20
 Viešpaties žmonas 11.31
 Vyāsadeva 19.30
 filosofas 17.18
 ir Janamejaya 16.2
 moko Gāndhāre 13.3–4
 Nārada davė Δ nurodymus 13.10
 patarė Pāṇḍavoms 12.21
 pripažino Kṛṣṇą Aukščiausiuoju 15.44
 sūnūs 13.1, 14.42, **18.3, 19.25**
 tėvas 14.42, 19.10
 Vynas
 pusdieviai geria Δ 15.34
 sužlugdė Yadu dinastiją **15.22–23**

Vrajabhūmis, *žr. Vṛndāvana*
 Vrajadhāma, *žr. Vṛndāvana*
 Vṛddakṣetra Mahārāja 15.16
 Vṛkāśura 12.23
 Vṛndāvana
 buvimo vieta 19.6
 Dvārakā ir Mathurā lyginamos su Δ
 14.8
 Gosvāmiai gyvena Δ 11.38
 ir išsiskyrimo nuotaika 10.9–10
 meilė Kṛṣṇai Δ 11.29
 svarbesnė negu dangaus planetos 10.27
 sviesto vagis Δ 10.19
 šventa vieta 13.9
vaiṣṇavų sannyaśiū mėgiama vieta
 13.30
žr. taip pat Goloka Vṛndāvana
 Vṛṣasena 15.16
 Vṛṣṇio dinastija **14.30**
 Vṛṣṇis, karalius **11.11**

Z

Zodiako ženklai (gimus Parikšitui) 12.12

Ž

Žemdirbystė, *žr. Karvių globa; Vaiśya*
 Žemė

apraudojo išsiskyrimą su Viešpačiu
16.32–33, 16.35
 ateistai apsunkina **16.34**
 bhaktai Δ, šlovinami pusdievių **19.18**
 kaip Bhārata-varša 12.20
 bloga lemiantys ženklai **14.2–5,**
14.10–22
 demonai – Δ našta **11.34**
 kaip Išvṛta-varša 12.20
 kaip Jambudvīpa, 12.5, 12.5
 kalbasi su jaučiu Dharma **16.25**
 ir kančios 10.27
 kantri 12.22
 karvės pavidalu **16.18, 16.25,** 16.31
 laikas (lyginamas su rojaus planetų
 laiku) 10.27, 17.15
 kaip motina 11.28, 14.42, 17.27
 ne vienintelė gyvenama planeta 15.12

- pakenčia atominių ginklų kaupimąsi 12.22
- Parikṣitas užkariavo 16.4, **16.12**, 16.12
- pusdieviai lankydavosi Δ 13.14, 16.3
- rojaus gyventojai krenta į Δ 15.22
- sostinė (Vedų laikais) **15.38**, 15.38
- šventos vietos 10.27
- kaip vidurinysis pasaulis, 19.23
- Viešpats palaimino Δ įsikūnydamas 14.2, **16.23**, 16.23–24, 16.32–33, **16.34–35**
- Viešpats palengvino Δ naštą **15.34–35**, **17.26**
- visatos mastais 19.5
- Ženkilai, blogi
- apgyvystė kaip Δ **14.4**
- apreiškiami Dievybių **14.20**
- bedievytė kaip Δ 14.5
- gamtoje **14.15–20**
- Yudhiṣṭhira stebi **14.2–5**, **14.10–24**, **14.39**, **14.44**
- Kali-yugoje 14.5
- kūne **14.11**
- laiko krypties pasikeitimas kaip Δ **14.3**
- metų laikų susimaišymas kaip Δ 14.3
- nurodytų pareigų nevykdymas kaip Δ 14.3
- pyktis **14.5**
- pranašauja Viešpaties išėjimą **14.2–5**, **14.10–24**, **14.39**, **14.44**
- šeimyniniame gyvenime **14.4**
- tarp gyvūnų **14.12–14**, **14.19**
- vedybiniame gyvenime **14.4**
- visuomenėje **14.3–5**, **14.20**
- Žinojimas (išmintis, žinios)
- amžiaus matas 19.26
- dvasinis
- dvasinės tarnystės pagrindas 15.27
- įgalina bendrauti su Viešpačiu 15.31
- iš autoritetu 10.21
- iš dvasinio mokytojo 19.31
- išsklaido iliuziją 15.27
- išsklaido neišmanymą 15.31
- klausantis 12.3
- tobulumas 15.27
- materialus
- netikras 11.9
- tolygus neišmanymui 12.28
- religijos principų dėka 17.45
- tobulas, per dvasinę tarnystę 18.16
- Viešpačiui nužengus klestėjo 14.2
- žr. *taip pat* Savęs pažinimas
- Žmonės
- apimti iliuzijos 13.42
- bloga lemiantys ženklai tarp Δ **14.3–5**
- dangaus gėrybės neprieinamos Δ 14.37
- didžių Δ kūno bruožai 19.27
- ir Dievo pažinimas 17.10–11
- ir dvasinė tarnystė 13.26
- gyvūnų vyresnieji broliai 10.4
- ideologija 10.3
- ir išsivadavimas 13.41
- Kali-yugoje degradavę 13.28
- kančios 10.2
- karalius kaip geriausias iš Δ **18.41–42**
- kategorijos 13.25, 13.49, 16.20, 19.34
- ir Kṛṣṇos sąmonė 11.7, 11.34
- lyginami su gyvūnais 16.22, 16.31
- maistas 13.47, 17.10–11
- ir malonumai, žr. Juslių tenkinimas malonumų ieškotojai 11.26
- kaip Manu palykuonys 12.19
- neprilygsta pusdieviams 15.12–13, 17.15, 19.18
- nori patekti į dangaus planetas 10.27
- pareiga **19.24**, 19.24
- Satya-yugoje 17.24
- saugumas 13.21
- savęs pažinimo galimybė Δ 13.23, 13.47
- sukurti pagal Viešpaties atvaizdą 17.9
- šalyje be valdovo – kaip beždionės ir šunys **18.45**, 18.45
- tingūs, veltui švaisto gyvenimą **16.9**, 16.9
- valdomi neišmanymo 14.3
- Vedos rodo Δ kelią 12.29
- kaip Viešpaties tarnai 15.5
- Viešpats vaidina vaidmenį Δ 11.35
- žr. *taip pat* Gyvos būtybės; Sąlygotos sielos; Visuomenė
- Žudymas, žr. Gyvulių skerdimas; Karas
- Žuvis
- taikiny, peršautas Arjunos 12.21, 12.21, **15.7**, 15.16
- Viešpats įsikūnija kaip Δ 12.19
- Žvaigždės 12.12
- žr. *taip pat* Astrologija